

The background of the page is a painting of a wooden fence made of vertical posts and horizontal rails, set in a field with autumn foliage. The colors are warm, with oranges, yellows, and reds in the foreground, and greens and blues in the background. The title 'ДЕКАЛЕНДАР' is written in a stylized, white, outlined font across the top of the image.

ДЕКАЛЕНДАР

Упорядник «Декалендаря»

Олена Підовська,

кандидат мистецтвознавства,
доцент Львівського державного
університету фізичної культури,
автор путівника «Золота підкова
Львів», інших публікацій в галузі
культури та історії мистецтва:

«В назві календаря слово «дека» –
і грацької десяти – визначає метод
до огляду тернистого шляху,
перейденого правичною і юною
Україною. Десять літ – і новий оберт
події вступає у вир. Яюсь маємо собі
і тим парадити. Значущі події кількох
десятиліть державної незалежності
та стількох же й віків України,
міцно «вмонтовані» в річне коло,
стануть провідниками на шляху
пізнання національної культури».

ДЕКАЛЕНДАР

Львів
Сполом
2010

ДеКАленДар. Перелік визначних дат історії та культури України / Авторський проект, упоряд. Олени Падовської. – Львів: «Сполом», 2010. – 366 с.; іл.

Цей унікальний за своєю структурою та інформаційним наповненням довідник – результат понад десятирічної копійткої праці упорядника, – має велике суспільне значення. «Перелік визначних дат історії та культури України» містить значний фактологічний матеріал щодо основних подій та визначних постатей національної культури. Україноцентричний підхід книги покликаний формувати у читачів почуття національної гідності й гордості з усвідомлення власної причетності до культуротворчого процесу. Структура календаря вдало адаптована згідно потреб навчального процесу та культурно-освітньої практики. Додані алфавітний та тематичний покажчики полегшують пошук необхідної інформації і роблять календар повноцінним енциклопедично-довідковим виданням. Він буде потрібний передовсім у повсякденній культурно-просвітницькій діяльності виховникам груп студентської та учнівської молоді, громадським організаторам, історикам, культурологам, суспільствознавцям, етнологам, політологам. Книга корисна також для державних службовців і діячів представницьких органів влади, працівників педагогічної сфери, журналістів, студентів і всіх хто цікавиться та хоче поглиблювати свої знання правдивої історії, культури, духовності рідного народу. Календар-десятирічник є вагомим внеском у розвиток українознавства як наукової галузі.

Уклала: доцент кафедри гуманітарних дисциплін
Львівського державного університету фізичної культури,
кандидат мистецтвознавства О. М. Падовська

Автор ілюстрацій: Ольга Падовська

Рецензенти:

Доктор історичних наук, професор кафедри етнології Львівського національного університету імені Івана Франка С. А. Макарчук

Кандидат історичних наук, доцент Б. З. Якимович

Кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка Л. С. Скочиляс

ДеКАлендар, або Український Дека-ріс(рік) – десятирічник з історії української культури. Ідея творення циклічного за структурою календаря, де події рухаються за колом виникла не одразу. Її покликala понад десятирічна практика викладання навчальних дисциплін «Теорія та історія світової і вітчизняної культури», «Українська та Зарубіжна культура», «Культурологія», «Історія української культури». В силу обставин та специфіки предмету викладання теорію поєднували з практичною виховною діяльністю. Систематичне оформлення стенду кафедри гуманітарних дисциплін ЛДУФК впродовж не надто сприятливого для української культури десятиліття – 1994-2004 рр. – поступово перетворилося на потребу.

Період на межі двох тисячоліть показав практичну неготовність пересічного українця до державотворення. Одержана по довгих літах боротьби Незалежна Соборна Українська Держава заколисувала здійсненим щастям спадкоємців тих, котрі століттями наполегливо йшли до неї, як до найвищої мети. Натомість нарощував оберти маховик інертності чи й прямої протидії процесам, що розгорталися на терені розвалені радянської імперії. Учорашні персони при владі вживлювали у середньостатистичну свідомість хибне розуміння демократії, як добре керованої ними всюдозволеності. Зумисне затирання граней між потрібним і другорядним кликало до вибіркового шанування в суспільстві дат визволення міст від німецько-фашистських загарбників і тих свят, що поділяли населення на ставим чи професійним принципами. Старі-нові свята, атеїстичні заботи упереміж із поверховим поверненням у конфесійно розтерзане лоно Церкви, примітивні пісні зі збочено нав'язливою темою кохання, зомбувальні текстівки всюдисущої реклами – усе на тлі тотального зубожіння спроневірює. Важко часом збагнути: задля жалоби чи празника на будинках вивішувано прапори. Тягне те недомисліє за собою реальні лиха. Подане у солодкій обгортці «свято» 58 роковин визволення Львова від тих-таки німецько-фашистських загарбників та влаштоване з нагоди утворення 14 авіаційного корпусу ВПС авіа шоу обернулося на Скнилівську біду 27 липня 2002 року. Чи спинила б львів'ян свідомість того, що про наслідки схожої трагедії на американській базі в ФРН 28 серпня 1988 року скрегоче металом однойменна група «Рамштайн»? Слід мислити, аби не наступати на граблі історії.

Повага до минулого закоріненa у природі людини. Культура, як пам'ять спільноти і як негенетично засвоєна інформація про себе і світ, базується на історії, засвоєнні й застосуванні вітчизняного та світового культурного досвіду. За французьким культурологом Еженом Віолле-ле-Дюком людина родиться без багажу знань і за часів Ноя, і нині. Те, чим вона стане до 25 літ – наслідок концентрованого результату пізнання й досвіду, що їх творено зусиллями двохсот попередніх поколінь. Звідси й цивілізацію вбачають у методично класифікованій збірці предметів старовини, а також у звичаях та традиціях тих, хто ними послуговується. Питання у предметі добору. Непересічні події, роковини, ювілеї, що вплинули на

українську культуру і становлять її історію, складені не на рік, зазвичай наступний. Таких календарів не бракує. А цей служить віднові пам'яті про події загальнонаціональної ваги та становленню державницького мислення. Планований як методичний посібник для виховників студентської молоді ЛДУФК, календар рік минає межі локального призначення, повнівся важливою для автора тематикою. Не наважуючись ствердити, що всі згадані в календарі події мають однакову цінність з т. з. науковця-історика чи фахівця котроїсь із галузей культури, автор переконаний, що тільки конкретика певного числа дає реальну нагоду пригадати та проаналізувати, а ще краще – відтворити й наново пережити подію у її відзначенні. І тому за мету ставилося оприлюднення календаря, як структури, чарунки якої кожна бджола здатна виповнити змістом на власний розсуд.

Зауваги щодо структури видання

У межах стандартного для календарів поділу за кількістю місяців у році, кожен із 12 розділів й собі має по шість частин. Перша – основна, містить перелік державних свят і визначних подій, котрі відзначаємо щороку. Інші п'ять при кожному числі місяця пригадують те, що сталося того дня у році, кратному числу "5", себто коли рік закінчується цифрами: «1–6»; «2–7»; «3–8»; «4–9»; «5–0».

Для прикладу в першому розділі «Січень» день Різдва Господа нашого Ісуса Христа – 7 січня – в частині «1–6» ювілейне для поета Василя Чумака (*1901 – +21.11.1919) та авіаконструктора Олега Антонова (*1906 – +1984), а згідно частини «2–7» – для поета Ростислава Братуня (*1927 – +1995). Наступна частина «3–8» пригадує події 1918 року та ювілеї історика і композитора Миколи Аркаса (*1853 – +26.03.1909), львівського митця Йосипа Гуляньського (*1923 – +15.12.1983) та поетеси Марії Людкевич (Білоус. *1948). У частині «4–9» на 7 січня припадає ювілей письменника і літературознавця Михайла Рудницького (*1889 – +1.02.1975). Остання частина «5–0» дозволяє згадати, що 1990 року Різдво в Україні святкувалося відкрито й урочисто, вперше по довгих роках заборон.

Таким чином, картина місяця в залежності від років, в кожній частині має свій зміст. Дана структура дозволяє наперед визначити тематику культурних заходів, рекомендувати план для будь-якої установи, навчального закладу, партії чи громадської організації. Перевірка на практиці переконує, що календар цілісний і корисний.

Щоб мати змогу читати текст не лише по-сторінково – за розділами – , календар споряджений іменним покажчиком. Перелік персоналій в алфавітній послідовності має при іменах дати народження й смерті. У календарі інформацію про персоналії слід шукати переважно за датою народження. Виключення становлять випадки, коли дата народження невідома, але є точна вказівка на дату смерті.

Приклад: У іменному покажчику при прізвищі Симиренко Платона вміщено дві дати: *2.01.1821; +26.01.1863. Позначка зірочкою * свідчить, що то є день наро-

дження, а підкреслення вказує на місце в календарі, де слід шукати детальнішу інформацію за тією персоналією – у розділі «Січень», в частині «1–6», оскільки рік, в якому народився видатний промисловець і меценат української культури – «1821». Дата смерті, позначена хрестиком + не підкреслена, а отже в календарі поширеної інформації під цим числом шукати не треба.

Коли прізвище певної особи вжите принагідно без ширшої інформації, воно не виділялося жирним шрифтом, а дата, при якій знаходимо його, не підкреслюється.

Іменний покажчик за прізвищем у алфавітній послідовності полегшує пошук важливих для певної персоналії прижиттєвих віх та посмертних вшанувань пам'яті (встановлення пам'ятників та пам'ятних знаків). Це зобов'язує відзначати чи бодай пригадувати причетних до процесу культурного будівництва в Україні. У поле зору втрапили насамперед персоналії та події, що закладають фундамент до національного самоусвідомлення. Наступним додатком до календаря є **тематичний покажчик**. За його допомогою автор мала на меті на основі тематично згрупованих історико-культурних подій полегшити пошук тих із них, що не містять імен: фестивалі, конференції, виставки, битви і злочини супроти людства та українства тощо. Більшість вміщеної інформації становлять події останнього десятиріччя, часу створення календаря. Хоч тематичний покажчик потребує подальшого опрацювання (наповнення рубрик та формулювання їх назв), та все ж він орієнтує користувача на теми, котрі, будучи розпорошені по сторінках, виступають тут більш виразно.

Увага! Автор свідомо того, що події потрапили в цей календар з певних, часто суб'єктивних (з волі автора) чи довільних (з волі випадку) обставин, а тому щиро сподівається, що в своїй праці кожен користувач зможе надалі досконалити вміщений на цих сторінках матеріал. Всі зауваження сприйму як зичливі поради.

Список використаної літератури

- Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін. – К.: «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1989.
- Дзюба Олена; Павленко, Галина. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (X – середина XVII ст.): Посібник-Довідник. – К.: «Арт-Ек», 1998.
- Енциклопедія Українознавства: Словникова частина в 11 т. / Гол. ред. проф. Д-р Володимир Кубійович. Перевидання в Україні. – Львів: Наукове Товариство імені Т. Шевченка у Львові, 1993-2003.
- Квіти Стефанії Шабатури: календар на 2009 рік / Упоряд. Ігор Калинець, худ. оформлення Галини Гери (наклад 500 прим.). – Львів: Вид-во «Друкарські куншти», 2008
- Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2002. – Хронологія, С. 438-495

- Лупій Г. В. Львівський історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар»: Путівник/ Худож. оформл. Б. Р. Пікулицького; фотозйомка Б. Любіва, окремі світлини Л. Криси. – Львів: Каменяр, 1996. – 367 с.
- Маценко Г. Книга рекордів України. – Львів: ФІРА-люкс, 1997. – 132 с.
- Митці Львівщини. Календар ювілейних і пам'ятних дат на 1999 рік./ Посібник уклали Н. Письменна, М. Кривенко під ред. В. Мельник – Львів: ЛДО-УНБ, 1998
- Митці України: Енцикл. довід. Упоряд.: М. Г. Лабівський, В. С. Мурза. За ред. А. В. Кудрицького. – К.: УЕ, 1992. – 848 с.
- Незнайома: Антологія української «жіночої» прози та есеїстики другої пол. ХХ-поч. ХХІ ст. / Авт. проект, упоряд., вступне слово, бібліограф. відомості та приміт. Василя Габора. – Львів: ЛА «Піраміда», 2005. – 600 с.
- Нога, Олександр Світ львівського спорту 1900-1939. Спортивні досягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво. – Львів: НВФ «Укр. технології», 2004.
- Нога О., Яців Р. Мистецькі товариства, об'єднання, угруповання, спілки Львова 1860-1998. – Львів: «Укр. технології», 1998. – 128 с.
- Підкова, Ігор. Україна 1991-1996: хроніка подій. – Львів: Інститут історичних досліджень Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2001. – XII + 494 с.
- Просвіта: альманах-календ. / під ред. Н. Бічуї – Львів: Просвіта, 1995.
- Рибчанський М., Лисишин А. «Люча». Історико-краєзнавчий нарис. – Львів-Полтава: Духовна вісь, 2002. – 224 с.
- Савчук, Борис. За Українську Церкву (Національно-церковний рух на Волині у 20-30-ті роки ХХ ст.). – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 1997.
- Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника: покажчик імен / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 2003. – Вип. 1-10. – 58 с.
- Українська Літературна Енциклопедія: в 5 т. / Редкол.: І. О. Дзверін (відп. ред.) та ін. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. – Т. 1 – 1988, А-Г; Т. 2 – 1990, Д-К.; Т. 3 – 1995, К-Н.
- Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. Культурно-історична епоха модернізму. – В 4-х книгах / Упор. В. Яременко: Кн. 1. Ранній модернізм: від «Зів'ялого листя» (1896) І. Франка до «В космічному оркестрі» (1921) П. Тичини. – Кн. 2. Високий (розвинутий) модернізм (1922-1940): від «Антології» (1920) і «Камен» (1924) М. Зерова до «Поезій» (1940) В. Свідзінського. – Кн. 3. Культурно-історична епоха соцреалізму (тоталітаризму) і активного йому протипу (антитоталітаризму) 1941-1991 рр. – Кн. 4. Пізній модернізм (1961-1991). Постмодерна література дев'яностих років. – К., 2001. – 799 с.
- Український історичний календар 1994. Художник Петро Андрусів/ Авт.-упоряд. Олесь Старовойт; мистецтвознавець-консультант Роман Яців. – Львів: фірма «Олір», 1994.

Український кооперативний календар 1994.

Український радянський енциклопедичний словник: в 3 т. / [гол. ред. М. П. Бажан.] – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії АН УРСР – Т. 1., 1966. – 854 с.; Т. 2., 1967. – 854 с.; Т. 3., 1968. – 854 с.

Хорошевский А. Ю. 100 знаменитых символов Украины. – Харьков: Фолио, 2008.

Чабанюк О. Ю. Календар 1992-1993. / під ред. І. І. Бажал. – К., 1991.

Яневський, Данило. Хроніка «помаранчевої» революції. – Харків: «Фолио», 2005.

Матеріали часописів «За вільну Україну»; «Поступ»; «Літературна Україна», «Народне Слово», «Поклик Сумління», «Час-Тіме»; «Наша Віра»; «Успенська вежа».

www.timer.dp.ua

Перелік умовних позначень та основних скорочень

Знаки: «*» при цифрах року та «☼» на початку стрічки позначають народження людини, а «†» та «☠», відповідно – смерть, загибель. Коли при одній даті в один рік сталося кілька подій, то між ними ставимо розділовий знак «▲».

австр. – австрійський;

америк. – американський;

англ. – англійський;

Ап. – Апостол;

Вел. – Великий;

ВР – Верховна Рада;

гол. – голова, головування;

гр. – грецький;

держ. – державний;

д-р – доктор;

євр. – єврейський тощо;

засл. – заслужений;

з.д.м. – заслужений діяч мистецтв;

італ. – італійський;

Кабмін – кабінет міністрів;

кп. – князь;

Лв. – львівський;

ЛДУФК – Львівський державний ун-т фізичної культури;

літ. – література, літературний,

літературне;

мін. – міністерство, міністр;

міс. – місяць;

н.х. – народний художник;

нар. – народний;

нац. – національний;

нім. – німецький;

пол. – польський;

Пресв. – Пресвята (Богородиця);

проф. – професор;

пс. – псевдонім;

р. – рік;

рад. – радянський;

ред. – редакція (за редакцією), редактор;

рр. – роки;

рум. – румунський;

Св., Свв. – святий, святі;

св. ім. – світське ім'я;

спр. пр. – справжнє прізвище;

ст. – століття;

СХ – Спілка Художників;

тов.-во – товариство;

укр. – український, українець;

ун-т – університет;

фр. – французький;

ЦР – Центральна Рада;

чех. – чеський;

чл. – член, члени.

РОЗДІЛ 1: СІЧЕНЬ

Час рясний на свята. На Різдво засвітили нам Душі пасіонаріїв нац. культури, котрих пам'ять вшануємо віршем Євгена Іванківа (Крименко), Чікаго. Три празники:

«Бо прийдуть до тебе три празники в гості...»
(з нар. колядки).

Прийдуть уночі,
розсміяні, бадьорі!..
На саях привезуть
вертеп, свічки, ладан,
Мечами викрешуть
в морознім небі зорі,
гукнуть: «Це ми, Різдво,
Новий Рік і Йордан!».
Різдво постукає
у кожні двері хати:
«Мерщій вставайте всі!
Ставайте, «З нами Бог!».
Поганець Ірод щез,
минулись каземати,
спасіння час настав
без горя і тривоги».
Новий Рік, поклонившись,
стане віншувати:
«Дай Боже, щастя вам
на звільненій землі!
Пригорне брата брат,
хай усміхнеться мати,
хай золото пшениць
заблисне на ріллі».
Йордан же посвятить
Дніпро і Чорне море,
обмиє слъози, кров,
згасить руїн пожар,
І поблагословить
розморені простори,
а куполи церков
підніме аж до хмар.
І вістка полетить,
заграє дзвоном-звонем,
полине вдалечінь,
за гори і моря,
Що в нас над славним Києвом
і вірним Львовом
зійшла в цю ніч ізнов
Христа свята зоря.

- 1 СІЧНЯ – Новий Рік, держ. свято;
- 7 СІЧНЯ Різдво Господа нашого Ісуса Христа, держ. свято;
- 8 СІЧНЯ – Собор Пресв. Богородиці;
- 9 СІЧНЯ – Ап. Первомученика Степана;
- 12 СІЧНЯ – День солідарності з укр. політв'язнями;
- 13 СІЧНЯ – Св. Меланії, а ніч на 14 січня, переддень Св. Василя Вел., починає в Україні Новий Рік за старим стилем – одне із найулюбленіших свят;
- 19 СІЧНЯ – Св. Богоявління Господнє, Йордан;
- 22 СІЧНЯ – День Соборності України: у Києві на Софійському майдані проголошено Акт Злуки в єдиній Соборній Україні Укр. Нар. Республіки та Західно-Укр. Нар. Республіки (1919);
- 26 СІЧНЯ – Міжнар. день митника;
- 29 СІЧНЯ – День пам'яті Крутів (1918); ▲ День працівника пожежної охорони.
- 480 р. до Р.Х. вікопомна битва у Фермопільській ущелині вкрила Грецію немеркнучою славою. Відтак кожен народ має звитягу грецьких воїв, їх переможний чин над грізною армією персів за зразок. Укр. Фермопіли – під Крутами, де 300 студентів, 250 учнів старшинської школи і 40 гайдамаків 2 дні стримували большевицький наступ 6 000 війська Муравйова на Київ. Загинуло 360 – 50 студентів, 250 юнаків 1-ї військової юнацької школи та 10 старшин. Їх імена відомі, а самі герої малознані. Серед Героїв Крут – стрільці Студентського куреня, учні 7 кл. Перемишльської гімназії Іван Сорокевич (зі с. Боднарка бл. Ясла на Лемківщині) та Григорій Піпський (зі с. Мальговичі бл. Перемишля), – котрі відновили навчання у Київській укр. гімназії (викладачі – Микола Зеров, Олександр Грушевський (брат Михайла), Марія Прохорова (дочка Карпенка-Карого), Кирило Стеценко). Зі студентською сотнею вони рушили на Крутянське поле, що стало для відважних ворітьми у вічність. Саме галичанин Г. Піпський, перемігши біль від тортур та дивлячись смерті у вічі, ступив на жерла й штики з гимном «Ще не вмерли України» на вустах. Спів підхопили ті, що свідомо йшли на смерть. Коли сивочолі державні мужі тишилися ілюзіями укр. автономії, лиш ці юнаки захищали державу від біди, що чорною хмарою насунула на довгі десятиліття. Незабаром під неперервне бомбардування у Київ вдерлися більшовики і розпочали кривавий терор: ✣ 6 000 укр. (7.02.1918). У березні, як підтриманий нім.-австр. армією уряд ЦР повернувся, похорон героїв Крут на Аскольдовому цвинтарі став попередженням керівникам Укр. Нар. республіки. Під впливом Крут міцно стало на ноги Січове стрілецтво, як найдієвіша частина армії УНР, постала армія. Стікаючи кров'ю, Укр. держава тривала ще якийсь час. Павло Тичина присвятив полеглим в бою під Кру-

тами захисникам молоді Укр. Держави вірш-реквієм, надрукований у газеті «Нова рада», № 38, березень 1918:

«На Аскольдовій Могилі поховали їх –
Тридцять мучнів українців, славних, молодих...
На Аскольдовій Могилі український цвіт! –
По кривавій по дорозі нам іти у світ.
На кого посміла знятись зрадника рука? –
Квітне сонце, грає вітер і Дніпро-ріка...
На кого завзявся Каїн? Боже, покарай! –
Понад все вони любили свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті з славою святих. –
На Аскольдовій Могилі Поховали їх».

Не всіх, лиш 30-тьох. 28 із них лишилися під стежками й асфальтовими дорогами «парку» Аскольдової Могили, бо рад. влада ховала свій злочин. Таємно перепохованих в 1930-ті на Лук'янівському кладовищі героїв В. Шульгина та В. Наумовича вшановують їх родини. Про те, чи «солодко вмерти за вітчизну так, як вмерли оці сини і брати наші...» (з промови М.Грушевського) нехай розмірковують історики, політики (див. політичний роман «Знищене покоління» Миколи Мироненка («Перевал», 2 000. – № 1, С. 29-34)):

Встановлено Хрест під Крутами, впорядковано Могилу Героїв 1918 р. на г. Замковій в Києві. Пластуни збирають матеріали про життя тих із крутян, що також були пластунами, бой-скаутами – Василя Семенця, Івана Лоського, Олесея Гайдовського-Потаповича...Уроки трагедії й надалі лишаються лише уроками, не опанованими державцями. Слова Сергія Єфремова актуальні й нині: «Нехай же ота чиста кров цвіту нашого, наймолодшої генерації нашої інтелігенції, хоч ту останню службу справить, що одверне проводирів українства од непевних авантур. Занадто дорогою ціною їх доводиться оплачувати». Чи скропили зимове поле багряною юнацькою кров'ю для забуття? Вшануймо Героїв Крут трагедійно-піднесено. Власне, так, а не світло-урочисто відчитуватимемо ту дату в календарі допоки не відчуємо себе нарешті укр. в своїй Укр. державі. Тоді Сини України стануть світлим образом героїзму, а не трагічною сторінкою нашої історії, про яку раз на рік згадують, аби загострити увагу громадськості на проблемах сьогодення. Щоб не були зневажені держава, мова, традиції, того замало. Говорити мітингово вже всі навчилися за ці рр., особливо ті, що попередні сімдесят мовчали... Це найлегший труд... А на Крутянськім полі могила влітку бур'янами зароста...Те, що вшанування крутянців все ще відбуваються не на належному, справді держ. рівні у незалежній Україні є знаком всезагального збайдужіння. (За матеріалами, підготованими Валентиною Чорновіл для газети «Час», № 4 (54). – 2.02.2001).

1-6

- 1 1776 р. у Львові виходить 1-а газета в Україні «Gazette de Le'opol» фр. мовою.
 ☼ Василь Касіян, всесвітньо відомий графік: іл. до «Кобзаря» Т. Шевченка, новел В. Стефаника, «Землі» О. Кобилянської, мистецтвознавець «Офорти Тараса Шевченка» (1964) (*1896 – +26.06.1976); ☼ Валерій Маренич, співак із незабутнього тріо (*1946).
- 2 ☼ Платон Смиренко, громадський діяч, підприємець-цукрозаводчик, меценат укр. культури (*1821 – +26.01.1863); ☼ Тадей Рильський, етнограф чл. «Громади» м. Києва, батько Максима (*1841 – +8.10.1902); ☼ Костянтин Михальчук, мовознавець (*1841 – +20.04.1914).
- 3 1906 р. вийшла 1-а укр. щоденна газета у Києві «Громадська думка».
 ✚ Костянтин Ушинський, педагог, основоположник вітчизняної наукової педагогіки і нар. школи, похований у Києві на території Видубицького монастиря (*1824 – +1871).
- 4 1921 р. установчі збори Всеукр. Нац. Ради в Австрії.
 ☼ Осип Шухевич, письменник, перекладач (*1816 – +1870).
- 5 ☼ Володимир Шевченко, академік НАНУ, ректор Донецького держ. ун-ту гол. Донецької «Просвіти» (*1941).
- 6 1846 р. в Києві засновано Кирило-Мефодіївське тов.-во (чл. Пантелеймон Куліш, Василь Білозерський, Микола Гулак, Опанас Маркович, Микола Костомаров), а в Переяславі тяжко хворий Тарас Шевченко пише «Заповіт».
 1946 акція УПА на Бірчу, в бою ✚ чоловік Анни Карванської-Байляк, підпільниці, в майбутньому письменниці («Во ім'я Твоє»; «Україно, ви знай»).
- ☼ Микола Гришко, ботанік, селекціонер (*1901 – +1964); ☼ Ганна Чубач поетка (*1941).
- 7 ☼ Василь Чумак, поет, розстріляний денікінцями (*1901 – +21.11.1919)
 ☼ Олег Антонов, авіаконструктор (*1906 – +1984).
- 8 ☼ Степан Крижанівський, літературознавець, один із авторів багатотомної історії укр. літ. (*1911).
- 9 ☼ Сильвестр (Степан) Гаєвський, вчений-українознавець, педагог, архієпископ УАПЦ в Австралії, чл. НТШ (*1876 – +1975); ☼ Данило Нарбут син Георгія, н. х. України (*1916 – +1998).
- 10 ☼ Василь Касіян, гуцульський художник (*1896 – +26.06.1976).
- 11 1586 р. антиохійський патріарх Іоаким Доу затвердив шкільний Статут Лв. Успенського братства, надавши право Ставропігії.

- 12** (або 24.) 1861 р. у Петербурзі вийшов № 1 щомісячного часопису укр. мовою «Основа» за ред. Василя Білозерського.
- 1951 ратифікація договору про рад.-пол. кордон.
- 13** (від 18.11.1935) 1936 р. завершився процес над чл. ОУН у Варшаві. На лаві підсудних – 12 осіб: Степан Бандера (розстріл, замінений на 26 р.); Микола Лебедь (розстріл – на 25 р.); Дарія Гнатківська (донька священика розстріл – на 23 р.); Ярослав Карпинець (довічне ув'язнення – на 30 р.); Микола Климишин (26 р.); Богдан Підгайний (31 р.); Іван Малюца (25 р.); Яків Чорний (28 р.); Євген Качмарський (25 р.); Роман Мигаль (24 р.); Ярослав Рак (27 р.); Катерина Зарицька (21 р.).
- ☼ **Антін Лотоцький**, письменник, педагог, громадський діяч, секретар Пресової Кватири УСС (1916) (*1881 – +28.05.1949).
- 15** ☼ **Антон Петрушевич**, укр. історик, археограф, філолог (*1821 – +23.09.1913); ☼ **Агатангел Кримський**, історик, академік-сходознавець, фольклорист, славіст, поет та перекладач-поліглот, він 1-ий доніс до укр. читача безпосередньо з оригіналу східну поезію, зробив переклад цілої її антології з IX-XV ст., додавши вступні наукові довідки. Коли його запитували про кількість знаних мов, відповідав: «Мабуть, із 16, а то і більше!». У дитячі роки досконально вивчив нім., фр. і англ. мови, в юнацькі добре оволодів грецькою, давньоєврейською, санскритом. Мови він вивчав до кінця життя. Став ученим-орієнталістом світового рівня, спеціалістом з арабістики, тюркології та іраністики і лишив по собі понад 1 000 наукових праць; заарештований НКВС 20.07.1941, будучи безнадійно хворим і виснаженим, ✱ на етапі у 72 р. (*1871 – +25.01.1942) 1996 р. у Києві відзначено його 125-річчя; ☼ **Микола Голубець**, поет, мистецтвознавець, публіцист, перекладач, автор поетичної збірки «Фрагменти», поеми «Мойсей Безумний», поетичних циклів «Весняні води», збірок прозових оповідань, історичного роману «Жовті Води» (1937), досліджень «Укр. малярство XVI-XVII ст.» («Укр. малярство під покровом Ставропігії») (1920), «Начерк історії укр. мистецтва» (1922), «Шевченко маляр» (1924), «Львів-провідник» (1925), «Галицьке малярство» (1926), статті «Корнило Устиянович» (1917), «Гете і ми» (1937), монографій про Архипенка, Холодного Старшого. Йому належить розділ про мистецтво в «Історії укр.-культури» і співавторство (разом із І. Крип'якевичем) праці «Історія України», похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1891 – +20.05.1942).
- 16** 1991 р. відновлена в Україні греко-католицька конфесія, жорстоко переслідувана рад. режимом.

- 17** 1901 р. інтронізація Андрея Шептицького на галицького митрополита.
- 1921 у Відні відкрився Укр. вільний ун-т, 1-ий в історії європейської культури вуз на еміграції, перенесений до Праги (5.10.1921), а з літа 1945 р. – у Мюнхен.
- (по 19) 1941 судовий «процес 59-ти» у Львові: перед більшовицьким судом стали студенти ун-ту, звинувачені у причетності до ОУН. Згідно вироку засуджено 37 хлопців і 22 дівчини. З них до розстрілу – 42 обвинувачених (31 хлопець і 11 дівчат). Подібні процеси проведені в Станіславі (процес 79-ти); в Тернополі; Луцьку; Рівному, в ін. містах.
- ☼ Григорій Епик Лютий, письменник, драматург, чл. літ. об'єднань «Плуг», Вапліте; заарештований 5.12.1934; 3.11.1937 дав телеграму дружині з Соловків, а наступного дня був ✝ страчений (*1901 – +4.11.1937).
- 18** ☼ Григорій Давидовський, композитор, хоровий диригент (*1866 – +1952);
 ☼ Мечислав Антонович Павловський, чл. Лв. СХ, майстер художнього скла, засл. майстер нар. творчості УРСР, трагічно ✝ (*1921 – +4.07.1989).
- 20** 1661 р. Лв. єзуїтська колегія отримала від короля Яна-Казимира «гідність академії і титул ун-ту».
- 1816 у Перемишлі утворилася 1-а просвітницька організація в Галичині «Тов-во греко-католицьких священиків для поширення письма» Орг. Михайло Левицький та Іван Могильницький – автор статуту Тов-ва.
- 1921 скасування пол. Галицького Крайового Союму, крайового відділу та ін. установ, поділ Галичини на 3 воеводства.
- ☼ Федір Васильович Музика, проректор з навчальної роботи ЛДУФК, кандидат біологічних наук, автор методичних розробок (*1961).
- 21** ☼ Степан Чарнецький, письменник (*1881 – +2.10.1944); ☼ Мелетій Кічура, адвокат, поет, киянин (до 1910); заарештований у січні 1933 НКВС, суджений 9.05.1933 (*1881 – +1933)
- 22** 1991 р. Конгрес укр. незалежних держав у Києві.
- 23** 1681 р. за Бахчисарайською угодою між Московщиною і Туреччиною Лівобережна Укр. відходить під Москву.
- 24** (до 30.05) 1946 у с. Завадка Морохівська пол. банда вбила 250 укр. ▲ Спаливши с. Вислок Нижній, пол. виселили його мешканців.
- 25** ☼ Орест Новицький, філософ, богослов (*1806 – +4.06.1884).
- 26** ☼ Володимир Федорович Рожанівський, чл. Лв. СХ, похований на Личаківському Цвинтарі, поле № 60 (*1906 – +5.09.1973); ☼ Мирослав Онишкевич (пс. «Богдан», «Білий», «Орест»), керівник УПА в Польщі, чл. 1 штабу військ ОУН, організатор УПА в 1942 на терені Рави-Руської і Сокаля, Провідник батальйону УПА, чл. ген. секретаріату УГВР, 1931 за-

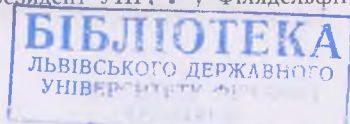

арештований на 3 р., 2.05.1948 у Вроцлаві заарештований пол., розстріляний (*1911 – +3.06.1950).

- 27 ✨ Павло Григорович Тичина, «поет красен, та нещасен» (*1891 – +16.09.1967); ✨ Іван Макарович Гончар, скульптор, н. х. України, засновник музею (*1911 – +18.06.1993); ✨ Вейн Гретцький, канадієць укр. походження, хокеїст, найвидатніший гравець в історії НХЛ, володар більшості рекордів ліги (*1961).
- 28 ✨ Архип Іванович Куїнджі, педагог, пейзажист, експериментатор в галузі кольору, автор творів на укр. тематику, співець укр. ночі: «Місячна ніч на Дніпрі», «Захід сонця в степу» (*1841 – +24.07.1910). Існувало Тов-во Художників його ім. у Петербурзі (1909-1937).
- 29 ✨ Станіслав Батовський-Качор, митець, живописець, автор картин на теми укр. історії та побуту, видів Львова, вітражу в Кафедральному костюлі (1895) та панно в Лв. опері (1900), керівник живописної студії (1903-14), чл. Лв. СХ (*1866 – +5.05.1946); ✨ Іван Филипчак, письменник (*1871 – +1945).
- 31 ✨ Василь Авраменко, графік, ✚ на еміграції, в Нью-Йорку (*1936 – +1981).

2-7

- 1 1622 р. Новий Рік згідно рішення Папської канцелярії надходить 1.01. До того рік починався 25.03.
- 1952 у Києві відкрито Планетарій; ▲ в Палермо (Канада) відкрито музей Шевченка.
- 3 1842 р. 1-ий друк поеми Т. Шевченка «Гайдамаки».
- 1992 започатковано творення Збройних Сил незалежної України.
- ✨ Анатолій Погрібний, професор-літературознавець (*1942).
- 4 ✨ Павло Житецький, філолог, мовознавець, фольклорист, діяч «Громади» (*1837 +18.03.1911).
- 5 ✨ Степан Карпенко, письменник, композитор, актор (*1817 – +1886); ✨ Леонід Глібов, поет, байкар, громадський діяч, видавець, автор слів романсу «Стоїть гора високая» (*1827 – +10.11.1893); ✨ Степан Кульженко, укр. видавець (*1837 – +29.01.1906); ✨ Умберто Еко, італ. письменник, фахівець з історії культури Середньовіччя. Роман «Маятник» перекладений укр. (*1932).
- 6 ✨ Микола Кагарлицький, письменник (*1937).
- 7 ✨ Ростислав Братунь, поет (*1927 – +7.03.1995).
- 9 ✨ у м. Жмеринка Микола Лівицький, президент УНР, ✚ у Філадельфії (*1907 – +8.12.1989).

- 10** ☼ Петро Могила, православний митрополит Київський і Галицький, засновник укр. Академії (*1597 – +11.01.1647); ☼ Данило Крижанівський, педагог, композитор, що поклав на музику безсмертний текст заспіву Т. Шевченка до поеми «Прийшла» – «Рече та стогне Дніпр широкий», присвятивши її видатному театральному діячу Марку Кропивницькому (*1857 – +26.02.1894).
- 11** 1647 р. запорожці розбили тур., які напали вночі на Січ.
1917 в Бресті на мирних переговорах між країнами Четвертого союзу і Росією в якості самостійної сторони взяла участь делегація УНР.
- 12** 1972 р. масові арешти інтелігенції в Україні: Євгена Сверстюка, Івана Світличного, Ніни Світличної, В'ячеслава Чорновола, Стефанії Шабатури, Михайла Осадчого, Ірини Стасів-Калинець, Зиновія Антонюка, Леоніда Плюща, Івана Геля; згодом Івана Дзюби, Ігоря Калинця, Оксани Попович, Надії Світличної, Василя Стуса, Валерія Марченка, Юрія Шухевича, о. Володимира Романюка та ін.
1992 у с. Ріпчиці на Дрогобиччині відкрито 1-ий пам'ятник на честь Незалежної України.
☼ Левко Мацієвич, 1-ий укр. пілот (*1877 – +7.10.1910); ☼ Сергій Корольов, конструктор ракетно-космічних систем (*1907 – +1966).
- 13** ☼ Василь Семенович Мова (пс. Лиманський), письменник, поет, драматург, перекладач Кубані (*1842 – +13.06.1891); ☼ Стефанія Василівна Кульчицька, майстер декоративної вишивки, засл. майстер нар. творчості УРСР, чл. Льв. СХ (*1912 – +3.11.1989).
- 14** ☼ у с. Старий Животів на Вінничині Євген Гуцало, письменник-феномен, новатор у галузі міської прози, автор повістей «Мертва зона», «Родинне вогнище», ексцентричних оповідань «Полювання з гончим псом» (1980), «Мистецтво подобатись жінкам» (1986), новел («Епос-ерос», «Блуд», «Імпровізація плоті» – укр. «Декамерон»), творів для дітей, посмертної збірки гострих політичних статей «Ментальність орли» (*1937 – +7.07.1995).
- 15** 1797 р. до Києва з м. Дубно перенесено Контрактовий ярмарок і відтоді щороку на Поділ до 1.02. з'їздилося десятки тис. купців, так постала Контратова площа.
1992 постанова Президії ВР України про Держ. гімн: затверджена музична редакція «Ще не вмерли України», муз. М. Вербицького; 28.01. – про Держ. синьо-жовтий прапор; 19.02. – про тризуб як малий герб України і гол. елемент вел. Держ. герба.
☼ Василь Ломиковський, історик та етнограф (*1777 – +?); ☼ Іван Огієнко (Митрополит Іларіон), укр. громадський діяч, міністр освіти, віросповід-

увань УНР, православний митрополит УАПЦ, історик церкви, мовознавець, культуролог, визначний вчений, письменник (*1882 – +29.03.1972).

- 16 ✨ Франтішек Ржегорж, чех. етнолог, автор праць про Україну (*1857 – +1899).
- ✝ у Львові Гедеон Балабан, єпископ Галицький, Льв. і Кам'янець-Подільський, церковно-освітній діяч, організатор одної з найдавніших друкарень (поч. XVII ст.) у с. Стратин Рогатинського р-ну (Ів.-Франківська обл.) (*1530 – +1607).
- 17 1992 р. в с. Пальчику Катеринопільського р-ну Черкаської обл. відкрито пам'ятний знак визначному укр. історичу літ., політику Сергію Єфремову.
- ✨ Дмитро Котко, композитор, диригент, сотник армії УНР, інтернований в таборі Счалково пол., організатор укр. хору з інтернованих УНР (1920), керівник хору Льв. семінарії (1931-35) (*1892 – +18.11.1982); ✨ Роман Горак, письменник, директор музею І. Франка у Львові (*1942).
- ✝ у Лук'янівській в'язниці в Києві єпископ Григорій Хомишин (+1947).
- 19 ✨ Ярослав Стецько, прем'єр Укр. держ. правління, гол. Проводу ОУН (бандерівців), був ув'язнений за причетність до вбивства Перацького (1934), гол. Антибільшовицького блоку народів, ✝ у Мюнхені (*1912 – +5.07.1986).
- 20 ✨ Євген Філімонович Маланюк, поет: збірки «Стилет і Стилос», «Земна мадонна», есеїст, літературознавець учасник укр. революції (1917-1921), офіцер армії УНР, емігрувавши до Чехії, закінчив Господарську академію, жив у Варшаві (*1897 – +15.02.1968).
- 22 (до 23) 1992 р. 1-ий Конгрес укр. суверенних держав у Києві.
- 23 1952 р. розпочав діяльність Європейський відділ НТШ.
1992 президентський указ «Про утворення Укр.-нім. фонду» для сприяння поверненню в Україну депортованих в 1930-50-х рр. нім., підтримки їх політичної, соціально-правової та культурної реабілітації.
- 24 1882 р. у помісті «Вишні» бл.Вінниці відбувся офіційний похорон забальзованого тіла лікаря Миколи Пирогова в склепі, над яким через 4 роки була збудована церква Миколи Чудотворця – тим розпочалася історія одного з найцікавіших некрополів України.
1907 в Англії генерал Роберт Банден-Товелл заснував 1-ий загін бойскаутів (пластунів).
- 25 ✨ Микола Скрипник, нарком освіти УРСР, ✝ застрелився (*1872 – +7.07.1933).
- 27 ✨ Іван Кулик, поет, громадський діяч (*1897 – +14.10.1941); ✨ Олекса Тихий, правозахисник, ув'язнений (1956 на 7 р. і 5 р. за публічне засудження

- окупації Угорщини, 1977 на 10 р. і 5 р. за Укр. групу сприяння Гельсінських угод), ✠ у Пермській в'язничній лікарні (*1927 – +5.05.1984).
- 28** 1992 р. постановою ВР прийнято новий Держ. Прапор України: синьо-жовтий стяг змінив попереднє червоно-синє знамено УРСР.
- 29** 1992 р. мін. юстиції України зареєструвало Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка.
- ☼ **Мелетій Герасимович Смотрицький** (св. ім. Максим, пс. Феофіл Орфолог), письменник-полеміст, філолог, д-р медицини, церковний і громадський діяч, архієпископ Полоцький, педагог, перекладач, автор «Треносу» та «Граматики словенської» (1619) (*1572 – +27.12.1633).
- 30** (до 8.02) 1667 р. Андрусівським перемир'ям завершилася пол.-рос. війна, угодою поділено Україну між Польщею і Московщиною по Дніпру: на Лівобережну (Брюховецький) і Правобережну (Дорошенко).
- ☼ **Валентин Львович Бунов**, чл. Ав. СХ (*1897 – +14.03.1997).
- 31** ☼ **Віктор Савин**, живописець і графік, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1907 – +1971).

3-8

- 1** ☼ *фр. барон, історик, громадський і культурний діяч П'єр де Кубертен, основник сучасних Олімпійських ігор* (*1863 – +2.09.1937).
- 3** (до 4) 1918 р. Франція і Англія визнали уряд УНР і призначили своїх представників.
- ☼ **Микола Чернявський**, письменник, заарештований НКВС, ✠ на заслання (*1868 – +26.11.1946).
- 4** ☼ в м. Сокалі **Осип Демчук**, сотник УГА, комендант V Сокальської бригади УГА; ред. часопису «Укр. скиталець» (1921-1922), ✠ в м. Орлеані (США) (*1888 – +25.10.1965).
- 5** 1918 р. розпочався випуск 1-их укр. банкнот.
- ☼ **Наталія Леонтович-Башук** (пс. Ната Ленко), журналістка, письменниця, автор автобіографічної книги «На межовій Землі (Спогади з Закарзоння)», громадська діячка, гол. Жіночого Конгресу Канади (КУК) (*1918 – +30.03.1995).
- 6** 1948 р. розстріл у Ав. с. Мальчинці гарнізоном НКВС вертепу, що ішов з колядою (✠ 3 чол.).
- (до 8.02.) 1988 1-і вертепи у Львові, організовані «Тов-вом Лева».
- ☼ **Володимир Сосюра**, поет, старшина армії УНР, згодом ЧА, чл. літ. орг. «Гарт», «Плуг», ВАПЛІТЕ, ВУСПП; збірка «Поезії» (1921), поема «Червона зима» (1922) – найвидатніший зразок поетичного епосу громадян-

ської війни, найвизначніший лірик своєї доби, збірка «Серце» (1931, заборонена відразу по виході), сповнені патріотизму: недрукована поема «Махно», «Мазепа» (1930, відома в уривках). 1942-44 був військовим кореспондентом, звинувачений газетою «Правда» в буржуазному націоналізмі за патріотичну поезію «Любіть Україну» (написана 1944, заарештована у 1951), автор 40 поетичних збірок (*1898 – +8.01.1965); ☼ Павло Кармелюк, співак, лв. «бельканто», н. а. СРСР (*1908 – +?); ☼ Василь Стус, видатний поет, правозахисник, 1-ий арешт (1972-1979); за 8 міс. 2-ий арешт на 15 р., ✦ у Кучинському концтаборі (*1938 – +4.09.1985).

7 1918 р. Київ: Всеукр. Православний Церковний Собор, припинений через військові події. ▲ Розпочався наступ більшовиків під командою В. Антонова-Овсієнка на Лівобережжя і Південну Україну. ▲ У Хабаровську відбувся 2-ий з'їзд укр. Далекого Сходу.

☼ Микола Аркас, історик: «Історія України-Русі», композитор: опера «Катерина», громадський діяч (*1853 – +26.03.1909); ☼ Йосип Павлович Гуляньський, чл. Лв. СХ (*1923 – +15.12.1983); ☼ Марія Людкевич (Білоус), поетка, що її вірші кладуться на музику (*1948).

8 ☼ Володимир Старосольський, юрист, соціолог, правник, громадсько-політичний діяч, гол. УСС у Львові (1913), чл. УНРади і Боевої Управи (1914), чл. Військового Комітету у Львові (1918), товариш мін. закордонних справ УНР, проф. Ун-ту в Кам'янці. Заарештований НКВС 25.12.1939, ✦ у Маріїнському таборі «Боїм» (*1878 – +25.02.1942); ☼ Гнат Юра, актор і режисер (*1888 – +1966).

9 1918 р. вибори до Укр. Установчих Зборів.

1923 у Відні створено Лігу укр. культури.

☼ Михайло Негода, поет (*1928).

✦ Мелетій Смотрицький (Максим, син Герасима), вчений, автор «Граматики церковно-слов'янської мови», архієпископ Полоцький (*1578 – +1633).

10 1933 р. побудова ангару Школи пілотів планерів Лв. аероклубу в Червоному Кам'яні (між Куликовом і Жовквою).

☼ о. Григорій Воробкевич, буковинський поет (*1838 – +24.11.1884); ☼ Ярослава Львівна Музика, митець, живописець, графік (дереворит, лінорит), реставратор, музеєзнавець, студіювала у Батовського (Львів), Грабаря (Москва), Парижі, співзасновниця Асоціації незалежних укр. митців, по 2-ій світовій війні відбула 8 р. заслання до Сибіру, дружина відомого бактеріолога Максима Музики, спочиває на Личакові в родинному гробівці навпроти могили В. Івасюка, поле № 13 (*1898 – +24.11.1973); ☼ Ярослав Мотика, лв. скульптор, держ. премія УРСР ім. Т. Шевченка (*1943).

- 11 ✨ Василь Нагірний, архітектор, автор проектів церков і громадських споруд, один з піонерів укр. громадсько-економічного життя Галичини, засновник і довголітній директор споживчої спілки «Народна торгівля» та низки ін. кооперативних тов.-в і установ, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 4 (*1848 – +1921); ✨ Василь Кук (Василь Коваль, Юрко Леміш) один із провідників ОУН і УПА, чл. Гол. бурави ветеранів ОУН УПА (*1913).
- 12 ✨ Василь Пачовський, поет-«молодомузовець», драматург: «Сон укр. ночі», «Сонце руїни», «Сфінкс Європи», «Роман Великий», «Гетьман Мазепа»; педагог, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (на надгробку слова з поеми «Золоті ворота»: *О, Золоті ворота! Стояти вам знов, де ви стояли!*) (*1878 – +5.04.1942); ✨ Ігор Курчатov, один із основоположників ядерної енергетики (*1903 – +1960).
- ✦ Іоанікій Галятовський, письменник, громадський та церковний діяч (*? – +1688).
- 13 1918 р. окупація Румунією Бессарабії.
- ✨ Аполлон Скальковський, історик та письменник (*1808 – +9.01.1889); ✨ Василь Федорович Форостецький, графік і живописець, серії літографій, офортів, ліногравюр, картини, чл. Лв. СХ, похований у Запоріжжі (*1913 – +22.01.1981).
- 14 1933 р. П. Постишева призначено секретарем ЦК КП(б)У. До увільнення від обов'язків, як троцькіста (17.03.1937) – основний провідник «масового терору» в Україні.
- 15 ✨ Юрій Ментус, композитор (*1903).
- 16 1918 р. уряд ЦР ухвалив закон про утворення нар. армії на міліційній основі.
- 18 1918 р. почався похід більшовицької армії Муравйова на Київ, захопили Полтаву.
- 19 1918 р. Галицько-Буковинський Курінь Січових Стрільців у Києві під командуванням Євгена Коновальця підпорядкувався ЦР.
- 20 1943 р. у Вінніпезі (Канада) вийшов 1-ий номер газети «Укр. Слово».
- 21 1918 р. ЦР IV Універсалом проголосила УНР, тим ствердила незалежність України.
- 1988 1-е свято Гаварецької кераміки, організоване «Тов-вом Лева».
- 1993 Кабмін України ухвалив Постанову «Про авторську винагороду за створення (тиражування) у промисловості творів декоративно-ужиткового мистецтва». ▲ (до 24.) тривав у Харкові 1-й Міжнар. книжковий ярмарок.

- 22** 1918 р. утворені військово та морських шляхів мін. УНР. ▲ Большевицьке повстання в Києві на заводі «Арсенал» проти законного уряду ЦР (придушене Січовими Стрільцями і добровільними відділами 2.02).
1968 у Гарвардському ун-ті (США) утворено 1-у в Америці кафедру історії України.
(до 24.01.) 1993 1-ий Всесвітній Форум укр. у Києві заснував «Осідок Світового Українства», створено Укр. всесвітню координаційну раду (УВКР), затверджено статут.
- ✧ Анатолій Мокренко, н. а. України, співак (баритон), директор Нац. академічного театру опери і балету України ім. Т. Шевченка (*1933).
- 23** ✧ Михайло Донець, видатний співак, мучений і розстріляний в більшовицьких застінках (*1883 – +10.07.(або10.09.)1941); ✧ Григорій Пецух, всесвітньовідомий скульптор-різьбяр, родом із с. Фльоринка на Західній Лемківщині (*1923 – +2008).
- 24** ✧ Богдан Ханенко, промисловець і меценат, колекціонер, археолог (*1848 – +8.06.1917); ✧ Остап Нижанківський, композитор і хоровий диригент «Бояну» в Бережанах (1892) та у Львові (1895-6), чл. УНРади ЗУНР, повітовий комісар ЗУНР, розстріляний поляками (*1863 – +22.04.1919); ✧ Євген Дудар, письменник-сатирик (*1933).
- 26** 1918 р. захоплення Києва московськими рад. військами Муравйова.
1993 ВР України призначила Віктора Ющенка Гол. Правління Нац. банку України. ▲ Мін. юстиції України зареєструвало Укр. студентську спілку.
- 27** ✧ Володимир Олексійович Любчик, чл. Лв. СХ (*1913 – +2.02.1987).
- 28** 1938 р. на пленумі ЦК КП(б)У на місце С. Косіора 1-им секретарем обрано М. Хрущова.
1993 утворення Військово-Повітряних Сил України.
✧ Михайло Логвиненко, письменник (*1928).
✦ кн. Володимир Мономах (*? – +1053).
- 29** 1918 р. – День пам'яті Героїв Крут: «Укр. Фермопіли» (див. загальну частину цього розділу).
1993 Міжнар. фестиваль лялькових театрів «Різдвяна містерія» в Луцьку.
- 30** ✧ В'ячеслав Будзіновський, галицький письменник та політичний діяч (*1868 – +21.02.1935); ✧ Леонід Жаботинський, важкоатлет, 2-разовий олімпійський чемпіон (*1938).
- 31** 1648 р. Хмельницький прибув на Січ.
1993 Сімферополь: установча конференція всеукр. т-ва «Просвіта», гол. Кримського т-ва обрано ред. газети «Кримська світлиця» Олександра Кулика.

4-9

- 1 1919 р. урочисто проголошений декрет УНР про автокефалію Укр. Православної Церкви, підготовлений О. Лотоцьким і затверджений Директорією. ▲ Київ: організований ЦР ювілейний вечір до 25-р. діяльності Миколи Вороного.
- ☼ Євген Адамцевич, один із останніх представників кобзарського лицарського цеху, творець «Запорозького маршу», поклав на музику твори Шевченка, Вороного, Олеса, Щоголіва, Грабовського, Самійленка, Чупринки, Чужбинського, в репертуарі мав історичні пісні, думи, шумки, козачки, чебурашки, польки, перегри, удосконалив бандуру, від чого звучання її нагадувало гру на кількох інструментах (*1904 – +28.11.1972); ☼ в с. Старий Угринів політичний діяч, провідник ОУН Степан Бандера. Ініціював проголошення відновлення укр. держави (30.06.1941) і створення УПА, ✦ агентом КГБ Сташинським у Німеччині (*1909 – +15.10.1959); ☼ Юрій Збанацький, письменник, автор численних творів для дітей та юнацтва, за якими поставлено ряд кінострічок (*1914 – +1994)); ☼ Тетяна Каунова, поет, прозаїк, дружина поета Віктора Кордуна (*1949); ☼ Андрій Середа, співак гурту «Кому вниз» (*1964).
- 2 1649 р. тріумфальний в'їзд гетьмана Богдана Хмельницького в Київ.
- 3 1919 р. в Станіславові Укр. Нац. Рада прийняла Ухвалу про злуку ЗУНР і УНР.
- 4 1919 р. формується новий уряд ЗУНР під гол. С. Голубовича.
- ☼ Леся Кривицька, актриса Укр. драмтеатру ім. М. Заньковецької, н. а. України, спочиває на Личаківському цвинтарі, поле № 3 (*1899 – +1981); ☼ Мирослав Маринович, колишній дисидент і політ'язень, філософ, проректор укр. католицького ун-ту та директор Ін-ту релігії та суспільства у Львові (*1949).
- 5 ☼ Іван Селіванов, графік (*1924 – +2.09.1984).
- 6 1994 р. Л. Кравчук нагородив Почесною відзнакою нар. художницю Марію Приймаченко.
- ☼ Степан Руданський, поет, перекладач, фольклорист, медичний працівник, ✦ у м. Ялті, рятуючи населення від епідемії (*1834 – +3.05.1873); ☼ Орест Левицький, історик (*1849 – +9.05.1922); ☼ Валерій Лобановський, знаний футболіст і тренер (*1939 – +2002); ☼ Микола Луків, поет-пісняр, автор пісні «Не повертайтеся на круги своя» (*1949).
- 7 ☼ Михайло Рудницький, письменник молодомузовець, перекладач (володів 10-ма мовами), педагог, літературознавець. Дисертація про творчість І. Франка (*1889 – +1.02.1975). Личаківський цвинтар, гробівець на полі № 54 (із сестрою Міленою).

- 8 ☼ Степан Панасенко (пс. Васильченко), письменник-модерніст, автор новел, оповідань для дітей (*1879 – +11.08.1932).
- 9 1894 р. Київ: демонстрацією кінетоскопа Йосипа Тимченка започатковано укр. і світовий кінематограф.
☼ Сергій Параджанов, кінорежисер, поетично-філософські кінодрами «Тіні забутих предків», лауреат Шевченківської премії 1991 (*1924 – +1990).
- 10 1994 р. заява України про безядерний статус (відмова від 3-го в світі ядерного арсеналу).
☼ Валентин Зноба, н. х. України, скульптор: пам'ятник І. Мечнікову (Париж), монумент на честь форсування рад. військами Дніпра на Букринському плацдармі, серія «Ветерани афганської війни» (*1929); ☼ Леонід Кравчук, президент України (1991-94) та творець абсурдної фрази: «Маємо те, що маємо» (гарним її продовженням є питання нашоукраїнців: «А де поділася решта?») (*1934).
- 11 1964 р. гол. хірург США Лютер Террі оголосив, що куріння шкідливе для здоров'я.
☼ Джордж Керзон, британський політик, міністр закордонних справ англ. уряду, визначив східну межу пол. земель – «Лінію Керзона» (1919), взяту за основу сучасного укр.-пол. кордону (*1859 – +1925).
- 12 ☼ Василь Блакитний (Елланський), поет, критик, публіцист і громадський діяч (*1894 – +4.12.1925); ☼ Марія Приймаченко, майстер нар. декоративного розпису (*1909 – +1997).
- 13 1649 р. в'їхав до Києва Богдан Хмельницький – свято, широко відзначуване в 1920-30 рр. у Галичині.
- 14 1919 р. Коломийська група ГА розбила мадярів під Роговом, зайняла Мармарошський Сигіт, але під тиском рум.-мадярських військ відійшла (17.01).
- 15 1994 р. Київ: напад на приміщення Руху, викрадення заступника гол. НРУ Михайла Бойчишина.
- 16 1789 р. розпочалося і тривало до 1793 повстання проти московських порядків в с. Турбаях. По придушенню його селян виселили у Сибір.
1919 Директорія оголосила війну більшовицькій Росії. Гол. отаманом призначений Симон Петлюра.
- 17 ☼ Іван Труш, маляр-імпресіоніст, майстер пейзажу, портретист (понад 6 000 картин); художній критик, орг. художніх об'єднань «Т-во для розвою руської штуки», «Т-во прихильників укр. літератури, науки і штуки», часописів «Будучність», «Артистичний Вісник» (*1869 +22.02.1941). Личаківський цвинтар, поле № 1.

- 18** 1654 р. на раді в Переяславі Богдан Хмельницький із Запорізьким військом віддався під протекторат московського царя. Переяславська угода з Московією підписана не була, проте діяла упродовж століть проти України.
1919 у Версалі на Паризькій мирній конференції розглядали долю держ. приналежності Галичини.
- ☼ Іван Їжакевич, маляр, графік, ілюстратор творів Т. Шевченка й іконописець (*1864 – +19.01.1962).
- 19** ☼ Іван Савич, письменник (*1914 – +28.11.2000).
- 20** 1934 р. столиця УРСР з Харкова перенесена до Києва.
(до 27.01.) 1994 у Львові відбувся II синод єпископів УГКЦ в Україні.
- ☼ Михайло Федорович Комаров (пс. Уманець), бібліограф і фольклорист, автор «Словаря рос.-укр.» в 4 т. (1893-98) (*1844 – +19.08.1913); ☼ Степан Осипович Смаль-Стоцький, педагог, вчений-мовознавець: автор книг з граматики, підручників укр. мови, академік-славист УАН, один із лідерів укр. нац. руху (*1859 – +17.08.1938).
- 21** 1919 р. Всенар. Конгрес укр. Закарпаття в Хусті висловив однозгідну волю до з'єднання Угорської Русі з Соборною Україною.
(до 23.) 1994 Київ: міжнар. фестиваль сучасної укр. пісні «Пісенний вернісаж» в палаці культури «Україна».
- 22** 1604 р. видано «Служебник» Гедеона Балабана в Стрятині.
1919 Київ, Софійський майдан: проголошення Акт Соборності УНР та ЗУНР (відтоді назва: ЗО УНР – Західні області УНР). ▲ Директорія прийняла закон про «Укр. Держ. Флот».
1989 мітинг-реквієм за Україну, дітей Чорнобиля, Чернівців і Вірменії бл. собору св. Юра (глушено гучномовцями).
1994 Одеса: тижневий фестиваль укр. культури «Земля Причорномор'я – земля України».
- 23** ☼ Олег Вялов, геолог, палеонтолог, академік АН УРСР, учасник 1-ї Антарктичної експедиції (1955-56), президент Укр. палеонтологічного тов.-ва, премія ім. акад. В. І. Вернадського АН УРСР (*1904 – +1.06.1988).
- 24** ☼ в м. Ярославі Станіслав Людкевич, композитор, вчений, музикознавець, фольклорист, педагог, викладач Вищого музичного ін.-ту ім. Лисенка, дійсний чл. НТШ, автор одного з найвизначніших творів укр. музики – симфонічної хорової оди-кантати «Кавказ», лауреат держ. премії ім. Т. Шевченка, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 3 (*1879 – +10.09.1979). У Львові є музей-квартира С. Людкевича на вулиці його імені.
- 25** 1914 р. І. Чмола заснував у Львові тов.-во «Січові Стрільці II», гол. Роман Дашкевич.

- 27 | 1589 р. Москва купила собі Патріархат.
 1919 бої СС з більшовиками під Гребінками коло Полтави.
 (до 3.02) 1929 Конгрес у Відні, створено Організацію укр. націоналістів (ОУН), гол. Є. Коновалець.
- ☼ Павло Платонович Чубинський, географ, етнограф: «Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край (т.1-7, 1872-1879 рр.», поет: автор слів укр. держ. гимну «Ще не вмерли України...», на засланні 1862-70 рр. (*1839 – +26.01.1884); ☼ Кость Лоський, громадсько-політичний діяч, письменник і публіцист (*1874 – +1933);
 ☼ Степан Пушик, письменник, фольклорист (*1944).
- 29 | ☼ Гнат Яременко, художник (*1874 – +8.07.1915); ☼ Петро Сипняк, художник зі Львова (*1959).
- 30 | 1919 р. часопис «Закон і право» опублікував історичні документи про злуку УНР і ЗУНР.
 ☼ Володимир Боніфатійович Антонович, історик, археолог, археограф, етнограф та діяч «Громади», один із авторів концепції нац. відродження (*1834 – +21.03.1908).
- 31 | ✦ у Львові в бою з більшовиками Олекса Гасин «Лицар», полковник, шеф гол. штабу УПА, родом з с. Конюхи (*1910 – +1949).
 Наприкінці січня 1924 р. Львів: 1-ий в Польщі, згідно міжнар. приписів хокейний чемпіонат.

5-0

- 1 | 1865 р. емігрант з України в США о. Агапій Гончаренко заснував 1-у кириличну друкарню в Сан-Франциско, видав газету «Свобода».
 1880 у Львові вийшло 1-е число щоденника газети «Діло».
- ☼ Ярослав Новаківський, архітектор, багаторічний керівник містобудівної майстерні Лв. філії Діпромiст: автор генеральних планів розвитку та реконструкції міст Львова, Ужгорода, Чернівців, Дрогобича, Стрия, Трускавця, Східниці, Жовкви та ін, ініціатор та співавтор проекту створення парку заповідника «Шевченківський гай», а також Держ. історико-архітектурного заповідника у Львові; співавтор сучасного герба м. Львова, старший син художника Олекси, доброзичливий наставник, педагог та вихователь численної плеяди архітекторів (*1920 – +1982), Личаківський цвинтар, поле № 59.
- 3 | 1920 р. початок формування уряду Кубанського краю, організатор В. Іванис.
 ☼ Борис Лятошинський, композитор-житомирянин, автор історичної опери «Захар Беркут» (*1895 – +15.04.1968).

- 4 | 1980 р. Президент США Джиммі Картер оголосив про бойкот Олімпійських ігор у Москві. Мотив – введення рад. військ в Афганістан.
- 5 | 1585 р. засновано Ставропігійське Братство у Львові.
1900 Львів: Відозва створеного у «Нар. Комітету Галичини» з викладом програми боротьби за незалежну Україну.
2005 Вселенський Патріарх Константинопольський Варфоломей, гол. Православної церкви, привітав з перемогою на виборах, благословив Ющенка на працю і запевнив, що молитиметься за його здоров'я та готовий сприяти об'єднанню православних церков в Україні.
- ☼ *Карел Чапек*, чех. письменник (*1890 – +25.12.1938); ☼ *Степан Килимник*, педагог і публіцист родом з Поділля, на еміграції в Австрії (1945), в Канаді (1949): «Укр. рік у нар. звичаях в іст. освітленні» (I-IV) (*1890 – +10.05.1982); ☼ *Микола Шудря*, кінорежисер, письменник, журналіст, заст. гол. Київської «Просвіти» (*1935); ☼ *Микола Вересень* (Ситник), журналіст, віце-президент Укр. медіа-клубу, ток-шоу «Табу» (*1960).
- 7 | 1990 святкування Різдва в Україні, 1-е по довгих рр. заборон.
 ☼ *Степан Орисик*, лемко-скульптор (*1930).
- 8 | ☼ *Василь Симоненко*, поет (*1935 – +14.12.1963), похований у Черкасах. 16.01.1965 вечір до 30-річчя в будинку літераторів, на якому виступив І. Дзюба.
- 9 | 1905 р. «Кривава неділя» в Петрограді: розстрілом демонстрації розпочалася 1-а рос. революція.
 ☼ *Степан Томашівський*, історик, представник державницької школи в укр. історіографії, організатор стрілецького руху, чл. Бойової Управи Укр. Січових Стрільців (1914-18), радник делегації ЗУНР на мировій конференції в Парижу та гол. її дипломатичної місії (1919-1925), дійсний чл. НТШ, архівіст (*1875 – +21.12.1930); ☼ *Никанор Онацький*, поет, художник (*1875 – +2.07.1940).
- 10 | 1940 р. створення в Кракові проводу на чолі зі Степаном Бандерою привело до розколу ОУН.
1975 КДБ випускає з бжевільні математика Леоніда Плюща, дозвіл на виїзд з сім'єю у Францію.
 ☼ *Олександр Гай*, архітектор, автор 1-их в Україні споруд у стилі модерну (*1875 – +3.10.1936); ☼ *Василь Пилип'юк*, президент вид-ва «Світло і тінь» (*1950).
- 11 | ☼ *Вітольд Манастирський* (син Антона), художник-живописець, н. х. Українці, чл. Льв. СХ, пейзажі, викладач, проф. ЛДПДМ, один із засновників

музею А. Манастирського у Львові (*1915 – +23.06.1992); ☼ Віктор Полтавець, маляр, н. х. України (*1925).

12 1920 р. за угодою між ревкомом УГА і командуванням більшовиків, УГА стала частиною більшовицької армії – Червона УГА.

13 1995 р. Мін. юстиції України зареєструвало Всеукр. жіноче тов.-во ім. Олени Теліги.

14 1940 р. більшовики ліквідовують у Львові тов.-во ім. Т. Шевченка (НТШ).

☼ Олександр Ковінька, письменник, гуморист, повстанець; в'язень нім., денікінців, у пол. концтаборі в Познані (1920-21); заарештований НКВС 4.07.1936, з 1956 р. на волі (*1900 – +25.07.1985); ☼ Степан Гжицький, вчений, педагог, д-р біологічних наук, д-р ветеринарної медицини, дійсний чл. НТШ, академік, ім'ям якого зветься Льв. академія ветеринарної медицини, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 59 (*1900 – +1967).

15 1655 р. «Універсал» Б. Хмельницького Запорізькому війську за заслуги у війні з пол. і татарами.

1945 у с. Лючі, між Яблуновим та Космачем, у «битві за бандерівську столицю Космач» вояками УПА знищені 400 енкаведистів разом з героєм Рад. Союзу генералом Дергачовим (у 1944 р. керував депортацією кримських татар). Бій увійшов у Літопис УПА, як найпереможніший.

1995 у Києві урочисто освячено Укр. дім (кол. музей В. Леніна).

☼ Валентин Павлович Борисовець, художник театру, чл. Ав. СХ, з. д. м. УРСР (*1910 – +4.05.1979); ☼ Леонід Моложанин (Лео Мол), скульптор, живописець (*1915).

17 ☼ Іван Карабиць, композитор, н. а. України (*1945).

19 1945 р. пол. банда ✠ розстріляла над Сяном 19 укр. з сіл Красічина, Бірчі, Вільшани.

2005 Шварценегер привітав з перемогою на виборах Ющенка: «Каліфорнія – дім для укр., чисельність яких постійно зростає і чиї традиції змінують наш «Золотий штат»».

20 1655 р. відбувалася героїчна оборона Умані Іваном Богуном від пол.

☼ Михайло Туган-Барановський, економіст-історик, автор ідеї циклічності розвитку економік держав світу та теорії періодичних криз та праць в галузі політекономії та кооперації, разом з Грушевським та ін. укр. вченими підготував енциклопедичний довідник «Укр. народ в его прошлом и настоящем», політичний діяч, генеральний секретар фінансів УНР (1917), Гол. Ради Укр. Центрального Кооперативного Комітету, один із засновників ВКАН, відстоював створення власної укр. валюти (*1865 – +21.01.1919).

- 21** 1990 р. кількості тисяч укр. утворили «ланцюг злуки» «Укр. хвиля» від Києва до Львова й Ів.-Франківська з нагоди річниці самостійності й соборності України.
- ☼ **Ариадна Іванівна Труш**, чл. Льв. СХ (*1905 – +18.01.1984), похована разом із матір'ю Ариадною (донькою Драгоманова, дружиною художника) братом Романом, всесвітньовідомим спортсменом-лучником на Личаківському цвинтарі, поле № 4.
- 22** 1950 р. у Нью-Йорку засновано Укр. Лікарське Тов-во.
- 1990 Львів: вел. святкування у Злуки УНР і ЗУНР. За рішенням Льв. Обл. Ради Петро Чабан повісив синьо-жовтий прапор на Високому Замку.
- ☼ **Олександр Мень**, відомий рос. священник, теолог, написав 6 т. праць присвячених релігійним пошукам дохристиянського людства, убитий (*1935 – +9.09.1990).
- 23** 1920 р. створена в Києві Держ. укр. мандрівна капела (скорочено – «Думка»).
- 2005 інавгурація Президента України Віктора Ющенка в парламенті. Перед входом до сесійної зали – клейноди Гетьмана Богдана Хмельницького доставлені в Україну з Польщі та Швеції. Присягу В. Ющенко виголосив тримаючи руку на Пересопницькому Євангелії та Конституції України.
- 24** ☼ **Опанас Сластьон**, художник, мистецтвознавець та етнолог (*1855 – +24.09.1933).
- 25** 1965 р. Йосифа Сліпого іменовано кардиналом.
- 27** 1860 р. в Петербурзі вийшов з друку повний «Кобзар» Т. Шевченка.
- 1945 визволення рад. військами в'язнів концтабору Освенцім: Нац. день пам'яті жертв нім. нацизму.
- 1990 урочисті збори у Льв. Оперному театрі присвячені Злуці ЗУНР і УНР.
- 1995 ВР України прийняла Закон «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (загальні засади і система України; вимоги до формування і збереження фондів, обслуговування для задоволення інформаційних, наукових культурних потреб суспільства, загального духовного потенціалу). Від 1.02. існує Укр. бібліотечна асоціація та Нац. автоматизований інформаційний фонд стандартів.
- ☼ **Петро Гулак-Артемівський**, поет-байкар, перекладач, учений, ректор Харківського ун-ту (1841-45) (*1790 – +13.10.1865); ☼ **Яків Гніздовський**, графік, критик мистецтва, 7.04.1984 остання прижиттєва виставка у Вашингтоні; 5.11.2005, Львів: перепоховання на Личакові, бл. могили І. Франка (*1915 – +8.11.1985); ☼ **Юрко Бойко**, організатор 1-го неформального мистецького об'єднання «Шлях», директор галереї «Гердан» у Львові (*1960).

- 28 ✨ Петро Йосипович Колесник, письменник, літературознавець, співавтор «Історії укр. літ. у 8 томах», праці, присвячені укр. письменникам позначені вульгарним соціологізмом; 12.06.1937 арешт НКВС на 10 р. тюрми, повертає (1947), 4.02.1949 2-ий арешт і митарства до серпня 1954, реабілітований 1956 (*1905-+9.08.1987).
- 29 ✚ Андрій Рубльов, видатний художник і церковний діяч, автор фрески «Трійця» (бл.1411). За гіпотезою, був митцем галицької школи іконопису і йому належить авторство розписів капели у Любліні (Польща), де є кириличний підпис з іменем Андрій (*бл. 1360 – +1430).
- (18.) 1805 з ініціативи державного діяча і вченого Василя Каразіна в Харкові відкрито ун-т.
- 30 1930 р. в Києві завершився Надзвичайний собор Укр. автокефальної православної церкви, який під тиском більшовицьких каральних органів ухвалив розпуск УАПЦ. Після її ліквідації репресовано 42 800 священників, заарештовано митрополита М. Борецького.
- ✨ Всеволод Нестайко, дитячий письменник (*1930).
1990 екзархат РПЦ в Україні перейменувався на УПЦ.
- 31 1920 р. у Нью-Йорку почала виходити газета «Укр. щоденні вісті». ▲ в Хабаровську «Революційним Штабом» Ф. Стешка започаткована організація укр. війська.
- ✨ Володимир Перетц, літературознавець (*1870 – +1935).

РОЗДІЛ 2: ЛЮТИЙ

- 12 лютого – Трьох Святителів;
 15 лютого – Стрітіння Господнє; ▲ День вшанування учасників бойових дій на території інших держав;
 21 лютого Міжнар. день рідної мови (рішення ЮНЕСКО від 2000 р.);
 22 лютого Міжнар. день підтримки жертв злочинів;
 23 лютого – День захисника Вітчизни (рудимент Дня Рад. Армії розуміють як день усіх чоловіків).

1-6

- 1 1991 р. у Львові утворено тов.-во «Гуцульщина».
 ☼ Володимир Микита, н. х. України (*1931).
- 2 1386 р. шлюб Вел. кн. литовського Ягелла з королевою Ядвігою, став королем Польщі. Подія мала негативний вплив на подальшу долю укр. земель.
 ☼ Валер'ян Підмогильний, письменник і перекладач, заарештований 8.12.1934, 27.03.1935 засуджений на 10 р., ✚ розстріляний на Соловках (*1901 – +3.11.1937); ☼ Оксана Михайлівна Вацеба, педагог, відмінник освіти Укр., автор понад 170 наукових статей з проблем історії та організації спортивного руху в Україні та в укр. діаспорі, зокрема кн. Нариси з історії західноукр. спорт. руху. – Ів.-Франківськ: Лілея-НВ, 1997; почесний працівник фізичної культури і спорту Укр., чл.-кор. Укр. АН, чл. міжнар. ради здоров'я, фізичного виховання, рекреації, спорту і танцю ICHPER – S'D, чл. ред. колегії науково-методичного журналу «Фізичне виховання в школі», відповідальний секретар відділення НОК України у Льв. обл., чл. правління обл. тов.-тва «Україна – світ» по зв'язках з укр. за кордоном, чл. ради обл. тов.-ва укр. мови ім. Т. Г. Шевченка «Просвіта»; проф. кафедри теорії і методики фізичного виховання (від 21.10.2004); грамота ВР Укр. (2004); відзнака «Почесний працівник фізичної культури і спорту України» та грамота ВАК У (2006) (*1966).
 ✚ на Соловках Євген Плузник, поет (*26.12.1898 – +1936).
- 3 1921 р. в Тарнові (Польща) почала діяльність «Рада республіки» – тимчасовий верховний орган влади УНР.
- 4 ☼ Галина Кальченко, скульптор, автор пам'ятника Лесі Українці в Києві (*1926 – +11.03.1975); Борис Мозолевський, археолог: відкриття в галузі скіфознавства; науковець «Товста Могила» (1979), «Скіфський степ» (1983); поет: «Червоне вітрило», «Веретено», «Кохання на початку осені», «Дорогою стріли» (*1936 – +13.09.1993).

- 7 ☼ *Володимир Маковський*, рос. художник, автор численних картин з укр. життя (*1846 – +21.02.1920); ☼ *Олег Антонов*, генеральний авіаконструктор, створив понад 60 типів літаків та планерів «АН», чл. АН УРСР, у 1960-х підтримав укр. інакодумців (*1906 – +1987).
- 8 1106 р. кн. Володимир Мономах закінчив «Повчання», 1-ий дидактично-художній твір України-Руси.
1526 монастир Пресв. Богородиці в с. Пересопниця пол. королем Жигмунтом I подарований луцькому старості кн. Федору Чарторийському.
- 9 1946 р. полковника Романа Шухевича постановою УГВР підвищено в чині до генерала.
☼ *Костянтин Трутовський*, живописець-реаліст (*1826 – +29.03.1893).
- 10 ☼ *Богдан Михайлович Горинь*, громадсько-політичний діяч, мистецтвознавець, літ. критик, ред., публіцист, чл. Спілки письменників України, чл. Президії тов.-ва «Україна-Світ», чл. Укр. Гельсінської групи, депутат ВР (1990-1998)(*1936).
- 11 1956 р. знявся в повітря 1-ий дослідний Ан-8, літак випущений Київським авіазаводом, що започаткував ряд винаходів такого типу машин і, зокрема, красеня Ан-24, що піднявшись у небо 20.10.1959, був основним у перевезеннях на місцевих трасах кілька десятиліть.
- 12 ☼ *Лесь Мартович*, письменник і громадський діяч (*1871 – +16.01.1916);
☼ *Іван Сенченко*, письменник (*1901 – +1975).
- 14 1956 р. на XX з'їзді Компартії пролунала доповідь М. Хрущова про засудження культу особи Сталіна та про заходи у справі десталінізації.
(до 16.) 1991 «Галицька асамблея»: збори депутатів і представників виконавчої влади 3-х обл. – Льв., Франківської і Тернопільської, – рішення про координацію заходів у політичних і економічних галузях.
- 15 ☼ *Іван (Гнат?) Житецький*, історик, мовознавець (*1866 – +8.04.1929).
- 16 ☼ *Памфіл Юркевич*, філософ (*1826 – +4.10.1874); ☼ *Семен Іванович Лазеба*, педагог, художник, чл. Льв. СХ (*1906 – +11.10.1986).
- 17 ☼ *Софія Федорівна Русова* (уроджена Ліндфорс), культурно-освітня діячка, автор праць з питань педагогіки, мистецтва (*1856 – +6.02.1940).
- 20 (від 19.) ✦ в обороні м. Красне від нападу Калиновського гинуть герої визвольної війни полковник Данило Нечай і його брат Іван (*поч. XVII ст. – +1661), а їх соратника тростянецького сотника Авраїтинський ✦ вбито в полоні.
- 22 ☼ *Левко Боровиковський*, поет-романтик, фольклорист, перекладач (*1806/8? – +26.12.1889); ☼ *Порфирій Бажанський*, композитор, письменник, фольклорист, греко-католицький священник, автор опер та оперет

- на власні лібрето «Олекса Довбуш» та «Весілля», літургій, мішаних хорів, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 59 (*1836 – +1920).
- 24 ✨ Софія Томівна Вальницька, дослідниця ужиткового та нар. мистецтва, похована на Личаківському цвинтарі, поле № 69 (*1896 – +13.10.1964); ✨ Клавдія Шульженко, співачка (*1906 – +1984); ✨ Антон Кашшай, н. х. України, маляр-пейзажист із Закарпаття (*1921).
✦ загинув у бою з більшовиками Грегит-Різун, командир УПА (+1946).
- 25 ✨ Леся Українка (Лариса Косач-Квітка), поетеса, драматург, перекладач, громадська діячка (*1871 – +1.08.1913).
- 26 1906 р. засновано «Просвіту» в Миколаєві на р. Бог (Східний Буг).
✨ Олександр Врабель, співак-баритон, н. а. України, соліст Лв. опери (*1931).
- 27 ✨ Ілля Безбородько, держ. діяч, засновник Ніжинської гімназії вищих наук гуманітарного профілю (з 1832 Ніжинський ліцей) (*1756 – +15.06.1815); ✨ Микола Миколайович Ге, автор сповнених релігійного містичного змісту картин «Вихід Христа з учнями у Гефсиманський сад», «Що є істина?», «Совість», портретист, один із фундаторів спорудження пам'ятника Миколі Гоголю в Ніжині (*1831 – +13.06.1894).
- 28 ✨ Павло Альошин, архітектор і педагог (*1881 – +7.10.1961); ✨ Роман Сімович, композитор, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 5 (*1901 – +1984).

2-7

- 1 ✨ в с. Чумаки на Катеринославщині Микола Капустянський, ген.-поручник армії УНР – провідний діяч ОУН, який в часі другої світової війни був заступником гол. Укр. Нац. Ради в Києві, ✦ в Мюнхені (*1872 – +19.02.1969); ✨ в с. Вишнівець на Збаражчині Оксана-Зінаїда Лятуринська Макаренко, письменниця, представниця Празької школи укр. поезії: збірки «Гусла» (1938), «Княжа емаль» (1941), новел «Материнка» (1946), віршів для дітей «Бедрик» (1956), скульптор, з 1949 у США (*1902 – +13.06.1970. м. Мінеаполіс).
- 2 ✨ на хуторі Убіжище (тепер с. Мар'янівка Гребінківського р-ну на Полтавщині) письменник, байкар, перекладач, поет Євген Гребінка. Літ. діяльність розпочав ще в Ніжинській гімназії. У Петербурзі (від 1834) створив гурток укр. мистецької та літ. інтелігенції. Товаришував із Т. Шевченком, сприяв орг. викупу з кріпацтва та у виданні Кобзаря (13.03.1840), а Шевченко допомагав Гребінці у редагуванні та випуску альманаху «Ластівка» (1841). За І. Франком, у жанрі байки Гребінка посів «перше місце в нашій письменстві», як лірик, творить елегійні, позначені фольклорністю та вел. любов'ю до України поезії, окремі з яких, покладені на музику

- 2 | ще за його життя, є нар. піснями: «Укр. мелодія» (*Ні, мамо, не можна нелюба любить*), романси «Чёрные очи» (*Очи чёрные, очи страстные*). Серед циклу поетизованих нар. переказів про минуле рідного краю виділяється романтична поема «Богдан» (1843) – один з найкращих тогочасних творів про Б. Хмельницького. Прозові твори («Нежинский полковник Золотаренко», «Чайковский»); ✠ в Петербурзі (*1812 – +15.01.1848 (або 15 чи 16.12.1848)), похований у Мар'янівці;
- 3 | ✠ кн. Ростислав, онук Ярослава Мудрого, засновник галицької династії Ростиславичів (+1067).
- 4 | 1977 р. арештом Миколи Руденка (суд на 7 р. ув'язнення, 5 р. заслання) та Олекси Тихого (суд на 10 р. ув'язнення і 5 р. заслання) почато репресії проти Укр. Гельсінської групи.
- ☼ Микола Макаренко, археолог, мистецтвознавець, розстріляний НКВД (*1877 – +4.01.1938).
- 6 | 1907 р. масові виступи-демонстрації студентів Ав. ун-ту проти реакційних викладачів.
- ☼ Григорій Коваленко (Гетьманець), письменник, організатор «Просвіт» на Полтавщині, автор статей «Про життя Павла Грабовського», «В справі монументу Т. Г. Шевченку», «В справі про нашу мову». Заарештований і ✠ (*1867 – +15.02.1938); ☼ Анатолій Шевчук, друкар, виступає в пресі з новелами (1960), заарештований 24.08.1965 (чи 23.05.1966), суджений на 7 р. суворого режиму (7.09.) за антирадянську діяльність (*1937).
- 7 | 1942 р. 1-ий Собор єпископів УАПЦ у Пінську ознаменував відродження Укр. Автокефальної Православної Церкви.
- ☼ Олександр Русов, фольклорист, етнограф (*1847 – +8.10.1915).
- 8 | ☼ в с. Кулажівці (Гребінківського р-ну на Полтавщині) у збідній дворянській родині Опанас Васильович Маркович, фольклорист, етнограф: зібрав бл. 5000 укр. приказок і прислів'їв, публікував фольклористичні записи (нариси про русалок, купальські пісні) у збірниках та журналах. Вчився у Київському ун-ті (1846); в Кирило-Мефодіївському братстві відповідав за випуск україномовного видання, що не побачило світ. По розгромі організації висланий в м. Орел, де одружився з Марією Вілінською, майбутньою письменницею Марко Вовчок (1851). У 1859 р. зустрівся в Петербурзі з Т. Шевченком, П. Кулішем, співпрацював у журналі «Основа» (1861-62), у «Черниговских губернских ведомостях». У Чернігові розвивав нац. театр, в аматорському драматичному гуртку брав участь у постановці п'єси І. Котляревського «Наталка Полтавка» (1862), неперевершено оздобивши її мелодіями до пісень (*1822 – +1.09.1867).

- 0 1942 р. гестапо заарештувало у Києві Олену Телігу та Івана Рогача, чл. ОУН-М.
- 10 (до 11.) 1992 р. з'їзд Спілки театральних діячів України.
 ☐ Євген Савчук, н. а. України, художній керівник Нац. заслуженої академічної капели України «Думка» (*1947).
 ✦ Гедеон Балабан, церковний православний діяч, лв. єпископ, засновник братської друкарні (*1530 – +1607).
- 11 ☐ Тетяна Яблонська, живописець, н. х. України, учениця Федора Кричевського; твори – «Вечір на Дніпрі», «Хліб», «Зима в старому Києві», «Льон», пейзажі Седнева (*1917 – +2005).
- 12 ☐ Володимир Стернюк, в Пустомитах на Львівщині, Лв. архиєпископ, митрополит, був у Сибіру (1947-52), з 1972 р. відповідальний за стан УГКЦ (*1907 – +29.10.1997), прах спочиває у крипті Святоюрського храму.
- 13 1942 р. примусовий вивіз укр. населення з територій, окупованих гітлерівською Німеччиною. За 1942-44 рр. понад 2 млн. осіб.
 ☐ Марія Литвиненко-Вольгемут, співачка (*1892 – +1966).
- 14 1992 р. ВР України прийняла Основи законодавства України про культуру.
 ▲ У Києві розпочала роботу укр. редакція радіо «Свободи».
 ☐ Юзеф Залеський, пол. поет з «укр. школи» (*1802 – +1886).
 ✦ трагічно нар. депутат України, заступник гол. Комісії з питань гласності та засобів масової інформації Вадим Бойко (+1992).
- 10 1907 р. засновано «Просвіту» в Катеринодарі на Кубані.
 ☐ Микола Тутковський, піаніст-віртуоз, композитор, педагог, що мав власну школу в Києві (1883-1900), автор підручника з гармонії (*1857 – +1913);
 ☐ Йосиф Сліпий (Коберницький-Дичковський), кардинал і патріарх помісної УГКЦ, вчений, чл. НТШ, письменник (*1892 – +7.09.1984); перепоховання 27.08.1992 у Львові в присутності Патріарха УАПЦ Мстислава (Скрипника).
- 10 1722 р. відправлено 12 тис. козаків на будівництво Ладожського каналу, а 10 тис. козаків, під проводом лубенського полковника Андрія Марковича – у Сулак на війну з Персією.
 1992 постанова ВР про утвердження тризуба малим гербом і головним елементом Вел. Герба України.
 ✦ Михайло Чалий, вчений і педагог, 1-ий бібліограф Т. Шевченка (*1816 – +1907).
- 20 1992 р. укр. парламент встановив день проголошення незалежності України – 24.08. загальнонар. святом, скасувавши попереднє рішення про відзначення держ. свята 16.07.

- 20 ✨ Олександр Удовиченко, військовий і громадський діяч, брав участь у українізації частин III Кавказького корпусу (1917), генерал армії УНР, військовий дорадник Симона Петлюри, як нач. штабу Гайдамацького Коша Слобідської України відзначився в боях за «Арсенал», 06.1919 як командир 3-ї Залізної Стрілецької Дивізії у боях під Вапняркою, інтернаціональний у пол. таборах, з табору в Каліші переїхав до Франції (1924) включився у комбатантську працю, письменник, автор книг «Україна в війні за державність» та «Третя Залізна дивізія» (*1887 – +19.04.1975) м. Ментенон у Франції.
- 21 1942 р. у Києві, в Бабиному Яру німці розстріляли групу укр. націоналістів ✦ Олену та Михайла Теліг, І. Ірлявського, П. Олійника, М. Кузьмика проф. Гупала, Д. Гузар-Чемеринську, сестер Сухорських, Ігнатенка Кошика, Кобрина. 22.02.1992 на місці розстрілу встановлено пам'ятник хрест.
- ✨ в с. Гірне на Стрийщині Едвард Козак (ЕКО), художник, ✦ на еміграції в Детройті (*1902 – +22.09.1992); ✨ Володимир Михайлович Бринзак, 1-ий віце-президент Нац. олімпійського комітету України, президент Федерації біатлону України, засл. працівник фізичної культури і спорту, колишній заступник міністра в Міністерстві Укр. у справах сім'ї, молоді та спорту, нагороджений Орденом «За заслуги III ступеня», Почесною Грамотою ВР України, почесний проф. ЛДУФК (від 19.05.2009) (*1957).
- ✦ Йоганн Шедель, архітектор, за проектом якого споруджено Вел. дзвіницю Києво-Печерської лаври – «Шеделево диво» (*1680 – +1752); ✦ у Нью-Йорку укр. дисидент-правозахисник генерал-майор Петро Григоренко (*1907 – +1987).
- 23 ✨ В'ячеслав Левандовський, зачинатель укр. мультиплікації (*1897 – +1962).
- ✦ у Лондоні Данило Скоропадський, гетьманич (+1957).
- 24 1807 р. за дозволом австр. цісаря Йосифа I папа Пій VII відновив Галицьку митрополію у Львові з Льв., Белзько-Холмською і Перемишльською єпархіями.
- 1992 святкування 100-річчя «Бояну» у Львові.
- ✨ в Крилосі (бл. Галича) Юліян Романчук, педагог, політичний і громадський діяч, довголітній політичний провідник галицьких укр.: ініціатор і провідник Нар. ради (1885), співзасновник Нац.-Демократичної Партії (1899) та до 1907 р. її гол. Посол до галицького сойму, згодом – до австр. парламенту. Під час 1-ої світової війни Ю. Романчук очолював Укр. Допомоговий Комітет та Укр. Культурну Раду. Із ім. цього політика пов'язані години найбільшого нац. тріумфу. Як чл. Укр. Нац. Ради 10.11.1918 він запрягнув у Львові чл. Держ. Секретаріату ЗУНР, а потім

- відданні Радою Амбасадорів Галичини Польщі (1923) прийняв на площі св. Юра від тисячних мас присягу на вірність укр. державності. Невтомний працівник на ниві нац. культури: був серед засновників Тов-ва «Просвіта» (у 1896-1906 рр. – його гол.), НТШ, Учительської Громади; заснував і видавав газети «Батьківщина», «Діло», місячник «Ruthenische Revue» («Ukrainische Rundschau») у Відні; видавець творів Т. Шевченка в Галичині; упорядник шкільних підручників (в 1890 р. разом із О. Барвінським увів фонетичний правопис), уклав 2 читанки; ініціював вид-во «Просвітою» бібліотеки укр. класики «Руська Письменність» і видав 22 її томи (1904-1920). Контактував з укр. письменниками й громадськими діячами на Центральних і Східних Укр. Землях: у 1903 р. репрезентував галицьких укр. на відкритті пам'ятника І. Котляревському в Полтаві. Як сеньйор галицьких політичних і громадських діячів користувався загальною пошаною, впливав на суспільне життя (*1842 (27.02.1841?) – +22.04.1932), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 69, могила відновлена (1994); ☼ у Бориславі (Львівщина) Леся Демська (-Будзуляк), поетка, прозаїк, перекладач, літературознавець, критик, Лауреат Всеукр. конкурсу молодих прозаїків (1994); літ. премій «Зоря Аркада» (1998) і «Смолоскип» (1999), переможець літ. конкурсу «Коронація слова» (*1972).
- 25 † Володимир Старосольський, на засланні в Казахстані, діяч відродження Західної України (+1942).
- 26 1992 р. згідно президентського указу «Про держ. премії України ім. Т. Шевченка 1992 р.» відзначені у галузі літ. Б. Антоненко-Давидович (по-смертно), В. Дрозд, І. Калинець, Т. Мельничук, П. Мовчан, Р. Лубківський; журналістики і публіцистики – С. Колесник; історії літ. – М. Жулинський; образотворчого мистецтва – М. Максименко та Г. Синиця; у концертно-виконавській діяльності – В. Гуцало.
- 27 † у Ревельській в'язниці-фортеці Арсеній Мацієвич, митрополит, захисник прав УПЦ (+1722).

3-8

- 1 1918 р. Патріарх РПЦ Тихон оголосив анафему рад. владі.
1993 Мін. юстиції України зареєструвало Рух як політичну партію.
- ☾ Василь Ферлієвич, письменник (*1783 – +1851).
- 2 1593 р. бій повстанців К. Косинського під П'яткою бл. Чуднова на Волині, де повстанцям завдали поразки кн. Острозькі.
- ☾ Тимотей Бордуляк, письменник (*1863 – +16.10.1936); ☼ Бадяк Володимир Петрович, науковець, педагог, історик (*1938).

- 3** 1788 р. організоване Потьомкіним козацьке військо Чорноморських козаків під проводом Антона Головатого осіло між Бугом і Дністром.
- ☼ **Генадій Ладигенський**, маляр (*1853 – +1916); ☼ **Климент Попович-Боярська**, письменниця (*1863 – +7.05.1945); ☼ **Роман Корогодський**, директор видавництва «Час» та ☼ **Тамара Булат**, музикознавець, генеральний секретар Укр. вільної академії мистецтв (м. Нью-Йорк) (*1933).
- 4** 1648 р. з повстання запорізьких козаків почалась визвольна війна в Україні
- 5** ☼ **Іван Снегирьов**, письменник, режисер (*1903).
- 6** 1958 р. створено Спілку працівників кінематографії України.
- 1993 Запоріжжя: III заключний обл. фестиваль молодих виконавців «Зорепад-92».
- ☼ **Юрій Шовкопляс**, письменник, журналіст (*1903 – +1978).
- 7** 1483 р. в день Венери (середа) в Італії латиною вийшла «Прогностична оцінка поточного 1483 р. магістра Юрія (Георгія) Котермака-Дрогобича Русі, д-ра філософії та медицини ун-ту Болоньї» – невелика за обсягом 10 аркушів по 41 рядку тексту на кожній сторінці – праця, що належить до найдавніших, «колискових» книг людства. Її автор ☼ в родині небагатого галицького міщанина Доната (*бл. 1450 – +4.02.1494).
- 1943 у 1-му бою відділом УПА-ОУН Довбешка-Коробки в м. Володимирець на Волині зліквідовано нім. гарнізон. 9.02. УПА («Поліської Січі») офіційно вступило у відкриту боротьбу з нім. і більшовиками.
- 8** (2.05.) 1648 р. Б. Хмельницький обраний Гетьманом Війська запорозького України (до 1657).
- 1923 рос. архімандрит-фанатик **Смарагд** † застрелив Митрополита Юрія (Ярошевського), який домагався автокефалії укр. церкви у Польщі.
- ☼ **Федір Овчаренко**, хімік (*1913 – +1996).
- 9** 1918 р. за Берестейським миром: Австрія, Болгарія, Німеччина, Туреччина визнали Україну самостійною державою. ▲ По неперервному бомбардуванню більшовиками Києва (5-9.02), коли уряд ЦР на чолі з Михайлом Грушевським виїхав до Жмеринки (7.02), у місто вдерлися більшовики розгорнули терор: † 6 000 укр.
- 1963 прибулий із заслання до Риму митрополит Йосиф Сліпий 23.12. визнаний архієпископом Льв., а 25.01.1965 відбулася його інавгурація Кардиналом.
- ☼ **Костянтин Трутовський**, художник і графік, автор картини «Колядки на Україні», ілюстрацій до творів Марко Вовчка та Тараса Шевченка, альбому літографій до циклу повістей «Вечори на хуторі біля Диканьки» (*1823 – +1893).

✦ Спиридон Черкасенко, письменник: зб. оповідань «На шахті», драми «Хуртовина», «Казка старого млина», «Про що тирса шелестіла»; трагедія «Коли народ мовчить»; поезії (*1876 – +1918 (1940?))

10 1918 р. початок походу УСС проти більшовиків.

✧ Василь Назарович Каразін, укр. вчений, винахідник, метеоролог, агроном, просвітитель, освітній і громадський діяч, автор ряду ліберальних проектів перебудови держ. управління та господарства Росії, за що зазнав репресій; ініціатор створення 1-го на теренах України Харківського ун-ту (1805), філотехнічного тов-ва для поширення досягнень науки і техніки, сприянню розвитку промисловості та підняттю економіки України (1811-18). В Харкові перед ун-том Каразіну встановлено пам'ятник. (*1773 – +16.11.1842).

11 1963 р. у Києві учасники конференції з питань культури мови звернулися до найвищих органів держ. влади з вимогою надати укр. мові статусу державної.

✧ в Куликові (Львівщина) Агата Турчинська, письменниця і поетка, вчила-ся і мешкала в Києві (*1903 – +1972).

12 1918 р. Мала Рада УНР прийняла в Коростені володимирський тризуб, як вел. і малий герб Укр. держ. ▲ Уряд УНР звернувся до Німеччини про допомогу в боротьбі з більшовиками.

13 ✧ Микола Вербицький, поет (*1843 – +10.12.1909): ☼ Богдан Жолдак, письменник (*1948).

✦ кн. Василь-Костянтин Острозький, київський воєвода, культурний діяч, православний полеміст, меценат, засновник шкіл в Турові, Володимирі-Волинському, академії та друкарні в Острозі, де постала «Острозька Біблія» – зразок друкарського мистецтва (*1527 – +1608).

14 (по 21) 1878 р. тривав судовий процес над І. Франком, М. Павликом, О. Терлецьким.

✧ Петро Шелест, 1-ий секретар КП України, ✦ у Москві (*1908 – +22.01.1996); перепоховання урни з прахом 13.06.1996 у Києві на Байковому цвинтарі.

15 ✧ Анатолій Хостікоєв, н. а. України (починав у Льв. Укр. драмтеатрі ім. М. Занковецької) (*1953).

16 1918 р. законодавча Рада Кубані одногослосно проголосила самостійність Кубанської Нар. Республіки. Гол. обрано укр. Луку Бича.

✧ Семен Гулак-Артемівський (спр. пр. Артемівський), оперний співак баритон, композитор і драматург, автор 1-ї укр. опери «Запорожець за Дунаєм», водевілю «Ніч напередодні Іванового дня» (там виконав пісню «Гуде вітер вельми в полі» на слова В. Забіли, музика М. Глинки), солоспівів «Стоїть явір над водою», «Спать мені не хочеться»

- (*1813 – +17.04.1873); ☼ Омелян Юрєвич Ліщинський, чл. Льв. СХ (*1913 – +15.04.1956).
- 17** (до 22) 1943 р. відбувалася III конференція ОУН.
 ☼ в с. Коростень на Новгородщині Олекса Влизько, глухонімиий поет, розстріляний НКВС (*1908 – +15.12.1934); ☼ Раїса Недашківська, н. а. України, акторка, найвродливіша Мавка в укр. кінематографі (*1943).
- 18** 1668 р. Іван Брюховецький, ставши на сторону Петра Дорошенка, підняв повстання проти Москви та виганяє московські полки з України.
 1928 Комінтерн виключив зі своїх рядів КПЗУ.
 ☼ Левко Чикаленко, громадсько-політичний діяч, археолог (*1888 – +7.03.1865).
- 19** ☼ *Міколай Коперник, пол. астроном, творець геліоцентричної системи світобудови, проф. Краківського ун-ту, педагог і учитель багатьох укр. науковців (*1473 – +1543).*
- 20** ☼ Василь Барвінський, композитор, піаніст, директор Вищого музичного Ін-ту ім. М. Лисенка у Львові, музикознавець, автор статей «Огляд історії укр. музики», «Історія укр. культури» (1937), репресований (1948), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 3 (*1888 – +9.06.1963).
 ☼ Іван Немирович, поет (*1928 – +17.06.1986).
- 21** 1988 р. відзначення на Личаківському цвинтарі у Львові 100-річчя Василя Барвінського.
 ✝ гетьман Кирило Розумовський (+1803 (або 15.01.)); ✝ ієромонах Єпіфаній філософ і проповідник, що керував Київською Лаврською друкарнею (+1828).
- 22** 1603 р. Жовква одержала «Магдебурзьке право».
 ☼ у Богородчанах Теодор Мартинець, командир стрілецького загону, що у ніч на 1.11.1918 р. зайняв лв. Ратушу та підняв на її вежі синьо-жовтий прапор, чл. Центрального Військового Комітету, учасник боїв за Львів репресований НКВС (*1893 – +1939).
 ✝ в бою з нім. бл. Висоцька сотник ОУН-УПА Довбешка-Коробка (+1943).
- 23** 1153 р. початок князювання Ярослава Осмомисла.
 1203 спустошено Київ військами кн. Рюрика та половцями.
 1928 у журналі «Большовик України» з'явилася стаття М. Волобуєва з осудом колоніальної політики Москви супроти України.
 1943 масові розстріли ✝ населення нім. в м. Кременці.
 1993 Всеукр. фестиваль «Юність балету» на сцені Київського театру опери та балету ім. М. Лисенка. ▲ Лауреати Держ. премії України ім. Т. Шевченка 1993 р. у галузі літ. – Володимир Коломієць, Дмитро Міщенко, Ми

коди Руденко, Степан Сапеляк, Леонід Талалай; у журналістиці – Лідія Коваленко, Василь Пилип'юк; у галузі теорії та історії літ. і мистецтва – Григорій Логвин; в образотворчому мистецтві – Феодосій Гуменюк, Василь Лопата; у театральному мистецтві – Данило Лідер, Богдан Ступка, Наталія Лотоцька; у галузі концертно-виконавської діяльності – Мирослав Вантух, Павло Громовенко, Світлана Фоміних, Леопольд Яценко; у кінематографії – Кіра Муратова, Анатолій Карась, Віктор Шкурін, Віктор Крпиченко; за краший твір літ. для дітей та юнацтва – Ярема Гоян.

- Василь Канніст, поет, автор сатиричної комедії «Ябеда» та «Оди на рабство», де виступив проти закріпачення укр. селянства, політичний діяч, що дбав про самостійність України (*1758 – +9.11.1823); ☼ Казимір Малевич, художник (*1878 – +15.05.1935).

24 1911 р. засновано Академію медичних наук України у Києві.

- Станіслав Щербатих, Тризубий Стас, співак (*1948).

25 1973 р. у Львові Іваном Федоровим на кошти укр. міщан заснована 1-а друкарня на території сучасної України.

1873 у Києві засновано Південно-Західний відділ Рос. географічного тов. ва.

- ✦ Св. митрополит Київський Олексій (+1378): ✦ у бою з татарами під час першого Кримського походу московської армії, в якому брало участь 15 000 козаків та 50 000 селян, Григорій Граб'янка, козацький літописець (+1738). Запорозькі землі віддані Туреччині.

26 ○ Іван Бажанський (пс. Мужик), письменник, педагог, твори з нар. житт., на морально-етичні теми (*1863 – +20.05.1933); ☼ Любомир Гузар, гол. УГКЦ (*1933).

27 ○ Наталія Слободян, балерина («Лв. Уланова») (*1923).

28 ○ Лілія Сандулеса, н. а. України, співачка (*1958).

4-9

1 (ст 4) ✦ Юрій Котермак (Дрогобич), вчений-гуманіст, д-р медицини і філософії, ректор Болонського ун-ту, проф. астрономії і медицини Краківського ун-ту (*бл. 1450 – +1494).

1 1929 р. закінчився 1-ий Конгрес Укр. Націоналістів, на якому утворено Організацію Укр. націоналістів

(до 17) 1944 розгром під Корсунь-Шевченківським 80 000 угруповання гітлерівських військ.

- Володимир Самійленко, лірик, фейлетоніст, письменник-сатирик, драматург і перекладач, діяч громадівського руху, належав до «Братства Тарасівців», працював у ЦР в мін. освіти, згодом у мін. фінансів. Від

- 1924 р. у Києві, де ✚ від саркоми (*1864 – +12.08.1925); ☼ Григорій (Гео) Коляда, поет-модерніст (*1904 – +1941).
- 4 1919 р. бої ГА з пол. бл. Нового Міста коло Добромиля.
☼ Василь Королів-Старий, письменник і художник, перекладач, педагог: викладав в Укр. госп. академії в Подєбрадах (*1879 – +11.12.1943, м. Мельник (Чехія)).
- 5 1919 р. Директорія і уряд УНР залишили Київ та виїхали до Вінниці.
- 6 1704 р. Лівобережжя поєдналося з Правобережжям, гетьман останнього Самусь передає гетьманські клейноди Іванові Мазепі.
- 7 ☼ Микола Маркевич, історик, етнограф, письменник (*1804 – +1860).
- 8 1994 р. створено Держ. історико-культурні заповідники у Збаражі (Тернопільська обл.), Галичі (Ів.-Франківська обл.), Глухові (Сумська обл.) Корсунь-Шевченківському (Черкаська обл.).
☼ Раїса Колесник, н. а. України, співачка (*1939).
✚ у поході на Персію Антін Головатий, кошовий отаман Чорноморського війська (+1799).
- 10 1169 р. суздальський кн. Андрій Боголюбський захопив та сплюндрував Київ – Матір городів Руських; викрав ікону Божої Матері Вишгородської («Владімірская»), чим фактично ствердив відмінність України-Руси та Чорної Русі (Московії).
1784 указом уряду Росії військово-морський оборонний порт і фортеця Адагір отримали назву Севастополь.
- 11 1919 р. по зреченню В. Винниченка С. Петлюра перебрав обов'язки Гол. Директорії УНР.
1989 Установчий з'їзд Всеукр. Тов-ва Укр. мови ім. Т. Шевченка (Київ).
☼ Лариса Письменна, письменниця (*1914 – +1992).
- 12 1839 р. ліквідація царською адміністрацією Унії на Правобережній Україні.
☼ Зиновій Кецало, н. х. України, графік (*1919 – +14.08.2010).
✚ пол. в Лв. тюрмі «Бригідки» закатували Ольгу Басараб, чл. І-ї жіночої чоти УСС, чл. Гол. управи Союзу укр. у Львові (*1890 – +1924).
- 13 1919 р. М. Тарнавський призначений комендантом «Групи Схід» ГА в боях за Львів.
☼ Микола Гнедич, поет, перекладач гомерівської «Іліади», академік (*1784 – +1833); ☼ Лев Писаржевський, хімік, засновник Укр. ін.-ту фізичної хімії (*1874 – +1938); ☼ Наталія Полонська-Василенко, історик (*1884 – +1973); ☼ Теодозія Бриж, скульптор (*1929 – +1998); ☼ Михайло Михайлович Линець, проректор ЛДУФК з науково-дослідної роботи та інноваційних технологій, кандидат педагогічних наук, проф., Вчений

- секретар спеціалізованої Вченої ради К.35.829.01 ЛДУФК, засновник наукової школи з проблем диференційованої фізичної підготовки спортсменів, чл. авторського колективу з розробки 1-го в Україні підручника для ВНЗ з професійного спорту (*1944).
- 14 1914 р. внаслідок ухвалені виборчої реформа в Галичині укр. отримали квоту (1/3 місць) у Галицькому сеймі.
- ✠ у Римі просвітитель, автор слов'янської азбуки Кирило (*827 – †869).
- 15 (або 24.02) 1574 р. Іван Федоров (Федорович) видав у Львові «Апостол», 1-у друковану книжку на укр. землях, тоді ж і «Буквар».
- 1919 уряд ЗУНР прийняв «Закон про мови» (Укр. Нац. Рада ухвалила закон про вживання укр. мови в держ. установах).
- 16 1919 р. початок Вовчухівської офензиви ГА (за звільнення Львова від пол.). Від 17 до 21.02. тривали запеклі бої з пол. коло Рави-Руської.
- ✪ Ісидор Шараневич, історик, дослідник історії Галицько-Волинського князівства та укр. братств, піонер укр. археології в Галичині, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 72 (*1829 – †4.12.1901); ✪ Микола Гамалія, мікробіолог і епідеміолог (*1859 – †1949).
- 17 ✪ Свєгенія Кононенко (М'яка), поетка, прозаїк, літературний критик, перекладач, за переклад антології фр. сонета стала лауреатом премії ім. Миколи Зерова (*1959).
- 18 1939 р. відбулися вибори до 1-го сейму Карпатської України.
- 1979 відкрито ун-т у Сімферополі.
- ✪ Теодозія Бриж, скульптор, автор численних нагробків на Личаківському та Янівському цвинтарях (*1929 – †1999).
- 19 1954 р. декрет Президії ВР СРСР про перехід Криму від РРФСР до УРСР.
- 20 (до 26) 1649 р. перемовини Б. Хмельницького з пол. в Переяславі: укладення мирної угоди.
- ✪ Лев Ревуцький, композитор, громадський діяч, академік (*1889 – †10.03.1977); ✪ Ярослав Івашкевич, письменник, поет, перекладав пол. Т. Шевченка, М. Рильського (*1894 – †1980).
- ✠ у Вишгороді Вел. київський кн. Ярослав Мудрий (*бл.978 – †1054).
- 22 1894 р. Григорій Грушка заснував в Джерсі Сіті (США) тов.-во взаємодопомоги «Руський Нар. Союз», з 1915 – «Укр. Нац. асоціація» – 1-а центральна укр. установа в Америці.
- 23 ✪ Микола Шпак, поет (*1909 – †19.06.1942); ✪ лідер «Нашої України» Віктор Андрійович Ющенко, Президент України (2004-2010) (*1954).
- 24 1994 р. Україна приєдналася до Європейської культурної конвенції 1954 р.

- 27 ✨ Леонід Смілянський, письменник (*1904 – +1966).
 ✦ розстріляний під час невдалого походу на Лівобережжя пол. бійців Новгород-Сіверського їх союзник, полковник Іван Богун (+1664).

5-0

- 1 ✨ Андрій Ковалівський, арабіст, історик (*1895 – +1969); ✨ Микола Біляк, безрукий маляр, Лауреат Держ. премії України ім. Т. Шевченка (*1930 – +2000).
- 2 1945 р. бій УПА з пол. загонами під Берізками.
 1960 введено в дію 1-ий атомний реактор в Україні.
 ✨ Іван Пулюй, винахідник, науковець-фізик, перекладач Біблії укр. мовою (разом з П. Кулішем та І. Нечуй-Левицьким) (*1845 – +31.01.1911). 2.02.1995 відзначено 150-річчя.
- 3 1940 р. у Вінніпегу створено «Комітет укр. Канади» (КУК).
 1950 в Мордовських концтаборах засновано повстанську організацію «Пінічне сьйво». Гол. Адам Кашуба (учитель з Житомирщини, який втік з нім. окупації у 1941 р. в Києві мав фотографічний салон з конспіративною явкою ОУН-Б). 15-26.10.1950 відбувся процес: 11 осіб засуджено до розстрілу, 15 – на 25 р. каторги.
 ✦ Роман Сельський (+1990), а на 10 р. раніше цього ж дня його дружина Маргіт (+1980) – видатні лв. художники.
- 4 ✨ Климент Васильович Квітка, фольклорист-музикознавець, зібрав і записав з голосу дружини Лесі Українки та Івана Франка понад 6 тис. пісень (*1880 – +19.09.1953); ✨ Степан Балея, психолог, автор 1-го в Галичині підручника з психології (*1885 – +13.10.1952).
- 5 1575 р. засноване Ставропігійне братство при Успенській церкві м. Львова.
 1870 1-ий робітничий страйк в Галичині – страйк лв. друкарів.
- 6 ✦ Дмитро Бантиш-Каменський, історик (*1788 – +1850).
- 7 1930 р. в Варшаві засновано Укр. науковий ін.-т.
- 8 ✨ Дмитро Чуб (Нитченко), письменник, укр. діяч в Австралії (*1905 – +1995).
 ✨ Діана Петриненко, н. а. України, співачка лірико-колоратурне сопрано, проф. Нац. музичної академії України ім. П. Чайковського (*1930).
- 9 1705 р. письменник Данило Туптало (Димитрій Ростовський) написав життя св. Четьї-Мінеї, найулюбленішої книги укр. до появи Шевченкової «Кобзаря».
 1900 у Харкові під керівництвом Дмитра Антоновича засновано 1-у в Наддніпрянській Укр. політичну партію Револьційну Укр. Партію (РУП) гол. Микола Міхновський.

- 1990 «Рух» офіційно зареєстровано як громадсько-політичну організацію.
- 1810 р. театральна трупа під керівництвом П. Фортунатова дала 1-у виставу в новозбудованій Одеській опері, спорудженій за проектом петербурзького архітектора Тома де Томона.
- 1940 1-ий етап депортації людей із західних обл. України: 220 тис. осіб; у Кракові створено Революційний провід ОУН під гол. Степана Бандери, розлам ОУН.
- 1915 р. бої УСС з московськими військами бл. с. Вишків.
- 1945 закінчилася Кримська конференція «великої трійки»: прийнятий план післявоєнного устрою Європи (із Надсянням включно).
- ☉ Самійло Величко, козацький літописець, учень Києво-Могилянської Академії, канцелярист у Кочубея та згодом – Генеральної Канцелярії (*1670 – +1728); ☼ Василь Кульженко, видавець та книгознавець (*1865 – +7.09.1934).
- 1930 р. на виборах до сойму в Закарпатті перемогу здобув о. Августин Волошин.
- 1940 р. узаконено постановами РМ УРСР (30.12.1940; 26.06.1945; 12.12.1953) і РМ СРСР (14.12.1953) таємне розпорядження (від 1939) про депортацію сіл з Яворівського р-ну Лв. обл. для будівництва військового полігону: депортовано 150 тис. мешканців у межах України, знищено 54 села, 40 тис. га землі, спалено 300 тис. будинків, знищено 20 тис. пам'ятників, 8 церков, 8 цвинтарів, 150 тис. архівних документів.
- ☐ Теодор Рожанківський, 1-ий командант відроджених Збройних Сил України, Легіону Укр. Січових Стрільців (*1875 – +1970).
- 1945 р. пол. банда Шопинського спалила с. Кобильницю Руську, с. Гораєць (20.02).
- 1990 р. Всеукр. мітинг-протест проти терористичного режиму в Україні.
- ☐ Лев Симиренко, помолог і садівник, вивів сорт яблук ренет-симиринський, творець найбагатшого в Європі маточного саду (Мліїв) (*1855 – +1920); ☼ Оксана Петрусенко, співачка (*1900 +15.07.1940).
- ☐ Ганна Затиркевич-Карпинська, актриса (*1855 – +12.09.1921); ☼ Улас Самчук, письменник: трилогія «Волинь», журналіст, громадський діяч; на еміграції в Німеччині з 1927, з 1941 в Україні, видавав газету «Волинь», 1943 арешт нім. поліцією, втеча з тюрми, на еміграції засновник і гол. Мистецького укр. руху (МУРУ), Організації Укр. письменників Слово (*1905 – +9.07.1987).
- 2000 р. рішення ЮНЕСКО про відзначення Міжнар. дня рідної мови.
- ☉ Михайло Микешин, скульптор та графік, автор пам'ятника Б. Хмельницькому в Києві (*1835 – +31.01.1896); ☼ Ігор Шамо, композитор (*1925 – +1982).

- 22** ☼ Осип Турянський, (с. Оглядів, Радохівщина) письменник, літ. критик, автор одного з кращих європейських антивоєнних творів – повісті «По межам болю», старшина Січового стрілецтва. За мотивами його твору кінорежисер Ярослав Лупій на студії Укртелефільм створив художній фільм (***1880** – +28.03.1933), похований на Личаківському цвинтарі, політ. № 76, могила віднайдена (1988) і впорядкована (1993).
- 24** ☼ Іван Липа, письменник і громадський діяч, орг. таємного тов.-в. «Братство Тарасівців» (1890), мін. здоров'я уряду УНР (1921), лікарем (***1865** – +12.11.1923); ☼ Май-Дніпрович (спр. пр. Дмитро Артемович Майборода), пролетарський поет (***1895** – +4.01.1930); ☼ Іван Лучук, письменник і літературознавець, координатор Льв. організації Асоціації укр. письменників (***1965**).
- 25** ☼ Володимир Барвінський, письменник, критик і публіцист, редактор і засновник журналу «Правда» (1876-1889) та газети «Діло» (1880-1883), громадський діяч, спочиває в центральній алеї на Личаківському цвинтарі поряд з могилою М. Шашкевича (***1850** – +3.02.1883); ☼ Іван Дніпровський (пс. Івана Даниловича Шевченка), письменник, перекладач, один з засновників новітньої укр. літ. (***1895** – +1934); ☼ Павло Вірський, балетмейстер (***1905** – +5.07.1975); ☼ Мініона Василівна Портянко, чл. Льв. С. (***1940** – +2.04.1989).
- ✦ патріарх УАПЦ Димитрій (Ярема), обраний на Патріарха 2-им Помісним Собором 1993 р. (+**2000**).
- 26** ☼ Добрянський Антін, греко-католицький священник, парох с. Валява, автор граматики (***1810** – +1870); ☼ Мирослав Тураш, провідник «Пласту» та «Сокола», крайовий провідник ОУН (***1910** – +весною 1939).
- 27** ☼ Володимир Філатов, офтальмолог, хірург, академік (***1875** – +1956).
- 28** ☼ Осип Йосафатович Сорохтей, графік, карикатурист і живописець, учасник визвольних змагань, чл. Пресової квартири УСС, ✦ трагічно під час окупації (***1890** – +27.11.1941).

РОЗДІЛ 3: БЕРЕЗЕНЬ

- 1 березня Всесвітній день цивільної оборони;
- 8 березня – Міжнар. день прав жінок і миру;
- 9 березня – День світової культури;
- 9/10 березня – Шевченківські дні;
- Бл. 10 березня День землевпорядника;
- 15 березня Всесвітній день прав споживача;
- Бл. 17 березня День працівників житлово-комунального господарства;
- 19 березня – Міжнар. день зустрічі птахів. Укр. звичай у переддень сорока Св. Мучеників Севастійських, 22 березня (час прибуття бузьків) вшановує приліт із вирію випіканням тіста у формі пташок, що зветься ще «жайворонками». На ранок дітлахи зграйками ходили по хатах, обдаровані тими тістечками, забавлялися надворі: підносили високо-високо над головою і вітали сонечко, закликаючи: «Злітай, пташко, злітай, нам вирій вертай і весну – розмай!». Про святочний стан, що його дарує те звичайне ужиткове диво і дорослим, і малим оповідає казка лв. поета Ігоря Калинця, автора низки чарівних історій, вміщених у книжках «Майже казки, або повернення Діви Марії» та «Казки зі Львова». Даруймо нашим близьким грудочку тіста у формі пташини разом із радістю спілкування, що зігріває душу. В день 40-а мучеників приказують: сорока кладе на своє гніздо 40 прутиків, – достоту як у скоромовці: «Хитру сороку спіймати морока, а на сорок сорок – сорок морок»;
- На 20-ті числа березня традиційно припадає Всеукр. тиждень дитячої та юнацької книги;
- 21 березня – Всесвітній день Землі; ▲ Всесвітній день поезії; ▲ Міжнар. день боротьби з расовою дискримінацією;
- 22 березня Всесвітній день водних ресурсів;
- 23 березня Всесвітній метеорологічний день; ▲ Всеукр. день працівників культури та аматорів нар. мистецтва;
- 24 березня Всесвітній день боротьби з туберкульозом;
- 25 березня День Служби безпеки України;
- 26 березня День внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;
- 27 березня – Міжнар. день театру;
- 28 березня – День учителя;
- 31 березня – День Молитви за душі мучеників, ✠ з голоду в Україні 1932-33 рр.

1-6

У березні:

1931 р. 1-і з'їздові змагання (чемпіонат гірськолижного спорту) лещатарів на г. Тростяні бл. Славського і змагання у скоках (стрижку з трампліну).

1991 вийшло 1-е число газети «Успенська Вежа» (орган Всеукр. ставропігійного Братства св. ап. Андрія Первозваного).

☀ кн. **Данило Романович Галицький**, державотворець: успадкувавши м. Володимир, передав спадкоємцям вел. Галицько-Волинське князівство (*1201).

1 1961 р. Куренівська трагедія – Київ: у Бабиному Яру прорвало дамбу і пуляпа змила будівлі з людьми.

2 1861 р. в Україні (під рос. займанщиною) відмінено кріпацтво.

1921 V Всеукр. з'їзд Рад схвалив рішення про впровадження укр. мови в систему навчання.

☀ **Мирон Кордуба**, історик, автор праць «Територія й населення України», «Західне пограниччя Галицької держави між Карпатами та долішнім Сяном в XIII ст.», «Історія Холмщини і Підляшшя», співавтор «Кембриджської історії Польщі», похований на Личаківському цвинтарі, поле № 72 (*1876 – +2.05.1947); ☀ **Архип Тесленко**, письменник (*1882 – +28.06.1911); ☀ **Михайло Горбачов**, останній президент СРСР (*1931); ☀ **Марія Байко**, н. а. України, співачка, проф. Вищого музичного ін.-ту ім. М. Лисенка, лауреат Держ. премії України ім. Т. Шевченка (*1931).

3 ☀ о. **Антін Любич Могильницький**, поет-романтик, автор віршів, балад, поеми «Скит Манявський» (1854), просвітитель, що у відстоюванні рідної мови продовжував справу «Руської Трійці» (*1811 – +13.08.1873); ☀ **Йосафат Коциловський**, єпископ Перемишльської єпархії греко-католицької церкви, ✝ в концтаборі в Чапаївці під Києвом, прах зазнав численних перепоховань (*1876 – +17.11.1947); ☀ **Григорій Холодний**, математик, астроном, розробник укр. наукової термінології, засуджений до смертної кари (*1886 – +14.02.1938); ☀ **Іван Паторжинський**, співак бас, педагог (*1896 – +22.02.1960).

4 ☀ **Петро Бенюк**, н. а. України, актор Льв. укр. драмтеатру ім. М. Заньковецької (*1946).

6 1976 р. у Києві арештовано письменника Олеса Бердника (на 6 р.), а також Ю. Бадзьо, П. та В. Січки, Ю. Литвина, М. Горбала, В. Стрельцова.

☀ **Микола Садовський** (Тобілевич), актор і режисер, театральний діяч, письменник-перекладач (*1856 – +7.02.1933); ☀ **Олександр Білаш**, н. а. України, композитор, геніальний пісняр (*1931 – +2003).

- 17 ✨ *Михайло Врубель, рос. художник, творець іконостасу Кирилівської церкви у Києві, ескізів розписів Володимирського собору (*1856 – +14.04.1910); ✨ Матвій Манізер, скульптор, автор пам'ятників Т. Г. Шевченку (Харків, Київ, Канів) (*1891 – +1966); ✨ Микола Глущенко, живописець (*1901 – +31.10.1977).*
- 18 1921 р. за Ризьким мирним договором між Москвою і Польщею Волинь, Холмщина, Підляшшя, Полісся відходять до Польщі.
 ✨ у с. Валяві Перемишльського пов. (нині РП) Йосип Стадник, режисер, актор, перекладач укр. театру (понад 50 драматичних творів та лібрето опер), директор театру «Руська бесіда», керівник укр. театрів в Галичині та Придніпрянщині, директор театру М. Садовського (1917-18), репресований (1947). По поверненні з заслання з Углича над Волгою до Львова невдовзі ✨, похований на Личаківському цвинтарі, в родинному гробівці, поле № 8 (*1876 – +8.12.1954).
- 19 ✨ у м. Сталіно (Донецьк) Ємма Андієвська, на еміграції (від 1943 р.), укр. письменниця і малярка з оригінальним стилем і баченням, представниця Нью-Йоркської школи поетів, Лауреат премії Фондації Антоновичів за «Роман про людське призначення» (1984), член ПЕН-клубу та Вільної Академії у Мюнхені (Німеччина) (*1931).
- 22 ✨ Михайло Осадчий, журналіст, письменник. По закінченні Льв. ун-ту (1958) і захисту кандидатської дисертації (1965) заарештований 28.08.1965 і засуджений 18.04.1966 на 2 р. суворого режиму за антирадянську агітацію, 1972 заарештований удруге і засланий в табори Мордовії (7 р.), чл. Укр. Гельсинської спілки, повернувся (1982), ред. нелегального літ. журналу «Кафедра», почесний чл. Швейцарського ПЕН-Клубу; збірки поезій «Місячне поле», «Ірїй», автобіографічний роман «Більмо», ✨ раптово, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 69 (*1936 – +5.07.1994);
 ✨ спадкоємиця уславленого роду укр. інтелігентів Ольга Богомолець, співачка у жанрі авторської пісні (*1966).
- 24 ✨ в с. Іржавець Дмитро Миколайович Ревуцький, музикознавець, фольклорист, автор праці «Укр. думи та пісні історичні», уклав збірку укр. нар. пісень «Золоті ключі» (*1881 – +29.12.1941).
- 25 1651 р. полковник Іван Богун розгромив під Вінницею пол. військо.
 1996 у Львові відбувся 1-ий Міжнар. конкурс виконавців на дерев'яних духових інструментах (флейта, гобой, кларнет, фагот).
 ✨ Володимир Кличко, боксер (*1976).
- 27 ✨ Михайло Сорока, діяч ОУН, політв'язень, чоловік Катерини Зарицької, ✨ у в'язненні, в мордовському таборі «Дубровлаг» (*1911 – +16.06.1971).

- 20 1711 р. розпочався похід гетьмана Пилипа Орлика в Україну: був невдалим через зраду татар (Петра I, що потрапив було у полон в Конотопській битві, татари відпустили за вел. викуп).
- Микола Бурачек, маляр-пейзажист і мистецтвознавець (дослідник мистецької спадщини Т. Шевченка), художник театру (*1871 – +12.08.1942);
- ✧ Олекса Слісаренко (спр. пр. Снісар), письменник, поет. 29.04.1934 засуджений на 10 р., розстріляний на Соловках (*1891 – +3.11.1937).
- 20 1991 р. до Львова з Ватикану прибув Гол. Укр. Греко-Католицької Церкви кардинал Мирослав-Іван Любачівський.
- Марійка Підгірянка (спр. пр. Марія Наленч-Домбровська), поетеса, дитяча письменниця, педагог, автор збірки «Відгуки душі» та поеми «Мати-страдниця» (*1881 – +18.05.1963), спочила на Личаківському цвинтарі, поле № 5.
- 10 ○ Василь Тропінін, живописець (*1776 – +15.05.1857).
- 11 ○ Борис Романицький, актор, що 1-им на укр. сцені створив образ Отелло, режисер, історик театру, н. а. України та СРСР, лауреат Держ. премії України ім. Т. Шевченка, один із засновників Укр. театру ім. Марії Заньковецької (*1891 – +1988, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 67).

2-7

- 1 1977 р. у Києві відкрито пам'ятник Григорію Сковороді (скульпт. Іван Кавалерідзе).
- Валентина Мастерова, прозаїк, переможниця літ. конкурсів «Гранослов» (1991), «Свічадо слова» (1997), Лауреат літ. премій ім. Василя Стуса (2002), «Благовіст» (2003), обл. премії ім. Михайла Коцюбинського (2004) (*1957).
- 2 ○ Архип Тесленко, письменник, публіцист (*1882 – +28.06.1911); ✧ Михайло Козоріс, юрист, письменник, з 1919 на Вел. Україні. Заарештований НКВС (1933) і 2.10.1933 засуджений на 5 р. Соловків, розстріляний (*1882 – +?).
- 4 1977 р. землетрус у Львові силою 4 бали.
- 5 ○ Леонід Глібов, поет-байкар, пісня на його слова «Журба» («Стоїть гора високая») стала нар. (*1827 – +10.11.1893).
- 6 ○ Іван Вакарчук, ректор Льв. Держ. ун-ту ім. І. Франка (*1947).
- 7 ○ Володимир Дахно, н. а. України, режисер і художник мультиплікаційних фільмів (*1932).
- 11 1992 р. в Києві святкували 50-річчя УПА.
- ✧ Спитослав Ігоревич (Хоробрий), Київський кн. (від 969) (*942 – +972).

- 9 (31.) 1917 р. відкрита 1-а укр. гімназія ім. Шевченка в Києві.
- ☼ Микола Пимоненко, маляр, автор найпопулярніших картин жанрової тематики (*1862 – +26.03.1912).
- 10 1922 р. за почином гімназійних учнів у Перемишлі засновано Укр. Спортивний Клуб «Беркут».
- ☼ Устим Кармалюк, нар. герой України, керівник селянського руху на Поділлі (*1787 – +13.03.1835).
- ✦ (до 13) 1942 у Житомирі гестапо заарештувало 12 чл. ОУН-Б, спалено 10 сіл на Поліссі і Волині, населення у яких розстріляно.
- 11 1917 р. Волинський, Ізмаїльський та Преображенський полки з гаслом автономії України розпочали Лютневу революцію в Росії.
- 12 1917 р. у Петербурзі відбулася понад 30-тис. 1-а укр. маніфестація, в Казанському соборі панахида митрофорного протоієрея Філософа Орнатського на честь Т. Шевченка, спів «Заповіту». 16.03.1917 цар Микола зрікся влади, створений Тимчасовий Уряд.
- ☼ в родині укр. акторів Степана та Ванди з Яновичів Лесь (Олександр-Зенон Курбас, режисер, педагог, теоретик театру, актор, драматург, творець модерного укр. театру. Щаблі професійного зростання: студії філософії у Віденському ун-ті й театрального мистецтва у нім. актора Й. Кайнца; співпраця з Гнатом Хоткевичем у гуцульському театрі «Верховина» (1912), праця у театрі «Бесіди», заснування «Тернопільські театральні вечори» (1914-1916); праця у Києві в театрі Миколи Садовського і самостійно в «Молодому Театрі» (1917-1919). Експериментальними театральними постановками вводив у практику укр. театру новітні досягнення західно-європейської культури, розвивав «укр. волю до форми», надаючи вирішальної ролі режисерському задуму. Здійснена в Театрі ім. Т. Шевченка (Київ) інсценізація «Гайдамаків» Шевченка підхоплено багатьма укр. театрами. Найповніше виявив творчу індивідуальність організованому і керованому ним театрі «Березіль» (1922-1933) постановкою гостро дискусійних вистав «Газ» Г. Кайзера, «Макбет» Шекспіра, «Нар. Малахій», «Мина Мазайло», «Маклена Граса» Миколи Куліша та ін., гуртував кращі акторські і режисерські сили. Він автор фільмів «Вендетта», «Макдональд», «Арсенальці». Його темпераментні й помічні виступи в пресі вплинули на формування нової театральної думки. Репресований у 1933, розстріляний у Соловецькому таборі. Різничителю дат уродин і смерті (*1887(12.09 або 25.02) – +3.11.1937 (15.10.1942?)).
- 13 1892 р. літературне тов.-во ім. Т. Шевченка реорганізовано в НТШ.
- ☼ у с. Тустановичі (Борислав) на Львівщині Ярослав Оріон (Роман Драган) письменник-науковець, філософ, дослідник релігій світу, автор праць «Бог і релігія», «На роздоріжжі», «В дорозі до правди», ✦ у м. Кроїд

- (Сідней) (*1907 – +11.02.1998), більшість праць у манускриптах чекаючи видання в Україні.
- 14 1822 р. в Київському театрі відбулася 1-а вистава укр. мовою з часу окупації Росією України.
- ❑ **Олекса Новаківський**, живописець-експресіоніст, організатор та керівник І-ї в Галичині мистецької школи у Львові (1913), вихователь плеяди укр. митців, похований на Личаківському цвинтарі в родинному гробівці на полі № 59 (*1872 – +29.08.1935); ✨ **Атаманюк Василь** (пс. Яблуненко), поет, січовий стрілець, за ЦР секретар газети «Боротьба» в Катеринослащині. Заарештований 31.01.1933, засуджений на 5 р., розстріляний (*1897 – +9.10.1937).
- 10 ❑ у Харкові **Христя** (Христина Олексіївна) **Алчевська**, письменниця, літ. критик, вел. літ. спадщина в більшості не опублікована (*1882 – +27.10.1931).
- 17 1917 р. у Києві створено ЦР – парламент Вел. України, очолений 27.03. Михайлом Грушевським, який саме повернувся з Сибіру.
- ❑ **Федір Вовк** (Волков), археолог, етнограф, антрополог, педагог (*1847 – +29.06.1918); ✨ **Олесь Бабій**, поет, письменник, літературознавець, разом з В. Бобинським, Р. Купчинським та Ю. Шкрумеляком організував групу поетів-символістів «Митуса» (1922), ✨ у Чикаго, США (*1897 – +2.03.1975).
- ❑ у рад. концтаборі **Валеріян Поліщук**, поет (*1897 – +1942).
- 11 ❑ у м. Станіславові **Юрій Павлович Винничук**, письменник, інтелектуал-енциклопедист, автор численних бестселерів, зокрема «Легенди Львова», «Мальва Ланда» (*1953).
- 10 ❑ **Василь Доманицький**, літературознавець, фольклорист, поет, історик, автор праці «Козаччина на переломі 16-17 в.», етнограф, багато статей присвятив Т. Шевченкові, перевірив за рукописами і прижиттєвими публікаціями вел. частину шевченкових поезій, науковий редактор 1-го пошого видання «Кобзаря» в Росії. (*1877 – +10.09.1910); ✨ **Богдан Геврич**, греко-католицький священик, заарештований на 10 р. (1945), звільнений (1955), працюючи медиком до смерті не покинув духовного сану, тайно пропагуючи Слово Боже у Ів.-Франківській, Тернопільській, Хмельницькій і Вінницькій обл. Його справу продовжив син Ярослав (*28.11.1937), який теж був заарештований (серпень 1965) і відбував 5 р. суворого режиму (*1907 – +10.10.1988).
- 20 ❑ **Іван Мазепа** (Мазепа-Калєдинський, син Степана-Адама та Марини з Мокієвських) гетьман України (1687-1709), вел. діяч укр. державності, дбав про розвиток науки, освіти та культури, ✨ у Варниці бл. Бендер (*1632 (або 1644, або 1639)- +2.10.1709 (або 3.09),. 18.03.1710 турки

- 20 | перепоховали тіло Мазепи з Варниці в Галац, в Св. Юрський монастир. Гігантська постать в історії укр. культури почасти через посмертні наслідки з боку царату й наступників імперських інтересів Росії, почасти стараннями письменників-романтиків, а багато в чому й завдяки іміджу, що його собі створив Вел. Гетьман, оповита силою-силенною дат, про кожній маємо Його пом'янути.
- 21 | 1927 р. вийшло 1-е число газети «Літ. Україна».
- ✦ Захарія Копистенський (Азарія), християнський проповідник, богослов, письменник-полеміст, культурний діяч, один із фундаторів Київської братської школи, діяч укр. друкарства в Києві, автор «Паліодії» (*? м. Перемишлі – +1627).
- 22 | 1457 р. Йоганн Гуттенберг друкує свою 1-у Біблію.
- ☼ Микола Лисенко, композитор, основоположник укр. класичної музики: опери «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Тарас Бульба», «Енеїда», «Коза-Дерева», «Пан Коцький», «Зима і Весна»; піаніст, хоровий диригент, педагог, громадський діяч (*1842 – +6.11.1912).
- 23 | (або 23.01.) 1952 р. в Сарселі під Парижем почав діяти Європейський відділ НТШ.
- 24 | ☼ В'ячеслав Липинський (Вацлав) у с. Ратків Луцького повіту, укр. історик, громадський діяч, політичний мислитель, ідеолог гетьманства та укр. націоналізму, чл. НТШ, «Листи до братів-хліборобів», ✦ в Австрії (* (або 17.4.) 1882 – +(11.)14.06.1931).
- 25 | ☼ Василь Рубан, поет, історик, видавець «Короткого літопису Малої Русі» (*1742 – +5.10.1795); ☼ Григорій Хомишин, єпископ Станіславської єпархії, ✦ у Лук'янівській в'язниці Києва (*1867 – +17.01.1947); ☼ Гайрило Тарасович Куреда, переяславський отаман Чорний, воював проти денікінців і згодом проти більшовиків, арештований 21.08.1922, вийшов з в'язниці смертельно хворий на сухоти 09.1925 (*1897 – +23.10.1926).
- 27 | 1917 р. Михайло Грушевський по поверненні з заслання очолив ЦР.
- 1977 найжаскіша катастрофа в історії авіації: під час зльоту на летючій вищі Тенеріфе на Канарських о-вах «Боїнг 747» авіакомпанії KLM зіткнувся з собі подібним літаком компанії Pan Am. ✦ 582 особи.
- 28 | 1947 р. сотні «Хріна» і «Стаха» в р-ні Яблонне на шляху між Балигородом і Тісною знищили заступника мін. оборони Польщі ген. Карла Сверчевського; ▲ Рішення політбюро Пол. робітничої партії депортувати в укр. населення.
- ☼ Ян Амос Коменський (Коменіус), моравський педагог-гуманіст (*1592 – +1670); ☼ Христя Алчевська (донька), поетеса і педагог (*1882 – +27.10.1931); ☼ Микола Сціборський, діяч ОУН, публіцист і теоретик укр. націоналізму, інженер-економіст, з 1920 на еміграції.

ції, провідник Ліги Укр. Націоналістів (1925-29), чл. ПУН; співтворець ОУН, після розколу був на стороні А. Мельника, влітку 1941 очолив похідні групи ОУН і був підступно вбитий на батьківщині, в Житомирі (*1897 – +30.07.1941); ☼ **Олесь Лупій**, поет, лауреат Шевченківської премії 2.03.1994 (*1938).

1917 р. в Києві під проводом М. Міхновського створено Укр. Військовий Клуб ім. Гетьмана П. Полуботка, який розпочав формування нац. армії.

1922 р. в Києві створено театр-студію «Березіль» (після Курбаса став Харківським академічним укр. драматичним театром ім. Т. Г. Шевченка).

1942 р. судовий процес над укр. націоналістами в Яссах.

3-8

березень-квітень 1903 р. – укр. переклад Біблії П. Куліша, І. Пулюя та І. Нечуя-Левицького.

1918 р. Мала Рада УНР ухвалила закони про грошову систему і гривню, як грошову одиницю, про держ. герб, громадянство та новий адміністративний поділ України.

1993 в Запоріжжі відкрито школу джур. Гол. Валерій Наріжний.

☉ **Олена Романівна Збронцева**, митець, чл. Ав. СХ. (*1898 – +23.06.1976).

2 (до 3.03.) 1918 р. війська УНР та Німеччини визволили Київ, армія Муравйова відступила і до травня Україна була очищена від більшовиків. Росія з Центральними Державами підписала Берестейський мир, за яким визнала відокремлення України.

1 ☉ **Наталена Андріанівна Королева** (донька пол. повстанця 1868-64 рр. природознавця графа А. Дуніна-Борковського, дружина письменника В. Королева-Старого), письменниця: повість «Без коріння», мистецтвознавець, археолог (розкопки у Помпеї, Єгипті, Персії) (*1888 – +1966); ☼ **Михайло Баран**, композитор і поет, бандурист, батько бандуристів Ореста та Тараса (*1928 – +15.01.2004); ☼ **Наталія Юріївна Недашківська**, кандидат географічних наук, доцент Ав. комерційної академії та Ав. держ. ун-ту, автор книги «Рекреационная система сов. Карпат» (К.: «Вища школа», 1983), один із авторів путівника замками Львівщини «Золота підкова Лева» (2002) і найвірніший помічник укладання цього «Декалендаря» (*1938).

1923 р. Сокільською краєвою нарадою затверджений обов'язковий однострій.

☉ **Микола Литвин**, письменник, кобзар, журналіст, композитор; заст. гол. ред. газети «Слово «Просвіти» (*1943).

- 5 | 1993 р. на зібрані добровольцями кошти: видано «Кобзар», відбудовано хату батьків Т. Шевченка, проведено дитячий фестиваль «Малий Кобзар», засновані шевченківські стипендії та премії для молодих митців. Почає виходити тижневик «Укр. газета».
- ☀ **Наталя Львівна Забіла**, дитяча поетка та драматург (*1903 – +6.02.1985).
- 6 | 2003 р. ВРУ ухвалила Закон про Держ. Гимн України.
- 7 | 1573 р. у Львові Іван Федоров відновив друкарню.
1883 засновано 1-ий в Україні природничий заповідник Асканія-Нова.
- 8 | 1943 р. нім. в Рівному масово розстрілювали (✖ 600 осіб); ▲ до 1944 р. тривали акції терору пол. підпілля над укр. Холмщини: спалено 52 укр. села ✖ понад 4 тис. осіб.
- 9 | 1993 р. у с. Ратне Волинської обл. відкрито пам'ятник Т. Шевченкові.
☀ **Григорій Цеглинський** (Григорієвич), письменник, громадський діяч, Перемишанин, директор Перемиської укр. гімназії (*1853 – +23.10.1912).
☀ **Тарас Боровець** (Бульба), у с. Бистричі на Волині, в'язень Берези Карпатської (1934/5), організатор і провідник УПА «Поліська Січ» бл. Олевська для боротьби з нім. і більшовиками (1941); автор книги «Армія без держави. Слава і трагедія укр. повстанського руху»; ✖ у Нью-Йорку (*1908 – +15.05.1981).
- 10 | 1863 р. у Перемишлі в час відзначення Шевченківських днів 1-е виконана хорова композиція гимну «Ще не вмерли України» на музику композитора о. М. Вербицького і на слова (як тоді вважали) Т. Шевченка. Справжній автор слів П. Чубинський відбував заслання під поліційним наглядом Архангельську (від 20.10.1962).
1878 заходами громади у Женеві з'явилося кишенькове видання «Кобзаря».
1993 розпорядження Президента «Про відзначення 200-річчя дендрологічного парку «Софіївка»».
- ☀ **Тарас Петриненко**, з. д. м. України, співак і композитор, поет, лауреат Шевченківської премії (*1953).
- 11 | ☀ **Олександр Едуард Ягн**, архітектор і художник, один із творців стилю «укр. модерн», автор палацових комплексів в Україні та ескізів майоликового оздоблення храму-пам'ятника бл. м. Шипка (Болгарія) (1902) (*1848 – +10.02.1922); ☀ **Володимир Липський**, ботанік, президент ВУАН (1922-1928) (*1863 – +24.02.1937); ☀ **Василь Чечвянський**, письменник-сатирик, брат Остапа Вишні; заарештований НКВД 2.11.1936, засуджений і розстріляний (*1888 – +15.07.1938); ☀ **Василь Бобинський**, поет із Кристинополя, репресований НКВД, ✖ на каторзі (*1898 – +1938).

- 12 ☐ **Феофан Лебединцев**, історик і педагог, засновник і 1-ий ред. журналу «Киевская старина» (*1828 – +12.03.1888); ☼ **Олександр Кістяківський**, вчений-юрист та громадський діяч, товариш Т. Шевченка (*1833 – +13.01.1885); ☼ **Володимир Вернадський**, засновник біогеохімії, 1-ий президент Укр. академії наук (*1863 – +6.01.1945).
- 13 ☐ **Володимир Качановський**, філософ і мовознавець (*1853 – +1901).
- 14 1923 р. Рада амбасадорів у Парижі визнала за Польщею протекторат над Галичиною на 25 р. Наступного дня ліквідовано екзильний уряд ЗУНР Євгена Петрушевича.
- 1993 у Києві відбулася Вел. рада Нар.Руху.
- 15 1943 р. ОУН під проводом С. Бандери розбудовує свої військові відділи і перейменовує на «Укр. Повстанську Армію» (УПА).
(до 16.) 1993 Київ: наукова конференція «Історія укр. культури».
- ☐ **Лев Васильович Лопатинський**, актор а згодом директор театру «Руська Бесіда», письменник: драма «До Бразилії», громадський діяч (*1868 – +1914).
- 17 ☐ **Юрій Дольд-Михайлик** (Ю. П. Михайлик), письменник, роман «І один у полі воїн» (*1903 – +17.05.1966).
- 18 1913 р. Львів: створено військову організацію Укр. Січових Стрільців на основі організацій «Соколи» і «Січ» на чолі з В. Старосольським.
- 19 1848 р. початок революції у Відні, піднятої мадярами.
1918 поховання Героїв Крут на Аскольдовому цвинтарі в Києві.
1943 нім. нищать с. Ромель на Волині (✱ 390 дорослих і дітей).
- 20 ☐ **Публій Овідій Назон**, рим. поет, автор поеми «Метаморфози», висланий імператором Августом на береги Чорного моря (*43 р. до Р. Х. – +2 0.03.17 по Р. Х.).
- 21 ☐ в станиці Настасівка **Василь Іванис**, гол. уряду Кубанського Краю, проф. Укр. Господарчої Академії, чл. НТШ, економіст, письменник: книги «Імперіалізм Московщини, Росії і СРСР», «Симон Петлюра – президент України», ✱ у Торонто (Канада) (*1888 – +1974); ☼ **Олег Романів**, гол. Наук. Тов-ва ім. Т. Шевченка, чл.-кор. НАНУ (*1928 – +3.11.2005); ☼ **Андрій Бокотей**, митець скла і кераміки, ректор Лв. Нац. Академії Мистецтв (*1938).
- 22 1918 р. на пропозицію М. Грушевського ЦР затвердила Тризуб, як Герб УНР.
1978 Укр. Гельсінська спілка почала випускати самвидавний «Інформаційний бюлетень».

- 23** 1928 р. постановою РНК УРСР замок-фортеця в Кам'янці-Подільському став держ. історико-культурним заповідником.
1973 у Львові на вул. Козельницькій танком розвалено церкву.
- ☼ Юліян Целевич, історик і педагог, гол. НТШ, почесний чл. Тов. «Просвіта», похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1843 – +24.12.1892); ☼ Архип Люлька, конструктор авіадвигунів (*1908 – +1984).
- 26** ☼ Олексій Петренко, кіноактор (*1938).
- 27** 1568 р. у заснованій Григорієм Хоткевичем Заблудівській друкарні (меж. України та Білорусі) вийшло «Євангеліє Учительное» Кирила Ставровцяцького.
1993 на сцені Київського Укр. драматичного театру ім. І. Франка відбулася 1-а церемонія вручення театральних премій «Київська пектораль» 27.03.1994 – 2-а.
✦ св. митрополит Київський Феогност (+1353).
- 28** ☼ *Рафаель Санті, митець з Урбіно, гуманіст італ. Високого Відродження (*1483 – +1520)*; ☼ Роман Ракушка-Романовський, козацький літописець, автор «Літопису Самовидця» (*1623 – +1703); ☼ *Збігнев Бжезінський, америк. політолог пол. походження, Почесний громадянин м. Львова (*1928)*; ☼ Юрій Шухевич-Березинський, син гол. командир УПА Тараса Чупринки, з 14 років понад 30-літній політв'язень, суджений тричі 1948, 1958 та 1972 рр., осліп в ув'язненні, чл. Укр. Гельсінської спілки (з лютого 1979), стаття «Де ви бачили націоналістів в Укр.», ПІК. 2001. – № 32. 5-11.09., С.4-7. (*1933).
- 29** ☼ Кирило Розумовський, гетьман України (*1728 – +1803); ☼ Андріян Кащенко, письменник, співець козацького минулого (*1858 – +29.03.1921).
- 30** 1993 р. в Києві в музеї П. Тичини відкрилася 1-а персональна виставка (по смертні) художника-монументаліста, одного з ідеологів руху шістдесятників Веніаміна Кушніра.
- 31** 1928 р. прем'єра вистави «Нар. Малахій» Миколи Куліша у постановці режисера Леся Курбаса в театрі «Березіль» у Харкові (до 9.04.).
1993 Харків: 1-й Всеукр. міжнар. фестиваль театрального мистецтва «Березіль-93».

4-9

- 1** 1919 р. Олександр Кошиць організував хор «Укр. Нац. Капелла».
- ☼ Євген Никодимович Приступа, проф., д-р педагогічних наук, засл. діяч науки і техніки Укр., академік Укр. академії наук, ректор ЛДУФК (з 3.04.2007), автор 200 наукових та навчально-методичних праць, зокрема «Рухові забі

ви та ігри» (1992); «Нар. фізична культура укр.» (1995); «Укр. нар. рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика» (1999) (*1959).

1929 р. в Коломиї ювілей Андрія Чайковського.

✧ Микола Сементовський, історик, етнограф, письменник (*1819 – +1879);
 ✧ Костянтин Ушинський, педагог (*1824 – +1871); ✧ *Шолом-Алейхем* (спр. пр. Рабінович), євр. письменник (*1859 – +13.05.1916); ✧ Людмила Таран, поетка, прозаїк, есеїст, літ. критик, Лауреат премій ім. Олександра Білецького (1996), ім. Василя Мисика (1996), ім. Євгена Плужника (2005), переможниця конкурсу журналістів Програми ООН «Гендер у розвитку» (1998), номінована АВІ (Америк. Біографічним ін.-том) жінкою 1999 р. (*1954).

1919 р. РРФСР Берестейським мирним договором визнала незалежність України.

✦ Василь Михайлович Білозерський, один із організаторів Кирило-Мефодіївського братства, засновник, видавець і ред. місячника «Основа», історик. (*1825 – +1899).

1989 р. в Києві установча конференція Укр. історико-просвітнього тов.-ва «Меморіал».

✧ Кесарій Білиловський, поет, перекладач, д-р медицини (*1859 – +28.05.1934); ✧ Володимир Івасюк, поет і композитор-пісняр: «Червона рута», «Водограй», «Я піду в далекі гори», ✦ мученицькою смертю у Брюховичах. Похорон був 1-им політичним протестом, виявом масової непокори (*1949 – +22.05.1979).

1939 р. Київському держ. ун-ту присвоєно ім'я Тараса Шевченка.

✧ Марко Вороний, письменник; арешт 19.03.1935 в Києві, 4.02.1936 засуджений на 8 р., розстріляний (*1904 – +3.11.1937).

(до 10) 1919 р. Всеукр. з'їзд у Києві схвалив конституцію УРСР.

1939 відкрито пам'ятник Т. Шевченкові у Києві на честь 125-ї р. від дня народження.

✧ Володимир Іванович Левків, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, проректор з зовнішніх зв'язків і перспективного розвитку ЛДУФК (2007), відмінник освіти України (2002), співорганізатор I-го, II-го і III-го Всеукр. студентського спортивного фестивалю у м. Львові (з 1995); I-ї Всеукр. наукової конференції аспірантів і здобувачів галузі фізичного виховання і спорту «Молода спортивна наука Укр.» у ЛДУФК (з 1997), змагань з волейболу: міжнар. турніру серед чоловічих і жіночих команд ветеранів (з 2003); Шкільної ліги м. Львова серед хлопців і дівчат різних вікових груп та Ліги м. Львова серед чоловіків (2004); IV-х літніх юнацьких спортивних ігор Лв. обл.; Універсиади Лв. серед вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації (2005) (*1969).

- 7 ☼ Іван Рубчак, співак-бас, актор театрів «Руська Бесіда» та Укр. драматичний ім. М. Заньковецької (*1874 – +1952), Личаківський цвинтар, пол. № 4.
- 8 ☼ Павло Володимирович Каримов, митець, чл. Льв. СХ (*1924 – +8.07.1968); ☼ Лідія Скоблікова, 6-разова олімпійська чемпіонка з бігу на ковзанах (*1939).
- 9 ☼ в с. Моринцях Тарас Шевченко (*1814 – +1861); ☼ Тарас Франко, літературознавець (*1889 – +1971); ☼ Юрій Гагарін, 1-ий у світі космонавт (12.04.1961), герой Рад. Союзу, ✦ під час навчально-тренувального польоту (*1934 – +27.03.1968); ☼ Валерій Більченко, засновник і гол. режисер експериментального театру при ун-ті «Києво-Могилянська академія» (*1959).
- 10 1919 р. по тяжких боях війська Гол. отамана Григор'єва звільнили від Антанти м. Херсон; Миколаїв (12.03.), а 6.04. «непереможна» Антанта була скинена в море.
1994 на Дрогобиччині, батьківщині І. Франка засновано держ. заповідник «Нагуєвичі».
- 12 1989 р. найчисленніший мітинг, скликаний з ініціативи комітету Нар. фронту бл. пам'ятника І. Франкові у Львові, розігнано за вказівкою партійно-адміністративного апарату міліцією з застосуванням гумових кулі. Демонстранти 1-е мали синьо-жовту стрічку на одязі.
- 13 (до 14.) 1944 р. на Грубешівщині пол. в боротьбі за однонаціональну Польщу спалили 11 укр. сіл, людей ✦.
1949 відтоді діяла Укр. Вільна Академія Наук у Канаді.
1984 правозахисника і журналіста Валерія Марченка засуджено на 10 років каторги і 5 р. заслання.
☼ Степан Витвицький, визначний політичний діяч, адвокат, на еміграції (1945), Президент уряду УНР в екзилі (*1884 – +19.10.1965); ☼ Софія Кохмат, теле- і театральний режисер, поетка, прозаїк, переможець Всесоюзного фестивалю молодіжних програм (Москва, 1988) за публіцистичний фільм «Чи зацвіте вишня?», незмінний режисер-постановник (з 1988) льв. театру-студії «Не журись», співрежисер пісенних фестивалів «Червона Рута-90» (Запоріжжя), «Марія» (Трускавець, 1992) (*1954).
- 14 1939 р. проголошення самостійності Карпатської України у Хусті сеймом Карп. Укр. та обрання Президентом о. Августина Волошина, прем'єром Ю. Ревея, утвердили держ. герб – золотий тризуб, гімн «Ще не вмерли України...». ▲ О 5 год. ранку мадярські війська, перейшовши кордон коло Мукачєва, Ужгорода і Севлюша, без оголошення війни напали на новостворену державу, а чех. війська під командуванням ген. Прхала перейшли кордон і зав'язали бій з січовиками.

✠ Йозеф Бем, архітектор (*1794 – +1850).

15 1669 р. у Глухові обрано Дем'яна Многогрішного для гетьманування під зверхністю Москви на Лівобережжі до 13.03.1672, як московська влада арештувала його й вивезла на Сибір, де ✠ у тюрмі.

1894 VI засідання старшин Лв. «Сокола» у власному приміщенні – Підвальна, 7, а з 19.03. там почали вправлятися.

1939 проголошення самостійності Закарпатської Української Держави.

✠ Іван Балюк, поет, чотар УСС (*1894 – +27.07.1915), ✠ Володимир Осипович Шухевич, етнограф, дослідник Гуцульщини, дійсний чл. НТШ, співзасновник тов.-в «Боян», «Руська Бесіда», Вищого музичного ін.-ту ім. М. Лисенка, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 59 (*1849 – +5.04.1915).

17 ✠ Олекса Розумовський, співак придворної капели в Петербурзі, фаворит рос. царівни Єлисавети і її таємний чоловік, брат гетьмана України Кирила (*1707 – +?); ✠ о. Августин Волошин, громадський, політичний та культурний діяч, директор Ужгородської семінарії (1917-38), президент Карпатської Укр. Республіки (1938-39), ✠ у Лефортовській в'язниці в Москві (*1874 – +11.07.1945).

18 1944 р. у с. Сьомаки Старовижівського р-ну на Волині партизани більшовицького загону Федорова розстріляли ✠ 56 місцевих мешканців.

10 ✠ Василь Липківський, визначний церковний діяч, митрополит УАПЦ (1921-27), ✠ мученицьки, розстріляний НКВС (*1864 – +(27.11.1937) 28.04.1938).

✠ у бою з мадярами полковник Михайло Колодзінський-Гузар (+1939).

20 1944 р. УПА ліквідувало нім. ген. «СА» Віктора Люце.

✠ Кіндрат Лохвицький, археолог (*1774 – +1830).

21 1989 р. у Львові відбулися 1-і: політична демонстрація та 24.03. – політичний страйк.

✠ Модест Мусоргський, рос. композитор (*1839 – +1881); ✠ Павло Думка, письменник, громадський діяч, посол до сойму 1908, чл. УНР-ли (*1854 – +1918); ✠ Олексій Шовкуненко, живописець (*1884 – +1974); ✠ Юрій Мушкетик, письменник (*1929).

23 1654 р. Березневі статті Б. Хмельницького з московським урядом закріпили права Московщини в Україні, (26.03.) дійшло до договору про рівноправну співпрацю двох церков.

1919 заснована Одеська кіностудія художніх фільмів.

1944 у с. Ліски (Закерзоння) пол. банда Рися ✠ +120 укр., ▲ в Києві створено Центральний респ. ботанічний сад АН УРСР.

- 23** 1954 КПУ схвалила набір юнаків та дівчат в Сибір і Казахстан для освоєння цілих земель (виїхало з України до 100 тис.).
☼ Дмитро Чижевський, історик, філософ, лінгвіст, автор понад 900 праць (*1894 – +18.04.1977).
- 24** 1989 р. 1-ий в Україні в рад. період політичний страйк у Львові.
☼ Олена Кисілевська (Сіменович), письменниця, журналістка, фольклорист, громадська діячка (*1869 – +29.03.1956).
- 25** 2004 р. у Львові при «Дзизі» заснована Студія перформенсу (трансформована із створеного 19.08.1991 р. «Театру ледачої істоти») Назара Гончара, чл. літературної групи «Лугосад».
✦ на шляху Золотоноша-Бориспіль у автокатастрофі В'ячеслав Чорновіл (+1999).
- 26** 1904 р. урочисте відкриття найбільшого вокзалу Європи – Льв. залізничного двірця.
✦ (чи 16.03.) за намовою пол. Тетерею убитий під Корсунем Іван Виговський, син шляхтича Остафія, учень Київської Академії, намісник Луцького староства, ранений під Жовтими Водами (1648), гетьман України (1657-1659), що 16.09.1658 уклав Гадацьку угоду з пол. (*? – +1664).
- 27** 1674 р. гетьман України Ханенко передав булаву Івану Самойловичу.
☼ в с. Добринів на Івано-Франківщині Федір Заставний, економгеограф, д-р. географічних наук, професор, праці в галузі територіально-виробничих комплексів (*1929).
- 29** 1854 р. відкрито укр. професійний театр при тов.-ві «Руська Бесіда». І по княжих часах у Львові театральна постановка укр. мовою «Маруся Г. Квітки-Основ'яненка».
☼ Олександр Анатолійович Волков, нар. депутат України, 1-ий заступник Голови Комітету ВР України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, Олімпійський чемпіон Сеулу-88; засл. майстер спорту, Чл. Нац. олімпійського комітету, почесний президент баскетбольного клубу «Київ». Президент Федерації баскетболу Укр., почесний проф. ЛДУФ (від 28.11.2008) (*1964).
- 30** ☼ Олена Юріївна Мустафіна (Недашківська), по закінченні Льв. медичного ін-ту (1950) і донині, 60 літ, працює провідним спеціалістом в галузі фтизіатрії (*1924).
- 31** ☼ Леонід Новиченко, літературознавець, критик (*1914).

5-0

- 1860 р. засновано Київську публічну бібліотеку (Нац. парламентська бібліотека України).
- 1945 напад пол. групи (WIN) під проводом Вацлава на с. Павлокома, † 367 укр.
- ✧ на Полтавщині **Яків Савченко**, письменник, поет, літ. критик. Заарештований НКВС 17.09.1937, † розстріляний на Соловках (*1890 – +1.11.1937).
- 1750 р. з обранням Кирила Розумовського на гетьмана (до 1764) відновлено Гетьманства.
- 1890 арешт Франка у Яблунові на Косівщині перепинив його політичне зростання, згубно вплинув на особисте життя.
- ✧ о. **Михайло Вербицький**, композитор, хоровий диригент, автор музики гімну «Ще не вмерли України...», похований у с. Млини (тепер Польща) (*1815 – +7.12.1870); ✧ **Євген Оскарович Патон**, вчений у галузі мостобудування й електрозварювання, металознавець, академік (*1870 – +12.08.1953).
- † в Білогірща бл. Львова начальний вождь УПА генерал-хорунжий **Тарас Чупринка** (Роман Шухевич, (*1907 – +1950). Провід УПА перебрав В. Коваль.
- 1945 р. пол. банда спалила † с. Синявку.
- ✧ **Кирило Туровський**, культурний і церковний діяч України-Руси, ігумен, проповідник, письменник (*1130 – +1182); ✧ **Олександр Соколовський**, письменник, заарештований нім. (1918), заарештований ЧК ГПУ в Чернігові (1920), в Києві (1924); 29.10.1937 засуджений і розстріляний НКВС (*1895 – +22.08.1938); ✧ **Софія Федорцева-Сабат**, драматична актриса героїко-трагічного плану, майстер художнього декламування, п. а. України та СРСР, похована на Личаківському цвинтарі, поле № 75 (*1900 – +1988); ✧ **Леонід Осика**, з. д. м. України, кінорежисер (*1940).
- 1865 р. театр О. Бачинського зі Львова на Шевченківському вечері в Перемішлі виконав «Ще не вмерли України...».
- (до 19.04.) 1930 у Харкові (Києві) тривав судовий процес над 43 чл. укр. наукової та творчої інтелігенції (Єфремов, Чехівський) – т. зв. «процес Спілки визволення України». Всі звинувачені визнані винними і засуджені до різних термінів заслання.
- 1990 в Києві бл. пам'ятника Т. Шевченку представники канадської діаспори виконали гімн «Ще не вмерли України».
- 1995 відкрито пам'ятник Т. Шевченку в Луцьку.

- 9 ✨ Олександр Лотоцький, історик церкви, письменник (*1870 – +22.10.1934)
 ✨ Василь Сімович, мовознавець, педагог, філолог, культурний діяч, ред. «Буковини» (1902/3) та «Шлях», дійсний чл. НТШ, співробітник СВУ (1914-18), ректор Укр. високого педагогічного ін-ту ім. Драгоманова в Празі (1926-30), проф. Льв. ун-ту (1941-3), спочив у родинному гробівці на Личакові, поле № 5, епітафія: *«Усе земне я пережив, зглибивши насолоду тьруду, і власну пайку відробив, продовжуйте ж, я з вами буду.»* (*1880 – +13.03.1944); ✨ у Києві Григорій Козинцев, кінорежисер («Гамлет», «Король Лір») (*1905).
- 10 ✨ Лука Долинський, художник (*1745 – +1824).
- 13 1840 р. дозвіл на видання в Україні альманаха «Ластівка» Євгена Гребінки (друк. 1841).
- 14 ✨ Ольгерд Бочковський, філософ, політичний діяч (*1885 – +1939).
- 15 1940 р. в Хусті піднято синьо-жовтий прапор в річницю проголошення Самостійності Карпатської України, який зняли мадари.
- 16 (28.03.) 1990 р. відбулася 1-а наукова сесія відродженого НТШ у Львові.
- 17 1945 р. в Німеччині створено Укр. Нац. комітет під проводом В. Кубійовича П. Шандрука, О. Семененка.
- 18 1990 р. – 1-і демократичні вибори до Рад усіх рівнів.
 ✨ Роман Дулинський, інженер, отаман УСС, комендант II Коломийської бригади УГА, інтернований більшовиками в концтабір Кожухів під Москвою (*1880 – +14.07.1920).
- 19 1945 р. дивізія СС-«Галичина» змінила назву на «1-а укр. дивізія».
 ✨ Максим Рильський, поет, перекладач, вчений, громадський діяч, академік (*1895 – +24.07.1964); ✨ Ліна Василівна Костенко в Ржищеві в Київщині в учительській сім'ї. Батько, що знав 12 мов, був репресований у єшовсько-беріївські концтабори. Навчався у педін-ті, в літ. ін-ті ім. М. Горького (1952-1956), який скінчила з відзнакою. Збірки «Проміння землі» (1957); «Вітрила» (1958); «Мандрівка серця» (1961); «Неповторність» (1980); «Сад нетанучих скульптур» (1987). Роман у віршах «Маруся Чурай» нагороджений Держ. премією УРСР ім. Т. Шевченка (1987). Брюховецький В. Ліна Костенко: Літ. портрет. – К.: Дніпро, 1988. Дніпрова хвиля: Хрестоматія нововведених творів до шкільної програми/ за ред. П. П. Кононенка. – К.: Рад. шк., 1990. – С. 594-6; ЕУ. Париж Нью-Йорк, т. 9, 1980. – С. 856 (*1930).
- 20 1895 р. вийшло 1-е число журналу «Громадський голос» за ред. І. Франка. 1945 початок 2-ї офензиви МДБ і МВС проти УПА.
- 21 ✨ Іван Ле (Іван Леонтійович Мойся), письменник (*1895 – +9.10.1978).

- 22 1945 р. в с. Голинь на Калушині сапери повстанської армії «Летуни» висадили в повітря поїзд з 1500 енкаведистами, які їхали на облати.
- ☞ Порфи́рій Демущи́кий, фольклорист, композитор (*1850 – +1927).
- 23 1570 р. Іван Федорович (Федоров) видає «Псалтир з Часословом» у Заблудові, на межі України й Білорусі.
- 24 1935 р. у Харкові відкрито пам'ятник Т. Шевченку.
- 1980 синод УКЦ в Римі обрав митрополита Мирослава Любачівського наступником митрополита і кардинала Йосифа Сліпого. 30.03.1990 прибув до Львова гол. УГКЦ Блаженіший Патріарх Мирослав Іван Кардинал Любачівський і зайняв історичний митрополичий престіл цієї Церкви в Україні (+2000).
- ☞ Іван Козловський, співак тенор (*1900 – + 21.12.1993); ☼ Ігор Білозір, композитор, співак, н.а.України, по-звірячому побитий 8.05.2000, по чому життя в ньому штучно підтримувано ще 20 днів. Похорон переріс у велелюдну маніфестацію з приводу утисків укр. мови й пісні. На місці катування на пр. Шевченка в центрі м. Львова, бл. стін прокуратури, родиною встановлений хрест із надписом: «Велетню, Ти оспівав Дух чистотою роси, музу Твою обірвав ворог добра і краси» ✦ (*1955 – +28.05.2000).
- 26 1735 р. проект Григора Орлика фр. королю про організацію Січі на Рейні; 3.12.1747 він одружився з Луїзою Дентевіль.
- 1925 1-е тов-во «Луг» в с. Підберізцях на Львівщині.
- ☞ Сергій Івченко, письменник, д-р біологічних наук, автор наук.-худож. книжок «Цікава дендрологія», «Дерева-пам'ятники», «Цікаво про ботаніку» (*1925 – +13.11.1984).
- 27 ☞ Станіслав Франкович Матцке, митець, чл. Лв. СХ. (*1870 – +19.10.1949).
- 28 ☞ Олексій Андрієвський, педагог, історик., літератор (*1845 – +22.07.1902); ☼ Дмитро Гнатюк, співак, депутат ВР України (*1925).
- 31 ☞ Галина Гордасевич, письменниця, колишній політ'язень, засуджена на 10 р. за «складання націоналістичних віршів» (1952) (*1935 – +2001).

РОЗДІЛ 4: КВІТЕНЬ

- 1 квітня – Всесвітній день сміху; ▲ Міжнародний день птахів;
- 4 квітня День патрона користувачів комп'ютерів та Інтернету Св. Ісидора зі Севільї (*560 – +636);
- Бл. 5 квітня День геолога;
- 7 квітня Християнська Церква відзначає Благовіщення Пресв. Богородиці; ▲ Всесвітній день здоров'я (1948);
- 11 квітня – Міжнар. день визволення в'язнів фашистських концтаборів (1945);
- 12 квітня – Всесвітній день авіації, космонавтики та працівників ракетно-космічної галузі України (1961); ▲ День працівників ракетно-космічної галузі України. ▲ День Пласту (1912);
- 18 квітня – Міжнар. день пам'ятників та визначних історичних місць. День пам'яток історії і культури України. Вел. злочин комунізму щодо шедеврів укр. архітектури: скидали дзвони, підривали начинені вибухівкою храми. Санкціоновані акти вандалізму ХХ ст.: руїни Успенського собору Печерської лаври та пекло Хрещатика, приписувані гітлерівській Німеччині, – то радянський вандалізм (1941). Радіоміні спрацювали в окупованому нім. Києві дистанційно. Коли нім. рятували місто від вчинених більшовицькими підпільниками Івана Кудрі (ім. терориста досі зветься одна зі столичних вулиць!) пожеж і підпалів, московське радіо блюзнірствовало на весь світ про нібито фашистський та укр. буржуазних націоналістів злочин. Теракти стали підставою нім. окупантам до помсти – трагедії Бабиного Яру. Дослідник Юрій Краснощок довів зв'язок руйнації Києва з проголошенням 30.06.1941 у Львові акту незалежності України. Так сталінський режим помстився, довідавшись про наміри по зайняттю нім. Києва утворити нац. уряд в Україні та про підготовку урочистого молебня з нагоди звільнення від більшовизму і проголошення самостійної Укр. держави;
- 21 квітня – Початок геноцидної акції пол. властей під кодовою назвою операція «Вісла» – насильницького переселення корінного укр. населення Надсяння, Лемківщини і Холмщини (1947);
- 22 квітня – Всесвітній день Землі (Від 1970, як 10 000 шкіл та 2 000 коледжів США взяли участь в цих акціях);
- 23 квітня – Всесвітній день книги та захисту авторського права;
- 24 квітня – Міжнар. день солідарності молоді;
- 26 квітня – День Чорнобиля: Міжнар. день пам'яті загиблих у радіаційних аваріях та катастрофах;
- 28 квітня – Всесвітній день поріднених міст;
- 29 квітня – Міжнар. день танцю.

1-6

- 1** 1941 р. в Кракові 2-ий Вел. Збір ОУН-Б постановив організувати збройні сили.
- 2** 1596 р. бій повстанців Северина Наливайка з пол. військами під Гострим Кременем та під Солоницею бл. Лубен. пол. військо ✠ вирізало 45 тис. козаків, 25 тис. жінок і дітей.
- 3** 1996 р. Київ, вул. Б. Хмельницького, 68: на будинку письменника Олеса Гончара, встановлено меморіальну таблицю.
 ☼ **Іван Юрійович Недашківський**, студент Льв. політехніки (1955); кандидат геолого-мінералогічних наук, один із засновників Сибнафтогеофізичного інженер і технолог, почесний нафтовик, укр., що віддав свій талант освоєнню й відкриттю нафтових багатств Тюмені (*1931 – +23.07.2001).
- 5** 1996 р. Центральної науковій бібліотеці ім. В. Вернадського надано статус нац.
- 7** ☼ **Іларіон Свенціцький**, мистецтвознавець, філолог, літературознавець, організатор Нац. музею у Львові та його 1-ий директор (*1876 – +18.09.1958) Личаківський цвинтар, поле № 21.
- 8** (до 16.) 1921 р. рішення X з'їзду РКПБ про перехід до нової економічної політики (НЕП), у травні впроваджене в Україні.
- 12** 1651 р. Богдан Хмельницький уклав союз з Оттоманською Портою (Туреччиною).
- 13** 1926 р. у Харкові закрито Миколаївський собор.
 ☼ відома дитяча письменниця **Оксана Іваненко** (*1906 – +25.12.1997).
- 14** 1936 р. пол. поліція розігнала робітничу демонстрацію у Львові, ✠ **В. Козак**
 ☼ **Борис Возницький**, директор Льв. галереї мистецтв, засновник замків-музеїв, президент Укр. нац. комітету Міжнар. ради музеїв (*1926).
- 15** ☼ **Олександр Вікентійович Беретті**, архітектор, автор численних споруд м. Києва і, зокрема, будинку пансіону Левашової, нині будинку Президії НАН України (*1816 – +6.06.1895); ☼ **Юрій Олександрович Кононович** живописець-станковіст, чл. Льв. СХ (*1896 – +22.05.1975); ☼ **Валентин Мороз**, правозахисник, історик, педагог, літератор, автор книги: Україна у ХХ ст. Етап перший 1900-1920 рр. – Львів: Ліга-Прес, 2005 (*1936)
- ✚ повішені укр. народовольці **Андрій Желябов**, **Микола Кибальчич** та 3 товариші за вбивство царя Олександра II (+1881).
- 16** 1946 р. 1-й Конгрес АБН.
 ☼ **Христина Алчевська** (старша), поетеса, літ. критик, педагог-просвітителка, діячка нар. освіти, котра у власній садибі встановила 1-ий в Україні

пам'ятник Т. Шевченку (1899, скульпт. В. Беклемішев) (*1841–+15.08.1920);
❶ Василь Андрійович Бусол, Майстер спорту, кандидат педагогічних наук (1978), доц., а з 1993 р. завідувач кафедри фехтування, боксу та панц. одноборств, засл. працівник фізичної культури і спорту, засл. тренер України (1999), проректор зі спортивно-навчальної роботи ЛДУФК (2007) (*1946).

1961 р. в Києві віруючі демонстрацією протесту виступили проти закриття Андріївської церкви, де тепер відновлене богослужіння УАПЦ.

(до 21) 1991 р. Установчий з'їзд Спілки політ'язнів України.

❶ Юрко Йосипович Тютюнник, ген. хорунжий Армії УНР, поручник рос. армії, 1917 учасник українського військового руху, чл. Укр. Центральної Ради; начальник Київ. рев. комітету у протигетьманському повстанні, нач. штабу отамана М. Григорієва під час його боротьби проти десанту Антанти на Херсонщині й Одещині (з 02.1919), після поразки пробився з частиною повстанців через больш. фронт до армії УНР на Поділлі. З цієї частини створено 12 Партизанську дивізію, яка разом з 5 Київською дивізією становила Київську групу під проводом Тютюнника; учасник I Зимового походу як помічник ген. М. Омеляновича-Павленка (6.12.1919–5.05.1920). Після інтернування у Польщі очолив Повстанський Штаб у Львові, який підготовляв II Зимовий похід, що закінчився трагедією під Базаром. Виїхав до УРСР (кін. 1923), де працював сценаристом (сценарій фільму «Звенигора», спільно з М. Йогансеном), у художньо-документальному фільмі «П.К.П.» (Пілсудський купив Петлюру) зіграв самого себе, арештований 12.02.1929 і ✠ розстріляний з початком посилення больш. терору на Україні (*1891–+20.10.1930).

❶ Володимир Гнатюк, літературознавець, фольклорист і етнограф: створив регулярну мережу для збору етнографічних та фольклористичних матеріалів і є автором численних праць з порівняльної етнографії, мовознавства, літ. критики; упорядником і видавцем фольклористичних матеріалів: «Галицько-руські анекдоти», «Колядки і щедрівки» (2 т.), «Гаївки», «Коломийки» (3 т.), «Галицько-руські нар. легенди» (2 т.), «Знадоба до укр. демонології» (3 т.), «Укр. нар. байки» (2 т.), «Нар. оповідання про опришків», «Похоронні звичаї та обряди»; громадський діяч, соратник І. Франка, секретар НТШ у Львові (з 1898); ред. видань НТШ (бл. 60 т. Етнографічного Збірника та Матеріалів для укр. етнології й Літ.-Наукового Вісника); ред. «Етнографічного збірника», директор Укр.-руської видавничої спілки (*1871–+6.10.1926). похований на Личаківському цвинтарі, поле № 5.

❶ Павлина Цвілик, засл. майстер нар. творчості України. Справа її життя – найдавніша професія Землі, бо ж, як свідчить Біблія, 1-им гончарем був Господь: виліпив-бо Адама з глини. За витворами гончарства з допомогою

- 22** археології пізнаємо минувшину. З ім. П. Цвілик пов'язані здобутки сучасної косівської кераміки. Тішать око оздоблені соковитим рослинним орнаментом вази, глеки та глечики, тикви, куманці, плесканці, настінні декоративні та ужиткові тарелі, миски, кухлі, горнята-двійнятка, набір для вина, свічники, дрібна пластика. Так, «не святі горшки ліплять, але з сузір'я майстрів художньої кераміки багатой на таланти Косівщини шляхетністю творів виділилася вона (*1891 – +1964); ✨ Василь Босок, політичний діяч, заарештований НКВС у 1936, загинув на Колині (*1906 – +8.10.1938); ✨ Наталя Сумська, акторка (*1956).
- 23** 971 р. розпочалася Доростольська оборона кн. Святослава.
 ✨ митець Петро Басанець, н. х. України (з 1990): «Гонта під Уманню», портрети Г. Якутовича, П. Тичини (*1926).
- 24** 1646 р. на Ужгородському соборі під проводом єпископа Якушина 63 священики прийняли унію і вибрали єпископом Партенія Петровича.
 1791 дипломатична місія Василя Капніста за кордон від укр. дворянства до прусського короля в справі визволення України.
 (до 4.05.) 1996 у Києві відбувався міжнар. конкурс юних піаністів пам'яті В. Лодимира Горовиця, в якому брали участь музиканти з 14 країн світу.
 ✨ Іван Григорович Верхратський, західноукр. письменник, перекладач Ю. Словацького, філолог, природознавець, дійсний чл. НТШ і 1-ий ол. математично-природничо-медичної секції, вчитель І. Франка Дрогобицькій гімназії, похований на Личаківському цвинтарі, пош. № 3 (*1846 – +29.11.1919); ✨ Сава Божко, письменник, публіцист, педагог, чл. Спілки селянських письменників «Плуг», репресований 1949 (реабілітований у 1960), учасник війни; автор історичних нарисів про козаччину (1922), повісті «Над колискою Запоріжжя», роману «В степях», роману «До моря» (рукопис загинув) (*1901 – +21.04.1947).
- 26** 1926 р. сталінський осуд «ухильництва» Миколи Хвильового.
 1986 о 1 год. 23 хв. на Чорнобильській АЕС ім. Леніна трапилася найстрашніша екологічна біда сучасності та найбільша техногенна аварія за весь час існування цивілізації: вибух реактора 4-го енергоблоку спричинив викид радіоактивного пилу (у т. ч. йоду 121, цезію 137, стронцію 90), що піднявся на висоту 1500 м і був перенесений вітром до Скандинавії, Центральної та Південно-Східної Європи, Північної Італії. Спершу комуністичне керівництво України й СРСР приховувало масштаби трагедії. Після повідомлень про Чорнобильську катастрофу америк. та західноєвроп. засобів масової інформації розпочалася евакуація бл. 130 тис. мешканців Київської обл. із заражених р-нів. Радіоактивного ураження зазнало бл. 600 тис. осіб, насамперед т. зв. ліквідатори (пожежники, військові фахівці, котрі гасили пожежу, дезактивували місцевість, споруджували

ли захисний комплекс – саркофаг). Вилучено бл. 5 млн. га (30-км зона відчуження). Чорнобильська катастрофа – знак злочинної комуністичної системи, яка задля бездушного виконання планів та декларованого опанування природою знехтувала безпекою людей та станом довкілля. Смерть збирає прогнозований лікарями рясний ужинок: злякисні новотвори, серцево-судинні та ендокринні зміни – результат недбалства й духовного зледашіння людства.

1996 на заклик ЮНЕСКО у понад 500 містах 40 країн відбулися дзвоніві концерти пам'яті. До скорботного концерту планети о 12 год. приєдналися усі церкви України, Білорусії, Росії. У паризькому соборі Нотр-Дам відбувся концерт духовної музики.

2001 уряд В. Ющенка відправили у відставку і прем'єр пообіцяв: «Я іду, щоб повернутись» – слова свого дотримав.

○ Василь Грінчак, поезії на тему 2-ї світової війни, вірші та оповідання для дітей (*1926 – +21.01.1987).

1996 р. Київ: спектакль нім. режисера Петра Штайнера «Орестея» за трагедією Есхіла на відзначення 10-ї річниці Чорнобиля.

○ Василь Лопата, засл. х. України, графік: серії – «Життя і творчість Г. С. Сковороди», «Укр. нар. думи», автор проєктів укр. грошей – гривні (*1941).

2-7

1917 р. у Петрограді засновано Укр. Нац. Раду під гол. О. Лотоцького; відбулася масова укр. маніфестація у Києві.

1657 р. Золотаренко побив пол. під Семелінцями.

1977 р. арештовано чл. Гельсінгської групи М. Матусевича та М. Мариновича – на 7 р. ув'язнення і 5 р. заслання обидвох.

1847 р. арешт Т. Шевченка та реченець на 10-літнє заслання в Оренбург без права писати і малювати.

1992 р. постанова ВР України про підготовку багатотомного науково-документального видання про жертви репресій в Україні (чекіємо досі).

1917 р. Київ: з'їзд Тов-ва Укр. Поступовців та утворення Укр. ЦР.

(до 8.) 1992 у Києві проходив 1-й з'їзд СХ України.

○ у Вільно Дмитро Дорошенко, публіцист, літературознавець, бібліограф, історик, політичний та держ. діяч, президент Укр. вільної академії наук, заступник гол. ЦР. Більшість наукових досліджень написав на еміграції (з 1919), ✱ у Мюнхені (*1882 – +19.03.1951); ✧ Степан Ількович Чайка, чл. Ав. СХ (*1902 – +5.09.1989).

- 9** ☼ **Вадим Модзалевський**, історик та геральдикознавець (***1882** – +3.08.1920)
- 10** (до 19.) **1992** р. в Запоріжжі Всеукр. мистецький фестиваль «Козацькому роду нема переводу» до 500-річчя Запорізького козацтва та 225-річчя Коліївщини.
- 12** **1912** р. прийняття присяги 1-им пластовим гуртком у Львові. Засновник – Олександр Тисовський, співзасновники – Петро Франко та Іван Чмола. День заснування Пласту.
- 13** ☼ **Артемій Ведель**, хоровий диригент, співак, керівник церковними хорами в Києві, Харкові; покинув Москву, де супроти своєї волі керував капеллою і став послушником Києво-Печерської лаври, переслідуваний московським урядом подорожував Лівобережжям. Найвидатніші збережені Київській Академії твори – 10 концертів на 4 голоси, 2 – на два хори трио, літургія «На риках Вавилонських» (***1767** – +**14.07.1808**).
- 14** ☼ на хуторі Ладанському, Чернігівщина **Іван Кавалерідзе**, скульптор, кинорежисер, драматург, н. а. України, як казав – «укр. з ложкою грузинської крові», автор пам'ятників – кн. Ользі та Григорію Сковороді (Київ); Сковороді в Дохвиці; Т. Шевченкові (Ромни, Полтава, Суми); фільмів «Перекоп», «Коліївщина», «Прометей»; «Наталка Полтавка» «Запорожець за Дунаєм», «Григорій Сковорода» (***1887** – +3.12.1978).
- 15** **1712** р. за Константинопольським договором Московщини з Туреччиною Північне узбережжя України лишалася під Польщею.
✦ у Північній Атлантиці зіткнувся з айсбергом і затонув найбільший корабель того часу – «Титанік» (+**1912**).
- 16** (? 1.09.) **1632** р. заснована Києво-Могилянська академія – центр освіти та науки України. 1-ий вищий навчальний заклад у східних слов'янах.
1942 реорганізація УПА для боротьби з нім. та більшовиками після офіційного розпуску Поліської Січі. Гол. Команда створила 5 «Літаючих Бригад».
✦ Лука Іванович Боровиковський, іконописець, музикант-гусяр, родоначальник художньої династії (***1735** – +**1822**).
- 17** (до 18.04.) **1917** р. Київ: конференція Соціал-Демократичної Робітничої Партії під гол. Володимира Винниченка та Установчий з'їзд Укр. Партії Соціалістів Революціонерів під гол. М. Ковалевського.
- 18** ☼ **Мар'ян Крушельницький**, актор, режисер, педагог (***1897** – +5.04.1963).
- 20** (до 21) **1947** р. внаслідок змови між Сталіним та маріонеткою Берутом була вчинена геноцидна акція пол. властей під кодовою назвою «Вісла» на знищення загонів УПА та насильницькому масовому виселенню криворізького укр. населення Надсяння, Лемківщини і Холмщини на захід Польщі.

- 1967 р. збірка матеріалів В. Чорновола «Лихо з розуму» про арешти в Україні.
- ✦ « Києві гетьман реєстрових козаків, меценат, діяч Богоявленського київського братства Петро Конашевич-Сагайдачний (*1570 – +1622); ✦ Лаврентій Горка, письменник: трагікомедія «Іосиф Патріарха», освітній і церковний діяч, проф. Могілянської академії (*бл. 1660 – +1737).
- ✦ « у Варшаві страчено ватажка козацького повстання Северина Наливайка (+1597); ✦ Іван Крип'якевич, історик, академік (+1967).
- 1917 р. призначення Тимчасовим Урядом крайовим комісаром Галичини і Буковини Дмитра Дорошенка.
- 1922 заснування Укр. господарської академії в Подебрадах (Чехія), з 1932 – Укр. Технічно-Господарський ін.-т.
- ✦ Євген Теодорович Козак, композитор, з. д. м. УРСР з 1957 р. (*1907); ✦ Віталій Шостя, з. д. м. України, графік (*1942).
- 1932 р. постанова ЦК ВКП(б) про розпуск літ.-мистецьких організації. Створена Спілка письменників.
- ✦ Василь Гренджа-Донський, закарпатський письменник і поет, ред. журналу «Наша Земля» (*1897 – +25.11.1974); ✦ Михайло Іванович Ліщинер, живописець, чл. Ав. СХ (*1912 – +3.12.1990).
- ✦ Микола Трублаїні (спр. Трублаєвський), письменник (*1907 – +5.10.1941).
- 1662 р. козацька рада в Козельці обрала Я. Сомка гетьманом.
- 1917 р. міноносець «Завидний» першим підняв укр. прапор на Чорному морі.
- ✦ Жан Жорж Новер, фр. хореограф, реформатор балету (*1727 – +1810). Міжнар. день танцю.
- ✦ Кирило Стеценко, композитор, хоровий диригент, громадський діяч (*24.05.1882 – +1922); від бандитських куль працівники Ав. галереї мистецтв (ЛКГ) ✦ Ярослав Волчак та ✦ мистецтвознавець Дмитро Шелест (+1992).

3-8

- У березні-квітні: 1903 – вихід укр. перекладу Біблії П. Куліша, І. Пулюя та І. Нечуя-Левицького
- ✦ Степан Олійник, поет-сатирик (*1908 – +1982); ✦ Олесь Гончар, письменник, академік, автор трилогії «Прапороносці» та славного на 20 р. забороненого роману «Собор», розвідок про літераторів давнини й сучасності (*1918 – +1995).

- 4** | 1113 р. Кн. Володимир Мономах розгромив половців над р. Солоницею.
(до 10.) 1923 VII конференція КПБУ схвалила українізацію державних уст
нов.
- ☼ Леонід Булаховський, мовознавець, академік АН України
(*1888 – +4.04.1961).
- 6** | 1453 р. *турец. султан Мехмед II обліг Константинопіль і в кінці 05. н
хопив місто.* Подія на багато ст. визначила культурно-політичний шлях
України, ін. християнських народів.
- 1918 Укр. держ. банк випустив у обіг купюри номіналом 100, 200, 400, 500
1 000 карбованців, що друкувалися в Києві.
- 1993 Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову «Про Нац. заповідни
«Хортиця»».
- ☼ Валентин Пивоваров, н. а. України, співак (бас), соліст опери та балету
Санкт-Галлені (Швейцарія) (*1948).
- 7** | 1918 р. в Хабаровську відбувся IV з'їзд укр. Далекого Сходу під пров
Ю.Мови.
- 1948 – *набув чинності Статут Всесвітньої організації охорони здоров'
(ВООЗ), відтоді відзначається як Всесвітній день здоров'я.*
- 8** | 1793 р. за 2-им поділом Польщі до Росії відійшла Київщина, частина Воли
і Поділля, а Лемківщина – до Австрії.
- 1938 вийшов на екрани фільм Олександра Довженка «Земля», визнаний і
Брюссельському кінофестивалі міжнар. опитуванням кінокритиків в чи
лі 12 кращих у світі (1958).
- ♣ в Іраку укр. журналіст Тарас Процюк, який перебував на службі в аген
Рейтерс (+2003).
- 9** | 1908 р. у Станіславі утворено «Головний Січовий Комітет» під гол. д-ра Ки
рила Трильовського, ген. секретар Іван Чупрей.
- ☼ Іван Посяда, громадський та культурний діяч, педагог
(*1823 – +24.10.1894).
- ♣ журналіст Олександр Кривенко, працював в Громадському Радіо (+2001)
- 10** | 1783 р. Росія здобула Крим, знищила татарську державу.
- 1918 згідно наказу звільнити Крим, Кримська група полковника П. Болб
чана розбиває большевиків під Лозовою (12.04); здобуває Синельників
(13.04), Нікополь та Олександрівське (16.04), Мелітополь (18.04); Сив
(20.04); Джанкой (22.04), а відтак – Сімферополь та Бахчисарай (24.04)
Крим цілком звільнений, але Кримська група мусила залишити його
наказом нім. (27.04).

- 10 Мстислав I (Степан Іванович Скрипник) 1-ий святійший Патріярх УАПЦ Київський та всієї Укр.; 1918-1921 (старшина армії УНР, ад'ютант Гол. Отамана); 1931-1939 посол до пол. сейму, організатор і лідерів Волинського укр. об'єднання (1920-30), єдиний з укр. послів Волині у Варшавському соймі, що підписав пропозицію про автономію для укр. земель у Польщі, прийняв духовний сан та хіротонізований на єпископа переяславського в Києві (1942), в'язень гестапо (1942/3), на еміграції в Німеччині та Канаді, 1962 Митрополит УАПЦ в Європі (1971), у США, ініціатор релігійно-культурного осередку в Бавнд-Бруку, прихильник зближення християнських церков; 5-6.06. обраний Патріярхом в Україні і діаспорі, а 18.11.1990 інтронізований у Києві; ✱ у Грімсбі, Онтаріо (Канада), похований в Бавнд-Бруку (США) (*1898 – +11.06.1993); ✨ Яків Ілліч Чайка, скульптор, н. х. УРСР, чл. Лв. СХ (*1918 – +25.93.1995).
- 12 1908 р. атентат Мирослава Січинського на намісника Галичини графа Анджєя Потоцького у будинку, де нині Лв. облдержадміністрація. Суд у Львові засудив Січинського до розстрілу (30.06.1908), кару смерті заміщено на 20 р. ув'язнення в станіславській тюрмі «Діброва» (17.04.1909).
- 14 1768 р. почалася (з с. Медведівка) Коліївщина – найбільше повстання гайдамаків під проводом Максима Залізняка та Іван Гонти проти пол. панування.
- 15 1863 у Петербурзі опера композитора Семена Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».
- 16 ✱ Іван Нечуй-Левицький, письменник (+1918).
- 16 1848 р. у Габсбурзькій імперії ліквідоване кріпосне право, в Галичині скасована панщина.
- 17 1968 лист-протест 139 укр. діячів до ЦК КПРС проти закритих судових процесів над представниками укр. інтелігенції.
- 17 ✪ Таня Малярчук, прозаїк молодшої генерації ХХІ ст. (*1878).
- 18 1938 р. прийнято Декларацію про єдність дій укр. організацій у Перемишлі.
- 18 (до 21) 1918 р. Всеукр. Нац. Конгрес у Києві визнав ЦР найвищою владою України.
- 20 1993 р. у Вел. залі київської консерваторії почався 1-й Міжнар. конкурс бандуристів ім. Гната Хоткевича.
- 20 ✪ Гео (Георгій) Шкурупій, письменник, поет-футурист; арешт НКВС 3.12.1934 (присуд на 10 р. Соловків), 25.11.1937 засуджений до розстрілу, вирок виконано ((або 21.05.) 1903 – +25.11.(або 8.12.)1937).
- 21 1718 р. вел. пожежею в Києво-Печерській Лаврі знищені архів та книжковий склад.
- 21 1848 р. у Львові укр. шляхта скликала «Руський собор».

- 23** ☼ Григорій Ващенко, педагог і богослов (*1878 – +2.05.1967); ☼ Василь Залляк (Вацик), прозаїк, кінодраматург: автор фільму «Вавилон-XX». Після смертю лауреат Шевченківської премії (1978) (*1923 – +1977).
- 24** 1938 р. впровадження рос. мови як обов'язкової в усіх школах України.
 ☼ о. Олександр Духнович, громадсько-культурний діяч, основник нац. відродження на Закарпатті, письменник, педагог і публіцист, автор ряду патріотичних поезій, зокрема гімнів закарпат. укр. (1919-1938) «Я рідний син був, єсьм і буду» та «Подкарпацькіі Русини» (*1803 – +30.03.1967).
 ☼ Олександр Кисельов (літ. пс. Учитель), літературознавець, дослідник життя і творчості П. Грабовського (*1903 – +24.02.1967).
- 26** 1828 р. в с. Пальчики на Чернігівщині Петро Прокопович заснував 1-у Рос. імперії школу бджільництва.
 ☼ Надія Костянтинівна Кибальчич (по чоловікові Козловська) – письменниця і перекладачка, донька Надії Максимівни Кибальчич-Симонової, автор «Споминів про Б. Грінченка» (1910), оповідань для дітей, ліричних віршів. Смерть чоловіка спричинила самогубство (*1878 – +19.09.1914).
- 28** 1943 р. у Львові проголошенням прокламації про створення Укр. дивізії розпочато формування дивізії Січових Стрільців «Галичина» у складі нім. армії з метою допомоги у боротьбі з більшовиками. Вишкіл відбувався на терені Польщі.
- 29** 1918 р. в Києві Укр. ЦР ухвалила Конституцію УНР, 1-им президентом України став М. Грушевського. ▲ У Київському цирку відбувся Всеукр. з'їзд «Союзу земельних власників на Україні», де внаслідок держ. перемоги роту за допомогою нім. військ Гетьманом України проголошено Пам'ятку Скоропадського. ▲ Чорноморський флот підняв укр. прапори і відплив у Новоросійськ, щоб не здатися нім.
- 30** ☼ Ярослав Гашек, чех. письменник, творець Швейка (*1883 – +1923). Чл. бл. «Віденської кави» пізнати Швейкову подобизну у бронзі, або відкрити книгу.

4-9

- 1** 1874 р. у Львові вийшов журнал «Друг», ред. Антін Дольницький. 1949 НТШ почало видавати «Енциклопедію українознавства».
 ☼ Микола Гоголь, письменник, співець України, що жив поза батьківщиною, ✱ у Москві (*1809 – +4.03.1852).
- 2** ☼ Кость Бондаренко, політолог (*1969).
- 3** ☼ Олег Цигилик, диригент-педагог (*1939).

- 1949 р. утворено НАТО – уряди 12 держав підписали Північноатлантичний пакт.
- Зоріан Доленга-Ходаковський (Адам Чарнецький), пол.-укр. фольклорист, етнограф, археолог (*1784 – +1825).
  - Богдан Михайлович Жеплинський, музикознавець, дослідник кобзарської справи (*1929 – +?).
- 1709 р. Кость Гордієнко з запорожцями перейшов на сторону І. Мазепи і розбив московське військо під Царичанкою.
- Микола Левицький, один із фундаторів укр. кооперації (*1859 – +1934).
- 1984 р. в Вашингтоні (США) остання прижиттєва (+1985) виставка митця Я. Гніздовського.
- 1924 в Житомирі з ініціативи ООН презентовано тижневик «Укр. слово»; ▲ у Римі та Львові проголошено про призначення Юліана Вороновського ординарієм Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ.
- Володимир Шашкевич, син Маркіяна, збірка поезій «Зільник», драма «Сила любові», підручники, ред. «Вечорниць» і «Русалки», формував світогляд молодих ідеалістів-народовців Галичини (*1839 – +16.02.1885).
- 1709 р. договір Івана Мазепи та кошового отамана Запорозької Січі Кости Гордієнка з швед. королем Карлом XII у Вел. Будищах про спільну боротьбу проти Московщини до повного визволення України. «Укр. Голос» 7.07.1929 р. про ту подію: Гетьман Мазепа, що досі був дуже осторожний і перед найближчими не розкривав своїх планів, безпосередньо перед стрічею зі шведами каже до своєї армії: «Браття! Покористуємося цєю нагодою, – віддячимо москалям за те насильство над нами, за всі людські муки і неправду, що вчинено нам! Ось коли прийшов час скинути ненависне ярмо і нашу Україну зробити вільною стороною, ні від кого незалежною».
- 1919 Закон про громадянство ЗУНР вирівняв у громадянських правах все населення Галичини.
- 1994 розпорядження Президента України «Про відзначення 1100-річчя заснування м. Галича».
- Степан Ніс, етнограф, фольклорист, письменник (*1829 – +1901); ☼ Михайло Коссак, композитор, диригент (*1874 – +1948); ☼ Володимир Данченко, актор, н. а. України (*1914 – +1967).
- 1919 р. Директорією УНР проголошено орієнтацію на власні сили у боротьбі з більшовиками.
- 1949 1-ий концерт 1-ої капели бандуристів Льв. політехніки, після арешту бандуристів 7.04.1950 капела перестала існувати.

- 9** ☼ Андрій Лівіцький, політик, міністр юстиції УНР (1919), гол. Директорії та Заступник Гол. Отамана УНР (1920), гол. уряду УНР (1926-1927) (*1879 – +17.01.1954); ☼ Олександр Маркевич, кобзар (*1894 – +1978).
- 10** 1869 р. у Львові відбувся 1-ий Шевченківський концерт.
- 12** 1919 р. декрет Раднаркому УРСР про хлібозверстку в Україні.
1994 президентський Указ про створення нового спеціалізованого навчального закладу – Острозького колегіуму.
- ☼ Василь Седляр, художник (*1889 – +1937); ☼ Ярослав Пеленський, історичний чл. НАНУ, президент Східноєвропейського дослідницького ін-ту ім. В. Липинського (Філадельфія) (*1929).
- 15** 1944 р. на шосе Ковель-Рівне в бою загону УПА з рад. військовими смертельно ранений більшовицький генерал М. Ватутін.
☼ в Перемишлі Теофіл Копистинський, маляр, студіював у Краківській школі красних мистецтв (1868-71) та у Віденській АМ; картини «Слава з поводитирем»; «Погорільці»; «В селянській хаті»; карикатури для сатиричних журналів «Зеркало» і «Нове зеркало», ✱ у Львові (*1844 – +5.07.1916); ☼ Джохар Дудаєв, 1-ий президент Чечні-Ічкерії його ім. має одна з центральних вулиць Львова (*1944 – +1996); ☼ Віктор Пинзеник, гол. партії «Реформи і Порядок», депутат ВР України (*1954).
- 18** ☼ Микола Сумцов, етнограф-фольклорист, літературознавець (*1854 – +14.09.1922).
- 20** 1994 р. у Києві на Подолі, в церкві св. Покрови відзначено День пам'яті гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного; ▲ (до 24.) в Одесі тривав Всіукраїнський фестиваль укр. музики «Одеса-94».
- ☼ Ганна Світлична, поетеса (*1939).
- 21** 1979 р. Київ: відкрито Театр драми і комедії.
1994 в Україну повернено частину наукової спадщини (архіви) поета та ліричного діяча О. Ольжича з Чехії і письменника І. Багряного з Німеччини. Київський ун-т ім. Т. Шевченка став нац. зі статусом самоврядної держ. вищого навчального закладу.
- 22** ☼ Іван Попович, н. а. України, співак (*1949).
✱ пол. без суду розстріляли композитора о. Остапа Нижанківського (+1919).
- 23** (до 25.04.) 1944 р. на Кременеччині під с. Гурби відбувся найбільший бій історії УПА.
1959 на 1-му з'їзді журналістів України створена Спілка журналістів України.

- *Вільям Шекспір, твори якого – найвищі здобутки світової культури перекладені укр.* (6 т. під ред. М. Рильського) (*1564 +1616).
- 24 1949 р. в Києві відкрито Держ. літ.-художній музей Т. Шевченка.
- 26 1989 р. під час Чорнобильського мітингу у Львові 1-а поява синьо-жовтих прапорів.
- Борис Навроцький, літературознавець (*1894 – +1943).
- 27 ✦ композитор Володимир Івасюк (+1979).
- 28 1919 р. Рівне: спроба перевороту отамана Оскілка проти Директорії УНР та арешт її соціалістичного уряду на чолі з Борисом Мартосом; ▲ утворилася Ліга Націй.
- 1979 В. Мороза звільняють з тюрми і він з сім'єю виїздить за кордон.
- Марко Полторацький, співак, хоровий диригент (*1729 – +1795); ☼ Сергій Правденко, гол. ред. газети ВР України «Голос України» (*1949).
- 29 1919 р. Морським Мін. УНР встановлено День Свята Укр. Флоту.
- 30 1994 р. в Биківнянському лісі під Києвом на місці масових захоронень жертв політичних репресій відкрито 1-у чергу меморіального комплексу.

5-0

- 1 (до 2.) 1995 р. в Нац. опері Укр. фестиваль «Серж Лифар де ля данс» до 90-річчя хореографа.
- Вадим Крищенко, поет-пісняр (*1935).
- ✦ Федір Камінський, археолог, 1-ий дослідник палеолітичної стоянки у Східній Європі (1875) (*1845 – +1935).
- 1 1990 р. за рішенням сесії Миської Ради над ратушею Львова піднято укр. нац. прапор, посвячений напередодні (2.04) митрополитом УГКЦ Володимиром Стернюком.
- 4 1630 р. козаки під проводом Тараса Федоровича (Трясила) здобули Корсунь.
- Ярослав Миколайович Кондра, рад. поет та публіцист, чл. літ. організації «Гроно», ✦ у Львові (*1910 – +15.12.1944); ☼ у с. Солова Перемишлянського пов. Микола Лемик, чл. бойової реферантури ОУН, ✦ у Миргороді на Полтавщині (*1915 – +10.1941).
- п ☼ Ірина Білик, співачка (*1970).
- ✦ Св. Мефодій, слов'янський просвітителі і церковний діяч (*815 – +885).
- 7 1945 р. найбільша облава на УПА в Карпатах і Підкарпатті (40 тис. військ НКВС і 5 генералів) та облави в р-ні Коростеня. ▲ Пол. напали на с. Савків бл. Ярослава та ✦ 300 укр.
- Василь Голобородько, поет, автор збірки «Зелен день» (1988) (*1945).

- 8** 1990 р. Київ: заснована благочинна суспільна організація укр.-американського фонду «Відродження»; ▲ Львів: Установчий Збір Всеукр. політичного об'єднання Держ. Самостійність України (ДСУ).
- 1995 до 100-річчя від заснування Київському політехнічному ін.-ту надано статус самоврядного держ. вищого навчального закладу та названо Нац. технічний ун-т України.
- ☼ **Юрій Володимирович Петришин**, завідувач кафедри, доцент, кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України, почесний працівник фізичної культури і спорту України, гол. комісії ЗМІ і пропаганди олімпійського руху відділення НОК України у Льв. обл., поет, автор збірки «Пісня кентавра» (2006) (*1960).
- 11** 1945 р. америк. війська визволили в'язнів концтаборів Бухенвальд і Дорхау, а весь світ ту подію увічнив як Міжнар. день визволення в'язнів фашистських концтаборів; ▲ рад. владою арештовано митрополита Йосифа Сліпого, станіславського єпископа Йосафата Коциловського, Григорія Лакоту, Григорія Хомишина, Івана Лятошинського, причислені до лику Св. єпископів Микиту Будку та Миколу Чарнецького. У Берліні заарештовано Петра Вергуна. Майже всі загинули.
- 12** 1785 р. в Галичині введено земельний кадастр.
- ☼ **Микола Петров**, історик, етнограф, археолог, літературознавець (*1840 – +20.06.1921); ☼ в с. Попівці на Кременчуччині **Юхим Вавровий**, поет, письменник, заарештований: за підготовку Шевченківського вечора (1914), денікінцями (1919) та НКВС 18.01.1931 та перебуванням у в'язні до 1936, за 2-им арештом 1937 р. сидів 10 р., за 3-м – 1950-ти сидів 3 р. (*1890 – +2.12.1970).
- 13** ✦ **Теофан Василевський** (пс. Софрон Круть), письменник, публіцист, учасник нац.-визвольної боротьби сербів проти турків (1875-8) (*1855 – +1905).
- ✦ у с. Пискоровичах бл. Лежайська пол. вимордували 1344 укр. (+1945).
- 14** ☼ **Роман Кирчів**, академік АПНУ, д-р філологічних наук, керівник відділу фольклористики Ін-ту народознавства НАНУ (*1930).
- 15** 1940 р. в Кракові створено Укр. Нац. Об'єднання на чолі з Володимиром Кобилянським, що з 9.06.1940 діяло як Укр. ЦК.
- 1950 заснована Укр. Вільна Академія Наук (УВАН) в США.
- ☼ **Кость Панківський**, громадський діяч, економіст, кооператор (*1855 – +16.11.1915).
- 16** 1710 р. в Бендерах генеральна козацька рада обрала Пилипа Орлика гетьманом України (5.04.), прийняла пакт та Конституцію прав і вольностей Запорозького війська, одну з 1-их в Європі, яка проголосила парламентську республіку в Україні та її незалежність від Польщі й Росії.

- (ш 18.04) 1945 р. у с. Малковичі бл. Перемишля пол. з с. Орли замордували ✦ бл. 200 укр.
- ✦ Іван Мартос, скульптор (*1754 – +1835).
- Уліна Кравченко (спр. Юлія Шнайдер-Німентовська), поетеса, педагог, громадська діячка, організатор укр. жіночого руху, ✦ і похована у Перемишлі (*1860 – +5.03.1947); ✨ Юрій Шкрумеляк (Іван Сорокати́й), письменник, поет, журналіст, співробітник Пресової Квартири УСС. Ув'язнений НКВС (1945), реабілітований (*1895 – +20.11.1965).
- 1775 р. царською владою з Катериною II на чолі узаконено кріпацький устрій в Україні.
- Петро Павлович Обаль, живописець і графік, чл. Ав. СХ, репресований (1950) і реабілітований (1957) (*1900 – +26.05.1987).
- 1910 р. московським урядом в Києві закрито «Просвіту»; ▲ у Кобиляках (Полтавщина) закрито укр. бібліотеку.
- 1945 арешт НКВС о. д-ра Августина Волошина, президента Карпатської України.
- 1185 р. початок походу кн. Ігоря Святославовича на половців, що в «Слові о полку Ігоревім».
- 1990 – 20 літ потрібно було, щоб України сягнула започаткована америк. студентами акція: мітинг бл. ун-ту та посадка саджанців ознаменували Всесвітній день Землі.
- 1975 р. відкрито Держ. музей книги та книгодрукування України.
- Модест Сосенко, художник, автор розписів у Вищому музичному ін.-ті ім. М. Лисенка (1915), розписів церков, ✦ у Львові (*1875 – +4.02.1920); Григорій Тютюнник, письменник, ред. журналу «Жовтень», автор роману «Вир» 1960-62 рр. (*1920 – +1961).
- 1920 р. 2-а і 3-я бригади ЧУГА перейшли на бік армії УНР, решта вояків репресована більшовиками. УГА перестала існувати.
- Франциск Скорина, білорус. просвітитель та першодрукар (*1490 – +1535); ✨ Дмитро Григорович Білоус, поет-сатирик, гуморист, перекладач, літературо- і мовознавець (*1920 – +2006); ✨ Юрій Макаров, культуролог, ведучий «Телеманії» (*1955).
- (19) 1915 р. бої Укр. Січових Стрільців на г. Маківці.
- (18.04.) 1920 початок наступу пол.-укр. військ проти більшовиків.
- (10) 26.06) 1945 – конференція Організації Об'єднаних Націй прийняла Статут ООН. Україна – один з чл.-засновників, – з 27.04. повноправний чл. ООН.

- 25 ✨ Вероніка Черняхівська, київська поетеса, заарештована ГПУ (10.1920), звільнена (01.1930), 2-ий арешт і присуд до розстрілу (*1900 +3.11.1937).
- ✚ смертельно поранений під час повітряних бомбардувань Німеччини Па Скоропадський, політик, гетьман Укр. Держави (1918) (*1873 – +1945).
- 26 1840 р. 1-е видання «Кобзаря» Т.Шевченка.
- ✨ Микола Зеров, оригінальний поет-неокласик, перекладач, літературознавець, який на симптоми «провінціальної хвороби» укр. культури запропонував як панацею гасло – «До джерел»; проф. Київського архітектурного ін.-ту, Київського ін.-ту нар. освіти. 27/28.04.1935 заарештований НКВС, 1-4.02.1937 засуджений на 10 р., розстріляний на Соловках (*1890 – +3.11.1937); ✨ Станіслав Тельнюк, письменник, культуролог (*1935 – +1990); ✨ Сергій Набока, журналіст, генеральний директор УНІАР (*1955 – +2003).
- 27 2000 р. у Львові впала стіна на Краківськiм ринку, руйнація, ✚ жертви.
- 28 1950 р. унія скасована на Пряшiвщині (Чехо-Словаччина).
- ✨ Микола Івасюк, живописець, автор полотен на історичну («В'їзд Б. Хмельницького у Київ») та жанрову тематику, портретів Ю. Федьковича, Т. Шевченка, І. Франка (*1865 – +25.11.1930).
- 29 ✨ Модест Менцінський, оперний драматично-героїчний тенор, дядько Миколи Колесси (*1875 – +1935).

РОЗДІЛ 5: ТРАВЕНЬ

- 1 травня – День міжнар. солідарності трудящих;
- 2 травня Свято весни і праці;
- 3 травня – День сонця; ▲ Всесвітній день свободи преси;
- 6 травня – Св. Юрія Переможця, Юрія Теплового – Храмовий Празник м. Львова. Видимий чи не з усіх куточків міста величний Собор Св. Юра. За переказами у XII ст. кн. Лев для стрія Василька, що постригся у ченці, поставив на Святоюрській горі дерев'яну церкву з монастирем. Від 1744 р. стараннями митрополита Атанасія Шептицького за проектом Б. Меретина та К. Фесінгера 26 літ зводився храм, що у барокових формах відтворив традиції укр. сакрального будівництва. Хрест піднято 1760 р., а оздоблювальні роботи тривали до кін. 1770-х рр. На височині фасаду – статуї патронів-будівничих св. Атанасія та Льва роботи найвидатнішого барокового скульптора І. Пінзеля;
- 11 травня – Міжнар. день Червоного хреста та Червоного Півмісяця;
- 2-а неділя травня – День Матері;
- 15 травня Міжнар. день сім'ї; ▲ Всесвітній день медичних сестер;
- 17 травня Всесвітній день електров'язку та телекомунікацій;
- 18 травня – Міжнар. день музеїв. ▲ День скорботи і пам'яті жертв депортації (1944) кримських татар (Від 14.04.1994 р. Указом Президента України «Про заходи щодо вшанування пам'яті жертв депортації в Криму»);
- 19 квітня День Європи; ▲ День науки;
- 20 травня День банківського працівника;
- 21 травня Міжнар. день ЮНЕСКО за культурне розмаїття задля діалогу й розвитку; ▲ Міжнар. день космосу;
- 22 травня – перезахоронення праху Вел. Пророка України Т. Шевченка на Чернечій горі (1861) припало на день *Перенесення мощів Миколи-Чудотворця (Миколи Теплового)* з Мир Лікійських до південно-італ. м. Барі дня 9(22).05.1087 р. Сталося по зайняттю магометанами Малої Азії, супроводжувалося великими чудами і спричинилося до поширення культу св. Миколая – опікуна мореплавців. День визнаний святом Папою Урбаном II (1089). Традиція Дня 22.05. у нас має свою історію. Віддаймо належне 1-им будителям, хто повертав із непам'яті цей день ще у 1960-х рр. – В'ячеславові Чорноволу та Лесеві Танюку. 8–22.05.1991 р. тривав хід-реквієм за маршрутом, що ним везли труну з тілом Кобзаря для поховання у рідному краї згідно його «Заповіту». Від Петербурзької Академії мистецтв, де Т. Шевченко навчався і по поневір'яннях став академіком, де на сходах (між 2-им і 1-им поверхом) зупинилося його серце, йшли на Смоленське кладовище до пам'ятного каменя. Далі була Москва і жалобний маршрут проліг до Серпухова, Тули, Ясної Поля-

- ни, Орла. Від держ. кордону Росії з Україною простелився шлях рідної землею: Глухів, Кролевець, Батурин, Борзна, Оленівка, могила Кулішів, с. Запоріжжя, Ніжин, Носівка, Козелець, Бровари, Київ і, врешті, Київ. Здійснили хід до Чернечої гори з надією на об'єднання сил нар. та відновлення духовної енергії нації; ▲ Міжнар. день біологічного різноманіття;
- 23 травня – Свято Героїв, встановлене рішенням Збору ООН (1941): місяць меморіальний для свідомого українця – означений днями для вшанування пам'яті замучених, невинно убієнних, тих, які віддали життя, наших героїв. Травнева «гекатомба» тих, чиє життя лягло на вітар волі й незалежності України чи не найчисельніша: замордовано Юрія Нарбутовича (1920), Миколу Міхновського (1924); Юрія Липу (1944); агентами Радянського Союзу підступно вбито Симона Петлюру (1926) та полковника Євгена Коновальця (1938); україножерами брутално перервано дану нам шану Бога музичну творчість о. Остапа Нижанківського (1919), Володимир Івасюка (1979) та Ігоря Білозіра (2000). «... Тож у походах майбутніх стануть кличами для нас трое імен незабутніх Симон, Євген і Тарас» («Трое імен», Микола Верес);
- 2-ї неділі по Зелених троїцьких святах вшановують могилу в Пикулівцях бл. Перемишля, де у пол. концентраційному таборі загинули інтерновані воїни Укр. Галицької Армії, учасники укр.-пол. війни 1918-1920 рр. (від 1925 р., травень-червень);
- 24 травня – Свв. Кирила і Методія: День слов'янської писемності та культури;
- 25 травня – День Молоді; ▲ День Африки; ▲ Тиждень солідарності людей на не самоврядованих територіях (2007);
- Бл. 26 квітня День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження;
- Бл. 27 квітня День хіміка;
- 28 травня – День пам'яті Івана Франка (у роковини смерті невтомного трудівника на ниві укр. культури 1916 р.); ▲ День прикордонника;
- 29 травня День миротворця – Міжнар. день миротворців ООН;
- 31 травня – Всесвітній День без тютюну, Міжнар. день боротьби з тютюнокурінням.

1-6

- Григорій (*1951) та ☼ Ірина (*1962) Шумейки -- артистичне екс-подружжя лв. театру ім. М. Заньковецької.
- Іван Ковалів, письменник, музикант, соліст симфонічного Лв. оркестру (з 1939), диригент і художній керівник в укр. музичному ін.-ті ім. М. Лисенка в Торонто (з 1952) (*1916).
- Юрій Антонович Зубач, патріарх Лв. футболу, нападник команд СГ «Україна», та рад. – «Спартака», «Динамо», тренер команди заводу Сільмаш, на базі якого була створена Лв. команда «Карпати» (1963) (*1921 – +20.04.2010).
- 1996 р. в Україні відзначався День Європи.
- о. Сидір Воробкевич, поет і письменник, автор історичних поем: «Мурашка», «Кифор і Ганнуся», «Нечай»; оповідань «Турецькі бранці», «Амвросій Остапкевич», «Циганка», «Месьть Чорногорця»; драм «Василько Ростиславич», «Петро Сагайдачний», «Кочубей і Мазепа»; композитор, укладач літургічних пісень та псалмів, автор 400 хорових творів і 40 солов'яків на слова Т. Шевченка, Ю. Федьковича і власні, а також ряду популярних свого часу оперет «Каспар Румпельмайєр», «Золотий мопс», «Пані молода з Боснії», «Пан мандатор», «Янош Іштенгазі», диригент, педагог, викладач співу в семінарії й на богословському факультеті ун-ту в Чернівцях (*1836 – +19.09.1903).
- † Костянтин Думитрашко, поет, автор тексту романсу «Чорнії брови, карії очі», статей з фольклористичної, історико-літ. та морально-етичної тематики (*1814 – +1886).
- 1651 р. митрополит Йов Борецький створив публіцистичний твір «Протестація» від ім. укр. нації в оборону православ'я.
- (Л) 12.05. 1651 р. козацьке військо облягло Кам'янець-Подільський.
- 1981 у Києві відкрито меморіальний комплекс «Укр. держ. музей історії Вел. вітчизняної війни 1941-1945 рр.», автор проекту Євген Вучетич († 12.04.1974, Москва). Висота найвищої в світі статуї жінки – 62 м (з під'єддалом 108 м). Меч у її руці непропорційно вкорочений: щоб не піднявся символ війни вище за хрести Києво-Печерської Лаври.
- † поет Віктор Неборак, прокуратор Бу-Ба-Бу (*1961); ☼ поетка Надія Мориквас, гол. ред. журналу «Річ» (*1961); ☼ Ярослав Володимирович Тимчик, учасник молодіжних організацій Львова 1990-х рр.: «Тов-ва Лева», Козацького тов.-ва «Кіш»; один з організаторів і гол. «Студентського братства» ЛДУФК (1990/2); чл. Центрального проводу Укр. нар. партії, заступник гол. Лв. обл. організації УНП, кандидат наук з фізичного виховання і спорту (1999), доцент (2003), проректор ЛДУФК з виховної

- роботи і зв'язків з громадськістю, організатор 1-ї сертифікованої програми з професійного стажування укр. мови викладачів вишів фізичної профілю «Літня школа ЛДУФК» (2009, 2010) (*1971).
- 10** ☀ **Іван Малкович**, поет, засновник видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-Г» (*1961).
- ✦ в злигоднях, переслідуваний Церквою та австр. урядом Іван Миколайович Вагилевич, що разом із М. Шашкевичем та Я. Головацьким був одним організаторів «Руської трійці». Вклонімося його могилі на Личаківському цвинтарі, поле № 5. (*2.09.1811 – +1866).
- 11** (до 14) **1651** р. тривала облога Іваном Богуном Олики.
- 12** **1961** р. встановлено держ. премію ім. Т. Г. Шевченка за видатні твори образотворчого мистецтва, музики.
- ☀ **Юрій Луців**, экс-гол. диригент Льв. опери (*1931).
- 13** **1981** р. *Мехмет Алі Агджа*, чл. турецького терористичного угруповання «Сірі вовки», на пл. Св. Петра в Римі стріляв і серйозно поранив Папу Івана Павла II.
- 14** ☀ **Василь Стефаник**, письменник-новеліст, один із 1-их модерністів укр. літ., предтеча стилю потоку свідомости: збірки «Синя книжечка», «Камінний хрест», «Дорога», «Мое слово»; громадський діяч, депутат до австр. парламенту (1908-18) (*1871 – +7.12.1936); з 14.05.1941 в с. Рівні на Станиславщині є меморіальний музей.
- ✦ **Вацлав Ржевуський** (козак Ревуха), мандрівник і сходознавець (*1785 – +1831).
- 15** ☀ **Михайло Булгаков**, прозаїк, драматург (*1891 – +1940).
- ✦ у Парижі з рук московського найманця Шварцбарта Симон Петлюра його місце Гол. Директорії став А. Лівіцький (гол. кабінету мін. на еміграції з 12.01.1922) (+1926).
- 16** **1686** р. «трактат про вічний мир» – згідно угоди Лівобережна Україна, Кіровоградська та Запоріжжя визнані за Московщиною, Правобережна – за Польщею, а Поділля – за Туреччиною.
- 1721** універсал Скоропадського про переклад «Литовського статуту» на укр. мову.
- 17** **1936** р. відбувся Антифашистський конгрес діячів культури.
- 18** **1651** р. хан Іслам-Гірей III на чолі 28 000 татар прибув з допомогою Б. Хмельницького.
- (або 29) **1876** цар Росії Олександр II («Освободитель») підписав 2-й Емський указ, який заборонив видавання та ввіз з-за кордону літ. укр. мовою та театральні вистави укр. мовою, потяг за собою закриття південно-західних

флії «Географічного тов.-ва» та «Київського телеграфу» – нечуваний в історії культури акт рос. уряду проти укр. слова.

○ Михайло Васильович Курилич, митець, чл. Лв. СХ (*1921 – +22.01.1984).

1861 р. відкрито 1-у в Україні недільну школу (м. Суми).

○ Іван Васильович Севера, скульптор і педагог, одержав європейську мистецьку освіту, під час постишівсько-більшовицького терору в Україні переїхав до Узбекистану (1934), до Москви (1938), з 1941 жив у Львові, автор пам'ятників, портретів (*1891 – +20.12.1971), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1.

1861 р. перезахоронили прах Т. Шевченка, 10.05. перевезений в Канів з Петербурга, на г. Чернечій бл. Канева.

1971 виступ Анатолія Лупиноса біля пам'ятника Т. Шевченка в Києві та його арешт.

○ Микола Олялін, н. а. України, кіноактор, кінорежисер (*1941).

○ Олександр Богомолець, учений патофізіолог, академік, президент АН України (з 1931). Праці присвячені питанням ендокринології, порушення обміну речовин, імунітету й алергії, раку, патології кровообігу, шоку, переливання крові, старіння організму, запропонував спеціальну лікувальну сироватку (АЦС) (*1881 – +19.07.1946).

1976 р. у Києві освячено 1-у в Україні-Русі кам'яну церкву Успення Пресв. Богородиці (Десятинну).

1996 у Києві під час святкування Дня міста відкрито відновлений пам'ятник кн. Ользі, свв. Андрею Первозванному, просвітникам Кирилові та Мефодієві (1-ий такий пам'ятник за проектом скульптора Івана Кавалерідзе був знищений за рад. часів).

Ф Роксолана (Настя Лісовська), дружина турецького султана Сулеймана II (*1505 – +1561).

1811 р. одержаний цензурний дозвіл на опублікування «Вечорів на хуторі бл. Диканьки» Миколи Гоголя.

1901 Генрик Семирадський створив завісу Лв. опері.

1946 в Лугсбурзі (Німеччина) засновано Укр. Нац. Держ. Союз (УНДС).

1991 під Бродами, на г. Жбир постав пам'ятник полеглим у бою воїнам дивізії «Галичина».

○ Віталій Коротич, укр. поет і письменник, ред. часописів, на еміграції (*1936).

1946 р. розпочато процес над Крайовою езекутивною ОУН у Львові.

1946 відділи УПА атакували з пол. ВіН м. Грубешів.

- 27 ✨ Костянтин Воблий, економіст, статистик, економ-географ (*1876 – +12.09.1947); ✨ Богуслав Любів, директор приватної галереї одностроїв визвольних змагань 1-ї пол. ХХ ст. у м. Львові (*1946).
- 28 1916 р. роковини смерті та День пам'яті Івана Франка.
- 31 ✨ Петро Кононенко, директор ін.-ту українознавства (*1931).

2-7

- 1 1857 р. Тараса Шевченка звільнено із заслання.
1922 відновлено Літ.-Науковий Вісник за ред. Дмитра Донцова.
1932 о 6 год. 30 хв. був запущений гідрогенератор ДніпроГЕС-у, станція надала 1-і кВт-и електроструму.
1992 у Києві відбулося урочисте відкриття музею «Чорнобиль».
- 2 1512 р. кн. Костянтин Острозький погромив татар під Вишнівцем.
- 4 1987 р. у Львові бл. пам'ятника С. Тудору вечір, присвячений Богдану-Ігорю Антоничу, організований Іриною та Ігорем Калинцями.
- 5 1992 р. закон про представників президента в Україні.
✨ Ірина Вільде (Дарина Макогон), письменниця: повісті «Метелики на шпичках», «Повнолітні діти», роман «Сестри Річинські» лауреат Держ. премії ім. Т. Шевченка, публіцист, громадський діяч (*1907 – +30.10.1987) похована на Личаківському цвинтарі, поле № 59.
- 6 (до 10) 1917 р. відбувся Крайовий (5 губерній) з'їзд Рад Робітничих, Солдських і Селянських Депутатів у Києві, гол. Злобін.
(до 7) 1947 у Варшаві ССРСР, Польща та ЧССР підписали договір про співдії проти УПА.
- 8 ✨ Василь Кравченко, етнограф та письменник (*1862 – +20.03.1945).
- 9 ✨ Андрій Михайлович Орисик, майстер художнього різьблення по дереву, скульптор, чл. Льв. СХ. (*1922 – +16.03.1998).
- 10 (до 17.) 1942 р. тривав Собор єпископів УАПЦ в Києві, на якому Полікарп Сікорського обрано митрополитом.
✨ Емма Бабчук, ведуча програм Нац. радіокомпанії України (*1942).
- 11 1907 р. в Києві з ініціативи М. Грушевського створено Укр. Наукове Товариство ім. Т. Шевченка.
✨ Тарас Возняк, знаний у Львові бібліофіл, філософ, перекладач, керівник відділу зовнішніх зносин Льв. міської ради (*1957).
- 12 1992 р. у рамках програми збереження та відтворення культури і природи України за участю міжнар. екологічного руху «Глобал Ріліф» (США).

«Зелений німб України» висаджені дерева на вул. Володимирській у Києві та у Вашингтоні бл. пам'ятника Т. Шевченкові.

13 1917 р. об'явлення Діви Марії 3-м дітям під містечком Фатіма в Португалії.

† у Запоріжжі після інсульту на 63-му році футбольний тренер Валерій Лобановський (+2002).

14 (до 17) 1992 р. Київ: фестиваль-конкурс молодих виконавців до 150-р. ювілею М. Лисенка; у Рівному – Дні культури обл., що постраждали від Чорнобильської катастрофи.

15 **Андрій Чайковський**, письменник, автор повістей «Олюнька», «В чужім гнізді», «На уходах», «За сестрою», «Полковник Кричевський» (*1857 – +2.06.1935).

16 **Микола Костомаров**, письменник, етнограф, історик, чл. Кирило-Мефодіївського тов.-ва (*1817 – +19.04.1885). 15.05.1992 президія НАНУ встановила щорічну премію його ім., яку присуджують за видатні наукові праці у галузі історії та етнографії укр. народу; **Любомир Григорович Терлецький**, чл. Ав. СХ (*1922 – +25.09.1993).

17 1937 р. 5-й з'їзд укр. музейників у Перемишлі.

1992 Синод єпископів УГКЦ в соборі св. Юра у Львові – 1-й у незалежній Укр. державі після заборони діяльності церкви 1946 р.

18 (до 25) 1917 р. Київ: 1-ий Всеукр. військовий з'їзд утворив Укр. Генеральний Військовий Комітет на чолі з Симоном Петлюрою.

1992 президенти обох країн підписали «Трактат про добре сусідство і співпрацю між Україною і Польщею», яким врегульовано територіальні питання і права нац. меншин.

19 1992 р. Кабінет Мін. України прийняв Постанову «Про Чигиринський державний історико-культурний заповідник»; ▲ у Вінниці демонтовано пам'ятник В. Ульянову (Леніну).

20 1947 р. 4 тис. укр. з Лемківщини загнано пол. в табір Явожно, з-посеред яких 22 греко-католицьких священики і 5 православних, 823 жінки. † 200 в'язнів.

1967 маніфестація біля пам'ятника Т. Шевченку в Києві, сутичка з міліцією.

21 1917 р. І-м універсалом ЦР проголосила суверенітет та автономію України.

Марія Конопницька (ур. *Василовська*), пол. письменниця, жила і † у Львові; укр. перекладені окремі її твори («Про карликів і сирітку Марусю») (*1842 – +8.10.1910), похована на Личаківському цвинтарі, поле № 1а.

24 1942 р. конференція ОУН-М в Почаєві на Волині.

- 24** ☼ о. Кирило Стеценко, композитор, хоровий диригент, громадський діяч, засновник Держ. укр. мандрівної капели «Думка», ✠ (вбитий) (*1882 – +29.04.1922); ☼ Михайло Стельмах, письменник, академік (*1912 – +27.09.1983).
- 25** 1972 р. замість Петра Шелеста, звинуваченого у м'якості до націоналізму на посаду 1-го Секретаря КП України призначено В. Щербицького: аршти В. Романюк, Ю. Шухевич, З. Антонюк, Плахотнюк, В. Стус, В. Ракетський, О. Сергієнко, Д. Шумук, С. Шабатура, І. Калинець, І. Стаців, Калинець, М. Осадчий, І. Гель, Л. Сенік, Дяк, Глузман, А. Середина, А. Лупиніс, Коваленко.
- ☼ Микола Гулак, педагог, вчений, математик, засновник Кирило-Мефодіївського тов.-ва. Про нього роман Р. Іваничука «Четвертий вимір» (*1822 – +7.06.1899); ☼ Олексій Плющ, письменник (*1887 – +1907); ☼ Сидір Артемович Ковпак, командир одного з найбільших партизанських з'єднань (*1887 – +1967); ☼ о. Теофіл Коструба, письменник, автор книг «Нариси історії церкви», «Нариси історії України» (*1907 – +3.03.1943).
- 26** 1667 р. запорозький кошовий Васютенко повбивбав московських послів і чолі з Ладжинським (за змову рос. з пол. проти України).
1722 цар Петро I скасував гетьманство в Україні. Указ про Малоросійську Колегію.
- ☼ Богдан Бенюк, н. а. України, актор Нац. академічного драмтеатру ім. І. Франка (*1957).
- 28** 1982 святкування 1500-ліття Києва.
- ☼ Максиміліан Волошин, поет, мистецтвознавець та художник (*1877 – +1932).
- 29** ☼ Сергій Конончук, графік, мультиплікатор (*1912 – +1941).
✠ М. Омелянович-Павленко, генерал-полковник, нач. вождь УГА (+1952).
- 30** 1992 р. в Палаці культури «Україна» відбувся Всеукр. добродійний хоровий телерадіомарафон для збору коштів на видання творів укр. духовної музики і повного зібрання творів М. Лисенка; пройшла 1-а нац. хорон Асамблея України.
- ☼ в родині о. Івана Чайка Дністрова (Костянтина Малицька), поетеса, переказач, автор тексту пісні «Чом, чом, земле моя». Вчителювала в Галичі (1890) жила школою, створила хор, заснувала читальню «Прсвіти», брала участь у роботі заснованого Наталю Кобринською Т-ва укр. жінок. У Станіславі, в залі «Руської бесіди» доповіді: «Жіночі типи в найновішій укр.-руськ. літ.» (14.05.1899); «Про організацію жінок по містах і селах» (1902). Її релідувана шкільним москвофільськи налаштованим начальством (назва його «кацапська галицько-станіславівська кліка»), не скорилася і

поїхала на призначене місце праці «на мазури» (пол. частина Галичини): «Замість іти на заслання до Бечна на заході перенеслася я добровільно на полудня (Буковина), бо шкільний інспектор, незабутньої пам'яті Омелян Попович, радо в тому часі приймав галицьких утікачів. І так в половині вересня 1903 р. склала я вже по-нім. в Кіцманському старостві службову присягу...». Вчителювала у лв. дівочій школі ім. Шевченка (1906-1914). По 75 літах згадує Зеновія Посацька: «...і ті 3 р. вчила мене укр. словесности. Я ніколи не годна буду єї забути, бо то була вел. патрійотка і нас в тім дусі виховувала. Була вона висока, поставна жінка, показна на вроду. А на характері – рішуча, енергійна, справедливість любила. Належала до учительок, які мали авторитет у дітей. Викликала симпатію у оточуючих своїм культурним поведженням, словами із серця, вміла повернути до себе людину – її любили. Як учителька – мала глибокі різнобічні знання, викладала образно, поза головнюю темою навчання ми черпали від неї багато іншого. І головне – ми мали гідне виховання в нац. дусі. Звичайно, ми не знали, що вона – поетеса і гадки такої не було. Але все виглядала якась поривна, воодушевлена. Як зараз дивлюся на неї, вбрана в чорну сукню, любила ходити в чорному з високим коміром, волосся закладене кулачком ззаду голови.» Вкладала кошти у створення нар. шкіл та гімназій, (школа бідних дітей ім. М. Шашкевича у Львові, приватна гімназія у Рогатині); сприяла виходу в світ 1-ї збірки поезій Марійки Підгірянки (1908); допомогла організувати 2-міс. курси для дівчат у Львові, які готували кадри для учительської семінарії (травень 1911). Її слова: «не ламати нам молодих сил, а розбуджувати у дітей і молодіжі відвагу і любов до життя, розпалювати віру в переможне добро і побіду правди, щоб вміли колись і серед уголів заховати рівновагу духу, щоб на вид руїни не нила їм у грудях страшна піснь розпуки, щоб і серед непроглядної темряви не розгубити віри в лучі ясного ранку. В тій вірі молодого покоління лежить запорука кращої будуччини нашого нар.» Під час війни її та ін. інтелігентів, як «мазепинців» рос. вивезли у Приангарський край. У Красноярську організувала укр. школу, готувала концерти. У Львові (від 1921) почесний чл. «Просвіти» (1925), закликала західноукр. громадськість до збору коштів на будиночок Лесі Українки в Колодяжному для відкриття літ.-меморіального музею (1937). По 1939 р. працювала бібліографом дитячої літ. у Лв. науковій бібліотеці АН України. Лише до липня 1944 р. опрацювала бл. 3 тис. книг та розшифрувала 12 псевдонімів (*1872 – +17.03.1947), Личаківський цвинтар, поле № 5. Рукописи, розрізнені публікації її поезій, брошурки, що стали бібліографічною рідкістю чекають на дослідника; ☼ Олександр Архипенко, найвидатніший скульптор ХХ ст., з 1923 р. у США, де відкрив власну мистецьку школу (*1887 – +25.02.1964); ☼ Денис Галушкевич, письменник, заарештований 17.04.1937 НКВС, розстріляний (*1902 – +31.12.1937); ☼ Оксана Білозір (Розумкевич), співачка, колишня дружина композитора Ігоря Білозіра, котрого ховали у день її народження (2000) (*1957).

- 31 +1922 р. на Кубані ✚ десятки тис. укр.
1992 відкрито пам'ятник Т. Шевченку в Чернігові.
☼ Михайло Нестеров, рос. художник, автор розписів Володимирської собору в Києві (*1862 – +18.10.1942); ☼ нащадок козацького роду Котлянтин Паустовський, письменник (*1892 – +1968).

3-8

- 1 1918(1919?) р. вийшов 1-й номер укр. журналу «Мистецтво».
- 2 1848 р. у Львові створено 1-у укр. політичну організацію нац. інтелігенції – духівництва – Гол. руську раду на чолі з Григорієм Яхимовичем, першим кишинівським єпископом (1949-59) та митрополитом Лв. (1860/3). 10.00 оприлюднена відозва від ім. укр. народу.
☼ Петро Артеменко, поет-антифашист: збірка «Пісня моєї весни» (1962), втрачений нім. у м. Лубни (*1918 – +5.04.1942)
✚ начальник СА Віктор Лютце, приятель Гітлера, втрапивши у засідку УПА на шляху Рівне-Ковель (+1943).
- 3 1993 у Києві Держ. бібліотеці Мін. культури України надано статус Нац. парламентської бібліотеки України; (до 7.) проходила Європейська конференція клубів ЮНЕСКО: учасники з 29 країн обговорили проблеми збереження культурної спадщини, охорони довкілля та питання співробітництва.
☼ Микола Обезюк, скульптор, автор пам'ятника Лесі Українки в Луцьку Новограді-Волинському (*1938).
✚ Адам Кисіль, магнат, дипломат (+1653); ✚ Степан Руданський, поет-сатирик (+1873).
- 4 1648 р. вибухнуло повстання реєстрових козаків під проводом полковника М. Кричевського бл. Кам'яного Загону, які перейшли на бік Б. Хмельницького.
1838 викуплено з кріпацтва Тараса Шевченка.
(до 30.06.1944) 1943 розкопки могил терору НКВС (1938-41) бл. лєтовий Одеса-Татарка: ✚ 13 тис. жертв.
(до 5) 1993 у Львові Міжнар. конференція «Укр. сакральне мистецтво».
✚ у с. Кам'яний Затін осаул реєстрових козаків Барабаш Іван (*? – +1641)
✚ на еміграції Кость Гордієнко, запорозький кошовий отаман (+1733)
- 5 ☼ Ганна Барвінок (Олександра Михайлівна Білозерська-Куліш), письменниця, дружина П. Куліша (*1828 – +6.07.1911 (чи 5.08.)); ☼ Георгій Терверко, один із 1-их планеристів, світовий рекордсмен (1910, 1911) (*1888 – +1912).

- ✦ Юліян Лаврівський, суддя, переклав з австр.цивільний кодекс, чл. «Руського Собору» і «Собору руських вчених» (1848), засновник і голова «Руської Бесіди» (1861) та її театру (1864), гол. т-ва «Просвіти» (1870/3), посол до Галицького сойму і його віцемаршал (з 1870) (*1821 – +1873).
- 1933 р. у Львові 1-е свято «Укр. молодь Христові».
- ✦ Микола Михайлович Андрущук, чл. Ав. СХ. (*1958 – +30.01.1998).
- (до 10) 1918 р. відбувся 2-й Всеукр. Селянський З'їзд (нелегальний) в Голосіївському лісі під Києвом, який, як і наступний Робітничий З'їзд був спрямований проти політики гетьмана Скоропадського.
- 1993 у Биківнянському лісі на місці поховання 126 тис. жертв сталінсько-більшовицького режиму відбулася громадянська панахида і мітинг.
- ✦ Володимир Ярошенко, поет, байкар. 1-й арешт 26.02.1933, 2-й – 3.11.1936, засуджений і ✦ розстріляний (*1898 – +3.07.1937).
- 1943 р. нім. спалили с. Стіжок на Волині.
- ✦ Віталій Чигирин, письменник. Заарештований НКВС 22.03.1937, засуджений до розстрілу (*1908 – +15.11.1937).
- 1648 р. гетьман Остряниця погромив пол. під Голотвою.
- 1913 здійснив 1-й політ найбільший у ті часи літак «Ле Гран» (Руський Витязь), конструкції Ігора Сікорського.
- 1993 у столичному Будинку художників відбулась презентація Укр. благодійного фонду допомоги укр. за межами України «Укр. родина» (президент П. Мовчан).
- ✦ Олександр Кривенко – засновник та редактор «Поступу» (*1963 – +2003).
- ✦ сьмогубство Миколи Хвильового на знак протесту проти погрому укр. культури (+1933).
- 1648 р. Б. Хмельницький розгромив пол. військо під Жовтими Водами.
- (до 16.) 1993 Київ: 2-й Міжнар. фестиваль музики за участю композиторів і виконавців з 20 країн світу; ▲ Ужгород: Міжнар. фестиваль укр. поезії «Срібна земля»; ▲ (до 22.) Львів – 4-й Міжнар. фестиваль музичного мистецтва «Віртуози».
- 1783 р. за Катерини II остаточне заведення кріпацтва на Україні (в Росії діяло з 1649). Селяни позбавлені прав лишати своїх панів.
- 1848 повне скасування кріпацтва у Галичині. ▲ Вихід у Львові 1-ї укр. газети «Зоря Галицька», ред. Антон Павенський.
- 1933 авіашоу Планерне свято в Червоному Камені під Львовом (між Куликовом і Жовквою).

- 15 ✨ Павло Скоропадський, нащадок Василя, брата гетьмана Івана Скоропадського, політичний і військовий діяч, гетьман Укр. держави (29.04.1911–13.12.1918), що за час урядування мав: дипломатичні зносини з рядом нейтральних країн, усталені політико-економічні зв'язки (Кубань, Дніпро, Крим), перемир'я з Сов. Росією (12.06.1918), впорядковані фінанси, налагоджені адміністрацію, судівництво. Засновані держ. ун-ти в Києві та Кам'янці-Подільському, розбудоване середнє та початкове шкільництво, утворено Укр. АН (14.11.1918), Укр. Нац. Музей, Укр. Нац. Архів, Укр. Нац. Бібліотеку, Держ. Драм. Театр. Під тиском антигетьманського повстання зрікся влади і виїхав до Швейцарії, згодом до Німеччини, очолював Гетьманський рух. Його заходами утворено Укр. Наук. Ін-ст у Берліні (1926-1945). Важко поранений під час бомбардування станиці Пляттлінг (Баварія), ✨ похований у с. Меттен, згодом прах перенесено до Вісбадену (*1873 – +26.04.1945); ✨ рос. художник Віктор Ванецов, який працював над розписом Володимирського собору в Києві (1885-1896) (*1848 – +23.07.1926).
- 16 1638 р. повстання Я. Острянина і Д. Гуні проти пол. Переможна битва між повстанцями та військом гетьмана Потоцького на р. Стариці. Бл. Лубки. Гуню, а під Жовниками Острянина розбивають пол.
- 1913 укр. часопис «Перемиський Вісник» закликав на честь 65-річчя знесення панщини в Галичині 16.05.1948 відзначати заходами просвітницької організації «Рідна Школа» 16 мая як Свято Свободи.
- 17 1798 р. у Вишгороді засновано Києво-Межигорську фаянсову фабрику.
- 18 1993 р. в Києва відкрився 2-й Міжнар. фестиваль театрів ляльок.
- ✨ Микола Прахов, художник і мистецтвознавець (*1873 – +25.11.1957); ✨ Юлія Кратохвиля-Відимська, мисткиня-графік (*1878 – +19.12.1965).
- 19 ✨ Микола Пістун, у с. Гійче на Львівщині, економгеограф, д-р історико-географічних наук, проф., основні праці присвячені територіальній комплексно-пропорційній організації аграрно-промислових комплексів (*1933).
- 20 1993 р. в Києві розпочав роботу Конгрес кінематографістів України.
- ✨ Наталка Сняданко, поетка, прозаїк, перекладач, чл. Асоціації укр. письменників (*1973).
- ✨ митрополит Київський Балабан, противник московської митрополії (+1663).
- 21 ✨ Роман Сельський, митець, гол. молодіжного об'єднання «Artes», чл. Асоціації незалежних укр. митців (АНУМ) (*1903 – +3.01.1990).
- 22 1998 р. у Києві на Аскольдовій могилі освячено греко-католицьку церкву св. Миколая.

○ Альфред Шаманек, з нім. роду, генерал булави, начальник штабу УГА, один з героїв Чортківської офензиви (наступу), з 1920 – шеф штабу ЧУГА, ✚ вбитий більшовиками (*1883 – +1920).

1888 р. відкрито пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві на Софійському майдані.

✚ трагічна в Роттердамі від бомби, переданої агентом Москви Валюхом, полковника Євгена Коновальця, засновника УВО і ОУН (*14.06.1891 – +1938). 23.05.1993 Київ, будинок ЦР (дім вчителя): вечір пам'яті.

1918 р. укр. партії утворили Укр. Нац. Союз.

(до 28.05.) 1993 II-й конкурс хорових колективів України ім. М. Леонтовича у Києві.

1943 р. 1-й конгрес укр. Канади.

(до 6.06.) 1953 повстання політв'язнів у концтаборах Норильська, організатори Лука Павлишин (1907-1987, учитель, чл. «Пласту», чл. ОУН (1938), в командному складі УПА-«Південь» (1944), крайовий комендант УПА-«Захід», заарештований НКВС (1951), суджений на 25 р., 1-й арешт (1959), 2-ий (1960), звільнений), Герман Степаняк, Михайло Мурашко. ✚ 1 500 в'язнів.

1648 р. відбулася битва козацьких військ з пол.-шляхетською армією під Корсунем, козак Микита Галаган дав пол. фальшиві відомості, що сприяло перемозі козаків.

1983 таємна постанова № 473 ЦК КПРС і Ради Мін. СРСР, наказ Мін. Освіти СРСР від 7.06.1983 і Ради Мін. УРСР і Постанови Мін. освіти УРСР від 29.06.1983 № 273 «Про додаткові заходи по удосконаленню і вивченню рос. мови в загальноосвітніх і учбових закладах союзних республік», за якими здійснювалось російщення України.

1933 р. у Львові на могилі Івана Франка поставлено пам'ятник.

(до 30.05.) 1993 1-й Міжнар. конкурс молодих виконавців укр. естрадної пісні ім. В. Івасюка в Чернівцях, де володарем гран-прі стала співачка Таїсія Пovalій.

✚ піонер-конструктор бойових ракет Олександр Засядько (*1779 – +1838).

1658 р. Іван Виговський розбив під Полтавою (с. Жуки) війська заколотників промосковськи налаштованих полковників полтавського Мартина Пушкаря та Я. Барабаша.

1918 переговори у Києві з Кубанню про об'єднання.

1993 на будинку по вул. Личаківській, 32 у Львові, де було заарештовано Олега Ольжича відкрито в його честь меморіальну дошку.

- 28 ✨ Олекса Шатківський, художник. Твори: «Швачка», «Пасіка», карпатські пейзажі, картини та графічні твори, присвячені Т. Шевченку (*1908 – +28.06.1979), Личаківський цвинтар, поле № 32.
- 29 1453 р. під ударами турків-сельджуків загинула Візантія і скінчилася до вел. та своєрідної культури Середньовіччя, що вплинуло на подальший розвиток культури України.
- 1653 поразка військ Б. Хмельницького під Торговицею.
- 1778 споруджено Троїцький собор в Новомосковську, арх. Я. Погребняк.
- 1988 відкрито і посвячено пам'ятник Св. кн. Володимиру в Лондоні (Англія).
- (до 6.06) 1993 III-й Всеукр. фестиваль сучасної укр. пісні «Червона Рута» в Донецьку, де володарем Гран-прі став калуський гурт «Брати блюзу».
- ✨ в с. Чесанів (тепер ПНР) Петро Сильвестрович Карманський, представник укр. модернізму, чл. літоб'єднання «Молода муза», збірки поезій «Олюлі, смутку» (1906, відзначена І. Франком за релігійний запал); «Пливем по морю тьми» (1909); «До сонця», «Al fresco» (1917), «За честь волю» (1923); у 1907 р. втрапив до тюрми в час боротьби укр. студентства за укр. ун-т у Львові; представник ЗУНР в Бразилії (1922-28); директор музею І. Франка (1944-1946), перекладач «Божественної комедії» Данте (разом із М. Рильським), ✨ у Львові (*1878 – +16.04.1956).
- 30 1923 р. в Празі Укр. історико-філологічне тов.-во.
- 31 1223 р. битва княжих військ з татарами над р. Калкою.
- 1918 згідно розпорядження П. Скоропадського надруковані в Берліні грифи ні були введені в обіг.

4-9

- 1 1834 р. в Одесі за проектом архітектора Ф. Боффо розпочате будівництво гігантських сходів для з'єднання високого Приморського бульвару низовиною морського узбережжя – знані по фільму С. Езенштейна «Броненосець» як «Потьомкінські сходи».
- 1924 р. у Львові створено Гол. Руську Раду під проводом єп. Г. Яхимовича.
- 1989 під час 1-травневої демонстрації у Львові 1-а поява над колоннами укр. патріотів синьо-жовтих прапорів.
- 3 ✨ Ірина Гургула, мистецтвознавець, чл. Ав. СХ. (*1904 – +19.05.1967), Личаківський цвинтар, поле № 19.
- ✨ Феодосій Печерський, письменник і церковний діяч, ігумен Києво-Печерського монастиря (* бл. 1036 – +1074); ✨ в Києві розстріляний ГПУ Микола Міхновський, політичний діяч, публіцист, юрист, за

сновник УНП, для якої уклав «10 заповідів» та «Програму», що обстоювали ідеї самостійної укр. держави, чл. партії «Самостійників», один з ініціаторів «Тов-ва Тарасівців» (1890), організатор укр. війська. Промова на Шевченківському святі у Полтаві та Харкові (1900), надрукована у Львові під назвою «Самостійна Україна», стала програмою РУП. У революції 1917 був речником держ. самостійності Укр. і утворення Укр. нац. війська (*1873 – +1924); ✱ Юрій Міхновський, церковний діяч, архієпископ УАПЦ, арештований і розстріляний (+1937).

1969 р. згорів цінний архів Медичного ін.-ту в Тернополі.

✱ Кирило Трильовський, громадсько-політичний діяч, адвокат, засновник Укр. Радикальної Партії, організатор «Січей» і Тов-ва Січових Стрільців, генеральний отаман Укр. Січового Сокола, гол. Укр. Бойової Управи УСС (3.08.1914), чл. Нац. Ради ЗУНР, організатор 1-их «Січей» на Закарпатті в Ужгороді (1920); на еміграції (1920-27), ✱ у Коломиї (*1864 – +16.10.1941).

1989 р. установча конференція Ав. регіональної організації Руху.

1919 р. відбулося загарбання Закарпаття Чехословаччиною.

1994 мітинг-реквієм на Биківнянських могилах бл. Києва; ▲ Львів: відкриття пам'ятника 125 р. «Просвіті», авт. Василь Ярич.

1919 р. Київ: 1-а відправа укр. мовою в Миколаївському соборі; ▲ повстання отамана Григор'єва та Ю. Тютюнника проти рад. влади на півдні України.

1994 панахида на Лісовому цвинтарі у Києві пам'яті письменника Бориса Антоненка-Давидовича.

1999 засновано Музей вишиваних ікон та образів у Львові о.д-ра Дмитра Блажейовського – єдиний такого музею в Україні.

✱ Кн. Євпраксія, донька кн. київського Всеволода Ярославовича, дружина Генріха Високого, маркграфа Північної Саксонії та по його смерті Генріха IV, цісаря Римського, якого звинуватила перед папою на соборах в Констанці та П'яченці в брутальній поведінці. По поверненні на батьківщину прийняла чернечий постриг (1106) (*1071 – +1109).

✱ Симон Петлюра, політичний діяч, чл. РУП і УДРП, ред. у Москві «Укр. життя» (1912-14); Гол. Генерального Військового Комітету та ЦР і Секретар Генеральних Військових Справ (1918). За Скоропадського гол. Київської губернії, Гол. Отаман і Гол. Директорії УНР з 02.1919, виїхав у Варшаву (1920), Париж (1924), ✱ у Парижі від куль більшовицького агента Шварцбарта (*1879 – +25.05.1926).

✱ Гаврило Міллер, фізикогеограф, д-р географічних наук, основні праці присвячені дослідженню гірських ландшафтних систем (*1934 – +1994).

1929 р. створено літ. групу «Гроно».

- 12 1954 Україна стала чл. ЮНЕСКО і Міжнар. Організації Праці.
- 13 1874 р. у Львові відкрито виставку художніх промислів, яка започаткувала музей художньої промисловості (МЕХП НАНУ).
(до 16.) 1994 Київ: 1-й Всеукр. благочинний фестиваль творчості інвалідів «Натхнення».
- ✧ Панас Мирний (Рудченко), письменник: бл. 100 оповідань, 3-х повістей, 4-х поем, 5-ти п'єс і 2-х монументальних романів, фольклорист, критик (*1849 – +28.01.1920).
- 15 2004 виконання Русланою Лидичко на стамбульському «Євробаченні» «Діких танців» підкорило Європу і принесло співачці перемогу.
- ✧ на Пряшівщині Петро Лодій, закарпатський вчений і педагог, просвітник, філософ, юрист (*1764 – +1829); ✧ Іван Горбачевський, біохімік, гігієніст, епідеміолог, академік НАНУ (*1854 – +24.05.1942); ✧ Панас Саганський (спр.пр.Тобілевич), актор, режисер (*1859 – +17.09.1940).
- 16 1949 р. учень 6 кл. Богдан Цицик (1934 р. н.) зі с. Ляцко як помсту за батька засудженого в 1945 р., чинить теракти в Добромилі: застрелив начальника райвоєнкомату майора Бугайова, за рік – майора НКВС Скороделова, сам ✧ 1951 р. тяжко ранений по операції.
- (до 18.) 1954 тривало повстання політв'язнів у рад. концтаборі Кенгір, очолюване Кузнецовим, Михайлом Келером, Лідією Супрун. Під час протесту душеньки задіяли танки, авіацію. ✧ 600 осіб, з них 500 українців.
- 17 ✧ Михайло Верхрацький, режисер, педагог і театрознавець (*1904-?).
- 18 1979 р. звістка про мученицьку ✧ Володимира Івасюка в Брюховичах потрясла Львовом. 22.05. замордованого композитора поховали. Намогильний пам'ятник скульпторів М. Посікіри та Л. Яремчука являє обіпертого на фортепіано юнака, якого не торкнеться безглузда смерті (Личаківський цвинтар, поле № 22).
- ✧ Іван Снігурський, церковний діяч, перемиський єпископ (з 1818), меценат і філантроп укр. культури, відновив навчання у духовній семінарії, разом із крилошанами організував бібліотеку та друкарню, організував школи на Перемищині, призначав стипендії студентам, йому завдячує Перемишль славою центру музичної освіти: «Заведеніє певчеського учительськое», кафедральний хор. (*1784 – +1847).
- 19 (до 22.) 1994 р. у Вінниці проходив 1-й фестиваль військової пісні «Криш України».
- ✧ Микола Мурашко, митець: портрети Т. Шевченка, П. Могили, М. Педяга, педагог, організатор художньої школи в Києві, автор книги «Спогади старого вчителя» (*1844 – + 22.09.1909); ✧ Любка Колесса, канадська

аністка укр. походження, проф. королівської консерваторії в Торонто (з 1940) (*1904 – +1997).

20 ❖ *Оноре де Бальзак, фр. письменник, автор епопеї «Людська Комедія», був в укр. помісті Евеліни Ганської (*1799 – +16.08.1850); ❖ Олександр Дейнека, рос. художник, що навчався в Харківському художньому училищі (1915-17) та ВХУТЕМАСі (1920-27), митець спортової тематики (*1899 – +1969).*

21 ❖ *Мирон Зарицький, математик, проф., спеціалізувався на застосуванні алгебри до геометрії (*1889 – +19.08.1961); ❖ Іммануїл Мисько, лв. скульптор, неперевершений портретист, автор пам'ятника І. Франку у Львові, ректор ЛАМ (*1929 – +2000).*

22 1964 р. велелюдний мітинг молоді біля пам'ятника Т. Шевченку в Києві.

(до 25.) 1994 свято слов'янської письменності і культури у Києві під егідою ЮНЕСКО; ▲ (до 29.) міжнар. музичний фестиваль «Україна і світ бароко».

❖ *Федір Кричевський, художник, автор творів «Наречена», «Три вінки», «Життя», циклу картин за мотивами поеми Т. Шевченка «Катерина» (*1879 – +30.07.1947); ❖ Іван Зілинський, визначний фольклорист і діалектолог, проф. Краків. і Празького ун-тів, здійснив генетичну класифікацію укр. говірок (*1879 – +1952).*

✦ розстріляний пол. окупаційною владою о. Остап Нижанківський, композитор, хоровий диригент, громадсько-політичний діяч (*1863 – +1919): похорон ✦ Володимира Івасюка у Львові вилився у масову протестаційну акцію (+1979).

23 ✦ загинув Микола Міхновський, ідеолог держ. незалежності України, основоположник укр. націоналізму (+1924).

24 1964 р. умисний підпал у відділі україніки бібліотеки АН УРСР працівником бібліотеки Погружальським (процес над ним).

1994 Постанова Кабінету Мін. «Про Держ. історико-архітектурний заповідник «Стара Одеса»».

❖ *Ігор Сікорський, авіаконструктор, винахідник гелікоптера, авіатор-рекордсмен, підприємець США (*1889 – +26.10.1972).*

26 1979 р. відзначення в еміграції 100-р. від дня народження Симона Петлюри. 1989 у Львові утворене Студентське Братство (СБ).

❖ *Іван Рогач, ред. газети «Укр. Слово» у Києві (1941), ✦ розстріляний нім. у Бабиному Яру (*1914 – +21.02.1942).*

27 ✦ *Михайло Палідович-Карпатський, ред. журналу «Ідея і чин» (+1944).*

1989 р. 1-а установча конференція «Меморіалу» у Львові. Гол. Лв. «Меморіалу» – акад. Ігор Юхновський.

- 27 ✨ Роман Іваничук, письменник, Почесний гол. Льв. тов.-ва «Просвіта» (*1929); ✨ Володимир Цибулько, президент Асоціації «Нова література» (*1964).
- 28 (до 29.) 1994 р. в Батурині урочистості з нагоди 350-р. від дня народження гетьмана України Івана Мазепи. У колишній гетьманській столиці наукова конференція, сесія Укр. Всесвітньої Координаційної Ради з історії України. Панахида-зняття анафема з ім. І. Мазепи і козацьке свято. Присутні делегації ФРН та Франції в Україні.
- ✦ Степан Беринда, гравер, поет, друкар (*? – +1634).
- 29 1894 р. відбувся пуск 1-го електричного трамваю у Львові.
1979 згоріла бібліотека музею Софії Київської.
- 31 (до 1.06.) 1989 р. установчий з'їзд Міжнар. асоціації українців світу (МАУС) у Ровенні (Італія).

5-0

У травні ✨ *італ. Данте Аліґ'єрі, творчістю якого започатковані змири і гуманістичної культури Відродження (*1265 – +14.09.1321).*

- 1 1865 р. Одесі на базі Рішельєвського ліцею (заснований 2.05.1817) відкрито 3-й у підрос. Україні ун-т – Новоросійський.
- ✨ Нонна Копержинська, актриса (*1920); ✨ Василь Іванович Зінкевич, український естрадний співак-тенор (*1945).
- 3 (до 11.05) 1915 р. тривали бої УСС біля Плішки та Менчуля.
- ✦ у бою з УПА біля станції Тязів на Станіславщині генеральний полковник військ НКВС Москаленко (+1945).
- ✨ Тодось Осьмачка, поет (*1895 – +1962).
- 4 1890 р. в Галичині створено Укр. радикальну партію.
1990 1-а за рад. влади наукова конференція, присвячена Митрополиту Андрею Шептицькому у Львові.
(до 7.) 1995 у Києві 1-й «Укр. музичний ярмарок».
- 5 1900 р. д-р. Кирилом Трильовським у с. Заваллі на Снятинщині засновано 1-е пожежно-гімнастичне товариство «Січ».
1915 у Відні утворено Загальну Укр. Раду з представників галицьких і буковинських партій та Союзу Визволення України.
- ✨ Юрій Липа, син Івана, письменник, публіцист, громадський діяч, психолог, лікар УПА, чл. УГВР, ✦ НКВС (*1900 – +21.08.1944).
- 6 1920 р. до Києва увійшли війська Симона Петлюри та Пілсудського.

1905 р. в Києві почав діяти фунікулер.

1945 капітуляція Німеччини не спинила жахіття: у м. Лінці (Австрія) англ. військове командування видало Сталіну 55 тис. кубанських козаків (серед них жінки, діти, літні люди), які втекли на захід. Козаки себе, жінок і дітей розстрілювати, щоб не вертатися до СРСР. Рад. охоронці зупинили саморозстріл і решту загнали у вагони. На території СРСР частину козаків розстріляно, а ін. вислано в Сибір.

Петро Ілліч Чайковський, композитор, укр. за походженням (*1840 – +1893).

Швайпольд (Святослав) Фіоль, слов'янський першодрукар, організатор І-ї слов'янської друкарні у Кракові (*? – +1525).

1945 р. капітулювала Німеччина, поклавши тим край 2-й світовій війні на території Європи (але не в СРСР, де Сталін «переніс» відзначення перемоги у «Великій отечественной» на 9.05.)

1920 р. в Ужгороді засновано тов.-во «Просвіта».

у Львові Ян Парандовський, пол. письменник, віце-президент Міжнародного ПЕН-клубу (з 1962) (*1895 – +1978).

1895 р. в Перемишльській гімназії за дозволом австр. цісаря почали викладати укр. мовою.

Софія Окуневська, 1-а укр. жінка-лікар в ХІХ ст. (*1865 – +25.02.1926).

Павел Шафарик, чех. філолог-славіст, дослідник укр. фольклору і мови (*1795 – +26.06.1861); ✨ Марія Хоросницька, поетеса (*1925); ✨ Юрій Андрухович, поет: «Небо і площі» (1983), «Середмістя» (1989), «Екзотичні птахи і рослини» (1990), письменник, культуролог (*1960).

Ярослава Стецько, дружина Я. Стецька, найстаріша нардеп (*1920 – +12.03.2003).

Андрій Яковлів, правник, політичний діяч, посол УНР в Бельгії (1918) (*1872 – +1955).

Ілля Мечніков, укр., біолог, основник мікробіології та ембріології, лауреат Нобелівської премії (*1845 – +1916).

Володимир Щербина, історик (*1850 – +1936).

1995 р. освячено церкву Успення св. Богородиці в Києві.

(до 19) 1185 битва кн. Ігоря Святославовича з половцями.

(5.05.) 1920 р. Всеукр. Православна Церковна Рада проголосила Укр. Церкву автокефальною;

Кароль Войтила, Папа Іван Павло II, 262 за рахунком Папа Римський, в жилах якого текла й укр. кров (*1920 – +2.04.2005).

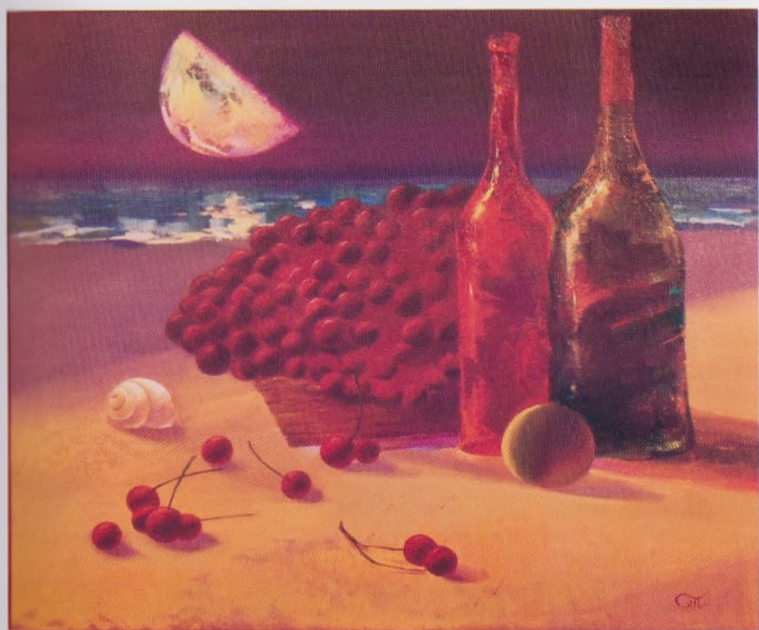
- 19 1990 р. у Львові відроджено «Пласт».
- 1995 Чигирин (Черкаська обл.): Всеукр. фестиваль нар. творчості до 400 Б. Хмельницького.
- ✧ Микола Федюшка (пс. Євшан), родом з Снт. Войнилова Калуської р-ну Ів.-Франківської обл., літ. критик, бібліотекар і секретар НТ співр. журналів «Будучність» і «Шляхи», публікувався в журналах «Бджола», «Літ.Наук.Вісник» і «Укр. Хата»; виступав проти націоналізму в літературі, авт. зб. «Під прапором мистецтва» (1910), прац. «Суспільний і артистичний елемент у творчості» (1911), «Літературні замітки», «Листи з Галичини», «Іван Франко і Галицька Україна» (1911) та ін. В час 1-ої світової війни був старшиною в австр. Армії й УГА, помер з тифу у Вінниці (*1890 – +23.09.1919). ✧ Анатолій Добровольський, проф. Київського художнього ін.-ту, архітектор: один із авторів проекту забудови Хрещатика, станцій метрополітену «Хрещатик» та «Заво. Більшовик», аеропорту Бориспіль, Будинку художника (*1910 – +1988).
- 22 ✧ Марко Кропивницький, один із основоположників укр. театру, драматург, автор понад 40 п'єс, серед яких «Дай серцю волю, заведе в неволю» та «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», актор, режисер, композитор: співав ні «Де ти бродиш, моя доле», «Соловейко», ✧ у Харкові. В Кіровограді до 100-р. укр. професійного театру, що відзначався за рішенням ЮНЕСКО (1982), у будинку, де жив (1870-90-ті рр.) діє літ.-меморіальний музей (*1840 – +21.04.1910); ✧ Юрій Рибчинський, поет, драматург, композитор (опера «Біла ворона») (*1945).
- 24 1910 р. в Києві здійснив зліт 1-ий збудований на теренах України літ. А. Кудашева.
- ✧ Олексій Саврвсов, рос. живописець-пейзажист, автор укр. пейзажів (*1830 – +8.10.1897).
- 25 1945 р. декларація про вихід з-під юрисдикції Ватикану і возз'єднання РПЦ до Ради нар. комісарів УРСР лв. священника Г. Костельника, дрогобицького вікарія М. Мельника і станіславівського священника А. Пивецького. 18.06.1945 створена «Ініціативна група по возз'єднанню греко-католицької церкви з православною», куди входив ще представник відділу культури при РНК УРСР Іванов.
- ✧ Олександр Корнійчук, письменник і драматург, гол. СП України та рад. службовець, чоловік пол. письменниці Ванди Василевської (*1905 – +1972); ✧ Олександр Ворона, художник-монументаліст: фрески у Київському ун-ті, вітражі; плакатист: «Обережно – сталінізм»; викладач Київського художнього ін.-ту (*1925); ✧ Любов Пономаренко, письменниця, прозаїк, чл. Нац. Спілки письменників Укр., спецкореспондентка зети «Зоря Полтавщини», лауреат премій «Благовіст» (1998) та ім.Ол. Гончара (2000) (*1955).

- 70 (ш 27.) 1990 р. у Львові за комерційного сприяння підприємства «Пластик» тривав фестиваль гумору Вивих: прес-конференція «Пельмені – Мельпомені», конкурс «Королева Де-Білів» (КДБ), «Конкурс анігдотів», «Вивихи»: «Музичний», «Камерний» і завершальний «Відкритий» (не перелом), адже «кожен міщук має право на власний бзік» (за матеріалом Миколи Савельєва «Вивиханація»/ Молода Галичина, субота, 26.05.1990). Як нагадування про «Вивих» довго ще стриміла до неба на пл. Міцкевича розписана висловами великих людей, як от: «Якось все воно так, у глибокій дірі...» (за Ю.Андруховичем) руїна кінотеатру, замінена нині на споруду банку.
- 71 (14.06.) 1915 р. бої УСС бл. Лісович.
- 70 1965 р. засновано ун-т у Донецьку.
- 1995 в Ізмаїлі (Одеська обл.) відбувся 1-й міжнар. фестиваль мистецтв «Дунайська весна».
- 70 Сава Голованівський, письменник, поет, драматург, перекладач (*1910 – +1989).
- 10 1915 р. бої УСС з рос. військами під Болеховом.
- ✦ Львів: велелюдний похорон композитора Ігоря Білозіра, н. а. України, звіряче побитого російськомовними кримінальними злочинцями, ставлениками «правоохоронних структур» за укр. пісню. На його могилі на Личаківському цвинтарі надпис: *«Всевишньому його поклін: натхнення душу пасло – Народе мій, вставай з колін! – його живуче гасло»* (*24.03.1955 – +2000).
- 11 70 Марія Старицька, акторка, режисер, педагог (*1865 – +1930).

РОЗДІЛ 6: ЧЕРВЕНЬ

- 1 червня – Міжнар. день захисту дітей;
- 2 червня – День конституції України;
- 3 червня – Свв. рівноап. Костянтина та Олени;
- Біл. 3 червня День працівників водного господарства; ▲ День працівників місцевої промисловості;
- 4 червня Міжнар. день дітей – безневинних жертв агресії;
- 5 червня – Всесвітній день охорони довкілля;
- 6 червня – День журналіста. Професійне свято працівників ЗМІ згідно указу президента від 25.05.1994. ▲ ☆ Семен Климовський, харківський поет, пісняр. За А. Шаховським – «Казак-стихотворец», предтеча І. Котляревського, автор дидактичної поеми «О правосудію» та «О смиренії» (в XVII ст. (*?р. н.));
- 7 червня – Усікновеня глави Св. Іоана;
- Біл. 10 червня День працівників легкої промисловості;
- 17 червня Всесвітній день боротьби з опустелюванням і посухами;
- 20 червня Всесвітній день біженців;
- Біл. 21 червня День медичного працівника;
- 23 червня День державної служби;
- 25 червня – День молоді; ▲ День митної служби в Україні;
- 26 червня Всесвітній день боротьби з наркобізнесом, зловживанням наркотиками і їх незаконним обігом; ▲ Міжнар. день підтримки жертв тортур;
- 27 червня Всесвітній день риболовства;
- 28 червня – День Конституції України (1996);
- 30 червня – День проголошення Нац. зборами у Львові Акту відновлення Самостійної Укр. Держави.

1-6

- 1 (до 4.) 1996 р. Київ, Укр. Дім: 32 укр. галереї та об'єднань, а також гості з Данії та Росії виставлені на міжнар. арт-фестивалі «Укр. класичний авангард і сучасне мистецтво».
- 2 ○ Сергій Олешко, скульптор, автор лв. пам'ятників І. Трушу, Швейку, Никифору (*1961).
- 1 ○ Вікентій Іванович Беретті, архітектор, автор у Києві: будинку ун-ту та його обсерваторії; Ін-ту благородних дівчат (нині Жовтневий палац культури) (*1781 – +6.08.1842);

- 5 1771 р. наказ рос. Сенату про переселення 1 000 укр. козаків до Азова.
- 6 ☀ Іларіон Грабович (пс. Квасний), західноукр. письменник, педагог (*1856 – +11.07.1903), похований на Личаківському цвинтарі.
- 7 ☀ Анатолій Базилевич, н. х. України, графік, іл. «Енеїди» та «Наталки Полтавки» І. Котляревського, творів Т. Шевченка, І. Франка, Г. Квітки Основ'яненка (*1926).
- 8 ☀ Євген Озаркевич, громадський діяч в Галичині (*1861 – +21.09.1916)
☀ Ірина Сеник, митець-вишивальниця, поет, громадська діячка, в'язень рад. концентраційних таборів (*1926 – +2009).
- 10 1946 р. в результаті реорганізації Льв. технікуму фізичної культури заснований Держ. ін.-т фізичної культури у м. Львові, ЛДІФК (нині ЛДУФК) 1-й і єдиний в Західній Україні вищий навчальний заклад фізичної культури.
- 12 1996 р. створено Всеукр. фонд відтворення видатних пам'яток історико-архитектурної спадщини ім. О. Гончара. Гол. правління Петро Тронько.
☀ Євгенія Мірошниченко, оперна співачка (*1931).
- 13 1996 р. Чернівці: Всеукр. фестиваль пісні «Доля».
- 14 ☀ у Зашкові на Льв. Євген Коновалець, полковник СС, Комендант Галицько-Буковинського куреня (1917), «Осадного Корпусу СС», начальник «Групи СС». Організатор і Гол. Провідник ОУН (*1891 – +23.05.1938). Пам'ятник в с. Зашків 14.06.1991.
- 15 (до 16) 1991 р. святкові заходи до 340-річчя битви під Берестечком. Патріарх УАПЦ Мстислав посвятив монумент-пам'ятник.
☀ у с. Чорторії Чернівецької обл. Іван Миколайчук, кіноактор, сценарист, режисер, в пам'ять якого проводиться республіканський кінофестиваль (*1941 – +1987). на батьківщині є його меморіальний музей; 22.-25.06.1991 у Луцьку 2-й Всеукр. фестиваль аматорських фільмів до його 55-річчя.
- 16 (до 29.) 1991 р. урочисті заходи на відзначення 80-річчя Льв. спортивного тов.-тва «Україна».
- 17 1356 р. грамотою пол. короля Казимира III Львів одержав Магдебурзьке право.
1996 в Марселі (Франція) у 7-му міжнар. фестивалі документального кіно «Погляд на документ» 1-а участь України.
- 18 1651 р. битва козацьких військ з пол. шляхтою під Берестечком.
(до 22) 1711 у захопленому під час Прутського походу Петра I м. Галаці знищено Св. Юрський монастир і могилу Івана Мазепи.

- 10 **Федір Глинка**, декабрист, письменник, авт. історичних творів про козаччину, слів романсів «Вот мчится тройка удалая...», «Не слышно шума городского» (*1786 – +23.02.1880).
- 11 1971 р. археолог і поет Борис Мозолевський у кургані Товста Могила на Дніпропетровщині відкрив безцінні скіфські скарби, серед яких – всесвітньовідома золота пектораль.
- 1996 Нац. банк України випустив в обіг 2 срібні монети «Б. Хмельницький» та «Г. Сковорода».
- Осип Дяків**, Крайовий Провідник Льв. Краю, заступник Ген. Секретаріату УГВР, сотник-політвиховник УПА, загинув (*1921 – +28.11.1950). У США друк. збірка його творів «Ідея і чин» (1968).
- 1941 р., як Німеччина розв'язала війну з СРСР та під супровід бомбардувань більших міст окупувала Україну, у Кракові ОУН-Б із 113 представників різних укр. організацій творить Укр. нац. комітет (УНК), гол. Володимир Горбовий. Згідно з наказом уряду УНР Тарас Бульба-Боровець в Олевську організовує «Поліську Січ» (не зв'язана з ОУН) Укр. Повстанської Армії (УПА), як відтоді зветься організація «Укр. Нац. Відродження». В її провіді – колишні вояки армії УНР.
- Геннадій Удовенко**, дипломат, по Чорноволу очолював «Рух» (*1931):
 • **Теодозія Зарівна**, письменниця, Лауреат літ. премій ім. Василя Симоненка (1992) та ім. Бориса Неcherеди (2004) (*1951).
- 1941 (до 25.) 1941 р. в Саліні бл. Добромиля більшовики кинули в шахту з соляною ропою до 3 600 місцевих жителів. 23.06.1991 р. на місці терору НКВС Кардинал Мирослав-Іван Любачівський відправив панахиду-реквієм і Св. Літургію, посвячений пам'ятний знак.
- 1991 «День Пам'яті» до 50-річчя терору комуністичного режиму проти населення Західної України літом 1941 р. (Нар. Рух України, політичні партії та громадські організації Львівщини).
- 1996 у Сумах пам'ятник одному з засновників цукрової промисловості в Україні, підприємцеві й меценатові Іванові Ханенкові (скульптор – Анастолій Івченко).
- 1651 р. привілеї Братській школі у Києві Б. Хмельницького.
- 1 **Іван Крип'якевич**, визначний історик, дійсний чл. НТШ, академік АНУ (з 1958), автор одного з найкращих путівників Львовом «Історичні проходи по Львову» (*1886 – +21.04.1967), похований на Личаківському цвинтарі.
- 1 **Франц Ксавер Моцарт**, найменший син Вольфганга Амадея, що жив у Львові (*1791 – +?); **Андрій Лобода**, фольклорист, етнограф, літературознавець, академік АН УРСР, багаторічний секретар Історичного тов.-ва Нестора-Літописця, праця «Краєзнавство на Україні» (*1871 – +1.01.1931).

- 27 2001 р. на Божественній Літургії у візантійському обряді з участю папи Івана Павла II та 1 500 віруючих на лв. іподромі Миколу Чарнецького 24 мучеників долучено до лику Св.
- 28 (до 10.07.) 1651 р. на р. Пляшеві у Берестецькій битві з пол. військом Яна II Казимира; зражені 30.06. татарами, які вивезли Хмельницького, потерпіли поразку козацькі війська, ✝ 30 000 козаків. Богун вів війська через річку, а 300 козаків на о-ві Журавлиному боронили їх відступ.
- 1996 Верховна Рада ухвалила Конституцію України, День Конституції.
- ☼ Іван Васильович Бойченко, митець, чл. Льв. СХ (*1896 – +8.01.1959).
- 29 (або 6. чи 18.) ☼ Феофан Прокопович, церковний і громадсько-політичний діяч, вчений-енциклопедист, проф. піітики, фізики і математики (з 1707) Києво-Могилянської Академії та її ректор (1704), письменник. Від 1710 у Петербурзі (*1681 – +19.09.1736).
- 30 1941 р., з приходом нім., на Нац. зборах у Львові проголошено Акт відновлення Самостійної Укр. Держави. Створений уряд під проводом Ярослава Стецька. 4.07. нім. заарештували: у Кракові 5.07. гестапо Степана Бандеру (пробув у концтаборах до вересня 1944) та Володимира Горбового (7.07.), у Львові – Ярослава Стецька та Івана Ільницького (9.07.). 12.07.1941 нім. заборонили діяльність Держ. Правління і арештували його чл. З середини липня з ініціативи митрополита Андрея Шептицького створена у Львові Укр. Нац. Рада, яку очолив Кость Левицький.
- 1991 у с. Старий Угринів відновлено пам'ятник С. Бандері, який вандалами рад. системи у черговий раз порушили під час хвилі підривів укр. пам'ятників в ніч на 11.07.
- 31 1946 р. розпорядженням Ради Міністрів СРСР від 7.05.1946 Льв. технікум фізичної культури реорганізовано в Льв. держ. ін.-т фізичної культури. В тому статусі навчальний заклад проіснував до 3.08.2006.
- У червні-липні 1941 р. при відступі з Галичини і Волині НКВС розстріляло і вимордувало по тюрмах бл. 15 000 політ'язнів у містах Перемишль, Добромилі, Самборі, Дрогобичі, Стрию, Львові, Городку, Жовкві, Ходоріві, Бібрці, Золочеві, Калуші, Комарно, Миколаєві над Дністром, Перемишлянах, Станіславі, Коломиї, Надвірній, Тернополі, Чорткові, Підбужі, Лопатині, Кременці, Дубні, Заліщиках, Буську, Рівному, Луцьку, Бродах, Умані та ін.

2-7

- 1 1652 (22.05.) р. війська Богдана Хмельницького розбили пол. військо гетьмана на Калиновського під Батогом (Поділля).
- 1992 розпочала трансляцію укр. мовою Всесвітня служба радіо Бі-Бі-Сі.

- Іван Сошенко, художник і педагог, друг Шевченка (*1807 – +18.07.1876).
- на Волині Ігор Стравінський, світової слави композитор і диригент, ✠ в Нью Йорку, похований у Венеції. Будинок-музей в м. Устилузі Волинської обл. (*1882 – +6.04.1971).
- 1902 р. 1-е січове свято в Коломиї.
- 1922 ухвала Ради Нар. Комісарів про створення Гол. управління у справах літ. та видавництв (Головліт), для визначення держ. політики щодо цензури.
- 1992 у Тернополі відбувся 1-й Всеукр. конгрес лемків, на якому прийнято статут Всеукр. тов.-ва «Лемківщина». У рамках Конгресу проходив Міжнар. фестиваль лемківської культури «Гори наші, Бескиди».
- Микола Стратілат, засл. художник України, графік (*1942).
- 1927 р. пленум ЦК КП(б)У засудив КПЗУ за націоналістичний ухил – «шумськізм».
- Микита Шаповал, політичний діяч, публіцист, вчений (*1882 – +25.02.1932).
- Мухамед (Магомет), засновник ісламу (*632); ✨ Іван Крамскої, художник, автор знаменитого портрета Т. Г. Шевченка та картин на укр. тематику (*1837 – +5.04.1887); ✨ Олександр Барвінський, педагог, історик, літератор, публіцист та громадсько-політичний діяч, секретар освіти і віровизнання в 1-му Держсекретаріаті ЗУНР, похований на Личаківському цвинтарі у родинному гробівці, поле № 3 (*1847 – +25.12.1926).
- ✠ Олександр Засядько, вчений, винахідник бойових ракет (*1779 – +1837).
- 1847 р., в день народження ката України Петра І (1672), його послідовник цар Микола І ухвалив вирок про віддання Т. Шевченка в солдати з зобороною писати і малювати.
- (до 12.) 1992 у Києві відбувався 1-й Всеукр. конгрес бібліотекарів.
- (до 14.06) 1917 р. 1-й з'їзд укр. Далекого Сходу в Никольсько-Уссурійську, гол. А. Романчук.
- 1997 схвалення проекту вел. Гербу України Держ. комісією: синій щит зі золотим знаком Князівства Володимира (тризуб), обабіч – щитоносці: справа – козак з мушкетом (герб Війська Запорізького), зліва – коронований лев (герб Галицько-Волинської держави), над щитом – княжий вінець, під щитом – переплетене з кетягом калини пшеничне колосся та синьо-жовта стяжка. Нажаль, прийнятий Кабінетом міністрів проект досі не утверджений ВР.
- Ніна Матулівна (Матуль), письменниця, актриса, режисер, одна з організаторів Робітничого театру у Львові, переїхала на рад. Україну (1932), працювала в театрі «Березіль» (*1902 – +?.03.1944).

- 13** ☼ Ізмаїл Срезневський, поет, літературознавець, визначний філолог-славіст, історик по селах Харківщини, Полтавщини, Катеринославщини записав укр. пісні і звичаї, які з власними додатками опублікував у «Записках рожской Старине». Викладав у Харківському та Петербурзькому університетах (*1812 – +21.02.1880).
- ✦ вбитий пол. Ярослав Коцьолок (Криlach), підпоручник СС Галичина, командир УПА (+1947).
- 14** 1992 р. відкрито пам'ятник Р. Шухевичу в с. Білогорща.
- 16** ☼ Юрій Меженко, літературознавець, бібліограф (*1892 – +24.11.1969).
- 17** 1967 р. відкрито музей-заповідник Козацькі Могили на о-ві Журавлиному під Берестечком.
- 18** 1637 р. запорожці з донцями оволоділи тур. фортецю Озів на 5 р., аж поки не дали її туркам за наказом московського царя 18.06.1642.
- 19** 1657 р. здобуття угор.-укр. військами Ждановича і кн. Ракоці, союзників шведів, Варшави, бунт і відступ козаків, підбурених проти Ракоці Москвою (прагла зірвати союз Хмеля зі шведами).
- ☼ Євген Купчинський, композитор (*1867 – +1936).
- 20** (до 8.07) 1922 р. III Всеукр. Студентський З'їзд у Празі заснував Центральний Союз Укр. Студентства (ЦЕСУС).
- 21** 1957 р. міністром федерального уряду Канади став укр. Михайло Старичинський.
- ☼ в Полтаві Юрій Кондратюк (спр. пр. Шагрей Олександр змінив (1910) щоб уникнути розстрілу НКВС), винахідник, ракетобудівник, піонер космонавтики, власним коштом видав книгу про космічні польоти. Його розрахунках ґрунтувалися польоти америк. зорельотів «Аполлон» та висадка супутника на Місяць, ув'язнений і страчений (версія: загинув на фронті під Москвою) (*1897 – +3.10.1941).
- 22** 1657 р. укладено союз Богдана Хмельницького зі Швецією і Семигородом згідно якого союзники планували війну з Польщею та її поділ.
- 1942 у Києві відбувся футбольний матч збірної нім. авіаторів «Люфтваффе» – збірної «Динамо» (Київ) [«матч смерті»], який закінчився рахунком 5:3 на користь киян, подальшим ув'язненням переможців у концтаборі та розстрілом 4-х із них.
- ☼ Микола Холодний, академік, ботанік (*1882 – +1953).
- 23** 1917 р. ЦР прийняла I-й універсал, яким проголошено суверенітет і автономію України.
- 24** 1812 р. армія Наполеона увійшла в Росію.
- 26** 1992 р. на «об'єднавчому» соборі укр. православних конфесій виникла УПЦ Київського патріархату.

- 1917 р. створено Генеральний Секретаріат Укр. ЦР. Гол. В. Винниченко.
- 1917 р. точилися бої полку УСС під Конюхами.
- ✠ Михайло Іллєнко, кінорежисер, автор фільмів «Миргород та його мешканці», «Кожен мисливець бажає знати», «Фучжоу» (*1947).
- 1947 р. відновлена діяльність НТШ у Мюнхені.

3-8

- ✠ в с. Матвіївка на Полтавщині Іван Вирган (Вергун), письменник-поет, перекладач. Весною 1940 р. арештований НКВС, 21.03.1941 засуджений на 10 р. (*1908 – +12.01.1975).
- ✠ Федір Андерс, автор 1-го укр. дирижабля «Київ» (*1868 – +19261).
- (до 6.) 1993 р. в Луцьку 5-й Всеукр. фестиваль співаної поезії та авторської лірики «Оберіг-93».
- ✠ Євген Петрушевич, галицький політик, адвокат, гол. УНРади та диктатор ЗУНР, чл. Директорії УНР (*1863 – +29.08.1940), похований у Берліні (Німеччина), перепохований до Львова (?).
- ✠ Іван Мар'яненко (спр. пр. Петліщенко), актор, режисер (*1878 – +4.11.1962).
- 1708 р. підписаний договір гетьмана Івана Мазепи з швед. королем Карлом XII про спільну боротьбу проти Петра I.
- 1993 на Сумщині відкрився Всеукр. сільський фестиваль мистецтв «Боромля-93».
- 1223 р. княже військо потерпіло поразку на р. Калці.
- 1768 на Правобережній Україні розпочалося нар. визвольне та антифеодалне повстання проти пол.-шляхетського гніту, т. зв. «Коліїщина».
- ✠ в с. Байбаківці на Катеринославщині Іван Багмут, письменник, автор реалістичних творів про 2-у світову війну та численних оповідань і повістей для юнацтва. Заарештований 9.08.1935 та засуджений на 6 р. каторги (*1903 – +20.08.1975).
- 1668 р. Петра Дорошенка обрано гетьманом України «обох сторін Дніпра» – об'єднання України під його владою.
- ✠ Олександр Корсун, поет-романтик (*1818 – +6.11.1891); ✠ Дучимінська Ольга-Олександра (уродж. Решетилевич), прозаїк, громадський діяч, наук. співробітник Льв. Етнографічного музею АН УРСР, перебувала на засланні в Сибіру (*1883 – +24.09.1988); ✠ Володимир Булаєнко, у с. Сорочодуби Красилівського р-ну на Хмельниччині, поет, ✠ на фронті в бою, м. Бауска, Латвія (*1918 – +19.08.1944).

- 9 1983 р. 1-е в історії Вел. Британії укр. (☼ в с. Антонівка Івано-Франківської обл.) Стефан Терлецький обраний послом британського парламенту. У грудні 1992 р. королева нагородила його Орденом Командира Британської Імперії за працю в громадському і політичному житті країни.
1993 у Львові презентовано 1-й том «Енциклопедії Українознавства»; перше видання 10-томної енциклопедії (1955-1984) під ред. Володимира Кубишовича, ініційоване Науковим Тов-вом ім. Шевченка у Львові.
- 10 1948 р. укр. політичні партії в еміграції підписали статут Укр. Нац. Ради. Президентом уряду УНР в екзилі обрано Степана Витвицького. В Аушвіц-бурзі (Німеччина, 20.06.) постанала Укр. Нац. Рада (УНРада).
- 11 † у Канаді Мстислав I (Скрипник), 1-ий Святіший Патріарх Київський і всієї України УАПЦ (+1993). Похоронений у Савт Бавнд Бруку, США.
- 12 1638 р. замість Острянина, який перейшов на бік Росії, обрано гетьманом Дмитра Гуню.
1993 в Александрові-Куявському (Польща) посвячений відновлений цвинтар воїнів УНР.
- 13 1988 р. Львів: на 1-му несанкціонованому мітингу-поході від клубу Будівельників до пам'ятника І. Франку створене Тов-во рідної мови ім. Т. Шевченка, прийнято проект його Статуту та обрана Тимчасова Рада (пізніше Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Т. Шевченка).
- 14 1783 р. засноване м. Севастополь.
☼ Маруся Полтавка (Марія Олександрівна Коваленко-Виноградова), поетеса, Лесі Українці присвятила вірш «До зіроньки» (1905); письменниця, перекладач (*1878 – +?).
- 15 ☼ Марія Проскурівна (Проскура-Семенко), письменниця, мати Михайла Семенка, авт. книг оповідань «Од сіна до соломи», «Пані писарка», повісті «Уляся». (*1863 – +19.10.1945).
- 16 1848 р. у Львові засновано освітньо-культурне тов.-во «Галицько-Руська Матиця».
1918 універсал гетьмана про організацію козацтва.
† у Львові за наказом пол. короля Стефана Баторія страчено підступно схопленого козацького отамана Івана Підкову, Молд. Господара (від 1577 р.); поема Т. Шевченка «Іван Підкова» (+1578).
- 18 ☼ Сергій Плачинда, письменник і громадський діяч (*1928).
- 19 1678 р. початок 2-ї Чигиринської оборони козаків від тур. армії.
- 20 1768 р. гайдамаки під проводом Максима Залізняка та Івана Гонти здобули Умань (у тому ж р. учасників повстання прирекли до мученицької смерті через колесування: тіло буквально розривало. Військовий комендант м. Львова перед стратою використовував працю смертників для будівни-

цтва власної кам'яниці на пл. Ринок (пасаж Андріоллі). Ватажків стратили на г. Страчення – узгір'я бл. Краківського ринку).

1988 Львів: установча Конференція Тов-ва рідної мови ім. Т. Шевченка (ТУМ), гол. Р. Іванчук.

☉ Александр Фредро, галицький драматург, дід Андрея Шептицького по матері Софії (*1793 – +1876); ☼ Олександр Мишуга, світової слави співак-тенор, педагог, меценат, виконував гол. роль в опері, присвяченій відкриттю лв. опери (1900) (*1853 – +9.03.1922).

21 1953 р. в Держ. академічному театрі опери і балету УРСР ім. Т. Шевченка прем'єра опери К. Данькевича «Богдан Хмельницький», режисер М. Крушельницький.

☾ Ісидор Нагаєвський, історик, авт. праці «Історія Укр. держави 20-го ст.» (*1908 – +6.05.1989).

22 1988 р. мітинг у Львові біля стадіону «Дружба».

1993 1-е в історії незалежної України право приватної власності на землю обумовлене Законом «Про селянське (фермерське) господарство».

23 ☉ Маргіт (Марія Іванівна) Сельська, художниця-станковіст (*1903 – +3.02.1980).

✦ Максим Парпура, культурно-освітній діяч, 1-ий видавець «Енеїди» І. Котляревського (+1828).

24 ☾ Іван Стешенко, літературознавець і письменник, чл. НТШ, за ЦР – 1-й генеральний секретар нар. освіти (1917) (*1873 – +30.07.1918); ☼ у м. Сміла на Черкащині Олена Журлива (спр. пр. Котова), поетеса і педагог. Заарештована царатом за участь у демонстрації по відзначенню пам'яті Шевченка (1914); НКВС (1938) в Москві, 26.04.1939 суджена на 3 р. і 23.11.1942 звільнена (*1898 – +10.06.1971).

25 1848 р. 1-е підняття укр. прапора на урядовій будівлі-вежі Лв. ратуші.

26 1988 р. панахида на могилі жертв сталінізму на Личаківському цвинтарі у Львові.

(до 27) 1993 XIII фестиваль укр. культури в Сопоті (Польща).

27 1663 р. на Чорній Раді в Ніжині обрано Гетьманом Лівобережної України Івана Брюховецького, в союзі з Москвою перебував до 17.06.1668, а ✦ страчений в козацькому таборі бл. Опішні (+18.06.1668).

☾ Владислав Заремба, композитор, піаніст, педагог, автор «Реве вітер вельми в полі», творів для голосу з фортепіанним супроводом на тексти Т. Шевченка («Утоптала стежечку», «Якби мені, мамо, намисто»), романсів («Дивлюсь я на небо», «Така її доля») (*1833 – +24.10.1902).

28 ☾ Григорій Васильович Лупій, педагог, архітектор, що понад 30 р. реставрував об'єкти культури, історії, архітектури Галичини, незабутній директор Личаківського історико-культурного музею-заповідника, авт. книги

- «Льв. історико-культурний музей заповідник «Личаківський цвинтар» Путівник» (1996), також оповідань та історичного нарису про Льв. Вишніки, засл. працівник культури України (*1928 – +19.12.1996).
- 30 1908 р. в Яворові на Львівщині старанням «Рідної школи» постала укр. гімназія.
- ☼ Олександр Опанасович Овдієнко, чл. Льв. СХ. (*1923 – +15.12.1991).

4-9

- 1 1989 р. установчий з'їзд Міжнар. асоціації українців в Неаполі.
1994 фестиваль укр. військової патріотичної пісні у Києві.
✦ в *Городку Ягайло (Ягело) – король Польщі та Вел. Кн. Литовських (+1434)*.
- ☼ Тарас Чорновіл, син політика, депутат ВР (*1964).
- 2 1994 р. урочиста академія у Львові та відзначення 50-р. від дня смерті Юрія Липи.
- ☼ Юрій Тимошенко (пс. Тарапунька дав йому О. Довженко) артист мовно-жанру, чл. відомого дуету Штепсель (див. Ю. Березін) і Тарапунька (*1919 – +1986); ☼ Григорій Дем'ян, етнограф, пов'язаний з дисидентським рухом (*1929).
- 4 1874 р. 1-і загальні збори Літ. тов.-ва ім. Т. Шевченка (гол. Корнило Сушківич).
- ☼ Олександр Ільченко, письменник, автор повістей про життя Т. Шевченка – «Серце жде» та «Тиха укр. ніч»; роману «Козак Мамай, або чужа молодиця», сценаріїв фільмів І. Миколайчука «Пропала грамота» «Роман і Франческа» (*1909 – +1994). ☼ Григорій Дем'ян, етнограф, пов'язаний з дисидентським рухом (*1929).
- 5 1919 р. розпочалася Чортківська наступальна операція УГА, Офензива Стрільці ГА переломили фронт армії Галлера і відігнали її під Львів.
- 1994 у Львові біля каменя, що на його місці постав пам'ятник жертвам комуністичного терору, вшановано пам'ять в'язнів льв. тюрем, замучених НКВС в червні 1941 р.
- 6 ☼ Олександр Сергійович Пушкін, найбільший з рос. поетів, знавець укр. історії та фольклору, товариш Кіндрата Рилєєва, чоловік Натали Гончарової, праправнучки гетьмана України Петра Дорошенка. Все шквалував життям укр. нар., бував в Україні, в уста свого літ. героя Мазепи («Полтава») вклав слова: «...борьбы великой близок час. Без милой волиности и славы склоняли долго мы главы под покровительством Варшавы под самовластием Москвы. Но независимой державой Украине быть уже пора: и знамя волюности кровавой я подымаю на Петра...», ✦ на дуелі (*1799 – +10.11.1837); ☼ Лука Дем'ян, письменник (*1894 – +16.05.1968).

- 1864 р. хорову композицію «Ще не вмерла Україна» виконано в день празника св. Івана Хрестителя в Перемишлі, згодом в укр. театрі у Львові.
- Борис Буєвський, композитор, авт. балетів «Устим Кармелюк», ораторій «Мандрівки серця» (слова Ліни Костенко), симфоній, романсів (*1934);
  - ☼ Тарас Стецьків, депутат ВР України (*1964).
- 1939 р. останні загальні збори «Просвіти» (360 тис. чл.).
- 1919 р. УНРада йменувала Євгена Петрушевича диктатором ЗУНР.
- (до 10) 1989 р. посвячені відновлені: пам'ятник Січовим Стрільцям в с. Пикуличі бл. Перемишля, могили о. Михайла Вербицького в с. Млини і Уляни Кравченко в Перемишлі. Хід на могили УСС в с. Пикуличі з синьо-жовтими прапорами і терновим вінком вперше по довгій перерві здійснений заходами укр. громади м. Перемишля і т-ва Надсяння м. Львова.
- Дорощ Юліян-Юрій, краєзнавець, фотомитець (*1909).
- 1934 р. в СРСР утворено Гол. управління виправно-трудових поселень (ГУЛАГ).
- 1964 у Москві відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку.
- (до 23.) 1994 І-й Міжнар. Конкурс артистів балету ім. С. Лифаря.
- ✦ закатований з рук нім. поліції в нім. концтаборі Саксенгаузен Олег Ольжич-Кандиба, поет і науковець, син Ольжича, чл. ОУН-М. 10.07.1994 в Ін-ті нац. відносин і політології Києва науково-практична конференція «Нац. герой, поет, вчений» до 50-річчя смерті, 12.06. панахида в соборі Св. Володимира. (*1907 – +1944). ✦ на Вінничині Грабець Омелян «Батько», родом з Холмщини, полковник, чл. ОУН, чл. Гол. Штабу Військ ОУН (з 1941), керівник УПА-Південь 1943 (*1909 – +1944).
- 1919 р. VIII Самбірська Бригада ГА перемогла пол. війська під с. Дуліби.
- Іван Іванович Весна, скульптор (*1909 – +29.12.1985).
- 1994 р. у Львові урочисто відкритий пам'ятник Михайлові Грушевському.
- 1954 р. стався розкол у закордонних частинах ОУН бандерівців: група Л. Ребета (ОУН-з).
- 1994 Почесна відзнака Президента України громадянину Князівства Ліхтенштайн баронові Едуарду Фальц-Фейну за благочинне повернення в Україну нац.-культурних цінностей і внесок в оновлення заповідника «Асканія-Нова».
- Марко Черемшина (Іван Семенюк), письменник-новеліст, культурно-громадський діяч (*1874 – +25.04.1927); ☼ Мирослав Старицький (пс. Міро Скаля), оперний співак-тенор, ✦ у Парижі (*1909 – +1969).

- 14** 1994 р. в Київському ін.-ті укр. археографії НАНУ відкрита бібліотека ім. О. Ольжича.
✦ Матвій Значко-Яворський, ідеолог Коліївщини, ігумен Мотронинської Троїцького монастиря (*1716 – +1809).
- 15** 1934 р. чл. ОУН Г. Мацейко у Варшаві ✦ мін. внутрішніх справ Польщі Броніслава Перацького, на якого ОУН поклала вину за пацифікацію.
- 17** 1934 р. в с. Млини (нині Польща) відкрито надгробок о. Михайлу Вербицькому.
✦ Якуб Гаватович, драматург (*? – +1679).
- 18** 1709 р. (або 25.05) московські війська під проводом Яковлева зруйнували Чортомлицьку Січ через зраду Гната Галагана, який виказав таємний хід на січ.
1934 пол. створено концентраційний табір у Березі Картузькій, де більшість в'язнів – укр. Тут був ув'язнений до літа 1935 р. Т. Бульба-Боровець.
1939 в Каневі на могилі Т. Шевченка відкрито меморіальний музей і пам'ятник.
1959 з воріт експериментального цеху Запорізького автомобільного заводу виїхав 1-й ЗАЗ-965 – «запорожець».
- 19** 1994 р. Львів: на Сихові, де 26.06.1941 НКВС ✦ стратило проф. д-ра Андрія Іщака, посвячено хрест, а 21.06. посвячені відновлені могили УСС на Янівському цвинтарі.
- 20** (до 11.07.) 1919 р. Всеукр. церковний собор в Києві.
☼ Олександр Матвійович Лазаревський, автор праць з історії Лівобережної України 17-18 ст.: «Малорос. посполиті селяни», «Люди старої Малоросії», «Опис старої Малоросії» (*1834 – +13.03.1902); ☼ Тарас Батенко політолог, оглядач «Поступу» (*1974).
- 22** 1944 р. наказ № 0078/42 за підписом Берії і Жукова про виселення з України всіх укр. у віддалені р-ни СРСР.
1994 Луцьк: фестиваль естрадної пісні «Світязь-94» та панахида на могилах 37630 жертв НКВС, замордованих 22-23.06.1941 р.
✦ Гнат Стефанів, військовий діяч, полковник УГА та Армії УНР, Начальний Командир УГА (1918), до 03.1919 в штабі УНР, учасник зимового походу 1920, комендант Запілля Дієвої Армії, консул ЗУНР в Ужгороді (*1885 – +1949).
- 23** 1934 р. Конгрес укр. жіноцтва у Станіславові.
1989 на г. Лисоні бл. Бережан велелюдний мітинг на могилах Січових Стрільців, що його влада спробувала було розігнати. По 2-му мітингу і панахиді (30.06) встановили синьо-жовтий прапор, жителі Бережанщини ушорядкували могили (30.07.).

(до 26) 1994 Всесвітній З'їзд укр. з Перемишльського повіту в м. Перемишль (Польща).

† Анна Горенко (Ахматова), поет (*1889 – +1966); ✨ Борис Чистяков, диригент (*1914 – +1980).

1894 р. рішення відновити Олімпійські ігри.

1944 засновано Злучений укр.-америк. допомоговий комітет.

1989 у 48-у річницю масових сталінських репресій в Галичині на Янівському і Личаківському цвинтарях у Львові та по всій Галичині відправлено па-нахида на могилах жертв НКВС.

✨ у м. Долина на Івано-Франківщині Мирослав-Іван Любачівський, гол. УГКЦ (від 7.09.1987); 21.09.1939 прийняв єрейське свячення з рук Митрополита Андрея Шептицького; у вересні Папа Павло VI надав йому ступінь почесного прелата, а 12.11.1979 висвятив у Римі; 25.05.1985 призначив кардиналом; з 30.03.1991 в Україні. (*1914 – +14.12.2000). прах спочиває у крипті Святоюрського храму; ✨ Богдан Михайлович Шиян, проф. ЛДУФК, д-р педагогічних наук, засл. працівник фізичної культури і спорту України, чл. редакційної колегії науково-методичного журналу «Фізичне виховання в школі» (*1934).

1919 р. ВР Антанти не визнала УНР незалежною укр. державою.

† в м. Ярославі вбито лікаря Івана Борима, родини Вербенців та ін. – з 1-их акцій терору пол. над укр. в Галичині (+1944); ✨ в більшовицькому конц-таборі в Кінгірі під час хвилі страйків, що прокотилася таборами Кірова, Тайшета, Уралу, Сахаліну, Комі, Караганди, Красноярська, Казахста-ну (загалом взяло участь 60 000 політ'в'язнів) убито було системою 500 українців (+1954).

1834 р. відкрито Київський ун-т.

1919 стрільці ГА здобули Бережани.

1944 депортація болгар, вірмен, греків з Криму.

1964 відкрито пам'ятника Т. Шевченку у Вашингтоні.

✨ Володимир Кузьмич, письменник (*1904 – +4.10.1943).

1569 р. за Люблинською унією Литви з Польщею, що значила їх остаточне об'єднання в єдину державу, укр. землі (Підляшшя, Волинь, Поділля, Брацлавщина, Київщина) перейшли до Речі Посполитої.

1914 величавий Шевченківський здвиг «Соколів» і «Січей» у Львові.

† розстріл на станції Балин бл. Кам'янець-Подільського полковника Петра Болбочана (+1919).

† Луїза Штернштейн, автор пам'ятника євреям на Замарстинові у Львові, скульптор (*1929).

- 29 ☼ Віктор Гресь, кінорежисер (*1939).
- 30 ☼ Федір Холодний (Гриценко) кобзар (*1814 – +бл. 1892); ☼ Софрон Витвицький, письменник і етнограф (*1819 – +1879); ☼ Марія Білецька, педагог (*1864 – +1937).

5-0

- 1 1630 р. Тарас Трясило погромив пол. бл. Переяслава, скараний козаками ✦ Чорний.
- 3 ☼ Іван Вишенський, письменник-полеміст (*1545 – +між 1621-1633 рр.).
- 4 1775 р. за наказом Катерини II 66 тис. військо ген. Текелія зруйнувало Закарпатську (Підпільненську) Січ, Козацьку республіку, яка проіснувала 20 р. З 10 тис. її захисників 7 тис. козаків утекло (5 тис – за Дунай). Калішівського засилають до Соловецького монастиря на 25 р. ув'язнення.
- 1990 Київ: на 1-му соборі Укр. автокефальної православної церкви бл. Митрополита Мстислава (Степан Іванович Скрипник, +11.06.1993) обрано 1-м патріархом в Україні і діаспорі.
- ☼ Петро Клодт, скульптор, авт. пам'ятника Св. Володимиру в Києві (*1805 – +20.11.1867).
- 5 ☼ Ольга Бачинська, колекціонер нар. вишивки (*1875 – +1951); ☼ Михайло Яловий (пс. Юліан Шпол), письменник, 1-ий президент ВАПЛІТЕ ✦ розстріляний (*1895 – +3.11.1937); ☼ Степан Сабадаш, композитор, диригент (*1920).
- 6 1945 р. в с. Верховина пол. відділ NSZ (нар. сили збройні) ✦ 194 укр., у т.ч. 5 дітей.
- ☼ Михайло Микиша, співак, драматичний тенор, педагог, проф. Київської консерваторії (*1885 – +20.03.1971); ☼ Інеса Братушич, співачка (*1970).
- 7 1945 р. рейд УПА в р-н Кременчука.
- 8 1630 р. Переяславський договір козаків з пол.
- ☼ Наталя Кобринська (дів. пр. Озаркевич), поетеса, громадська діячка, ініціаторка сновниці жіночого руху в Галичині – «Тов-во руських женщин» (С. Ніславів, 1884), за її участю вийшли жіночі альманахи «Перший вінок», «Наша доля»; осн. збірки «Дух часу», «Казки», «Ядзя і Катруся», «Ін. оповідання», похована у м. Болахові (*1855 – +22.01.1920).
- ✦ Корнило Сушкевич, 1-ий гол. НТШ (*1840 – +1885).
- 10 1920 р. Севрський мирний договір визнав спеціальний державноправний статус Галичини.
- ☼ Таїсія Литвиненко, н. а. України (*1935).
- 11 ☼ Іван Кушнір, скульптор (*1925).

- 12 | 1920 р. Харків: Держ. театр для дітей, нині – 1-ий укр. театр для дітей та юнацтва у Львові.
- 14 | (до 15) 1905 р. повстання на панцирнику «Потьомкін» на Чорному морі, ✦ Григорія Вакулєнчука, одного з лїдерів повсталих матросів.
 ☞ Іван Васильович Лучицький, історик, економіст, автор праць з історії аграрних відносин (*1845 – +22.08.1918).
 ✦ за «Києво-Печерським патериком» Агапіт, 1-ий відомий руський лікар, мощі якого зберігаються в ближніх печерах Києво-Печерської лаври (*? – +1095).
- 16 | ☞ Марія Сїяк, співачка (*1880 – +1940); ☼ Віктор Морозов, співак, композитор та перекладач (*1950).
- 16 | ☞ Марія Бурмака, композитор і співачка (*1970).
- 11 | 860 р. похід русичів на Константинополь.
 1935 заборона відвідувати Козацькі Могили під Берестечком волинським воєводою Юзефським.
- 10 | 1885 р. із Франції до Нью-Йорка доставлено дар – Статую Свободи.
- 10 | ☞ Михайло Горинь, педагог, директор в школах Дрогобиччини (1957-61), 26.08.1965 заарештований, суджений на 6 р. суворого режиму (*1930); ☼ Василь Откович, екс-нач. Льв. обл. управління культури (*1950).
- 11 | 1915 р. визволення Львова від рос. II-ю австр. армією під проводом ген. Бйога-Ермоллі.
 ☞ в Нагуєвичах Петро Іванович Франко, співзасновник «Пласту», четар УГА, командир авіазагону УГА, піонер авіації у м. Львові, педагог, науковець-хімік, письменник, драматург, арештований і ✦ розстріляний НКВС (*1890 – +28.06.1941); ☼ у Львові Катерина Грушевська, історик та етнограф, репресована (1937) (*1900 – +30.03.1943). реабілітована по-смертно (1959).
- 12 | ☞ гр. Володимир Дзедушицький, етнограф і археолог, засновник Льв. природознавчо-етнографічного музею (*1825 – +1899); ☼ Володимир В'ячеславович Соколов, чл. Льв. СХ (*1895 – +20.12.1971).
- 14 | ☞ Іван Гринецький, актор і режисер театру «Руська бесїда» (1874-1889) (*1850 – +25.01.1889); ☼ Іван Іванович Нехода, поет, гол. Кримської організації СПУ (1958-63), автор збірок оповідань і віршів для дітей та юнацтва (*1910 – +17.10.1963).
- 16 | ✦ в битві під Завихвостовом кн. Роман Галицький, герой Галицько-Волинського літопису (+1205).
- 16 | ☞ Василь Тарновський (старший), правник і меценат (*1810 – +16.12.1866); ☼ Василь Юхимович Власов, митець, чл. Льв. СХ (*1930 – +28.06.1962).

- 27** (до 28.) 1915 р. тривали бої УСС за Галич.
- 28** 1910 р. Митрополит Андрей Шептицький вперше в Австр. парламенті проголосив промову укр. мовою.
- 1940 за згодою Гітлера Румунія зрікається Північної Буковини і Бессарабії на користь СРСР. Тоді ж в Рад. Союзі прийнято закон про запізнення і прогули (за спізнення на 2 хв. відкривалася карна справа, за прогул поважних причин суджено від 3 до 10 р., за повторний – вища міра покарання (діяв до 1945).
- ✱ в Києві Юхим Мартич (спр. Фінкельштейн Мордух Шайович), письменник (*1910 – +27.07.1981).
- 29** 1945 р. Закарпаття возз'єднане з Рад. Україною.
- 1950 постановою Ради міністрів започатковане підприємство з виготовлення шампанських вин в Артемівську (Донбас).

РОЗДІЛ 7: ЛИПЕНЬ

- 1 липня – Всесвітній день архітектури та в перших числах липня День архітектури України;
- Бл. 1 липня День працівників морського та річкового флоту; ▲ День військ Протиповітряної оборони України;
- 2 липня – Міжнар. день спортивного журналіста; ▲ День працівника держ. податкової служби;
- В 1-у неділю липня вшановуємо Всіх Свв. Укр. народу;
- 4 липня – День працівників морського та річкового флоту;
- 7 липня – Різдво Св. Івана Хрестителя (Івана Купала); ▲ Міжнар. день кооперації;
- Бл. 8 липня – День рибалки;
- 11 липня – Всесвітній день народонаселення (1989);
- 12 липня – Свв. Верховних ап. Петра (патрон рибалок, каменярів та слюсарів) і ап. Павла (патрон виробників наметів);
- 16 липня – День прийняття Декларації про держ. суверенітет України (1990);
- Бл. 16 липня День бухгалтера;
- Бл. 19 липня День металурга;
- 20 липня – Міжнар. день шахів;
- 24 липня – Св. Рівноап. Кн. Ольги (*? – +969);
- Бл. 25 липня – День працівників торгівлі;
- 28 липня – Св. Рівноап. Кн. Володимира (*955; +1015); ▲ День системного адміністратора.

1-6

- У липні 1921 р. створено Льв. (таємний) укр. ун-т.
- у Торонто постав пам'ятник Т. Шевченкові (1951); відкрито Канадський ін.-т укр. студій в Едмонтоні (1976).
- (до 3) 1921 р. студентський з'їзд у Львові, гол. Василь Кучабський.
- 1991 1-й номер Всеукр. громадсько-політичного журналу «Державність», ред. М. Стасюк.
- В с. Кам'янобрід на Львівщині Петро Андрусів, мистецтвознавець, художник, на еміграції (з 1947) живописець історичних тем із Княжої та Козацької епох, монументальна картина «Тисячоліття Хрещення Руси-України», ікони, розпис церкви св. Йосафата у Філадельфії (США), ✱ у Рівнегеді, шт. Нью-Йорк (*1906 – +29.12.1981).

- 3 ✦ журналіст Олег Бреус, видавець газети «21 век» (+2001).
- 4 1991 р. синьо-жовтий прапор було піднято над будівлею ВР.
 ✨ Петро Панч (Панченко), письменник, 1-й гол. Лв. спілки письменників, автор історичних романів (*1891 – +1.12.1978); ✨ Богдан Янівський, композитор і піаніст, з. д. м. УРСР (1980), автор музики до вистав, теле- і мультиплікаційних фільмів, симфонічних і камерно-інструментальних творів, естрадних пісень («Гуси-лебеді», «Не забудь») (*1941 – +2005).
- 5 ✦ Осип Гладкий (*1789 – +1866), останній кошовий отаман Задунайської Січі, отаман Озівського війська; ✦ Ярослав Стецько, гол. проводу ОУН (бандерівців) (Мюнхен, +1986), місце якого посів В. Олесків.
- 6 ✦ в бою під Ріпками з пол. військом Михайло Небаба, козацький полковник (+1651).
 ✨ Іван Левинський, архітектор і підприємець, автор численних лв. споруд в стилі модерн: т-ва «Дністер», музичного ін.-ту, готелю Жорж та Торгово-промислової палати на просп. Шевченка; власник керамічної фабрики, фундатор агрономічно-технічного тов.-ва «Праця», добродійного тов.-ва «Сільський господар», студентського т-ва «Основа», похований на Личаківському цвинтарі, поле № 73, надгробок – п'єдестал із покладеною різьбленою капітеллю могутньої колони, що символізує втруту вел. зодчого і будівничого Галичини та епітафія «*Різьбив душі людей силою хафактеру, молотом енергії і кров'ю серця*» (*1851 – +4.07.1919).
- 7 1921 р. у Празі утворено Укр. Громадський Комітет (УГК).
 ✦ журналіст Ігор Александров, директор ТРК ТОР (+2001).
 ✨ Микола I, рос. імператор (з 1825) (*1796 – +1855); ✨ Августа Кохановська, етнограф, художниця, автор картин про Гуцульщину, портрет Ольги Кобилянської, іл. до творів І. Франка, О. Кобилянської, ✦ у м. Ілорунь, Польща (*1866 – +7.07.1927); ✨ Іван Тиктор, відомий видавець книг (*1896 – +26.08.1982).
- 8 ✦ журналіст Олександр Кривенко, київська газета «Соціальна Політика» (+2001).
- 9 1811 р. вел. пожежа у Києві знищила Поділ.
1961 у Вінніпегу (Канада) відкрито пам'ятник Т. Шевченку.
 ✦ пол. спалили в с. Терка 33 укр. (+1946).
- 10 (до 14.) 1996 р. у Львові відбувався з'їзд «Укр. молодь – Христові», мета – закласти міцний фундамент для побудови України як християнської держ.
- 11 1711 р. після погрому Чортомлицької Січі Росія змушена була визнати новітню засновану Олешківську Січ, відроджену під протекторатом Туреччини

- 1991 вночі зірвано 3 пам'ятники: С. Бандері, Є. Коновальцю і воїнам СС «Галичина» на г. Жбир.
- (до 17.) 1996 у Вітебську 5-й пісенний фестиваль «Слов'янський базар», де гран-прі здобула Руслана Лижичко.
- 1) Петро Левченко, художник-пейзажист, педагог (*1856 – +27.01.1917).
- 1951 р. у Пряшеві на Словаччині засновано Культурну Спілку Укр. Трудящих (КСУТ).
- 1956 у Польщі засновано Укр. Суспільно-Культурного Тов-ва (УСКТ).
- 1991 приїзд Патріарха УАПЦ Мстислава до Львова.
- 1) Сергій Уточкін, із 1-их укр. льотчиків. В день свого ✨ в Києві вперше в Рос. імперії (1911) злетів на літаку Сікорського (*1876 – +1916); ✨ Ярослав Кензьор, журналіст, публіцист, нар. депутат (*1941).
- 14 1991 р. в с. Жукові відкрито пам'ятник Богдану Лепкому.
- 16 1996 р. на Говерлі, найвищій гірській вершині України, урочисто відкрито пам'ятний знак на честь 5-ї річниці незалежності України.
- 17 (до 23.) 1996 р. у Каховці музичний фестиваль «Таврійські ігри». Приз «Золота жар-птиця» здобули Ані Лорак, Олександр Пономарьов, Ірина Білик, «Плач Єремії» і «Скрябін».
- 1) в м. Малин на Житомирщині Микола Миклухо-Маклай, вчений-етнограф, мандрівник, автор понад 160 праць, щоденника «Серед дикунів Нової Гвінеї» – укр. переклад Антоненка-Давидовича (*1846 – +14.04.1888); ✨ в с. Татарське (нині Піщане) на Стрийщині Філарет Миколайович Колесса, поет, композитор, сходознавець, літературознавець, фундатор укр. етнографічного музикознавства, автор наукової праці «Мелодії укр. дум», дійсний чл. НТШ та АН УРСР, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 78 (*1871 – +3.01.1947).
- 18 1946 р. відновлено в еміграції Спілку укр. молоді (СУМ).
- (до 20.) 1991 під гаслом «Батурин – гетьманська столиця» ряд заходів: наукова сесія з реабілітації гетьмана І. Мазепи, посвячення плити-пам'ятника на місці палацу Гетьмана, концерти місцевих хорів і лв. «Антея» з нагоди 500-річчя козаччини. 05.1992 – за участі укр. діаспори створено фонд ім. Мазепи.
- 1) Михайло Сирота, політик, депутат ВР, герой прийняття Конституції України 1996 (*1956 – +2010).
- 19 1096 р. кн. Святополк розгромив орду половецького хана Тугора під Переяславом.
- 20 1926 р. Єкатеринослав перейменовано на Дніпропетровськ.
- 1) Василь Кучер, письменник, поет, автор історичного роману «Устим Кармелюк» та численних творів про рад. дійсність (*1911 – +18.04.1967).

- 23 (до 27.) 971 р. укладено мирний договір Київського кн. Святослава з візантійським імператором Цимісхієм.
(до 6.09.) 1931 у Львові відбірковий чемпіонат Польщі до Чемпіонату Світу
- 26 ☼ Іван Дзюба, письменник, літературознавець, з шістдесятників, праця «Інтернаціоналізм чи русифікація», ув'язнений (1972-1973), мін. культури України (1993), академік НАНУ (*1931).
- 30 (до 2.08.) 1996 р. у Запоріжжі міжнар. книжковий ярмарок до 5-ї річниці незалежності України.

2-7

- 1 1592 р. в Перемишлі створено церковне братство.
✦ нім. вбили Гриця Максим'юк-Кайдаша, Крайового Провідника ОУН в лінії, ✦ Осипа Бродича (+1942).
- 2 (до 5.) 1992 р. в Дубно на Рівненщині 2-й фестиваль рок- та поп музики «Іграс Бульба».
☼ о. Іван Якимович Волянський, ред., видавець, громадський діяч, що працюючи бувши як священник до громади Шенандоа на копальню вугілля штату Пенсільванія (США), збудував церкву, заснував і був 1-м гол. «Сполучення Братств руських в Америці» (1887): 1-ий журнал укр. переселенців «Америка», 26.12.1887 відкликаний в Україну, працював у парохії с. Острівчик на Тернопільщині (*1857 – +1926).
- 3 ✦ Стебельський, «Гринь», підпоручник, командир сотні УПА, командувач засідкою на ген. Свєрчевського 28.03.1947. (*?- +1947).
- 5 1687 р. (25.07.. 26.07. або 4.08!) – календарні фантазмагорії, як у потрактуванні долі Гетьмана стрічкою «Молитва за гетьмана Мазепу», по невдалому поході на Перекоп замість Івана Самойловича обраний на гетьманство козацькою радою на р. Коломак Іван Мазепа (Калєдинський) (до 1700) 1847 прибуття Т. Шевченка на заслання в Орську кріпость.
☼ Сергій Петрович Стешенко, чл. Ав. СХ (*1902 – +20.04.1973).
- 6 1672 р. Петро Дорошенко в союзі з тур. розбив пол. бл. с. Четвертині над Ілмом; 27.07.1672 з султаном Махмутом IV йде на Польщу, облягає Львів. тур. нищать собор св. Юра, Личаківську вулицю, горить Галицьке і Краківське передмістя.
1927 постанова ВУЦВК про забезпечення рівноправ'я мов і сприяння розвитку укр. культури.
✦ бл. с. Лещова Нижня Георгій Янковський «Лемко», старший булітний УПА, комендант сотні УПА, комендант школи підофіцерів УПА (+1947).
☼ Ада Роговцева, артистка (*1937).

- 7 **Володимир Науменко**, педагог, чл. укр. стрілецької громади в Києві, мін. освіти за П. Скоропадського, літературознавець, ✱ розстріляний (*1852- +8.07.1919).
- ✱ в Іркутську єпископ Інокентій Нерунович, що навернув до християнства тунгусів, укр. церковний і культурний діяч, педагог, письменник, автор 1-ї в укр. літ. драми, в якій герой – Б. Хмельницький «Милость Божія...» (*? – +1747).
- 11 (до 12.) 1992 р. Луцьк: 4-й Всеукр. телевізійний фестиваль співаної поезії та авторської пісні «Оберіг-92», де взяло участь понад 60 виконавців.
- 1997 у Мадриді підписано Хартію про особливе партнерство між Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) та Україною.
- 11 (або 8.08) в м. Житомирі **Олег Ольжич** (Кандиба), громадсько-політичний діяч, письменник, археолог, світової слави науковець, син Олександра Олесея, ✱ замордований під час неперервного допиту в нім. концтаборі Заксенгаузені (*1907 – +10.06.1944).
- 1917 р. створено Президію ЦР на чолі з М. Грушевським.
- 10 **Петро Олійник**, нар. депутат (*1957).
- 11 1792 р. у Львові 1-й зліт повітряної кулі з людиною.
- 11 **Олена Степанів-Дашкевич** (Степанівна), хорунжий УСС, четар УГА, науковий співробітник АН України, географ, агроном, педагог, переслідувана рад. системою за переконання й славне минуле (*1892 – +11.07.1963); ✱ **Олександр Федорович Майко**, чл. Лв. СХ (*1922 – +12.09.1979).
- 12 1872 р. в Херсоні відкрито громадську бібліотеку.
- 1877 відбувся арешт Івана Франка і журналу «Друг».
- 1992 у с. Кирилівці (Шевченкове) спалено хату Т. Шевченка.
- 11 **Бруно Шульц**, дрогобицький єврейський письменник і художник (*1892 – +1942); ✱ **Петро Михайлович Головатий**, чл. Лв. СХ (*1907 – +16.02.1996).
- 14 **Мирослав Ірчан** (спр. пр. Андрій Дмитрович Баб'юк), письменник та поет, хорунжий УСС, УГА, ✱ розстріляний НКВС (*1897 – +3.11.1937); ✱ **В'ячеслав Брюховецький**, чл. Нац. комісії у справах України в ЮНЕСКО, президент Києво-Могилянської академії (*1947).
- ✱ Гетьман України Іван Скоропадський (+1722).
- 10 1862 р. в Києві урочисто закладений камінь до будівництва собору Св. Володимира за проектом архітектора Олександра Беретті.
- 11 **Мілена Рудницька**, видатна громадська діячка, публіцист, Гол. Всесвітнього Союзу Українок, представник України у Лізі націй, прах її перевезено з Мюнхена до гробівця брата (1994) на Личаківському цвинтарі, поле № 54 (*1892 – +29.03.1976).

- 15 ✦ НКВС розстріляло ряд укр. культурних діячів (+1937).
- 16 1917 р. 2-м універсалом ЦР проголошено взаємне визнання укр. ЦР рос. Тимчасового уряду.
- 17 1932 р. в Едмонтоні створено Укр. нац. об'єднання (УНО).
 ✧ Іван Айвазовський, художник-мариніст, полотна: «Очерет на Дніпрі», «Чумаки в степу вночі», «Весілля на Україні», засновник Феодосійської картинної галереї (1880), яку заповів місту (*1817 – +2.05.1900); ✧ с. Краківець Роман Шухевич (пс. Тарас Чупринка), чл. УВО (1923), організатор замаху на шкільного куратора Собінського (1926); військовий референт ОУН (з 1929), організатор нападів на пошту в Городку (1932) та на рад. посольство у Львові (1933), учасник замаху на Перацького (1934), заарештований на 6 р. тюрми, амністований (1938), Гол. Закарпатськ. Січі (до 06.1941), віце-міністр військових справ в уряді Стецька, Шеф Імперального Секретаріату УГВР (1943), Начальний вождь УПА, генерал УПА (з 9.02.1946), головнокомандувач УПА, вбитий в бою з КДБ в с. Могорша бл. Львова (* (30.06)1907 – +5.03.1950); ✧ Іван Гель, гол. Фонд ім. митрополита А. Шептицького (*1937).
- 18 1917 р. вимога полку Павла Полуботка про проголошення України самостійною.
 ✧ Євген Аршакович Левханян, чл. Льв. СХ (*1907 – +26.03.1964); ✧ Ганна Андруївна Давидович, графік в техніці кольорового деревориту та ліногравюри, майстер екслібрису, тематика – пейзажі та види Львова, спочиває на Личаківському цвинтарі, поле № 43 (*1927 – +6.11.1970).
- 19 ✧ Ілько Борщак, історик, публіцист дипломат УНР в Парижі (1919) (*1892 – +11.10.1959).
- 21 ✧ в Петербурзі Олена Шовгенів-Теліга, поетка, педагог (Варшава 1929-30), діячка ОУН, під час нім. окупації в Києві очолила Спілку письменників (1941), редактор тижневика «Літаври», арештована (9.02.1941); розстріляна гестапо в Бабиному Яру (*1907 – +21.02.1942); ✧ Анатолій Лупинський, гол. політреферантури УНА (*1937 – +1999), 2.02.2004 встановлено барельєф на будинку у Львові, де він працював; ✧ у Львові Лідія Шутко, п. України, скрипалька (*1947).
- ✦ Альфред Федецький, фотограф, кінооператор, автор 1-х хронікально-документальних фільмів та 1-х спроб у галузі кольорової фотографії (*1857 – +1902); ✦ мученицькою смертю в нім. концтаборі Авшвіці Василя Бандера (+1942). Брат Степана, ✦ а за кілька днів по 3-денних тортурах д-р Олександр, 2-й брат (+1942).
- 22 ✧ Петро Холодний, графік, видатний живописець-монументаліст (*1902 – +7.06.1930).

- † преподобний Антоній, засновник Києво-Печерського монастиря (*983 – +1072, або +10.07.1073); † Памва Беринда, автор 1-го укр. словника «Лексікона словеноросского і імен толкованіє» вчений-філолог, поет, педагог, типограф, гравер (*сер. XVI ст. – +1632).
- 1917 р. Київ: I Всеукр. робітничий з'їзд обрав Всеукр. Раду робітничих депутатів до ЦР.
- ✧ Василь Мисик, прозаїк, поет, перекладач. Заарештований 4.11.1934, засуджений на 5 р., звільнений (весна 1940) (*1907 – +3.03.1983); ✧ Єлизавета Семенівна Фащенко, художник текстилю, ініціатор організації Льв. художньої ткацької майстерні (ЛХВК); чл. Льв. СХ (*1927 – +9.09.1998).
- 1942 р. нім. розстріляли у Києві † чл. Проводу ОУН-Революційної Дмитра Мирона-Орлика, † Ореста Чемеринського, † Івана Рогача, † Василя Щирбу-Сандецького; в Кременчуці – відомого діяча на Київщині † Дмитра Щепанського; у Миргороді – † Миколу Лемика-Сенишина – заступника Крайового Проводу ОУН; у Житомирській тюрмі – чл. обласного Проводу ОУН † Миколу Кравса та † Василя Хому та † обл. Провідника ОУН Романа Марчака. У Києві арештували єпископа УАПЦ Мстислава (ув'язнений упродовж 7 міс.); у концтаборах замучено 2 братів Степана Бандери – † Олексу (25.07.) і † Василя (21.07.), † проф. Андрія Марченка, † Дмитра Яцьківа, † Юліана Петренка, † Івана Равлика. ▲ У с. Цумані † кілька тис. жителів.
- 1662 р. Сомко і Ромадановський побили війська Юрася Хмельницького під Каневом.
- 1687 (коли нині, а не 5.07 чи 4.08), Івана Мазепу обрано гетьманом України, то цього ж дня 1708 р. за його наказом страчено Василя Кочубея (бл. Білої Церкви).
- 1147 р. Климентія Смолятича обрано митрополитом укр. церкви.
- ✧ Ярослав Галан, письменник, за офіційною версією КДБ † вбитий ОУН-УПА, по чому рад. влада підняла нову хвилю репресій проти ворогів сталінського режиму в Україні (*1902 – +24.10.1949).
- † 2002 у 58 р. «визволення Львова від нім.» і з нагоди роковин утворення 14-го авіаційного корпусу ВПС України на Скнилівському летовищі під час проведення авіашоу сталася найбільша у світі з-посеред подібних заходів катастрофа: понад 200 потерпілих, з них † бл. 80.
- 1917 р. бої УСС з рос. військами біля с. Збрись на Вел. Україні.
- 1947 р. кінець операції «Вісла», на західні землі Польщі депортовано 160 тис. укр. населення.

3-8

- 1** 1783 р. Йосиф II відвідав Перемишль. Єпископ Перемишльський Максиміліан Рилло вирішив всі справи візантійсько-унійної церкви, що відтоді зветься греко-католицькою.
 (17.08.) 1918 засновано укр. ун-т у Кам'янець-Подільському.
 1953 день розстрілу політв'язнів Норильська.
 1963 на пленумі ЦК КП (б) У 1-м секретарем вибраний Петро Шелест.
 1993 у Луцьку Всеукр. фестиваль аматорських кінострічок пам'яті Івана Миколайчука.
 ☼ Богуслав Шашкевич, внук Маркіяна, командир бригади УГА, отаман (*1888 – +1935).
- 2** (до 4.07.) 1913 р. 1-й з'їзд «Укр. Студентського Союзу».
 1993 Конгрес Укр. Інтелігенції. (до 4.07.) з'їзд «Укр. Молодь Христові» до 60-річчя молодіжного християнського руху.
- 5** 1798 р. засновано Києво-Межигірську фаянсову фабрику.
- 7** 1078 р., по 5 літах від смерті засновника, преподобного Антонія Печерського, споруджено Києво-Печерський монастир.
 1923 при Укр. Громадському Комітеті у Празі відкрито Укр. педагогічний ін-т ім. Драгоманова.
 1988 на Ав. мітингу біля ун-ту, як йшлося про встановлення пам'ятника Т. Шевченкові, 1-й раз з вуст І. Макара (ведучого) пролунав заклик встановити пам'ятник С. Бандері у Львові.
 1993 зруйновано знак козацької слави на місці Крюківської битви (Полтавщина).
 ✦ передчасно пішов з життя зацькований компартійцями та нажаханий розмахом штучного голодомору Микола Скрипник, мін. освіти України, (+1933); ✦ розстріляні з рук нім. в Антоновському лісі на Кременеччині брати Пришляки, О. Куц, І. Мицик, І. Шульга, Шубський, ін. чл. ОУН-М (+1943).
- 8** ☼ Аесь Танюк, артист (*1938).
- 9** 1883 р. з ініціативи і під проводом архітектора В. Нагірного засновано укр. торговельну спілку «Нар. торгівля» у Львові.
- 10** (до 18.) 1993 р. під Севастополем Міжнар. молодіжний театральний фестиваль «Херсонесійські ігри».
- 11** 1993 р. 1-й Всесвітній конгрес гімназистів Сокальської гімназії на Львівщині.

- ❖ Володимир Савченко-Більський, генерал-хорунжий флоту УНР, організатор морського мін., начальник Гол. Морської Управи військового мін. (*1868 – +21.09.1955).
- 13 1943 р. Міжнар. комісія викрила вінницький злочин НКВД, де у 1937-41 рр. + 9500 укр.
- ❖ Мирослав Скорик, композитор, д-р мистецтвознавства, проф., н. а. України (1988), гол. лв. Спілки композиторів, учень А. Солтиса і С. Людкевича, автор знаної «Мелодії» та опери «Мойсей» на слова І. Франка (*1938).
- + Манасія Максимович, культурно-освітній і церковний діяч, проф. і ректор Києво-Могилянської академії (*? – +1758).
- 14 1943 р. нім. спалили с. Малиші, + 850 мешканців.
- + в ув'язненні небезпечний для московського уряду композитор України Артемії Ведель (*13.04.1767 – +1808); + журналіст Володимир Єфремов, газета «Собор» (+2003).
- 10 (до 28.) 1648 р. повстанці на чолі з Максимом Кривоносом розбили війська магната Яреми Вишневецького під Махнівкою і Староконстантновом.
- 1943 у Золочеві похорон жертв НКВД, 23 священники відправили панахиду.
- 1948 1-а сесія Укр. Нац. Ради в екзилі.
- 1993 утворено Волинський держ. ун-т в м. Луцьку; ▲ (до 18.) в Дубно (Рівненська обл.) фестиваль рок- і поп-музики «Тарас Бульба-93».
- ❖ Василь Барка, поет, прозаїк, літ. критик, романи «Жовтий князь», «Свідок» (*1908 – +?); ✨ Марія Стеф'юк, співачка, н. а. СРСР, лауреат Шевченківської премії (*1948).
- 17 1928 р. на «Червоному стадіоні» в Києві київське «Динамо» провело свій 1-й офіційно зареєстрований матч із одеськими одноклубниками (рахунок 2:2).
- ❖ в Галичині Шмуель Йосеф Агнон, євр. письменник, нобелівський лауреат 1966 (*1888 – +1970).
- 10 1918 р. в Канаді створена укр. греко-католицька церква. ▲ в Україні затверджено емблему укр. Чорноморського флоту – тризуб з хрестом у горі.
- 1958 Рада Мін. УРСР прийняла рішення про скорочення 8 з 40 наявних в Україні монастирів, у т. ч. Києво-Печерської лаври у Києві, Михайлівського жіночого монастиря в Одесі, чоловічого монастиря-пустині в Сумській обл.
- ❖ Володимир Маяковський, рад. поет (*1893 – +1930).
- 20 1943 р. загони «Поліської Січі» перейменовані на Укр. Нар. Революційну Армію (УНРА), яка продовжила боротьбу проти нім. та большевиків до 1944 р.

- 20 1993 Рада Безпеки ООН визнала постанову Парламенту Росії про статус Севастополя як недійсну і підтвердила територіальну цілість України.
 ☼ Ілля Шульга, художник-реаліст (*1878 – +1938).
- 21 1773 р. папа Климентій XIV скасував Єзуїтський орден, а австр. цісар Йосиф II конфіскував маєтки ордену в Галичині і на Волині.
 1848 Перемишльський лицей перетворено на укр. гімназію.
 ☼ Прокіп Гаркавий, селекціонер (*1908).
- 22 (до 1.08.) 1953 р. повстання політв'язнів у концтаборах Воркути (почалося страйком у таборі № 2, очоленим Юрком Левадою. † 500 в'язнів).
 1993 утворено Академію правових наук у Києві.
 ☼ Давид Підгурський, письменник, вчений-латиніст (*1803 – +?).
- 24 1918 р. закони гетьмана П. Скоропадського про загальну військову повинність і кримінальну відповідальність за перевищення максимальних встановлених цін і спекуляцію.
- 26 † страта козацьких полковників Кочубея та Іскри (+1708).
- 27 (чи 13.08.) 988 р. Україну-Русь хрестили. В Києві встановлено пам'ятник святителю Св. Кн. Володимирові (1853, арх. В. Демут-Малиновський, скульптор П. Клодт).
 ☼ Володимир Короленко, письменник, публіцист укр. походження, відомий з свого незалежного погляду на життя, популяризатор творів укр. письменства в Росії. У м. Житомирі, на батьківщині письменника, та в Полтаві, де жив (1903-21) створені літ.-меморіальні музеї (*1853 – +25.12.1921).
 ☼ Галина Пагутяк, письменниця, есеїст, Лауреат літ. премії Фундації Антоновичів (1998) (*1958).
- 28 † гетьман реєстрового козацтва Михайло Дорошенко (+1628).
- 30 (чи 18 або 20.07.) 1863 р. Валуєвський указ (таємний) рос. мін. Валуєва щодо цензури – про заборону викладання укр. мовою в школах, друку книжок (наукових, педагогічних, релігійних) та показу вистав укр. мовою.
 1993 відкрито пам'ятник жертвам голодомору 1932-1933 рр. в с. Петриківцях на Вінничині.
 ☼ Володимир Дуда, з. а. України, скрипаль, концертмейстер камерного оркестру «Віртуози Львова» (*1948); ☼ Віра Агеєва, літературознавець, критик, Лауреат Нац. премії ім. Т. Шевченка (1996) за написану в співтворстві «Історію укр. літ. ХХ ст.» у 2-х книгах. – К., 1995 (*1958).
- 31 1853 р. нафтова лампа освітила аптеку П. Міколяша «Під звіздою» на вул. Широкий (Коперника) у Львові. 1-а у світовій практиці хірургічна операція при світлі нафтової лампи проведена лікарем Заорським. Нахід Ігнатія Лукаевича запатентований не був і випуск лампи почав віденська фірма «Дітмар».

4-9

- (до 2.) 1994 р. в Севастополі фестиваль укр. пісні «Зоряний Прибій».
- ☼ Пилип Чирко, художник (*1859 – +1928).
- 1439 р. на Флорентійському соборі київський митрополит Ісидор підписав церковну унію про об'єднання православної і католицької церков під владою Римського Папи.
- ☼ Павло Одрехівський, майстер різьби по дереву (*1899 – +1973).
- 1989 р. мітинг у Львові, присвячений 50-м роковинам смерті Б.-І.Антонича, організований Ігорем та Іриною Калинцями.
- ☼ Степан Ленкавський, публіцист, громадсько-політичний діяч, провідник ОУН від часу загибелі С. Бандери (1959), ідеолог Союзу Укр. Націоналістичної Молоді, автор «Декалогу», похований у Мюнхені (*1904 – +30.10.1977).
- ✦ Іоанн Левада (І. В. Сікачка), письменник (*1734 – +1814).
- 1954 р. таємна постанова КП про посилення антирелігійної пропаганди в Україні.
- 1994 у київському Паладі культури «Україна» 1-й міжнар. фестиваль «Укр. всього світу, єднаймося!»; ▲ (до 12.) в Ів.-Франківську Світовий конгрес Союзу українців.
- ☼ Генріх Топольницький, композитор, музично-громадський діяч, автор кантати «Хустина», хорів на вірші Т. Шевченка, Маркіяна Шашкевича, Павла Грабовського, Якова Щоголева, досліджень «Перегляд ХІХ ст. для музичних русинів» (1894), «Пару слів про стан музики русько-укр.» (1900) (*1869 – +1920); ☼ Михайло Мороз, художник (*1904 – +1992).
- 1659 р. облога московськими військами полковника Гуляницького під Конотопом, їх розгром гетьманом І. Виговським. ✦ 30 тис. московських солдатів.
- (до 10) 1709 битва під Полтавою завершилася перемогою московських військ Петра І. Втеча Карла ХІІ і Мазепи в Молдавію до турків.
- 1989 Конференція Львівської обласної організації Товариство укр. мови у Львові.
- ✦ в авіакатастрофі полковник Дмитро Вітовський – 1-й керівник ГА, 1-й секретар військових справ ЗО УНР (+1919).
- ☼ Іван Брик, філолог, педагог, громадський діяч, д. чл. НТШ, гол. лв. Просвіти (1932/9), ред. «Письма з Просвіти» (*1879 – +1947); ☼ Алла Євгенівна Чистоганова, чл. Лв. СХ (*1924 – +17.04.1987).
- 1783 р. указом військової колегії Рос. імперії укр. лівобережні козацькі полки перетворено на регулярні полки рос. армії.

- 9 | 1839 цар Микола I ліквідував греко-католицьку церкву на теренах Рос. імперії, окрім Царства Польського – Холмщини і Підляшшя.
(до 16) 1944 останній бій частин УПА-Захід – з нім. в р-ні Сколе бл. Кам'янка і Липа.
☉ Ігор Калинець, поет і громадський діяч, лауреат Держ. премії України ім. Т. Шевченка (*1939); ☼ Ірина Карпинець, театральна художниця (*1939).
- 10 | 1934 р. створення Нар. Комісаріату Внутрішніх Справ (НКВД) та ОСО (Особое Совещание), яке мало право розглядати справи ув'язнень без сумнівно виносити вирок. Створено БАМ-лаг.
1994 Леоніда Кучму обрано президентом України, ▲ Олександра Лукашенка – Білорусії.
- 11 | ✦ Св. кн. Ольга († 969).
(до 15.) 1944 в Карпатах в р-ні с. Недільна Турківського повіту утворення Укр. Гол. Визвольної Ради (УГВР) – політичного проводу УПА (тимчасового укр. парламенту). З ініціативи С. Бандери керівником вибрано проф. Доленка.
1989 за рішенням Ради керуючих програми розвитку ООН відзначається міжнародний день народонаселення.
- 12 | ☼ Мирон Яців, художник, графік (*1929 – +1996).
- 13 | ☼ Марко Черемшина (пс. Івана Юрійовича Семанюка), письменник (*1874 – +1927); ☼ Ісаак Бабель, одеський письменник (*1894 – +1941).
- 14 | 1894 р. у Львові 6 хв., аж до моменту, як лв. Володимир Хомицький забив гол, тривав 1-ий на території Укр. футбольний матч між командами «Сколів» Львова та Кракова. «Величезною гонитвою за м'ячем» започаткована славна історія лв. футболу.
(до 22) 1944 бої Дивізії «Галичина» під Бродами, де перемогли більшовицькі війська. ✦ Дмитро Паліїв, четар УГА (19.07.).
1994 Київ, 1-й Міжнар. фестиваль пісні «Українці всього світу, єднаймося!» орг. Іван Попович.
☼ Алла Тютюнник, поетка, прозаїк (*1949) ☼ Валерій Михайлович Сушич, президент Нац. комітету спорту інвалідів Укр.; президент укр. федерації спорту інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату; радник прем'єр-міністра Укр. на громадських засадах, нар. депутат України. Комітету у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів, засл. діяч олімпійської культури та спорту Укр., співавтор закону: «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні», нагороджений орденом «За заслуги» III (11.2000), II (03.2002), I (10.2004), орденом кн. Ярослава Мудрого V ст. (04.2006), званням Герою України (04.2006).

України з врученням Ордена Держави (10.2008); почесний д-р Льв. держ. ун-ту фізичної культури (від 15.05.2008) (*1954).

10 (до 16) 1939 р. 1-й Всеканад. фестиваль укр. музики, пісні і танцю в Торонто (Канада); ▲ 1944 створено УГВР.

○ Мирослав Падовський, художник, скульптор, педагог, потерпілий у різні в с. Малковичах бл. Перемишля в ніч на 17.04.1945, мій батько (*1934 – +29.10.2000), похований на Сокільницькому цвинтарі бл. Львова.

10 1919 р. під тиском пол. військ УГА змушена перейти в с. Кудринця за р. Збруч на територію Укр. Нар. Республіки. Уряд ЗУНР осів у Кам'янець-Подільському.

1934 (до 12.08.) І з'їзд письменників України у Харкові заснував Спілку Письменників України.

○ Іван Бокшай, композитор, диригент, священник (*1874 – +1940).

17 1709 р. «Решетилівські статті», за якими нагляд за Україною здійснював Петро І.

○ (або 29.) Олена Пчілка (Ольга Петрівна Косач, з дому Драгоманових), письменниця, фольклорист, етнолог, мати Лесі Українки (*1849 – +4.10.1930).

10 1994 р. IV Фестиваль театрального мистецтва «Херсонські ігри» у Севастополі.

✦ Ірук бандитів КГБ у Львові коментатор радіо «Незалежність», талановитий композитор, журналіст Василь Чудик (+1999). Коштом матері загиблого виданий посмертний альбом його пісень «Завжди з Вами».

10 1944 р. УГВР затвердила «Присягу вояка Укр. Повстанської Армії».

10 1919 р. частини Окремого корпусу УСС Є. Коновальця розбили Богунську дивізію М. Щорса.

1994 Міжнар. фестиваль фольклорної творчості у Голоско на Волині; ▲ (до 21.) у Луцьку міжнар. фестиваль танцю «Поліське літо з фольклором».

11 1774 р. за Кючук-Кайнарджійським мирним договором із Туреччиною Запорозжя та землі між Пд. Бугом і Дніпром відійшли до Росії.

✦ 1939 бл. Торунського перевалу пол. влада розстріляла 3421 січовика Карпатської України.

12 1774 р. за Кючук-Кайнарджійським миром Росія утвердила свою присутність на Чорному морі, до неї відійшли землі між Дніпром і Південним Бугом.

1819 відбувся 1-й спектакль «Наталка-Полтавка» за п'єсою І. Котляревського.

- 22** ☼ Леонід Позен, скульптор (*1849 +8.01.1921); ☼ Ростислав Сергійович Щепетков, чл. Ав. СХ (*1919 – +2.11.1988); ☼ Олександр Топчієв, етногеограф, д-р географічних наук, проф., вивчає питання географічних основ земельного кадастру (*1939).
- 25** ☼ (або 30) Михайло Косач (літ. пс. Обачний), брат Лесі Українки, письменник, перекладач, вчений (*1869 – +16.10.1903).
 ✦ Василь Тарновський (молодший), культурно-освітній діяч, колекціонер (*1837 – +1899).
- 27** 1649 р. військо Б. Хмельницького перемогло пол. армію короля Яна Казимира під Збаражем.
 1834 у Києві засновано ун-т св. Володимира (Нац. Ун-т ім. Т. Г. Шевченка).
 1859 2-й арешт Т. Шевченка. Перебував у травні в Україні (Корсунь).
 1944 рад. війська захопили Львів і Станіслав; Дрогобич (6.08.).
 ☼ у с. Дзвиняга Кременецчина Іван Гнатюк, письменник. Заарештований по дорозі до в'язниці утік. 27.12.1948 – 2-ий арешт, засуджений на 25 років спецтабору Берлагу на Колімі. 6.02.1956 звільнений (*1929).
 ✦ в бою козацький полковник Морозенко (Станіслав Морозовицький) (+1649); ✦ в с. Сентове Нестором Махном та майбутнім чекістом Чубенком застрелений Гол. отаман Херсонщини і Таврії, визначний укр. полководець часів Нац. революції 1918-1919 рр. Матвій Григор'єв (спр. пр. Никифор Серветник). (*1884 – +1919).
- 28** 1914 р. I-а Світова війна, в якій взяла участь 31 держава. Австрія оголосила війну Сербії.
 ☼ Георгій Домашенко, архітектор (*1899 – +1965); ☼ Володимир Овсійчук, мистецтвознавець (*1924).
- 29** 1919 р. остання битва армії УНР і ГА з більшовиками перед здобуттям Києва.
 ☼ Михайло Зоценко, рос. письменник, автор біографічної повісті «Тарас Шевченко», передмови до рос. видання «Кобзаря» 1939 р., гол. Лешинградського ювілейного комітету з відзначення 125-річчя Шевченка, автор перекладів укр. поезії (*1894 – +22.07.1958).
- 30** 1019 р. битва на Альті: кн. Ярослав розбив Святополка.
 1989 урочисті збори на г. Ключ з нагоди відкриття могил УСС.
 ☼ Софія Налепинська-Бойчук, графік, дружина Михайла Бойчука, ✦ розстріляна в застінках НКВС (*1884 – +13.07.1937); ☼ Володимир Горбовий в м. Долині лікар, провідний діяч ОУН, який по 25-річному заслання повернувся в Долину (*1899 – +1984); ☼ Павло Муравський, укр. хоронісний диригент і педагог (*1914).

✠ важкоранений в бою під Лоєвом наказний гетьман Михайло Кричевський (31.07), козацький полковник, близький соратник Б. Хмельницький (+1649); ✠ у бою з НКВС ген. Л. Ступницький-Гончаренко, шеф штабу УПА-«Північ» (+1944).

11 1924 р. пол. уряд заборонив вживання укр. мови в держ. установах Східної Галичини.

1994 перезахоронення 66 жертв НКВС з Замарстинівської тюрми у Львові з червня 1941 р.

✧ Станіслав Адаменко, н. художник Укр., ген. директор Архітектурно-художнього фонду «Арт» (*1949); ✧ Ірина Шинкарук, співачка (*1979).

5-0

1 1910 р. у Львові студентська демонстрація з вимогою відкриття укр. ун-ту; пол. шовіністи ✠ студента Адама Коцка.

1990 у Львові вийшов 1-й номер часопису «За вільну Україну»

9 ✧ Іллярій Дилінський, співак (*1855 – +1919); ✧ Франц Коківський (пс. Богдан Левченко), письменник, журналіст, перекладач, етнограф, один із засновників музею «Лемківщина» у м. Сяноку (1930), автор численних наукових розвідок про лемків громадський діяч, держ. комісар в Козові за ЗУНР, адвокат, ✠ в тернопільській тюрмі (*1885 – +9.09.1940).

1 1705 р. драма Ф. Прокоповича «Володимир» на честь І. Мазепи, поставлена в Києво-Могилянській академії.

1885 створення в США укр. емігрантами за ініціативи І. Волянського 1-го тов.-ва взаємодопомоги «Братство св. Миколая».

4 ✧ Адам Солтис, композитор, диригент, вчитель М. Скорика (1930-34) (*1890 – +1968).

п 1990 р. в Коломиї 1-ий Всесвітній Собор Укр. Духовної (Святої) Республіки під гол. О. Бердника.

п ✠ спалений на вогнищі інквізиції Ян Гус, мислитель, діяч Реформації, нац. герой Чехії, ректор Празького ун-ту. Йому присвячений твір Т. Шевченка «Єретик» (*1371 – +1415); ✠ Олександр Шумлянський, лікар (*1748 – +1795).

7 1940 р. у Львові відкрито Літ.-меморіальний музей Івана Франка.

✧ Юрій Смолич, письменник (*1900 – +26.08.1976); ✧ Іван Кандиба, колишній політв'язень, гол. об'єднання «Держ. Самостійність України» (*1930).

0 1885 р. у Львові Омеляном Огоновським і Юліяном Романчуком створена укр. політична організація «Нар. Рада».

- 10** ☼ Петро Прокопович, укр. бджоляр, винахідник рамкового вулика (у Львові на території музею укр. мистецтва, вул. Драгоманова, є присвячений йому пам'ятний знак (*1775 – +1850)); ☼ Леонід Буряк, футболіст і тренер (*1955).
- 11** (до 14) 1925 р. Львів: Укр. нац.-демократичне об'єднання (УНДО), гол. Д. Левицький.
- 12** (або 14.08.1581) 1580 р. надрукована Іваном Федоровим «Острозька Біблія», що на ній присягнув на вірність укр. народові В. Ющенко.
1920 нота мін. іноземних справ Великобританії лорда Керзона до уряду Росії з вимогою припинити наступ Червоної Армії на Польщу та розмежувати територію країн по лінії, прийнятій Верховною радою Англії 8.12.1919 – «Лінія Керзона».
- 13** 1985 р. на стадіоні в Парижі Сергій Бубка подолав висоту в 6 м у стрибці з жердиною, встановивши тим світовий рекорд.
☼ Іван Григорович Сокульський, поет-шістдесятник, 1-й арешт за літературної молоді Дніпропетровщини в обороні укр. мови і культури та проти цькування роману О. Гончара «Собор», та за поширення праці І.Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація» (1969), 2-й арешт за участі у створенні Укр. Гельсинської Групи (1980), засуджений на 5 р. в'язниці, 5 – особливо суворого режиму, 5 р. заслання, витримав 73 доби безперервного карцеру, інфаркт, йому додали ще 3 р. терміну, вірш «Меч Святослава», поетична збірка «Владар каменю», гол. ред. самвидавного журналу «Пороги» (1988-1990), жорстоко побитий «невідомими» під час мітингу на підтримку незалежності України (*1940 – +1992); посмертно нагороджений Орденом «За мужність» I ступеня (1995) та указом Президента В. Ющенка Орденом Свободи (01.2010).
- 15** 1410 р. у вирішальній битві Великої війни (1409-1411) під Грюнвальдом (Тевнебергом) пол.-литов.-укр. війська побили лицарів Тевтонського ордена (1466 припинив існування).
1920 Київський вищий ін.-т нар. освіти – нині Укр. держ. педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова.
1990 у с. Краківці відбувся мітинг пам'яті ген.-хорунжого УПА Романа Шухевича.
✦ в Берестові під Києвом Св. кн. Володимир (+1015).
☼ Василь Іванович Кищак, майстер дереворізьби (*1930 – +28.01.1962).
- 16** 1990 р. прийнято Декларацію про держ. суверенітет України ВР у Києві.
☼ Олекса Коваленко, перекладач і поет (*1880 – +1927).
- 17** ☼ Тамара Гундорова, літературознавець, критик, нагороджена премією і золоту медаллю для молодих вчених НАНУ (1986), міжнар. премією ім. Ковалевих (США, 1996), Член-кор. НАНУ з 2003, Віце-президент Міжнар. асоціації українців (*1955).

- 18 1995 р. означене «Чорним вівторком» – побиття на Софійському майдані процесії похорону патріарха Володимира Романюка, погреб його під огорожею Софії Київської.
- ✧ Панас Кочура (спр. пр. Кочур), письменник, з 1929 р. прикутий до ліжка (*1905 – +5.11.1976).
- ✦ Юрій Амбіцький, скульптор, чоловік Даниїла Байко (+2000).
- 19 1870 р. Св. престол проголосив догмат про безгрішність Папи Римського. (до 3.08.) 1980 Олімпійські ігри в Москві та в їх межах футбольний олімпійський турнір в Києві.
- ✧ Тарас Мигаль, письменник (*1920 – +13.08.1982).
- 20 1895 р. у Львові почала виходити газета «Громадський голос».
- 1935 рішення Політбюро ЦККП(б)У «Про вилучення з бібліотек України зінов'євсько-троцькіської та націоналістичної літ.».
- 21 ✦ Іоан Максимович, письменник, автор віршованих і прозових творів та перекладів (*12.1651 – +1715); ✦ Сергій Параджанов, кінорежисер (*1924 – +1990).
- 24 1015 р. за наказом кн. Святополка у боротьбі за Київський престол ✦ його брата Св. кн. Бориса.
- 1990 перед будинком Київміськради нар. деп. над Києвом піднявся нац. синьо-жовтий прапор.
- 27 ✧ Володимир Маковський, вчений у галузі турбінобудування (*1870 – +1941);
 ✧ Орест Руснак, співак-тенор провідних театрів Європи (*1895 – +1960);
 ✧ Мирон Кипріян, сценограф, живописець (*1930); ✧ Наталка Половинка, акторка театру ім. Леся Курбаса (*1965).
- 31 ✧ Павло Попов, літературознавець і фольклорист (*1890 – +1971).
- 30 1880 р. відкрито Феодосійську картинну галерею.
- ✧ в Прилбичах Андрей Шептицький (Роман-Марія-Олександр), Митрополит греко-католицької церкви, громадський діяч і меценат укр. культури, засновник Укр. Нац. Музею, Нар. лічниці, Богословської Академії, чл. НТШ (*1865 – +1.11.1944), від 5.11.1944 спочиває у крипті Архикатедрального собору св. Юра у Львові. 30.07.1990 1-е урочисте святкування у Львові 125-річчя.
- ✦ Авмросій Метлинський, поет, перекладач, фольклорист, етнограф (*1814 – +1870).
- 10 ✧ Ілля Турчиновський, письменник, автор діалогів та інтермедій (*1695 – +?).
- 11 1965 р. у Великій Британії заборонена реклама цигарок на телебаченні.
- 1995 створено Білоцерківський держ. аграрний ун-т.
- ✧ Володимир Гришко, н. а. України, співак-тенор, соліст Нац. театру опери та балету (*1960).

РОЗДІЛ 8: СЕРПЕНЬ

- Кожна 1-а неділя серпня – День ушанування Маркіяна Шашкевича в с. Підлисса. Відпуст на підлисецькій г. Білій, уклін будителєві землі Галицької М. Шашкевичу (1989, відновлена традиція);
- 1 серпня – День військово-морських сил України; ▲ День залізничника;
- 2 серпня – Св. Пророка Іллі; ▲ День аеромобільних військ;
- 6 серпня Міжнар. день «Лікарі світу за мир»;
- 7 серпня – Успіння Св. Анни, матері Марії;
- 8 серпня – День військ зв'язку;
- 9 серпня – Св. Влкч. Пантелеймона, Св. Климента архієпископа Охридського; ▲ Всесвітній день народів світу; ▲ Міжнар. день корінних народів світу;
- Бл. 9 серпня День будівельника; ▲ День працівників ветеринарної медицини;
- 12 серпня Міжнар. день молоді;
- 13 серпня Міжнар. день шугльги;
- 14 серпня – Винесення Чесного Хреста, Свв. мучеників Маккавеїв: 1-ий Спас (медовий, мокрий, маковія); ▲ Хрещення Руси-України (988).
▲ Поч. Успенського посту;
- 19 серпня – Св. Преображення Господне. Спас (яблучний); ▲ День пасічника;
- 23 серпня Міжнар. день пам'яті жертв работорівлі та її ліквідації;
- Бл. 23 серпня День авіації;
- 24 серпня – День проголошення Акту незалежності України (1991). 20.02.1992 укр. парламент встановив його днем загальнонар. держ. свята, скасувавши попереднє рішення про держ. свято 16.07.;
- 25 серпня – День авіації;
- 26 серпня – День шахтаря;
- 28 серпня – Успення Пресв. Богородиці;
- 29 серпня – Перенесення Нерукотворного Образа. Спас Нерукотворний (горіховий, полотняний);
- Бл. 30 серпня День шахтаря.

1-6

- 1 1941 р. Галичина у нім. Ген. Губернії (дистрикт Галичина чи Краківський генерал-губернаторства).
- 1956 у Кременчузі на базі підприємства з випуску мостових конструкцій (від 1.08.1945) після переобладнання його було випущено 1-й кукурудзозбиральний комбайн. Комбайновий завод став базисом до розвитку виробництва самоскидів КрАЗ-ів (від 11.1959), які випускає й нині.
- 3 1651 р. пол. війська під проводом Яна Радзівілла нищать Київ.
- 2006 р. згідно Постанови Кабінету Міністрів Укр. «Про утворення Львівського державного ун-ту фізичної культури» (26.07.2006) на базі діючого від 1940 ін-ту Львів збагатився на ще один університетський заклад.
- 4 (до 5.) 1916 р. Саскатуні (Канада) утворено ін-т ім. Петра Могили.
- ☼ Трохим Зіньківський, поет, байкар, публіцист, перекладач (*1861 – +20.06.1891).
- 5 (до 11.) 1996 р. в Запоріжжі відбувся Всеукр. фестиваль телевізійних програм.
- 7 1891 р. 1-а еміграція укр. до Канади: 2 галичан з с. Небилова Калуського району.
- ☼ Леопольд Іванович Левицький, художник, графік та живописець, з. д. УРСР, автор картини «Малий Франко в ковальні батька», графічних серій та іл. (серія ліногравюр – іл. до оповідань Франка, закарпатських казок), Личаківський цвинтар, поле № 4, на могилі сучасний пам'ятник роботи скульптора Теодозії Бриж, що символізує власноручний підпис митця (*1906 – +14.05.1973).
- 8 1991 р. на буд. 106 по вул. Маяковського у Львові, де в 1973-79 рр. жив Володимир Івасюк, автор «Червоної Рути», «Орфей нашого відродження» відкрито меморіальну дошку. Було зібрано 10 000 підписів львів'ян з переіменування вулиці на честь композитора, яке так і не було введено. Вулиця нині має назву Костя Левицького.
- 9 1941 р. арешт Степана Ленкавського нім. (служба пропаганди Центрального Проводу ОУН).
- ☼ в с. Бикові в Галичині Олександр Тисовський (пс. Дрот), біолог, педагог, основник і організатор «Пласту», емігрував у Відень (1940) (*1886 – +29.03.1968).
- 10 1651 р. оборона сотником Александренком з 600 козаками м. Трилітці бл. Павлоч від пол. військ Потоцького (жінки з вилами і косами зарікали нім. полковника Стравса) і повне винищення всіх по здобутті.
- ☼ Роман Лубківський, письменник і громадський діяч (*1941).

- 1916 р. бої укр. січових стрільців на г. Лисоні.
- ☐ Михайло Доленко (спр. пр. Клоков), поет і критик, автор монографії «Визначник рослин УРСР» (у співавт.), відзначеної Держ. премією СРСР (1952) (*1896 – +6.10.1981).
  - ☐ Володимир Михайлович Паньків, чл. Льв. СХ (*1896 – +5.06.1980).
  - ☐ Іван Михайлович Скобало, чл. Льв. СХ. (*1926 – +22.06.1980).
  - ☐ Олександр Кониський, письменник, педагог, ініціатор співпраці східно- та захіноукр. культурно-освітніх організацій, автор підручників для недільних шкіл, тексту гімну «Боже, великий, єдиний» (*1836 – +12.12.1900);
    - ☼ Василь Герасим'юк, поет, ведучий літ. програм Нац. радіо (*1956).
  - ✦ Омелян Савицький, педагог, автор 1-их у Галичині підручників з математики і фізики укр. мовою (*1845 – +1921).
  - ☐ Микола Зарудний, письменник, драматург, публіцист (*1921 – +1991).
  - ☐ Іван Юрійович Красовський, митець, чл. Льв. СХ. (*1921 – +13.04.1989).
  - 1941 р. «Поліська Січ» УПА відбила м. Олевськ від більшовиків.
    - ☐ Іпатій Потій, церковний діяч, один із засновників унії в Україні, письменник-полеміст, Київський митрополит (1599) (*1541 – +1613);
    - ☼ Ольга Сумська, акторка (*1966).
  - 1931 р. у Львові відбувся відкритий Чемпіонат Європи і Світу з стрільби, мисливства і лучних змагань.
  - 1991 (до 25.) у Болграді (Одеська обл.) 1-й Всесоюзний фестиваль болгар. нац. культури.
  - 1996 у відреставрованому Палаці культури «Україна» в Києві відбулися урочисті збори з нагоди 5-ї річниці незалежності України.
  - 1871 р. на березі р. Кальміус англ. Джон Юз налагодив виробництво металу у Юзівці (нині Донецьк), була здана в експлуатацію перша доменна піч.
  - 1946 постановва ЦК КП(б)У про нібито грубі помилки і націоналістичні викривлення в книзі «Нариси історії укр. літ.».
  - 1991 у Києві парламентом України прийнятий Акт проголошення незалежності.
    - ☐ Василь Щурат, поет, автор гимнів: «Просвіти» та 2-х – для америк. укр., збірок пісень та ігор для дітей, літературознавець, філософ, перекладач: «Оди» Горация, «Пісні про Роланда», «Пісні про Нібелунгів», «Слова про похід Ігоря», «Святого Письма», академік, педагог. Виданням антології європейської поезії 19 ст. дав укр. літ. поезію майже всіх європейських мов. Відень: ступінь д-ра філософських наук за дисертацію про літ. пам'ятку України-Руси «Слово Данила Заточника» (1896), основник філії «Просвіти» в Бродях, дійсний чл. НТШ, 1-й ректор Укр. таємного ун-ту у Львові (1921); похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1871 – +27.04.1948).

- 25** 1996 р. Постанова Президента України Л. Кучми «Про грошову реформу в Україні». Реформа тривала 2-16.09., обмін відбувся з розрахунком 100 000 карбованців на 1 грн.
- 26** (30.) 1991 р. Президія ВР України прийняла указ про тимчасове припинення діяльності Компартії України до остаточного розслідування обставин, пов'язаних з держ. переворотом 19.-21.; ще 23. рішенням обл. Рад м. Львова закрито обком і всі райкоми поставленої поза законом КП України обл., майно опломбовано.
- ☼ **Василь Юрчак**, актор (*1876 – +1914).
- 27** ☼ в с. Нагуєвичі на Дрогобиччині **Іван Франко**, письменник і філософ, вчений, громадський та політичний діяч, видавець численних укр. журналів, спочив на Личаківському цвинтарі, поле № 4, намогильний пам'ятник роботи Сергія Литвиненка, функціонують меморіальні музеї у Львові та Нагуєвичах (*1856 – +28.05.1916); ☼ **Антін Федорович Будзан**, критик мистецтва, дослідник нар. мистецтва: різьбярства (*1911 – +6.10.1987); ☼ **Богдан Ступка**, н. а. України, актор Нац. академічного драматичного театру ім. І. Франка, кіноактор, экс-міністр культури України (*1941).
- 28** 1921 р. ЧК у Києві розстріляла ✠ 39 чл. Укр. Центрального повстанського комітету, серед яких ✠ поета Григорія Чупринку та ✠ чл. УВО полковника Івана Андруха.
- 1941 депортація нім. з Наддніпрянської України рад. владою.
- 1996 над архіпелагом Шпіцберген (Норвегія) зазнав аварії рос. авіалайнер Ту-154, на борту якого перебувало ✠ 70 громадян України.
- ☼ **Іван Білодід**, академік, апологет сталінської доктрини в мовознавстві (*1906 – +1981).
- 29** ✠ **Катерина Зарицька**, керівник Червоного Хреста УПА, дисидент (+1986)
- 30** Житомир: агентом НКВС Полудевьком ✠ **О. Сеника-Грибівського**, ✠ **М. Савицького**, чл. ОУН (+1941).
- ☼ **Віктор Кордун**, поет, шістдесятник, автор книг «Еклезіаст», «Русь Червона», «Кн. Ольга» (*1946 – +?).
- 31** (по 28.09.) 1651 р. успішні бої під Білою Церквою і Білоцерківська угода між запорожцями з пол. без участі запорожців.

2-7

- 1** ☼ **Ігор Пелипейко**, краєзнавець Гуцульського краю (*1927 – +27.06.2006)
- 3** 1857 р. Тараса Шевченка звільнено від військової служби.
- 1967 арешт В. Чорновола за книгу «Дихо з розуму» (на 3 р.).

- ✧ Леонтій Сандуляк, проф., гол. асоціації «Зелений світ», організатор Руху у Чернівцях (*1937).
- 4 ✧ Володимир Боровиковський, художник, портретист світової слави (бл. 160 портретів), мініатюрист, академік петербурзької АМ (*1757 – +18.04.1825); ✧ Микола Дашкевич, літературознавець, як представник культурно-історичної школи та порівняльно-історичного методу досліджував билинний епос та думи на тлі середньовічної літ. Європи, працював у галузі історіографії (розвідки про Данила Галицького, Литовсько-Руську держ., походження козаччини) (*1852 – +2.02.1908).
- П ✧ в Чигирині Богдан-Зиновій Хмельницький, гетьман України (*26.12.1596 – +1657), а за 10 днів (16.08) його сина Юрія Хмельниченка обрано гетьманом.
- 7 1932 р. в Рад. Союзі Постанова, яка передбачала покару розстрілом за крадіж держ. і колгоспного майна, а за обставин, що пом'якшують вину – ув'язненням не менше 10 р., народом названа «закон про колоски».
- П 1992 р. в Києві відбулося крайове відзначення 50-річчя УПА.
- У 1792 р. переселення 4 тис. чорноморських козаків під проводом кошового отамана Головатого на Кубань та заснування Кубанського війська.
- ✧ Софія Євдокименко-Ротару, н. а. України, естрадна співачка, кіноактриса (*1947).
- 10 ✧ в Глухові Антін Лосенко, художник, автор портретів та творів на біблійну тематику, історичного полотна «Володимир перед Рогнідою» (*1737 – +4.12.1773).
- 11 (до 15.08) 1962 р. 1-й космонавт-укр. Павло Попович на космічному кораблі «Восток-4» був у космосі.
- ✧ Лука Дмитрович Біганич, скульптор, чл. Ав. СХ., автор численних нагробків над видатними людьми на Личаківському цвинтарі, сам похований там, поле № 69 (*1927 – +26.09.1995).
- 12 1107 р. в поході кн. на половців під Лубнами розгромлені війська хана Боняка і Шарукана Старого.
- 13 1677 р. розпочалася 1-а Чигиринська оборона від тур. військ: Юрася Хмельницького з тур. у поході проти Московщини чекала поразка.
- 16 1772 р. за 1-м поділом Польщі Галичина, Холмщина, Белзьке, Подільське та частина Волинського воєводства переходять під владу Австрії.
- 1992 Харків: Світова конференція укр. молодіжних організацій (СКУМО); ▲ (до 20.) Каховка (Херсонська обл.): 1-й фестиваль «Таврійські Ігри».

- 16** ✨ в с. Іспас на Франківщині Василь Гаврилюк, громадсько-політичний діяч, чл. ОУН, співпрацівник підпільного ін.-ту (ІНО), по арешті пол. (1939) втікав до Німеччини у зв'язку з «Процесом 79-и» НКВС над націоналістами в Станіславі (1941). Повернення призводить до арешту нім. (1944) де на допиті йому відбили м'ясо від костей на ногах та зломали руку. Звільнений перед приходом більшовиків 26.11.1944, потрапив у застілку НКВС. 9 міс. одиночки у темному льоху, перелом хребта, присуд до розстрілу (30.08.1945) замінено на 10 р. каторги, табори Абиць-Інта, Воркута; звільнення (1.10.1954). Оперований на хребет у Львові (1955), 3 міс. лежав прив'язаний до дошки. Вивчився в Льв. Політехніці на інженера-дорожника, будував мости в гірських р-нах і на військових об'єктах, викладав, похований в Коломиї (*1922- +22.04.1985).
- 17** ✨ Євсевій Манчевський, укр. та австр. композитор, диригент (*1857- +1929).
- 18** ✨ Геннадій Артемович Леонов, чл. Льв. СХ. (*1912- +14.08.1973).
- 19** 1942 р. «Шепетівська операція» – вдала акція УПА.
1977 відкрито пам'ятник Лесі Українці в Луцьку.
✨ Олесь (Олександр Васильович) Донченко, письменник, автор повістей для юнацтва (*1902- +12.04.1954).
- 20** 1627 р. в Київській лаврській друкарні видано 1-й словник укр. мови «Лексиконъ словеноросский альбо имен толкование» Памви Беринди.
1992 у Держ. музеї образотворчого мистецтва у Києві відкрито нову постійну експозицію, де вперше експоновано 20 унікальних ікон, об'єднаних виставку «Богородиця в укр. іконі 18 ст.».
✨ Володимир Іванович Сколоздра, скульптор, автор монументальних та станкових портретних робіт, пам'ятників Василю Стефанику у Львові та Едмонтоні (Канада, 1971) (*1912- +7.08.1980).
- 21** (до 24.) 1992 р. тривав Всесвітній форум укр. у Києві.
- 22** ✨ Василь Вілінський, диригент, піаніст, скрипаль, актор (*1842- +1874).
- 23** 1662 р. козаки під проводом Хмельницького розбили москалів під Крилатимом.
1992 Укр. православна церква зняла анафему з гетьмана України Івана Мазепи, накладену Рос. православною церквою; ▲ відкрито пам'ятник Льв. Гетто, автор Л. Штернштейн.
✨ Осип Маковей, письменник, критик, публіцист, громадський діяч (*1867- +21.08.1925).
- 24** 1992 р. по 175-річній вимушеній перерві офіційно відкрито недержавний міжнар. ун-т «Киево-Могилянська академія», спадкоємця традиції славетного навчального закладу – 1-ї і довгий час єдиної вищої школи у Східній Україні.

ній Європі. ▲ (до 25.) у Львові відкрито фігуру комплексу пам'ятника Т. Шевченкові (скульптори Володимир і Андрій Сухорські, архітектори Юрій Диба і Юрій Хромеї).

✧ Андрій Стороженко, історик і славіст, учень В. Антоновича, чл. Київської археографічної комісії, Тов-ва Нестора Літописця (*1857 – +?); ✧ Левко Лук'яненко, дисидент, політичний діяч (*1927); ✧ Ніна Бічуя, письменниця, майстер літ. творів малої форми: новел, оповідань, повістей; перекладач, нагороджена міжнар. орденом «Усмішки» (2001) (*1937).

70 1672 р. тур. війська султана Магомета IV вдерлися на Поділля й захопили Кам'янець-Подільську фортецю і покинули місто тільки 22.09.1699.

1917 Всехолмський з'їзд у Києві визнав народ Холмщини укр. і постановив про возз'єднання його території з УНР.

1992 створені: на базі Ів.-Франківського держ. педагогічного ін.-ту ім. В. Стефаника – Прикарпатський ун-т; Київського ін.-ту нар. господарства – Київський держ. економічний ун-т; Укр. сільськогосподарської академії у Києві – Укр. держ. аграрний ун-т; Постановою Кабінету Міністрів України Льв. Держ. консерваторії ім. М. Лисенка повернуто її колишню назву – Вищий держ. музичний ін.-т ім. М. Лисенка.

✧ Степан Тудор (спр. пр. Олексюк), рад. письменник (*1892 – +1941).

70 (до 30) 1992 р. на Рівненщині тривав 1-й Всеукр. пісенний фестиваль «По-встанські ночі».

✧ Дмитро Дяченко, архітектор (*1887 – +1942).

77 (до 29.) 1992 р. у Львові відбулася церемонія перепоховання тлінних останків Патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого. Після панахиди домовина з прахом встановлена у крипті Собору св. Юра; ▲ 2-й Міжнар. фестиваль гуцулів.

✧ Юрій Іванович Яновський, письменник, автор збірок: поезій «Прекрасна Ут»; новел «Мармурові бані», «Кров землі»; романів «Майстер корабля», «Червоні шаблі», «Вершники»; п'єс «Дума про британку», «Дочка прокурора» (*1902 – +25.02.1954).

70 ✧ Мирослава Сопілка (спр. пр. Мисько-Пастушенко Юлія), поетеса, розстріляна в сталінському таборі (*1897 – +28.11.1937); ✧ Казимір Францішкович Пйотрович, чл. Льв. СХ (*1907 – +28.08.1980).

✧ без сповіді, не зрікшись своїх поглядів Себастьян Фабіан Кльонович (пс. Ацерн), автор поеми про Україну «Роксоланія» (*1545 – +1602).

11 1922 р. в СРСР позбулися 160 «особливо небезпечних елементів» (філософів, письменників, науковців, священнослужителів), висилаючи їх за кордон та на Сибір.

3-8

- 1 1923 р. ВУЦВК і РНК УСРР висловилися на користь українізації.
1943 бл. Делятина в с. Заріччя відділи УПА розбили загони більшовицьких партизанів під проводом Ковпака.
- 2 1918 р. наступ об'єднаних армій УНР і УГА на Київ й Одесу; ▲ створення Нац. бібліотека Укр. держ.
☼ в с. Велика Межинка на Воронежчині Кость Буревій (пс. Едвард Стріха), письменник, автор роману «Хати», драматичних творів «Павло Полуботок», «Чотири Чемберлени» та «Опортунія»; публіцист, театрознавець, видавець; за царату тричі суджений і засланий в Сибір, звідки тікав чл. ЦР; репресований у 1934 р., ✚ розстріляний (*1888 – +15.12.1934).
- 3 1973 р. відкрито у Києві пам'ятник Лесі Українці.
☼ Каленик Митюков, юрист, ректор Київського ун-ту, засновник Київського юридичного тов.-ва (*1823 – +1885); ☼ Омелян Огоновський, довголітній гол. тов.-ва «Просвіта», завідувач кафедри укр. мови і літ. Льв. ун-ту, автор 6-т. «Історії літ. руської», боровся з москвофільством та колонізацією укр. населення, спочив на Личаківському цвинтарі, гробівець на полі № 1 (*1833 – +28.10.1894); ☼ Леонід Братченко, н. х. України (*1921); ☼ Олег Мінько, маляр, проф. Льв. академії мистецтв, каф. худ. текстилю (*1938).
- 4 ☼ Антон Крушельницький, письменник, громадсько-політичний діяч, мін. освіти ЗУНР, педагог, журналіст; емігрувавши до Відня організував вид-во «Чайка»; повернувся в Укр. в липні 1932, 1934 р. репресований (*1878 – +3.11.1937); ☼ Марія Іполитівна Водзицька, живописець європейського вишколу, тематичні твори на тему Гуцульщини (*1878 – +17.03.1966).
✚ Сильвестер Семибратович, кардинал, галицький митрополит, спочиває в крипті Святоюрського храму у Львові (*1836 – +1898).
- 5 1918 р. як облігації внутрішньої позички були випущені «Білети Держ. Скарбниці», що склалися з 8 відрізнних купонів, але згодом їх включили в обіг, як грошову одиницю.
☼ (чи 15.) Борис Романович Гмиря, оперний співак-бас, н. а. України (1911) у концертному репертуарі понад 500 творів світової та укр. нар. музики (*1903 – +1.08.1969).
- 6 ☼ Модест Левицький, музичний діяч і диригент, засновник і керівник хорового тов.-ва «Боян» (1899-1916) та 1-ї на Буковині укр. музичної школи ім. М. Лисенка в Чернівцях (1904-1916) (*1873 – +16.06.1932).
- 7 1988 р. у с. Маньківці відкрито пам'ятник письменнику Анатолію Свидницькому.

- на Поділлі Михайло Завадський, композитор (*1828 – +1887).
- 1968 р. ухвала Ради Мін. СРСР про відкриття в Києві Держ. ін.-ту культури.
- Олександр Навроцький, поет, перекладач, етнограф, громадський діяч, учасник Кирило-Мефодіївського братства, поширював недруковані твори Т. Шевченка, по розгромі його засланий, наприкінці життя був у Закавказзі, ✱ у Буйнакську (тоді Темір-Хан-Шура, Дагестан) (*1823 – +22.03.1892); ✨ Леонід Кучма экс-президент (*1938); ✨ Олександр Омельченко, экс-голова м. Києва (*1938); ✨ Олександр Пономарьов, співак (*1973).
- 1648 р. бій під Пилявцями.
- Яків Бальмен, художник-аматор, товариш Т. Шевченка, ✱ на Кавказі (*1813 – +1845).
- Євген Дзіндра, скульптор, автор численних пам'ятників визначним діячам на Личакові, сам похований там, поле № 22, нагробок у виді горельєфного портрету, фігури плачки та свічника роботи Петра Дзіндри (*1913 – +2.09.1983).
- 1683 р. Юрій Кульчицький став героєм Відня, в тур. одязі вийшовши з обложеного міста і ставши парламентаром між віденцями та військом визволителів.
- 1993 на базі Сумського фізико-технічного ін.-ту створено Сумський держ. ун-т.
- Іван Боберський, у родині священика в с. Доброгостів, засновник і Гол. укр. гімнастичного тов.-ва «Сокіл-Батько» у Львові (1908-1919), організатор сокільського і стрілецького руху в Галичині, громадський, політичний, військовий діяч України: чл. Укр. Боевої Управи, Секретар військового мін. ЗУНР, ✱ у Словенії в м. Тржич (*1873/4? – +1947); ✨ Карло Йосипович Звіринський, художник (*1923 – +8.10.1997).
- 778 р. в битві з басками в ущелині Ронсеваль загинув Роланд, лицар Карла Великого, який став культовим героєм середньовіччя завдяки «Пісні про Роланда».
- 1898 засновано Київський політехнічний ін.-т.
- Лідія Подкопаєва, олімпійська чемпіонка Атланти-96 із гімнастики, засновниця конкурсу «Золота Лілія» (*1978).
- (до 22) 1993 р. 1-й Світовий Конгрес Гуцулів в Івано-Франківську.
- Володимир Софроневич Левицький, правник, діяч укр. еміграції в США, ред. укр. газети «Громадський Голос», ✱ у Нью-Йорку (*1888 – +1980); ✨ Анатолій Авдієвський, н. а. України, академік АПНУ, з 1966 р. художній керівник укр. нар. хору ім. Григорія Верьовки (*1933).
- 1993 р. громадськістю Маріуполя відзначене 110-річчя Дмитра Донцова.

- 17 ✨ **Анатоль Костенко**, письменник, заарештований 12.06.1937 в Києві на 10-й Колими, 18.11.1955 звільнений (*1908 – +?); ✨ **Андрій Кузьменко**, солідарист групи «Скрябін» (*1968).
- 18 ✨ **Белла Руденко**, н. а. України, співачка (лірико-колоратурне сопрано) (*1933).
- 19 1943 р. загони УПА ОУН-Б нейтралізували відділи «Поліської Січі» й частини ОУН-М.
- 20 (до 21) 1993 р. Київ-Львів: міжнар. науково-практична конференція «Просвіта – історія і сучасність», присвячена 125-річчю «Просвіти»; ▲ київському Будинку вчителя – 3-й Всесвітній з'їзд укр. вчителів; ▲ (до 24.) у Криму, в м. Армянську фестиваль укр. мистецтва «Чумаків шлях».
- 21 (до 25) 1943 р. на 3-му Надзвичайному Вел. Зборі ОУН обрано гол. Викон. Проводу Романа Шухевича та довершено перехід ОУН на демократичну позицію. Керівництво ОУН на заході перебрала Колегія Уповноважених.
- ✨ в м. Кракові (Польща) **Володимир Гадзінський**, письменник (*1888 – +1943); ✨ в м. Києві **Григорій Григор'єв**, письменник, 14.12.1937 заарештований, з 09.1945 на волі (*1898 – +29.08.1971).
- 23 1918 р. гетьман віддав наказ про формування «Окремого загону січових стрільців».
- 1993 у рамках 2-го Міжнар. конгресу українців (Львів, 22-28.08.) відбулося відкриття Ін-ту історії Церкви.
- 24 1818 р. при церкві Івана Хрестителя з ініціативи Івана Могильницького в Перемишлі засновано «Дякоучительський ін.-т».
- 1993 на суднах прикордонних військ України піднято синьо-жовті прапори.
- ✨ **Фотій Красицький**, родич Т. Шевченка, живописець, графік. «Гість з Італії», «Біля криниці», портрети Лесі Українки, Шевченка, Франка, Старицького, Грушевського (*1873 – +2.06.1944).
- 25 ✨ **Ніна Байко**, н. а. України, співачка (*1933); ✨ **Лариса Хоралець**, н. а. України (*1948); ✨ **Ольга Падовська-Олешко**, художниця, педагог-дизайнер (*1968).
- 27 1993 р. в Луцьку урочистості з нагоди відкриття Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки.
- 28 1078 р. освячено Успенський собор Києво-Печерського монастиря.
- 1653 коштом Б. Хмельницького в Суботіві споруджено Свято-Іллінську церкву, яка стала усипальницею гетьмана.
- 1988 під час демонстраційних польотів над америк. авіабазою в Раміштаїні (ФРН) зіткнулись 3 італ. літаки, котрі виконували груповий політ.

Їх уламки впали на натовп глядачів, що призвело до загибелі 66 осіб. Трагедія породила феномен всесвітньовідомої групи «Рамштайн».

1993 урочистості з нагоди 500-річчя заснування м. Хмельницького.

☞ **Данієль Крман**, словацький культурний і громадський діяч, автор щоденника з матеріалами про І. Мазепу (*1663 – +17.09.1740); ☼ **Андрій Осипович Коверко**, скульптор, різьбяр по дереву, вітвар та іконостас церкви Св. Духа у Львові (1926/7) (*1893 – +19.07.1967); ☼ **Віра Ілларіонівна Свенціцька**, дослідник укр. мистецтва, праці «Різьблені ручні хрести», «Іван Руткович», «Становлення реалізму в укр. малярстві 17 ст.», лауреат Держ. премії України ім. Т. Г. Шевченка (1995, посмертно), похована на Личаківському цвинтарі, поле № 21 (*1913 – +21.05.1991).

☞ **Людмила Старицька-Черняхівська**, донька М. Старицького, письменниця і драматург: «Богдан Хмельницький», «Розбійник Кармелюк», «Гетьман Дорошенко», «Іван Мазепа»; перекладач укр. опер «Золотий півник», «Аїда», «Ріголетто», «Фауст», «Чіо Чіо-сан»; автор 1-го дослідження з історії укр. нац. театру (1908) та багатьох критичних статей. 14.01.1930 заарештована, 4.06.1930 звільнена з-під варті; 20.07.1941 заарештована з сестрою НКВС, вивезена до Харкова, згодом до Казахстану, ✚ на етапі (*1868 – +1941); ☼ **Сергій Радзевич**, літературознавець (*1888 – +1942).

1903 р. в Яворові засновано філію Тов-ва «Просвіта».

1948 Київ: розгром генетики на нараді представників біології, сільгосп. і медицини УРСР.

1673 р. напад козаків під проводом кошового отамана Івана Сірка на Очаків.

1903 в Полтаві відкрито пам'ятник Іванові Котляревському.

1978 таємна постанова ЦК КПРС «Про дальше вдосконалення вивчення і викладання рос. мови в союзних республіках», схвалена ЦК КПУ.

☞ **Андрій Потебня**, брат Олександра, революціонер-демократ, загинув під час повстання (*1838 – +4.03.1863); ☼ **Осип Назарук**, чл. УНРади (11.1918), вів Пресову квартиру УСС, був при диктаторі ЗУНР (Відень, 1920-22), послом ЗУНР в Канаді (1922-23); ред. часописів «Стрілець», «Американ», «Нова Зоря», письменник, автор книг з історії України, роману «Роксоляна» (1930), ✚ у США (*1883 – +31.03.1940).

4-9

Що-1-і неділі серпня – 1989 р. віднова перерваного було рад. яничарами відпусту на підлисецькій г. Білій до будителя Землі Галицької Маркіяна Шашкевича – важливої традиції в духовному житті укр. народу.

1914 р. Німеччина оголосила війну Рос. імперії.

☞ **Михайло Білас**, художник, майстер текстилю (*1924).

- 2 1914 р. у Львові утворюється Гол. Укр. Рада (ГУР) – об'єднання укр. політичних партій Галичини, що мала за мету відбудову самостійної України. Гол. Кость Левицький.
- 1919 початок наступу УГА і Дієвої Армії УНР на Київ й Одесу.
- 3 1914 р. у Львові з делегатів ГУР, укр. Січового Сокола і «Сокола-Батька» постала Укр. Бойова Управа січових стрільців (УБУ – комітет для організації легіону УСС). Гол. д-р. Кирило Трильовський, заступник – Степан Шухевич.
- ✧ Марія Костянтинівна Заньковецька (спр. пр. Адамовська), актриса і театральна діячка, що 27.10.1882 дебютувала в Єлисаветграді в 1-му укр. професійному театрі, працювала в трупах М. Кропивницького, М. Старицького, М. Садовського; у Руському нар. театрі у Львові (1905-1906), керівник аматорських груп у Ніжині, Кролевіці (1909-1915), знімалася в кіно «Остап Бандура», «Наталка Полтавка». Нагадують про неї меморіальний музей у с. Заньках та Києві, театр її ім. у Львові (*1854 – +4.10.1914).
- ✧ Степан Яремич, мистецтвознавець, художник (*1869 – +1939).
- 4 1049 р. одруження кн. Анни Ярославни київської з фр. королем Генріхом I.
- 1914 у Львові емігранти-самостійники з підрос. України утворюють Союз визволення України на чолі з В. Дорошенком і О. Скоропис-Йолтуховським.
- ✧ Володимир Артоболевський, зоолог, зоогеограф, громадський діяч (*1874 – +1952).
- 5 ✧ Микола Дмитрієв, композитор, піаніст, диригент, педагог (*1829 – +1890).
- ✧ у м. Чугуєві на Харківщині Ілля Юхимович Рєпін, живописець «Укр. селянка» (1880), «Вечорниці» (1881), «Портрет Т. Шевченка» (1888), «Запорожці пишуть листа тур. султану» (1878-91), «Чорноморська вольниця» (1908), 4 ескізи до пам'ятника Шевченкові (*1844 – +29.09.1930). 1994 урочистості в Чугуєві до 150-річчя; ✧ в м. Ромни Борис Антоненко-Давидович, письменник, перекладач, 1-й арешт 2.01.1935 і 25 р. ув'язнення, реабілітований (1956) (*1899 – +8.05.1984).
- 6 1914 р. Бойова Управа у Львові оголосила звернення «До укр. народу» із закликом вступати в УСС. В Австро-Угорщині постав Легіон Укр. Січових Стрільців.
- ✧ Микола Мельник, природознавець (*1875 – +1954).
- 8 ✧ Пантелеймон Куліш, письменник, перекладач, історик, етнограф, фолклорист (*1819 – +14.02.1897); ✧ Пантелеймон Борковський, співак (*1824 – +1911); ✧ Осип-Юрій Федькович, письменник, ✧ у Чернівцях (*1834 – +11.01.1888), 19.04.1945 засновано літ.-меморіальний музей; ✧ актор театру і кіно Олександр Гай (*1914 – +2000); ✧ Василь Гузій нар. майстер декоративного мистецтва (*1914).

- 0 1849 р. в Північній Буковині скасовано кріпацтво.
- ✧ Роман Гамчикевич, журналіст, громадський діяч, організатор укр. руху в Галичині в міжвоєнний період (*1869 – +5.10.1951); ✧ Микола Матвійчук, письменник, літературознавець, директор Етнографічного музею АН УРСР (1948-1951), педагог (*1904 – +19.09.1993), Личаківський цвинтар, поле № 80.
- 10 1994 р. Ухвала Кабінету Міністрів України Постанови «Про Держ. історико-архітектурний заповідник у м. Жовква Льв. обл.».
- ✦ у Перемишлі на 91-му р. та 66-му р. священства о. Митрат Степан Дзюбина (+2004).
- ✧ Яків Струханчук, художник-портретист, графік, репресований (*1884 – +1938).
- 11 ✧ Каленик Терещенко, скульптор (*1879 – +1969); ✧ Віра Білецька, фольклорист, етнограф (*1894 – +1933).
- 12 1399 р. розгром литов.-укр. війська Вітовта на р. Ворскла Золотоординською армією Едигея, кінець амбітних планів вел. литов. кн. на панування над Північним Причорномор'ям.
- (до 14) 1994 Львів: Всесвітній З'їзд гімназистів Укр. Держ. гімназії в Ярославі (1940-44) до 50-річчя.
- 2004 відзначення 100-річчя встановлення фігури Божої Матері на пл. Марійській у Львові; ▲ відкрито пам'ятник Юрію Федьковичу в його рідній Путилі.
- ✧ Петро Козланюк, письменник-публіцист, роман «Юрко Крук» (1946-57), політичний і літ. діяч: статті тенденційно прорад., кореспондент газет «Комуніст», «Рад. Україна», ред. журналу «Рад. Львів», гол. Льв. відділення СПУ, спочив на Личаківському цвинтарі, поле № 1, нагробок роботи Е. Миська (*1904 – +19.03.1965); ✧ Анатолій Паламаренко, н. а. України, актор розмовного жанру (*1939).
- 13 ✧ Олексій Гера, художник (*1934).
- 14 ✧ Євген Лучинка, художник (*1914).
- 15 (до 16) 1649 р. перемога Б. Хмельницького під Зборовом над пол.-шляхетським військом.
- ✧ Григорій Галаган, поміщик-меценат, гол. культурно-освітнього тов.-ва «Громада» (*1819 – +25.09.1888); ✧ Олександр Юхимович Андрієвський, фольклорист і етнограф (*1869 – +1930).
- 16 1896 р. з'їзд західноукр. письменників, учасники І. Франко, О. Маковей, О. Кобилянська.
- ✧ Ігор Добрянський, лідер гурту «Ван-Гог» (*1969).

- 16** ✦ Аліпій (Алімпій), давньорус. маляр, монах Києво-Печерського монастиря (*бл. 1050 – +1114).
- 17** ☼ Максим Берлінський, історик, археолог (*1764 – +1848); ☼ Іван Жуковський, актор (*1919).
- 18** 1649 р. Зборівський договір Б. Хмельницького з Яном Казимиром. Затвердження автономії Київщини, Чернігівщини, Брацлавщини.
1994 у Каховці Міжнар. фестиваль «Таврійські ігри-94».
- 19** 1919 р. договір між Директорією УНР та урядом Польщі.
1989 у поході на г. Маківці створена Спілка Незалежної Укр. Молоді (СНУМ). Гол. Ігор Деркач.
☼ Костянтин Ломикін, художник (*1924).
- 20** 1944 р. с.Лагодів вступило в 2-тижневий бій з військами НКВС. Лист наркома внутрішніх справ НКВС Рясного про створення «Спеціальних провокаційно-диверсійних груп НКВС-КДБ», які засилялися на Західну Україну для боротьби з ОУН-УПА.
1994 XIII Єпархіальний Собор УАПЦ в Лондоні (Англія).
☼ Петро Загорський, анатом і фізіолог (*1764 – +1846); ☼ Олександр Радченко, композитор, диригент (*1894 – +1975); ☼ Олександр Саєнко, художник (*1899 – +1965); ☼ Даниїла Байко, співачка уславленого тріо та педагог (*1929); ☼ Валерій Шевчук, письменник, літературознавець (*1939).
- 21** 1889 р. в Маріуполі відкрито морський порт.
1994 Сорочинська Ярмарка (Полтавщина).
✦ замордований НКВС на хуторі Іваники бл. Бунова Юрій Липа, письменник і лікар УПА, підступом забраний 19.08. в с. Шутові (*1900 – +1944) похований в Буневі.
- 22** 1849 р. 1-е у світі бомбардування з повітря: австр. з повітряної кулі бомбили Венецію.
1864 Женевська угода про захист поранених під час війни – 1-й крок до створення міжнар. організації «Червоний Хрест».
☼ Лев Каток, архітектор (*1904 – +1970).
✦ Клемпуш-Лопата, провідник ОУН на Закарпатті (+1944); ✦ Ростислав Волошин-Павленко, гол. Збору УГВР (+1944).
- 23** 1939 р. нім.-рад. пакт (Ріббентропа-Молотова) про ненапад у Москві і тасм. на угода про розподіл впливів у Східній Європі.
1994 Запоріжжя: організований Укр. книжковою асоціацією 4-й Міжнар. книжковий ярмарок.

- ✧ Борис Тягно, режисер школи Л. Курбаса, гол. режисер Льв. драмтеатру ім. М. Заньковецької (1948-62), поставив фільми «Охоронець музею», «Фата моргана» (за Коцюбинським), спочив на Личаківському цвинтарі, поле № 5 (*1904 – +18.01.1964); ✧ Роман Труш, син художника Івана, спортовець: футболіст, хокеїст, лучник, один із співзасновників Міжнар. Федерації стрільби з лука (ФІТА, 1931), дарував Львову рідинний будинок під батьків музей, домігся встановлення пам'ятника Іванові Трушу (*1914 – +21.08.1998); ✧ Софія Караффа-Корбут, графік (*1924 – +29.11.1996).
- 24 1994 р. Міжнар. фестиваль дитячих колективів «Колиска Миру» в Чернівцях.
- ✧ Андрій Бобенко (Бібик), письменник (*1854 – +1920).
- 26 Письменники: ✧ Павло Загребельний (*1924 – +?); ✧ Володимир Дрозд (*1939 – +2002).
- 28 1939 р. II Вел. Збір Укр. Націоналістів (Конгрес ОУН) у Римі, на місце Є. Ковальця гол. ОУН вибрано полковника Андрія Мельника.
- ✧ Мирон Вендзилович, архітектор (*1919).
- 27 1589 р. тур. й татари облягли Львів.
- ✧ Павло Білецький-Носенко, байкар, автор роману «Зиновій-Богдан Хмельницький. Історическая картина собитій, нравов і обичаев XVII века в Малороссіі» (1829), книги «Приказки», драматург, прозаїк (*1774 – +1856); ✧ Василь Дідушок, отаман УСС, арешт НКВС і присуд до розстрілу 2.09.1937, замінений на 10 р. Соловків, ✧ розстріляний в Ленінградській обл. (*1889 – +9.10.1937); ✧ Андрій Пясецький, природознавець (*1909 – +1942); ✧ Володимир Лучук, письменник (*1934 – +24.09.1992).
- 28 1948 р. на «Мукачівському» з'їзді в Закарпатті скасовано Унію греко-католицької церкви.
- 1994 в Києві свято «Співоче Поле».
- ✧ Йоган Вольфганг Гете нім. поет, учений та держ. діяч (*1749 – +1832); ✧ Василь Житченко, нар. співак-бандурист (*1889 – +1977).
- 29 ✧ у с. Бариліві, Льв. обл., генерал-четар Мирон Тарнавський, у час світової війни командир коша УСС; комендант вишколу УСС (1916/7), комендант XVI полку стрільців австр. армії (1918), організатор і комендант II корпусу УГА (1919), з 7.09.1919 – Начальний Вождь УГА, інтернований пол., спочив на Янівському цвинтарі (*1869 (або 27.07.) – +29.06.1938); ✧ Яків Ражби, скульптор (*1904 – +1986).
- 10 1919 р. сповнилася славетна перемога Соборних укр. армій над червоною Москвою, коли по жорстоких боях власними силами опановано величезні обшари Правобережжя і взято Столицю – Золотоверхий Київ,

- 30 | затьмарена, однак денікінськими військами, котрі увійшли в місто одразу ж.
- 1924 за дорученням УВО студенти Волощак і Угорчак знищили дирекцію семінарії Матвіяса за спольщення семінаристів.
- ☼ Олександр Васильович Сальман, театральний художник, чл. Лв. СХ, з. д. ч. УРСР, гол. художник Лв. театру опери та балету (*1914 – +16.07.1971).
- 31 | 1919 р. укр. армії УНР та УГА здобули від большевиків Київ.
- 1989 у Львові 1-й студентський політичний мітинг.
- 1994 відкрито Київський військовий гуманітарний ін.-т мін. України.
- ☼ Анатолій Огієвський, гідролог (*1894 – +1952).

5-0

- 1 | 1975 р. в Гельсінкі підписано заключний Акт наради з безпеки і співробітництва в Європі.
- 1990 в м. Червонограді демонтовано пам'ятник В. І. Леніну.
- ☼ Олександр Копиленко, письменник (*1900 – +1.12.1958).
- 2 | ☼ Іван Пархоменко, художник і графік (*1870 – +1940): ☼ Іван Підопличко, зоолог і палеонтолог (*1905 – +1975).
- 3 | 1990 р. закон ВР УРСР про економічну самостійність України; ▲ осуд Станіславом Пол. Республіки акції «Вісла» проти укр. населення, здійсненої поль. тоталітарним режимом на засадах колективної відповідальності, 1947 р.
- ☼ Володимир Верменич, композитор (*1925).
- 5 | (до 7) 1990 р. Міжнар. симпозіум «Голодомор-33» у Києві прийняв ухвалу про необхідність створення Міжнар. центру з вивчення історії України і з'ясування всіх злочинів проти її народу в ХХ ст. з чорнобильською трагедією включно. Центру мав би вивчати демографічні, духовні, культурологічні, економічні і політичні наслідки геноциду.
- 7 | ☼ Осип Курилас, живописець і графік, автор іл. до шкільних підручників, січовий стрілець, чл. Пресової Служби УСС, карикатурист, пейзажист, піонер нового релігійного живопису: іконостаси у Галичині та Америці, спочив на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1870 – +25.06.1951); ☼ Володимир Винниченко, прозаїк, драматург, художник, громадсько-політичний та держ. діяч, гол. уряду ЦР Директорії (1918-1919), ✦ у м. Мужен, Франція (*1880 (або 28.07.) – +6.03.1951).
- ✦ Йосип Тукальський, церковний і політичний діяч (+1675): ✦ Іван Сірко, козак-характерник, добрий полководець і горе-політик, кошовий отаман Запорозької Січі (+1680 (чи 10.)).

- 1985 р. виведення рад. військ з Афганістану по 9 р. війни.
- 180 р. *до Р.Х.* – 300 спартанців зупинили перську навалу під Термопілами.
- 1995 р. в Полтаві відкрився меморіальний музей 1-му Патріархові незалежної Укр. святішому Мстиславові (Скрипнику); ▲ (до 17.) у Чернівцях 2-й конкурс молодих виконавців укр. естрадної пісні ім. В. Івасюка; ▲ (до 23.) на теплоході «Маршал Кошовий» – 2-й Міжнар. фестиваль укр. дитячої пісні «Вемелад-95».
- 1990 р. коло Лубен закладено Пагорб Жалоби, пам'ятник жертвам голодомору 1932-33 рр.
- ✠ Василь Петранович, художник (*1680 – +1759); ☼ Аполлон Мокрицький, живописець, учасник викупу Т. Шевченка з кріпацтва (*1810 – +1870); Олексій Кривченя, співак (*1910 – +1974).
- 1385 р. Кревська унія Польщі з Литвою.
- 1775 виданий маніфест Катерини II про «законність» ліквідації Запорізької Січі.
- 1995 у Львові відбувався 1-й Міжнар. дитячий музичний фестиваль «У галицькому колі» за участю фольклорних колективів з України, Польщі, Угорщини, Чехії.
- 1920 р. початок розгрому Червоної армії (Котовського) в битві під Варшавою. Перемога пол. за сприяння армії УНР (дивізії на чолі з ген. Безручком, 18.08.) – «Cud nad Wisla» (Чудо над Віслою), вважається однією з 20 найважливіших битв світу, бо зупинила більшовицький наступ на Європу.
- 1820 р. у Ніжині відкрито гімназію.
- 1945 за договором між ССРСР і Польщею про кордони України та Білорусії Холмщина, Лемківщина та Надсяння з Перемишлем остаточно перейшли до Пол. держави.
- 1245 р. Данило Галицький розгромив пол. й угор. війська під Ярославом, що дозволило йому об'єднати Галичину і Волинь. Останній похід угрів на Галичину.
- 1620 р. розгром пол. турками під Цецорою: Хмельницький Михайло і Богдан полонені.
- 1920 договір у Севрі бл. Парижа визнавав Східну Галичину окремою державною територією.
- 1925 постановою РНК УРСР засновано Канівський держ. музей-заповідник «Могила Т. Шевченка» тепер Шевченківський нац. заповідник.
- ✠ ранений більшовиками під Чорним Островом Євген Мишківський, укр. генерал-полковник рос. армії, генерал штабу УНР, начальник генерального штабу УГА (*1882 – +1920).

- 21 ☼ о. д-р Дмитро Блажейовський, священник (2.04.1939), котрий відродив мистецтво вишиваної ікони, видав 14 збірок схем «Укр. релігійних вишивок», заснував Музей вишиваних ікон та образів у Львові (9.05.1991) із 350-ма різновидами виконаних власноруч робіт у нім, чл. Спідки мистців нар. мистецтва України; є автором бл. 20 наукових праць, шематиків укр. та діаспорних парафій, досліджень історії України та її Церкви; нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2006) (*1910).
- 22 1945 р. УРСР ратифікувала статут ООН.
- 23 ☼ Олександр Грін, письменник, ✝ у Старому Криму (*1880 – +1932).
- 24 1965 р. хвиля арештів прогресивних діячів України: Михайла та Богдана Криків, П. Заливахи, С. Караванського, В. Мороза, М. Осадчого, А. Шумчука, М. Зваричевської, Я. Менкуша, Ф. Масютка.
✝ у Космачі з рук Стефана Дзвінчука Олекса Довбуш, керівник антифашистського дальнього опришківського руху на Гуцульщині, Буковині, Бойківщині та Закарпатті (*у м. Печеніжин 1700 – +1745).
- 25 (до 2.09) 1990 р. I Конгрес Міжнар. Асоціації Українців у Києві.
☼ Микола Григорович Жулинський, літературознавець і громадський діяч, віце-прем'єр України з гуманітарної політики (*1940); ☼ Марія Владиславівна, письменниця (*1940).
- 26 1950 р. почав діяти австралійський відділ НТШ.
1995 в Ів.-Франківську відкрито пам'ятник Іванові Франкові (автори Мирко Посікіра та Любомир Яремчук).
☼ *Вільгельм Костровицький (Гійом Аполлінер)*, фр. поет, критик, есеїст, з теоретиків кубізму, писав про запорожців (*1880 – +1918); ☼ Євген Нагірний, архітектор, у спроектованих будовах якого використовувалися мотиви укр. нар. архітектури: церква у м. Стебник (1938), спочивальня в Личаківському цвинтарі, поле № 4 (*1885 – +1954); ☼ Олександр Іванович Андрієвський, фізик. (*1900 – +1976); ☼ Мирослав Семчишин, культуролог, автор книги «1 000 років укр. культури» (*1910).
- 28 1985 р. поет дисидент Василь Стус у табірному карцері оголосив голодування, де ✝.
2010 р. фестиваль козацької слави «Кульчиці-Фест» у с. Кульчиці Самбірського р-ну на Львівщині.
☼ (день не уточнений) Єлизавета Гулевичівна, співзасновниця Київського Братства, монастиря і школи (*1575 – +1642); ☼ в с. Мілієве на Буковині Дмитро Загул, поет-символіст, вивезений рос. військом до Нижнього Новгороду, репресований 26.02.1933, суджений 9.05.1933 на 10 р., ✝ у Колимі (*1890 – +?.07-08.1944).
- 29 2010 р. два міста України – Рівне та Донецьк, – відсвяткували свій день.

- ✧ **Льонгін Цегельський**, юрист, письменник, журналіст, посол австр. парламенту і Галицького сейму, чл. Гол. Укр. Ради, Боевої Управи УСС, Держ. секретар ЗУНР, посол ЗУНР в США (*1875 – +13.12.1950).
- 10 (до 31) **1920** р. з'їзд укр.-військовиків у Празі утворив Укр. Військову Організацію (УВО). Гол. обраний полк. Євген Коновалець.
- 11 ✧ **Андрій Волощак**, поет, у 1-ій світовій на фронті втратив зір, автор поетичних книжок «У тьмі горю», «Серед блискавиць і громів», «Серцем бачу», похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1890 – +1973).

РОЗДІЛ 9: ВЕРЕСЕНЬ

---

1 вересня – День знань;

Бл. 6 вересня День підприємця;

8 вересня Міжнар. день письменності; ▲ Міжнар. день солідарності журналістів;

Бл. 8 вересня День фізичної культури і спорту;

9 вересня Міжнар. день краси;

Бл. 9 вересня День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості; ▲ День танкістів;

Бл. 10 вересня День укр. кіно;

11 вересня Християнська Церква відзначає Усікновення голови Св. Івана Хрестителя (в народі Іван Пісний, сухий, бо на той день припадає строгий піст);

10, 11, 12 вересня – Дні скорботи і пам'яті голодомору в Україні 1922, 1932-1937, 1947 рр. Від 1922 р. московський уряд голодом знекровлював волелюбний народ України, зберігав імперію, прискорював русійщення;

13 вересня День програміста;

2-а субота вересня – День фізичної культури і спорту (згідно Указу Президента України від 29.06.1994) ▲ День українського кіно (від 12.01.1996), професійне свято працівників кінематографії. У спорті гартують Тіло й відточують рухи до граничної досконалости, а кіно творить образи, дії до наслідування людського Духу;

1/14 вересня започатковує церковний рік (що-15 р. припадає початок індикта за рим. літочисленням). В Україні рік починався вереснем з кінця XV ст. «Потім був впроваджений Новий рік за західним зразком – з 1 січня. У багатьох країнах Новий рік має різний початок... Все це – людські терміни, людські дати, наші земні відліки, складені так, як нам зручно. Але ці знаки, ці віхи нагадують нам про те, що хотіли позначити люди, який би рік не починався, церковний чи світський, східний чи західний, а люди завжди прагнули відзначити стрімкий плин часу. І Св. Писання постійно нагадує нам, яке значення має час у людському житті. Ми занурені у нього, як тіло у швидкоплинну ріку. Час незворотній, його не можна повернути назад... Лише Господь перебуває над часом, над цим потоком, у Своєму нескінченному царстві світла. У Бога «1 000 літ як 1 день, і 1 день як 1 000 літ». Проте для нас з вами іноді хвилина і година можуть тягнутися, а роки, буває, минають зовсім непомітно. Ми з вами раби часу і не можемо вивільнитися від нього. Проте, коли воля Божа жити нам у цьому часі, ми маємо пам'ятати, що саме в ньому минає все наше життя і здійснюються усі наші справи.» З кн.: Мень О. Світло в п'їтмї сяє. – Львів: Монастир Монахів Студійського Уставу. Видавничий відділ «Свічадо», 1995. – С.7;

- Бл. 16 вересня Міжнар. день збереження озонового шару;
 16-30 вересня 1930 р. – паціфікація (усмирення, упокорення) Польщею укр. населення Галичини;
- Бл. 17 вересня День фармацевтичного працівника; ▲ День винахідника та раціоналізатора;
- Бл. 20 вересня День працівників лісу; ▲ День працівників цивільного захисту;
- 21 вересня за церковним календарем – Різдво Пресв. Богородиці; ▲ День шанування пам'яті Св. Дмитрія Ростовського (див. Туптало Данило, причислений до лику св. 22.04.1752.); ▲ Міжнар. день миру;
- 24 вересня Всесвітній тиждень моря (2007);
- 25 вересня Всесвітній день миру;
- 27 вересня за церковним календарем – Воздвиження Чесного Хреста; ▲ Всесвітній день туризму;
- Бл. 27 вересня День машинобудування;
- 30 вересня – Всеукр. день бібліотек.

1-6

Вересень – час вікопомних для укр. і цілого світу битв із турками під Хотиним (1621), під Віднем (1683), де козаки воювали разом із австр. пол. військами.

- 1 1991 р. Вел. Рада Руху висунула кандидатом у президенти В'ячеслава Чорновола. У Ризі (Латвія) відкрито 1-у держ. укр. школу.
  - 2 (до 9.) 1621 р. під Хотиним 300-тис. тур. армію перемогли об'єднані козацькі (43 тис.) і пол. війська (34 тис.) під проводом Петра Сагайдачного, пораненого в бою отруєною стрілою.
- ☼ Іван Миколайович Вагилевич (пс. Вагилевич Далибор), поет, філолог, етнограф, громадський діяч, співавтор альманаху «Русалка Дністрової» переклав укр. та пол. мовами «Слово о полку Ігоревім», з чех. «Краледворський рукопис», фрагменти поеми Я. Коллара «Дочка Слави»; автор 1-ї в Галичині спроби нарису історії укр. літ. «Замітки о руській літ.» «Граматики малоруського язика». Відвідаймо музей Русалки Дністрової, Личаківський цвинтар, поле № 5 (*1811 – +10.05.1866); ☼ Василь Лукич (Володимир Лукич Левицький), літератор, культурно-освітній діяч та видавець. Збірник «Дністрянка», «Антологія руська», «Ватра» ред. журналу «Зоря» (1890-97); похований на Личаківському цвинтарі, поле № 60а (*1856 – +6.10.1938).

- 1 (до 5.) 1916 р. бої УСС на г. Лисоні бл. Бережан, ✠ 78 усусусів, 18.09.1994 р. встановлено пам'ятник УСС.
- 1991 Луцький міжнар. симпозиум до 120-річчя від дня народження Лесі Українки.
- 4 1911 р. посвячений пам'ятник кн. Ользі у Києві (у центрі Ольга, ліворуч Андрій Первозванний, праворуч – Кирило і Методій; скульптор Іван Кавалерідзе), знищений (1923) та відновлений в часі укр. незалежності в кін. 1990-х рр.
- 1991 постанова ВР України про нац. символіку, синьо-жовтий прапор над будинком ВР у Києві.
- 6 1676 р. арешт гетьмана Петра Дорошенка і вивіз під Москву, в с. Ярополче, де є його надмогильна плита.
- 7 1646 р. в Чернігові видане «Перло многоцвітне» Кирила Транквіліона-Ставровецького.
- 1891 1-і укр. емігранти прибули у Канаду, а 1991 р. Л. Кравчук з цієї нагоди надіслав привітання генеральному губернаторові Канади Рамону Джону Гнатишинові та прем'єр-мін. Браюну Малруні. Зі статті укр. митця в Америці Петра Андрусіва «Думки після дискусії про мистецтво.»// Свобода. – 1972, 22 березня: «Укр. збірнота поза батьківщиною – це живий організм, зі складною структурою, який не конечно є чимось таким, що зветься «гетто». Помимо всіх недстач, той загал укр. сповняє обов'язки громадян країн, в яких живе, а крім того, скільки шляхетного і добро-го він будує своєю жертвоністю для піддержання власної духовности. Коли те краще усвідомиться, тоді при всіх тінях нашої дійсности стають видиміші світла, а навіть велич, яка будить розумну оцінку і пошану до укр. людини. Усе позитивне у нас твориться через ініціативу та ідейну жертвенну працю одиниць... З праці постали наші установи, організації, наукові інституції, храми, монастирі, школи, а разом з тим і мистецьке життя.»
- ✠ смерть Віри Бабенко та 62 Усусусів з рук пол. (+1921).
- 11 ✨ Софія Галечко, хорунжий УСС, до УСС вступила в 1914 р.; ✠ трагічно (*1891 – +1918); ✨ Микола Волощук, поет, письменник, заарештований пол. (1939) та НКВС (1948) і засуджений на 8 р., у 1958 – 2-ий арешт (*1921 – +4.07.1878).
- 11 2001 р. бл. 9 год. за місцевим часом літаки з інтервалом у 18 хв врізалися у 2 хмарочоси Всесвітнього Центру Торгівлі у Нью-Йорку, невдовзі – у західне крило Пентагону.
- ✨ Іван Коссак, старшина УСС, громадський діяч, комендант Жовкви (*1876 – +15.01.1927).

- 12 ☼ у Львові Станіслав Лем, письменник-фантаст, що залишив спогад про місто дитинства у творі «Високий Замок» (*1921 – +28.03.2006).
- 14 1991 р. Всесвітній форум інтелігенції «Україна: суверенітет і культура» на словив своє ставлення до проблем і перспектив розвитку укр. культури, науки, освіти.
- * Данте Аліг'єрі, вел. поет, зачинатель італ. літературної мови, твор якого перекладені І. Франком, В. Самійленком, М. Вороним, М. Рильським. Повний переклад «Божественної Комедії» дав Є. Дроб'як (*05.1265 – +1321).
- 15 1941 р. масові арешти нім. Чл. бюро ОУН-Б у Відні – Р. Мигаля, М. Климушина, Т. Мартинця і Загорської.
- ☼ Йосип Петров, оперний співак бас, фундатор рос. вокальної школи, виконавець партій в операх Глінки – Сусаніна («Іван Сусанін»), Руслана («Руслан і Людмила»), в опері Даргомижського – Мельника («Садко») (*1806 – +11.03.1878); ☼ Василь Кондратюк, митець, чл. Ав. С. (*1926 – +27.10.1991).
- 17 (до 21.) 1991 р. 1-а міжнар. виставка-ярмарок «Галицькі контракти» за участю 120 укр. підприємств та фірм Югославії, Польщі, Угорщини, Чехії, Словаччини.
- 18 ☼ Оксана Пахльовська, поетка, прозаїк, літературознавець, перекладач, донька Ліни Костенко, д-р філологічних наук, проф., засновник та викладач 1-ї в Західній Європі кафедри україністики в Римському університеті «Ла Сап'єнца», Лауреат літ. премії ім. Василя Симоненка (1989), премії Укр. Вільного ун-ту (Мюнхен, 1999) (*1956).
- 19 1941 р. нім. захопили Київ і Полтаву.
- ☼ Анатоль (Наталь) Вахнянин, композитор, письменник, громадський діяч, засновник і керівник лв. тов.-ва «Просвіта», культурно-просвітнього тов.-ва «Січ» у Відні, співочих тов.-в «Торбан», «Боян», Союзу співацьких і музичних тов.-в, Вищого музичного ін.-ту ім. М. Лисенка – 1-й директор (1903-1908). Автор 1-ї в Галичині укр. опери «Купало». Музика до опери «Хору норманів» з трагедії «Ярополк» використано для революційних пісень «Шалійте, шалійте, скажені кати». Літ. спадщина: «Оповідання гуморески» (1902) (*1841 – +11.02.1908). Похований на Личаківському цвинтарі, поле № 72.
- 20 1991 р. Київ, меморіальний комплекс Пам'ятник Вітчизняної Слави: акт вандалізму на могилі Невідомого солдата дістав оцінку ВР України: Звинувачення «До народу України».
- ☼ Михайло Пачовський, письменник, педагог та композитор, автор дослідження «Нар. похоронний обряд на Русі» та пісні «Чумаки» (*1861 – +13.03.1933); ☼ Павло Филипович, письменник-«неокласик»

поет, літературознавець. Збірки поезій «Земля і вітер» (1922), «Простір» (1925), праці «Шевченко і декабристи» (1926) та «З новітнього укр. письменства» (1929), ✱ на Соловках. (*1891 – +3.11.1937); ☼ Олександр Микитюк, композитор і диригент, керівник хору «Думка» (Нью-Йорк) (*1906).

71 ☼ Леонід Кисельов, поет, ✱ від лейкемії (*1946 – +19.10.1968).

74 1941 р. НКВС підірвало Хрещатик у Києві.

☼ Михайло Остроградський, математик з Полтавщини, від 29-р. чл. Петербурзької АН, чл. Америк. та Італ. АН, приятель Т. Шевченка, згаданий у його повісті «Художник», громадський діяч (*1801 – +1.01.1862); ☼ Михайло Чалий, педагог, культурно-освітній діяч, 1-й біограф Т. Шевченка, автор книги «Життя і твори Т. Г. Шевченка» (1882). (*1816 – +1907).

75 1921 р. у Львові чл. УВО С. Федак вчинив замах на Юзефа Пілсудського і воєводу О. Грабовецького.

1991 КГБ (КДБ) переіменований на СНБ (служба нац. безпеки).

☼ Ярослава Козова, самобутня поетка, шевченкознавець (*1926 – +14.07.2001).

70 (6.10.) 1701 р. стараннями гетьмана України Івана Мазепи Київський колегіум за указом Петра I офіційно став Києво-Могилянською академією.

☼ Семен Скляренко, автор історичних романів «Святослав» (1959), «Володимир» (1962) (*1901 – +1962).

77 1946 р. постановою ЦК КП(б)У про журнал «Перець» і «Вітчизна» зі звинуваченням їх у пропаганді «буржуазно-націоналістичних поглядів».

☼ Лев Силенко, Творець монотейстичного вчення «Мага Віра», реформатор укр. язичництва, засновник РУНВіри (*1921).

✱ зник без вісти в нім. м. Аугсбурзі Юрій Горліс-Горський (Городянин-Лісовський), письменник, старшина армії УНР, старшина Холодноярської республіки, автор книги «Холодний Яр» (+1946).

711 1651 р. по поразці у Берестецькій битві, захоплення литов. Кн. Яном Радзивілом Чернігова і Києва та невдалих боїв під Білою Церквою Богдан Хмельницький змушений підписати з пол. Білоцерківський мирний договір, за яким козацький реєстр зменшувався до 20 000, територія обмежувалася Київським воєводством, а гетьман втрачав право на міжнар. зносини. Зрив ратифікації договору дозволив Хмельницькому до весни 1652 р. змобілізувати 2 армії на війну з Польщею.

1991 перепоховання Михайла Сороки з Мордовії та його дружини Катерини Зарицької на Личаківському цвинтарі у Львові; ▲ (до 29.) у Хотині урочистості з нагоди 370-річчя Хотинської битви та відкриття під стінами фортеці пам'ятного знаку Петрові Сагайдачному.

- 28 ☼ Дмитро Крвавич, н. х. України, лв. скульптор, мистецтвознавець, проф. ЛАМ (*1926 – +2005).
- 29 (до 30.) 1941 р. у Бабиному Яру під Києвом нацистами ✱ розстріляно понад 100 000 мирних жителів і мера міста Володимира Багазія.
- ☼ Михайло Грушевський, історик України, академік, автор бл. 2 000 друкованих наукових праць, держ. і політичний діяч, 1-й президент України (гол. ЦР 1917-19). У Львові меморіяльна садиба-музей, пам'ятник на просп. Шевченка, ✱ в Кисловодську за загадкових обставин з рук рад. лікарів (*1866 – +25.11.1934); ☼ скульптор Григорій Кузневич, учень Льв. художньо-промислової школи (1896) та Римського ін-ту краси мистецтв (1901), автор «Фортуни» для лв. ошадної каси (1894), скульптур «Перший хлібороб» (1900), «Гончар» (1901), погрудь Т. Шевченка та М. Лисенка; пам'ятника Я. Килинському у Стрийському парку; нагрудків С. Щепановському (1905) та Б. Гловацькому (1906) на Личаківській кладовищі. ✱ в забутті в одному із сіл на Львівщині (*1871 – +1948).
- 30 ☼ Михайло Драгоманов, історик, філософ, фольклорист, економіст, політолог, громадський діяч; брат Олени Пчілки і дядько Лесі Українки; учень Південно-Західного відділення Рос. географічного тов.-ва та київської «Старої громади». На еміграції у Швейцарії видавав збірник «Громада», заборонені твори Т. Шевченка, Панаса Мирного. Всеєвропейське визнання здобув доповідями на міжнар. літ. конгресах (Париж, 1878; Відень, 1881), де захищав переслідувану рос. царизмом укр. літ. На прошення болгар. уряду переїхав і працював проф. софійського університету (1889-95). За болгар. літературознавцем П. Атанасовом, Драгоманов *«виховував болг. молодь у дусі свободи й непримиренності до будь-якої тиранії, виростив цілу плеяду вчених, викладачів, своїх послідовників»*. Названий І. Франком «бичем Божим» проти реакції, застою, імперської політичного мислення монархічних режимів Австро-Угорщини та Росії («Внутрішнє рабство і війна за звільнення», «Турки внутрішні і зовнішні», «Аби болото було, а чорти будуть») (*1841 – +20.07.1895).

2-7

2002 (7) рр. – сумні ювілеї ГОЛОДОМОРІВ В УКРАЇНІ 1922, 1932-1937 та 1947 рр.

У вересні: 1922 р. – 1-а спроба московського уряду використання голоду як засобу знекровлення волелюбного нар. України. Штучний голодомор 1932-1933 рр., застосований імперією як надійний та наджорстокий інструментарій у прискоренні темпів русійщення укр. земель – трагедія, що спіткала Україну і Планету Земля. За 8 міс. ✱ від 7 до 13 млн. людей із них понад 3 млн. дітей. За підрахунками фахівців-істориків в межах тодішньої території УРСР ✱ з голоду кожен 3-й сільський житель. 1

при 25 % світових запасів кращого в світі чорнозему і врожаї 1932, що міг прогледувати нар. Україна впродовж 2 літ! За 4 р. війни 1941-1945 рр., як фронт двічі прокотив територією, як були змобілізовані й гинули чоловіки, як бомбардувалися міста й села та велися активні бойові дії, як 2 млн. молоді вивезено в Німеччину й не повернуло домів, – Україна зазнала менших втрат.

1887 р. в Одесі по нищівній пожежі 2.01.1873 піднявся з руїн Оперний театр за проектом віденців архітекторів Фердинанда Фельнера та Германа Гельмана в стилі «віденського бароко».

✠ Григорій Савич Сковорода, вел. філософ України: «Діалог», «Дві бесіди», «Алфавіт світу»; філолог, просвітитель-гуманіст і педагог; поет: «Сад божественних пісень», «Байки харківські» (*1722 (або 3.11) – +29.10.1794 (або 9.09, або 9.11)). Згадаймо напутнє слово мислителя у День Знань:

«Любий приятелю! ... відійшовши від учительської праці і усамітнюючись в розташованих довкола Харкова лісах, полях, садах, хуторах та пасіках, навчав я себе чесноти й повчався в Біблії; при тому благоприсейними забавками розважаючись, написав півтора десятка байок, не бувши з тобою знайомий... Тим часом, як писав, здавалося ніби ти завжди присутній, похваляючи мої думки і вкупі до них зі мною причащаючись. Дарую ж тобі, тобі і подібним до тебе.

Батьківське покарання містить в гіркоті своїй солодоці, а мудра іграшка таїть у собі силу. Дурну бундючність зустрічають по сміху, а розумний жарт важливим позначається кінцем. Нема смішнішого, як розумний вигляд з порожніми нутрощами, і нема веселішого, як смішне обличчя з прихованою поважністю. Не любя мені порожня бундючність і пишна нісенітниця, а люблю тебе, що зверху ніщо, але всередині щось; зовні неправда, але всередині істина. Така річ і людина називалися у еллінів сілінос, картинка, зверху смішна, але всередині прекрасна... Друже мій!.. Лавр і взимку зелений. Так мудрі і в розвагах розумні, і у лжі правдиві... Прийми ж, любий приятелю, дружнім серцем цю небезсмаковиту від твого друга думок його воду. Не мої це думки, і не я їх вигадав: істина є безначальна. Але ж люблю – тим мої, люби – і будуть твої. Знаю, що твоя тілесна подоба дуже відрізняється від мого опудала, але дві різні посудини одним нехай наповняться лікером, хай буде єдина душа і єдине серце. Оце бо і є справжня дружба, думок єдність. Усе не наше, все згине, і самі тіла наші. Одні тільки думки наші завжди з нами, одна тільки істина вічна, а ми в ній, як яблуня в своєму зернятї затаїмося.

Любий приятелю! Твій вірний слуга Григорій Сковорода. 1774. В с. Бабаях.»

✠ Олександр Польш, краєзнавець, колекціонер і засновник краєзнавчого музею у Катеринославі (Дніпропетровськ) (*1832 – +7.08.1890); ✨ співак і композитор Микола Мозговий (*1947 – +2010).

- 2 1657 р., по зреченню Юрася Хмельницького з гетьманства, Іван Виговський обраний гетьманом на раді в Чигирині, а тіло Б. Хмельницького перенесли з Чигирини до Суботова.
- 3 1947 р. Л. Каганович звинувативши у націоналізмі, провів чистку культурних діячів України.
- 4 2002 р. за ініціативою президента «Фонду ветеранів МВД» Володимир Холондовича відкрито музей Василя Стуса в Горлівці з філією у Вінниці; постанали оргкомітет зі створення Донбаського історико-літ. музею В. Стуса та «Фонд Василя Стуса».
- 5 1992 р. створено Фонд розвитку культури і мистецтва Мін. культури України.
- 6 1672 р. гетьман Петро Дорошенко здобув Кам'янець-Подільський. 1992 перезахоронення в соборі Св. Юра у Львові праху Патріарха Йосифа Сліпого, перевезеного з Риму до Львова 27.08. Присутній Патріарх УАПЦ Мстислав.
 ✧ композитор Михайло Скорульський, автор опери «Свіччине весілля», оперети «Лісова пісня» (*1887 – +21.02.1950); ✧ Іван Микитенко, поет, прозаїк, драматург, автор повістей «Вуркагани», «Ранок» про боротьбу дитячою безпритульністю; драми «Диктатура»; п'єси «Кадри»; сатиричної комедії «Соло на флейті» з передбаченням небезпеки соціального типу кар'єриста. Пішовши 4.10.1937 з дому в НКВС, не повернувся. На запит до Прокуратури СРСР дружина письменника одержала відповідь, що тіло його з вогнепальною раною було знайдене на околиці Києва (*1897 – +18.10.1937).
- 8 1992 р. у с. Кирилівці Звенигородського р-ну (тепер Шевченкове Черкаської обл.) спалено відновлену до 175-річчя від дня народження Вел. Князя Укр. тов.-вом охорони пам'яток історії та культури хату батька Тараса Шевченка.
- 9 1947 р. відкриття Вінницького музею-садиби М. І. Пирогова.
 ✧ Федір Маківчук, 1-й ред. попередника «Молодої Галичини» – «Ленинської Молоді», довголітній ред. «Перця» (*1912 – +4.11.1988); ✧ Херлув Бідструп, данський карикатурист (*1912 – +1988).
- 11 (до 13) 1992 р. в Київському палаці культури «Україна» 1-й Всеукр. фестиваль гумору і сатири.
 ✧ Євген Браславець, олімпійський чемпіон з вітрильного спорту в Атлантиці (*1972).
- 12 1727 р. Данила Апостола обрано гетьманом.
 1927 вел. землетрус потряс кримську землю.
- 14 1917 р. в Києві засновано «Укр. жіночий союз».

- 14) ❖ Микола Гнатюк, співак, н. а. України (*1952).
- 15) 1917 р. в 1-і дні діяльності ЦР, комітетом у справах театру (до його складу входили Лесь Курбас, Панас Саксаганський) започаткований 1-ий держ. нац. театр України, у 1922 р. переіменований на честь Марії Заньковецької. З 1944 р. театр у Львові.
- ❖ живописець і графік Олена Кульчицька (*1877 – +8.03.1967), її твори прикрашають експозиції багатьох музеїв України. Львів: квартира-музей, поховання на Личаківському цвинтарі, поле № 72.
- 16) 2002 р. (від 15.) в 2-у роковину ✝ зникнення-загибелі укр. журналіста Георгія Гонгадзе у Вашингтоні та ін. містах Америки та Європи комітет «акції-реквієму '2002: Обличчям до Правди» закликав вшанувати ✝ загиблих за свої переконання в роки незалежності України.
- ❖ Валерій Веніамінович Марченко, літературознавець, публіцист, перекладач (*1947 – +7.11.1984), ✝ в Ленінградській тюрмі. 18.10.1994, Київ, Будинок Вчителя: вечір пам'яті.
- ✝ Лазар Баранович (світ. ім. Лука), церковний, громадський, культурний діяч, ректор Києво-Могилянки (з 1650), єпископ (з 1657), засновник друкарні у Новгород-Сіверському та гурту поетів «Чернігівські Атени», письменник-полеміст, автор проповідей «Меч духовний» (1666), «Труби словес проповідних» (1674) та поезій пол. мовою «Lutnia Apollonowa» (*1530 – +1607).
- 17) ❖ Іван Макух, громадський і політичний діяч, правник, держ. секретар внутрішніх справ УНР (*1872 – +17.09.1946).
- ✝ підірвався у оточеному поляками бункері бл. Монастириськ Василь Галан («Орлан», «Зенко», «Дніпровський»), замісник Крайового Провідника «Стяга» (*? – +1947).
- 18) 1922 р. в Празі укр. студенти заснували спілку студентів-емігрантів.
- 19) 1992 р. відзначення 1300-річчя з часу заснування Чернігова, в Очакові – 500-річчя міста.
- 20) ❖ літературознавець Михайло Новицький (*1892 – +1964).
- 21) (до 30.11) 1992 р. 1-й Міжнар. конкурс ім. М. Лисенка у м. Києві, Харкові та Одесі.
- ❖ композитор Петро Ніщинський (літ. пс. Петро Байда), композитор, поет, перекладач укр. «Антигони» Софокла та «Одіссеї» Гомера, та грец. «Слова о полку Ігоревім». Творець музичної картини «Вечерниці» до «Назара Стодолі» Т. Шевченка (1-а постановка 1875), де серед інструментальних інтродукцій, сольових та хорових виступів вирізняється чоловічий хор «Закувала та сива зозуля». Учителював усе своє життя. (*1832 – +16.03.1896).

- 23** 1942 р. нім. спалили на Волині с. Кортисіси (Ковельщина) і ✱ 2892 осіб спалили села Борисівку, Борки, Заболоття.
- 1977 сталося введення в дію Чорнобильської АС ім. Леніна. Біблійною покарою Зорі Полин прийшла на землю України найбільша нуклеарна катастрофа людства. Реакцією світу на подію стало прийняття цього дня 1986 р. на спеціальній сесії Генеральної конференції МАГАТЕ Конвенції про оперативне сповіщення про ядерні аварії.
- ✱ співачка світової слави з неповторним лірико-драматичним сопрано Софія Ломія Крушельницька, що виступала на сцені провідних театрів світу. Льв. музична середня школа та Оперний театр у Львові носять її ім. Меморіальна квартира-музей співачки, де відбуваються камерні літ.-музичні вечори (*1872 – +16.11.1952). На могилі на Личаківському цвинтарі стоїть давньогрец. співця Орфея з лірою роботи скульптора Теодозії Бриню (поле № 4).
- ✱ Тарасій Земка, церковний діяч, поет, перекладач і друкар (*1582 – +1631).
- 25** ✱ Володимир Гошовський, фольклорист, засновник кібернетичної етномузикології (*1922); ✱ Анатолій Солов'яненко, оперний співак (*1932 – +1999).
- 26** ✱ Артем Ведель, співак, композитор, диригент, автор хорових концертів літургії «На ріках Вавилонських» (*1767 – +1808); ✱ Петро Сокольський, композитор, фольклорист, громадський діяч (*1832 – +14.04.1887).
- 27** ✱ Ніла Зборовська, літературознавець, критик, прозаїк (*1962).
- 28** 1917 р. в Розвадові митрополит Галицький Андрей Шептицький освятив прапор УСС (авт. прапора І. Іванець).
- 29** ✱ Осип Роздольський, етнограф, філолог, перекладач, дійсний чл. НТШ, збирач і дослідник укр. нар. музики (*1872 – +1945), Личаківський цвинтар, поле № 2; ✱ письменник Федір Бурлака, автор повісті про бандариста «Остап Вересай» (*1902).
- 30** 1452 р. Йоганн Гуттенберґ надрукував у Майнці 1-у в Європі книгу.
- ✱ Валентин Сільвестров, н. а. України, композитор (*1937).

3-8

Цьогоріч вересень багатий на театральні події. Ювілейні дати є наоброю нагодою пригадати творчий доробок видатних акторів України: Наталії Ужвій (*8.09.1898); Лариси Кадирової (*10.09.1943); Софії Станіславської (*13.09.1888); Наталії Лотоцької (*21.09.1938); Івана Гаврилівича (*25.09.1948).

У вересні 1578 р. постала вежа Корнякта у Львові (арх. П. Римлянин, П. Барбон).

- 1993 р. в Києві по 175 р. перерви розпочалися заняття в ун-ті «Києво-Могилянська академія»; ▲ в Болграді – у 1-ій болгарській гімназії в Україні.
- ☐ Олександр Андріяшев, історик-архівіст, археограф (*1863 – +1939);
☼ Ярослав Нановський, митець, чл. Лв. СХ (*1908 – +5.10.1992).
- ☐ Валентин Глушко, академік, творець ракетних двигунів (*1908 – +1989).
- 1993 р. в с. Старий Угринів на Ів.-Франківщині постав меморіальний музей Степана Бандери.
- ☐ о. Йосафат Кобринський, громадський діяч, видав «Буквар»(1878) (*1818 – +14.03.1901)
- 1993 р. відбувся 2-ий Помісний Собор УАПЦ обрав на Патріярха Димитрія (в миру Володимира Ярему; єпископа Переяславського і Січеславсько-го). 5.09.1993 в Борисо-Глібському храмі м. Києва відбулася Його єпископська хіротонія. ▲ В Севастополі відкрито меморіал, присвячений загиблому в час Кримської війни 1853-56 рр. квіту британської нації.
- ☐ Софія Майданська, поетка, прозаїк, драматург, публіцист, перекладач, закінчила Лв. консерваторію ім. М. В. Лисенка клас скрипки (1973), а тому її творчість наскрізь музична, Лауреат літ. премій «Благовіст» (1997) та ім. Олеся Гончара (1998), нагороди ім. Лесі та Петра Ковалевих (1997, США), з. д. м. України (*1948).
- 1848 р. Гол. Руською Радою прийнята відозва про організацію укр. Нац. гвардії.
- ☐ актриса Наталія Ужвій (*1898 – +22.07.1986).
- (до 12) 1993 р. в укр. містах і селах 1-е на держ. рівні відзначені Дні Скорботи і Пам'яті за жертвами голодомору в Україні: Постанова Кабінету Мін. «Про вшанування пам'яті жертв...»; Міжнар. наукова конференція «Голодомор 1932/3 р. в Україні: причини і наслідки»; 11.09. у Палаці культури «Україна» Скорботний вечір вшанування пам'яті невинно загиблих під час голодоморів 1922, 1932, 1933, 1946 рр.; у Лубнах (Полтавська обл.) бл. Мгарського Спасо-Преображенського монастиря відкрито Всеукр. меморіал нар. скорботи «Голодомор-33»; 12.09. на Софійському майдані в Києві Жалобний молебень, Хресний хід та освячення пам'ятного знака.
- ☐ Дмитро Донцов, філософ, мислитель, творець укр. новітнього націоналізму, історик, публіцист, критик, політичний діяч, чл. РУП, УСДРП, 1-й гол. СВУ(союз визволення України, 1914), за Директорії – в пресовім Бюро швейцарського посольства УНР, ред. «Літ.-Наукового вісника» та «Заграви» (Львів, 1922) (*1883 – +30.03.1973); ☼ Лариса Кадирова, н. а. України, актоор театру ім. Марії Заньковецької у Львові, Нац. драматичного театру ім. І. Франка в Києві (*1943).
- 1943 р. засновано Держ. засл. академічний укр. нар. хор ім. Г. Верьовки.

- 12** 1683 р. під Віднем австр.-пол. війська і загін укр. козаків 14 700 чол. під командуванням полковника Євстахія Гоголя.
- ☼ Семен Горук, громадський і військовий діяч, організатор Соколів, отаман УСС, ред. «Руслана». Нач. штабу УГА, ✦ більшовиками (*1873 – +1920)
  - 1898 відкрився Київський політехнічний ін.-т.
  - 1903 у Полтаві відкрито пам'ятник Іванові Котляревському.
- 13** (чи 26.12.) 1848 р. у Львові відкрито кафедру укр. словесності, очолював її проф. Яків Головацький.
- ☼ Денис Лукіянович (пс. А. Журбенко), письменник, педагог, вчений-франкознавець (*1873 – +28.01.1965), Личаківський цвинтар, поле № 3
  - ☼ Софія Стаднікова, акторка і співачка сопрано Львівської опери (1941–46) (*1888 – +1959), Личаківський цвинтар, родинний гробівець, поле № 2
  - ☼ Микола Терещенко, поет, перекладач (*1898 – +30.05.1966).
- 14** ☼ Володимир Масляк, письменник, сатирик, перекладач, публіцист, педагог. Музику до його віршів писали Василь Барвінський, Остап Нижанківський, Михайло Вербицький (*1858 – +15.07.1924), Личаківський цвинтар (могила знищено окупантами).
- 15** ✦ в поході на Молдавію (6-15.09.) від поранень, одержаних в бою при облозі м. Сучави Тиміш Хмельницький (син Богдана) (+1653). Тільки 1.09.1654 відбулося його весілля з Домною-Розандою, донькою молдавського господаря Василя Лупула.
- 16** 1658 р. Гадяцький договір гетьмана Івана Виговського з Польщею проти Московщини (федерація з Річчю Посполитою).
- 17** ☼ Михайло Павлик, критик і публіцист, письменник, співробітник І. Франка, громадський діяч (*1853 – +26.01.1915).
- 20** ☼ Михайло Жук, графік, живописець, кераміст, поет, автор портретів сучасників. Оформив книги: «300 кращих укр. пісень», збірку власних поезій «Співи землі» (1912) (*1883 – +7.06.1964).
- ✦ убивство у Львові о. Гавриїла Костельника, церковного діяча, гол. ініціатора створення гурту з об'єднання Укр. Церкви (*15.06.1886 – +1948).
- 21** ☼ Наталія Лотоцька, н. а. України, працювала у театрі ім. Марії Заньковецької у Львові, згодом в Нац. драматичному театрі ім. І. Франка в Києві (*1938).
- 23** 1648 р. битва під Пилявцями і перемога Богдана Хмельницького.
- 25** ☼ Іван Гаврилюк, актор і режисер, депутат ВР (*1948).
- 26** ☼ Михайло Галушинський, галицький просвітник, директор гімназії в Рогатині, гол. «Просвіти» у Львові (з 1923), командир легіону УСС, отаман (*1878 – +25.09.1931); ☼ Микита Павлович Годованець, поет-байкар, ш

рекладач Езопа, Лафонтена, Леонардо да Вінчі, 31.01.1931 арешт НКВС, заслання на Колиму, звільнений (1947) (*1893 – +27.07.1974).

- ✧ Стефан Баторій, пол. король, що започаткував козацький реєстр (*1533 – +1586).
- ✧ *Проспер Меріме*, фр. письменник, автор «Кармен» та «Богдана Хмельницького» (*1803 – +1870); ☼ Василь Сухомлинський, педагог, автор книг «Серце віддаю дітям», «Про виховання» (*1918 – +1970).
- ✧ по 3-му арешті 1.02.1935 Будяк (Покос) Юрій, поет, працював у ЦР, арешти 1922 та 1924 рр. (*1878 – +1943).
- ✧ Григорій Косяченко, поет, належав до «Гарту», Всеукр. спілки пролетарських письменників (*1903 – +11.02.1935).

4-9

1744 р. на місці Святоюрської церкви почато будівництво собору Св. Юра у Львові за проектом архітектора Бернарда Маретина, що тривало до 1772 р.

1939 нападом Німеччини на Польщу почалася 2-а світова війна (нім. авіація бомбардувала Львів, Тернопіль і Луцьк).

1994 відкрито Київський аграрний ун-т України, ▲ в Сімферополі – Кримський держ. індустріально-педагогічний ін.-т.

(до 10.) 2004 початок хвороби Віктора Ющенка, спричиненої отруєнням.

(до 4.) 1994 р. в Одесі урочистості з нагоди 200-ліття заснування міст.

✧ Роман Братковський, художник, що малював краєвиди околиць Львова (*1869 – +1954).

1914 р. у Львові утворено легіон Укр. Січових Стрільців (2 500). 3-тя рос. армія ген. Рузького окупувала Львів (утримувала до 21.06.1915).

✧ Мусій Кононенко, письменник, публіцист і громадський діяч. Вірші «За нелюбом», «Вечір» («Сховалось сонце за горою...») стали нар. піснями (*1864 – +1922).

✧ Юліуш Словацький, пол. поет (*1809 – +1849); ☼ Борис Бобинський, поет (*1929 – +1970).

1924 р. здійснений замах Укр. військовою організацією (УВО) на пол. президента Станіслава Войцеховського у Львові.

✧ Михайло Брайчевський, історик (*1924).

1914 р. затверджено організаційну структуру УСС. 1-м комендантом призначений М. Галушинський, вже 10.09. надійшов наказ про введення у бойові дії.

- 7 (до 10) 1989 тривав Установчий з'їзд Нар. руху України в Києві. Гол. ін-
Драч.
- ✠ в Римі на 92 р. патріарх Укр. Католицької Церкви кардинал Йосиф Слімак
(*1892 – +1984); ✠ в концтаборі Олекса Тихий (+1984). згодом – ✠ Галина
Дидик та ✠ Б. Литвин.
- 8 1619 р. в Кам'янці-Струмиловій (Кам'янка-Бузька) 1-а відома постановка
двох укр. інтермедій Якуба Гаватовича.
- 9 1894 р. у Львові відкрито медичний ін.-т (17.10.1996 Льв. держ. медичний
ун-т).
- 1944 договір між Польщею і УРСР про взаємний обмін населенням, що
лився у численні репресії супроти мирного укр. населення.
- 1994 на Полтавщині урочистості з нагоди 225-річчя І. Котляревського
▲ (до 11.09) 1-ий фестиваль сучасної незалежної музики «Альтернативна
музика».
- ☼ Іван Котляревський, письменник, драматург, 1-ий класик нової укр. літ.
09.1819 р. на сцені Полтавського театру 1-а постановка його п'єси «На
талка Полтавка» (*1769 – +10.11.1838); ☼ Іван Колесса, фольклорно-
музикант (*1864 – +1898).
- ✠ філософ Григорій Сковорода (+1749 (або 29.10.: 9.11.: 29.11.)).
- 10 ☼ в Сосниці Чернігівської обл. Олександр Довженко, самотній поет скрі
на й слова – кінодраматург, письменник, режисер (*1894 – +25.11.1974)
У 1994 з нагоди 100-річчя Указом президента заснована щорічна
Держ. премія України його ім. за визначний внесок у розвиток укр.
номистецтва.
- 1919 за Сен-Жерменським мирним договором між Австрією і країнами-по
реможницями у І-ій світовій війні Укр. державність не було визнано
багатьма державами, що входили до Австро-Угорщини надана самостій
ність.
- 1994 у Полтаві меморіал жертвам голодомору 1932/3.
- ✠ Станіслав Людкевич, композитор (+1979). Щороку на могилі панахида
Личаківський цвинтар, поле № 3.
- 11 ☼ Павло Грабовський, поет, публіцист, перекладач, ✠ у сибірськ
му засланні (Тобольськ), провівши у царських тюрмах понад 20
(* (або 9.04.) 1864 – +12.12. (чи 18.05.) 1902).
- 12 (до 17) 1994 р. 1-й форум видавців у Львові та Міжнар. виставка-ярмарок
укр. книги.
- ☼ Микола Кристопчук, лв. маляр, вел. знавець техніки воскового розпису
(енкаустики), автор фризів у тій техніці для магазину «Тютюн» (нині
в приміщенні розмістилася книгарня Просвіти на просп. Шевченки

Львові, де розпис за тинькований: нищення оригінального мистецького твору є актом вандалізму часів «перебудови») (*1934 – +08.2006).

♣ Михайло Гайворонський, композитор, старшина УСС, організатор і диригент військового оркестру УСС (1914-1917), гол. диригент військ УНР, автор стрілецьких пісень. З 1935 р. у США (*1892 – +1949).

□ Анатолій Свидницький, письменник, зачинатель укр. психологічної прози: повість «Люборацькі», фольклорист та етнограф (*1834 – +18.08.1871);

☼ Тадей Купчинський, диригент, актор, режисер (*1879 – +1938); ☼ Юліян Тувім, пол. поет (*1894 – +1953); ☼ Олександр Якимчук, художник (*1899 – +1970).

1929 р. київське «Динамо» провело 1-й міжнародний матч зі збірною нижньої Австрії (рахунок 3:4).

1939 у США Ігор Сікорський підняв у повітря свій 1-й вертоліт VS-300.

□ Корнило Устиянович, художник, письменник (*1839 – +28.03.1903 (чи 22.07.))

1919 р. Директорія передала свої права Симонові Петлюрі.

1994 виставка до 150-ліття живописця Теофіла Копистенського у Львові.

□ Михайло Максимович, вчений-природознавець, літературознавець, історик, фольклорист, письменник, 1-й ректор ун-ту св. Володимира (*1804 – +22.11.1873).

(до 8.10.) 1914 р. 1-а облога Перемишля рос. військами.

1939 початок окупації Західної України рад. режимом: з приходом рад. військ розпочалися слідства і арешти укр. інтелігенції. Захопили Львів (22.09), Перемишль (28.09).

(до 26.09.) 1989 1-й фестиваль укр. пісні «Червона Рута» в Чернівцях; ▲ У Львові демонстрацією відзначили 40-річчя окупації Західної України більшовиками.

1994 Світовий Конгрес укр. Холмщини і Підляшшя у Львові зібрав представників депортованих зі своїх земель пол. комуністичним режимом у 1944 р. під час операції «Вісла».

☾ Михайло Коцюбинський, письменник, зачинатель укр. модерної літ., майстер творів малих форм – оповідань, новел, літ. замальовок: образків, акварелей, імпресіоністичних етюдів; міфологізм явлений у повісті «Тіні забутих предків»; педагог, громадський діяч (*1864 – +25.04.1913). У Вінниці, на батьківщині, та з 8.11.1935 в Чернігові діють літ.-меморіальні музеї.

♣ Галина-Київський – чл. Проводу ОУН, теоретик визвольної боротьби (+1944).

1899 р. хіротонія владика Андрея Шептицького.

- 4 1965 р. відбулася маніфестація у Київському кінотеатрі «Україна» прес-арештів укр. інтелігенції, виступ Івана Дзюби та В'ячеслава Чорновола
 ☀ Трохим Романченко, письменник (*1880 – +04.1930).
 ✦ Симеон Полоцький (св. пр. Самійло Петровський-Ситніанович), біограф, рус. письменник та педагог, вихованець Києво-Могилянської академії, церковний діяч (*1629 – +1680); ✦ у Кучинському більшовицькому колективі таборі поет Василь Стус (*6.01.1938 – +1985), від 1995 р. йому присвячуються вечори пам'яті в Держ. музеї літ.
- 5 1760 р. піднято хрест над храмом Св. Юра у Львові.
- 6 ☀ у ХІ ст. Боян, легендарний древньорус. співець-дружинник; ☀ Файна Іванченко, актриса (*1900 – +1965).
 (до 30.11) 1930 реалізовували brutальну антиукр. політику правлячої пол. режиму: II-а Паціфікація укр. населення в Галичині за наказом прем'єра пол. уряду Ю. Пілсудського.
- 7 ☀ Олександр Мурашко, живописець, в картині «Похорон кошового» в образі козака з булавою увічнив Михайла Старицького, ✦ за нез'ясованих обставин у Києві (*1875 – +14.06.1919).
- 8 (до 9.) 1990 р. у Львові свято Укр. Молодь Христові.
- 9 ☀ Юрій Гуляєв, співак (*1930 – +1986); ☀ Оксана Забужко, поетка, прозаїк, перекладач, есеїст, премії «Мистецькі вершки-1996», Фонду ім. Щербань-Ланіка (1996), Фондації Ковалевих (1998), Фонду Всесвітнього Зобов'язання (1997), Чл. Асоціації укр. письменників (*1960).
- 10 ☀ Володимир Костецький, живописець (*1905 – +1968).
- 12 ☀ Олександр Кошиць, хоровий диригент і композитор, записав понад 500 укр. нар. пісень, ✦ у Вінніпегу (Канада) (*1875 – +21.09.1944); ☀ Олександр Лозовський, графік (*1900 – +1922).
- 13 1865 р. діє I-а залізниця Одеса-Балта.
- 14 1930 р. у Львові (вул. Петра Скарги) на наданій території Св. Юра Митрополит Андрей посвятив наріжний камінь лічниці, побудову котрої фінансував та напрям лікарської діяльності визначив: «для нижчого і страждального людства без різниці народності». Того ж року Його ім. було названо цей шпиталь (16.09.1990)
 1945 УНС, що мала 50 куренів укр. та 15 неукр., переіменована на Укр. Повстанська Армія (УПА); ▲ 1990 у Львові демонтовано пам'ятник Леніну.
 ☀ Іван Білик (Рудченко), письменник, етнограф, критик (*1845).
- 15 1990 р. у Львові, на місці зруйнованої Святодухівської церкви колишньої духовної семінарії, де навчався Маркіян Шашкевич, освячено йому пам'ятник. У зв'язі з відкриттям музею «Русалки Дністрової», відрестав

рувавши годинник XVII ст., який був встановлений гетьманом Іваном Виговським у Скиті Манявському та в кін. XVIII ст. перевезений у Святодухівську дзвіницю.

○ Лев Штейнберг, укр. та євр. диригент, композитор (*1870 – +1945).

1920 р. частина Запорозького корпусу УНР Чорні запорожці розгромила армію Котовського під Галузинцями.

1990) 2-ге відродження шпиталю ім. Андрея Шептицького та встановлення меморіальної таблиці Вел. Митрополиту-меценатові. Будинок і дошку освятив Його Високопреосвященство Митрополит Володимир Стернюк.

✦ шик журналіст Георгій Гонгадзе, інтернет-газета «Укр. Правда» (+2000), відтоді щороку в Україні пригадують журналістів і політиків, знищених за патріотизм, активну громадянську позицію.

17) ○ Євген Лисик, театральний художник, Гол. художник Льв. опери (з 1967), н. х. України, лауреат Шевченківської премії, зачинатель кафедри монументального малярства ЛАМ. (*1930 – +1991); ☆ Тамара Дідик, оперна співачка (*1935).

1640 р. Церковний Собор у Києві затвердив катехізис «Православное Ісповіданіє Віри» Митрополита Петра Могили.

1965 о-в. Хортиця в Запоріжжі оголошений держ. заповідником.

○ у м. Сколе Степан Охримович, крайовий провідник ОУН, ✦ замордований пол. (*1905 – +10.04.1931); ☆ Михайло Чабанівський, письменник (*1910 – +1973).

10) 1940 р. постанова Раднаркому УРСР про організацію в Києві музею Тараса Шевченка.

○ Дмитро Осічний, письменник (*1885 – +1962); ☆ Дмитро Зеров, ботанік (*1895 – +1971); ☆ Світлана Йовенко, поетеса (*1945).

21) ○ Анатолій Оверчук, скульптор (*1910 – +1991).

22) ○ Олександр Потєбня, етнограф, літературознавець, основник психологічного нахилу в сучасному мовознавстві (*1835 – +11.12.1891).

23) ○ Юлій Цезар, держ. діяч, полководець, письменник *Античного Риму* (*100 – +15.03.44 р. до Р. Х.); ☆ Іван Каманін, історик, архівіст, палеограф, літературознавець (*1850 – +1921); ☆ Аркадій Казка, поет. Заарештований НКВС у справі СВУ, ✦ повішений у камері (*1890 – +10.09.1929).

24) 1945 р. в Пряшеві (Словаччина) засновано Укр. нац. театр.

1995 урочистостями у Суботіві та гетьманській столиці Чигирині (Черкаська обл.) відзначали 400-річчя Богдана Хмельницького; Чигиринському держ. історико-культурному заповідникові надано статус нац.

- 25 ☼ Петро Вільховий, письменник (*1900 – +1975); ☼ Сергій Бондарчук, укр. походження актор («Іван Франко»; «Тарас Шевченко»; «Доля людини»; «Війна і мир»); і режисер («Червоні дзвони»; «Степ») (*1920 – +1994).
- 26 1930 р. пол. влада заборонила «Пласт» у Львові.
1995 Україну прийнято до Ради Європи.
☼ Калістрат Анищенко, письменник (*1885 – +1929).
- 27 1885 р. в Харкові відкрито 1-й в Україні технічний вуз.
☼ Олександр Вербицький, архітектор (*1875 – +1958); ☼ Володимир Кобляницький, поет-символіст, перекладач (*1895 – +10.09.1919); ☼ Бойко Володимир, митець, чл. Льв. СХ. (*1925 – +11.05.1987).
- 29 1990 р. Київською конференцією ТУМ переіменовано на «Просвіту».
☼ Кіндрат Федорович Рилєєв, поет-декабрист, що створив зразки громадянської поезії: «Громадянська мужність», «Громадянин»; поеми про минувшину України «Войнаровський», «Наливайко» (незакінчена); у думі «Богдан Хмельницький» оспівав волелюбність укр. нар. Як один з керівників повстання в Петербурзі (1825), ✚ страчений через повішення (*1799 – +25.07.1826); ☼ Карпенко-Карий (Іван Карпович Тобіленко), драматург, актор, режисер, театральний діяч, один із основників нового укр. театру. В його доробку п'єси – «Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Безталанна», «Наймичка», «Суєта», «Житейське море». Драми «Сава Чалий» та неопублікована «Мазепа» належать до вершин історичної драматургії. У садибі діє заповідник-музей «Хутір Надія» у с. Корлюгівка на Кіровоградщині, на могилі та в заповіднику йому встановлено пам'ятники (*1845 – +15.09.1907).
- 30 ✚ пол. поліційними агентами в лісі під Бібркою без суду вбитий Юліан Головінський, крайовий комендант УВО і провідник ОУН (+1930).

РОЗДІЛ 10: ЖОВТЕНЬ

- 1 жовтня – Міжнар. день музики. ▲ Міжнар. день громадян похилого віку.
- 2 жовтня Всесвітній день архітектури; ▲ Міжнар. день середовища проживання;
- 4 жовтня Міжнар. день захисту тварин; ▲ Міжнар. тиждень космічного простору(4-10.);
- 1-а неділя жовтня – День працівників освіти (встановлене 11.09.1994).
- 5 жовтня Всесвітній день учителів;
- 8 жовтня День юриста;
- Бл. 8 жовтня День художника;
- 9 жовтня Всесвітній день пошти;
- 10 жовтня День працівників стандартизації та метрології; ▲ Міжнар. день психічного здоров'я;
- 11 жовтня Міжнар. день боротьби за зменшення небезпеки стихійних лих;
- 13 жовтня День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості; ▲ День фізичної культури та спорту;
- 14 жовтня Християнська Церква відзначає Свято Покрови Пресв. Богородиці; ▲ День молитви за всіх померлих за волю і держ. України; ▲ День укр. війська та козацтва; ▲ День утворення (1942) Укр. Повстанської Армії (встановлений Постановою Укр. Гол. Визвольної Ради, 1-е 1947 р.); ▲ Міжнар. день стандартизації;
- Бл. 14 жовтня День працівників держ. санітарно-епідеміологічної служби;
- 16 жовтня Всесвітній день провіанту;
- 17 жовтня Міжнар. день боротьби з бідністю, за ліквідацію зубожіння;
- Бл. 18 жовтня День працівників харчової промисловості;
- 24 жовтня День Організації Об'єднаних Націй; ▲ Тиждень роззброєння (2007); ▲ Всесвітній день інформації задля розвитку;
- Бл. 25 жовтня День автомобіліста та дорожника;
- 28 жовтня День рятувальника;
- 30 жовтня, у День пам'яті жертв політичних репресій, призначено ▲ шанування працівників податкової служби України.

1-6

- 1 1931 р. запущено конвеєр Харківського тракторного заводу (ХТЗ), дру- з індустріальних гігантів СРСР. 20.01.1967 випущено мільонний тракт а 16.06.1982 – 2-мільонний, і хоч 12.2001 р. конвеєр вдруге після 09.1941 спинився, все ж виробництво налагодилося і функціонує нині.
- ☼ Мирон Труш, син живописця Івана, вел. спортсвець, разом із братом І маном створили у Львові 1-у в Укр. хокейну команду, Міжнар. Федера цію стрільби з луку (ФІТА, 1931); арештований 1.09.1944 та засуджен на 20 р. каторжних робіт (*1906 – +24.06.1978).
- 2 ☼ Йосип Бокшай, живописець, організатор у 1920-х рр. (разом з А. Ерде 1-х виставок закарпат. художників, публічної школи рисування (192 Тов-ва діячів образотворчого мистецтва на Підкарпатській Русі (192 (*1891 – +1975).
- 3 1941 р. директива райхсміністра окупованих східних обл. України про ко фіскацію культурних цінностей.
- ☼ Михайло Возняк, літ.- та театрознавець, дослідник біографії і творчості І. Франка, похований на Личаківському цвинтарі, поле № (*1881 – +20.11.1954); ☼ Павло Ковжун, художник-графік, організат укр. мистецтва на Західноукр. землях; відомий розписами церков; авт численних мистецтвознавчих монографій та статей, похований на Лича ківському цвинтарі, поле № 21 (*1896 – +15.05.1939).
- 4 День св. Франциска Асизького (1181-1226), патрона екології.
- ☼ Юрій Клен (Освальд Бургардт), поет-неокласик, один із найвид ніших поетів укр. еміграції: збірка «Каравели», поеми «Прокля роки», «Попіл імперій», есе «Спогади про неокласиків», ✚ в Аугсбур (*1891 – +30.10.1947).
- 5 1941 р. в Києві ОУН(м) створила Укр. Нац. Раду на чолі з Миколою Вели ківським.
- ☼ Вадим Скуратовський, історик, культуролог, редактор відділу культури журналу «Сучасність» (*1941); ☼ Інеса Кравець, олімпійська чемпіонка Атланти-96 у потрійному стрибку (*1966).
- 6 (9.) 1596 р. на IV засіданні Берестейського церковного собору офіційно проголошено унію з Римом. Ініціаторами злуки православної і католицької церков та утворення на тій основі греко-католицької конфесії були: Ки рило Терлецький, Іпатій Потій, Михайло Рогоза, Дионізій Збіруйський
- 1646 Б. Хмельницький, Сірко і Соложенко з 2 400 козаками воюють на сто роні франц. з іспанцями під Дюнкерном, 9.10. через бунт запорожців намовою Барабаша повернули в Україну.

- ✠ в м. Носівка на Черкащині Іван Кочерга, драматург: комедія «Натура і культура» (1928), п'єси на історичну тему: «Свічине весілля» (1930), «Ярослав Мудрий»; про Т. Шевченка «Пророк» (*1881 – +29.12.1952).
- ✠ 3761 р. до Р. Хр. за біблійним календарем створено світ.
- 1941 за згодою Німеччини Румунія окупувала Північну Буковину, Бессарабію і Трансністрію, ліквідовані укр. школи та заборонені укр. тов.-ва.
- ✠ Іван Піддубний, спортсмен-борець, 25 р. непереможний у світі, 6-разовий чемпіон світу (1905-9) (*1871 – +8.08.1949).
- ✠ Марія Василівна Ткачева, мисткиня, чл. Льв. СХ (*1911 – +30.06.1986).
- 1911 р. Львів: на стадіоні Сокола-Батька в Стрийському парку – 1-й Краєвий здвиг.
- ✠ Атена Пашко, поетка, дружина В'ячеслава Чорновола, гол. Союзу українок 21.12.1991 (*1931).
- 11 (до 27 або 14-30) 1921 р. Київ: 1-ий Всеукр. Собор Укр. Автокефальної Православної Церкви затвердив автокефалію (проголошена в січні 1919 Директорією). 1-м ієрархом став В. Липківський (1921-1927).
- 1716 р. арешт Петром I через московського резидента Беттігера в Гамбурзі кн. Андрія Войнаровського, сестрінка І. Мазепи, який ✠ у непам'яті на засланні.
- ✠ Михайло Іванович Єршов, митець, чл. Льв. СХ (*1901 – +23.06.1982); ✠ Володимир Григорович Голофаєв, митець, чл. Льв. СХ (*1931 – +30.05.1977).
- 1921 р. інавгурація Укр. Вільного Ун-ту в Празі, інтерновані вояки УГА одержали дозвіл вступу до укр. вищої школи.
- ✠ Іван Драч, письменник, кіносценарії «Криниця для спраглих», «Камінний хрест», «Пропала грамота» (*1936).
- 1991 р. презентація ун-ту «Києво-Могилянська академія» у Києві.
- ✠ Сергій Єфремов, письменник, публіцист, історик літ. і критик, автор бл. 3 000 статей і рецензій, академік, чл. ВУАН, чл. НТШ (1919), громадсько-політичний діяч, заступник гол. ЦР (1917/8), 1-й Ген. Секретар міжнар. справ (1917), видавець, засновник Укр. Радикальної партії, ТУП; арешт НКВС влітку 1929 на 10 р. (*1876 – +(10)31.03.1939); ✠ Юрій Вухналь (Іван Дмитрович Ковтун), сатирик, чл. спілки письменників «Плуг», літ. організації «Молодняк», Всеукр. спілки пролетарських письменників; 2.11.1936 арешт НКВС, 14.07.1937 присуд до розстрілу (*1906 – +15.07.1937); реабілітований посмертно.
- ✠ гетьман Криштоф Косинський (*? – +1596).
- 1926 р. ✠ атентат на пол. шкільного куратора С. Собінського бойовиками УВО.

- 20 ☼ Дніпрова Чайка (літ. пс. Людмили Олексіївни Василевської), письменниця, учасниця київської «Просвіти», автор лібретто до багатьох опер та текстів до романсів Миколи Лисенка; оповідань, віршів: цикл поезії «Морські малюнки» (*1861 – +13.03.1927).
- 21 1921 р. висвята Митрополита Василя Липківського.
- 22 ☼ *Ференц Ліст, угор. композитор, представник неореалізму, творець жанру симфонічної поеми, що бував в Україні та на укр. теми створив п'ять для фортепіано «Укр. балада», «Мазепа» та «Скарга» (*1811 – +1886).*
☼ Максим Паламарчук, економгеограф, економіст, академік АН Укр. засл. діяч науки, основні праці в галузі економіки промисловості (*1916 – +2003?).
- 24 † у Сольці під поліційним наглядом Лукіяна Кобилиця, громадський діяч, провідна постать укр. нац. відрдження; очолював селянські рухи проти пригноблення чужинецьких поміщиків на Гуцульщині; вибраний до Австр. парламенту (1848), виступав за політичну автономію Буковини і приєднання її до Галичини; по придушенні повстання (1849) заарештований у Жабі, засуджений (*1812 – +1851).
- 27 1676 р. Журавнінський мир між Польщею і Туреччиною.
- 28 ☼ *Еразм Роттердамський Дезидерій, голланд. учений-гуманіст, філософ і письменник. «Моральні листи», «Похвала глупоті» (переклад українською (*1466 – +1536)).*

2-7

- 1 1887 р. розпочала роботу споруда Одеської опери, попереднє приміщення якої функціонувало ще з 10.02.1810 р. Спроектвана віденськими архітекторами Ф. Фельнером та Г. Гельмером.
☼ поет, літ. критик Валер'ян Поліщук (літ. пс. Микита Волокитин) (*1897 – +17.03.1942). † розстріляний НКВС у рад. концтаборі.
- 2 ☼ Іван Багряний (Іван Павлович Лозов'ягін), письменник і громадський діяч, чл. літ. об'єднання МАРС; репресований: катівні ОГПУ-НКВД (1932-1940) та заслання на Далекому Сході. Автор романів «Тигр на вулиці», «Сад Гетсиманський», повісті «Вогненне коло», п'єси «Морітур» (*1907 – +25.08.1963). Шевченківська премія (1992).
- 7 1672 р. Буцацька умова гетьмана Петра Дорошенка з Польщею.
☼ Людмила Турищева, кількаразова чемпіонка світу, Європи й Олімпійських ігор (1972) зі спортивної гімнастики (*1952).
† Василь Григорович-Барський, мандрівник і письменник (*1701 – +1747).
- 8 1867 р. Київ: стаціонарний оперний театр (нині Нац. опера України ім. Т. Г. Шевченка).

- 1942 у Почаївській Лаврі підписано акт поєднання УАПЦ з Автономною Церквою.
- ✦ Яків Кухаренко, наказний отаман Чорноморського війська, автор опери «Чорноморці», письменник (*1799 – +1862).
- ✧ у день св. Іоана Богослова письменник, один з лідерів боротьбистів Гнат Михайличенко (*1892 – +1919).
- 10 1992 р. с. Кульчиці на Самбірщині Льв. обл.: пам'ятник гетьману України Петру Конашевичу-Сагайдачному.
- ✧ Ніна Матвієнко, золотий голос нашої України (*1947).
- 11 ✧ чех. з походження Пилип Орлик, генеральний писар Мазепи, творець 1-ї Укр. Конституції, гетьман України (1710-1742), ✦ в Яссах під Туреччиною (*1672 – +24.05.1742); ✧ виконавець теракту над австр. намісником в Галичині гр. А. Потоцьким Мирослав Січинський, емігрував в США, ✦ в Детройті (*1887 – +16.03.1979).
- 12 ✧ Володимир Котович, отаман УГА, діяч «Просвіти», «Сокола» на Стрийщині і Бібрщині, в'язень нім. концтабору (1943/5). (*1877 – +19.07.1948); ✧ Михайло Кравчук, математик, чл. НТШ, академік; репресований НКВС 1937 (*1892 – +9.03.1942).
- ✦ в Мюнхені з рук агента КГБ Б. Сташинського провідник ОУН Лев Ребет, політичний діяч, публіцист і правник (*1912 – +1957).
- 13 ✧ Марія Зубрицька, літературознавець і перекладач, Лауреат Фонду Марії та Василя Петришиних та премії ім. Соломії Павличко, Америк. ради наукових тов.-в (ACLS) (*1957).
- 14 1942 р. на Волині постав 1-й відділ – сотня УПА-ОУН під командуванням сотника Довбешки-Коробки (Перегіянка). Постановою УГВР від 30.05.1947 цей день встановлено святом УПА. 1992 у Рівному відзначили 50-річчя УПА.
- 1992 Союз укр. студентства заявив про початок голодування у наметовому містечку на Майдані Незалежності в Києві.
- 16 1657 р. Іван Виговський підписує підготовану Богданом Хмельницьким угоду зі шведами, а 25.10. його обрано гетьманом України.
- (до 20) 1917 Всеукр. з'їзд Вільного Козацтва в Чигирині обрав Генеральну Раду та Павла Скоропадського гетьманом.
- 1967 засновано Світовий конгрес вільних укр.
- 1987 у Львові утворилося Товво Лева, яке очолив Орест Шейка.
- ✧ Олександр Митрак (пс. Материн), закарпат. поет, фольклорист, етнограф. (*1837 – +17.03.1913); ✧ Наталія Яковенко, історик (*1942).

- 17** 1917 р. II Всеукр. Собор УАПЦ звільнив Василя Липківського від керівництва Церквою (✠ розстріляний більшовиками) та обрав на митрополита Миколу Борецького.
- 1942 у Харкові нім. поліція розкрила підпільну друкарню ОУН-Б, заарештовано 11 активістів.
- 1987 у Львові створено комітет захисту УГКЦ, який очолив Іван Гель.
- 20** ✨ Лейла Абдуракімівна Беляєва, митець, чл. Ав. СХ (*1922 -- +22.05.1998)
- 23** 787 р. скликаний візантійською імператрицею Іриною та у присутності її сина Костянтина VI VII-й Вселенський (II Нікейський) Собор відновив шанування ікон.
- 1952 Нобелівську премію в галузі медицини присуджено вихідцю з України, америк. мікробіологу Селмарту Ваксману, за відкриття ефективних методів лікування туберкульозу.
- ✠ у Москві під час мюзиклу «Норд-ост» захоплено заручників на Дубровні 14 ✠ при «визволенні», а від наслідків за офіційними даними ✠ 130 чол (230 неофіційно) (+2002).
- 25** ✨ Дмитро Борзяк, письменник; арештований 21.04.1938: 10 р. каторги та 3 роки поселенні (*1897 – +1939).
- 26** 1612 р. пол. армія за участю укр. козаків-запорожців здобула Москву.
- 1947 в Західній Україні почалася наймасовіша за повоєнний період депортація укр.
- ✨ о. Йосип Кишакевич, композитор, диригент, творець духовної музики, автор кантат «Дума», «Шевченкові» та 2-х присвячених І. Котляревському, талановитий проповідник, організатор тов.-в «Боян» (Львів, Перемишль) (*1872 – +18.04.1953). похований на Личаківському цвинтарі, поле № 51.
- 27** ✨ італ. скрипаль і композитор Нікколо Паганіні (*1782 – +1840); ✨ Тетяна Йосипівна Стах (Геремінович) у Ленінграді, письменниця, перекладачка рос. творів О. Гончара, А. Головка, М. Рильського (*1902 – +1990); ✨ Олена Мирославівна Падовська кандидат мистецтвознавства, доцент каф. гуманітарних дисциплін ЛДУФК, один із авторів путівника замками Львівщини «Золота підкова Лева» (2002) і укладач цього «ДеКаленДаря».
- 28** ✨ кобзар Терентій Пархоменко (*1872 – +1910).
- 29** 1672 р. за Бучацьким мирним договором Україну поділено між Польщею і Туреччиною, під владу тур. перейшло Поділля.
- 30** ✨ Михайло Бойчук, маляр-монументаліст, школа якого «бойчукізм» єдина впливи візантійського мистецтва – фрески та іконопису із елементами укр. нац. характеру, зазнала гонінь від рад. системи з її методом соціалістичного реалізму (*1882 – +13.07.1937).

3-8

10.1763 р. завершене спорудження Київської Академії на Подолі (арх. Й. Старцев).

✧ Андріан Феофанович Кащенко, автор історичних оповідань «Запорожська слава», «На руїнах Січі», «Мандрівка на пороги», повістей «Під Корсунем» та «У запалі боротьби» про укр.-пол.взаємини (1648-54); «З Дніпра на Дунай» та «Зруйноване гніздо» про запорізьких козаків по ліквідації Січі; історичних творів «Оповідання про славне Військо Запорожське низове», «Великий Луг запорожський» та портретів «Над Кодацьким порогом (гетьман І.Сулима)», «Гетьман Сагайдачний», «Кость Гордієнко-Головко – останній лицар Запорожжя», організатор у Катеринославі вид-ва свого ім., де у 1917/8 рр. опублікував свої твори (*1858 – +29.03.1921); ✧ Михайло Яцків, чл. модерністичного угруповання «Молода Муза», прозаїк: збірка мініатюр «У царстві сатани» (1900), оповідання, повісті «Огні горять», «Блискавиці», «В лабетах», спогади про І. Франка та В. Стефаника, згодом сатирик. (за кн. Лупія Г. Личаківський цвинтар. – Львів: Каменяр, 1996. – С.55, – був дотепник, про що свідчить привітальне слово Михайлові Рудницькому з нагоди 70-річчя від нього, 86-річного: «Дивлюся і слухаю, як тебе, Михайле, вітають, як тобі бажають ще довго прожити, то ти не вважай себе вже таким старим. Бо, як я мав стільки р., як ти, то я ще через плоти скавав.»), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1а (*1873 (чи 5) – +9.12.1961); ✧ Леонід Петрович Чесноков, митець, чл. Лв. СХ (*1928 – +24.06.1984).

1648 р. Богдан Хмельницький зруйнував пол. фортецю Кодак.

(до 9.) 1993 IV Укр. міжнар. фестиваль «Київ-Музик Фест – 93»; ▲ (до 22.) Всеукр. Архієрейський собор УПЦ Київського Патріархату у Києві.

○ Богдан Стельмах, поет-пісняр (*1943).

1948 р. ухвала Ради Мін. СРСР про виселення родин «бандерівських і націоналістичних елементів» із Західної України та Балтії.

✧ Вел. кн. Київський Ізяслав Ярославович (+1078) та ✧ Юліян Вассиан, укр. філософ-націоналіст (+1953).

✧ Кирило Студинський, історик літ., гол. НТШ, чл. ВУАН, гол. УНРади (1921/2). Репресований НКВС (*1868 – +3.02.1941), Личаківський цвинтар у Львові.

1933 р. у Києві Президія ВУАН виключила зі складу дійсних чл. М. Возняка, Ф. Колесу, В. Щурата, К. Ступницького, як ворогів народу.

✧ Петро Болбочан, полковник УНР, організував Укр.-республіканський Полк (1917), за Гетьмана полковник Запорізького Полку, за Директорії ✧ розстріляний у м. Балині через непорозуміння (*1883 – +28.06.1919).

- 6** 1918 р. гетьман Павло Скоропадський відкрив у Києві 1-й укр. держ. ун-т (до 26) 1648 облога Львова татарсько-козацькими військами Б. Хмельницького (гол. квартира в с. Лисиничі), скінчена викупом. 26.10.1648 Хмельницький відвідав Жовкву.
- 7** 1253 р. в Дорогочині відбулася коронація Данила Галицького (1202-1264)
 ☼ Іван Зубенко, сотник УНР, перебував у Калішському таборі інтернаціоналістів (1920), письменник, ред. часопису «Залізний Стрілець» в Коломиї (з 1925), часопису «Жіноча доля»; переслідуваний НКВД (*1888 – +21.08.1940); ☼ Дмитро Степовик, проф. мистецтвознавства та філософії Києво-Могилянської академії (*1938).
- 8** 1938 р. в Ужгороді створений 1-й автономний уряд Карпатської України очолюваний на чолі з москвофілом Андрієм Бродієм; по арешті якого за зраду на користь Угорщини (26.10.) уряд очолив о. д-р. Августин Волошин. 11.10.1939 Уряд Чехословаччини надав автономію і визнав уряд Карпатської України; а 22.11. парламент офіційно підтвердив це рішення.
 (до 10) 1993 1-й в Україні Світовий Конгрес Світової Федерації Лемків у Львові.
- 9** ☼ в Бушковичах, повіт Перемишль Дмитро Василькевич, нар. вчитель на Ярославщині (в с. Корінниці) та Любачівщині (*1883 – +28.10.1972, в Германії, Па), похований у Детройті на цвинтарі Гора Олівера.
- 10** 1968 р. в Києві відкрито Будинок-музей Т. Шевченка.
- 11** ☼ Руслан Пономарьов, шахіст, чемпіон світу за версією ФІДЕ (2004) (*1983).
- 12** 1978 р. Надія Світлична виїхала з Києва до Риму, згодом – у США.
 ☼ Яків Майстренко, письменник (*1903).
- 13** ☼ Григорій Ількевич, фольклорист і етнограф (*1803 – +1841); ☼ Сергій Олександрович Кузьменко, митець, чл. Льв. СХ. (*1958 – +10.08.1997).
- 14** 1923 р. вийшов з друку 1-ий номер первістка майбутнього пресового керівника церкву І. Тиктора – газети «Новий Час».
 1993 інtronізація Патріарха Київського і всієї України УАПЦ Димитрія Ісидора (в миру Володимир Ярема).
 ☼ Володимир Кучинський, керівник Льв. театру ім. Леся Курбаса (*1958).
- 16** 1648 р. полк Максима Кривоноса здобув Льв. Високий Замок.
 1818 маніфест Карла І про визнання права народів Австро-Угорщини на самовизначення, що на всій території імперії став сигналом до утворення нац. держав.

- 17 1918 р. Держ. банк ввів у обіг купюри номіналом 2, 10, 100, 500, 1 000 та 2 000 гривень, які діяли до 14.11., до того, як увійшли у Київ війська Директорії.
- 18 1918 р. утворена Укр. Нац. Рада у Львові проголосила створення на укр. землях Австро-Угорщини незалежної Укр. держ. Євген Петрушевич президент Укр. Нац. Ради.
- 19 Євгенія Ярошинська, письменниця, фольклорист, педагог, громадський діяч, організаторка нар. читалень (*1868 – +21.10.1904).
- 10 1848 р. відбувся «Собор руських учених» у Львові.
- 40 1978 р. постанова Ради Мін. СРСР про організацію в м. Ровно Держ. ін.-ту культури.
- Яків Степовий (Якименко), композитор, автор вокального циклу «Барвінки», вокальних композицій, романсів і пісень на слова Т. Шевченка, Лесі Українки, Павла Тичини, публіцист, музичний критик (*1883 – +4.11.1921).
- 11 (до 24.) 1993 р. у Луцьку Всеукр. телевізійний фестиваль співаної поезії та авторської пісні «Оберіг-93».
- † Микола Святоша, засновник бібліотеки Печерського монастиря (+1143).
- 22 1933 р. у Львові чл. ОУН М. Лемиком на знак протесту проти голодомору в Україні † службовця консульства СРСР А. Майлова.
- † митрополит УАПЦ Полікарп Сікорський (+1953).
- 13 1658 р. за Гадяцьким трактатом Києво-Могилянська академія прирівняна до університетів Європи.
- 1978 у Ватикані архієпископ Кракова кардинал Кароль Войтила коронований папською тіарою і став Папою Іваном-Павлом II. У Львові, по відвідинах (2001) мають намір назвати на його честь площу.
- 14 1918 р. у Владивостоці відбувся IV укр. далекосхідний Нац. З'їзд.
- 1993 Володимир (Василь Романюк) став Патріархом Київським і всієї України УПЦ.
- (до 30) 1993 Київ: на Міжнар. кінофестивалі «Молодість-93» показано 120 стрічок з 30 країн.
- 1708 р. похід Карла XII на Україну.
- 1848 у Львові постала укр. культурно-просвітня організація «Галицько-Руська матиця»: дбала про освітній і літ. рух, шкільництво рідною мовою, популяризацію укр. книги.
- 1938 створена Спілка Художників УРСР.
- (до м. Бровари на Київщині Дмитро Чепурний, поет, репресований (*1908 – +?).

- 26 1993 р. у Київ, Будинок вчених: презентація журналу «Укр. світ» Товариства зв'язків з укр. за межами України.
- ☼ у м. Бровари на Київщині Галина Тарасюк, поетка, прозаїк, критик, рекладач, Лауреат літ.-мистецької премії ім. Сидора Воробкевича та літ. премій ім. Володимира Сосюри та Дмитра Нитченка, нагороджена орденом кн. Ольги 3-го ступеня (*1948).
- 29 1993 р. меморіальна таблиця з нагоди 100-річчя закінчення філософського факультету І. Франком у Віденському університеті.
- 31 1918 р. УНРада і Центральний Військовий Комітет прийняли рішення про збройне повстання у Львові. Керівництво доручене призначеному командувачу передодні комендантом військових сил у Львові сотнику Дмитру Вітовському.
- (1.11) 1973 ухвала Собору єпископів УАПЦ Європи, УПЦ США і УГКЦ про єдність Укр. Церкви.
- ☼ Микола Кибальчич, винахідник реактивного двигуна (*1853 – +1881).

4-9

- 1 1989 р. Львів: відкрито музей Соломії Крушельницької; ▲ жорстоко побито спецзагонами і міліцією людей під час святкування «Дня Львова», назване «Кривавою неділею».
- 1994 Тернопіль: відкриття Вищої духовної семінарії УГКЦ ім. кардинала Йосифа Сліпого; ▲ (до 8.) Київ: конкурс композиторів ім. Іванни і Мар'ї Коцюк у 5-му укр. міжнар. фестивалі «Київ музик фест 94».
- ☼ в м. Бердичеві на Житомирщині Володимир Самуїлович Горовиць, дирижер, піаніст (*1904 – +6.11.1989).
- 2 1879 р. у Львові вийшов часопис «Батьківщина», ред. Юліан Романчук.
- (до 9.) 1994 в Одесі Міжнар. кінофестиваль «Золотий Дюк».
- ☼ Євстафій Рудиковський, письменник (*1784 – +1801); ☼ Олександр Копилов, співак, композитор, драматичний актор (*1824 – +1894); ☼ Махатма Ганді (Мохандас Кармчанд) – названий «Махатма» (велика душа) нар. за патріотизм і аскезу; діяч нац.-визвольного руху, засновник ідеологічної доктрини – гандизму з кредом ненасильницької боротьби за сповідуваної Ганді «сатьяграхі» (наполегливість в істині); * вбитий чл. реакційної організації (*1869 – +30.01.1948).
- 3 ☼ Володимир Вікторович Дорошенко громадсько-політичний діяч, очолював Союз визволення України (4.08.1914), літературознавець і бібліограф, еміграції (з 1944, США) (*1879 – +25.08.1963); ☼ Петро Омельченко, профік (*1894 – +21.02.1952); ☼ Костянтин Гордієнко, письменник, чл. Союзу ки пролет. письменників «Гарт», розвинув тематику укр. села, стилі

майстер словесного малюнка, лауреат Шевченківської премії (1973), праці: «Лінія пера», «Слово про слово», «Рясне слово» (*1899 – +1993); ✨ Лариса Скорик, діяльність архітектора почала у Львові: спорткомплекс «Дружба» (1964/8), нац. парк «Шевченківський гай» (1969), житловий масив Сихів (1971) (*1939).

1914 р. вийшов друкований орган «Вісник Союзу Визволення України».

1994 постанова Кабінету Міністрів України про оголошення наскельного оборонного комплексу міста-фортеці Тустань (біля с. Урич Сколівського району Львів. обл.) держ. історико-культурним заповідником «Тустань».

❖ Авмросій Андрохович, педагог, україніст, історик, дійсний чл. НТШ, проф. Богословської Академії у Львові (*1879 – +1942); ✨ Сергій Литвиненко, скульптор, автор надгробка І. Франкові у Львові; ✨ у Нью-Йорку (*1889 – +1964); ✨ Богдан-Ігор Антонич, поет, у Львові на Янівському цвинтарі надгробок роботи скульптора Теодозії Бриж являє символічний образ Бога життя в позі адорації (*1909 – +6.07.1937).

❖ Григорій Милорадович, історик (*1839 – +26.08.1905).

1619 р. угода на р. Роставиці між козацькою старшиною і пол. комісарами про обмеження козацького реєстру до 3 000 чол. та заборону походів на тур. володіння.

1919 ген. Мирон Тарнавський домовляється про мирний договір з Денікіним, а 27.10. бої галицької армії з денікінцями біля м. Райгородок на Волині.

❖ Григорій Дядченко, художник (*1869 – +1921).

1944 р. рад. військами звільнено від нім. останній пункт УРСР – с. Лавочне (Львів. обл.).

1874 р. створено Всесвітню поштову спілку, (з 1957 ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ПОШТИ).

1944 указ НКВС/НКДБ про заходи щодо посилення боротьби з оунівським підпіллям і ліквідацію збройних банд ОУН у зах. областях України.

1994 відкриття пам'ятника воякам УПА в с. Грушовичах, пов. Перемишль (Польща).

❖ Микола Реріх, рос. живописець, археолог, мандрівник, автор мозаїк собору в Почаєвській лаврі (*1874 – +13.12.1947); ✨ Микола Бажан, поет, академік (*1904 – +23.11.1983); ✨ Володимир Патик, львів. художник-колорист, громадський діяч (*1929).

❖ Михайло Драй-Хмара (спр. пр. Драй), письменник-неокласик, перекладач, літературознавець, проф. Київського ун-ту, заарештований НКВС 21.03.1933, 11.05.1933 і звільнений, 5.09.1935 знову заарештований і засуджений на 5 р., 27.05.1938 засуджений на 10 р., ✨ у рад. концтаборах на Колимі, (або +17.12.1939, у копальні на Камчатці) (*1889 (або

- 10 28.09.) – +19.01.1939); ☼ Дарія Цвек, педагог, письменниця, авторка книжок-бестселерів «Солодке печиво»; «До святкового столу», за сприяння Ю. Винничука «знаменита майстриня-кулінар, справжній академік укр. куховарства» (*1909 – +2004).
- 11 1859 р. в Києві відкрито 1-у недільну укр. школу. Вже 23.10. їх діяло 2.
1994 статус нац. надано Київським закладам культури: Держ. академічний театр і ім. І. Франка; держ. філармонії; Нац. музеєві історії України; Держ. історико-архітектурному заповідникові «Софійський музей»; Нац. парламентській бібліотеці України, та Шевченківському заповіднику в Каневі; Держ. історико-культурному заповіднику «Давній Галич» (Ль.-Франківська обл.).
☼ Михайло Антоновський, історик, видавець (*1759 – +1816); ☼ Петро Іванкифорович Грегорійчук, митець, чл. Льв. СХ (*1914 – +24.05.1990).
- 12 1624 р. напад запорожців на Царгород.
1924 утворення Молдавської АРСР у складі УРСР.
1939 нім. створене Ген. Губернаторство (Лемківщина, Холмщина, Підляшся).
☼ Іван Крислач, знаний львівський графік (*1929); ☼ Юрій Щербак, письменник, громадсько-політичний діяч, дипломат, колишній гол. «Зеленого світу» (*1934).
✦ день пам'яті Герасима Смотрицького, педагога, письменника, культурно-освітнього діяча, 1-го ректора Острозької академії, видавця «Острозької біблії» (+1594).
- 13 1914 р. бій УСС – Звини.
- 14 1524 р. запорожці спустошили передмістя Константинополя.
☼ Олексій Кольцов, рос. поет, писав і укр. мовою (*1809 – +10.11.1847);
☼ Микола Терещенко, меценат, промисловець (*1819 – +19.01.1903).
- 15 1994 р. 1-е входження в обіг стандартних поштових марок, випущених Держзнаком України (досі укр. поштові знаки друкувалися у Москві).
✦ потрапивши у засідку на Яворинах у Сокальщині майор Поль-Польовий (+1944); ✦ у Мюнхені від рук агента КГБ Б. Сташинського за вказівкою Москви провідник ОУН Степан Бандера (*1909 – +1959).
- 16 1919 р. відкрито 1-й вищий навчальний заклад у м. Житомирі – Педагогічний ун-т.
1954 концерт хору Григорія Верьовки в Мюнхені.
1994 святкування 750-ліття м. Мостиська, відкриття пам'ятника Т. Шевченку, посвячення пам'ятного знака (герба) міста.

- 17 1784 р. засновано Львівський ун-т.
 ✧ Петро Дяків, актор, художник театру (*1879 – +1915).
- 11 1914 р. бій УСС – Лисий Верх.
- 10 1649 р. облога Львова козацькими військами.
 (до 24) 1914 бій УСС – Залярська Гора.
 1989 Установчі збори Республіканської асоціації українознавства (РАУ); президент І. Дзюба.
 ✧ Сергій Васильківський, художник (*1854 – +7.10.1917).
- 20 1914 р. УСС з 129 і 130 австр. бригади відбили від москалів Стрий, Борислав, Дрогобич.
 1924 відкриття в Харкові 1-ї радіостанції в Україні.
 1989 установча конференція ухвалила рішення про відновлення діяльності НТШ. Гол. Олег Романів. Посвячено меморіальну дошку на будинку 1-го НТШ. ▲ Проголошено відродження УАПЦ в Україні. Житомирський єпископ РПЦ Іоан Боднарчук перейшов до УАПЦ.
- 22 (до 24.) 1994 р. у Луцьку 4-й фестиваль авторської пісні та співаної поезії «Оберіг-94»; ▲ (до 5.11) Всесвітній кінофестиваль «Молодість-94» у Києві.
 ✧ Віктор Петров, археолог, етнограф, літературознавець (*1894 – +8.06.1969);
 ✧ Володимир Михалюс, хорунжий УСС, УГА, в'язень Соловків (1933) (*1899 – +?).
- 23 1939 р. утворено Льв. відділення СПУ.
- 24 1944 р. бій УПА з військами НКВС під Ліщавою Горішньою.
 ✧ Богдан Крижанівський, композитор і диригент (*1894 – +20.04.1955);
 ✧ Леся (Людмила) Дичко, н. а. України, композитор (*1939).
- 20 1859 р. початок «Азбучної війни» в Галичині, опротестування примусового введення латинського шрифту.
 2004 Заява укр. письменників про ситуацію в Україні: «Відкритий лист 12-ти аполітичних літераторів про вибір і вибори» із закликом до виборців підтримати Віктора Ющенка. До цього їх змусила саме тривога за майбутне держави, коли... відбуваються не просто президентські вибори, а вибір: бути чи не бути. За Ю. Андруховичем: «Сталось кілька речей, які підштовхнули нас до дій з цим листом. Безумовно, це вся ця історія з хворобою Ющенка, далі – величезний емоційний сплеск, викликаний поверненням Ющенка, – з одного боку. А з другого боку – знахабніння кандидата «Я», який дедалі агресивніше включаючись до спекуляцій з прокремлівською риторикою, почав уже просто драгувати... вживемо мову попси і блатняку: такі достали».

- 25 ✨ Василь Скуратівський, етнограф, культуролог, ред. журналу «Берегиня» (*1939 – +2006?).
- 26 (до 28) 1914 р. бій УСС у Синевідсько та на г. Ключ.
(до 27) 1939 Нар. збори Зах. України ухвалили рішення про возз'єднання західноукр. земель із УРСР. За С. Людкевичем: «Нас визволили і не на те ради».
- ✨ Євген Богословський, піаніст, музикознавець (*1874 – +1941).
- 27 1659 р. «Переяславські (Жердівські) Статті» України з Московщиною.
1989 ВР УРСР прийняла «Закон про мови в УРСР», котрий надавав укр. мові статус держ.
- ✨ Володимир Скоровський, серед 1-х командирів сотні УСС, загинув у Імпульському м. Мерал (*1879 – +5.04.1916); ✨ Іван Падалка, художник (*1894 – +1937); ✨ Михайло Добронравов, художник (*1904 – +1919); ✨ Іван Лисяк-Рудницький, історик та педагог (*1919 – +1984).
- 28 (до 31) 1914 р. тривав бій УСС бл. Побук.
✦ Михайло Шарик, поет, громадський діяч, доброволець УГА, стрілець, сотун, старшина УСС, згодом у Канаді (з 1926). Похований у Ст. Кетерінгтоні, Онтаріо (*1901 – +1979).
- 29 1874 р. в м. Глухові засновано 1-й в Україні педагогічний (учительський) ін.-т.
1914 перемога УСС на г. Ключ.
1949 звернення Воюючої України до всієї укр. еміграції.
- ✨ Яків Головацький, поет, вчений-етнолог, педагог, чл. «Руської трійци», громадський діяч (*1814 – +13.05.1888).
- ✦ День пам'яті церковного і культурного діяча Єлисея Плетенецького (*1554 – +1624) та ✦ філософа-просвітителя Григорія Сковороди (*1722 – +1794).
- 30 1974 р. в'язні мордовських таборів голодуванням 1-е відзначили День пам'яті жертв політичних репресій.
✨ Віктор Шпортко, н. а. України, співак (*1944).
- 31 1964 р. у Львові відкрито пам'ятник Іванові Франку.

5-0

- 1 1665 р. Петра Дорошенка обрано гетьманом Правобережної України (до 1676), у політиці орієнтувався на союз із Туреччиною.
1940 відкриття Укр. Держ. гімназії в Ярославі (діяла до 1944).

- 1990 р. приїзд до Києва Митрополита Мстислава – Гол. Укр. Автокефальної Православної Церкви; ▲ до 17. тривало голодування студентів у Києві з вимогами надання «Декларації про держ. суверенітет Укр.» конституційної сили, відставки уряду, нових виборів до ВР УРСР.
- Денис Січинський, композитор, автор хорів і солоспівів на слова І. Франка, Т. Шевченка (кантати «Дніпро реве» (1892), «Лічу в неволі» (1902)); хоровий диригент, 1-й проф. музики Галичини, громадський діяч (*1865 – +26.05.1909).
- 1875 р. засновано Чернівецький ун-т.
- (4.05?) 1890 р. в Галичині утворено Русько-Укр. радикальну партію.
- 1795 р. знайдено рукопис «Слова про похід Ігора».
- Андрій Ніковський, громадський діяч, письменник, ред. газет «Рада», «Основа», «Нова Рада», чл. ЦР (з 1917), мін. закордонних справ УНР (1920). 1930 засуджений НКВС у справі СВУ, ✦ розстріляний (*1885 – +1942); ☼ Павло Попович, льотчик-космонавт, гол. Московського тов.-ва укр. культури «Славутич» (*1930); ☼ Володимир Забаштанський, поет, перекладач (*1940).
- 1995 р. ухвала Кабінету Мін. про створення Черкаського держ. ун-ту.
- (по 16) 1915 р. бої УСС під Семиківцями на р. Стрипі.
- Іван Васильович Сенів, митець, чл. Лв. СХ (*1905 – +5.09.1989).
- 1995 р. у Запоріжжі свято гумору «Весела Січ».
- 1620 р. єрусалимський патріарх Феофан в Успенському соборі Києво-Печерської лаври висвятивши у Київські митрополити Йова Борецького та єпископів відновив тим православну церковну єрархію.
- 1655 гетьман Б. Хмельницький переміг пол. під Городком бл. Львова
- Володимир Свідзінський, поет, перекладач. Арештований НКВС (*1885 – +18.10.1941).
- (10) ✦ Дмитро Бортнянський, композитор, диригент (*1751 – +1825).
- (12) ○ Софія Тобілевич (Дітковська), акторка, фольклорист, перекладач, письменниця («Життя Івана Тобілевича», «Корифеї укр. театру»), дружина І. Карпенка-Карого (* (чи 15) 1860- +7.10.1953).
- (13) 1805 р. в Кременці відкрито Волинську гімназію.
- (14) ○ Юрій (Калман) Жаткевич, історик, церковний діяч Закарпаття (*1855- +25.09.1920).
- (16) 1615 р. початки Києво-Могилянської колегії: на кошти Єлизавети Гулевич (Гальшки Гулевичівної) засновано Київське Братство, а при нім школу.
- ✦ Ісайя Копинський, церковний діяч, один з організаторів Київської братської школи, був єпископом Перемишльським (+1640).

- 15 ✨ *Вергілій (Марен Публій)*, вел. поет Риму доби Августа, знаний у нас майстерною версією його «Енеїди» І. Котляревського (*70 – +21.09 р. до Р. Х.); ✨ **Володимир Гжицький**, письменник, драматург, поет, перекладач, чл. «Плугу», автор роману «Опришки»; старшина VI учасник визвольних змагань (1917–20). 7.12.1933 арешт, 23.02.1934 на суд на 10 р., 2-й арешт 1946 на 4 р., в'язень сталінсько-більшовицьких концтаборів (1933–56), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 4 (*1895 – +9.12.1973); ✨ **Харитина Кононенко**, громадсько-політична діячка, в Подєбрадах здобула докторат, засновниця Союзу України (Канада, 1926); учасниця жіночого конгресу в Станіславі (1934), організаторка Секцій Сільських Господинь при тов.-ві «Сільський Господар» у Львові, школи медсестер (1941, м. Рівне); арештована нім. поліцією (1942), ✨ розстріляна (*1900 – +15.10.1943).
- 18 1895 р. в Перемишлі відкрито «Укр. Інститут для Дівчат».
 ✨ **Дмитро Митрофанович Гринець**, митець, чл. Ав. СХ (*1905 – +5.08.1991). 1945 засновано Ужгородський ун-т.
- 20 1945 р. рейд УПА на Буковину.
 1990 Київ: 1-е прибуття Патріарха УАПЦ Мстислав.
 ✨ **Василь Яременко**, актор героїко-характерного плану, н. а. України та СРСР, у Львові з 1944, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 4 (*1895 – +1976); ✨ **Іван Степанович Чабан**, митець, чл. Ав. СХ (*1935 – +1.11.1997).
- 21 (до 29) 1995 р. Київ: ювілейний 25-й міжнар. кінофестиваль «Молодість» та 100-річчя кіно.
- 22 1870 р. в Перемишлі засновано Учительську жіночу семінарію.
 1930 з ініціативи Андрея Шептицького утворено у Львові Укр. католицький союз.
 ✨ **Параска Амбросій**, нар. поетеса (*1910): ✨ **Петро Ведмедик**, фольклорист, театрознавець, бібліограф (*1925): ✨ **Борис Олійник**, поет, нар. депутат, ідеолог відновленої КПУ (*1935): ✨ **Василь Сагайдак**, письменник (*1945).
- 23 ✨ **Володимир Кубійович**, географ, демограф, автор 80 праць з антропології та демографії України, праць «Атлас України й сумежних країн» та «Географія укр. і сумежних земель», дійсний чл. НТШ (з 1931) та його генеральний секретар (з 1947), гол. НТШ в Європі, гол. ред. «Енциклопедії Українознавства». Під час 2-ї світової війни очолював Укр. Центральний Комітет у Кракові, один із творців укр. Дивізії «Галичина» (1941) ✨ на еміграції (*1900 – +2.11.1985).
- 24 1945 р. набрав чинності Статут Міжнар. Організації Об'єднаних Націй

❖ (до 29) 1625 р. бої повстанців під проводом Марка Жмайла з пол. на Ведмежих Лозах бл. Крилова, бл. с. Табориця.

❖ Дмитро Іванович Яворницький, історик, археолог, етнограф, фольклорист, лексикограф, письменник, археограф, академік АН України (з 1929), що життя присвятив вивченню історії України: *«Земля наша величезна і багатує різними пам'ятками історії, що потрібні не десятки, а сотні, навіть 1000 сил, і сил дружніх, одноставних, спрямованих до одної свідомої мети, аби зачерпнути хоч ківш води з цілющого, безмежного і бездонного моря»*. Зібрав у теренових дослідженнях археологічні пам'ятки, записав з уст простого люду сотні пісень, приказок, афоризмів, слів. Згадував: *«Мені доводилось повертатися з місць своїх пошуків не тільки без грошей в кишені, а й пішки і ледь не без вбрання»*. Наукове зацікавлення Запорозькою Січчю визначилося в часі навчання на історико-філологічному факультеті Харківського ун-ту (1877), в мандрях Харківщиною та Катеринославщиною, за явної небезпеки виявляти симпатію до укр. мови, літ., історії, а того більше – досліджувати і популяризувати героїчне минуле України, нац. своєрідність її етнографії, фольклору. На працю «Возникновение и устройство Запорожского коша» (1881/2) попечитель харківського округу ген.-лейтенант Максимович відреагував: «Ваши запорожцы нам не нужны. Пишите о Финляндии». Позбавлений права викладання у Харківському ун-ті їде в Петербург. Щоб відчутти себе козаком, неодноразово з ризиком для життя долав уплав дніпрові пороги (числені переломи рук, ніг). Оповіді старезних свідків козацьких часів в Україні й факти із життя видатних запорозьких ватажків були йому духовним камертоном. Консультував художників Репіна, Струнникова, Слассіона про деталі козацького побуту, без яких картина тратила б правдивість. (*1855 – +5.08.1940); ☼ Микола Самокиш, художник-баталіст, автор полотен «В'їзд Б. Хмельницького у Київ», «Бій Максима Кривоноса з Єремією Вишневецьким» (*1860 – +18.01.1944); ☼ Карпо Трохименко, живописець (*1885 – +1979).

❖ у Глухові Максим Березовський, композитор, диригент, автор духовної музики; по Київській Духовній академії (1755-61) у Петербурзі за протекцією К. Розумовського, звідти до Болонської академії (Італія), став її академіком (15.05.1771). Написав оперу «Демосфен» (1773); по поверненні у Петербург через оперу «Запорожці» (1774) втрапив у неласку, ✦ добровільно пішов з життя (*1745 – +2.04.1777). Основні твори знищені за наказом Катерини II. 1995 у Києві та Глухові (Сумська обл.) до 250-річчя фестиваль «Максим Березовський і музична культура 18 ст.».

✦ герой Грюнвальду, Вел. Кн. Литов. Витовт (+1430).

❖ 1660 р. Чуднівська угода козаків з пол.

- 28 1995 на околиці с. Мельників (Чигиринський р-н Черкаської обл.) встановленням меморіальної плити вшановані герої Холодноярської республіки (1918-22).
- ☼ Майк Йогансен (Михайло Гервасійович), письменник, перекладач, журналіст, критик, основник модерної літ., поет-експериментатор, літ. форм, автор збірок «Д'ґорі», «Революція», «Кроковее коло», «Дробок», «Ясен», «Балади про війну і відбудову», зачинатель припадницького жанру: «хімерної» прози: роман «Пригоди Мак-Лейста», «Гаррі Руперта та ін.»; повість «Подорож ученого д-ра Леонардо і його майбутньої коханки Альчести у Слобожанську Швейцарію». Арешт НКВС 18.08.1937, присуд 26.10.1937 і ☼ розстріл у Києві (* (чи 5.11) 1891 + 27.10.1937); реабілітація (1958).
- 30 ☼ Лука Луців, стрілецький літописець, стрілець УСС (1914), старшина МЛ (1918/9), чл. НТШ, ☼ у Філадельфії (*1895 – +1984); ☼ Кузьма Грінчак, письменник, що втрапив у нім. полон, 14.05.1946 заарештований НКВС 13.05.1947 засуджений на 15 р.; з 18.10.1955 на волі (*1910); ☼ Микола Голубець, академік НАНУ (*1930).

РОЗДІЛ 11: ЛИСТОПАД

І листопада – День усіх святих; ▲ Листопадовий Чин. Укр. Нац. Рада перебрала держ. владу в Галичині і утворила ЗУНР (1918).

«Ми чекали на такий момент від половини XIV ст., і той момент прийшов. Скільки то поколінь перейшло і скільки то задармо укр. крові полилося, і тільки нашому поколінню, і то не багатьом із них, було дано цей привілей», – писав Михайло Гуцуляк, безпосередній учасник тих подій. «Жовтень 1918 р... Війна тягнулася вже 5-й рік. І мабуть не було нікого, кому її не було вже досить... Австрія капітулювала, та навіть у цей грізний час відмовила укр. права на вільність і свободу в їх етнографічних межах... 18.10.1918 р. в малій залі Нар. Дому у Львові зібралася Укр. Нац. Рада. Зударилася тоді 2 напрямки. Один співпраці з Австрією і творення укр. держави в рамках австр. федерації. Другий приєднання західньо-укр. земель до укр. держави (обстоювали лише Соціал-Демократія і студентство). Офіційна політика нації спочивала безапеляційно в руках людей австр. орієнтації. Зараз по конститuantі всі відповідальні політики з президентом Нац. Ради д-ром Євгеном Петрушевичем виїхали до Відня. І тут у Відні заскочив їх усіх несподіваний 1-ий Листопад... Ще 31.10. делегація Нац. Ради пішла до намісника Гуйна та домагалася передачі влади, але той відмовив домаганням. Це був кінець спроб Нац. Ради, які зовсім не впливали на хід подій, що їх підготовляв інший чинник, інша сила, що тоді виросла – Укр. Військова Організація. Ця сила виступила в історії Галицької України на склоні 1918 р., і її ділом був сам 1-ий Листопад. А що цей зрив скінчився невдачею, на те склалося дуже багато причин.» (згадує Д. Паліїв у кн.: Гуцуляк М. 1-ий Листопад 1918 р. на західних землях України. – К.: Либідь, 1993).

Звістка про приїзд Пол. Ліквідаційної Комісії з метою перебрання влади для пол. держави стала приводом до рішучих дій укр. 30.10. з 2 год. з полудня розіслано до повітових міст кур'єрів із наказом: уночі з 31.10 на 1.11. перебрати владу. Між 2 і 4 год. ранку очолюваний Дмитром Вітовським Військовий Комісаріят (перейменовано в Укр. Генеральну Команду у складі якої о. С. Горук, пор. П. Бубела, пор. Б. Гнатевич, пор. І. Цьокан, чет. Іванчук і підхор. Д. Паліїв) вчинив переворот проти австр.-пол. панування, щоб передати владу УНРаді ЗУНР. Ще перед виходом із касарень вояки-укр. пороззброювавши вояків інших національностей та заволодівши магазинами, дозброїлись. Степан Паньківський повісив синьо-жовтий прапор на ратуші у Львові. Заняли намісництво, команду площі, головну пошту, австр.-угор. банк, залізничні станції, тощо. В перевороті брали участь загалом не більше, як 1 500 вояків. Переворот переведено незвичайно вміло, і взагалі ціла акція робила вражіння добре підготовленої, хоч, сказати правду, – це була імпровізація. Та вона вдалась, бо за переобрання влади взялися люди, які кріпко вірили в правду свого почину, не дивилися на перешкоди, що могли їм стати по дорозі

до мети, а на саму мету. До Нар. Дому для послуг Ген. Команді з'явився відділ у силі 50 стрільців 19 полку з 2-ма скорострілами. Львів без перешкод перейшов в укр. руки. Комендантом Львова призначено полк М. Коколю Марковича.

Найгладше перебрання влади у провінції було переведено в Коломию шляхами старшин-укр. місцевого гарнізону та куреня з Наддніпрянщини, який прибув саме 31.10. та відмовився виїжджати з рідного міста. Там само справно переведено переворот у Золочеві, Станіславові, Жонківці, Самборі хоч і на початку влада опинилася у пол. руках, та реакція деяких місцевих укр. сіл змусила їх спершу до перемовин, а далі й до повного відходження від влади. Від перебрання пол. Дрогобич порятували д-р. В. Бірчак та чет. О. Тустанівський з допомогою місцевої шкільної молоді й селянських вояків у селах повіту збройних відділів. Захоплений пол. Борислав тримали в облозі, доки голод і намір укр. війська з Дрогобича не примусив пол. відділ залишити місто й податися на захід. Міста на укр. пограниччі (Березів, Ярослав, Коросно, Ліско, Сянік) були зайняті пол. Тільки Балигород і околиця боролися до кінця 01.1919 р. У Перемишлі діяла укр. влада.

Бл. 1 листопада День працівника соціальної сфери; ▲ День залізничників;

3 листопада День ракетних військ і артилерії; ▲ День інженерних військ;

7 листопада – День пам'яті борців-жертв більшовицького терору.

8 листопада Всесвітній день якості;

9 листопада – у День укр. писемності та мови Церква вшановує пам'яті Преподобного Нестора Літописця (+1056);

10 листопада – Всесвітній день молоді; ▲ Міжнар. день науки в ім'я миру та розвитку;

Бл. 15 листопада День працівників сільського господарства;

16 листопада – Міжнар. день толерантності; ▲ День працівників радіо, телебачення і зв'язку (згідно указу Президента України від 11.11.1996);

17 листопада Міжнар. день студентів;

19 листопада День працівників гідрометеорологічної служби; ▲ День скловиробника;

20 листопада День індустріалізації Африки; ▲ Всесвітній день дітей;

21 листопада – Собор Архистратига Михаїла; ▲ Всесвітній день телебачення; ▲ Міжнар. день філософії; ▲ Всесвітній день привітань;

25 листопада – День Св. свщч. Йосафата; ▲ день скорботи і пам'яті про подорож у Україну; ▲ Міжнар. день боротьби з насиллям над жінками;

29 листопада Міжнар. день солідарності Палестинців;

1-6

Місяць насичений подіями 2-го зимового походу армії УНР (4-29.11.1921). Герої Базару: 4.11. Частина Наддніпрянської Армії – 1 500 вояків під проводом Юрія Тютюнника прорвалася з Польщі в Київщину й на Поділля, щоб зрвати на Україні повстання. То був відчайдушний зрив останніх борців за укр. держ. 17.11. Бл. с. Малі Миньки по тритижневому поході у ворожому запалі почався бій укр. загонів з бригадою Котовського. Озброєна більшовицька армія атакувала повстанців й оточила їх. У тому пеклі кожен повстанець дбав про те, як найдорожче віддати своє життя. Результат бою – поле криве трупом; пара возів з пораненими й малочисельні бійці, що прорвалися; знесилені полонені. Їх, босих, напівголих, закривавлених замкнули в церкві с. Малі Миньки. Наступного дня героїв пригнали до містечка Базар, де знов замкнули в церкві. Більшовицька поліція (ЧеКа) засудила усіх на кару смерті. 21.11. у день Архистратига Михаїла під містечком Базар на київському Поліссі (Житомирщина) більшовики ✝ розстріляли учасників 2-го зимового походу Дієвої армії УНР. Смертникам наказано копати братську могилу. Над ямою їм зачитано присуд. Жоден не покаявся, не пішов на службу ворога. Лицарі 2-го зимового походу воліли смерть понад зраду, пам'ятали заповітні слова Івана Франка: «Радше впадь, але не зрадь». Стрілець Щербак над могилою кинув у вічі катом: «Стріляй». Із потужним вигуком «Слава!» 359 лицарів під гуркіт більшовицьких кулеметів заспівали «Ще не вмерла...». Впали грізні слова полковника Кузьменка: «Катуйте, кати! Народе України, слухай голос своїх вірних синів... Ти колись віддячиш за нас!..». Полягли не зрадивши високих ідеалів боротьби за волю України – до останнього віддиху життя. Базар став символом незламного волелюбного укр. духу, непоборною твердиною нац. гідності. (Кардаш. П. Злочин, Австралія, 2003/ Нар. слово. – 2003. – № 45. – С.7). Листопад 1941. Попри заборону нім. у Базарі відбувся вел. здвиг патріотичної молоді, яка запряглася всі сили віддати визволенню України. Багато з них пішли в УПА. Дослідник і популяризатор укр. пісень Анатолій Погребенник пригадує: «10-класником косівської СШ дістав на вечір книжечку на цигарковому папері – співаник УПА. За це можна було втрапити за ґрати. Особливо глибоко в душу залягла пісня «Базар», може тому, що перед очима постала картина невідомого художника, яка була в нар. домі мого рідного с. Рожнів на Прикарпатті про цю страшну подію – розстріл більшовиками 21.11.1921 р. на Волині 359 укр. повстанців. Я вперше читав вірш – трагічний і водночас героїчний. У лісах північної Волині точився відчайдушний бій за волю між укр. повстанцями і полчищами окупантів, які вогнем і мечем приборкували незалежну Україну.» (Погребенник А. З історії укр. пісень/ Літ. Україна, 15.01.1998). Пісня «Базар», створена, очевидно, в 1940-х рр. У «Співа-

нику УПА» (опублікований за кордоном в 1950 і перевиданий у Львові в 1992) подається без вказівки на автора. Друкуємо за збіркою «На чатах» (1947, № 1).

Як олень той, що загнаний в болото,
 Зацькований собаками в лісах,
 Борониться ватага там піхоти,
 Кіннота йде за ними по слідах...
 Паде з утоми військо по дорозі
 Не в силі кірса вдержати в руках,
 А босі ноги пухнуть на морозі,
 Кривавлять рани в драних сорочках
 І бій кипів... І сил вже не ставало.
 За полком полк ішов ворожих сил...
 І крикнув хтось: «У нас нема набоїв!».
 З полудня втих і впав останній стріл.
 Загнали їх, забрали від них зброю –
 Вірних синів святої боротьби.
 І впав наказ: «Ви власною рукою
 копайте тут самі собі гроби!»
 Потомлені, знеможені, побиті
 Копали враз могили по полях...
 Під оклик, гомін, крик несамошитий
 Московських військ, все стало у рядах.
 «Готова вже могила всім єдина» –
 Промовили. А відповідь дав кат:
 «Ось вам вільна Соборна Україна,
 для вас нема, соборників, пощад!
 А коли хтось із вас складе присягу,
 Що буде вірним вік-по-вік Москві,
 І відречеться нині свого стягу,
 Той буде вільний і щаслив тоді».
 В холодну днину серед снігу, мряки
 Над свіжим гробом, що на них чекав,
 Мовчало триста шістьдесят юнаків,
 Ніхто не зрадив, ласки не благов.
 Один за другим падали додолу,
 А кулемет все сік і не вгавав...
 І хтось грозив кривою рукою:
 «Ми гинем – завтра кров за кров».

- 1 ☼ Іван Манжура, поет, перекладач, фольклорист, етнограф, ріс в родині мати-риної сестри, дружини О. Потебні, автор збірок «Степові думи та співи», «Над Дніпром»; праці «Казки та приказки і таке ін.». ✠ в крайній нужді (*1851 – +15.05.1893); ☼ Дем'ян Козачківський, комедійний актор театру кіно (*1896 – +1967), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 5.

- 1996 р. постанова Ради міністрів «Про проведення конкурсу на кращий ескіз вел. Держ. Герба України та кращий текст Гімну України».
- 1941 р. в окупованому нім. Києві більшовики підірвали Успенський Собор Печерської Лаври. Церкву Успення Пресв. Діви Марії з 1078 р.
- Северин Гощинський, поет-романтик, автор поеми «Канівський замок», похований на Личаківському цвинтарі, поле № 1 (*1801 – +1876).
- 1916 р. Німеччина і Австрія підписали документ про створення Пол. держави.
- Ганна Касьяненко, перекладач, громадська діячка, заарештована 1109.1937 на 8 р. каторги (*1891 – +12.05.1969).
- Маркіян Шашкевич, письменник, культурно-громадський діяч, засновник «Руської трійці», ред.-видавець «Русалки Дністрової». У Львові музей Русалки Дністрової. Перепохований на Личаківському цвинтарі, пам'ятник роботи скульптора Генріка Пер'є, поле № 3 (*1811 – +7.06.1843).
- 1951 р. у Києві почав діяти 1-ий в Україні телевізійний центр.
- Микола Вінграновський, сценарист, кінорежисер, актор, поет, прозаїк (*1936 – +2004).
- (до 13.) 1991 р. Київ: 1-й Всеукр. кінофестиваль, присвячений пам'яті Івана Миколайчука. Гол. приз отримав фільм режисера Олеса Янчука «Голод-1933».
- Олесь Досвітній (Скрипаль Олександр Федорович), автор новел, повістей пригодницького жанру. За революційну агітацію в армії суджений царатом на кару смерті, з тюрми врятувався втечею. Через Монголію і Китай потрапив до США, щоб звідти через Японію повернутись в Україну. Однодумець Хвильового по ВАПЛІТЕ, разом з ним і М. Яловим за націоналістичний ухил був виключений з партії. 19.12.1933 заарештований НКВС у Харкові, засуджений і * розстріляний (*1891 – +23.02.1934).
- 1976 р. засновано Укр. Гельсінгську Групу.
- * у День укр. писемності та мови Церква вшановує пам'ять Преподобного Нестора Літописця, чие ім'я значить найдосвідченіший: автор «Повісті временних літ» та агіографій свв. України був чи не 1-м укр. істориком-літописцем України-Руси (+1056).
- 1911 р. ознаменоване втечею М. Січинського зі Станіславської тюрми (виїхав до Америки).
- Федір Достоевський, рос. письменник укр. походження (*1821 – +1881);
 ✨ Софія Юліянівна Альбіновська-Мінкевич, укр. і пол. живописець, графік, у Львові (з 1912) (*1886 – +30.06.1972); ✨ на Харківщині Леонід Талалай, поет-лірик: «Крилом по землі» (1996), 24.02.1993 – Шевченківська премія (*1941).

- 14 (до 15.) 1991 р. Батурин, Чернігівщина: 1-е за 283 р. по знищенню московськими полками під командуванням О. Меншикова гетьманської столиці 1708 р. вшанування пам'яті закатованих рос. військами батуринців і вояків (* бл. 15 тис. осіб) – День скорботи.
- ✳ в с. Клекотина (Вінницька обл.) Аркадій Добровольський, письменник, перекладач, кіносценарист, автор сценаріїв до фільмів «Трактористки» та «Перевірте свої годинники». 15.01.1937 заарештований, 10.04.1937 засуджений на 7 р., де знов суджений НКВС на 10 р. 8.07.1957 2-ий арешт, 2.09.1958 звільнений (*1911 – +10.06.1969).
- 15 1946 р. постанова Ради мін. УРСР про введення нового укр. правопису.
- ✳ Євген Побігущий, полковник УПА «Рен», командир ДУН «Роланд» (*1901 – +?).
- 16 ✳ Микола Скадовський, художник (*1846 – +1892).
- 17 (до 24.) 1991 р. Київ: міжнар. кінофестиваль «Молодість» за участю багатьох країн світу.
- 18 1961 р. заснована Держ. премія України ім. Т. Шевченка.
- 19 (до 1.12.) 1991 р. Львів: 1-й Міжнар. конкурс оперних співаків ім. Солю Крушельницької.
- ✳ Михайло Ломоносов, вихованець Києво-Могилянської академії, 1-й рос. чл. АН Росії, ініціатор відкриття Московського ун-ту (*1711 – +15.04.1765).
- 20 ✳ Вікторія Лук'янець, співачка Віденської опери (*1966).
- 21 1926 р. урочисте закладення каменя до будівництва Харківського Держцирму, на проектування споруди якого був оголошений Всесоюзний конкурс. 21.03.1925 (перемогли лєнінградці архітектори С. Серафімов, С. Крашєв, М. Фельгер). Один із яскравих представників стилю конструктивізму.
- 1941 у 20-ті роковини Трагедії під Базаром О. Ольжич організовує панахиду в м. Базарі на Житомирщині. Після панахиди нім. провели арешти і ✳ розстріляли 721 особу.
- ✳ Михайло Вериківський, композитор, автор опер «Сотник», «Наймичка». 1-х укр.: ораторії «Дума про дівку-бранку Марусю Богуславку» та балету «Пан Каньовський» (1930) (*1896 – +15.06.1962).
- 22 ✳ Володимир Даль (Козак Луганський), автор «Тлумачного словника живих великоруської мови» (*1801 – +1872).
- 23 1711 р. Пилип Орлик підписав угоду з татар. ханом про взаємодопомогу.
- ✳ Віктор Косенко, композитор і музикант (*1896 – +3.10.1938).
- 24 1991 р. в с. Новий Кропивник на Дрогобиччині поставлено пам'ятний кам'яний хрест з нагоди ліквідації колгоспів.

- III Клим Поліщук, письменник, публіцист, автор історичних романів (*1891 – +1937?).
- III 1701 р. універсал гетьмана Івана Мазепи щодо селянства про обмеження відробіткових робіт 2 днями на тиждень.
- III Григорій Гинилевич, просвітянський громадський діяч Галичини, ентузіаст створення нар. шкіл (*1871 – +1909); ✨ Андрій Михайлюк, поет, журналіст, прихильно ставився до формалістичних пошуків футуристів, заарештований НКВС 11.09.1937, засуджений до розстрілу, ✨ у Києві. (*1911 – +23.10.1937); ✨ Назарій Яремчук, співак, соліст ВІА «Смерічка», н. а. України (*1951 – +30.06.1995).

2-7

- I 1927 р. заснований Київський футбольний клуб «Динамо».
- II 2002 передвиборчий приїзд у Львів лідера блоку «Наша Україна» Віктора Ющенка.
- III Фомій Мустафаєв, співак-тенор, н. а. України (*1952).
- III Дмитро Антонович, громадський і політичний діяч, історик мистецтва (*1877 – +12.10.1945).
- III 1657 р. в Корсуні Генеральною козацькою радою обраний гетьманом Іван Виговський.
- III 1917 у Києві відкрито 1-у укр. військову школу прапорщиків.
- ✨ Володимир Кольба, громадський діяч, священник, організатор у м. Соколівці приватної гімназії (перенесена до Буська), в Золочеві заснував Тов-во ім. Шашкевича, ініціатор побудови пам'ятника М. Шашкевичу на г. Білій бл. Олеська (*1865 – +1912).
- III в Батурині Григій Орлик, старший син гетьмана України Пилипа, хрещеник Мазепи, політик і дипломат, продовжувач справи батька у виборюванні незалежності України, посередник між укр. гетьманом в екзилі, фр. урядом і пол. королем Станіславом Лещинським, у конспіративній подорожі на Гетьманщині вів переговори з опозиційними колами старшини (1734), виступав з проектом антимосковської коаліції, до якої мали б увійти Франція, Швеція, Прусія, Польща, Туреччина і Крим з участю укр. козацтва, фр. граф, польний маршал Франції і лідер укр. еміграції по ✨ батька (1759); як учасник Семилітньої війни важко ранений в битві під Мінденом 1.08.1759 (чи Франкфуртом 13.04.1759) і ✨ від отриманих ран. Папери Г. Орлика знайшов у фр. урядових та в фамільному графів Дентевілів архівах історик Ілько Борщак і частково опублікував (* (або 16) 1702 – +13.11.1759).

- 7 ✨ Дмитро Багалій, історик, академік АН УРСР (з 1919), громадський діяч (*1857 – +9.02.1932); ✨ Нестор Процик, поет, чл. УВО, ОУН, 1941 в'язень концтаборів, чл. центрального проводу ОУН (*1912 – +30.06.1941).
- 8 1867 р. відкрито стаціонарний оперний театр у Києві (нині Держ. академічний театр опери і балету ім. Т. Шевченка).
- ✨ провідник Листопадового Чину Дмитро Вітовський (літ. пс. Гнат Бурко), лідер в колі галицького студентства та борців за укр. ун-т у Львові, чл. Укр. Радикальної Партії, організатор «Січей», згодом УСС, сотник УСС (з 1914), учасник карпатських боїв, ідеолог стрілецької політичної думки; один із засновників Стрілецького фонду й органу УСС «Шухи», як комісар УСС на Волині (1916/17), організував на Ковельщині укр. нар. школи. Очоливши Військовий Комітет, вчинив переворот проти австр.-пол. панування, передавши владу УНРаді ЗУНР. Головнокомандувач збройних сил ЗУНР, згодом Держ. Секретар Військових Сил ЗУНР. Увійшов до УНРаді від Укр. Радикальної Партії. У травні 1919 р. у складі мирової делегації ЗУНР був у Парижі та, повертаючись, ✨ у катастрофі літака під Ратібором (Дол. Шлезьк). 1.11.2002 перепохований з ад'ютантом Ю. Чучманом на меморіалі УГА Личаківського цвинтаря (*1887 – +4.08.1919); ✨ Микола Стенцар, воїн УПА, контррозвідник, підманий НКВС і засуджений на 25 р., ✨ у Воркуті (*1927 – +2.01.1974).
- 9 ✨ Богдан Лепкий, один із найвизначніших поетів ХХ ст., прозаїк та літературознавець, перекладач, історик, дійсний чл. НТШ, автор знаменитої історичної повісті «Мазепа», яка складається з частин: «Мотря», «Не вбивай», «Батурина», «Полтава» («Над Десною» і «Бої») і остаточною «Мазепа» (1926-1955), спогадів, поетичних збірок, ✨ у Кракові. Знаменно, що день народження письменника співпав із трагічними подіями в Україні, що знайшли відбиток у його творчості: руйнація Батурина катом-царем Петром (1708); остаточне скасування гетьманства в Україні (1764). Втрата Україною вольностей та страчені під час взяття Батурина тисячі мирних жителів взивали до Бога о помсті й вибавлення з непам'яті для потомків. Лепкий у трилогії вкарбував офіри народної покладені на вітвар незалежності. Без її прочитання не уявляв собі націоналістичного виховання жоден свідомий галичанин до 2-ї світової війни. Постановка твору на сцені Драматичного театру ім. М. Заньковецької відпоч. 1990-х рр. (режисер Федір Стригун) ствердила вел. його значущість для незалежності України (*1872 – +21.07.1941) та ✨ Яків Качура, письменник, ✨ у нім. концтаборі (*1897 – +15.10.1943).
- 10 (до 19.) 1992 р. Київ: 1-й оперний фестиваль до 150-річчя Миколи Лисенка ✨ Леонід Ілліч Брежнєв і вже 12.11.1982 його місце Ген. секретаря ЦК КПРС зайняв Юрій Володимирович Андропов (+1982).

- 11 1917 р. Укр. полк, сформований із делегатів Всеукр. З'їзду придушив більшовицьке повстання в Києві та примусив штаб Київського військового округу, що підтримував Тимчасовий уряд виїхати на Дон.
- Артур Гроттгер, живописець і графік, представник пізнього романтизму. Талант і велика популярність в пол. суспільстві, а також романтична історія його кохання до Ванди Монне забезпечила безсмертя (*1837 – +1867), Личаківський цвинтар, поле № 5. Надгробок роботи Париса Філіппі, а барельєф на ньому належить руці Ванди Монне.
- 12 1917 р. постанова ЦР про прилучення Холмщини і Підляшшя до Укр. Держави.
- 13 ○ Кирило Лукаріс, відомий діяч православ'я (*1572 – +27.07.1638).
- 14 1942 р. організований Крайовий Військовий штаб УПА-ОУН на чолі з Дмитром Грицаєм (Перебийносом);
- 15 поет Андрій Малишко, глибокий лірик, нар.-пісенна строфіка і лексика віршів спричинилася до покладення їх на музику: «Київський вальс», «Пісня про рушник», «Стежина» (*1912 – +17.02.1970); ☆ Ростислав Іванович Лах, чл. Ав. СХ (*1942 – +28.02.1997).
- 16 (до 19) 1967 р. заснування в Нью-Йорку Світового Конгресу Вільних укр. (СКВУ). Президент о. В. Кушнір.
- Оксана Баюл, фігуристка, 1-а олімпійська чемпіонка, на честь якої виконувався гімн України (*1977).
- 17 ○ Юрій Шумський, актор, режисер (*1887 – +7.06.1954); ☆ Софія Андрухович, донька Юрія, прозаїк, Лауреат літ. премії «Смолоскип»(2001) (*1982).
- 18 1917 р. 22 укр., організовані Романом Дашкевичем перейшли з табору полонених в Дарниці до Києва і започаткували організацію січових стрільців («Галицько-Буковинський курінь січових стрільців»).
- ✦ журналіст Михайло Коломієць, інформагенство «Укр. Новини» (+2002).
- 19 1997 р. з космодрому на мисі Канаверал (штат Флорида) взяв старт космічний човник «Колумбія», на борту якого перебував 1-й космонавт незалежної України Леонід Каденюк.
- 20 1917 р. 3-м Універсалом ЦР проголошено Укр. Нар. Республіку (УНР). Тим документом, що ствердив укр. державність у складі федеративної Росії, влада намагалася протидіяти анархії, розгортанню громадянської війни. Була накреслена широка програма найближчих перетворень: скасування смертної кари, 8-годинний робочий день, проголошення свободи совісті, друку, зборів, профспілок, організацію нац.-персональної автономії. ЦР заявила про укр. характер Холмщини, Підляшшя, Кубані, Криму й частини Бессарабії.

- 20 1992 Київському академічному театру опери та балету ім. Т. Шевченка надано статус нац. (Нац. опера України).
- 21 (до 25) 1947 р. в Нью-Йорку заснована Пан-Америк. Укр. конференція (ПАУК).
- 22 (або 5.12.) 1917 р. постала Укр. Держ. Академія Мистецтв (згодом Художній ін.-т) в Києві. 1-им ректором став геніяльний митець-графік Георгій Нарбут.
- 23 ✨ в с. Кошелівка на Чернігівщині Іван Максимович Кошелівець (спр. п. Ярешко), літературознавець, критик, перекладач, 1930 р. закінчив ІІІ жинський ін.-т нар. освіти, з 1941 р. за кордоном, в Німеччині; редактор «Укр. літ. газети» (1961-1977); журналу «Сучасність» (1983, тепер у Львові під проводом І. Дзюби); автор багатьох наукових праць про укр. літ.: «Нарисів з літ.», літ. портретів «Микола Скрипник», «Олександр Довженко», монографії про Жанну д'Арк, книги спогадів «Розмови на дорозі до себе», ред. книги документів про укр. дисидентів «Україна 1956-1968»; подружжя малярки Емми Андіївської (*1907 – +10.02.1971).
- 25 ✨ Микола Вавилов, генетик, географ, основник наукової селекції, академік, дійсний чл. ВАСГНІЛ (1929), президент Всесоюзного географічного товариства, мандрівник, за геогр. дослідження в Афганістані нагороджений золотою медаллю ім. Пржевальського (*1887 – +26.01.1943); ✨ Микола Григорович Івасюк, письменник, педагог і фольклорист, автор оповідань, романів з історії Буковини XVII ст.: «Балада про вершника з білому коні»; «Лицарі вел. любові»; повісті-спогаду про сина – мученика за Україну геніяльного композитора Володимира Івасюка «Монолог перед обличчям сина» (1988). Упорядник збірників казок Буковини та Верховини (*1917 – +2000).
- 26 ✨ Йосип Тимченко, механік, винахідник в галузі фото- і кіно-техніки (засновник фірми «Світло» 1893) (*1852 – +20.05.1924); ✨ Григорій Шерстюк, засновник журналу «Світло» (*1882 – +6.11.1911).
✦ страта шляхтою у Луцьку поета та громадського діяча 2-ї пол. XVII ст. учасника повстань (Палієвого), борця за нац. права народу на Правобережжі, волинського шляхтича Данила Братковського (+1702).
- 27 1942 р. бл. Чорткова нім. ✦ розстріляли 52 чл. ОУН (о. Павло Витвицький, Василь Мельничук, інж. Роман Сельський, д-р Олекса Коссак, інж. Василь Попель та ін.); у Львові – ✦ 28 чл. ОУН (Омельян Лапунько, А. Опарівський, інж. Пясецький та ін.). ✦ гестапо Степан Куман та Теодор Найдич (Кривий Ріг), Н. Вірлик (Запоріжжя), Іван Потапенко (Валяївка), Степан Держко ✦ від побоїв у тюрмі м. Сталіно.
- ✨ Пилип Капельгородський, письменник, був заарештований царською владою (1902), був ув'язнений кілька раз по революції. 5.04.1938 засуджений

НКВС до розстрілу (*1882 – +04.1938 чи +21.11.1942); ☼ День пам'яті Митрополита УАПЦ Василя Липківського (1864-1937), замученого і розстріляного більшовиками (*1937 – +28.04.1938); ☼ Сергій Миколайович Борейко, чл. Ав. СХ. (*1912 – +2.05.1988).

II) ☼ в родині письменника Євген Іванович Гушалевиц, драматичний тенор, який співав у провідних театрах Європи, син Івана (1823-1903), ред. «Зорі Галицької», відомого, як автор патріотичної пісні «Мир вам, браття» та популярної оперети «Підгоряни» (муз. М. Вербицького), ✚ в Кельні (Німеччина) (*1867 – +1907).

III) 1992 р. у м. Сільвер Спрінг поблизу Вашингтона (США) відкрито пам'ятник на честь 270-річчя Григорія Сковороди (скульптор Марко Родес).

☼ Володимир Ілліч Скосаренко, чл. Ав. СХ. (*1927 – +24.07.1990).

IV) 1432 р. кн. Федір Несвізьський розбив пол. на Поділлі під Копистериним і здобув Кам'янець-Подільський.

1972 ген. Петро Григоренко виїхав на запрошення сина до Нью-Йорка і незабаром був позбавлений громадянства СРСР.

☼ Катерина Мотрич, прозаїк, журналіст, нагороджена орденом Св. Володимира III-го ступеня УПЦ КП, у творчості сплелися глибока народна поетика з християнською містиккою: «Молитва до Мови» (*1947).

3-8

В листопаді 1903 у Відні вийшло 1-е повне видання Біблії укр. мовою.

I) День ювілейний на події, котрі в різний час сколихнули Львів:

1848 – «Весна народів» ознаменована у Львові заворушеннями, будівництвом барикад, сутичками з австр. військами, які придушили повстання наступного дня. При обстрілі згоріли старий театр, ун-т з бібліотекою, ратуша;

1918 – Листопадовий Чин. Укр. перебрали держ. владу в Галичині. Наступного дня пол. боївки повстали. Укр. Нац. Радою у Львові в Нар. Домі проголошено ЗУНР на укр. території колишньої монархії Габсбургів, утворений уряд на чолі з Костем Левицьким, прийнята Конституція (9-18.11.). УСС перейменовано на Галицьку армію (ГА, УГА), яка 21.11. залишила Львів.

1993 1-й Всеукр. з'їзд редакторів газет і журналів ухвалив «Хартію свободи слова в Україні».

☼ Дмитро Бедзик, прозаїк і драматург (*1898 – +27.11.1982); ☼ Олег Тягнибок, депутат ВР України (*1968).

J) 1938 р. Віденський арбітраж у справі Карпатської України і Словаччини. Південну частину Закарпаття віддано Угорщині.

- 2 1978 посилилася русифікація: Рада Мін. УРСР у відповідь на таємну постанову Ради Мін. СРСР від 13.10.1978 № 835 ухвалила свою: «Про заходи по дальшому удосконаленню вивчення і викладання рос. мови в загальноосвітніх школах УРСР».
- ☼ Антін Манастирський, художник: портрети, карпатські краєвиди, іконописець: розписи церков, н. х. України, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 5 (*1878 – +15.05.1969); ☼ Володимир Коломієць, поет, ред. вид-ва «Укр. письменник» (*1943).
- 3 1708 р. Іван Мазепа з 1 500 козаків вирушив на з'єднання з королем Карлом XII. Зустрілися 8.11.1708.
- 1918 панцирним поїздом ГА зайнято Залізничний двірець в Самборі; у Чернівцях буковинське нар. віче проголосило возз'єднання північної Буковини з УНР. Вже 6.11. крайовий комітет Укр. Нац. Ради в Чернівцях перебрав владу на укр. частині Буковини в свої руки. 11.11. Чернівці захопили румун. війська.
- ☼ Дмитро Фальківський (Левчук), с. Великі Лепеси Кобринського району Берестейщині, поет. Заарештований 1.12.1934; 13.11.34 справа 28 років розстріляний НКВС (*1898 – +14.12.1934).
- 4 ☼ на хуторі Стрілиця на Сумщині (нині с. Шапошнікове) Яків Мамонтовський, письменник: зб. «Вінки за водою», модерніст у драматургії, репресований (*1888 – +31.01.1940).
- 5 1933 р. постанова Нар. Комісаріату Освіти УРСР про засудження театру «Березіль».
- 1968 Київ: В. Макух прилюдно вчинив самоспалення на знак протесту проти переслідувань укр.
- ☼ Яків Щоголів, поет-романтик (*1823 – +8.06.1898).
- 6 (до 10) 1648 р. облога військами Б. Хмельницького Замостя.
- ☼ Стефанія Шабатура, художниця та громадський діяч. За тематичну символічність гобелену «Касандра» за мотивами драми Лесі Українки потрапила до рад. концентраційних таборів (*1938).
- 1943 Київ перейшов від нім. до рад. військ.
- 7 1788 р. 800 козаків під проводом кошового отамана Чорноморського війська А. Головатого здобули турец. фортецю на о. Березань. Чепіга здобув фортецю Хаджибей.
- ✱ вбито в Севастополі Юрія Османова, дисидента, активного учасника кримсько-татарського руху (+1993).
- 9 1918 р. проголошена УНРадою Західно-Укр. Нар. Республіка (ЗУНР). Держ. Секретаріат (уряд) на чолі з Костем Левицьким.

- Олекса Воропай (Олексій Іванович, пс. Степовий), одесит, журналіст, етнограф-популяризатор: «Звичаї нашого народу», проживав у Англії (*1913 – +20.04.1989).
- ✦ борці за самостійність України: Петро Дорошенко, гетьман (*1627; +1698, с. Ярополче); Василь Капніст, поет (*1758; +1823).
- 10 1928 р. в Києві відкрито Дім-музей Тараса Шевченка.
- 1993 у Києві чл. релігійного об'єднання «Вел. Біле братство» (секти «юс-маліан»), вчинена спроба захоплення Укр. державного архітектурно-історичного Софіївського заповідника з метою вчинення там масового самознищення послідовників, заарештовано 60 чл.
- Нестор Махно, політичний діяч (*1888 – +6.06.1934); ✨ кат і україножер Лазар Каганович (*1893 – +1991).
- ✦ кп. Анна, засновниця 1-ї в Україні дівочої школи (+1113).
- 11 1918 р. перемир'я між Німеччиною і Антантою, кінець 1-ї світової війни.
  - ▲ Румуни захопили Чернівці, а пол. окупувають Лемківщину, Посяння, Холмщину, Підляшшя.
- 1978 почалася чергова хвиля російщення укр. загальноосвітніх шкіл.
- 12 (Л) 18) 1918 р. баталії за владу у Києві, які позначилися на перебігу як державотворчого, так і культурного процесу. Намагання Гетьмана України Павла Скоропадського впорядкувати життя держави – узаконив автокефалію Укр. православної церкви (12.11); утворив Всеукр. АН (14.11; президентом обрано В. Вернадського; 24.11. – створена УАН), – перервані створенням для координування антигетьманського повстання 13/14.11.1918 Директорії на чолі з В. Винниченком.
- Осип Бодяньський, письменник, етнограф, видавець і дослідник стародавніх слов'янських історичних праць, зокрема «Історії Русів», поет (*1808 – +18.09.1877); ✨ Олександр Бородин, рос. медик, хімік, композитор, автор опери «Князь Ігор» (*1833 – +27.02.1887).
- 13 1708 р. здобуття і спалення Батурина Меншиковим через зраду старшини Івана Носа (* вирізано майже 30 тис. батуринців. Пропала 5-тисячна армія Мазепи). Оборороною Батурина командував Чечель – сердюцький полковник. 14.11.1993 урочисто відзначена пам'ять жертв.
- 1918 більшовики анулювали Берестейський мир.
- 14 1918 р. гетьман П. Скоропадський видав грамоту про федеральну злуку України і Росії.
- СБ УПА-ОУН ✦ розстріляла Анну Боровець – дружину Тараса Бульби-Боровця, як пол. шпигунку (+1943);
- Раїса Кириченко, співачка (меццо-сопрано), н. а. України (*1943 – +2002?).

- 15 1938 р. III-тя Пацифікація укр. населення пол.: до 1939 р. на Львівщині пол. владою ліквідовано 1 978 укр. шкіл.
- 16 1918 р. почалось повстання Директорії проти гетьмана: січові стрільці за проводом Євгена Коновальця зайняли Білу Церкву і вирушили в наступ на Київ.
- ☼ Михайло Паращук, скульптор, співавтор пам'ятника А. Міцкевичу в Львові (*1878 – +1963); ☼ Богдан Вахнянин, композитор і музикант, похований на Личакові, в родинному гробівці (*1883 – +1940).
- 17 (до 1722) 1708 р. в Глухові Петро I призначив Івана Скоропадського гетьманом на Лівобережжі.
- ☼ Михайло Щепкін, вел. актор, товариш Т. Шевченка (*1788 – +23.08.1861); ☼ Григорій Кочур, письменник, перекладач з понад 20 мов, дослідник творчості М. Рильського, автор збірки «Інтинський зошит», «Віршів 1945-53 років». Арештований НКВС 8.10.1943 на 10 р. каторги і 5 заслання. З 8.01.1957 на волі. Шевченківська премія посмертно (1991) (*1908 – +15.12.1994).
- ✦ розстріляні нім. у Станіславі (Ів.-Франківську) 29 чл. ОУН (+1943).
- 18 1918 р. битва Січових Стрільців з гетьманцями під Мотовилівкою і поразка гетьманців.
- 1933 об'єднаний пленум ЦК і ЦКК КПБУ розглянув питання про «укр. націоналістичний ухил» та ухвалив рішення зупинити українізацію республіки, через 4 дні (22.11) – постанова з цього приводу. В Україні вийшов новий правопис, де ліквідована буква «ґ».
- ✦ Інокентій Гізель, освітній, церковний та політичний діяч, професор і ректор Києво-Могилянської колегії, архімандрит Києво-Печерської Лаври, історик, філософ, письменник, якому приписується авторство «Синоніси» – 1-го короткого нарису України і Росії (*бл.1600 – +(або 22, або 28)1683).
- 20 1943 р. на Волині бл. Житомира під охороною УПА відбулася I-а Конференція поневолених народів східної Європи і Азії Москвою (АБН). 39 делегатів від 13 народностей. 20-21.11.1993 конференція у Києві, присвячена ювілею.
- ☼ Роман Зварич, історик і політолог, депутат ВР (*1953).
- 21 ☼ в с. Горodinці на Тернопільщині Михайло Дацьків, старшина УГА, директор театру «Березіль» (1926), репресований НКВС 1933 р., ✦ в тюрмі (*1893 – +1939).
- 1918 під тиском пол. військ укр. армія ГА залишила Львів. Влада ЗУНР перїхала до Тернополя, а 2.01.1919 – до Станіслава.
- 22 (до 29) 1993 р. в Києві міжнар. фестиваль камерних театрів «Сузір'я».

1708 р. за наказом царя Петра I рос. православна церква піддала анафемі укр. гетьмана Івана Мазепу, який у жовтні оголосив про союз України з Швецією у війні проти Росії.

1963 в Римі засновано Укр. католицький ун-т ім. Св. Климента за старанням Йосифа Сліпого.

Іван Нечуй-Левицький (спр. пр. Левицький), письменник: повісті «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Дві московки», «Над Чорним морем», «Маруся Богуславка», оповідання «Баба Параска та баба Палажка», роман «Хмари», публіцист, етнограф і фольклорист. Від 1993 засновано премію його ім., що вручається щорічно літераторам і митцям, які високохудожньо та оригінально відобразили у своїх творах укр. нац. характер (*1838 +15.04.1918); ✨ Борис Коваленко, письменник і критик. Заарештований НКВС 23.12.1936 в Києві, засуджений до розстрілу, ✨ вирок виконано у день присуду (*1903(10.11. чи 10.12.) – +13.07.1937).

1968 (а також 14.12.68 та 01.1969) акти вандалізму: зумисні підпали у Видубицькому монастирі в Києві.

1993 Київській студії художніх фільмів ім. О. Довженка надано статус нац.

Ольга Юліанівна Кобилянська, письменниця: «Земля», «На полях», «У неділю рано зілля копала» (*1863 – +21.03.1942); ✨ Борис Патон, вчений у галузі металургії, директор Ін-ту електрозварювання (з 1953), президент АН України (з 1962) (*1918).

(до 30) 1708 р. війська Карла XII та І. Мазепи зайняли Ромни, Гадяч.

Григорій Квітка-Основ'яненко, письменник: «Конотопська відьма», «Мертвецький Великдень», «Шельменко-Денщик», один із засновників модерної укр. прози (*1778 – +20.08.1843); ✨ Матвій Симонов (Номис), фольклорист і етнограф (*1823 – +1901).

4-9

1939 р. засновано Льв. торгово-економічний ін.-т (тепер Комерційна академія).

✦ Митрополит УГКЦ о. Андрей Шептицький (*29.07.1865 – +1944), похований у крипті Собору Св. Юра у Львові. Йосип Сліпий став Архімандритом Львова і митрополитом Галича.

(до 7) 1944 акції на Чорний Ліс на Станіславщині, в якій брали участь 2 дивізії НКВС та; наступного міс., на Миколаївщину, Бібреччину, Ходорівщину й Рогатинщину за участю понад 20 тис. військ НКВС завершилися безрезультатно.

1994 відкрито пам'ятник полк. Є. Коновальцю у Жовкві. ▲ (до 10.) Львів: 1-й Міжнар. фестиваль молодіжних експериментальних театрів «Золотий Лев», він став чл. Європейського театрального форуму та Асоціації міжнар. фестивалів та подій у Європі.

- 1 ✨ Федір Стригун, актор, режисер, художній керівник Драматичного театру ім. Марії Заньковецької, н. а. України. «Маруся Чурай» Ліни Костенко (1988); «Павло Полуботок» Костя Буревія (1990); заньківчанська оперна маніана за трилогією Богдана Лепкого «Мазепа» – «Мотря» (1991), «Вбивай» і «Батурин» (1992); «УБН» (2000). Інтерв'ю з артистом: «Підступ», 30.10.1999/ Веселка С. Антарес, Альфа Скорпіона ...*Якщо він цар – о, якщо він лицар! Чого б не міг пробачити ніколи? Жінкам проща все! За ними немає гріха. В усьому винні тільки чоловіки. Так мовить батько вчив. І це я сповідаю все життя. Адже чоловік – сильний. Він відповідає за свою любов, за жінку, за її спокій, здоров'я, красу. Чоловіком мусить бути і кожен керівник. Коли інакше – виникають різні духовні деформації, жінка втрачає найдорогоцінніше – жіночність. Втім, для втрати цієї якості у нашому суспільстві сьогодні аж надто багато причин... (*1939).*
- 2 2004 р. акція протесту «5 каналу чесних новин» по 190-годинному голодуванню його співробітників (від 25.10. о 21:00) на знак протидії системним утискам свободи слова в Україні завершилася перемогою. Попередні 56 дні цілодобового телемарафону.
- ✨ Олександр Білецький, академік, історик літ., ред. академічного видання творів Шевченка (*1884 – +2.08.1961); ✨ Степан Семчук, історик церкви, письменник, літературознавець (*1899 – +4.08.1984); ✨ Олена Пахомович, чемпіонка Європи та медалістка Олімпіади в Атланті-99 з вітрильного спорту (*1964).
- ✦ Вікентій Хвойка, визначний укр. археолог чех. походження (с. Сестрочі, Чехія), педагог, першовідкривач пізньопалеолітичної Кирилівської стоянки, що існувала бл. 20 тис. р. тому на Подолі в Києві; трипільська культура, дослідник зарубинецької та черняхівської культур, автор понад 20 праць і статей (*1850 – +1914).
- 3 ✨ Флоренс Лайвсей, канад. письменниця, перекладачка Т. Шевченка і Марко Вовчка (*1874 – +28.07.1953).
- 4 1994 р. в с. Крилос (Ів.-Франківська обл.) створено Нац. заповідник «Дністер-Галич».
- ✨ Григорій Голоскевич, громадський діяч, вчений-мовознавець, автор правописного словника. ✦ у рад. концтаборах десь у Сибіру (*1884 – +бл.1934); ✨ Іржі Горак, чех. славіст, автор численних праць про укр. літ. (*1884 – +4.08.1975); ✨ Костянтин Копержинський, літературознавець, фольклорист, етнограф, бібліограф (*1894 – +1953); ✨ Остап Бобикевич, композитор, піаніст (*1899 – +1970).
- 6 1919 р. Галицька армія (ГА) почала називатись Укр. Галицька Армія (УГА). За Зяцьківською угодою (10.11) УГА увійшла до складу армії Денікіна.

- 1994 у с. Мазепинці на Київщині 1-е в Україні відкрито пам'ятник гетьману України Івану Мазепі.
- ✪ Нестор Амбодик-Максимович, вчений-енциклопедист (*1744 +5.08.1812); Лев Троцький (Лейба Бронштейн), з ним пов'язані злочини проти України у ХХ ст. (*1879 – +1940).
- (до 22.03.1915) 1914 р. 2-а облога рос. Перемишля: по 137-днях зайняли місто, щоб 3.06 залишити його.
- 1934 пол. присуд до страти чл. ОУН Зенонові Матлі й Грицеві Куликівцю, замінені президентом Польщі на довічне ув'язнення.
- ✪ Яків Яциневич, організатор хорів та тов.-ва «Боян» (*1869 – +1945); ✪ Дмитро Маївський, політичний діяч, чл. крайового Проводу ОУН Київщини, автор багатьох статей (*1914 – +9.12.1945); ✪ Альберт (Олег) Борисов, кіноактор, незабутній Свирид Голохвастов з культового укр. фільму «За 2-ма зайцями» (*1929 – +1994).
- ✦ церковні діячі й трудівники на ниві укр. культури: Єлисей Плетенецький, видавець, архімандрит Києво-Печерської лаври, один з фундаторів Київської братської школи (*1554 – +1624 чи 29.10., або 10.12) та Данило Туптало, письменник, долучений як Димитрій Ростовський до лику свв. (*1651 – +1709).
- День укр. писемності та мови, Преподобного Нестора Літописця, цьогоріч знаменний жалобними ювілеями – ✦ філософ України Григорій Сковорода. (+1794) та філософ Ольгерд Бочковський (+1939).
- 1619 К. Ставровецький видав в Рахманові Євангеліє.
- 1994 у Республіканському будинку художників відбулося 1-е вручення заснованої журналом «Дніпро» і Міжнар. гуманітарним фондом ім. О. Пушкіна (Москва) щорічної премії за наукові та творчі роботи, визначну громадську діяльність в галузі культури і організацію співробітництва між різними країнами. Серед лавреатів премії поети Леонід Вишеславський і Микола Луків, композитор Людмила Височанська, медики Наталія і Данило Зубицькі; ▲ Святкування 150-річчя Ав. Політехніки.
- 1764 р. продовживши традиційно ворожі листопадові дії царату проти України (13.11.1708, Батурин), Катерина II змусила гетьмана Кирила Розумовського зректися влади, а 21.11. створила Малоросійську колегію на чолі з кн. Румянцевим (4 рос. та 4 укр. довірені царській особі) для управління Лівобережжям, остаточно скасовано гетьманське управління в Україні: «*Це той ПЕРВИЙ, що розтинав НАШУ УКРАЇНУ, а ВТОРАЯ доконала вдову сиротину. Кати! кати! людодіди! Накрались обоє, накрались; а що взяли на той світ з собою?..*» Т. Шевченко СОН. Комедія.

- 10 1919 на конференції в Сен-Жермені вирішено приєднання Закарпаття до Чехо-Словаччини.
(до 11) 1989 у Львові створене тов.-во «Надсяння», незмінним гол. якого Володимир Середа.
☼ kobзар Михайло Башловка (*1924 – +1973); ☼ скульптор Йосип Сидорський (*1929); ☼ художниця Марія Савка-Качмар (*1939).
- 11 2004 р. Святослав Вакарчук, лідер гурту «Океан Ельзи» став радником Ющенка з питань молодіжної політики; був серед сміливців-агітаторів, що, квітчаючи щити силовиків «Беркута» біля будівлі Адміністрації Президента (23-24.11.).
☼ Валентин Яковенко, рос. просвітителю, видавець, популяризатор творчості Т. Шевченка (*1859 – +20.03.1915); ☼ Степан Маківка, письменник «Нескорені кресли»; громадсько-політичний діяч на Підляшші, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 5 (*1889 – +25.01.1966); ☼ Юрій Березін, естрадний артист «Штепсель», чл. дуету Штепсель і Таранюк (див. Ю. Тимошенко) (*1919 – +20.05.2004); ☼ Василь Шпак, художник (*1929).
- 12 1944 р. прийнято звернення уряду УРСР до УПА.
(до 18) 1994 І Міжнар. фестиваль театральних вистав «Золотий Лев» у Львові.
☼ Захар Мороз, драматург і літературознавець (*1904 – +1958); ☼ у Стрипці Зіновий Красівський, поет, публіцист, багатолітній в'язень рад. тюрем таборів, психушок, один з організаторів Укр. нац. фронту, гол. провідник ОУН в Україні та чл. Гол. проводу ОУН, автор збірки віршів «Невольничі плачі» та поеми «Тріумф сатани». Заарештований 1949, звільнений 1953. 2-й арешт 1967 за участь в УНФ на 17 р. каторги. З 1972 по 1981 психіатричній лікарні. 12.03.1980 – 3-й арешт. Звільнений 1987. ☼ у Миколаєві за дивних обставин (*1929 – +20.09.1991); ☼ Ролан Биков, біограф, письменник (*1929).
- ☼ у бою з НКВС на Рівненщині полковник Дмитро Клячківський «Клима Кур», командир УПА-«Північ» (+1944); ☼ бл. Стрілиськ-Нових командир куреня «Сіроманців» майор Дмитро Карпенко «Ястреб» (+1944).
- 13 (до 15.12) 1934 р. справа 28-и в СРСР, по вбивстві у Ленінграді С. Кірієва, Більшовики судять в Україні інтелігенцію, письменників (Р. Шевченка, Івана та Тараса Крушельницьких, Р. Сказанського, Д. Фальківського, Г. Косинку, Костя Буревія, О. Влизька та ін.) до найвищої міри покарання – розстрілу.
☼ «Блаженний» Августин, один із опонентів давньої церкви християнського Заходу, філософ, єпископ, ☼ у віці 75 р. під час облоги вандалами м. Гиппон в Нумідії (Півн. Африка) (*354 – +28.08.430); ☼ Олександр

Вишня (спр. пр. Павло Михайлович Губенко), письменник-сатирик і гуморист, працював у санітарній управі міністерства шляхів УНР, 10.12.1920 р. арешт на 3 р., за арештом 25.12.1933 присуд до розстрілу, замінений на 10 р. ув'язнення, ✱ по повероті з комуністичних концтаборів (*1889 – +28.09.1956).

14 2004 р. група київських професійних художників та студентів Художньої академії на Хрещатику провела акцію «Помаранчева осінь» на підтримку Віктора Ющенка: за 2 год створили клин, що розбиває темні сили, та символічного помаранчевого птаха свободи, одночасно схожий захід тривав і у Львові на майдані Адама Міцкевича.

✧ Каленик Геренчук, фізикогеограф, геоморфолог, ландшафтознавець, професор, один із засновників структурної геоморфології (*1904 – +5.02.1984); ✧ Микола Булатович, письменник, син священника, автор творів на злободенні теми сучасної йому дійсності. 1.12.1934 заарештований, 2.09.1937 засуджений і розстріляний (*1909 – +3.09.1937).

15 1919 р. Симон Петлюра перейняв верховнокомандування справами УНР. 1944 1-ий етап переселення-депортації укр. на землі УРСР – воєводство Любелське.

✧ Лев Сабінін, актор і режисер (*1874 – +1955); ✧ Матвій Яворський, історик, знищений комуністичним режимом (*1884 – +3.11.1937).

✱ Паїсій Величковський, філософ і письменник (+1794).

10 2004 р. брати Клички закликали укр. до активного голосування 21.11., підтримав В. Ющенко чемпіон світу з шахів донеччанин Руслан Пономарьов. Спротив працівників телебачення реалізований через протестні графіті і розривання символічних кайданів, зроблених з сумнозвісних «темників». З гаслом «Тут звільняють за правду» бл. 50 журналістів з різних телеканалів під будівлею Нац. телекомпанії прийшли підтримати колег з програми «Вісті», які відмовились працювати за «темниками». 13 журналістів «Вістей» запропонували керівництву телеканалу підписати угоду про редакційну політику для захисту журналістів від цензури. Понад 300 журналістів приєднались до публічної заяви. 14 журналістів програми «Вісті» на УТ-1, що вели перемовини з керівництвом Нац. телерадіокомпанії, 24.11. оголосили страйк: «Ми перемогли страх, тому що сильнішим є почуття сорому». Вже наступного дня, 25.11., телеканал «1+1» відновить випуск новин, але без тенденційного провладно налаштованого В'ячеслава Піховшека. Водночас і журналісти УТ-1 заявили керівнику НТКУ Олександру Савченку, що відмовляються говорити неправду в новинах і приєднуються до всеукр. страйку. Винахідливість, за УНІАН, виявила ведуча сурдоперекладу УТ-1 Наталя Дмитрук: на тлі звичних новин вона 100-тисячній аудиторії мовою глухонімих розповіла про фальсифікацію виборів Президента.

- 17** 1784 р. засновано Льв. ун-т.
1994 в одеському порту на грецькому кораблі «Одиссеос» під егідою ЮНЕСКО науковці та письменники з 20-ти країн провели семінар з культури народів басейну Чорного моря.
2004 Переможиця «Євробачення» Руслана Лижичко після рішення ООН України визнати перемогу на виборах В. Януковича (24.11.) оголосила про голодування, звернулася до урядів країн Європи та світу: вони чесні вибори.
- ☼ Вільям Морфілл, англ. вчений-славіст, україніст (*1834 – +9.11.1909);
 ☼ Климентій Шептицький, релігійний діяч, ✚ у рад. концтаборі (*1869 – +1.05.1951).
- 18** 1654 р. відбулася героїчна оборона м. Буші на Поділлі.
2004 Ющенко закликав укр. захищати свій вибір і виходити на майдан – разі фальсифікацій влади, усіх охочих записуватися в нар. дружини, в ніч з 21 на 22.11. прийти на майдан Незалежності, подякував свідомим держ. службовцям та особливо правоохоронцям, які відмовляються виконувати злочинні накази влади.
- 19** 1989 р. перепоховання в Києві В. Стуса, Ю. Литвина, О. Тихого, загиблих в рад. концентраційних таборах.
1994 у Нац. опері України урочисто відзначено 75-річчя держ. засл. академічної капели України «Думка».
 ☼ Михайло Лучкай, мовознавець, історик (*1789 – +3.12.1843).
- 20** 1959 р. XIV сесія Генеральної Асамблеї ООН ухвалила Декларацію прав людини.
 ☼ Сергій Шелухін, держ., політичний діяч, правознавець (*1864 – +1938); ☼ Михайло Якимович Козик, живописець, чл. Ав. СХ (*1879 – +2.11.1947).
 ✚ страчений козацький полковник доби Хмельницького Максим Гладкий, що потрапив у полон до пол. під Загалем на Поліссю (*? – +1649).
- 21** (до 29) 1914 р. бої УСС коло с. Тухольки.
 ☼ Петро Єфименко, археолог (*1884 – +18.04.1969); ☼ Михайло Ясинський, бібліограф (*1889 – +12.05.1967); ☼ Михайло Дмитрович Драган, мистецтвознавець, автор праць з історії укр. мистецтва, зокрема теми дерев'яного різьбарства, похований на Личаківському цвинтарі, пом. № 82 (*1899 – +8.03.1952).
 ✚ розстріляний денікінцями 18-літній поет Василь Чумак (+1919).
- 22** 1989 р. перезахоронення жертв сталінських репресій з Дем'янового Лазу Івано-Франківську (532 особи).

- 2004 понад 100 тис. укр. вийшло, а сотні тисяч з'їздилися на Майдан Незалежності в Києві, щоб висловити своє обурення масовими фальсифікаціями влади у виборах Президента. До 24.11. – наймасовіший мітинг.
- ✪ Михайло Дерегус, живописець, графік (*1904 (5.12) – +?); ✪ Микола Далекий, письменник (*1909 – +1976).
- 21 до 28.) 1994 р. Київ: Міжн ар. театральний фестиваль «Слов'янські зустрічі».
- 2004 у приміщенні Парламенту України Віктор Ющенко склав присягу укр. народові на Острозьк ій Біблії. Кілька тис. лв. студентів виїхали до Києва, щоб узяти участь у загальнонац. страйку, розмістити наметове містечко на майдані Незалежності. Ректор АНУ закликав студентів захистити свій вибір, не допустити фальсифікацій. Актори Нац. драматичного театру ім. Івана Франка, які гастролювали у Мінську, висловили підтримку Віктору Ющенку. Заяву озвучив н. а. України Володимир Коляда.
- 24 2004 р. Св. престол у Ватикані оголосив, що починає молитву за Україну і укр. народ. Особисто молитися і звернувся до присутніх укр. мовою духовний лідер католиків світу Іван-Павло II. Поет і композитор Юрій Рибчинський нагадав Президентові Леоніду Кучмі про останній шанс показати укр., що він порядна людина повідомленням про придбання ним квитка Януковичеві назад до Донецька. Офіцери та прапорщики військової частини ДС090 Мін. України з питань надзвичайних ситуацій визнали Президентом В. Ющенка. Військовослужбовці Лв. гарнізону оголосили про свою солідарність з народом і запевнили, що жодні обставини не змусять їх зрадити словам присяги, згідно з якою вони служать укр. народові. Адміністрацію Президента у подвійній блокаді: внутрішнє кільце – бійці «Беркута», зовнішнє – прибічники Ющенка. Кілька сотень людей прийшли до Адміністрації з гвоздиками, прикрасили щити силовиків, вмовляли приєднатися до них. У середу в аеропорту «Бориспіль» приземлилося 2 літаки, з бійцями рос. спецназу «Вітязь» на борту. США (22:20) та Канада (23:47) не визнали результатів виборів в Україні.
- ✪ Андрій Рачинський, музикознавець, диригент (*1724 – +1794); ✪ Максим Лебідь, письменник, поет, працівник видавництва «Криниця», «Мистецтво» в Києві. Заарештований НКВС 23.06.1934, присуд 22.12.1934 на 5 р., ✪ на заслання на Печорі (*1899 – +1939); ✪ Богдан Нижанківський, поет, прозаїк (*1909 – +1986).
- 25 2004 р. Верховний Суд України заборонив ЦВК оголошувати результати виборів до закінчення розгляду скарги Ющенка. Депутати фракції «Наша Україна» зупинили друкарську машину видавництва «Урядовий кур'єр», котре порушило рішення Верховного Суду, та друкувало наклад газети з результатами голосування в 2-му турі виборів Президента. Команда Віктора Ющенка проголосила «Декрет про поновлення народовладдя в Україні». Надзвичайний всеукр. з'їзд депутатів місцевих рад –

- 25 | прихильників Ющенка створив Всеукр. центральний виконком місцевих рад. Багатотисячний мітинг студентів вузів України біля Мін. освіти вимогою оголосити всеукр. страйк, розмова з мін. освіти Василем Крименем. Початок акції Києво-Могилянської академії «Ми йдемо» (28.11).
 ▲ Мешканці Вишневого, що під Києвом, пікетували потяги; Ірпени – перегородили шлях автобусам із Запоріжжя. ▲ На 100 км від Львова люди утворили живий ланцюг. Учасники акцій непокори користуються приміщенням Київської міської ради. ▲ Скандуванням «Польща – Україна» зустріли экс-президента Леха Валенсу на нар. вічі у Києві. Генерали СВ на мітингу Ющенка на майдані Незалежності виступили зі зверненнями співробітників Служби безпеки до укр. народу.
- ✧ Павло Миколайович Жолтовсткий (автор крилатої фрази «Один жовтий і своєчасно»), мистецтвознавець, автор численних праць з історії укр. мистецтва, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 10 (1904 (чи 8.12)+1.09.1986).
- 26 | 2004 р. на боці народу опорні пункти режиму, на Майдані 5 добу сотні тисяч людей. Переговори між В.Ющенком, В.Януковичем та Л.Кучмою про передачу влади. У Львові помаранчевий прапор на будинку Льв. обл. ради.
- ✧ Микола Петровський, історик (*1894–+1951); ✧ Олександр Левада, письменник (*1909–+1995); ✧ Юрій Литвин, у с. Ксаверівка Васильківського району Київської обл. письменник, автор творів антитоталітарного спрямування, правозахисник, чл. Укр. Гельсінгської Спілки (з 1978), п'ять разів ув'язнений; був знайдений мертвим з розтятим животом у житловій камері бараку табору особливого режиму в с. Кучино на Уралі. 19.11.1998 його прах перепоховано до Києва (*1934–+4.09.1984).
- 27 | ✧ Григорій Чупринка, поет: «Огнецвіт», «Метеор», «Сон-трава», розстріляний більшовиками (*1879–+28.08.1921); ✧ Микола Радзієвський, композитор і диригент (*1884–+1965); ✧ Павло Жварц, графік та художник театру (*1889–+1934); ✧ Іван Падалка, художник (*1894–+1947); ✧ Єлизавета Скоропадська-Кужим (дочка П.Скоропадського), художниця (*1899–+16.02.1976); ✧ Антон Фіголь, художник (*1919–+1999).
- 28 | ✧ Микола Янчук, укр.-білорус.-рос. фольклорист, етнолог (*1854–+6.12.1921).
- ✧ Феоктист Павловський, іконописець (*1706–+1744): Володимир Вітрух, етнограф, колекціонер, мистецтвознавець (+1984).
- 29 | 2004 р. інформаційна служба «5 каналу» отримала диплом і Почесний проміжзар. телевізійного фестивалю «Оksamитовий сезон» у номінації «Інформаційне мовлення». Журі оголосило Інформаційну службу «5 каналу» та авторський колектив програми «Час» переможцями. Нагороду «Морський котик» журналістам було вручено зі словами: «За високий

професіоналізм, непохитну громадянську позицію та вишукану толерантність».

❖ Микола Крилов, математик (*1879 – +1955); ☼ Григорій Косинка (Стрілець), письменник. Заарештований 4.11.1934, 13.11.1934 суджений в справі 28-ми і ✪ розстріляний НКВС у Києві (*1899 – +15.12.1934).

1934 р. створено Студію художників-баталістів ім. М. Б. Грекова.

1979 звільнення і приїзд до Відня С. Карванського та Ніни Строкатої. Від поч. 1980 р. закордонне представництво Гельсінської Групи видавало «Вісник репресій в Україні» (Ред. Ніна Світлична).

❖ Вільгельм Когарбінський, живописець (*1849 – +1921); ☼ Кость Левницький, держ. і громадський діяч, адвокат, політик, гол. УНРади у Львові, президент 1-го держ. Секретаріату ЗУНР, чл. НТШ, історик (*1859 – +12.11.1941); ☼ Анатолій Консулов, архітектор (*1924 – +1989); ☼ Раїса Іванченко (Іванова), письменниця, історик (*1934).

5-0

1730 р. початок пол. повстання проти Росії.

1245 р. поїздка кн. Данила Галицького в Золоту Орду.

❖ Віктор Довбищенко, режисер, педагог (*1910 – +1953).

1990 р. по всій Україні вперше відзначено День пам'яті жертв голодомору.

1995 Нац. юридичній академії України присвоєно ім'я Ярослава Мудрого.

❖ Василь Кучабський, громадсько-політичний діяч, публіцист, письменник, сотник УСС, дійсний чл. НТШ, автор підручників для військових справ. 1909 разом з І. Чмолою та Ф. Черником орг. гурток «Мазепинський курс мілітарний» заарештований у Відні і ✪ НКВС (*1895 – +1945).

1625 р. укладена Куруківська угода між Дорошенком і Конєцпольським по перемозі козаків. Пол.-козацька війна, щоб козаки відмовились від морських походів.

❖ Анатолій Хорунжий, письменник (*1915 – +1991).

(160 11.11.1961) 1960 р. почав діяти Київський метрополітен.

1995 р. Дніпропетровськ: пам'ятник видатному укр. історикові Дмитрові Яворницькому.

1785 р. декрет цісаря про звільнення укр. духовенства від оплати шкільних витрат.

❖ Віктор (Велимир) Хлебніков, поет (*1885 – +1922); ☼ Микола Петренко, письменник, поет, пісняр; в'язень сумління (*1925).

- 10 ✨ Параска Власенко, майстер декоративного розпису (*1900 – +1960); ✨ Орест Кураш, гол. хормейстер Льв. театру опери та балету (*1935 – +2008).
- 12 ✨ Іван Антонович Крушельницький, поет, публіцист, літературний критик, графік, музикознавець. Заарештований 1933, ✨ розстріляний з ін. письменниками (*1905 – +17.12.1934).
1920 у таборі інтернованих УГА у м. Яблонне (Чехословаччина) почав видавати «Вечірній Стрілецький ун-т».
- 13 ✨ Станіслав Дністрянський, вчений-правник, проф. Льв., Празького університету, академік (з 1927), ініціатор створення і ректор УВУ, чл. ВУАН, автор проекту конституції ЗУНР (*1870 – +5.05.1935); ✨ Михайло Мочульський, літературознавець, критик, перекладач (*1875 – +1940); ✨ в с. Дюківці Костопільського повіту на Рівненщині (межа Волині й Полісся) Ніл Хасевич, художник, графік, екслібрисист, здобув мистецьку освіту у Львівській Академії Мистецтв (1925-37), засновник мистецького гуртка укр. митців «Спокій» (1927-37), 1931-1943 рр. учасник 35 виставок, відомий значений європейськими міжнар. виставками, за портрети Св. Володимира та гетьмана І. Мазепи отримав нагороду «Ватикан»; гол. художник армії УПА, організатор лісової графічної школи, автор серії дереворізів «Волинь в боротьбі»; ✨ героїськи загинув у криївці. Незадовго перед смертю, жертвним складенням свого життя за волю України у бункері на хуторі за 1 км від с. Сухівці писав: *«Держ. Обезпека вже знає, хто криється за псевдом «Бей-Зот». А мої земляки-селяни не знають... Я хочу, щоб знали вони. І знав увесь світ. В своєму житті я, здається, витратив вже все, але як довго буде залишатися бодай одна краплина моєї кривди, я буду битися з ворогами мого народу. Я не можу битися зброєю, але б'юся різцем і долотом. Я, каліка, б'юся в той час, коли багато сильних і здорових людей в світі не вірять, що така боротьба взагалі можлива... я хочу, щоб світ знав, що визвольна боротьба триває, що українці б'ються... Така моя думка, думка рядового підпільника. Слава Україні!..»*; 25-30.03.2002, Льв. палац мистецтв. Виставка графічних творів «Ніл Хасевич. 1905-1952-2002» (*1905 – +4.03.1952).
- 14 1925 р. в Чехословаччині утворено Лігу укр. націоналістів.
- ✨ Олег Шаблій, економгеограф, д-р географічних наук, проф., основний напрям наукової діяльності – теоретичні, методологічні і методичні питання організації продуктивних сил, дбає про увічнення пам'яті провідних географів України (*1935).
- ✨ Семен Підгайний, історик і письменник, громадсько-політичний діяч походом з Кубані, автор написаних на еміграції книг «Недостріляні», «Совєтська інтелігенція на Соловках», «Біла книга про чорні діла Кремля». Заарештований, перебував у совєтських концентраційних таборах, у

Соловках (1933-41). На еміграції в Німеччині, Канаді (з 1949), організатор Спілки Укр. Жертв Рос. Терору (СУЖЕРО) та Федерації Об'єднань колишніх політичних в'язнів і репресованих сов. режимом і її гол. (*1907 – +1965).

1945 р. в Аугсбурзі (Німеччина) подала Укр. Вільна АН (УВАН).

Володимир Блаватський (Трач), актор, режисер, театральний діяч (*1900 – +8.01.1953).

Іван Левицький, композитор, хоровий диригент, педагог (*1875 – +1938).

Ярослав Старух (Стяг), Крайовий Провідник Закерзоння, керував всією боротьбою ОУН, УПА (1945-7), ✱ підірвався у бункері разом із замісником Василем Галаном (*1910 – +18.08.(17.09.)1947).

1935 р. варшавський процес над 12-ма чл. ОУН: С. Бандера, М. Лебідь, М. Карпінець засуджені до страти.

Володимир Різниченко, геолог, художник, поет (*1870 +1932); ✨ у Києві Юрій Кістяківський, один із творців атомної бомби (*1900 – +1982); ✨ Зеновія Зіновіївна Масляк, скульптор-кераміст і майстриня художнього скла, з. х. УРСР, багатолітній директор дитячої художньої школи; похована на Личаківському цвинтарі, поле № 4 (*1925 – +25.03.1984).

Йоасаф (Яким) Горленко, церковний діяч, письменник (*1705 – +21.12.1754); ✨ у м. Винники (Львів) Катря Гриневичева, письменниця, поетеса, представниця укр. модернізму, що розпочала творчу діяльність укр. мовою під впливом І. Франка, вчителювала в таборі укр. виселенців у Гмюнді (Австрія, 1915-17); гол. центрального об'єднання укр. жіноцтва Галичини й Волині – Союзу Українок (1922); повість «Непоборні» власне, серія новель про галицьких виселенців; основні твори – історичні повісті «Шоломи на сонці», «Шестикрилець»; ✱ на еміграції в Берхтсгадені (Баварія) (*1875 – +25.10.1947); ✨ Степан Масляк, поет і перекладач, автор неперевершених перекладів Ярослава Гашека «Пригоди бравого солдата Швейка» та Іржі Ольбрахта «Микола Шугай – розбійник»; похований на Личаківському цвинтарі, поле № 16 (*1895 – +8.07.1960); ✨ Анатолій Пламеницький, живописець. (*1920 – +1982).

Спіфаній Славинецький, церковний діяч, вчений, письменник (*? – +1675).

1920 р. уряд УНР і армія перейшли за Збруч, під Польщу, де були інтерновані. Кінець Укр. Держави.

1995 Київ, Палац «Україна» та Будинок кіно: кіновернісаж «Відкрита зона-95» до 100-річчя світового кіно, де представлено понад 40 кращих фільмів світового кінематографа.

Михайло Чепик, живописець (*1920 – +1972); ✨ Роман Дідула, письменник, сатирик, фольклорист: зібрав і впорядкував «Старі галицькі анекдоти» (1990, 1993) та «Галицькі анекдоти» (2001), працівник журналу «Дзвін» (*1940).

- 22 1960 р. випущена 1-а промислова партія автомобілів ЗАЗ-965, популярнісі «запорожців», випуск яких припинився у 1994 р.
- 23 1415 р. Григорій Цимблак обраний Київським митрополитом.
1790 здобуття козаками турец. фортеці Ізмаїл.
☼ Марія Башкирцева, художниця, з 1870 у Франції, автор «Щоденника» (*1860 – +12.11.1884).
- 24 (до 26.) 1995 р. у Тернополі 3-ій Всеукр. фестиваль-конкурс юних талантів «Твоя зоря».
☼ Олекса Стороженко, письменник (*1805 – +19.11.1874); ☼ в с. Лодовишківка на Звенигородщині Степан Бендюженко (Бен), поет, заарештований 1929 р., відбув 3 р. на півночі, по 2-му арешті 27.07.1937 ✦ розстріляний (*1900 – +1.11.1937).
- 25 ☼ Микола Пирогов, лікар, вчений, педагог, громадський діяч, мумія якого спочиває в мавзолеї-гробівці у Вінниці (*1810 – +5.12.1881); ☼ Юрій Іваницький, письменник (*1925).
- 26 ☼ Опанас Заливаха, на Харківщині художник шістдесятник, громадський діяч, арешт 08.1965, засуджений на 5 р. суворого режиму, автор творч. «Чайна» (1962), «Полтавчанка» (1964), «Є і будемо» (1985), «Червона калина» (1989), лауреат Шевченківської премії (1995, говорив до А. Кобилянського: «Нам бракує національного лідера») (*1925 – +24.04.2007); 4.06.2007 (вечір пам'яті у Нац. музеї у Львові).
- 27 ☼ Богдан Козак, н. а. України, актор та режисер Льв. театру ім. Марії Зинкевич-Ковалевської, чл. НТШ, педагог (*1940); ☼ Юлія Тимошенко, підприємчих політик, кількарразовий прем'єр України (*1960).
- 28 ☼ Сергій Маслов, літературознавець і педагог (*1880 – +11.01.1957); ☼ Іван Калинович, бібліограф, громадський діяч (*1885 – +12.11.1927); ☼ Злата Ткачівська-Тулуб, письменниця: «Людолови», «В степу безкраїм за Уралом», перекладачка, заарештована 4.07.1937, відбула хресний шлях рад. таборів і повернулася в Київ 23.06.1956, де ✦ через 8 р. (*1890 – + 1964).
✦ у бою Осип Дяків-Горновий – провідник ОУН на Львівщині, теоретик укр. націоналізму, ред. підпільних журналів «Юнак» і «Вісті» (1941–42), чл. гол. осередка пропаганди при Проводі ОУН (1945–48), чл. УГВР і чл. ступник гол. її Генерального Секретаріату (*1921 – +1950); ✦ у Києві замордована Алла Горська, живописець широкого станково-монументального діапазону, незалежна художниця, що не вписувалася у прокрустинне ложе заборон методу «соціалістичного реалізму», вітражі Київського ун-ту «Шевченко. Мати» (1964) та музею молодогвардійців у Красному не ні якої знищили (*18.09.1929 – +1970) та її ✦ свекор.

- 70 | 1700 р., за єпископа Йосифа Шумлянського (1676-1708) Льв. єпархія прийня-
ла унію.
- 1955 заснована в Києві Академія Будівництва і Архітектури.
- 10 | 1) Анатолій Куш, н. х. України, скульптор, автор жінки на майдані Неза-
лежності в Києві (*1945).

РОЗДІЛ 12: ГРУДЕНЬ

РОЗДІЛ 12: ГРУДЕНЬ

- 1 грудня 1991 – Всеукр. референдум підтвердив незалежність Укр. держави. ▲ Всесвітній день боротьби зі СНІД-ом; ▲ День працівників прокуратури;
- 2 грудня Міжнар. день скасування рабства;
- 3 грудня – Міжнар. день інвалідів праці;
- 4 грудня – один із 12 великих празників – Введення до храму Пресв. Богородиці;
- 5 грудня Міжнар. день добровільних дій в інтересах економічного і соціального розвитку; ▲ День працівників статистики;
- 6 грудня – День Збройних Сил України, Українського Війська (від 1991).
- 7 грудня за церковним календарем – День Св. Великомучениці Катерини; ▲ Міжнар. день цивільної авіації; ▲ День місцевого самоврядування;
- 10 грудня – Міжнар. День прав людини (від 1948);
- 12 грудня День Сухопутних військ Збройних Сил України;
- 13 грудня – Свято ап. Андрія Первозваного, Хрестителя України-Руси;
- 14 грудня – День православної освіти;
- 15 грудня День працівників суду;
- 17 грудня Церква відзначає День Св. Великомучениці Варвари;
- 18 грудня – День пам'яті Вел. церковного діяча Св. Петра (Могили, 30.12.1574 (за УРЕ 31.01.1596)-10.01.1647). фундатора нац.-культурного відродження в Україні. До 400-ліття 28 сесією Генеральної конференції ЮНЕСКО 1996 проголошено роком Петра Могили. Долучений до лику святих Укр. Православною Церквою Київського Патріархату (Київ, 12.12.1996). Уродженець Волощини, син молд. господаря Симеона (отруєний +1607) та угор. кн. Маргарити з 11 літ навчався у Льв. братській школі, в ун-тах Європи. Як воїн пол. війська брав участь у Хотинській битві (1621). Став Києво-Печерським архимандритом (Житомир, 6.09.1627), обраний Митрополитом Київським і Галицьким (1632). В час окатоличення та полонізації України по Люблінській унії (1569) захищав укр. нац. традиції, домігся у пол. короля легалізації православної церкви в Україні, передачі від уніатів ряду монастирів і храмів, у т. ч. Софійського собору та Видубецького монастиря у Києві. Тексти Св. Письма у проповідях давав у перекладі тогочасною укр. мовою, якою видане його «Учительное Євангеліє» (1637). Він – автор понад 20 полемічних творів. Очоловав упродовж 20 літ гурток Лаврських учених. Опікувався Києво-Печерською друкарнею, заснував друкарні та школи по укр. містах, виряджав на навчання за кордон вчителів, перекладачів та учених, стояв при витоках Києво-Могилянської академії (пл. Контрактова, Київ). Об'єднані школа Богоявленського братства з новостворе-

ним архимандритом Києво-Печерської Лаври П. Могилою Лаврський «гімназіумом» складають відомий в Європі вищий навчальний заклад (1632). Києво-Братська колегія за ректорства П.Могили перетворилася на осередок плекання кадрів нац. інтелігенції. У складеному за тижня до смерті заповіті писав: «Бачачи, що упадок св. благочестя в парубуському відбувається від... цілковитої нестачі освіти і навчання, я обітницю Богові своєму – все моє майно, яке мав від батьків, і все, що лишалося тут від доходів і одержаних від доручених мені св. місць зібрань, на те призначених, спрямовувати почасти на відновлення храму Божих, від яких залишилися плачевні руїни, почасти на заснування школи у Києві». Колегіумові просвітителі і гуманіст лишив бібліотеку, будинок і двори на Подолі, інвентар, золото, коштовне начиння і митрополичі вбрання; просив своїх наступників берегти заклад, як «єдину його заповіту». На честь ім. опікуна заклад назвався Києво-Могилянським колегіумом, а за гетьманування І. Мазепи став академією (1694). Тут навчалися Г. Сковорода, Ф. Прокопович, І. Гізель, Є. Славинецький, В. Татішкін, М. Ломоносов, С. Яворський, Р. Заборовський; композитори Д. Борнхольдський, М. Березовський, П. Гулак-Артемівський, А. Ведель; гетьмани України І. Виговський, Ю. Хмельницький, І. Самойлович, І. Мазепа, П. Орлик, П. Полуботок. Митрополит похований в Успенському соборі Києво-Печерської лаври, зруйнованому більшовиками (3.11.1941). Знайдені в румовищі дві срібні пластини – родовий герб та епітафія з написом, – дозволяють уточнити час народження; ▲ Міжнар. день мігрантів;

- 19 грудня за церковним календарем – День Св. Миколая Чудотворця; ▲ День адвокатури;
- 20 грудня – Загальний день дітей (14 сесія Генеральної Асамблеї ООН ухвалила Декларацію прав дитини, 1959); ▲ День міліції;
- 22 грудня – Непорочне зачаття Св. Анною Пресв. Богородиці; ▲ День енергетика; ▲ День працівників укр. дипломатичної служби;
- 22 грудня День працівників архівних установ;
- 29 грудня – Міжнар. день біологічного розмаїття (за ухвалою 49 сесії Генеральної Асамблеї ООН Міжнар. конвенція про біологічне розмаїття флори і фауни Землі, 1995).

1-6

- 1 1991 р. більше 90 % громадян України, що взяли участь у референдумі, висловилися за незалежність 2-ї за значенням республіки СРСР; Леонід Кравчук вибраний президентом України.

- 1991 р. Польща, 1-ю держ. у світі, офіційно визнала незалежність України (ухвала Сейму від 6.12.).
- 1936 р. Москва: прийнята («сталінська») конституція СРСР та в кінці 01.1937 – в УРСР.
- 1971 відкрито пам'ятник Т. Шевченку в Буенос-Айресі (Бразилія).
- 1991 1-е у стінах ВР України пролунав гімн «Ще не вмерли України».
- Григорій Тютюнник, письменник (*1931 – +1980). 5.12.1991 в Києві, на будинку на Андріївському узвозі, де жив(1963-67), відкрита меморіальна дошка.
- 1991 р. розпочате створення Збройних сил незалежної України, який відтоді має називатися Днем Укр. Війська.
- (до 8.) 1991 р. на зустрічі президентів України, Білорусії, Росії в Біловезьській пущі анульовано договір від 1922 р. про утворення СРСР. Замість Імперії Зла, що остаточно розпалась, з'явилося СНД. ▲ (до 15.) Київ: кіноринок «Відкрита зона» за участю представників кіностудій та кінопрокату колишніх республік Рад. Союзу.
- Микола Устиянович, поет, повістяр, громадський діяч, автор пісні «Верховинець» («Верховино, світку ти наш») (*1811 – +3.11.1885).
- Дмитро Гордієнко, письменник-журналіст. Збірка поезій «Арки», оповідань «Поламані люди», повістей. 5.12.1934 заарештований НКВС у Харкові; 10.03.1935 суджений на 5 р. 14.09.1949 засуджений на 25 р. 4.01.1955 звільнений (*1901 – +1.01.1974).
- 1991 у с. Зашкові коло Львова відновлено зірваний 11.07. пам'ятник Євгену Коновальцю.
- 1976 р.у Києві створено укр. групу сприяння виконанню Гельсінських угод на чолі з Миколою Руденком із участю генерала Петра Григоренка та Левка Лук'яненка.
- святитель Дмитро Ростовський (Данило Туптало), письменник, церковний та громадський діяч, автор знаменитого зібрання житій святих «Четьї Минеї» в 4 т. (*1651 – +8.11.1709).
- † Йосип-Михайло Вітошинський-Доброволя, генерал-майор, командував 130 австр. бригади, до якої належав загін УСС, служив в УГА, був у чотирикутнику смерті. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові (*1857 – +1931).
- Микола Ханенко, автор «Діаруша» (*1691 – +1760); ✨ Ігор Поклад, композитор (*1941).
- Ярослав Дашкевич, професор, доктор історичних наук, директор Львівської філії ін.-ту археології НАНУ (*1926 – +2010).

- 13** 1941 р. у Києві гітлерівці розпочали арешти укр. інтелігенції – активні чл. ОУН.
- 15** ☼ Микола Голубець, письменник, молодомузовець, мистецтвознавець, публіцист. Збірка поезій «Фрагменти», повість «Люди і блази», історичний роман «Жовті води», мистецтвознавчі праці: «Укр. мистецтво під покровом Ставропігії» та «Начерк історії укр. мистецтва», «Львів-провідник», «Галицьке малярство», монографії про Архипова Холодного Старшого; розділ про мистецтво в «Історії укр. культури», «Історія України» (у співавт. з Крип'якевичем) (*1891 – +20.05.1942), Мачаківський цвинтар, поле № 1.
- 16** 1966 р. на XXI сесії Генеральної асамблеї ООН схвалено Міжнар. пакт про громадянські та політичні права.
- 17** 1991 р. Мін. юстиції України зареєстровано Міжнар. фонд «Відродження».
- 18** ☼ Ілля Тимофійович Струк, командувач Першої повстанчої армії УНР, вів від імені Директорії встановлював цивільну владу у визволених населених пунктах, як отаман брав участь у боях проти окупантів України (1917-1922), емігрував до Польщі і помер ч-з 40 років у Чехословаччині (*1896 – +1969).
- 19** 1666 р. Петро Дорошенко розбив пол. під Браїловом.
- ☼ Микола Вороний, поет, перекладач, театрознавець, перебував у Львові в 1920-х рр., автор пісні «За Україну, за її волю»; арешт НКВС 31.03.1938 на 3 р., 2-ий 24.04.1938, ✱ розстріляний (*1871 – +7.06.1938); ☼ Зенівій Підлісний, архітектор, директор Льв. ін-ту «Міськпроект», діяв чл. УАА (*1936 – +1999).
- 21** 1991 р. в Києві відбувся установчий з'їзд Союзу українок, гол. обрано Лесю Пашко.
- ☼ Євген Чикаленко, визначний громадсько-політичний діяч і публіцист, меценат укр. культури, видавець і агроном, землевласник, активний учасник громадівського руху, автор «Розмови про сільське хазяйство», 5 кн. При НТШ у Львові організував фонд ім. Мордовця для допомоги укр. письменникам. Емігрував. Перемиська газета «Укр. Голос» 7.07.1929 писала: на чужині замкнув очі один з найвизначніших громад. діяч. В маєтку в Кононівці на Полтавщині був з'їзд в часі літніх феріє тут часто засідали до обіду і сто осіб передовсім університетської молоді. Гостро осуджував повстання проти Гетьмана (Скоропадського): «якби не воно і якби в укр. було бодай трохи державницького зміслу – ми мали б нині свою державу. А Україна може стати державою лише в монархії. Як довго укр. не пізнають тої істини, так довго Україна буде колонією сусідів». Большевизм уважав він найбільшим нещастям України (*1861 – +20.06.1929).

- † Петро Ратенський, іконописець, митрополит Київський (+1326).
- 14 ○ Сиридон Черкасенко (пс. Петро Страх, Провінціал), письменник, драматург, педагог, поет-символіст, укладав читанки і букварі для укр. шкіл на замовлення Мін. Освіти УНР, з 1919 на еміграції, автор збірки оповідань «На шахті» (1909), «Вони перемогли» (1917), поезії у 3 т., театральних п'єс «Казка старого млина» (*1876 – +8.02.1940).
- 18 1991 р. зареєстровано Укр. культурно-просвітницьке правозахисне благодійне тов.-во «Меморіал» ім. Василя Стуса.
- Галина Мазуренко, поетеса і художниця. Представниця модерної поезії – збірка «Акварелі», іл. до власних творів, сюрреалістка; емігрувала у Лондон (*1901); ☆ Віталій Кирейко, композитор (всі його опери та балети отримали 1-е прочитання у Львові) (*1926).
- 17 ○ Томаш Пандера (Тимко Падура), поет-романтик, що писав твори укр. мовою, але латинськими літерами. Автор збірок поезій (1842, 1844) та збірки «Співанки» (*1801 – +1871); ☆ (21.) Володимир Іконников, історик, фундатор Історичного тов.-ва Нестора-літописця (*1841 – +26.11.1923).
- 19 ○ Дмитро Заболотний, мікробіолог, один із засновників вітчизняної епідеміології (*1866 – +1929); ☆ Мирослава Зваричевська, громадська діячка, філолог, засуджена 24.08.1965 на 8 міс. позбавлення волі (*1936).
- 10 1616 р. вийшов з друку «Часослов», 1-а друкована книга в Києві.
- 1971 Політбюро поставило завдання перед КДБ розгромити «самвидав».
- 1996 зареєстровано укр. екологічну асоціацію «Зелений світ».
- Іванка Біберовичева (дів. пр. Королевич; театральне пс. Ляновська), драматична актриса широкого діапазону: з героїчним та ліричним ампула. Виступала на сцені театру «Руська Бесіда» (1876). Була дружиною Івана Біберовича, засновника і директора укр. театру в Галичині. (*1861 – +1937); ☆ Святослав Гординський, поет, перекладач, художник, мистецтвознавець, учень школи О. Новаківського, в Берліні, Парижі, один із засновників Асоціації незалежних укр. митців (1931-39), на еміграції з 1944 (*1906 – +1993).
- † Іов Княгиницький, церковний діяч, ігумен, письменник-полеміст, приритель Івана Вишенського (*1550 р. в с.Княгиничі на Львівщині (*? – +1621 (або 9.01.1662)).

2-7

- Георгій (Григорій) Кониський, єпископ Могилівський, письменник, проповідник, драматург, церковний та культурний діяч, один із вірогідних авторів «Історії Русів». (*(або 20.11) 1717 – +13(24).02.1795); ☆ Андрій Содомора, письменник, перекладач, Людина Року-1992 (*1937).

- 1 ✦ День пам'яті Галицького кн. Ярослава Осмомисла, що розширив кордони держави до гирла Дунаю (+ (або 1.10.) **1187**).
- 2 ✦ загинув журналіст Олександр Панч, газета «Донецькі новини» († 2001).
- 3 ✨ Григорій Сковорода, філософ і просвітитель-гуманіст, поет і філософ (***1937**): ✨ в Перемишлі визначний географ та історик Степан Рудницький, учень Грушевського, засновник укр. нац. географії: «Огляд нац. території України», «Укр. справа зі становища політичної географії» (див. Рудницький С. Чому ми хочемо самостійної України? упор. О. І. Шаблій. – Львів: Світ, 1994), 1-ий опрацював укр. географічну термінологію, 1-ий видав стінні фізичні карти України, дійсний чл. ІІІІ організатор Укр. науково-дослідного ін.-ту географії та картографії чл. УАН. Виключений з УАН як «відвертий пропагатор фашизму в географії», арештований за сфабрикованою справою УВО і висланий на Соловки (***1877** – +3.11.1937); ✨ письменник Андрій Головка, збірка поезій «Самоцвіти», повісті («Бур'ян») в імпресіоністичній манері; роман «Мати» осуджувався рад. чинниками, згодом перейшов до соцреалізму (***1897** – +5.12.1972).
- 4 **1992** р. на 4-х Всеукр. зборах Нар. Руху України гол. обрано В'ячеслава Чорновола.
✦ у Львові гестапо замордувало Івана Клімів-Легенду – Крайового Проводника, чл. проводу ОУН (+**1942**).
- 5 **1872** р. в Києві поставлено оперу Миколи Лисенка «Чорноморці».
- 6 ✨ Роман Дашкевич, ген.-хорунжий Армії УНР, організатор «Січових Укр. Січових Стрільців; з 1925 організатор «Лугів» і ред. їх видань, пішов на еміграції в Австрії (***1892** – +11.01.1975).
- 7 **1912** р. у Львові відбувся з'їзд укр. нотаблів (визначних діячів), який вирішив на випадок війни стати проти Рос. імперії.
- 8 ✨ Антон Хижняк, письменник, автор історичного роману «Данило Галицький» (***1907**).
✦ День пам'яті Стефана Яворського, філософа, письменника-полеміста, церковного діяча і педагога, викладача Києво-Могилянської колегії (***1658** – +**1722**).
- 9 **1992** р. в Нац. академії наук США відбулася презентація Міжнар. наукового фонду для підтримки вчених колишнього Рад. Союзу (Фонд Січова са).
✨ Микола Хомичевський (пс. Борис Тен), поет і перекладач (***1897** – +12.03.1983).
- 10 ✨ в м. Немирів мати-українка народила рос. поета Миколу Некрасова, співця важкої жіночої долі (***1822** – +1878).

- 11 1 Влас Мизинець (Василь Григорович Матчук), західноукр. письменник, чл. літ. об'єднання «Горно», ✦ закатований нім. (*1907 – +1943); ☼ Ан-дрій Гусін, футболіст «Динамо» (Київ), талановито вів телепрограму «Гол» (*1972).
- 12 1727 р. в Глухові гетьманом Лівобережної України обрали 73-р. Данила Апостола в день його уродин (*1654).
- ☼ Степан Хмара, політик (*1937).
- 11 1 Микола Леонтович, композитор, диригент, збирач фольклору, ав-тор всесвітньовідомого «Щедрика», ✦ підступно комуністами (*1877 +23.12.1921).
- 10 1637 р. бій повсталих козаків під проводом Петра Бута (Павлюка) з з вій-ськом пол. гетьмана Потоцького під Кумейками, між Мошнами і р. Рос-сю. Вже 20.12. в битві бл. Боровиці ватажок був полонений.
- 1917 Всеукр. з'їзд робітничих, солдатських та селянських депутатів висло-вив довір'я Укр. ЦР. ▲ Рос. Раднарком в разі невиконання указу «Мані-фест до укр. народу з ультимативними вимогами до Укр. ради» протягом 48 год. оголошував війну Україні.
- ☼ австр. Ганс Гросс, проф. карного права Чернівецького ун-ту, творець криміналістики та судової психології як окремої науки (*1847 – +1915).
- 10 1 письменник і драматург Микола Куліш, президент літ. організації ВАПЛІ-ТЕ, спираючись на засади класичної драми розповів про голод 1921-23 рр. на селі – п'єса «97», автор п'єс «Отак загинув Гуска», «Нар. Малахій», «Мина Мазайло», «Маклена Граса». Вилучений під час трусу в квартирі (8.12.1934) рукопис п'єси «Такі» Арештований НКВС й засуджений на 10 р. каторги, ✦ розстріляний на о. Соловки (*1892 – +3.11.1937); ☼ Лео-нід Іваненко, керівник проекту «Загальнонаціональна толока для збору матеріалів до лексичного фонду укр. мови» (*1932).
- ✦ Іван Стемпковський, археолог: брав участь у розкопках античних міст Криму та скіфських курганів (у т. ч. Куль-Оба), засновник Одеського та Керченського археологічних музеїв (*1789 – +1832).
- 10 1492 р. датується 1-а письмова згадка про козаків (у листі литов. кн. Олек-сандра до кримського хана Менглі-Гірея).
- 1917 постановва ЦР про грошову систему УНР.
- ☼ Микола Скуба, поет, заарештований 12.09.1937, 23.10.1937 засуджений НКВС, ✦ розстріляний в Києві (*1907+24.10.1937).
- 20 1 Йосип Лозинський, етнограф і мовознавець, автор «Граматики Руської мови» (*1807 – +11.08.1889); ☼ Михайло Ромеський, оперний співак (*1887 – +1971).

- 21 ☼ Софія Володимирівна Чехович, мистецтвознавець (*1897 – +14.06.1911) Личаків, поле № 50.
- 22 1992 р. Києво-Могилянська Академія: конференція з проблем культурної незу «Русь Криму».
- 23 +1932 р. в Лв. «Бригідках» пол. повісили укр. патріотів ✦ Василя Білика ✦ Дмитра Данилишина, які для здобути гроші для потреб УВО вчинили напад на пошту в Городку під Львовом 30.11.1932 і були схоплені. Їх стратили за неправдивим звинуваченням нібито у вбивстві Голубика. Укр. громадськість протестувала на суворий присуд пол. феміди.
- 24 ☼ Адам Коцко, студент прав Львівського ун-ту, «Помер дня ✦ 1.07.1910» р. год. 5. 40 по полудню в краєвім шпиталі від рани, віднесеної того дня в ун-ті від ворогів культурного розвою нашого народу. Похорон Борця-Мученика відбувся у Львові 4.07.1910 р. о год 3 по полудню... «Личаківськiм кладовищi» – пише газета «Укр. Голос» і подає «Подвиг матери б. п. А. Коцка»: «Доля жадає від мене жертв... Яг мій батько в борбі за волю Польщі, а моє найкраще дитя, мойого найліпшого сина прошила скрито убийча куля в борбі за укр. ун-т. В сім тяжкiм горкiм колі добою був для мене факт, що зі мною співчує і терпить весь український народ. Величавий похорон мимо нелюдських перепон від «моїх», немiка любов і почитанє для покiйного, сердечні невимушені заяви співчуття злагодили мій материнський біль. І оцею дорогою сердечно дякую тобі укр. народу, за твою щирість; дякую всім тим, що звеличали пам'ять мого дорогого Адама і старалися його мамі заступити сина. Україна паміть жертв... Сальомея Коцкова, матір» (*1882 – +1910); ☼ В'ячеслав Чорновіл, публіцист, політичний і громадський діяч, один із засновників і гол «Руху» (*1937 – +25.03.1999).
- 25 1917 р. загальний наступ більшовиків на Україну, що наступного дня вийшли з Харків і утворили там Республіку Рад.
- ☼ Олесь Бердник, письменник-фантаст, послідовник РУН-віри (*1927 – 2000 (?)).
- 26 ☼ Вадим Олексійович Андрієвський теоретик і практик в галузі фехтування 1-й спортовець, кому в Україні було присуджено звання Засл. тренера СРСР (1957), ректор ЛДІФК (1967-1974), нагороджений орденом Червоного Прапора (1944); «Знак Пошани» (1961); «Трудового Червоного Прапора» (1971) та медалями (*1912 – +1994).
- 27 1972 р. відбувся прем'єрний показ найкасовішої стрічки свого часу «В бой идут одни «старики»», поставленої на Київській студії ім. О. Довженка укр. режисером й актором Леонідом Биковим (випускник Харківського театрального ін.-ту), яка знімалася на київському лєтовищі «Чайка». Фільм про війну став правдивим культурним символом України.

- ✧ історик **Микола Бантиш-Каменський** (*1737 – +1814).
- II 1992 р. створено Нац. комісію з питань повернення в Укр. культурних цінностей; ▲ Мін. юстиції зареєструвало Укр. скаутську організацію «Пласт».
- III 1922 р. УРСР увійшла до складу СРСР.
- 1992 у Києві відкрито 1-у чергу нового телекомплексу УТ.
- II 1992 р. Сімферополь: 1-ий номер україномовної газети Криму «Кримська Світлиця».
- ✧ **Василь Кричевський**, художник, архітектор і графік (*1872 – +15.11.1952);
  - ✧ **Володимир Йосипович Левицький**, математик (*1872 – +13.12.1956);
  - ✧ **Гнат Хоткевич**, письменник, актор, мистецтвознавець, перекладач, засновник Гуцульського театру, бандурист, 1905-1912 у Галичині. Заарештований і висланий за межі України, по революції повернувся до Києва, переслідувався, 23.02.1938 заарештований, 29.09.1938 засуджений до розстрілу НКВС (*1877 – +8.10.1938); ✧ **Михайль Семенко**, поет-футурист, 2 дні по творчому вечері (24.10.1937) був заарештований, ✧ розстріляний у рад. концтаборі (*1892 – +7.12.1938).

3-8

- I 1943 р. нім. заарештували Тараса Бульбу-Боровця і посадили в концтабір Саксенгаузен.
- ✧ **Платон Воронько**, поет, командир підрозділу партизанського з'єднання **Сидора Ковпака** (*1913 – +10.08.1988); ✧ **Георгій (Юрій) Майборода**, композитор, н. а. СРСР, гол. правління спілки композиторів України, автор 4 опер, серед яких – «Тарас Шевченко», «Ярослав Мудрий», симфонічних поем, вокально-симфонічної поеми «Запорожці», «Гуцульської рапсодії», пісень та романсів, премія ім. Т. Г. Шевченка (*1913 – +1992); ✧ **Платон Майборода**, композитор, брат Георгія, симфонічна увертюра «Прометей», пісні «Білі каштани», «Ми підем, де трави похилі», «Київський вальс», «Пісня про рушник» (з музики до к-фільму «Літа молодії»), «Пісня про Дніпро», премія ім. Т. Г. Шевченка (*1918 – +1989).
- II 1998 р. укр. экс-прем'єрмін. **Павло Лазаренко** заарештований у Швейцарії за звинуваченням у відмиванні викрадених держ. грошей.
- ✧ **Григорій Степанович Смольський**, художник, учень школи **О. Новаківського**, згодом вчився у Парижі, автор невеликих колоритних пейзажів, етюдів (*1893 – +1.02.1985), **Личаківський цвинтар**, поле № 22.
- III 1638 р. за угодою на **Масловому Ставі** між козаками і пол. в козаків скасовано виборний лад, зменшено реєстр до 6 000 чол., чайки попалені, гармати вивезені. Відбудовують **Кодак**. Перенесення **Січі** на **Микитин Ріг**. На **Січі** – пол. залога.

4 1938 р. у Хусті відбувся I з'їзд «Карпатської Січі».

1993 IV З'їзд 125-літньої «Просвіти» у Києві.

☼ о. Іван Гушалеви́ч, письменник, журналіст, видавець, культурний громадський діяч, автор тексту патріотичної пісні «Мир вам, браття» (відомої як гімн «Тост до Русі») й опери «Підгор'яни» (музика М. Вербицького), похований на Личаківському цвинтарі, поле № 7 (*1823 – +2.06.1903); ☼ **Сергій Бубка**, спортсмен (стрибки з жердиною), засл. майстер спорту, олімпійський чемпіон Сеулу-88, чемпіон світу (1983-88, єдиний, хто зміг це зробити 6 раз поспіль), 35-разовий рекордсмен світу, за найбільшу кількість світових досягнень занесений в Книгу рекордів Гіннеса, Президент Нац. олімпійського комітету України, кандидат педагогічних наук (з 2002), почесний д-р Льв. держ. ун-ту фізичної культури (від 14.11.2008) (*1963).

✦ на 114 р. останній кошовий Запорізької Січі (1762, 1765-67) Петро Калнишевський. Заарештований по зруйнуванню рос. військами Нової Січі (1775), був засланий до Соловецького монастиря, де 26 літ провів у в'язничній ямі. Датування смерті дуже значуще: йдеться-бо про того, хто жив у XVII, XVIII та XIX ст.! (*бл.1690 – +1803(або 24.06., 31.10.13.11.); ✦ **Надія Симонова-Кибальчич** (пс. Наталка-Полтавка), письменниця, донька М. Номиса (*09.1857 – +1918).

5 ☼ **Олександр Олесь** (Кандиба Олександр Іванович), найбільший лірик України ХХ ст.: збірки «З журбою радість обнялись», «Чужиною», «Кому повім печаль мою», історичні поезії «Минуле України в піснях. Книжки часи», драматичні етюди («По дорозі в казку»), оригінальні віршовані казки та п'єси для дітей, переклади казок В. Гауфа, «Арабські казки». Добірна лексика, виразність і граційність ритму, настроєвість, як зоря зом і глибоко патріотичні мотиви та щирість вислову, забезпечили віршам співаний, хрестоматійний характер, ✦ у Празі, переживши смерть сина (*1878 – +22.07.1944).

6 (до 12.) 1993 р. в Славутичі I-й міжнар. телевізійний фестиваль «Романси Славутича».

☼ **Микола Колесса**, композитор, диригент, педагог, громадський діяч (*1903 – +8.06.2006); ☼ **Микола Амосов**, укр. лікар, письменник, вчений в галузі медицини та біокібернетики, академік НАНУ та АМНУ, почесний директор НДІ серцево-судинної хірургії (*1913 – +13.12.2002).

7 1988 р. у Вірменії *землетрус* у м. Спітак і м. Ленінакан забрав ✦ бл. 20 тис. жертв.

☼ **Левко Лепкий**, брат Богдана, поет, журналіст, організатор УСС, старшина УСС, комендант кінноти УСС, автор пісень «Гей, видно село», «Млева нічка», «Видиш, брате мій» (заміна «видиш» на «чуєш» Богданом)

та видавець і упорядник пісенників «Великий співаник «Червоної Калини»», «140 пісень з нотами» (*1888 – +28.10.1971).

1868 р. заходами Анатолія Вахнянина, Володимира Терлецького і Юліана Романчука у Львові створено тов.-во «Просвіта».

(до 12) 1993 фестиваль укр. музики «Струни душі нашої» у Дрогобичі.

1948 (до 10) р. Генеральна асамблея ООН ухвалила міжнар. конвенцію про запобігання злочинам геноциду та покарання за них: «Загальна декларація прав людини».

Борис Грінченко (Василь Чайченко; Перекотиполе), письменник, літературо- та мовознавець, видавець, укладач одного з 1-их укр. словників «Словника укр. мови», етнограф, історик, публіцист, почесний чл. Тов-ва «Просвіта» (*1863 – +6.05.1910).

(до 4.01.; 23.12.) 1873 р. у Львові при допомозі східних укр. (О. Кониський, М. Драгоманов, К. Пильчиков, Є. Милародович) засноване літ. «Тов-во ім. Шевченка» (з 1892 – НТШ).

Олександр Корольчук, актор і режисер, один із засновників театру ім. М. Заньковецької (*1883 – +1925).

1753 р. збудована Андріївська церква Києва (арх. Ф. Растреллі).

1918 війська Директорії зайняли Київ, а наступного дня Скоропадський зрікся влади і виїхав до Німеччини.

Микола Хвильовий (Фітільов), письменник (*1893 – +13(11?).05.1933). 1993, 100-річчя відзначено в Нац. опері літературно-мистецьким вечором.

Юхим Дзиган (Дзига Вертов), кінорежисер (*1898 – +1981); Євген Сверстюк, д-р філософії, літературознавець, діяч укр. руху опору 1960-70 рр., ред. газети «Наша віра», президент Укр. пен-клубу (*1928).

журналіст Володимир Караченцев, газета «Кур'єр», будучи на дипломатичній службі в Італії залишив спогади – чудова праця з культурології «Італія – стан душі» (+2003).

1483 р. в Кракові засновано 1-у кириличну друкарню Святослава Фіоля.

1918 бій між укр. і пол. панцирниками під Нижанковичами коло Перемишля.

Соломія Павличко, літературознавець, критик, перекладач, донька Дмитра, провідний науковий співробітник відділу теорії літератури (1997-1999), проф. Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія», голова комісії з поширення укр. культури Міжнар. асоціації українців (1990-93) та експертної комісії програми «Підтримка вищої школи в Укр.» Міжнар. фонду «Відродження» (1995-97), засновник видавництва «Основи» (1992) – нині її ім., передчасно ✦ (*1958 – +31.12.1999).

- 17 ☼ Мечислав Теофілович Гембарович, мистецтвознавець, праці про сучасне українське мистецтво, директор музею Оссолінеум у Львові (*1893 – +2.11.1984), похований на Личаківському цвинтарі в родинній гробівці Хмамутов, поле № 60.
- 18 1918 р. з'їзд делегатів віча в Мармарош-Сигеті (Закарпаття), а 22.11. в Львові ві проголосували за укр. держ.
- ☼ Афанасій Ващенко, географ, проф., праці присвячені територіальним робничим комплексам, гол. Лв. відділу Географічного тов.-ва УРСР (1947-55 та 1975-84) (*1908 – +2.05.1984); ☼ Михайло Масютко, викладач; 1937 заарештований на 5 р., 1940 звільнений, 4.09.1965 – заарешт на 6 р. каторги (*1918).
- 19 ☼ Микола Філянський, поет-лірик, архітектор, геолог, етнограф, заарештований НКВС 1937, ✱ розстріляний на Соловках (*1873 – +12.01.1945) (або +14.02.1945)); ☼ Євген Адамцевич, бандурист, автор «Козацького маршу» (*1903 – +?).
- 20 1993 р. в Івано-Франківську відбулося міжнар. бієнале «Імпреза 93», представлені були твори бл. 300 митців з 50 країн світу.
- 22 ☼ Марко Вовчок (Марія Олександрівна Вілінська-Маркович), письменниця, котру Т. Шевченко назвав «своєю донею» (*1833 – +10.08.1907).
- 23 ☼ Володимир Немирович-Данченко, режисер (*1858 – +1943); ☼ Степан Тимошенко, вчений-механік, академік (*1878 – +1972).
- 24 1653 р. військо Богдана Хмельницького перемогло пол. під Жванцем. Підтвердження Зборівського миру.
1928 Микола Хвильовий почав редагувати у Харкові літ.-мистецький альманах «Літ. ярмарок».
- 25 ☼ Орест Левицький, письменник, історик, правознавець, архівіст, етнограф, академік, разом із П. Житецьким переклав Євангеліє (*1848 – +1922).
- 26 1918 р. уряд Угорщини прийняв «Закон про Руську Україну», згідну з якою Закарпаття дістало обмежену автономію.
☼ Євген Плужник у с. Кантемирівка (Воронезької обл. РФ, поет, заарештований НКВС 4.12.1934, засуджений на 10 р., ✱ на Соловках (*1898 – +2.02.1936).
- 27 1918 р. 1-ий наступ ГА на Львів. Битва з пол. військами під Перзенківкою (28.12), зайняття м. Вел. Любінь, Сокольників, Сихова.
- 28 1933 р. з Горьківської та ін. обл. Росії переселено в Україну 21 856 колгоспних господарств, або 117 149 рос. колоністів.
- 29 ☼ Галина Журба (спр. Галина Маврикіївна Домбровська, по чол. Пилипівська), письменниця: роман «Доктор Качіоні», автобіографічна повість «Далекий світ», ✱ у Філадельфії (*1888 – +9.04.1979).

- 11) Роман Чайка, музикант гурту Мертвий півень, продюсер програми радіо Лв. Хвиля, ред. програми «Вечір за чайком» на радіо Ніко ФМ, телепрограми «5 копійок разом з Р. Ч.» на 5 каналі (*1968).

4-9

- 1869 р. у Перемишлі засновано тов.-во «Руська Бесіда», гол. Григорій Шашкевич.
- 1994 укр. форвард Андрій Шевченко у матчі проти дніпропетровського «Дніпра» забив свій 1-ий гол у складі київського «Динамо»; ▲ (до 4.) Київ: 1-й Міжнар. конкурс дизайнерів моди під орудою укр. фірми «Арт-мода», у рамках якого відбувся міжнар. ярмарок «Індустрія моди-94».
- Петро Турчанинов, композитор і диригент (*1779 – +28.03.1856); ✨ Юліян Головінський, сотник УГА, командант 6-ї равської бригади УГА, 1-ї бригади ЧУГА, організатор переходу УГА від більшовиків до Петлюри, співзасновник УВО, чл. Крайової Команди УВО, з 1930 р. крайовий провідник ОУН, організатор багатьох бойових актів та експропріацій, ✨ пол. поліцією без суду коло Бібрки (*1894 – +30.09.1930); ✨ Роман Криштальський, скрипаль (*1899 – +1963); ✨ Анатоль Кос-Анатольський, композитор, педагог, проф. Лв. консерваторії, автор незабутньої мелодії до слів І. Франка «Ой ти дівчино, з горіха зерня», н. а. України, похований на Личаківському цвинтарі, поле № 3 (*1909 – +31.11.1983).
- 1919 р. Карпатську Україну проголошено автономною державою; ▲ початок 1-го зимового походу військ УНР.
- 2004 чемпіон за версією WBC Віталій Кличко у прямому ефірі «5 каналу» висловив свою підтримку «помаранчевої» революції. Після бою за титул чемпіона світу у важкій вазі з Денні Уільямсом у Лас-Вегасі 11.12. приєднався до протесту фальсифікації президентських виборів, а його брат Володимир вже вилетів до Києва.
- Олександр Ющенко, психіатр (*1869 – +13.06.1936); ✨ Андрій Красовський, письменник (*1904 – +1942); ✨ Орест Березовський, віолончеліст (*1909 – +1996).
- 2004 р. Верховний Суд України скасував рішення ЦВК про вибори Президента.
- Осип Микитка, військовий діяч, командант легіону Укр. Січових Стрільців (1918), Начальний Вождь Укр. Галицької Армії (1919-1920), ✨ розстріляний більшовиками (*1874 (або 20.02.1878) – +1920); ✨ Андрій В'юник, мистецтвознавець (*1914).
- (або 14.) 1939 р. утворено Лв. обл. у складі УРСР.

- 5 | 1994 р. в Будапешті підписано меморандум про надання Україні гарантії з боку ядерних держав НБСЄ в обмін на ліквідацію її ядерних озброєнь (за участі 52 країни світу). ▲ В Антарктиді на укр. станції «Фарлаве» піднято синьо-жовтий прапор.
 ✧ Григорій Костюк, психолог (*1899 – +25.01.1982); ✧ Михайло Дерев'яний, художник (*1904); ✧ Юрій Косач, письменник в США, племінник Левицької Українки (*1909 – +1990).
- 6 | 1919 р. 1-ий зимовий похід Січових Стрільців під проводом ген. М. Омеляновича-Павленка та Ю. Тютюнника.
 1934 заарештований НКВС письменник Петро Захарович Ванченко, чл. спілки «Гарт», засуджений в Києві на 10 р., подальша доля невідома (*1898 – +?).
 1939 відкриття пам'ятника Т. Шевченку в Києві на місці пам'ятника Мови лі І.
 ✧ Іларій Огоновський, філолог і перекладач, педагог, похований на Личківському цвинтарі, поле № 64 (*1854 – +10.07.1929); ✧ Олександр Олександрович, історик, історіограф і археолог, автор понад 700 публікацій з історії України; ✧ у США (*1899 – +16.02.1992); ✧ Андрій Миколайович, «босоногий» співак (*1959).
- 7 | ✧ Паріс Філіппіні, лв. скульптор (*1836 – +1874).
- 8 | 1939 р. положення про спецпоселення на півночі СРСР людей із Західної обл. України за підписом Берії.
 1989 на місце ✧ у Філадельфії Миколи Лівіцького президентом УНР обраний Миколу Плав'юка.
 ✧ Юліан Опільський (Рудницький Юрій Львович, брат Степана), письменник, історик, автор прозових творів «Іду на вас», «В царстві золотого сонця», «Зоотий лев», «Ідоли падають», повістей «Танечниця з Пібасту», «Поцілунок Іштари», «Школяр з Мемфісу», неопублікованих поезій визначної мистецької вартості (*1884 – +1937); ✧ Марія Тарнавська (до Вірляна), робітничка письменниця у США (*1899 – +1975).
- 9 | 1924 р. на Загальних зборах проголошено створення структури Карпатського Лещатарський Клуб (КАК), чл. якого освоїли для укр. лещатарства села Славське і Ворохту, гірські масиви Чорногори.
 (до 10) 1994 Київ, Будинок вчителя: міжнар. конференція «Уроки Розстріляного Відродження».
- 10 | ✧ Андрій Шуліндін, генетик-селекціонер, що вивів жито сорту «Укр. мотуза» (*1909 – +1983); ✧ Таїсія Повалій, н. а. України, естрадна співачка (*1964).

- 11 ✨ Данило Велланський, філософ (*1774 – +11.03.1847); ✨ Микола Чубатий, історик (*1889 – +10.07.1975); ✨ у с. Стріличі Нові Бібрського пов. Микола Лебець, діяч ОУН, за організацію вбивства Перацького засуджений на кару смерті, замінену на довічне ув'язнення; співорганізатор УПА та автор мемуарно-документальної праці «УПА» (1946); у Нью-Йорку (з 1949) очолив дослідно-видавниче бюро «Пролог» (*1909 – +?); ✨ Микола Томенко, політолог, дир. ін.-ту посткомуністичного суспільства (*1964).
- 12 1674 р. надрукований у Києво-Печерській друкарні 1-й короткий нарис історії України «Синопис».
- 1979 ухвала політбюро ЦК КПСС про введення військ в Афганістан.
- ✨ Данило Апостол, полковник миргородський, який цього-таки дня у віці 73 літ (1727) у Глухові був обраний гетьманом Лівобережної України. За час гетьманування добув у царя підтвердження автономії Гетьманщини, провів реформу судівництва, підготував кодифікацію укр. прав (*1654(або 28.03., чи 14.12.)+29.01.(27.02.)1734).
- 14 1914 р. у Львові відбулися 1-і збори укр. жіноцтва, які вплинули на організацію УСС і усвідомлення укр. народу.
- 1989 у Львові відбувся Собор УАПЦ, як наслідок, у Києві засновано Всеукр. Братство Ап. Андрія Первозванного УАПЦ.
- ✦ Андрій Сахаров, фізик, «батько» рад. водневої бомби, лауреат Нобелівської премії миру (1975) (*1921 – +1989), що його ім. названа одна з вулиць Львова.
- 15 (до 24.) 1994 р. у Києві 1-й Нац. конкурс диригентів, присвячений пам'яті укр. оперного і музичного диригента Стефана Турчака.
- ✨ Андрій Родзянко, піаніст (*1839 – +?); ✨ Ольга Левицька, актриса, співачка (*1879 – +1925); ✨ Павло Громницький, художник (*1899 – +23.08.1977).
- 16 1894 р. у Львові відбувся вечір, присвячений 30-літтю діяльності Михайла Драгоманова.
- 1919 більшовики 3-тє зайняли Київ; ▲ пол. у с. Пикуличі (бл. Перемишля) створили концентраційний табір для інтернованих воїнів армії УНР та УГА (✦ 1800 від тифу).
- 2004 пісню за єдність записали співаки, журналісти, спортсмени та актори на студії Олександра Пономарьова «3 ранку до ночі».
- ✨ Андрій Стечинський, актор, режисер (*1849 – +1896); ✨ Віталій Петльованний, письменник (*1914).
- 17 2004 р. «помаранчева» революція дарувала й інформаційну: більшість укр. телеканалів несуть спільну відповідальність із діючою владою. За Віталієм Сорокою, одним із головних організаторів журналістської

- 17 революції, треба боятися цензури не ззовні, а всередині себе. Свобода має свою вартість – це не цинізм, а визнання реалій сучасного світу. Вирішувати проблеми треба в рамках власної корпорації. Досягнення журналістської революції мають бути законодавчо закріплені, встановлені відповідальність для порушників основ журналістської етики. Щоб бути почутим, «журналіст завжди повинен бути в опозиції до влади. Якого кольору вона не була». Гарантії, що ЗМІ перетворяться на засоби мистецької дезінформації немає.
- 18 ☆ Овсій Круковець, письменник (*1924).
- 19 1919 р. декларація ВР Антанти про тимчасовий східний кордон Польщі (Львів – лінія Керзона); ▲ Всеукр. ревком прибув до Харкова, який по тому дню 1934 р. був столицею УССР.
- ☆ Христофор Барановський, громадський діяч (*1874 – +1941); ☆ Микола Борецький, церковний діяч, митрополит, ✱ у рад. концтаборі (*1879 – +1935); ☆ Микола Лукаш, світової слави перекладач, ✱ у Києві (*1919 – +29.08.1988); ☆ Володимир Вуйцик, історик, дослідник архітектурної та мистецької спадщини Львова (*1934 – +4.05.2002); ☆ Марія Матіос, поетка, прозаїк, Лауреат премій: в галузі публіцистики ім. В. Гомбляка (1991), літ. – «Благовіст» (2003) і Нац. премії України ім. Т. Шевченка (2005), заст. гол. Комітету з цієї найпочеснішої премії (*1959).
- 20 1699 р. Петро I здійснив реорганізацію календаря (Новий рік почався не 1.09., а 1.01.).
- 1939 – Льв. вищий музичний ін.-т переіменовано у Льв. держ. консерваторію ім. М. В. Лисенка (Льв. держ. вищий ін.-т ім. М. Лисенка).
- 1949 у Львові заарештована НКВС Олена Степанівна, хорунжий УСС, письменник-географ.
- ☆ Євгенія Барвінська, співачка, піаністка (*1854 – +1913).
- 21 1764 р. царською адміністрацією скасовано гетьманський уряд в Україні.
- ☆ Степан Таранушенко, історик архітектури, мистецтвознавець (*1889 – +13.10.1976); ☆ Іван Пілгук, літературознавець, педагог, прозаїк (*1889 – +18.07.1984); ☆ Ігор Хуторянський, композитор, педагог (*1924).
- ✱ в бою з загonom МГБ у Юшківцях бл. Жидачева ген. секретар інформації УГВР Й. Позичанюк «Шугай» (+1944).
- 22 ☆ Ганна Юрчак, акторка, залишила спогади про чоловіка, відомого драматичного актора Василя Юрчака, про Леся Курбаса, Марію Заньковецьку, похована на Личаківському цвинтарі, поле № 51 (*1879 – +6.07.1961)
- ☆ Данило Антонович (спр. пр. Будько), актор (*1899 – +1975).

- 21 ✧ Карл Брюллов, художник (*1799 – +23.06.1852); ✧ Ілля Кобринський, режисер (*1904 – +1978); ✧ Михайло Водяний, артист (*1924 – +1987).
- 24 1624 р. угода хана Шагін-Гірея з Марком Жмайлом про взаємодопомогу проти хана Джанібек-Гірея і турец. панування.
- 1984 засновано Нар. академічний камерний хор «Антей» у Львові. Диригент Зіновій Демцюх.
- 2004 тижневик «Wprost» оголосив лідера укр. опозиції Ющенка «Людиною року 2004». Звання присвоєно за здійснення найбільшого впливу на нашу дійсність; за пробудження масової свідомості в Україні; за відбудову громадського руху за демократію; за найскладніше мистецтво для політика – керування безкровною революцією; за відродження патріотизму без націоналістичних гасел; за повернення Європі України; за нагадування пол. про енергію та ентузіазм часів народження «Солідарності». Гол. ред. тижневика «Wprost» Марек Круль у вітальному листі до лідера укр. опозиції, пояснюючи, чому він звертається до Ющенка «Пане Президент», пише, що тільки фальшування затягнули вступ укр. політика на посаду Президента України.
- ✧ Євген Желехівський, лексикограф, фольклорист, педагог (*1844 – +18.02.1885); ✧ Лаврентій Борисович Гром, скульптор, спочив на Личаківському цвинтарі, поле № 59 (*1914 – +15.08.1975).
- 26 1989 р. відновилося Ав. Ставропігійне Братство. У храмі Петра і Павла відбулися 1-і збори.
- ✧ Настя Грінченко, донька Бориса Грінченко, письменниця, публіцистка, перекладач (*1884 – +1908); ✧ Микола Фоменко, композитор, піаніст (*1894 – +1961); ✧ Валентин Усов, скульптор (*1929 – +1998).
- 20 1899 р. у Львові на основі тов.-ва «Нар. Рада» створено Укр. нац.-демократичну партію.
- ✧ Юліан Кобилінський, педагог, філолог, етнограф, укладач латино-укр. словника (*1859 – +1922).
- 20 1904 р. в Яворові засновано тов.-во «Січ»
- 1939 «Указ про закріплення трудової дисципліни» (суд за спізнення на роботу до 5 хв.). Тоді ж зліквідовано Соловецькі концтабори: ✧ бл. 120 тис. політв'язнів на баржах потоплено в морі.
- 1989 у Вінниці відкрито пам'ятник М. Коцюбинському.
- ✧ Михайло Косів, депутат ВР, мистецтвознавець (*1934).
- 20 ✧ Костянтин Михайлов, композитор, педагог, один з організаторів консерваторії та філармонії у Києві (*1884 – +?); ✧ Олександр Ємець, депутат ВР, ✧ трагічно (*1959 – +2001).

- 29 ✦ у Петропавлівській фортеці гетьман України Павло Полуботок (*бл. 1660 – +1724).
- 30 ✦ Данило Галицький, король, держ. будівничий (*1202 – +1264).
- 31 ☼ Марія Крушельницька, проф. Вищого держ. муз. ін.-ту ім. М. Лисенка (*1934).

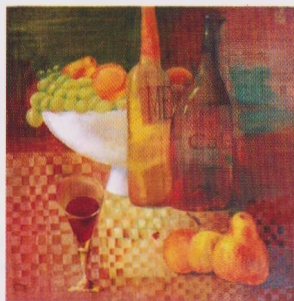
5-0

- 1 (до 3.) 1995 р. в Укр. Домі проходила міжнар. виставка «Індустрія моди-96».
- ☼ Сергій Подолинський, письменник і громадський діяч, автор теорії економічно-енергетичний розвиток людства (*1850 – +12.07.1891); ☼ Федір Кушнерик, кобзар (*1875 – +1941); ☼ Олексій Полторацький, прозаїк, рад. літературний критик (*1905 – +15.03.1977); ☼ Роман Федорів, письменник (*1930 – +2001).
- 2 1980 р. пущено атомну електростанцію в Рівному.
- 5 ☼ Пилип Рудь, поет (*1910 – +5.10.1942); ☼ Михайло Ткаченко, художник (*1925 – +1999).
- 6 1240 р. татаро-монголи Батия здобули і зруйнували Київ, розграбували Софійський собор. Зрушена землетрусом (1230) Десятинна церква впала під тиском киян, цвинтарі в ній шукали захисту.
- ☼ Григорій Саченко, поет і літературознавець (*1905 – +1939); ☼ Мирослав Степанович Герцик, почесний ректор ЛДУФК, чл.-кореспондент Укр. академії наук, відмінник освіти України, в. о. гол. відділення НОК Укр. у Льв. обл. майстер спорту, Чемпіон СРСР (1962), один із кращих веслярів 1960-х і 1970-х років, засн. Льв. школи веслування; засл. тренер України, нагороджений медаллю «Будівничий України» Всеукр. тов.-ва «Просвіта» (2001), Орденом «Заслуги» 3-го ступеня (2005) (*1935); ☼ Ірина Стасів-Калинець, письменниця, політик, віце-президент Міжнар. фонду укр. досліджень ім. Ярослава Мудрого (*1940).
- 7 1940 р. у Канаді організовано Комітет укр. Канади (КУК).
- ☼ Катерина Білокур, майстер нар.-декоративного живопису (*1900 – +1961).
- 8 ☼ Григорій Полетика, громадсько-політичний діяч, історик, імовірний автор «Історії Русів» (?)*1725 – +8.12.1784); ☼ Ірена Карпа, літератор молодшого покоління, прозаїк, перекладач з фр. (*1980).
- 9 ☼ в Перемишлі Стефанія Мефодіївна Гебус-Баранецька, митець-графік, учениця школи О. Новаківського (1926-28), з. х. УРСР (з 1972). У деревориті відтворювала побут Гуцульщини, автор серій «Нар. танці», «Архітектурні мотиви», «Господарі Карпат», триптиха «Легенда про троїсту музику», збережена на Личаківському цвинтарі, поле № 61 (*1905 – +22.01.1985); ☼ Іван Лодимир Ярема (Дмитрій І), Патріарх Київський і всієї України (УАПЦ)

(*1915 – +2000); ☼ Володимир (Василь Романюк), Патріарх Київський і всієї Руси-України, ✝ за нез'ясованих обставин, похований під парканом Софіївського Собору, під час похорону було побито жалобну процесію (*1925 – +1994).

- 10 ☼ Олекса Бахметюк, нар. майстер художньої кераміки (*1820 – +1882).
- 11 1945 р. пол. банда ✝ вимордувала в с. Бахів і с. Береза 187 укр. ▲ Бл. с. Гораєць пол. бандити зі с. Чесанова ✝ понад 150 укр. ▲ У с. Пикуличі пол. знищили могили Укр. Січових Стрільців і воїнів армії УНР, зризавши надгробний хрест за проектом О.Кульчицької.
- 12 1905 р. у Лубнах братами Шеметами видано 1-ий україномовний укр. часопис в царській Росії – на терені Наддніпрянської України «Хлібороб».
- ☼ Андрій Мельник, полковник армії УНР, військовий і політичний діяч, воєнний аташе УНР в Празі (1920-22), політв'язень більшовизму (1924-28), співорганізатор і лідер УВО, ОУН; гол. проводу ОУН (з 1938). (*1890 – +1.11.1964).
- ✝ страчено у Варшаві гетьмана Івана Сулиму (+1635).
- 13 ☼ Опанас Шафонський, історик, економіст, етнограф, лікар (*1740 – +1881);
☼ Андрій Бобир, співак-бандурист (*1915).
- 14 1955 р. Добротвірська електростанція дала 1-ий струм.
- ☼ Михайло Старицький, письменник: роман-хроніка «Богдан Хмельницький» та повістей, драматург: драми «Не судилось», «Ой, не ходи Грицю...», громадський діяч, основоположник нац. новітнього театру (*1840 – +27.04.1904).
- 16 ☼ Іван Федорович, друкар (*1525 – +16.12.1583).
- 17 ☼ Людвік ван Бетговен, нім. піаніст, диригент і композитор, знайомий з укр. музикою (*1770 – +26.03.1827).
- 19 ☼ Данило Мордовець, письменник, історик (*1830 – +30.06.1905); ☼ Микола Руденко, письменник, правозахисник, чл. Гельсінгської спілки, 4.02.1977 арештований, суджений на 7 р. ув'язнення та 5 р. заслання, лавреат Шевченківської премії 1992 р. (*1920); ☼ Микола Андрущенко, художник (*1935).
- 20 ☼ Євграф Філомафітський, вчений, письменник, один із зачинателів укр. журналістики (*1790 – +1831).
- 21 ☼ Микола Дукин, письменник, перекладач; засуджений 29.10.1939 на 5 р. (*1905 +10.10.1943).
- 24 ☼ Костянтин Данькевич, композитор, диригент (*1905 – +1984); ☼ Петро Дорошко, письменник (*1910); ☼ Святослав Караванський, поет, громадський діяч, арешт 1944, 7.02.1947 реченець на 25 р., звільнений 1960, 13.11.1965 – 2-ий арешт, в 1970-79 – 3-й термін за написання у в'язниці статей про Катинську трагедію. На еміграції в США (1979) переклади з В. Шекспіра, Дж. Байрона; публіцистичні та дослідницькі праці на захист укр. мови: «Словник рим»; «Практичний словник синонімів укр. мови», «Секрети укр. мови», «Рос.-укр. словник складної лексики» (*1920).

- 25** 1975 р. у Києві відкрито пам'ятник Іванові Котляревському.
 ☼ Григорій Верьовка, композитор, худ. керівник і гол. диригент Укр. нар. хору (*1895 – +1964); ☼ Олександр Мінківський, диригент, педагог (*1900 – +12.04.1979).
- 26** 1995 р. урочистий вечір із врученням Держ. премії України в галузі кінематографії ім. О. Довженка в Нац. опері.
 ☼ Богдан (Зеновій) Хмельницький, гетьман України, держ. діяч, полководець (*1595 – +6.08.1657).
- 29** (тривало до 3.01.1826) 1825 р. у Василькові під Києвом повстання Чернігівського полку, організоване декабристами.
 1965 у Києві відкрито пам'ятник засновникові укр. класичної музики Миколі Лисенку.
 1995 за ухвалою 49 сесії Генеральної асамблеї ООН набрала чинності Міжнар. конвенція про біологічне розмаїття флори і фауни Землі.
 ☼ Юрій Володимирович Щербатенко, живописець, чл. Ав. СХ, серед картини «Леся Українка», «Надра землі», «Футбол» (*1915 – +20.03.1994).
- 30** 1965 р. з'явилася праця Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?».
 1990 у с. Старий Угринів зірвано пам'ятник Степану Бандері.
- 31** 1905 р. у Києві засновано 1-й укр. щоденник «Громадська Думка».
 1930 у Празі засновано Укр. педагогічне тов.-во.
 ☼ Михайло Тадейович Дубовик, письменник, автор поетичних збірок «Змагання», «Тепловій». 25.06.1942 (арешт), ✱ розстріляний (*1900 – +(25.06.)12.11.1942); ☼ Віктор Павлик, естрадний співак (*1965).

ІСТОРІЯ

Дати в алфавітній послідовності:

- Аскі, на ріці 30.07.1019;
Батюгом, під (Поділля) 1.06.1652;
Бережани 27.06.1919;
Бережинь, о-в: здобуття тур. фортеці 7.11.1788;
Берег течком, під 1651.18.06.; 28.06.-10.07.; (340-річчя) 15-16.06.1991;
Борілками, під 2.02.1945;
Бігани Церквою, під 31.08.-28.09.1651;
Білоу, акція УПА на 6.01.1946;
Болеховом, під, УСС 30.05.1915;
Боровиці, бл. 20.12.1637;
Боршановом, під 19.12.1666;
Боршанами, під: дивізія «Галичина» 14-22.07.1944;
Боршні, на Поділлі: оборона 18.11.1654;
Боршніва, здобуття 19.06.1657;
Біла «Суд nad Wisla» 1920.25-28.04. та 15-18.08.;
Борнальків, під Києвом: повстання (декабристи) 29.12.1825-3.01.1826;
Борамжі Лози, бл. с. Табориця 25.10.1625;
Боронків, бл. с.: УСС 11.02.1915;
Бороніцем, під: перемога кн. Острозького 2.05.1512;
Боранем, під 12.09.1683;
Боравкоміром, під 1.09.1435;
Борачухівська офензива ГА 1919.16.02. (Львів) та 17-21.02. (Рава-Руська);
Бораводимирець (Волинь), УПА-ОУН 7.02.1943;
Бораркелі, на ріці 12.08.1399;
Бораранч, УСС 27-28.06.1915;
Борарань бл. с. на Калушині 22.03.1945;
Борарогноу, під 13.05.1638;
Борародком, під, бл. Львова 9.10.1655;
Бораробілками, під, бл. Полтави 27.01.1919;
Борарубешів. УПА 27.05.1946;
Борароніальдом (Теннебергом), під 15.07.1410;
Борарупи, під с. на Кременеччині, УПА 23-25.04.1944;
Борарубромія, бл., ГА 4.02.1919;
Бораристольська оборона 23.04.971;
Бораробич, зайняття 6.08.1944;
Бораруби, під с., ГА 11.06.1919;
Борарікерном, під 6.10.1646;
Бораранцем, під 24.12.1653;
Борарішниками, під, поразка повстанців Острянина 16.05.1638;
Борарішними Водами, під 14.05.1648;
Борарішностовом, під ✪ кн. Романа 25.06.1205;

- Загалєм, під, на Поліссю 20.11.1649;
Заларська Гора 19-24.10.1914;
Замостя, облога 6-10.11.1648;
Заріччя бл. Делятина, УПА 1.08.1943;
Збаражем, під 27.07.1649.;
Зборовом, під 15-16.08.1649;
Збрись, бл. с., УСС 29.07.1917;
Змаїл: здобуття тур. фортеці 23.11.1790;
Калкою, над рікою 1223: 31.05. та 6.06.;
Кам'янець-Подільського, бл., під Копистерином 30.11.1432;
    облога 9-12.05.1651;
    здобуття 6.09.1672;
Кам'яного Загону, бл. 4.05.1648;
Каневом, під 26.07.1662;
Київ, спустошення 23.02.1203;
    повстання 11.11.1917;
    захоплення 26.01.1918;
Ключ, на г., в Сколівських Бескидах, УСС 1914: 28.09.; 29.10.;
Кодак, зруйнування пол. фортеці 2.10.1648;
Конотопом, під 1659: 8.07. (або 6.05.);
Константинополь (Царгород) 18.06.860;
    облога і взяття тур. 1453: 6.04. 29.05.;
    напади козаків 14.10.1524; 12.10.1624;
Конюхами, під, УСС 29.06.1917;
Корсунь, здобуття 4.04.1630; 26.05.1648;
Корсунь-Шевченківським, під 3-7.02.1944;
Кременчука, в р-ні. рейд УПА 7.06.1945;
Криловом, під 29.10.1625; 23.08.1662;
Крим, здобуття Росією 10.04.1783;
    проти більшовиків 1918.10.04; 12.-13.04; 16.04; 18.04; 20.04; 22.04; 24.04.; 27.04.;
Кумейками, під, між ріками Мошни і Россю (чи 16.11.?) 16.12.1637;
Лавочне (Львівщина), звільнення 8.10.1944;
Лагодів, с.: бій з НКВС 20.08.1944;
Лисий Верх, г. 18.10.1914;
Лисоні, на г., УСС 12.08.1916;
Лісовичі, УСС 1915: 27.05. та 4.06.;
Ліщавою Горішньою, під 24.19.1944;
Лоєвом, під 30.07.1649;
Лубнами, під, розгром хана 12.08.1107;
    поразка повстанців Гуні 16.05.1638;
Львів: облога татарами і турками 27.08.1589;
    здобуття Високого Замку 16-26.10.1648; козацька облога 19.10.1649;
    плюндрування 27.07.1672;
    визволення від рос. окупації 21.06.1915;
    ГА 1918.22.11.: під Персенківкою 28.12.;
    захоплений рад. військом 27.07.1944;

Авоча (Яблунів-Космач), УПА 15.01.1945;
Маялівка, г. УСС 25-29.04.1915;
Міал Миньки, бл. с. 17.11.1921;
Міхаліновою, під і Староконстантновою 16-28.07.1648;
Мішківка, здобуття 26.10.1612;
Мішківкою, під, Директорія і гетьманці 18.11.1918;
Мішківковичами, під, бл. Перемишля 15.12.1918;
Мішківку, наступ на, УНР і УГА 2.08.1918; 1919; 29.07.: 31.08.;
перехід від нім. до рад. військ 6.11.1943;
Мішків, здобуття тур. фортеці 18.06.1637; втрата 18.06.1642;
Мішків, м. відбите УПА «Поліська Січ» 22.08.1941;
Мішків, облога 11-14.05.1651;
Мішків, напад козаків на 31.08.1673;
Мішківкою, під 2.02.1593;
Мішківкою, облога рос. військами 1914: 3.06.; 8.11.-22.03.1915;
Мішківськом, під 19.07.1096;
пол. 1.06.1630;
Мішківцями, під 10.08.1648;
Мішків: УСС 28-31.10.1914;
Мішківка, розгром заколотників 28.05.1658;
поразка Мазепи 8-10.07.1709;
зайняття армією Муравйова в поході на Київ 18.01.1918;
Мішківський похід Петра I, захоплення м. Галаца 18-22.06.1711;
Мішківгородка, бл. м. на Волині 27.10.1919;
Мішківцями, під 6.07.1651;
Мішків, ГА 1919: 14-17.01.;
Мішківська 15.08.778;
Мішківцями, під 3.04.1657;
Мішківсько 26-28.10.1914;
Мішків, р-п, бл. с. Кам'янка і Липа, УПА 9-16.07.1944;
Мішківницею, над, бл. Лубен 4.04.1113;
та Гострим Каменем 2.04.1596;
Мішківці, на ріці 16.05.1638;
Мішків. Борислав, Дрогобич, відвоювання від рос. 20.10.1914;
Мішківці, на ріці 7.10.1915;
Мішківськ-Нових, бл., УПА 12.11.1944;
Мішківцями, під 25.09.1914;
Мішківцями, під 9.08.480 р. до Р.Х.;
Мішківці бл. Паволоч 10.08.1651;
Мішківці бл. с., УСС 21-29.11.1914;
Мішків, оборона 20.01.1655;
гайдамаки 20.06.1768;
Мішківцями, здобуття тур. фортеці 7.11.1788;
Мішківськом, під 2-9.09.1621.: (370-річчя) 28-29.09.1991;
Мішківчанкою, під 6.04.1709;
Мішківцями, під, розгром пол. 20.08.1620;

Чернівцями, під, румун. 11.11.1918;
 Четвертинівки, бл., розгром пол. 1672.6.07.
 Чигиринська, 1-а оборона 13.08.1677; 2-а 19.06.1678;
 Чорним Островом, під, УГА 20.08.1920;
 Чортківська операція УГА 5.06.1919;
 Чортмицька Січ, зруйнування 25.05.1709;
 Ярославом, під 17.08.1245.

Угоди (далі У) й Собори (далі С) в алфавітній послідовності:

Андрусівське перемир'я 30.01.-8.02.1667;
 Бахчисарайська У 23.01.1681;
 Березневі статті Б. Хмельницького 23.03.1654;
 Берестейські: С 6-9.10.1596;
     Участь УНР у перемовинах між країнами 4-го союзу і Росією 11.01.1918;
     Україну визнано самостійною державою 9.02. мирна У 2-3.03;
     анульована більшовиками 13.11.; визнана РСФСР 3.03.1919;
 Біловежська пуца, зустріч президентів України, Білорусії, Росії: заміна СНД (1922) на СНД 7-8.12.1991;
 Білоцерківська У козаків Хмельницького з пол. 31.08.-28.09.1651;
 Бучацька У, поділ України між Польщею і Туреччиною 29.10.1672;
 Вел. Будища, У між І. Мазепою, К. Гордієнком і Карлом XII проти Московщини 8.04.(28.03.)1709;
 Гадацький трактат гетьмана І. Виговського з Польщею 16.09.1658.;
 Гельсінкі, заключний Акт наради з безпеки і співробітництва в Європі 1.08.1975;
 Женевська У про захист поранених під час війни (далі створення міжнар. орг. «Червоний Хрест») 22.08.1864;
 Жердівські статті України з Московщиною 27.10.1659;
 Журавнінська мирна У 27.10.1676;
 Зборівська, між Б. Хмельницьким і Яном Казимиром: автономія Київщини, Чернігівщини, Брацлавщини 18.08.1649; підтверджена перемогою під Жванцем 24.12.1653;
 Зятьківська У: УГА увійшла до складу армії Денікіна 10.11.1919;
 Константинопольська, між Московщиною і Туреччиною: Правобережжя під Польщею 15.04.1712;
 Кревська унія Польщі з Литвою 14.08.1385: одруження кн. Ягелла, король Польщі 2.02.1386;
 Кримська конференція «великої трійки», план повоєнного устрою Європи 11.02.1945;
 Куруківська У між Дорошенком і Конецпольським 5.11.1625.
 Кючук-Кайнарджійська мирна У з Туреччиною: Запорожжя, землі між Пд. Дніпром і Дніпром під Росією 21.07.1774;
 Люблинська унія Литви з Польщею: укр. землі під Річ Посполитою 28.06.1569;
 Масловому Ставі, на, кабальна для козаків У 3.12.1638;
 Паризька мирна конференція 18.01.1919;

Переяславські: мирна з пол. 8.06.1630;

Хмельницького з пол. мирні перемовини 20-26.02.1649;

Рада, протекторат московського царя **1654**: 18.01.; 26-27.03.;

Гайборodka на Волині, бл., мирна У галицької армії з Денікіним **1919**: 7.10.; (бої
закінчилися) 27.10.;

Решетилівські статті: нагляд за Україною Петра I 17.07.1709;

Рицька мирна У 18.03.1921;

Ріббентропа-Молотова нім.-рад. пакт про ненапад і таємна про розподіл впли-
вів 23.08.1939;

Решетилівці, на ріці, між козацькою старшиною і пол. комісарами 7.10.1619;

Святослава, Київського кн. мирна У з візантійським імператором Цимісієм 23-
27.07.971.

Сверська мирна У бл. Парижа: Східна Галичина – окрема держ. територія 10.06.
1920.

Ужгород-Жермен, мирна У не визнання укр. державності 10.09.1919;

остаточне приєднання Закарпаття до Чехо-Словаччини 10.11.1919;

Флорентійський С підписана церковна унія київським митрополитом Ісидором
10.07.1439;

Тудинська У козаків з пол. 28.10.1660;

УБІІ (Конференція поневолених Москвою народів східної Європи і Азії),

Ужгород-Витомира 20.11.1943; Київ: ювілей 20-21.11.1993;

Конгрес; 16.04.1946.

Підстоювання нац. та соціальних прав:

02. Міжнар. день підтримки жертв злочинів;

03. Всесвітній день цивільної оборони;

03. Міжнар. день прав жінок і миру;

03. Всесвітній день прав споживача;

03. Міжнар. день боротьби з расовою дискримінацією;

04. Міжнар. день визволення в'язнів фашистських концтаборів;

05. Міжнар. день солідарності трудящих;

05. Подія травня – День Матері.

05. Тиждень солідарності з людьми на не самоврядованих територіях (2007);

06. Міжнар. день захисту дітей;

06. Міжнар. день дітей – безневинних жертв агресії;

06. Всесвітній день біженців;

06. Міжнар. день підтримки жертв тортур;

08. Міжнар. день корінних народів світу;

08. Міжнар. день пам'яті жертв работорівлі та її ліквідації;

09. Міжнар. день миру;

09. Всесвітній день миру;

10. Міжнар. день людей похилого віку;

10. Міжнар.одний день боротьби з бідністю, за ліквідацію зубожіння;

10. Тиждень роззброєння (2007);

11. Міжнар. день толерантності;

- 20.11. Всесвітній день дітей;
- 23.11. День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій;
- 25.11. Міжнар. день боротьби з насиллям над жінками;
- 2.12. Міжнар. день скасування рабства;
- 3.12. Міжнар. день інвалідів праці;
- 10.12. Міжнар. день прав людини;
- 18.12. Міжнародний день мігрантів;
- В Україні, де населення довгий час перебувало під чужинецьким гнітом доходило часом і до насильницьких форм спротиву. Замахи, теракти, атентати, як і повстання та заворушення, були виявом негативного ставлення до політики чинної влади і, зазвичай, тягли за собою трагічний фінал для протестувальників. Однак за цим розділом простежується різноманітних форм вияву протесту, з-посеред яких немало мирних, легальних, котрі виявляють погідну вдачу й винахідливість укр., їх вміння достосовуватися до обставин та використовувати їх щонайефективніше.
- 1646** з повстання запорізьких козаків почалась визвольна війна в Україні 110: Данцінг і бунт 9.10.:
- 1668** Іван Брюховецький, ставши на сторону Петра Дорошенка, підняв повстання проти Москви та виганяє московські полки з України 18.02.:
- 1745** ✠ у Космачі Олексі Довбуша, ватага опришківського руху 24.08.:
- 1768** Коліївщина 12-14.04.: 8.06. ✠ гайдамаків через колесування; (225-річчя 10.19.04.1992):
- 1791** дипломатична місія В. Капніста від укр. дворянства до прусського короля задля визволення України 24.04.:
- 1793** в с. Турбаях повстання 16.01.:
- 1848** «Весна народів» Відень 19.03.: Львів: укр. шляхта скликала «Руський собор» 23.04.:
- ліквідація кріпацтва і скасування панщини у Габсбурзькій імперії 16.04. та у Галичині 15.05.:
  - Львів: заворушення, барикади, сутички з австр. військами, придушення повстання 1.11.:
- 1849** ліквідація кріпацтва в Північній Буковині 9.08.
- 1861**: ліквідація кріпацтва на підрос. території 2.03.:
- 1881** ✠ атентат на царя Олександра II 13.03. і ✠ страта виконавців – укр. народо-вольців 15.04.:
- 1891** 1-а еміграція укр. до Канади 2-х галичан з с. Небилова Калуського р-ну 7.08.:
- 1905** «Потьомкін» на Чорному морі 14-15.06.:
- 1907** масові виступи-демонстрації студентів Льв. ун-ту проти реакційних викладачів 6.02.:
- 1908** ✠ атентат на гр. А. Потоцького, намісника Галичини 12.04.
- 1914** внаслідок ухваленої виборчої реформа в Галичині укр. отримали квоту (11 місць) у Галицькому сеймі 14.02.;
- 1917**: Лютнева в Росії з гаслом автономії України 11.03.:
- укр. маніфестації (Петербург) 12.03., (Київ) 1.04.;
  - Чигирин: Всеукр. з'їзд Вільного козацтва 16-20.10.;

- 1018 вибори до Укр. Установчих Зборів 9.01;
- анафема рад. владі від Патріарха РПЦ Тихона 1.02;
  - Львів, УНРада і Центр. Військовий Комітет: укр. держ. влада в Галичині 31.10.-1.11;
- 1019 повстання отамана Григор'єва 9.05;
- 1-ий зимовий похід Січових Стрільців під проводом ген. М. Омеляновича-Павленка та Ю. Тютюнника 6.12;
- 1021 Львів: замах на Ю. Пілсудського чл. УВО С. Федака 25.09;
- 2-ий зимовий похід армії УНР. Герої Базару Частина Наддніпрянської Армії – 1 500 вояків під проводом Ю. Тютюнника прорвалася з Польщі в Київщину й на Поділля, щоб зирвати на Україні повстання 4.,17., 21.-29.11;
- 1023 у Відні створено Лігу укр. культури 9.01;
- 1024 ✦ атентат на директора семінарії Матвіяса, вчинений Волощак м і Угорчаком (доручення УВО) через спольщення семінаристів 30.08;
- 1026 ✦ атентат бойовиків УВО на пол. президента С. Войцеховського 5.09;
- 1027 атентат на пол. шкільного куратора С. Собінського 19.10;
- 1028 осуд колоніальної політики Москви у журналі «Більшовик України» 18.02.123.02;
- 1032 напад на пошту в Городку бл. Львова чл. УВО В. Біласа і Д. Данилишина 30.11, їх арешт за неправдивим звинуваченням і ✦ повішення у Льв. «Бригілках» 23.12;
- 1033 Львів: ✦ атентат на посла СРСР А. Майлова у відповідь на голодомор в Україні 22.10;
- 1034 Варшава: атентат на мін. внутрішніх справ Польщі ✦ Б. Перацького, на якого ОУН поклала відповідальність за пацифікацію, здійснений чл. ОУН Г. Мацейком 15.06;
- 1036 Антифашистський конгрес діячів культури 17.05;
- 1038 Перемишль: Декларація про єдність дій укр. організації 18.04;
- 1039 вибори до 1-го сейму Карпатської України 18.02;
- 1041 колишні вояки армії УНР утворили «Поліську Січ» 22.06;
- організована Олегом Ольжичем панахида по Героям Базару завершилася розстрілом укр. 21.11;
- 1042 Ясси, судовий процес над укр. націоналістами в 31.03;
- 1044 ✦ В. Люце, нім. ген. «СА» 20.03;
- ✦ М. Ватутіна, більшовицького ген., на шосе Ковель~Рівне в бою із загоном УПА 15.04;
- 1047 сотенним УПА «Хрином» ✦ К. Сверчевського, ген., заст. мін. оборони Польщі 28.03;
- 1048 Добромилів: вбивство 6-класником Б. Цициком (с. Ляцко, *1934 – +1951) ✦ начальника райвоенкомату майора Бугайова і за рік – ✦ майора НКВС Скороделова 16.05;
- 1049 концтабір Кінгір, повстання 16.05;
- 1050 лист-протест 139 укр. діячів до ЦК КПРС проти закритих судових процесів 16.04;

- Київ: прилюдне самоспалення В. Макуха, як протест проти нереслідувань укр. 5.11.:
- 1989** Львів: мітинг-реквієм за Україну бл. собору св. Юра 22.01.:

  - мітинг на г. Лисоня (Бережанщина) на могилах УСС 23. тн 30.06.:

- 1990:** кількасот тисяч укр. утворили «ланцюг злуки» «Укр. хвиля» від Києва до Львова й Ів.-Франківська з нагоди річниці самостійності й соборності України 21.01.:

  - Всеукр. мітинг-протест проти терористичного режиму в Україні 17.02.:
  - голодування студентів за надання Декларації конституційної сили 2-17.10.:

- 1991:** Конгрес укр. незалежних держав у Києві 22.01.:

  - Спілка політв'язнів України 20-21.04.;
  - Заборона КП в Україні, Указ Президії ВР України 30.07.:
  - рішення Облради м. Львова по обл.: обком і райкоми: КП поза законом 23.08.;
  - с. Новий Кропивник (Дрогобиччина) пам'ятний кам'яний хрест з нагоди ліквідації колгоспів 24.11.:

- 1992** постанова ВР України про підготовку багатотомного науково-документального видання про жертви репресій в Україні 6.04.;

  - Союз укр. студентів: голодування на Майдані Незалежності 14.10.:

- 1993** Биківнянський ліс, на місці поховання 126 тис. жертв громадянська пам'ятка і мітинг 8.05.:

  - 1-е в історії незалежної України право приватної власності на землю, обумовлене Законом «Про селянське (фермерське) приватне подарство» 22.06.:

- 2004** 25.10.: від 21:00 25.10. до 2.11.:

  - виступи відомих співаків, спортсменів 11.11., 17.11. (і 23.-24.);
  - журналістський спротив 16.11. (і 2.12.);
  - заклик Ющенко захистити свій вибір на майданах в разі фальсифікації в ніч з 21.-22.11.,
  - у вузах всеукр. страйк, держ. службовці та правоохоронці відмовляються виконувати злочинні накази влади 18.11.;
  - понад 100 000 укр. вийшли і сотні тис. їдуть на Майдан Незалежності в Києві – наймасовіший мітинг 22.11.;
  - блокада Адміністрації Президента, квітчають щити силовики і відмовляючи до єднання 24.11.;
  - «Декрет про поновлення народовладдя в Україні», Надзвичайний всеукр. з'їзд депутатів місцевих рад творить Всеукр. центральний виконком місцевих рад; мітинг студентів бл. Мін. освіти з вимогою оголосити всеукр. страйк, акція студентів Києво-Могилянської академії «Ми йдемо» 25.11.;
  - на Майдані 50 000-70 000 26.11.:

- пікет мешканцями Вишневого бл.Києва потягів; а Ірпеня – шляху автобусам із Запоріжжя. На 100 км від Львова живий ланцюг 28.11.;
- Верховний Суд України скасував рішення ЦВК про вибори Президента 3.12..

Державотворення.

Державна символіка: герб ТРИЗУБ:

- 1010 прийнятий Малою Радою УНР в Коростені володимирський тризуб, як великий і малий герб Укр. держави 12.02.;
- на пропозицію М.Грушевського ЦР затвердила, як Герб УНР (автор Г.Нарбут) 22.03.;
- 1010 Хуст: сейм Карп. України утвердив держ. герб – золотий тризуб 14.03.;
- 1002 постанова ВРУ про тризуб як малий герб України 19.02.;
- 1006 постанова про конкурс на кращий ескіз держ геоба 2.11.;
- 1007 схвалення проекту вел. Герба України Держ. комісією 11.06.

Державна символіка: ГИМН «ЩЕ НЕ ВМЕРЛИ УКРАЇНИ»:

- 1003 І с виконання в Перемишлі, мелодія М. Вербицького 10.03.;
- 1004 Гімн України, хорову композицію урочисто виконано в день св. Івана Хрестителя в Перемишлі (згодом в укр. театрі, Львів) 7.06.;
- 1006 Лв.театром О. Бачинського на Шевченківському вечері в Перемишлі 9.03.;
- 1010 14.03.;
- 1000 відновлено і посвячено могилу автора музики о. М. Вербицького в с. Млини 9-10.06.;
- 1000 Київ: виконання бл. пам'ятника Т.Шевченку представниками канадської діаспори 9.03.;
- 1001 І с виконання у ВРУ 5.12.;
- 1002 постанова ВРУ про Держ. гімн: музична редакція 15.01.;
- 1006 постанова Ради Міністрів про кращий текст гимну 2.11.;
- 1001 ВРУ ухвалила Закон про Держ. Гімн України 6.03.

Державна символіка: КОНСТИТУЦІЯ:

- 1006 День Конституції України (1996);
- 1010 прийняті генеральною козацькою радою в Бендерах пакт і К. прав і вольностей Запорозького війська – із 1-х в Європі, – проголосила парламентську республіку в Україні та її незалежність від Польщі й Росії 16.04.;
- 1010 Всеукр. з'їзд у Києві схвалив конституцію УРСР 6-10.03.;
- 1017 відповідно до «сталінської» К. СРСР у Москві 5.12.1936, К. УРСР в кін. 01.;
- 1006 ВР ухвалила, День Конституції України 27-28.06.

державна символіка: НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРАПОР:

- 24.07. День Укр. Держ. Прапора (відзначається як свято в столиці – Києві, на честь того, що 24.07.1990 р. постановили вивісити синьо-жовтий стяг над містом із стягом УРСР);
- 23.08. День Укр. Держ. Прапора (відзначається як держ. від 2004);
- 1848: Львів: 1-е підняття на вежі Лв. ратуші 25.06.;
- 1917: міноносець «Завидний» 1-м підняв укр. прапор на Чорному морі 29.04.;
- 1918: на вежі Лв. ратуші С. Паньківським 1.11.;
- Чорноморський флот підняв прапори 29.04.;
- 1940: в Хусті в річницю проголошення Самостійності Карпатської України, коли мадяри 15.03.;
- 1989: Львів: 1-е в рад. час на Чорнобильському мітингу 26.04.;
- Львів: 1-е на демонстрації 1.05.;
  - на заходах, присвячених вшануванню нац. символів бл. Пиремішля (Польща) 9-10.06.;
  - на г. Лисоні жителями Бережанщини на честь УСС 30.06.;
- 1990: за рішенням Лв. обл. ради на честь Злуки П. Чабан підняв на Високому Замку 22.01.;
- Львів: за рішенням сесії Міськ. Ради на вежі Лв. ратуші прапор, посвячений напередодні (2.04) митрополитом УГКЦ В. Стерном 3.04.;
  - перед будинком Київміськради нар. депутатів 24.07.;
- 1991: нац. синьо-жовтий прапор піднято над спорудою ВР 4.09.;
- 1992: прийнятий постановою ВРУ державний синьо-жовтий прапор 28.01.;
- 1993: на суднах прикордонних військ України 24.08.;
- 1994: в Антарктиді на укр. станції «Фарадей» 5.12.;
- 2004: помаранчевий прапор на будинку Лв. обл. ради 26.11.;
- Київ: помаранчевий прапор на кілька метрів нижче державного 27.11.;

державна символіка: укр. ВАЛЮТА:

- 1918: Укр. банкноти: випуск 1-шої – держ. кредитний білет номіналом 100 карбованців 5.01.; пущена в обіг гривна (1/2 карбованця) 1.03.; в обігу купюри номіналом: 100, 200, 400, 500 і 1 000 крб 6.04.; введені в обіг гривни номіналом: 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1 000 та 2 000 гривень 17.10.;
- 1994: стандартні поштові марки Держзнаку України (доти друкувалися в Мін. скві) 15.10.;
- 1996: випуск Нац. банком України 2-х срібних монет «Б. Хмельницький» та «Г. Сковорода» 21.06.; розпорядження «про грошову реформу» 25.08.

державні свята (станом на 2009 р.)

- 1.01. Новий Рік;
- 7.01. Різдво Христове (водночас і релігійне свято);
- 8.03. Міжнар. жіночий день;

- 0105 День: (релігійне свято, що триває три дні, один із яких припадає на неділю, другий, оскільки офіційно визнаний державним, теж є не робочим, а третій вже робочий);
- 0106 Дні міжнародної солідарності трудящих (рудимент радянських часів: їх два!)
- 0107 День перемоги у Вел. Вітчизняній війні (саме таке визначення, оскільки закінчення 2-ї світової війни у світі відзначають напередодні – 8.05.);
- 0108 День: (релігійне свято, що приходить по Великодню на 40-й день, і, як і сам Великдень, пошановане державою неробочим);
- 0109 День Конституції України;
- 0110 День незалежності України.

ІІІІ укр. символи:

- Символами укр. нації є, насамперед, урочисті ходи до могил Січових Стрільців у Пікуличах; М. Вербицького у Млинах (територія Польщі), Героїв Берестечка і Базару; вшанування визначних для Української незалежної держави ювілеїв – себто те, що сталим повторенням, переосмисленням і проєкцією на свідомість кожного члена спільноти запевняє її життєздатність.
- 0111 утвореній на свято Злуки (1990) живий «ланцюг злуки» «Укр. хвиля» Київ-Львів-Ів.-Франківськ;
  - 0112 День пам'яті Героїв Крут (перепоховані на Аскольдовому цвинтарі в Києві 19.03.1918);
  - 0113 проголошення Національними зборами у Львові Акту відновлення Самостійної Укр. Держави.
  - 0114 прийняття Декларації про державний суверенітет України (1990);
  - 0115 проголошення Акту незалежності України (1991), встановлене загальнодержавним святом 20.02.1992;
  - 0116 Всеукр. Референдум – 90% громадян України висловилися за її незалежність (1991), тим підтвердивши статус Укр. держави;

ІІІІІ професійних свят:

- В Україні більшість професійних свят не мають сталого числа, а мігрують в межах одного тижня так, щоби припасти на вихідний день. Поряд із такими стоятиме знак: (*). Послідовність розташування у списку професійних свят при цьому не порушується. Так, коли якогось дня мали би відзначати День працівників водного господарства, то саме того ж-таки числа з ними святкуватимуть і працівники місцевої промисловості: їх Дні міцно поєднані й переміщуються по календарю парою. Переміщення вперед чи назад не сприяють тому, щоби подібне свято бодай запам'яталося представникам професії, до котрої має стосунок. Виключення становлять військові, митники та представники судової гілки влади. Тим, напевно виявлена особлива повага до них із боку держави.
- 0117 Міжнар. день митника;
  - 0118 День працівника пожежної охорони;
  - 0119 03. День землевпорядника;

- 17(*) .03. День працівників житлово-комунального господарства;
23.03. Всеукр. день працівників культури та аматорів нар. мистецтва;
25.03. День Служби безпеки України;
26.03. День внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;
27.03. День театру (Міжнар.);
5(*) .04. День геолога;
12.04. Всесвітній день авіації та космонавтики та працівників ракетно-космічної галузі України;
2.05. Свято весни і праці;
17.05 Всесвітній день електрозв'язку та телекомунікацій;
19(*) .05. День науки;
20.05. День банківського працівника;
26(*) .05. День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження;
27(*) .05. День хіміка;
28.05. День прикордонника;
3(*) .06. День працівників водного господарства; ▲ День працівників місцевої промисловості;
6.06. День журналіста;
10(*) .06. День працівників легкої промисловості;
21(*) .06. День медичного працівника;
23.06. День державної служби;
25.06. День митної служби України;
27.06. Всесвітній день риболовства;
1.07. Всесвітній день архітектури та (*) архітектури України; ▲ (*) День працівників морського та річкового флоту;
2.07. Міжнар. день спортивного журналіста; ▲ День працівника держ. податкової служби; ▲ (*) День військ Протиповітряної оборони України;
7.07. Міжнар. день кооперації;
8(*) .07. День рибалки;
16(*) .07. День бухгалтера;
19(*) .07. День металурга;
26(*) .07. День працівника торгівлі;
28.07. День системного адміністратора;
1.08. День Військово-Морських Сил України;
2.08. День аеромобільних військ;
8.08. День військового зв'язку;
9(*) .08. День будівельника; ▲ День працівників ветеринарної медицини;
19.08. День пасічника;
23(*) .08. День авіації;
30(*) .08. День шахтаря;
1.09. День знань;
6(*) .09. День підприємця
8(*) .09. День фізичної культури і спорту;
9(*) .09. День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості; ▲ День танкістів;
10 (*) .09. День укр. кіно;

- 17 09. День програміста;
 17 (*) 09. День фармацевтичного працівника; ▲ День винахідника та раціоналізатора;
 18 (*) 09. День працівників лісу; ▲ День працівників цивільного захисту;
 17 (*) 09. День машинобудування;
 20 09. Всеукр. день бібліотек;
 19 жовтня. Свято працівників освіти;
 26 10. Всесвітній день учителів;
 27 10. День юриста; ▲ (*) День художника;
 28 10. Всесвітній день пошти;
 29 10. День працівників стандартизації та метрології;
 31 10. День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості;
 ▲ День фізичної культури та спорту;
 14 (*) 10. День працівників держ. санітарно-епідеміологічної служби;
 13 (*) 10. День працівників харчової промисловості;
 10 (*) 10. День автомобіліста та дорожника;
 21 10. День рятувальника;
 20 10. День податкової служби України;
 14 (*) 11. День працівника соціальної сфери; ▲ День працівника соціальної сфери;
 11 11. День ракетних військ і артилерії; ▲ День інженерних військ;
 4 11. День залізничника;
 10 (*) 11. День працівників сільського господарства;
 10 11. День працівників радіо, телебачення та зв'язку;
 10 11. День працівників гідрометеорологічної служби; ▲ День скловиробника;
 1 12. День працівників прокуратури;
 6 12. День працівників статистики;
 6 12. День Збройних Сил України;
 7 12. Міжнар. день цивільної авіації; ▲ День місцевого самоврядування;
 12 12. День Сухопутних військ Збройних Сил України;
 15 12. День працівників суду;
 10 12. День адвокатури;
 20 12. День міліції;
 12 12. День енергетика; ▲ День працівників укр. дипломатичної служби;
 24 12. День працівників архівних установ;

події (числа):

1008: 8.06.; 1900: 5.01.; 1917: 18.07.; 12.11.; 1919: 3.01.; 21.01.; 1939: 26.10.; 4.12.;
 1941: 30.06.; 1954: 19.02.; 1990: 21.01.; 18.03.; 16.07.; 3.08.; 2-17.10.; 1991: 24.08.;
 1 12.; 6.12.; 7-8.12.; 1992: 12.01.; 20.02.; 5.05.; 1996: 16.07.; 23.08.; 2004: 26.11.;
 2005: 23.01.;

політичні партії, організації (числа):

1146: 6.01.; 1848: 2.05.; 10.05.; 8.09.; 1848: 9.07.; 1890: 4.10. (4.05?); 1899: 26.12.;
 1900: 9.02.; 1914: 2-3.08.; 1917: 17-18.04.; 1925: 11.-14.07.; 1927: 7.06.; 1938:

18.04.; 28.01.; 1950: 3.02.; 1956: 14.02.; 1963: 1.07.; 1976: 9.11.; 1991: 30.07.; 21.04.
26.09.

політичні події, Київ (числа):

1917: 1.04.; 1961: 18.04.; 1964: 22.05.; 1965: 4.09.; 2004: (18.) 22.11.:

політичні події, Львів (числа):

1870: 5.02.; 1918: Листопадовий Чин 16.10.; 1.11.; 1988: 22.06.; 1989: 22.01.
12.03.; 21(24).03; 26.04.; 31.08.; 1990: 17.09.; 22.01.; 1991: 23.06.; 2002: 1.11.:

укр. економічно-підприємницькі організації, тов.-ва та події економічного життя, у т. ч. ярмарки (далі Я):

- 30.07. професійне свято працівників торгівлі;
5.12. Міжнар. день добровільних дій в інтересах економічного і соціального розвитку;
- 1356: грамотою пол. короля Казимира III Львів одержав Магдебурзьке право 17.06.;
- 1798: Києво-Межигірська фаянсова фабрика 5.07.;
- 1828: с. Пальчики (Чернігівщина) П. Прокопович, 1-а в Рос. імперії школа бджільництва 26.04.;
- 1871: Юзівка (нині Донецьк): початки металургійної промисловості, 1-а домна на піч 24.08.;
- 1883: Львів: «Народна торгівля» – укр. торговельна спілка (арх. В. Нагірний) 9.07.;
- 1885: США: 1-е тов.-во взаємодопомоги укр. емігрантів «Братство Св. Миколая» (о. І. Волянський) 3.07.;
- 1894: у Джерсі Сіті (США) Г. Грушка заснував «Руський Народний Союз»; 1915: Укр. Нац. асоціація – центральна в Америці 22.02.;
- 1921: НЕП, нова економічна політика більшовиків в СРСР 8-16.04. (в Україні 05., квітня);
- 1931: Харків: пущений конвеєр тракторного заводу (ХТЗ) 1.10.1931.
- 1932: ДніпроГЕС 1.05.;
- 1944: Злучений укр.-америк. допомогивий комітет 24.06.;
- 1950: постановою Ради міністрів започатковане підприємство з виготовлення шампанських вин в Артемівську (Донбас) 29.06.;
- 1956: початки укр. літакобудування: Ан-8 11.02. (Ан-24 – 20.10.1959); Кременчук-Полтавщина: початки машинобудування в Україні – одне з найпотужніших підприємств із виробництва КраЗ-ів, флагман укр. автопромисловості, в той час випустило 1-й комбайн 1.08.;
- 1960: 1-а промислова партія автомобілів «запорожець», ЗАЗ-965 (розробка 18.06.1959) 22.11.;
- 1990: Київ: «Відродження», благочинна суспільна організація укр.-америк. фонду 8.04.; ВР УРСР закон про економічну самостійність України 3.08.;
- 1991: «Галицька асамблея»: на зборах депутатів і представників виконавчої влади Льв., Ів.-Франківської і Тернопільської обл. домовленість про координацію заходів у політичних і економічних галузях 14-16.02.; 17-21.09.1991.

- 1003): 21-24.01.: ВР України призначила В. Ющенко Гол. Правління Нац. банку України 26.01.: Київ, Будинок художників: презентація Укр. благодійного фонду допомоги укр. за межами України «Укр. родина» (президент П. Мовчан) 13.05.: Законом «Про селянське (фермерське) господарство» обумовлено право приватної власності на землю 22.06.;
- 1004: Сорочинський Я. (Полтавщина) 21.08.: Запоріжжя, 4-й Міжнар. книжковий Я., орг. Укр. книжковою асоціацією 23.08.;
- 1006 Запоріжжя: Міжнар. книжковий Я. до 5-ї річниці незалежності України 30.07.-2.08.:

Історичні військові формування та рухи в алфавітній послідовності::

102. Всеукр. Захисника Вітчизни;
- 107 День працівників морського та річкового флоту;
- 108 День військово-морських сил України;
- 109 10. День укр. війська та козацтва, утворення Укр. Повстанської Армії (1942, відзначено 14.10.1947 Постановою УТВР);
- 110 11. Архистратига Михаїла;
- 112 Збройних Сил України;
- Дивізія Січових Стрільців «Галичина» (у складі нім. армії) Львів: прокламація про початок формування 28.04.1943;
 Броди 14-22.07.1944;
 Жбир, г.: пам'ятник 26.05.1991;
- Запорізька (Підпільненська) Січ, Козацька республіка – існувала 284 р. Зруйнована за наказом Катерини II 4-15.06.1775;
- Збройні Сили України: Київ: Всеукр. військовий з'їзд 18.05.1917; Хабаровськ: формування укр. війська 31.01.1920;
 розпочато формування 3.01.1992; **2004**: 24.11.; 26.11.; 28.11.;
- Козацтво: 1-а письмова згадка **1492**: 19.12.; **1624**: 24.12.; **1625**: 5.11.;
1630: 12.06.; Визвольна війна, повстання запорізьких козаків **1648**: 4.02.;
1640 20-26.02.; 18.08.; 19.10.; 31.08.-28.09. (1651); **1653**: 29.05.; **1657**: 22.06.;
1661 1662: 26.04.; **1663**: 27.06.-17.06. (1668); **1668**: 18.02.; 8.06.; **1683**: 13.08.;
1704: 6.02.; **1708**: 5.06.; **1709**: 25.05.; 18.06.; **1710**: 16.04.; **1711**: 11.07.; 23.11.;
1722: 19.02.; **1734**: 28.01.; **1771**: 5.06.;
- універсал гетьмана про організацію 16.06.1918;
- ОУН (Організація укр. націоналістів) **1929**: 27.01. та 3.02.;
 Варшавський процес над чл. від 18.11.1935 до **1936**: 13.01.; Льв. процес 27.05.;
 Вел. Збір у Римі, II-й (обрано А.Мельника) 26.08.1939;
 Краків: провід на чолі зі С.Бандерою 10.01.1940;
1941: 22.06.; 30.07.; 9.08.; 5.10. та 13.12.;
1942: 21.02.; 14. та 27.11.; 4.12.;
1943: 17-22.02.; 21.07. до 5.08.; 14. і 17.11.; 1.12.;
1944: 10.06.; 20.08.;
- «Північне сяйво» в Мордовських концтаборах 3.02.1950; **1953**: 25.05-6.06.;
1.06.1954; 12.12.1957;

УБУ (Укр. Бойова Управа **1914**: Львів, заснована 3.08., заклик до вступу в УСР 6.08.:

УВО (Укр. Військова Організація) **1918**: 30.10.; 1.11.; 30.07.1920; **1932**: 30.11., 23.12.:

УПА (Укр. Повстанська Армія) **1941**: Краків, збройні сили ОУН-Б 1.04.: «Ніч ліська Січ», поч. 22.06.:

1942: 16.04.; 14.10.:

1943: 7.02.; 9.02.; +22.02.; 15.03.; 20.07.; 19.08.; 20.11.:

1944: 15.04.; 23-25.04.; 11/5.07.; 20.08.; 9.10.; 24.10.; 12.11.:

1945: 15.01.; 22.03.; 7.04.; 3.05.; 20.09.; 20.10.:

1947: «Вісла» 20.04.; 6-7.05.; 30.05.:

Київ: 50-річчя 8.03.1992; пам'ятник в с. Грушовичах, пов. Перемішля (Польща) 9.10.1994:

УСС (Укр. Січових Стрільців легіон, згодом Галицька армія (ГА)) Станіслав (Івано-Франківськ): Гол. Січовий Комітет 9.04.1908; Львів: «Соколи» і «Січ» 18.03.1911; розгром Богунської дивізії М. Щорса частиною Окремого корпусу УСС Є. Коновальця 20.07.1919:

1914: Львів: «Січові Стрільці II» 25.01.; 6.08.; 3.09.; 7.09.; 10.09; Сянки 25.09.; с. Ботелка і Веречки 28.09.; Звини 13.10.; г. Лисий Верх 18.10.; 19/20-24.10.; с. Синевідсько і г. Ключ 26-28.10.; 28/29.-31.10.; 14.12.:

1915: г. Маківка 25.04.; Плішки. Менчуля 3-11.05.; бл. Лісович 27.05., та 4.06.; Болехів 30.05.; на ріці Стрипі 7.10.:

1916: г. Лисоня 12.08.; **1989**: 23. та 30.06; 30.07.:

1917: с. Збрись 29.07.; Київ: «Галицько-Буковинський курінь» 18.11.:

1918: підпорядкування ЦР 19.01.; «Арсенал» 22.01.-2.02.; 10.02.; наступ на Київ 2.08.; ГА зайняло двірець в Самборі 3.11.; Біла Церква, наступ на Київ 16.11.; ГА залишила Львів 22.11.; наступ ГА на Львів 27-28.11.:

1919: 14-17.01.; 27.01.; 4.02.; 13.02.; 16.02.; 17-21.02.; 5.06.; 11.06.; 27.06.; 16.07.; 20.07.; 29.07. (чи 2.08.); 31.08.; 27.10.; 6.11.; 1-й зимовий похід 6.11.; 16.12.:

с. Пикуличі бл. Перемишля (Польща) 9-10.06.1989:

Флот, авіація України: повстання на панцирнику «Потьомкін» 14-15.06.1905; міноносець «Завидний» 1-м підняв укр. прапор на Чорному морі 29.04.1917:

1942: 16.04.; 14.10.:

1918: Чорноморський флот підняв прапори і відплив у Новоросійськ 29.04.:

затверджено емблему укр. Чорноморського флоту – тризуб і хрестом у горі 19.07.:

1919: Морським Міністерством УНР встановлено День Свята Укр. Флоту 29.04.:

1993: утворення Військово-Повітряних Сил України 28.01.:

1997: з космодрому на мисі Канаверал (штат Флорида) взяв старт космічний човник «Колумбія», з 1-м космонавтом незалежної України Л. Каденюком на борту 19.11.:

Червона УГА **1920**: 12.01.; 24.04.; 20.08.; **1989**:

Історичні держ. структури в алфавітній послідовності:

Закарпатського Сходу укр. рада: 1-й з'їзд, гол. А. Романчук 11-14.06.1917;

2-й – 7.01.1918;

IV укр. далекосхідний Нац. З'їзд 24.10.1918;

УНР (Західно-Укр. Нар. Республіка)

1918: Львів, Перемишль: укр. влада 1.11.; проголошена УНРадою 9.11.;

присяга у Львові чл. Держ. Секретаріату ЗУНР 10.11.; Тернопіль 21.11.;

1919: Станіслав 2.01.; Ухвала УНРади про злуку з УНР 3.01. (Львів, ювілей 21-22.01.1990); Закон про громадянство 8.04.; новий уряд, гол. С. Голубович 4.01.; Є. Петрушевич 9.06.; Д. Вітовський + 8.07.; Кам'янець-Подільський 16.07.;

протекторат Польщі над Галичиною на 25 р. і ліквідація ек-

зильного уряду 14.03.1923.;

Закарпатська Україна **1919**: Закарпаття під Чехією 8.05.; автономія 2.12.; перемога на виборах до сойму в Закарпатті о. А. Волошина 12.02.1930;

1938 8.10.; 11 та 22.10.; 26.10.: 4.12.;

1939: вибори до 1-го сейму 18.02.; Хуст, проголошення самостійності, Президент о. А. Волошин, держ. герб, гімн; напад мадяр. на новостворену державу, бій чеських військ з січовиками 14-15.03.; бл. Торунсько-го перевалу пол. ✦ 3 421 січовика 21.07.;

Хуст, річниця 15.03.1940; доручення Закарпаття до Рад. України 29.06.1945;

Івано-Франківський край: перемовини про об'єднання 28.05.1918; уряд, орг. В. Іванис 01.1920;

Рух України, **1989**: установча конференція Льв. регіональної організації 03.1989; з'їзд 7-10.09.;

1990: офіційна реєстрація як громадсько-політичної організації 9.02.;

1991: Львівщина: «День Пам'яті» 50-р. терору комунорежиму проти населення Зах. Укр. (06.-08.1941) 23.06.;

1992 4-ті Всеукр. збори, гол. В. Чорновіл 4.12.;

1993: реєстрація як політичної партії 23.02.; Вел. рада 14.03.;

напад на приміщення Руху у Києві, викрадення заст. гол. НРУ

М. Бойчишина 15.01.1994; ✦ В. Чорновола + 25.03.1999;

УНР (Укр. Гол. Визвольна Рада – тимчасовий укр. Парламент, політичний про-
АУП) **1944**: 11-15.07.; 19.07.; 9.02.1946;

УНР (Укр. Нар. Республіка), Гетьманат П. Скоропадського, Директорія УНР:

1917 Київ: Всеукр. Військовий з'їзд 18.05.; Всехолмський з'їзд 25.08.;

12.11.; 3-м універсалом ЦР проголошена 20.11.; 19.12.;

1918: 22.01.; 3-4.01.; Берестейський мир 9.02.; звертання до нім. про до-

помогу 12.02.; 1.03.; визволення Києва 3.03.; Київ: Всеукр. з'їзд «Союзу

зсмельних власників в Україні», держ. переворот 29.04.; переговори

з Кубанню про об'єднання 28.05.; 16.06.; 24.07.; Чернівці: ухвала про

возз'єднання нар. віча північної Буковини 3.11.; Голосіївський ліс під

Києвом: 2-й Всеукр. Селянський З'їзд проти гетьмана 8-10.11.; 14.11.;

Директорія 13-14.11., січові стрільці взяли Білу Церкву і рушили на Київ

16.11.;

- 1919:** автокефалія УПЦ 1.01.; Ухвала УНРади про злуку 3.01.; оголошено війну Росії 16.01.; Київ, Софійська площа: Акт Соборності УНР та ЗУНР та закон про «Укр. Держ. Флот» 22.01.; публікація документу про злуку 30.01.; уряд у Вінниці 5.02.; 9.04.; Рівне: спроба перевороту отамана Оскілка, арешт соц. уряду 28.04.; невизнання держ. незалежності УНР Антантою 25.06.; перехід УГА за р. Збруч на територію УНР 16.07.; договір між Директорією УНР та урядом Польщі 19.08.; 24.09.
- 1920** війська С.Петлюри та Пілсудського в Києві 6.05.; перехід армії уряду за Збруч, під Польщу 21.11.;
- 1921** «Рада респ.» тимчасовий верховний орган влади УНР в Тарнобі (Польща) 3.02.;
- Президент уряду в екзилі С.Витвицький 10.06.1948; обрання Президентом уряду в екзилі М.Плав'юка 8.12.1989; 1990 «День злуки» «Укр. хвиля» 21.01., свято Злуки 22.01.;
- УНРада** (Укр. Нац. Рада) **1885:** Львів «Нар. Рада», укр. політична організація засн. О. Огоновським і Ю. Романчуком 9.07. (див. Політичні партії);
- 1917:** Петроград 1.04.;
- 1918:** у Львові 18.10.; 31.10. (відмова намісника); в Чернівцях комітет перебрав владу на укр. частині Буковини 6.11.; проголошення укр. держави з'їздом делегатів віча в Мармарош-Сигеті (Закарпаття) 18.12.;
- 1919:** Станіславів: Ухвала про злуку ЗУНР і УНР в 3.01.; йменували Є.Петрушевича диктатором ЗУНР; в Лалові 22.11.;
- 1941:** Львів: створення, очолив К.Левицький бл.15.07.;
- 1948:** укр. політичні партії в еміграції підписали статут, Президентом уряду УНР в екзилі обрано С.Витвицького 10.06.; Аугсбург (Німеччина) постала 20.06.; 1-а сесія в екзилі 16.07.;
- Центральна Рада, парламент Вел. України** **1917:** 17.03.; 27.03.; 7.04.; I-й універсал про суверенітет і автономію України 23.06. (05.?); 28.06.; 9.07.; 2-й універсал взаємовизнання укр. ЦР і Рос. Тимчасового уряду 16.07.; 24-26.07.; 3-й універсал – Укр. Нар. Республіка (УНР) 20.11.;
- 1918:** 16.01.; 19.01.; 22.01.-2.02. 4-й універсал про самостійність України 22.01.; 7.02.; 19-21.04.; ухвала Конституції УНР та утвердження I-м президентом М. Грушевського 29.04..

Злочини супроти людськості і дні пам'яті:

- 12.01. солідарності з укр. політв'язнями;
- 27.01. жертв нім. нацизму в Німеччині (визволення в'язнів Освенціма 27.01.1945);
- 22.03. Сорока Св. Мучеників Севастійських, за церковним календарем;
- 31.03. Молитви за душі мучеників, померлих з голоду в Україні 1932-33 рр.;
- 1933:** самовбивство М. Скрипника, нажаханого розмахом голодомору 7.07. переселення в Україну з Горьківської та ін. обл. Росії 21 856 колгоспних господарств, або 117 149 рос. колоністів 28.12.;
- 1991:** Жертвам голодомору 1932-33 рр.: фільм О. Янчака «Голод-1933» – перша можець I-го Всеукр. кінофестивалю пам'яті І. Миколайчука 8-13.11.;

- 1901: Постанова Кабінету Міністрів. «Про вшанування пам'яті жертв...» 10-12.09.;
- 1914: Міжнародний пакт про визволення в'язнів фашистських концтаборів (американська військово-морська комісія в'язнів Бухенвальду і Дорі в 1945);
- 1905: День скорботи і пам'яті жертв депортації (1944) кримських татар (від 14.04.1994);
- Важкий час трагедії депортації зазнали різні народи, що замешкували українські території. Проте страждання представників титульної української нації дотепер ще до кінця не усвідомлені й не компенсовані владою України, а для того маємо собі за приклад наполегливість і згуртованість кримсько-татарської нації у забезпеченні своїх прав. Тут подамо випадки депортування народів радянської владою у хронологічній послідовності:
- 1941: нім. із Наддніпрянщини 28.08. (указ «Про утворення Українсько-німецького фонду» для співробітництва їх поверненню в Україну 23.01.1992);
- 1944: болгар, вірмен, греків з Криму 27.06.;
- 1940: по капітуляції Німеччини у м. Лінці (Австрія) кубанських козаків з родинами (55 000) до Сибіру 7.05.;
- 1906: масових репресій в Галичині 06.-07.1941 р. – при відступі з Галичини і Волині НКВС вимордувало бл. 15 000 політв'язнів по тюрмах Бібрки, Бродів, Буська, Городка, Добромиля, Дрогобича, Дубно, Жовкви, Заліщиків, Калуща, Коломиї, Комарно, Кременця, Лопатина, Миколаєва над Дністром, Надвірної, Перемишля, Перемишлян, Підбужа, Рівного, Самбора, Стрия, Тернополя, Умані, Ходорова, Чорткова, – 1-е відзначення панахидами 24.06.1989; 50-ту річницю відзначено політичними партіями і громадськими організаціями Львівщини 23.06.1991.
- Визволення злочинів радянської репресивної машини в Галичині й по території цілої України почалося ще за часів німецької окупації і по перерві відновилося в 1990-х, за незалежності:
- 1941: (до 30.06.1944) Одеса-Татарка, бл. леговища розкопки могил терору НКВС (1938-41), під час яких знайдено 13 000 жертв 4.05.; Золочів – похорон і панахида 16.07.;
- 1910: Львів панахида на могилах жертв НКВС Янівського і Личаківського цвинтарів 24.06.;
- 1914: Франківськ (Станіслав) перезахоронення 532 жертв з Дем'янового Лазу 22.11.
- 1901: Саліна, с. бл. Добромиля віднайдено бл. 3 600 жертв у шахті зі соляною ріпкою 23.06.;
- 1903: Биківня, бл. Києва громадянська панахида і мітинг на місці поховання 126 000 жертв сталінсько-більшовицького режиму 8.05., (1-а черга меморіального комплексу 30.04.1994);
- 1904: Луцьк поховання і панахида над 3 763 жертвами 22-23.06.
- 1907: Всіх святих українського народу;
- 1909 та 25.11. Скорботи і пам'яті голодомору в Україні 1922, 1932-37, 1947 рр.;
- 1910: Раднаркомом УРСР: декрет про хлібозверстку 12.04.;
- 1900: 1-е Всеукраїнське вшанування пам'яті жертв голодомору 4.11.;

- 14.10. Покрови Пресв. Богородиці: Молитви за всіх померлих за волю і державність України;
- 30.10. пам'яті жертв політичних репресій, 1-е відзначений голодування політ'язнів мордовських таборів 30.10.1974;
- 1.11. Усіх святих, за церковним календарем;
- 7.11. пам'яті борців-жертв більшовицького терору;
- 14.11. скорботи та пам'яті ✠ бл. 30 000 замордованих московським військом Батурині (+13.11.1708)
- 1991**: за 283 літ 1-а згадка з нагоди 500-ліття козаччини: конференція 18-20.10.1991 та 14-15.11., 1-е урочисте відзначення 1993 р.;
- 21.11. трагедії Базару, київське Полісся (Житомирщина): розстрілу більшовицькими ✠ 359 учасників 2-го зимового походу Дієвої армії УНР (+1921).
- 1941**: панахида з нагоди 20-ї річниці обернулася арештами нім. та розстрілом ✠ 721.
- 10.12. День прав людини (міжнар. конвенція про запобігання злочинам генералу та покарання за них: «Загальна декларація прав людини» 9-10.12.1948) ухвала 21 сесією Генеральної асамблеї ООН Міжнар. пакту про громадянські та політичні права 16.12.1966;

російські злочини:

- 1676**: арешт гетьмана Петра Дорошенка і вивіз під Москву, в с. Ярополче 5.09.1676;
- 1708**: Батурин 13.11. (див. 14.11.);
- 1709**: руйнація Чортомлицької Січі 25.05.;
- 1722** масовий вивіз козаків 12 000 на Ладозький канал та 10 000 на війну з Швецією 19.02.;
- ✠ скасування Малоросійською Колегією гетьманства 26.05.;
- 1764** вимушена відставка гетьмана К. Розумовського 10.11.;
- ✠ Малоросійська колегія для управління Лівобережною Україною 21.11.;
  - ✠ скасування гетьманського уряду 12.12.;
- 1771**: наказ Сенату про переселення тисячі укр. козаків до Азова 5.06.;
- 1775**: введення кріпацтва в Україні 19.04.;
- ✠ руйнація за наказом Катерини II Запорізької (Підпільненська) Січі (284-річчя Козацької республіки) 4.06.; із 10 000 козаків 7 000 утікачів, з яких 5 000 – за Дунай 4-15.06.;
  - ✠ заслання до Соловецького монастиря кошового Калнишевського 15.06.;
  - ✠ маніфест Катерини II про «законність» ліквідації Запорізької Січі 14.08.;
- 1783**: остаточне заведення кріпацтва в Україні (в Росії з 1649), де селяни позбавлені прав лишати своїх панів 15.05.;
- ✠ указом військової колегії Рос. імперії укр. лівобережні кошові кі полки перетворено на регулярні полки рос. армії 9.07.;
- 1789** селяни с. Турбаї розпочали 16.01. повстання, по придушенню якого (1790) були виселені на Сибір;
- 1839**: ліквідація царською адміністрацією Унії на Правобережній Україні 12.01.;

- 1047: ухвала царем Миколою І вироку про віддання Т. Шевченка в солдати з забороною писати і малювати 9.06.;
- 1005: «Кривава неділя» в Петрограді – розстріл військами мирної демонстрації 9.01.;
- 1010: у Кобиляках (Полтавщина) закрито укр. бібліотеку 21.04.;
- 1019: ✦ розстріл денікінцями поета В. Чумака 21.11.;
- Будівництво радянського ладу:**
- 1017: ультиматум Рос. Раднаркому та оголошення 48 год. війни 16.12. і розгортання більшовицької експансії в Україні 25-26.12.;
- 1018: наступ В. Антонова-Овсієнка на Лівобережжя і Південну Україну 7.01.;
- большевицьке антидерж. повстання у Києві 22.01-2.02.;
  - Київ: ✦ 6 тис. укр. 5-9.02.;
- 1019: декрет Раднаркому УРСР про хліброзверстку в Україні 12.04.;
- ✦ В. Науменка 8.07.; проголошення Харкова столицею УРСР 16.12. (до 20.01.1934.);
  - 3-тє зайняття більшовиками Києва 19.12.;
- 1020 ✦ Г. Нарбути 23.05.;
- 1021 ✦ М. Леонтовича 23.01.; Київ: ✦ 39 чл. Укр. Центрального повстанського комітету 28.08.;
- Базар (див. 21.11.);
- 1022: Кубань: ✦ десятки тис. укр. 31.05.;
- вислання за межі ССРСР та на Сибір 160 «особливо небезпечних елементів» (філософів, письменників, науковців, священнослужителів) 31.08.;
- 1026: Сталінський осуд «ухильництва» М. Хвильового 26.04.;
- ✦ С. Петлюри 25.05.;
- 1027: осуд «шумськізму» в КПЗУ 7.06.;
- 1030: Харків: СВУ, «процес Спілки визволення України» – суд над 43 чл. укр. наукової та творчої інтелігенції 9.03.;
- 1033: масовий терор в Україні за секретарювання в ЦК КП(б) П. Постишева 14.01.;
- Київ: чистка Президії ВУАН 5.10.;
  - постанова Нар. Комісаріату Освіти УРСР про засудження театру «Березіль» 5.11.;
- 1034: утворено ГУЛАГ, Гол. управління виправно-трудоуних поселень 10.06.;
- БАМ-лаг, НКВД, Нар. Комісаріат Внутрішніх Справ та ОСО (Особое Совещаніє) з правом розгляду справи ув'язнень без суду і винесення вироків 10.07.;
  - ✦ 28 укр. науковців, письменників, культурних діячів 13.11-5.12.;
- 1035: рішення Політбюро ЦК КП(б)У «Про вилучення із бібліотек України зінов'євсько-троцькіської та націоналістичної літ.» 20.07.
- 1038 ✦ Є. Коновальця в Роттердамі 23.05.;
- 1039: арешти західноукр. інтелігенції 23.08.; положення про спецпоселення на півночі СРСР 8.12.;

- з приходом рад. військ розпочалися слідства і арешти укр. інтелігенції 17.09.;
- «Указ про закріплення трудової дисципліни» (суд за спізнення на роботу до 5 хв.) 28.12.;
- ліквідація Соловецьких концтаборів: ✦ бл. 120 000 політв'язнів на баржах потоплено в морі 28.12.;
- 1940** Львів: ліквідація НТШ 14.01.; депортовано 220 000 західноукр. 10.02.;
- закон про покару за порушення дисципліни доведений до нищої міри 28.06. (скасований в 1945);
- 1941** Львів: в «процесі 59-ти» засуджено на кару смерті 42 (11 дівчат) 17.01.;
- Луцьк: ✦ 3 763 жертв 22-3.06; Доброміль: в Саліні ✦ бл. 3 600 23-5.06.;
- Львів: ✦ проф. д-р. А. Іщака 26.06.;
- ✦ О. Сеніка-Грибівського та М. Спіборського 30.07.;
- всього за 06.-07. і при відступі з Галичини і Волині ✦ по тюрмах бл. 15 000;
- руйнація Успенського собору Києво-Печерської лаври 3.11.

німецькі злочини у 2-й світовій війні:

- 1941** заборона діяльності Держ. Правління і арешт його чл. 2.07.;
- арешт уряду самостійної України у Кракові, Львові 4.07.;
- арешт С. Ленкавського (служба пропаганди Центр. Проводу ОУН) 9.08.;
- у Бабиному Яру під Києвом нацистами ✦ розстріляно понад 100 000 і мера міста В. Багазія 29/30.09.;
- Конфіскація культурних цінностей 3.10.;
- арешти та ✦ 721 учасників панахиди до 20-річчя Трагедії Бабиного Яру 21.11.;
- 1942** примусовий вивіз укр. населення з окупованих гітлерівцями територій (2 млн.) 13.02.;
- Київ: ✦ розстріл у Бабиному Яру І. Рогача 21.02.;
- Київ, «матч смерті» футбольних збірних нім. авіаторів «Люфтваффе» – «Динамо» (Київ) з рахунком 5:3 на користь киян, і в ув'язненні у концтаборі та ✦ 4-х 22.06.;
- бл. Чорткова: ✦ 52 чл. ОУН; Львів: ✦ 28 чл. ОУН 27.11.;
- Кривий Ріг ✦ С. Кумана та Т. Найдича, Запоріжжя: ✦ Н. Вірлик, Валявка: ✦ І. Потапенка;
- Сталіно: ✦ замордовано у тюрмі С. Держка; Львів ✦ замордувано І. Клімів-Легенду 4.12.;
- **1943** масові ✦ в м. Кременці 23.02.: в Антоновському лісі на Кременеччині ✦ братів Пришляків, О. Куца, І. Мицика, І. Шульгу, Шубського та ін. 7.07.: спалення: с. Стіжок 9.05.;
- с. Малиші та ✦ 850 мешканців 14.07.; у Станіславі ✦ 29 чл. ОУН 17.11.;
- 1944** в нім. концтаборі Саксенгаузен поліцією ✦ закатовано О. Ольжича-Кандибу на Вінничині ✦ О. Грабця «Батька» 10.06.;

Події борців за однонаціональну Польщу 1944-1947:

- 1949 у с. Пикуличі бл. Перемишля ✦ 1 800 інтернованих воїнів армії УНР та УГА 16.12.;
- 1944 укр. у Березу Картузьку 18.06.;
- 1944 на Грубешівщині спалено 11 укр. сіл. ✦ людей 13-14.03.;

  - Ярослав: ✦ лікаря Івана Борима, ✦ родину Вербенців та ін. 26.06.;

- 1945 над Сяном ✦ 19 укр. з с. Красічина, Бірчі, Вільшани 19.01.;

  - бандою Шопинського спалено с. Кобильницю Руську 15.02.;
  - пол. банда Шопинського спалила с. Кобильницю Руську 15.02., с. Гораєць 20.02.;
  - напад пол. групи (WIN) під проводом Вацлава на с. Павлокома, ✦ 367 укр. 3.03.;
  - напад на с. Савків бл. Ярослава та ✦ 300 укр. 7.04.;
  - напад відділу NSZ (нар. сили збройні) на с. Верховина і ✦ 194 укр. 6.06.; в с. Бахів і с. Береза ✦ 187 укр., бандитами з с. Чесанова бл. с. Гораєць ✦ понад 150 укр. ▲ У с. Пикуличі пол. знищили могили Укр. Січових Стрільців і воїнів армії УНР, зрізавши надгробний хрест за проектом О. Кульчицької 11.12.;

- 1946 у с. Завадка Морохівська ✦ 250 укр., виселено селян с. Вислок Нижній 24.01.-30.05.;

  - спалено в с. Терка ✦ 33 укр. 9.07.;

- 1947: пол. акція «Вісла» зі знищення загонів УПА та масового виселення укр. населення Надсяння, Лемківщини, Холмщини на захід Польщі 20-21.04.; Явужно для 4 000 укр. з Лемківщини (✦ 200) 22.05.;

Події Радянського Союзу у воєнний та повоєнний час:

- 1943 діяльність НКВД 1937-41 рр. 13.07.;

  - розкопки могил терору НКВС (1938-41) бл. летовища Одеса-Татарка: ✦ 13 тис. жертв 4.05.;

- 1944 партизани загону Федорова у с. Сьомаки Старовижівського р-ну на Волині ✦ 56 18.03.;

  - договір з Польщею та ЧССР проти УПА 6-7.05.;
  - ✦ М. Палідович-Карпатського 26.05.;
  - наказ № 0078/42 з України всіх укр. у віддалені райони СРСР 22.06.;
  - «Спеціальні провокаційно-диверсійні групи НКВС-КДБ» для боротьби з ОУН-УПА на Західній Україні 20.08.;
  - ✦ Ю. Липу 21.08.;
  - ✦ у бою Д. Клячківський «Клима Савура» та Д. Карпенко 12.11.;
  - 1-й етап: депортація з воєводства Любельського в УРСР 15.11.;
  - ✦ Й. Позичанюк «Шугай» 12.12.;

- 1945 прешт митрополита Йосифа Сліпого, ін. священослужителів, причислених до лику свв. єпископів Микиту Будку та Миколу Чарнецького 7.04.;

  - у Берліні П. Вергуна 11.04.;

- ✦ і заслання на Сибір 55 000 кубанських козаків з сім'ями, виданих англ. військовим командуванням Сталіну у м. Лінці (Австрія) 7.05.;
- ✦ о. д-ра А. Волошина у Лефортовській в'язниці в Москві 11.07.
- 1946** осуд ЦК КП(б)У книги «Нариси історії укр. літ.» 24.08.
- 1947** депортація родин «бандерівських і націоналістичних елементів» із Закарпатт. обл. України та Балтії 26.10.;
- 1948:** с. Мальчинці (Лв.): гарнізон розстріляв вертеп (+3 колядників) 6.01.; ухвала Ради Міністрів СРСР про депортацію 03.10.;
- 1949** розгром генетики 30.08.; Львів: арешт О. Степанівни;
- 1950** процес над повстанською організацією «Північне сяйво» з Мордовських концтаборів: 11 осіб засуджено до розстрілу, 15 – на 25 р. каторги 15-26.10.;
- 1953** нелюдські жорстоке придушення повстань політв'язнів: Норильськ: наслідок повстання ✦ 1 500 політв'язнів 25.05-6.06.;
- Воркута (почалося страйком у таборі № 2, ✦ 500 в'язнів) 22.07-1.08.;
- згідно таємного розпорядження 1939 р., постанов РМ УРСР (1940:13.02. і 30.12.; 26.06.1945.; 12.12.1953.) та РМ СРСР виїзду з Яворівського р-ну Льв. обл. для будівництва військового полігону (150 000) 14.12.;
- 1954** ухвала КПУ про набір молоді в Сибір і Казахстан на цілину (до 100 000) 23.03.
  - ✦ масові страйки 60 000 політв'язнів в концтаборах Кірова, Ташкента, на Уралі, Сахаліні, Комі, Караганді, Красноярську, Казахстані 26.06.;
  - ✦ Кенгір: у концтаборі опір долали танками, авіацією ✦ 600 осіб, із них бл. 500 українко-політв'язнів 26.06-1.07.;
  - ✦ посилення антирелігійної пропаганди в Україні 7.07.;
- 1958** рішення Ради Мін. УРСР зі скорочення монастирів 19.07.;
- 1964** підпали бібліотек 24.05.;
- 1965** арешти: М. та Б. Горинів, П. Заливахи, С. Караванського, В. Морозова, М. Осадчого, А. Шевчука, М. Зваричевської, Я. Менкуш, Ф. Масюка 24.08.;
- 1970** ✦ А. Горську 28.11.;
- 1971** розгром «самвидаву» 30.12.;
- 1972** масові арешти укр. інтелігенції 12.01.;
- 1976** арешти укр. інтелігенції 6.03.;
- 1977** арешт чл. Гельсінської групи М. Руденка та О. Тихого 5.02.;
- арешт чл. Гельсінської групи М. Матусевича та М. Мариноши 4.04.;
- 1979** ✦ В. Івасюка 18.05. та 22.05.;
- рішення політбюро ЦК КПСС про введення військ в Афганістан 12.12.;

Події в Україні на межі ХХ-ХХІ ст.:

- 1990 розгон мітингів у Львові бл. собору св. Юра 22.01.;
- на г. Лисоні, бл. Бережан 23.06.;
- 1994 Київ, напад на приміщення Руху, викрадення заст. гол. НРУ Михайла Бой-чишина 15.01.;
- 1999 ✦ В. Чулика 18.07.;
- 1990 похорон І. Білозіра, звіряче побитого за укр. пісню 30.05.;
- 1993 ✦ журналіста В. Єфремова 14.07.;
- 1994 в аеропорту «Бориспіль» приземлилося два літаки, на борту яких перебу-вали бійці рос. спецназу «Вітязь» 24.11.;

Україна і світ:

Світні та міжнар. дні:

- 01 Міжнар. день митника;
- 02 Міжнар. день рідної мови;
- 02 Міжнар. день підтримки жертв злочинів;
- 03 Всесвітній день цивільної оборони;
- 03 Міжнар. день прав жінок і миру;
- 03 Всесвітній день прав споживача;
- 03 Міжнар. день зустрічі птахів
- 03 Всесвітній день поезії; ▲ Міжнар. день ліквідації расової дискримінації;
- 03 Всесвітній день водних ресурсів;
- 03 Всесвітній метеорологічний день;
- 03 Всесвітній день боротьби з туберкульозом;
- 03 Міжнар. день театру;
- 04 День сміху. ▲ Міжнародний день птахів;
- 04 Всесвітній день здоров'я;
- 04 Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів;
- 04 Всесвітній день авіації та космонавтики;
- 04 Міжнародний день пам'яток і визначних місць;
- 04 Всесвітній день книги і захисту авторського права;
- 04 Міжнар. день солідарності молоді;
- 04 Міжнар. день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф.
- 04 Всесвітній день поріднених міст;
- 04 Міжнар. день танцю;
- 05 Міжнар. день солідарності трудящих;
- 05 День сонця; ▲ Всесвітній день свободи преси;
- 05 Міжнар. день Червоного Хреста та Червоного Півмісяця;
- 05 Міжнародний день сім'ї; ▲ Всесвітній день медичних сестер;
- 05 Всесвітній день електрозв'язку та телекомунікацій;
- 05 Міжнар. день музеїв;
- 05) 05. День Європи
- 05 Міжнар. день ЮНЕСКО за культурне розмаїття задля діалогу й розвитку;
- ▲ Міжнар. день космосу;

- 22.05. Міжнар. день біологічного різноманіття;
24.05. День слов'янської писемності та культури;
25.05. День Африки; ▲ Тиждень солідарності з людьми на не самоврядних територіях (2007);
29.05. День миротворця – Міжнар. день миротворців ООН;
31.05. Всесвітній день без тютюну, Міжнар. день боротьби з тютюнокурінням;
1.06. Міжнар. день захисту дітей;
4.06. Міжнар. день дітей – безневинних жертв агресії;
5.06. Всесвітній день охорони довкілля;
17.06. Всесвітній день боротьби з опустелюванням і посухами;
20.06. Всесвітній день біженців;
26.06. Всесвітній день боротьби з наркобізнесом, зловживанням наркотиками і їх незаконним обігом; ▲ Міжнар. день підтримки жертв тортур;
27.06. Всесвітній день риболовства;
1.07. Всесвітній день архітектури;
2.07. Міжнар. день спортивного журналіста;
7.07. Міжнародний день кооперації;
11.07. Всесвітній день народонаселення;
20.07. Міжнар. день шахів;
28.07. День системного адміністратора;
6.08. Міжнар. день «Лікарі світу за мир»;
9.08. Міжнар. день корінних народів світу;
12.08. Міжнар. день молоді;
13.08. Міжнар. день шullyги (лівша);
23.08. Міжнар. день пам'яті жертв работорівлі та її ліквідації;
8.09. Міжнар. день письменності; ▲ Міжнар. день солідарності журналістів.
9.09. Міжнар. день краси;
13.09. День програміста;
16(18).09. Міжнар. день збереження озонового шару;
21.09. Міжнар. день миру;
24.09. Всесвітній тиждень моря (2007);
25.09. Всесвітній день миру;
27.09. Всесвітній день туризму;
1.10. Міжнар. день музики; ▲ Міжнар. день людей похилого віку;
2.10. Всесвітній день архітектури; ▲ Міжнар. день середовища проживання;
4.10. Міжнар. день захисту тварин; ▲ Міжнар. тиждень космічного простору (4.10.);
5.10. Всесвітній день учителів;
9.10. Всесвітній день пошти;
10.10. Міжнар. день психічного здоров'я;
11.10. Міжнар. день боротьби за зменшення небезпеки стихійних лих;
14.10. Міжнар. день стандартизації;
16.10. Всесвітній день провіанту;
17.10. Міжнар. день боротьби з бідністю, за ліквідацію зубожіння;
24.10. День Організації Об'єднаних Націй; ▲ Тиждень роззброєння (2007);
▲ Всесвітній день інформації задля розвитку;

- 11 Всесвітній день якості;
- 11 Всесвітній день молоді; ▲ Міжнар. день науки в ім'я миру та розвитку;
- 11 Міжнар. день толерантності;
- 11 Міжнар. день студентів;
- 11 День індустріалізації Африки; ▲ Всесвітній день дітей;
- 11 Всесвітній день телебачення; ▲ Міжнар. день філософії; ▲ Всесвітній день привітань;
- 11 Міжнар. день боротьби з насиллям над жінками;
- 11 Міжнар. день солідарності Палестинців;
- 12 Всесвітній день боротьби зі СНІДом;
- 12 Міжнар. день скасування рабства;
- 12 Міжнар. день інвалідів праці;
- 12 Міжнар. день добровільних дій в інтересах економічного і соціального розвитку;
- 12 Міжнар. день цивільної авіації;
- 12 Міжнар. день прав людини;
- 12 Міжнар. день мігрантів;
- 12 Міжнар. день біологічного розмаїття;

договори для України міжнар. обставини:

- 1005: Кревська унія 14.08.;
- 1001: Карл XII в Україні 25.10.;
- 1710: пол. повстання проти Росії 1.11.;
- 1772: за 1-м поділом Польщі Галичина, Холмщина, Белзьке, Подільське та частина Волинського воеводств переходять під владу Австрії 16.08.;
- 1793: за 2-м поділом Польщі до Росії відійшла Київщина, частина Волині і Поділля. Лемківщина – до Австрії 8.04. (або 4.02.);
- 1812: Наполеон в Росії 24.06.;
- 1914: початок I-ї Світової війни за участі 31 держави 28.07.;
  - Німеччина оголосила війну Рос. імперії 1.08.;
- 1916: Німеччина і Австрія підписали документ про створення Пол. держави 5.11.;
- 1918: окупація Румунією Бессарабії 13.01.;
  - кінець I-ї світової війни: рум. захопили Чернівці, а пол. окупували Лемківщину, Посяння, Холмщину, Підляшшя 11.11.;
  - обмежена автономія Закарпаття згідно «Закону про Руську Україну», прийнятого урядом Угорщини 26.12.;
- 1920: пота мін. іноземних справ Великобританії лорда Керзона уряду Росії з вимогою припинити наступ Червоної Армії на Польщу та розмежувати територію країн по «Лінії Керзона» (прийнята ВР Англії 8.12.1919) 12.07.;
- 1922: УРСР в складі СРСР 30.12.;
- 1924: утворення Молдавської АРСР у складі УРСР 12.10.;
- 1918: згідно Віденського арбітражу у справі Карпатської України і Словаччини, Південну частину Закарпаття віддано Угорщині 2.11.;
- 1919: початок окупації Зах. України рад. режимом 17.09.: «приєднання» ЗУ до УРСР 18.09.; окупація Львова 22.09.;

- рад.-нім. договір в Москві про приязнь і кордон вздовж річок Сяну і Бугу, таємна угода про Литву і Люблінське та Варшавське воєводства 28.09.;
- нім. Ген. Губернаторство (Лемківщина, Холмщина, Підляшшя) 12.10.;
- 1940:** за згодою Гітлера Румунія зрікається Північної Буковини і Бессарабії на користь СРСР 28.06.;
- 1941:** Німеччина у війні з СРСР, окупація України 22.06.; включення нім. території до Генеральної Губернії (дистрикт Галичина, або Краківське генерал-губернаторства) 1.08.;
- 1945:** капітуляція Нім., кінець світової війни на території Європи 8.05.;
  - за договором між ССРСР та Польщею про кордони України та Білорусії Холмщина, Лемківщина та Надсяння з Перемишлем остаточно перейшли до Пол. держави 16.08.;
- 1947:** договір ПНР-СССР-ЧССР проти УПА 6-7.05.;
- 1951:** ратифікація договору про рад.-пол. кордон 12.01.;
- 1954:** декрет Президії ВР СРСР про перехід Криму від РРФСР до УРСР 19.02.;
- 1985:** Афганістан, виведення рад. військ по 9 літах війни 8.08.;
- 1991:** державний переворот 19-21.08.;
- 1994:** заява України про безядерний статус (відмова від 3-го в світі ядерного арсеналу) 10.01..

міжнар. організації та Україна:

- Антанта:** перемир'я з Німеччиною, кінець 1-ї світової війни 11.11.1918;
- бої Гол. отамана Григор'єва 1919: Херсон 10.03.; Миколаїв 12.03.; «непереможна» А. скинена в море 6.04.; невизнання УНР 25.06.; Лінія Керзона з 8. по 19.12.; нота лорда Керзона уряду Росії 12.07.1920;
- Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ):** набув чинності статут 7.04.1948
- 24.03. Всесвітній день боротьби з туберкульозом;
  - 7.04. Всесвітній день здоров'я;
  - 8.05. Міжнар. день Червоного хреста (пролог: прийняття Женевської угоди)
  - 15.05. Всесвітній день медичних сестер;
  - 31.05. Всесвітній день без тютюну (визнання шкідливості куріння у США 11.01.1964; заборона реклами цигарок на телебаченні у Великобританії 31.07.1965);
  - 15.06. День медика;
  - 20.06. День медпрацівника;
  - 26.06. Всесвітній день боротьби з наркобізнесом, зловживанням наркотиками їх незаконним обігом;
  - 11.07. Всесвітній день народонаселення;
  - 6.08. Міжнар. день «Лікарі світу за мир»;
  - 9.08. День Св. Влкч. Пантелеймона, Вел. цілителя;
  - 17(*)09. День фармацевтичного працівника;
  - 27.09. Всесвітній день туризму;
  - 10.10. Міжнар. день психічного здоров'я;

- 14(*). 10. День працівників держ. санітарно-епідеміологічної служби;
12. Всесвітній день боротьби зі СНІДом;
- Всесвітня поштова спілка: засн. 1874; впроваджене святкування 9.10.1957;
10. Всесвітній день пошти;
- Всесвітня служба радіо Бі-Бі-Сі розпочала трансляцію укр. мовою 1.06.1992;
- Європейська культурна конвенція, М.О. комісія викрила вінницький злочин НКВД, де у 1937-41 рр. ✱ 9500 укр. 13.07.1943;
- приєднання України 24.02.1994.;
- Львів Нації 28.04.1919;
- М.О. (Міжнар. організація праці) приєднання України 12.05.1954;
12. Міжнар. день інвалідів праці (2000);
- Міжнар. центр з вивчення історії Укр. і з'ясування всіх злочинів проти її нар. впродовж ХХ ст. з чорнобильською трагедією включно (демографічних, духовних, культурологічних, економічних і політичних наслідків політичного геноциду), ухвала про створення 5.-7.08.1990;
- НАТО (Організація Північноатлантичного договору, 1949) Мадрид, підписання з Україною Хартії про особливе партнерство 8.07.1997;
- НБСЄ Будапешт, підписання меморандуму про надання Україні гарантій з боку ядерних держав (за участю 52 країн світу) в обмін на ліквідацію її ядерних озброєнь 5.12.1994;
- Нью Йорк: Укр. Лікарське Тов-во 22.01.1950;
- ООН (Організація Об'єднаних Націй) 1945: конференція, Статут 25.04.-26.06.;
- чл. України 27.04.; 22.08.; 24.10.;
- Рада Безпеки ООН підтвердила територіальну цілісність України: визнала постанову Парламенту Росії про статус Севастополя як недійсну 20.07.1993;
12. Міжнар. день біологічного розмаїття (1995, 49 сесія Ген. Асамблеї затвердила конвенцію про біологічне розмаїття флори і фауни Землі);
- Європи Європейська конференція клубів ЮНЕСКО (29 країн) обговорила проблеми збереження культурної спадщини, охорони довкілля та питання про європейське співробітництво 3-7.05.1993;
- прийнято Україну 26.09.1995;
05. День Європи;
- Укр. Гельсінгська Група (Укр. група сприяння виконанню Гельсінських угод, 1976): репресії 4.02.1977; закордонне представництво 30.11.1979;
- «Загальна декларація прав людини» 9.-10.12.1948;
  - Декларація прав дитини 20.11.1959;
12. Загальний день дітей (1959);
- Міжнар. пакт про громадянські та політичні права 16.12.1966;
07. Всесвітній день народонаселення (1989);
- ЮНЕСКО приєднання України 12.05.1954;
- 1993: Європейська конференція клубів ЮНЕСКО за участі 29 країн обговорила проблеми збереження культурної спадщини, охорони довкілля та питання про європейське співробітництво 3-7.05.;
- 1994: Київ, свято слов'янської письменності і культури 22-25.05.;

- Одеса, в порту на гр. кораблі «Одиссеос» науковцями та письменниками з 20-ти країн проведений семінар з культури народів басейну Чорного моря 17.11.
- 1996** у понад 500 містах 40 країн та в церквах України, Білорусії, Росії здано концерт у пам'ять про жертви Чорнобиля 26.04.
  - Цей рік 28 сесія Ген. конференції проголошений роком ім. П. Могили до його 400-ліття;
- 21.02 Міжнар. день рідної мови (2000).
- 2004** США (22:20) та Канада (23:47) не визнали псевдорезультатів виборів в Україні 24.11.; приїзд экс-президента Леха Валенси на нар. віче у Києві 28.11.; побажання наполегливості від президента колишньої Чехословаччини Вацлава Гавела, який пережив власну "оксамитову" революцію, з помаранчевою стрічкою на знак солідарності з учасниками руху громадянського опору в Україні 5.12.; тижневик «Wprost» оголосив лідера укр. опозиції Ющенка «Людиною року 2004» за здійснення найбільшого впливу на нашу дійсність; за пробудження ним масової свідомості в Україні; за відбудову громадського руху за демократію; за найскладніше мистецтво для політика – керування безкровною революцією; за відродження патріотизму без націоналістичних гасел; за повернення Європі України; за нагадування пол. про енергію та ентузіазм часів народження «Солідарності» Гол. ред. М. Круль у вітальному листі до лідера укр. опозиції, пояснив своє звертання до Ющенка «Пане Президент» тим, що тільки фальшування не тягнули вступ укр. політика на цю посаду 24.12.
- 2005** Шварценегер привітав з перемогою на виборах Ющенка зі словами: «Каліфорнія – дім для укр., чисельність яких постійно зростає і чий традиції змінюють наш «Золотий штат»» 19.01.

об'єднання укр. діаспори в алфавітній послідовності:

- Всесвітній З'їзд укр. з Перемишльського повіту Перемишль (Польща) 23-26.06.1994:
- Всесвітній форум укр. Київ: 21-24.08.1992:
- Всеукр. Нац. Рада Австрія, установчі збори 4.01.1921:
- Держ. Самостійність України (ДСУ), Всеукр. політичне об'єднання, Львів, Ужгородський Збір 8.04.1990:
  - засновано «Осідок Світового Українства» та УВКР, Укр. всесвітню координаційну раду, затверджено статут 22-24.01.1993:
- Комітет укр. Канади (КУК) Вінніпег: 2.02.1940:
  - 1-й конгрес укр. Канади 25.05.1943:
- Конгрес укр. незалежних держав, Київ: 22.01.1991:
- Ліга укр. націоналістів в Чехословаччині 14.11.1925:
  - міністр федерального уряду Канади укр. М. Старчевський 21.06.1957:
- Пан-Америк. укр. конференція (ПАУК) Нью-Йорк 21-25.11.1947:
- Світовий Конгрес Вільних укр. (СКВУ) Нью-Йорк, Президент о. В. Кушнір 16.10.19.11.1967:
- Укр. Громадський Комітет (УГК) Прага. 7.07.1921:

- Укр. Лікарське Тов-во Нью-Йорк: 22.01.1950;
 Укр. Нац. Держ. Союз (УНДС) Аугсбург (Німеччина) 26.05.1946;
 Укр. нац. комітет в Німеччині 17.03.1945;
 Укр. нац. об'єднання (УНО) Едмонтон, Канада 17.07.1932;
 Укр. Центральний Комітет Краків: гол. В. Кубійович **1940**: 15.04. (Укр.нац. об'єднання); 9.06.; 7.12.

польсько-укр. стосунки:

- 1669**: приєднання укр. земель до Польщі 28.06.;
1678: Львів: за наказом пол. короля Баторія ✪ страта козацького отамана І. Підкови 16.06.;
1625: Польща змушує козаків відмовитись від морських походів 5.11.;
1630: Переяславський договір козаків з пол. 8.06.;
1639: Варшава: ✪ страта гетьмана І. Сулими 12.12.;
1649: ✪ полоненого під Загалем на Поліссю М. Гладкого 20.11.;
1651: облога пол. Триліс бл. Паволоч, мешканців ✪ вирізали 10.08.;
     невигодний для укр. Білоцерківський договір 31.08-28.09;
1657: союз Б. Хмельницького з Швецією і Семигородом і плани про поділ Польщі 22.06.;
1664: бл. Новгород-Сіверського пол. ✪ полк. І. Богуна 27.02.;
1610: пол. шовіністи ✪ А. Коцка 1.07.;
1618: окупація пол. Лемківщини, Посяння, Холмщини, Підляшшя, а румунами – Чернівців 11.11.;
1619: ✪ композитора і хорового диригента о. О. Нижанківського 22.05.;
     договір з Директорією УНР 19.08.;
1621: поділ пол. Галичини на три воєводства, скасування Крайового Союму, ін. установ 20.01.;
     ✪ В. Бабенка і 62 Усусусів з рук пол. 7.09.;
1624: Львів, в тюрмі «Бригідки» ✪ від катувань Ольга Басараб 12.02.;
1630: пацифікація (усмирення, упокорення) укр. населення Галичини 16-30.09.;
1631: ✪ гол. КЕ ОУН С. Охрімовича 10.04.;
1634: засуд до страти чл. ОУН З. Матлу і Г. Куликівця, замінений на довічне ув'язнення 8.11.;
1635: заборона волинського воєводи Юзефського відвідувати Козацькі Могили під Берестечком 18.06.;
     Варшавський судовий процес над 12-ма чл. ОУН (тривав до 13.01.1936) засудив до страти С. Бандеру, М. Лебідя, М. Карпінця 18.11.;
1636: Львів: розгін пол. поліцією робітничої демонстрації, ✪ В. Козака 14.04.;
     процес над Крайовою езекутивною ОУН у 27.05.;
1639: бл. Торунського перевалу, пол. влада застрілила 3 421 січовика Карпатської України 21.07.;
1644-1947 (див. у розділі злочини борців за однонаціональну Польщу 1944-1947);
1647: ✪ Ярослав Коцьолок (Криlach), УПА 13.06.;
1690: постанова Сенату Пол. Респ. засудила акцію «Вісла» 3.08.;

1991: Польща, 1-а держава світу, офіційно визнала незалежність України ? 1
Ухвала Сейму 6.12.:

1992: «Трактат про добре сусідство і співпрацю між Україною і Польщею»
18.05.:

2004: схвалення Польщею «помаранчевої» революції 28.11.: 24.12.:

світові катастрофи, що мають ім'я в алфавітній послідовності:

авіакатастрофи та аварії над летовищами: ✦ Д. Вітовського, військового
мін. ЗУНР 8.07.1919:

- над Тенеріфе (Канарські о-ви) зіткнення літаків ✦ 582
27.03.1977:
- Рамштайн (ФРН): америк. авіабаза ✦ 66 глядачів: дав феномен
одноіменній групі 28.08.1988:
- над архіпелагом Шпіцберген (Норвегія) рос. авіалайнер
Ту-154; (серед загиблих ✦ 70 укр.) 28.08.1996:
- Скнулів до 58-річчя «визволення Львова від німців» і з нагоди
роковин утворення 14 авіакорпусу ВПС СРСР (України) під час
авіашоу найбільша у світі під час проведення подібних заходів
катастрофа: понад 200 постраждалих, бл. ✦ 80 27.07.2002:

АС в Україні: 1-й атомний реактор в Україні 2.02.1960:

Чорнобиль, ім. Леніна: 23.09.1977:

- вибух о 1 год. 23 хв. 26.04.1986:
- **1992:** Київ: урочисте відкриття музею «Чорнобиль» 1.05.: Дн
культури обл., що постраждали від Чорнобильської катастрофи
14-17.05.1992:
- річницю **1996:** відзначив світ 26.04. і Київ 27.04.:

Рівне: 2.12.1980:

братовбивство кн. Святополком у б-бі за Київський престол кн. Бориса, Св.
24.07.1015:

бомбові удари: австрійцями Венеції, 1-е у світі з повітряної кулі 22.08.1849:

- під час захоплення більшовиками Києва 5-9.02.1918:

«війна з пам'ятниками» (далі П.): підбив п. С.Бандері 30.12.1990:

хвиля підбивів **1991:** п. С.Бандері с. Старий Угринів; п. на г. Жбир;
п. Є. Коновальцю с. Зашків 30.06. та 11.07.;

1992: спалення відновленої хати батьків Т. Шевченка Меморіальний
комплекс у с. Шевченкове (Кирилівці) 8.09.:

- Дніпропетровськ: обліто зеленою фарбою пам'ятник Т. Шевченку
14-15.12.:
- зруйнування знаку козацької слави на місці Крюківської битви
(Полтавщина) 7.07.1993:

Демонтаж П.: Леніну в Червонограді 1.08.1990; Леніну у Вінниці 19.05.1992;

Дубровка (Москва, Росія) мюзикл «Норд-ост», захоплення заручників, під час
якого ✦ 14 та їх «визволення», під час якого ✦ 130 (офіційно) та 230 (неофіційно)
но) 23.10.2002:

землетруси: зрушена Десятинна церква (1230), під час Батиєва нашествия впала
6.12.1240:

- Крим 12.09.1927;
- Львів 4.03.1977;
- Вірменія, м. Спітак і м. Ленінакан (✱ бл. 20 000) 7.12.1988;

жорстокої недбалості та зловмисних дій (акти вандалізму й обскуратизму, крадіж, нищення нац. цінностей, пљундрування святинь), в результаті:

Галац: нищення Св. Юрського монастиря і могили І.Мазепи росіянами 18-22.06.1711;

Київські: руйнація суздальцями з Андрієм Боголюбським 10.02.-8.03.1169;

- Батієве нашестя 6.12.1240;
- грабіж пол. військами Яна Радзівілла 3.08.1651;
- вел. пожежа в архіві та книжковому складі Києво-Печерської Лаври 21-22.04.1718;
- вел. пожежа Києва: Поділ 9.07.1811;
- нищення Києво-Печерського монастиря та його Успенського собору більшовицькими підпільниками 3.11.1941;
- Куренівська трагедія (ч-з прорив греблі затоплене Київське Лівобережжя) 1.03.1961;
- підпали Видубицького монастиря **1968**: 26.11.; 14.12. та 01.1969;
- осквернення могили Невідомого солдата Меморіальний комплекс Пам'ятник Вітчизняної Слави і Звернення ВР з цього приводу «До народу України» 20.09.1991;
- спроба захоплення чл. релігійного об'єднання «Вел. Біле братство» Укр. держ. архітектурно-історичного Софійського заповідника 10.11.1993;
- «Чорний вівторок» побиття на Софійському майдані похорону патріарха Володимира Романюка та поховання його під огорожею Софійського собору 18.07.1995;
- в будинку Держ. телерадіокомпанії України пожежа 9.03.1996;

Львівські: руйнація суздальцями з Андрієм Боголюбським 10.02.-8.03.1169;

- пожежа під час облоги султаном Махмудом IV 27.07.1672;
- пожежа під час придушення австр. військами повстання 2.11.1848;
- розвалення танком церкви на вул. Козельницькій 23.03.1973;
- «Кривава неділя» у день міста, побиття спецзагонами людей 1.10.1989;
- пограбування Лв. галереї мистецтв, від куль бандитів ✱ Я. Волчак та Д. Шелест 29.04.1992;
- падіння стіни на Краківськiм ринку, кілька жертв 27.04.2000;

Пикуличі бл. Перемишля: нищення поляками могили воїнів УСС і армії УНР 11.12.1945;

Харків, закриття Миколаївського собору 13.04.1926;

Нью-Йоркський Всесвітній Центр Торгівлі (США) 2001: руйнація хмарочосів та західного крила Пентагону 11.09.2001;

Титанік, найбільший корабель, затонув у Північній Атлантиці, зіткнувшись з айсбергом + 15.04.1912;

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Екологічні програми, заповідники (далі – З.):

- 9.03. День землевпорядника;
19.03. Міжнар. день зустрічі птахів (прибуття бузьків 22.03.);
21.03. Всесвітній день Землі;
22.03. Всесвітній день водних ресурсів;
23.03. Всесвітній метеорологічний день;
1.04. Міжнар. день птахів;
22.04. Всесвітній день Землі;
26.04. Міжнар. день ЧОРНОБИЛЯ і пам'яті загиблих у радіаційних аваріях та катастрофах;
3.05. День сонця;
21.05. Міжнар. день космосу;
22.05. Міжнар. день біологічного різноманіття;
5.06. Всесвітній день охорони довкілля;
17.06. Всесвітній день боротьби з опустелюванням і посухами;
11.07. Всесвітній день народонаселення;
16(18).09. Міжнар. день збереження озонного шару;
24.09. Всесвітній тиждень моря (2007);
2.10. Міжнар. день середовища проживання;
4.10. Міжнар. день захисту тварин; Міжнар. тиждень космічного простору (4-10.);
11.10. Міжнар. день боротьби за зменшення небезпеки стихійних лих;
29.12. Міжнар. день біологічного розмаїття;
1883 «Асканія-Нова», природничий З. 7.03. (Почесна відзнака Президента України Е. Фальц-Фейну за повернення в Україну нац.-культурних цінностей внесок в оновлення З. 13.06.1994);
1925 Канівський держ.музей-З. «Могила Т. Шевченка» 20.08. (нац. 11.10.1994);
1928 Кам'янець-Подільський замок-фортеця 23.03.;
1947 Вінницький музей-садиба М.І.Пирогова 9.09.;
1965 Хортиця, о-в. у Запоріжжі 18.09. (Постанова Кабміну про нац. З. 6.04.1993);
1967 Козацькі Могили на о-ві Журавлиному під Берестечком 17.06.;
1991 Меморіальний комплекс у с. Шевченкове (с. Кирилівці Звенигородського р-ну Черкаської обл.) – хата батьків відтворена Укр. тов.-вом охорони пам'яток історії та культури 9.03. (підпал 8.09.1992 відбудова 5.03.1993);
1992 «Зелений німб України», програма збереження та відтворення культурної і природи за участю міжнар. екологічного руху «Глобал Ріліф» (США) садіння дерев 12.05.; Постанова Кабміну України «Про Чигиринський держ. історико-культурний З.» 19.05.;
1993 президентське розпорядження «Про відзначення 200-річчя дендрологічного парку «Софіївка»» 10.03.;

- 1994 створені Держ. історико-культурні З. у Збаражі (Тернопільська обл.), «Давній Галич» (Ів.-Франківська обл., нац. 11.10.1994), Глухіві (Сумська обл.), Корсунь-Шевченківському (Черкаська обл.) 8.02.: держ. З. «Нагуєвичі» (Дрогобиччина) 10.03.: Постанова Кабміну «Про Держ. історико-архітектурний З. «Стара Одеса»» 24.05.: Постанова Кабміну «Про Держ. історико-архітектурний З. у м. Жовква Льв. обл.» 10.08.: Постанова Кабміну про держ. історико-культурний З. «Тустань» наскельний оборонний комплекс, місто-фортеця бл. с. Урич (Сколівський р-н, Льв. обл.) 5.10.: Київ, Держ. історико-архітектурний З. «Софійський музей» нац. 11.10.:
- 1995 Черкащина, Чигиринський держ. історико-культурний З. Нац. 24.09.:
- 1996 укр. екологічна асоціація «Зелений світ» 30.12.:

Літературний процес: книга і текст:

бібліотеки (числа):

02. Міжнар. день рідної мови;
03. Всесвітній день поезії;
04. Всесвітній День книги та захисту авторського права;
05. День працівників видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження;
08. Міжнар. день корінних народів світу;
09. Міжнар. день письменності;
09. Всеукр. день бібліотек;
12. День працівників архівних установ;
- спр: 3.03.; **1872:** 12.07.; **1910:** 21.04.; **1918:** 2.08.; **1935:** 20.07.; **1964:** 24.05.; **1969:** 4.05.; **1979:** 29.05.; **1992:** 9-12.06.; **1993:** 3.05.; **1994:** 14.06. та 11.10.; **1995:** 27.01. та 1.02.; **1996:** 5.04.; **2005:** 23.01.

важливі культурологічні тексти в алфавітній послідовності:

- Апостол» (друк. Львів) 15.02.1574;
- БІБЛІЯ: «Острозька» 12.07.1580 (або 14.08.1581);
переклад **1903:** 03.-04.; укр. повне видання 11. (листопад)
- «Буквар» (друк. Львів) 24.02.1574;
- «Вечори на хуторі біля Диканьки» М.Гоголя (цензурний дозвіл) 26.05.1831;
- «Енциклопедія українознавства» В. Кубійовича 1.04.1949;
- перше видання у Львові 9.06.1993;
- «Евангеліє Учительное» К. Ставровецького (друк. Заблудів) 27.03.1568;
- (друк. Рахманів) 9.11.1619;
- «Інтернаціоналізм чи русифікація?» праця І. Дзюби 13.07.1940; 30.12.1965;
- «Коблар» Т. Шевченка: 26.04.1840;
- Петербург: повне видання 27.01.1860;
  - Женева: кишенькове видання 10.03.1878;
  - добротинне в Україні 5.03.1993;
- «Лексиконъ словеноросский альбо имен толкование» словник П. Беринди 20-21.08.1627;

- «Лихо з розуму» збірка матеріалів В. Чорновола про арешти в Україні
20.04.1967:
- «Перло многоцвітне» Кирила Транквіліона-Ставровецького (друк. Чернігів)
7.09.1646:
- «Повчання» Володимира Мономаха кн. 8.02.1106:
- «Православне Ісповіданіє Віри» катехізис П. Могили 18.09.1640:
- «Прогностична оцінка поточного 1483 р. магістра Ю. Дрогобича з Русі» 7.02. (10
7.05.)1483:
- «Протестація» митрополита Й. Борецького 8.05.1621:
- «Псалтир з Часословом» (Заблудів) 23.03.1570:
- «Слово про похід Ігора» **1185:** 22.04. та 17-19.05.:
    * знайдено рукопис 5.10.1795:
- «Синопис» нарис історії України 12.12.1674:
- «Часослов» 30.12.1616:
- «Четъ-Мінеї» житія свв. Димитрія Ростовського (Данило Туптало) 9.02.1703:

друк (числа):

1483: 15.12.: **1568:** 27.03.: **1570:** 23.03.: **1573:** 7.03.: **1574:** 15.02.: 24.02.: 15.02.
12.07. (або 1581: 14.08.): **1616:** 30.12.: **1619:** 9.11.: **1627:** 20-21.08.: 10.02.
18.09.: **1674:** 12.12.: **1942:** 17.10.: **1975:** 23.04.: **2004:** 23.11.: **2005:** 23.01.

лінгвоцид –

дії окупаційної влади (російщення, полонізація) супроти мови та культури автотонного населення укр. земель: **1718:** 21-22.04.: **1847:** 9.06.: **1859:** 23.11.
Валуєвський указ **1863:** (18.; 20.) 30.07.: Емський **1876:** 18 (29).05.: **1901:**
21.04.: **1916:** 8.03.: **1922:** 6.06.: **1924:** 31.07.: **1927:** 7.06.: **1930:** (6) 16-30.11.
1933: 18.11.: **1933:** 22.11.: **1938:** 24.04.: 15.11.: **1941:** 7.10.: **1946:** 24.02.
і 15.11.: **1964:** 24.05.: **1969:** 4.05.: **1971:** 30.12.: **1978:** 31.08. і 13.10.: 21.11.
1979: 29.05.: **1983:** 26.05., 7.06. і 29.06.

літературна діяльність, об'єднання та організації:

- 1896:** з'їзд західноукр. письменників 16.08.:
- 1922:** Київ: Гол. управління у справах літ. та видавництва (Головліт) 6.06.:
- 1923:** Прага: Укр. історико-філологічне тов-во 30.05.:
- 1929:** «Гроно» літ. група 12.05.:
- 1932:** розпуск літ.-мистецьких організацій та створення Спілки письменників
23.04.:
    * Льв. відділення 23.10.1939:
- 1934:** Харків: І-й з'їзд письменників України 16.07.-12.08.:
- 1990:** Львів: відкрито музей «Русалки Дністрової» 15.09.:
- 1993:** на добровільні кошти видано «Кобзар», ін. заходи до Шевченкових літ.
5.03.:
    * Київ, музей П.Тичини, виставка 30.03.:
    * Ужгород: Міжнар. фестиваль укр. поезії «Срібна земля» 14
16.05.:

Луцьк: Всеукр. фестиваль співаної поезії та авторської пісні «Оберіг-93» 3-6.06. («Оберіг-94» 22-24.10.1994.);

1004: Запоріжжя: організований Укр. книжковою асоціацією 4-й Між-нар. книжковий Я. 23.08.1994 (Я. до 5-ї річниці незалежності України 30.07.-2.08.1996.);

Київ, Будинок вчителя: міжнар. конференція «Уроки Розстрі-ляного Відродження» 9-10.12.;

періодика:

1005: Всесвітній день свободи преси;

1006: свято працівників ЗМІ (від 25.05.1994.);

1007: Міжнар. день спортивного журналіста;

1009: Міжнар. день солідарності журналістів;

1009: День пам'яті журналістів і політиків (встановлено 2000 по ✚ Г.Гонгадзе): події, пов'язані з журналістикою, насамперед трагічні, бо свобода слова завжди на вістрі конфлікту;

1010: Всесвітній день інформації задля розвитку;

1011: День працівників радіо, телебачення і зв'язку (від 11.11.1994.);

1044: ✚ ген. секретар інформації УГВР 12.12.;

1059: Спілка журналістів України 23.04.;

1002: ✚ нар. депутат України, заст. гол. Комісії з питань гласності та ЗМІ В. Бой-ко 14.02.;

1003: 1-й Всеукр. з'їзд редакторів газет і журналів ухвалив «Хартію свободи слова в Україні» 1.11.;

1009: ✚ В. Чудик, Ав. радіо «Незалежність» 18.07.;

1000: ✚ Г. Гонгадзе, інтернет-газета «Укр. Правда» 16.09.;

1001: ✚ О. Бреус, видавець газети «21 век» 3.07.;

✚ І. Александров, директора ТРК ТОР 7.07.;

✚ О. Кривенко, київ. газета «Соціальна Політика» 8.07.;

1002: ✚ В. Чудик, Ав. радіо «Незалежність» 18.07.;

✚ М. Коломієць, інформагентство «Укр. Новини» 18.11.;

✚ О. Панича, газета «Донецькі новини» 2.12.;

1003: ✚ В. Чудик, Ав. радіо «Незалежність» 18.07.;

✚ Т. Процюк, Ройтерс 8.04.;

✚ О.Кривенко Громадське Радіо 9.04.;

✚ В. Єфремов газета «Собор» 14.07.;

✚ В. Караченцев газета «Кур'єр» 14.12.;

1004: акція протесту «5 каналу чесних новин»: 190-год. голодування від 25.10. о 21:00, перемога 2.11.: ведуча сурдоперекладу УГ-1 Н.Дмитрук 100 000-й аудиторії мовою глухонімих розповіла про фальсифікацію виборів Президента 16.11.: акція протесту під Нац. телекомпанією на підтримку колег з програми «Вісті», які відмовились працювати за «темниками» 24.11.; диплом і Почесний приз «Морський котик» міжнар. телевізійного Ф. «Оксамитовий сезон» інформаційній службі «5 каналу» у номінації «Інформаційне мовлення» 29.11.: «помаранчева» революція подарувала інформацій-

ну: ідеальний, на думку вчених, політологів та деяких журналістів, варіант журналістської революції 17.12.:

часописи і журнали в алфавітній послідовності:

- «Батьківщина» 2.10.1879.;
 «Вісник репресій в Україні» (ред. Ніна Світлична) 30.11.1979: 01.1980.
 «Вісник Союзу Визволення України» 5.10.1914.;
 «Gazette de Le'opol» 1.01.1776.;
 «Громадська Думка» 31.12.1905 (або 3.01.1906);
 «Громадський голос», **1895:** (журнал за ред. І. Франка) 20.03., газета 20.07.;
 «Державність» (ред. М. Стасюк) 1.07.1991.;
 «Діло» 1.01.1880.;
 «Друг» (ред. А. Дольницький) 1.04.1874.;
 «За вільну Україну» 1.07.1990.;
 «Закон і право» 30.01.1919.;
 «Зоря Галицька» 15.05.1848.;
 «Інформаційний бюлетень УГС» 22.03.1978.;
 «Кримська Світлиця» (ред. О. Кулик) 31.12.1992 та 31.01.1993.;
 «Ластівка» альманах 13.03.1840. (друк. 1841);
 «Літературна Україна» 21.03.1927.;
 «Літературний ярмарок» (ред. М. Хвильовий) 24.12.1928.;
 «Літературно-Науковий Вісник» (ред. Д. Донцов) 1.05.1922.;
 «Мистецтво» 1.05.1919.;
 «Новий час» (друк. І. Тиктора) 14.10.1923.;
 «Основа» (ред. В. Білозерського) 12.01. (або 24.01.) 1861.;
 «Свобода» (друк. о. А. Гончаренка) 1.01.1865.;
 «Укр. газета» 5.03.1993.;
 «Укр. Світ» (засн. Тов-во зв'язків з укр. за межами України) 26.10.1993.;
 «Укр. Слово» канад. 20.01.1943. одноім. у Житомирі 7.04.1994.;
 «Укр. щоденні вісті» 31.01.1920.;
 «Урядовий кур'єр» 25.11.2004.;
 «Успенська Вежа» 03.1991.;
 «Хлібороб» (ред. брати Шемети) 25.11. (або 12.12.) 1905.

Кіно- теле- радіо- простір:

кіно-теле-мистецтво:

- 23.03. Всеукр. день працівників культури та аматорів нар. мистецтва;
 17.05. Всесвітній день електрозв'язку та телекомунікацій;
 2-а субота 09. професійне свято працівників кінематографії – День укр. кіно;
 21.11. Всесвітній день телебачення;
1894: початки укр. кіно 9.01.;
1919: Одеська кіностудія художніх фільмів 23.03.;
1938: фільм О. Довженка «Земля» (7.04.1930) 8.04.;
1958: Спілка працівників кінематографії України 6.02.;
1972: прем'єрний показ фільму Л. Бикова «В бой идут одни «старики»» 27.12.

- 1991: Київ: 1-й Всеукр. кінофестиваль, присвячений пам'яті І. Миколайчука. Гол. приз отримав фільм реж. О. Янчука «Голод-1933» 8-13.11.;
- Київ: міжнар. кінофестиваль «Молодість» 17-24.11.;
  - Київ: кіноринок «Відкрита зона» за участю представників кіно-студій та кінопрокату колишніх республік Рад. Союзу 7-15.12.;
- 1993: Київ: Конгрес кінематографістів України 20.05.;
- Київ: Міжнар. кінофестиваль «Молодість-93» показано 120 стрічок з 30 країн 24-30.10.;
  - Славутич: 1-й міжнар. телевізійний фестиваль «Романси із Славутича» 6-12.12.;
- 1994: Одеса: Міжнар. кінофестиваль «Золотий Дюк» 2.10.;
- Київ: Всесвітній кінофестиваль «Молодість-94» 22.10-5.11.;
- 1995: Київ: ювілейний 25-й міжнар. кінофестиваль «Молодість» до 100-річчя кіно 21-29.10.;
- Київ, Палац «Україна» та Будинок кіно: кіновернісаж «Відкрита зона-95» до 100-річчя світового кіно 21.11.;
  - Нац. Опера: вручення Держ. премії України ім. О. Довженка 26.12.;
- 1996: 1-а участь України у 7-му міжнар. фестивалі документального кіно «Погляд на документ» 17.06.;
- Запоріжжі відбувся Всеукр. фестиваль телевізійних програм 5-11.08.;
- 2004: перемога Руслини на стамбульському «Євробаченні» 15.05.; нагорода інформаційній службі «5 каналу» у фестивалі «Оksamитовий сезон» 29.11.2004.

мислові театралізовано-музичні, кіно- та телевізійні дійства в публічній послідовності:

- переліку фестивалів (далі Ф), ярмарків (далі Я), конкурсів, симпозіумів, конференцій, свят увиразнена динаміка розгортання культурно-мистецького життя в роки укр. державності. Події в кожному з ліхтариків укладені у хронологічному зростанні.
- «Альтернатива», Ф. сучасної незалежної музики, 1-й, Полтавщина: 9.09.1994;
- «Ангей», Льв. нар. академічний камерний хор (диригент З. Демцюх): 24.12.1984: 18-20.07.1991;
- «Березіль», Київ. театр-студія: 30.03.1922; «Нар. Малахій», реж. Л. Курбаса 31.03.1928: 5.11.1933;
- Всеукр. міжнар. Ф. театралізованого мистецтва, 1-й, Харків: 31.03.-9.04.1993.;
- Болгар. нац. культури, Ф. 1-й Всесоюзний, Болград, Одещина 23-25.08.1991;
- «Вороня», Всеукр. сільський Ф. мистецтв, Сумщина 5.06.1993;
- «Веселад», Міжнар. Ф. укр. дитячої пісні, 2-й, на теплоході «Маршал Кошовий» 10-23.08.1995;
- «Весела Січ» свято гумору, Запоріжжя 8.10.1995;
- «Вивих» Ф. гумору: прес-конференція «Пельмені – Мельпомені»; конкурс «Королева Де-Білів» (КДБ); «Конкурс анігдотів»; «Вивихи»: «Музичний», «Камерний» і завершальний «Відкритий», Львів 26.-27.05.1990;

- «Відкрита зона», кіноринок кіностудій та кінопрокату колишніх республік Радянського Союзу, Київ 7-15.12.1991: Палац «Україна» та Будинок кіно: кіноверсія «Відкрита зона-95» до 100-річчя кіно 21.11.1995;
- «Віртуози» Міжнар. Ф. музичного мистецтва (1-й – 1989) 4-й, Львів 14-22.05.1993;
- Всеканадський Ф. укр. музики, пісні і танцю, 1-й, Торонто (Канада) 15-16.07.1939;
- В'їзд Гетьмана Богдана Хмельницького в Київ відзначали українці всієї Галичини концертами і пожертвами на «Рідну Школу» у міжвоєнний період (1930-ті рр.) 13.01.1649 (1934: 1939).
- Гаварецької кераміки Свято 21.01.1988;
- «Галицькі контракти» 1-а міжнар. виставка-Я 17-21.09.1991;
- «Гори наші, Бескиди» Міжнар. Ф. лемківської культури, Тернопіль 6.06.1992;
- Світовий Конгрес Світової Федерації Лемків 8-10.10.1993;
- Горовиця В. міжнар. конкурс юних піаністів пам'яті, Київ 24.04.-4.05.1996;
- Гуцулів Міжнар. Ф. (1-й – 1990) 2-й 27-29.08.1992; 1-й Світовий Конгрес, Ів.-Франківськ 16-22.08.1993;
- Дерев'яні духові інструменти, Міжнар. конкурс виконавців, 1-й, Львів 25.03.1996;
- Дизайнерів моди 1-й Міжнар. конкурс, організований укр. фірмою «Арт-модель» Київ. 1-4.12.1994;
- «Доля» Всеукр. Ф. пісні, Чернівці 13.06.1996;
- «Дунайська весна» 1-й міжнар. Ф. мистецтв, Ізмаїл (Одеська обл.) 29.05.1995;
- Запорізький книжковий Міжнар. Я., організований Укр. книжковою асоціацією (1-й 1991) 4-й 23.08.1994; 5-й до 5-р. незалежності України 30.07.-2.08.1996;
- «Земля Причорномор'я – земля України» тижневий Ф. укр. культури, Одеса 22.01.1994;
- «Золотий годин» Міжнар. Ф. укр. поезії на вшанування М. Шашкевича 15.09.1990;
- «Золотий Дюк» Міжнар. кіно Ф., Одеса 2.10.1994;
- «Золотий Лев» Міжнар. Ф. молодіжних експериментальних театрів (чл. Європейського театрального форуму та Асоціації міжнар. Ф. та подій у Європі) Львів 1-10.11.1994;
- «Зорепад-92» III-й заключний обласний Ф. молодих виконавців, Запоріжжя (1-й – 1990) 6.02.1993;
- «Зоряний Прибій» Ф. укр. пісні, Севастополь 1.-2.07.1994;
- Індустрія моди-94, Я., 1-й організований в рамках Міжнар. конкурсу дизайнерів моди, Київ 1.-4.12.1994;
- «Укр. Дім»: міжнар. виставка-96 1-3.12.1995;
- «Київ- Музик Фест – 93», IV Укр. міжнар.(1990 – 1-й) 2-9.10.; (5-й та конкурс композиторів ім. І. та М. Коців в його рамках) 1-8.10.1994;
- «Київська пектораль», театральна премія, Укр. драматичний театр ім. І. Франка 1-е вручення 27.03.1993; 2-е 27.03.1994;
- Книжковий Я. 1-й Міжнар., Харків 21-24.01.1993;
- «Козацькому роду нема переводу» Всеукр. мистецький Ф. до 500-річчя козацтва та 225-річчя Коліївщини, Запоріжжя 10-19.04.1992;

- Свободи Свято як справу «Рідної Школи» фестинами у 1913 закликав святкувати по всій Галичині укр. часопис «Перемиський Вісник» 16 мая – пам'яті 65-річчя знесення панщини 16.05.1848.
- Семінар з культури народів басейну Чорного моря, Одеса у порту на гр. кораблі «Одиссеос» під егідою ЮНЕСКО науковці та письменники з 20-ти країн 17.11.;
- «Слов'янські зустрічі» Міжнар. Ф., Київ 23-28.11.1994;
- «Слов'янський базар» пісенний Ф. (1-й 1992?) 5-й (гран-прі – Руслана Лижиченко) Вітебськ: 11-17.07.1996;
- Сорочинський Я., Полтавщина 21.08.1994;
- Співоче Поле свято, Київ 28.08.1994;
- «Срібна земля» Міжнар. Ф. укр. поезії, Ужгород 14-16.05.1993;
- «Струни душі нашої» Ф. укр. музики, Дрогобич 8-12.12.1993;
- «Сузір'я» (Київ, Міжнар. Ф. камерних театрів) 22-29.11.1993; 18.11.1994;
- «Таврійські ігри» Каховка (Херсонська обл.): 1-й Міжнар.Ф. 16.-20.08.1994; 18.08.1994; 17-23.07.1996;
- «Тарас Бульба», Ф., Дубно (Рівненська обл.) рок- і поп-музики 30.05.1992; 18.07.1993
- «Твоя зоря» Всеукр. Ф.-конкурс юних талантів (1-й – 1993) 3-й, Тернопіль 26.11.1995;
- Телевзійних програм Всеукр. Ф., Запоріжжя 5-11.08.1996;
- Турчака С., Нац. конкурс диригентів пам'яті укр. оперного і музичного диригента, 1-й, Київ 15-24.12.1994;
- «У галицькому колі» Міжнар. дитячий музичний Ф., 1-й, Львів 14.08.1995;
- «Укр. всього світу, єднаймося!» міжнар. Ф., Київ, Палац культури «Україна» 14.07.1994;
- Укр. військової патріотичної пісні Ф., Київ 1.06.1994;
- Укр. культури Ф. в Сопоті (Польща) (1-й – ?1981) XIII 26-27.06.1993;
- «Укр. молодь Христові» Львів: 6.05.1933; 2-4.07.1993; 10-14.07.1996;
- Укр. музичний Я. свято 1-е, Київ: 4-7.05.1995;
- «Україна і світ бароко» міжнар. музичний Ф. 22-29.05.1994;
- Фольклорної творчості Ф. Міжнар., Голоско на Волині 20-21.07.1994;
- «Херсонесійські ігри» (Міжнар. молодіжний Ф. під Севастополем) 10-18.07.1994; IV-й 18.07.1994;
- Хмельницького Б., Всеукр. Ф. нар. творчості до 400-р., Чигирин (Черкаська обл.) 19.05.1995;
- Хоткевича Г., ім., 1-й Міжнар. конкурс бандуристів, Київ: Вел. зал консертної залі 20.04.1993;
- «Червона Рута», Ф., Чернівці: 1-й укр. пісні 17-26.09.1989; Донецьк: III-й Всеукр. Ф. сучасної укр. пісні 26-29.05.1993; Чернівці: 1-й Міжнар. конкурс молодих виконавців укр. естрадної пісні ім. В. Івасюка 27-30.05.1993; 2-й 23.08.1995.;
- «Чумацький Шлях», м. Армянськ: Ф. укр. мистецтва: 20-24.08.1992; 21.08.1993;
- «Юність балету» Всеукр. Ф., Київ 23.02.1993.

Музично-пісенна творчість (числа):

10) Міжнар. день музики (1902);
 1939: 15-16.07.; **1984:** 24.12.; **1989:** 17-26.09.; **1991:** 18-20.07.; 19.11-1.12.;
1992: 10-19.04.; 14-17.05.; 30.05.; 6.06.; 8-12.07.; 16-20.08.; 20-24.08.; 26-30.08.;
27-29.08.; 21-30.09.; 10-19.11.; **1993:** 6.02.; 23.02.; 5.03.; 20.04.; 14-16.05.; 14-
22.05.; 24-28.05.; 26-29.05.; 27-30.05.; 3-6.06.; 26-27.06.; 10-18.07.; 16-18.07.;
16-22.08.; 21.08.; 2-9.10.; 21-30.10.; 6-12.12.; 8-12.12.; **1994:** 21-23.01.; 22.01.;
20-24.04.; 13-16.05.; 19-22.05.; 22-29.05.; 1.06.; 10-23.06.; 22.06.; 1-2.07.; 14.07.;
18.07.; 20.07.; 20-21.07.; 18.08.; 24.08.; 28.08.; 9.09.; 1-8.10.; 22-24.10.; 23-28.11.;
15-24.12.; **1995:** 1-2.04.; 4-7.05.; 10-23.08.; 14.08.; 27.10.; 24-26.11.; **1996:** 25.03.;
24.04-4.05.; 13.06.; 11-17.07.; 17-23.07.; 10-23.08.; 16.12.; 22.12.

Танець (числа) (фольклорні, балет):

1104) Міжнар. день танцю;
 1939: 15-16.07.; **1991:** 23-25.08.; **1992:** 10-19.04.; 6.06.; **1993:** 23.02.; 16-22.08.;
1994: 22.01.; 10-23.06.; 20.07.; 20-21.07.; **1995:** 1-2.04.; 14.08.

Театр (далі Т.):

1103) - Міжнар. день Т.;

1110) 1-й Т. 8.09.;

1105) Київ, Могилянська академія: драма Ф. Прокоповича «Володимир» 3.07.;

1110) Одеська опера 1-е відкриття 10.02. (2-е 1.10.1887);

1110) «Паталка-Полтавка» за п'єсою І. Котляревського 22.07.;

1112) Київ: 1-а укр. вистава 14.03.;

1114) Львів: укр. професійний Т. при тов.-ві «Руська Бесіда», постановка укр. мо-
 ною «Марусі» Г. Квітки-Основ'яненка 29.03.;

1113) Петербург: опера С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм»
 14.04. (або 2.12.1864);

1117) Київ: стаціонарний оперний Т. (нині Держ. академічний Т. опери і балету
 ім. Т. Шевченка) 8.11.;

1172) Київ: постановка опери М. Лисенка «Чорноморці» 5.12.;

1117) Львів: 1-й держ. нац. Т. України ім. М. Заньковецької 15.09.;

1120) Харків: 1-й укр. Т. для дітей та юнацтва (нині у Львові) 12.06.;

1112) Харків: академічний укр. драматичний Т. ім. Т. Г. Шевченка 30.03.;

1120) Харків: «Нар. Малахій» М. Куліша, реж. А. Курбас 31.03.;

1113) постановка Нар. Комісаріату Освіти УРСР про засудження Т. «Березиль»
 5.11.;

1145) Пряшів (Словаччина): Укр. нац. Т. 24.09.;

1148) Різдріл вертепу, Львівщина: 6.01.;

1113) Київ: опера К. Данькевича «Богдан Хмельницький», реж. М. Крушель-
 ницький 21.06.;

1174) Київ: Т. драми і комедії 21.04.;

1111) Львів: організовані «Тов-вом Лева» 1-і вертепи 6-8.01.;

1112) «Гід Свілки Т. их діячів України 10-11.02.;

1111) Луцьк: Міжнар. фестиваль ляхкових театрів «Різдвяна містерія» 29.01.;

- Київ: 1-а церемонія вручення премій «Київська пекторалі», 27.03.;
- Харків: 1-й Всеукр. міжнар. фестиваль «Березіль-93» 31.03.;
- Київ: міжнар. фестиваль камерних Т. «Сузір'я» 22-29.11.;
- 1994:** Львів: 1-й Міжнар. фестиваль молодіжних експериментальних Т. «Золотий Лев» 1-10.11.;
- 1996:** Київ: «Орестея» нім. реж. П. Штайнера за трагедією Есхіла до 10-річчя Чорнобиля 27.04.
  - відреставрований Палац культури «Україна» 21.08.;
- 2004:** Львів: при «Дзизі» Студія перформенсу («Т. ледачої істоти» 19.08 1999) Н.Гончара 25.03.
  - актори Нац. Драм. Т. ім. І. Франка на гастролях у Мінську 23.11.

хорове мистецтво:

- 1919:** «Укр. Нац. Капелла» 1.03.;
- 1943:** ім. Г. Верьовки Держ. заслужений академічний укр. нар. хор 11.09.; концерт у Мюнхені 16.10.1959.;
- 1949:** концерт 1-ї капели бандуристів 9.04.; (арешт 7.04.1950);
- 1984:** Львів: Нар. академічний камерний хор «Антей», диригент З. Демцюх 24.11. (виступ у Батурині 18.07.1991.);
- 1990:** Львів, опера: збори, присвячені Злуці ЗУНР і УНР 27.01.;
- 1991:** Батурин, хоровий концерт до 500-річчя козаччини 18-20.07.;
- 1992:** Львів: 100-річчя «Бояну» 24.02.
  - Київ, Палац культури «Україна»: 1-а нац. хорова Асамблея України та Всеукр. добродійний хоровий телерадіомарафон для збору коштів на видання творів укр. духовної музики і нового зібрання творів М. Лисенка 30.05.;
- 1993:** 1-й Міжнар. конкурс бандуристів ім. Г. Хоткевича 20.04.
  - II-й конкурс хорових колективів України ім. М. Леонтовича у Києві 24-28.05.;
- 1994:** Київ: «Співоче Поле» 28.08.
  - Нац. опера України: 75-річчя держ. засл. академічної капели України «Думка» 19.11.;
  - Київ: 1-й Нац. конкурс диригентів, присвячений пам'яті укр. оперного і музичного диригента Стефана Турчака 15-24.12.;
- 1996:** Париж (Франція), Нотр-Дам: до 10-ї річниці пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи концерт духовної музики 26.04..

Пластичні мистецтва:

меморіальні музеї та історико-культурні заповідники

див. у іменному покажчику за прізвищами тих, кому присвячені: Шевченку І. Федьковичу Ю. (Чернівці); Франкові І. (Дрогобиччина, "Нагуєвичівська"); Хмельницькому Б. (у Суботіві та Чигирині); Бандері С. (Старий Угринів)

“Руській трійці”: М.Шашкевичу, І.Вагилевичу та Я.Головацькому (Русалки Дністрової, Львів); Патріархові незалежної України святішому Мстиславу (Скрипнику в Полтаві).

мистецькі акції, виставки, музейні збірки:

- 11 03. Всеукр. день працівників культури та аматорів нар. мистецтва;
- 11 05. Міжнар. день музеїв (далі М.);
- 11 09. Міжнар. день краси;
- перелік імен, згаданих при певних мистецьких акціях: Андрієвський А., Анто-
нюк А., Бандера С., Бідняк М., Гніздовський Я., Гуменюк Ф., Задорожний В.,
Заливаха О., Зарецький В., Кушнір В., Логвин Г., Лопата В., Максименко М.,
Мстислав Скрипник, Овсійчук В., Откович В., Пилип'юк В., Приймачен-
ко М., Свенціцька В., Синиця Г., Тичина П., Хасевич Н. Шевченко Т.
- 11 74. Львів, М. художньої промисловості (МЕХП НАНУ) 13.05.;
- 11 80. Феодосійська картинна галерея, дар місту І.Айвазовського 29.07.;
- 11 37. Перемишль: 5-й з'їзд укр. музейників 17.05.;
- 11 38. Спілка Художників (СХ) УРСР 25.10.;
- 11 49. Київ: Держ. літ.-художній М. Т. Шевченка 24.04.;
- 11 81. Київ: меморіальний комплекс «Укр. держ. М. історії Вел. вітчизняної війни
1941-1945 рр.», Є. Вучетич 9.05.;
- 11 84. Вашингтон: остання прижиттєва виставка Я. Гніздовського 7.04.;
- 11 90. Львів: у дзвіниці зруйнованої (1941) Святодухівської церкви М. «Русалки
Дністрової» 15.09.;
- 11 92. Шевченківська премія у галузі образотворчого мистецтва 26-27.02.;
  - Київ: 1-й з'їзд СХ України 7-8.04.;
  - М. «Чорнобиль» 1.05.;
  - Держ. М. образотворчого мистецтва: нова постійна експозиція:
виставка з 20 ікон «Богородиця в укр. іконі 18 ст.» 20.08.
- 11 93. Постанова «Про авторську винагороду за створення (тиражування) у про-
мисловості творів декоративно-ужиткового мистецтва» 21.01.;
  - Шевченківська премія у галузі журналістики; теорії та історії
літератури і мистецтва; образотворчого мистецтва 24.02.;
  - Київ, М. П. Тичини: виставка (посмертна) В. Кушніра 30.03.;
  - Львів: Міжнар. конференція «Укр. сакральне мистецтво»
4-5.05.;
  - с. Старий Угринів на Ів.-Франківщині, меморіальний М. С. Бан-
дери 3.09.;
  - Ів.-Франківськ, міжнар. бієнале «Імпреза-93» 20.12.;
- 11 94. Почесна відзнака Президента України нар. художниці М. Приймаченко
6.01.;
  - Шевченківська премія 2.03.;
  - Київ: М. історії України надано статус нац. 11.10.;
- 11 95. Шевченківська премія авторам-упорядникам художнього альбому укр. іко-
ни В. Свенціцькій (посмертно), В. Отковичу та художникам 7.03.;
- Полтава: меморіальний М. Патріарху незалежної України свя-
тішому Мстиславу (Скрипнику) 10-17.08.;

Київ, Укр. дім: міжнар. арт-Ф. «Укр. класичний авангард і сучасне мистецтво» 1-4.06.:

- 1999 Музей вишиваних ікон та образів у Львові о. д-ра Д. Блажейовського 9.01.
2002 Львів, Палац мистецтв: Виставка графічних творів «Ніл Хасевич. 1905-1932» 25-30.03.

міста та найприкметніші архітектурні споруди в алфавітній послідовності:

- 18.04. Міжнар. день пам'яток і визначних місць і День пам'яток історії та культури;
28.04. Всесвітній день поріднених міст;
6.05. Св. Юрія Зміборця, храмовий празник Міста Львова;
1.07. Всесвітній день архітектури;
5.07. День архітектури України;
9.08. День будівельника;
21.11. Св. Архистратига Михаїла, храмовий празник столиці України Міста Києва.

У розділі згруповані дати заснування та переіменування міст, зведення споруд та пам'ятників, що є їх «візитною карткою»:

Вінниця: садиба «Вишні», офіційний похорон забальзамованого тіла лікаря Миколи Пирогова в склепі, над яким через 4 роки була збудована церква Миколи Чудотворця 24.01.1882; відкриття музею-садиби 9.09.1947;

Галич: 1100-ліття 8.04.1994;

Дніпропетровськ (переім. з Єкатеринослава) 20.07.1926;

Донецьк день міста 29.08.2010;

Кам'янець-Подільський: фортеця і місто захоплені тур. 25.08.1672; звільнені 22.09.1699;

Київ: початки Контрактової площі 15.01.-1.02.1797; Володимирський собор 15.07.1862; фунікулер 7.05.1905; столиця УРСР (після Харкова) 20.01.1919; Центр. респ. ботанічний сад АН УРСР 23.03.1944; Планетарій 1.01.1952; метрополітен 6.11.1960 (або 11.11.1961); 1500-ліття 28.05.1982;

Львів: найбільший в Європі залізничний двірєць 26.03.1904; 150-річчя Ав. Політехніки 9-12.11.1994;

Маріуполь: морський порт 21.08.1889;

Мостиська: 750-ліття, посвячення пам'ятного знака (герба) 16.10.1994;

Одеса: перша вистава у новозбудованому оперному театрі 10.02.1810 (пожежа 2.01.1873 та відбудова 1.10.1887); «Потьомкінські сходи» 1.05.1810; 200-річчя 2-4.09.1994;

Рівне день міста 29.08.2010;

Севастополь засноване 14.06.1783 (переім. з фортеці Аналір) 10.02.1784;

Умань: 200-річчя дендрологічного парку «Софіївка» 10.03.1993;

Харків: День міста 23.08. щороку; Будинок Державної промисловості: Всесоюзний конкурс 21.03.1925; закладка фундаменту 21.11.1926.

Хмельницький: 500-річчя 28.08.1993

Ходорів: 600-річчя, Всесвітній з'їзд ходорівчан 16-18.09.1994;

знаки та пам'ятки архітектури, пластики й малярства:

Через підбір наявного фактажу увиразнюються малопомітні в календарно-хронологічному перебігу теми: шанування укр. культури; жертвості і меценатства; встановлення пам'ятників і пам'ятних знаків, а також актів вандалізму стосовно ідеологічно протилежних пам'яток – «війна з пам'ятниками», – та їх відновлення. Пам'ятники та меморіальні дошки див.: в іменному покажчику за прізвищами тих, з чиєї ініціативи, за чім проектом виконані: скульптор Барбон П. та Римлянин П., Беклемішев В. і Алчевська Х., Бриж Т., Горська А., Демут-Малиновський В., Діба Ю., Івченко А., Клодт П., Кульчицька О., Макар І., Мстислав І, Посікіра М., Растреллі Ф., Семирадський Г., Сухорські В. та А., Хромей Ю., Штернштейн Л., Яремчук Л., Ярич В.; також див.: за прізвищами тих, кому присвячені: Антоничеві Б.-І., Бандері С. (Старий Угринів), Вербицькому М., Виговському І., Св. кн. Володимиру, Грушевському М. (Львів), Івасюку В., Конашевичу-Сагайдачному П. (Кульчиці), Коновальцю Є. (Жовква, Зашків), Котляревському І. (Полтава, Київ), Коцюбинському М. (Вінниця), Лепкому Б. (Жукове), Лесі Українці (Київ, Луцьк), Лисенку М. (Київ), Луїносу А. (Львів), Мазепі І. (Мазепинці), Сагайдачному П., Свидницькому А., Тютюннику Г., Федьковичу Ю. (Путила), Ханенкові І. (Суми), Хмельницькому Б. (Суботів; Київ), Шашкевичу М., Шевченку Т., Шухевичу Р. (Білогорща), Єфремову С. (Пальчики), Яворницькому Д. (Дніпропетровськ).

пам'ятні знаки – монументи, пам'ятники (далі П.), плити, хрести та перепоховання:

- 107. Всесвітній день архітектури, День архітектури України;
- 1005: дар із Франції Нью-Йорку – Статуя Свободи 19.06.;
- 1018: Київ: перепоховання на Аскольдовому цвинтарі Героїв Крут 19.03.;
- 1019: Пикуличі бл. Перемишля (Польща) поховання ✠ 1800 від тифу інтернованих воїнів УНР та УГА 16.12.; хрест за проектом О.Кульчицької та День пам'яті – 2-ї неділі по Зелених троїцьких свят (від 1925), нищення 11.12.1945.; відновлення 10.06.1989.;
- 1033: Львів, Личаківський цвинтар: П. на могилі І. Франка 27.05.;
- 1043: розкопки могил терору НКВС (1938-41) бл. летовища Одеса-Татарка 4.05.:
  - Золочів Льв. обл.. похорон жертв НКВД 16.07.;
- 1061: Київ: протест перед закриттям Андріївської церкви 18.04.;
- 1067: Київ: маніфестація і сутичка з міліцією бл. П. Т. Шевченку: 22.05.;
- 1018: Лондон (Англія): П. Св. кн. Володимиру 29.05.;
- 1009: Млини (Польща) могила о. М. Вербицького, відновлення; ▲ Перемишль (Польща) могила У. Кравченко, відновлення 9-10.06.:
  - опорядкування поховань Січових Стрільців на г. Лисоні та ▲ на г. Ключ 30.07.;
  - Київ: перепоховання загиблих у рад. концентраційних таборах В. Стуса, Ю. Литвина, О. Тихого, 19.11.;

- 1990:** Лубич, Полтавська обл., бл. Мгарського Спасо-Преображенського монастиря: Всеукр. меморіал нар. скорботи «Голодомор-33» 12.08. (та 12.09.1993.):
- Львів: освячення дошки на лічниці Андрея Шептицького 16.08.; демонтаж П. Леніну 14.09.;
- 1991:** під Бродами, на г. Жбир, П. полеглим у бою воїнам дивізії «Галичина» 26.09. (30.06. та 11.07.):
- Берестечко. Монумент-П. битві 15-16.06.;
  - Львів, Личаків: перепоховання М. Сороки з Мордовії та його дружини К. Зарицької 28.09.;
  - Хотин, під стінами фортеці до 370-річчя Хотинської битви П.-знак П. Сагайдачному 28-29.09.;
  - Новий Кропивник, Дрогобиччина П.-кам'яний хрест з нагоди ліквідації колгоспів 24.11.;
- 1992** Ріпчиці, Дрогобиччина, 1-й П. на честь Незалежної України 12.01.:
- Пальчик Катеринопільського р-ну Черкаської обл.: П.-знак укр. історіку літ., політику С. Єфремову 17.01.;
  - Київ: П. хрест на місці розстрілу укр. па триотів у Бабиному Яру 22.02.;
  - Солянуватка Льв. обл.: на місці терору НКВС над жителями містечка в квітні 1941 23.06.;
  - Батурин, на місці палацу Гетьмана І. Мазепи плита-П. 18.07.;
  - Львів: перепоховання Патріарха УГКЦ Й. Сліпого у крипті Собору св. Юра 27-29.08.; П. Льв. Гетто 23.08.;
  - Кульчиці Льв. обл. П. гетьману України П. Конашевичу-Сагайдачному 11.10.;
  - м. Сільвер Спрінг, бл. Вашингтона (США) П. на честь 270-річчя Г. Сковороді (скульптор Марко Родес) 29.11.;
- 1993:** Ратне Волинської обл.: П. Т. Шевченкові 9.03.:
- Львів, на будинку, де заарештовано О. Ольжича відкрито меморіальну дошку 28.05.;
  - Александров-Куявський (Польща): відновлення цвинтаря померлих вояків УНР 12.06.;
  - зруйновано знак козацької слави на місці Крюківської битви (Полтавщина) 7.07.;
  - Петриківці, Вінниччина: П. 30.07.;
  - Севастополь: воєнний меморіал загиблим під час Кримської війни 1853-56 рр. британцям 7.09.;
  - Київ, Софійський майдан: освячення П.-знака жертв голодомору в Україні 11-12.09.;
  - у Віденському ун-ті таблиця з нагоди 100-річчя закінчення філософського ф-ту І. Франком 29.10.;
- 1994:** в Биківнянському лісі під Києвом на місці масових захоронень жертв Голодомору літничих репресій відкрито 1-у чергу меморіального комплексу 30.04.;

- Львів: П. 125 р. Просвіті 8.05.: камінь в'язням тюрем, замучених НКВС (06.1941, нині там П.) 5.06.; М. Грушевському П. 12.06.; Сихів, хрест на місці смерті жертви НКВС проф. д-ра А. Іщака 19.06.; Янівський цвинтар: посвячені відновлені могили УСС 20.06.; Замарстинівська тюрма жертвам НКВС 06.1941 П. і перепоховання 66 жертв НКВС 06.1941 31.07.;
  - Мостиська, посвячення П.-знака (герба) до 750-річчя міста 16.10.;
  - Мазепинці на Київщині 1-й в Україні П. гетьману України І. Мазепі 6.11.;
  - Ів.-Франківськ: перепоховання 532 жертв сталінських репресій з Дем'янового Лазу (06.-07.1941) 22.11.;
- 1005: Мельників Чигиринського р-ну Черкаської обл.: меморіальна плита на честь борців за Укр. державу – героїв Холодноярської республіки (1918-22) 28.10.;
- 1006: Київ: будинок О. Гончара – меморіальна таблиця 3.04. та Всеукр. фонд відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. О. Гончара 12.06.; у День міста відновлення зруйнованого за рад. часів П. кн. Ользі, свв. Андрею Первозванному, Кирилові та Мефодієві за проектом І. Кавалерідзе 25.05.; відреставрований Палац культури «Україна» 21.08.;
- на Говерлі, найвищій гірській вершині України, урочисто відкрито п. знак на честь 5-річчя незалежності України 16.07.;
- 1002: Львів, Личаків: перепоховання Д. Вітовського та ад'ютанта Ю. Чучмана на меморіалі УГА 1.11.;
- 1004: Львів: відзначення 100-річчя встановлення Фігури Божої Матері на пл. Марійській 12.08.;
- 1005: Львів, Личаків: перепоховання Я. Гніздовського зі США 5.11.

Освіта, наука, техніка:

науково-педагогічні і суспільно-культурні тов-ва, організації, об'єднання, заклади:

- 03 День учителя;
- 05 День науки;
- 09 День Знань;
- 10 Всесвітній день учителів;
- 10 подія жовтня (від 11.09.1994) Свято працівників освіти;
- 10 Всесвітній день інформації задля розвитку;
- 11 Міжнар. день науки в ім'я миру та розвитку;
- 11 Міжнар. день студентів;
- 12 День працівників статистики;
- 12 День православної освіти;
- 12 День працівників архівних установ;
- 106: 1-й педагогічний твір – Повчання кн. Володимира Мономаха 8.02.;
- 113: + засновниці 1-ї в Україні дівочої школи кн. Анни 10.11.;
- 103: Всесвітній з'їзд укр. вчительства, 3-й Київ, Будинок вчителя: 20.08.;

- Академія Наук: **1918:** Всеукр. 14.12.; 22.12.; **1945:** Укр. Вільна (УВАН, Луїсбург Нім.) 15.11.; **1949:** Канада 13.03.; **1950:** США 15.04.
- Білоцерківський державний аграрний ун-т 31.07.1995.
- Вечірній Стрілецький ун-т у таборі інтернованих УГА в м. Яблонне (Польща) 12.11.1920:
- Вища духовна семінарія УГКЦ ім. кардинала Й. Сліпого, Тернопіль 1.10.1991.
- Волинський держ. ун-т, Луцьк **1993:** 16.07.; урочистості з нагоди відкриття музею ім. Лесі Українки 27.08.:
- Галицько-Руська матиця, Львів 25.10. (або 16.06.) 1848:
- Гімназії: **1805:** Волинська в Кременці 13.10.; **1820:** у Ніжині 16.08.; **1848:** у Чернівцях рена з Перемишльського ліцею укр. 21.07.; **1908:** в Яворові, Ав., укр. 30.10.; **1917:** в Києві укр. ім. Шевченка 9. (31.03.); **1993:** Болград: 1-а болгарська гімназія в Україні. 1.09.; 1-й Всесв. конгрес гімназистів Сокальської гімназії (Ав.) 11.07.:
- Глухів: педагогічний (учительський) ін.-т 29.10.1874:
- Гуцулів, 1-й Світовий Конгрес, Ів.-Франківськ 16-22.08.1993:
- Донецький ун-т 29.05.1965:
- Житомир, Педагогічний ун-т 16.10.1919:
- Запорізьська школа джур 1.03.1993:
- Ін-т історії Церкви, Львів: відкритий у рамках 2-го Міжнар. конгресу української церкви 23.08.1993:
- Кам'янець-Подільський держ. укр. ун-т. 1.07. (17.08.) 1918:
- Канада: Ін-т ім. Петра Могили у Саскатуні. 4-5.08.1916: Канадський ін.-т укр. студій, Елмонтон 1.07.1976:
- Кафедра історії Укр. при Гарвардському ун-ті (США), 1-а в Америці 22.01.1904:
- Києво-Могилянська **1615:** 15.10.; **1632:** братство зі школою 16.04. (1.09.); **1661:** привілеї Братській школі 24.06.; **1658:** колегія-академія за Гадяцьким трактатом прирівняна до ун-тів Європи 23.10.; **1701:** академія 26.09. (6.10.); **1703:** споруда на Подолі 10. (жовтень); **1705:** постановка драми Ф. Пичкоповича «Володимир», створена на честь І. Мазепи 3.07.; **1991:** унітарна «Києво-Могилянська академія» 18.10.; **1992:** офіційне відкриття недержавного міжнар. ун-ту 24.08.; конференція з проблем культурогенезу «Русь Кримська» 22.12.; **1993:** по 175-річній перерві почалися заняття 1.09.; **2004:** студентська акція «Ми йдемо» 25.11.
- Київ, Академія Будівництва і Архітектури 29.11.1955:
- Київ, Академія правових наук 22.07.1993:
- Київ, Держ. ін.-т культури ухвала Ради Міністрів СРСР 8.08.1968:
- Київ, 1-а укр. військова школа прапорщиків 10.11.1917:
- Київ, Укр. Академія мистецтва (далі Художній ін.-т) 22.11. (5.12.) 1917:
- Київський аграрний ун-т Укр. 1.09.1994:; з Укр. сільськогосподарської академії став Укр. держ. аграрний ун-т. 25.08.1992:
- Київський вищий ін.-т нар. освіти (Укр. держ. педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова) 15.07.1920:
- Київський військовий гуманітарний ін.-т мін. Укр. 31.08.1994:
- Київський державний економічний ун-т на базі ін.-ту нар. господарства 25.08.1992:

- Голово греко-католицьких священників для поширення письма у Перемишлі 20.01.1816;
- Житомирський ун-т 18.10.1945;
- Господарський вільний ун-т у Відні (Австрія) **1921**: 17.01.; в Празі (Чехія) 13.10.;
- Господарська академія в Подєбрадах (Чехія, з 1932 – Укр. Технічно-Господарський ін.-т. 22.04.1922;
- Католицький ун-т ім. Св. Климента (Рим, відкритий Й. Сліпим) 23.11.1963;
- Науковий ін.-т у Варшаві 7.02.1930;
- Педагогічне тов.-во, Прага 31.12.1930;
- Педагогічний ін.-т ім. Драгоманова при Укр. Громадському Комітеті у Празі (Чехія) 7.07.1923;
- Учительська жіноча семінарія **1870**: 22.10.; **1895**: дозвіл укр. мови австр. цісарем 12.05.; «Укр. Ін-т для Дівчат» 18.10.
- Харківський ун-т 29(18).01.1805;
- Харківський технічний вуз 27.09.1885;
- Черкаський держ. ун-т ухвала Кабінету Мін. про створення 6.10.1995;
- Чернівецький ун-т 3.10.1875;
- Юридична академія Укр., Нац. присвоєно ім. Ярослава Мудрого 4.11.1995.

Наукові відкриття, винаходи, першість:

- 104: День св. Ісидора зі Севільї (560-636), патрона користувачів комп'ютерів та Інтернету;
- 1204: Всесвітній день авіації та космонавтики;
- 1705: Всесвітній день електрозв'язку та телекомунікацій;
- 1905: День науки;
- 1909: День знань;
- 1909: День винахідника та раціоналізатора;
- 1912: Міжнародний день цивільної авіації;
- 1702: зліт повітряної кулі з людиною 11.07.;
- 1853: нафтова лампа та зроблена при її світлі хірургічна операція 31.07.;
- 1894: кінетоскопа демонстрація 9.01.;
- 1895: електричний трамвай 29.05.;
- 1901: завіса у Льв. опері 26.05.;
- 1910: зліт літака А. Кудашева 24.05.;
- 1911: політ на літаку І. Сікорського з пасажиром на борту 12.07.;
- 1913: політ найбільшого на той час літака «Ле Гран» (Руський Витязь), конструкції Сікорського 13.05.;
- 1924: Харківська радіостанція 20.10.;
- 1939: вертоліт VS-300 Сікорського піднятий в повітря у США 14.09.;
- 1951: Київський телевізійний центр 7.11.;
- 1955: Добротвірська (Льв.) електростанція 14.12.;
- 1956: літаки: Ан-8 11.02.; Ан-24 – 20.10.1959;
- 1959: 1-й ЗАЗ-965, народний автомобіль «запорожець» 18.06., промислова партія 22.11.1960, 1994 р. виробництво спинилося;
- 1962: космонавт-укр. П. Попович на кораблі «Восток-4» у космосі 11-15.08.;
- 1971: Нектораль, скарб Товстої Могили 21.06. (або 25.02.);

1992: 1-а черга нового телекомплексу УТ 30.12.:

проукраїнська мовно-культурна політика, сприяння науковцям, працівникам культури:

виявляється у підтримці та організації державою та громадськими організаціями суспільно-культурних заходів, які зміцнюють почуття причетності до своєї культури та патріотизму. Див. **Перелік видатних особистостей**, ювілей яких відзначалися літ.-мистецькими вечорами, конференціями, симпозиумами, фестивалями, урочистими перезахороненнями праху, присвоєнням премій, врядуванням іменних премій та випуском іменних монет (див. у «Іменинний покажчик»): Антоненко-Давидович Б. (1994); Антонич Б.-І. (1984); Барвінський В. (1988); Березовський М. (1995); Вантух М. (1993); Вороний М. (1919); Гончар О. (1996); Громовенко П. (1993); Гуцало В. (1992); Дригоманов М. (1894); Зінкевич В. (1994); Івасюк В. (1993, 1994, 1995); Карач А. (1993); Костомаров М. (1992); Котляревський І. (1994); Кріпченко В. (1991); Крушельницька С. (1991); Леонтович М. (1994); Деся Українка (1991); Липа Ю. (1994); Лисенко М. (1992); Литвин Ю. (1989); Лифар С. (1993); Адер Д. (1993); Лотоцька Н. (1993); Мазепа І. (05.1992; 1994); Миколайчук (1991, 1996); Митрополит Андрей Шептицький (1910, 1989, 1990); Муратов К. (1993); Ольжич О. (1994); Пирогов М. (1882, 1947); Сагайдачний П. (1991, 1994); Симоненко В. (1965); Сковорода Г. (1996); Ступка Б. (1991); Стус В. (1989); Тихий О. (1989); Турчак С. (1994); Фоміних С. (1993); Хмельницький Б. (1996); Шашкевич М. (1989); Шкурін В. (1993); Шопша М. (1991); Шухевич Р. (1989); Яценко Л. (1993); Рідномовні обов'язки підкріплені відповідними значеннями відповідних днів:

21.02. Міжнар. день рідної мови (рішення ЮНЕСКО (21.02.2000));

22.05. День слов'янської писемності та культури (на честь Свв. Кирила і Мефодія, у Києві проведені заходи під егідою ЮНЕСКО 22-25.05.1994);

9.11. День укр. писемності та мови (на честь Преподобного Нестора Літописця (+9.11.1056));

1785: цісарський декрет про звільнення укр. духовенства від оплати шкіляних витрат 9.11.:

1878: Женева: заходами укр. громади виданий кишеньковий «Кобзар» 10.03.

1910: 1-а промова укр. мовою в Австр. парламенті 28.06.:

1914 Львів: Союз визволення України (СВУ) 4.08.:

1-і збори укр. жіноцтва 14.12.:

1915: Відень: Загальна Укр. Рада: галицькі і буковинські партії та СВУ 5.05.:

1917 укр. маніфестації (Петербург) 12.03. і (Київ) 1.04.:

1918: Укр. Нац. Союз 24.05.:

1919: «Закон про мови» ЗУНР 15.02.:

1921: «Закон про мови в УРСР» ВР УРСР 2.03.:

1923 Відень: Ліга укр. культури 9.01.:

Київ: українізація 4-10.04.; 1.08.:

1927: постанова ВУЦВК про забезпечення рівноправності мов, сприяння укр. культурі 6.07.:

1934: Станіслав: Конгрес укр. жіноцтва 23.06.:

- 1941: Базар: панахида в 20-річчя Трагедії, здвиг патріотичної молоді 21.11.;
- 1951: Пряшів (Словаччина) КСУТ, Культурна Спілка Укр. Трудящих 12.07.;
- 1956: Польща УСКТ, Укр. Суспільно-Культурне Тов-во 12.07.;
- 1963: Київ: конференція з питань культури мови з вимогою надати укр. мові статусу держ.11.02.;
- 1988: панахида на могилі жертв сталінізму 26.06.;
- 1989 Неаполь-Ровенна (Італія): МАУ, Міжнар. асоціація українців світу 31.05-1.06. (1-й конгрес у Києві 25.08.-2.09.):
- г. Лисоня бл. Бережан: мітинг та панахида на могилах Січових Стрільців 23.06. (30.06. та 30.07.) панахиди у 48-річчя на місцях масових сталінських репресій в Галичині 24.06.;
  - демонстрація на знак 40-р. окупації Західної України 17.09.;
  - РАУ, Республіканська асоціація українознавства 19.10.;
  - держ. статус укр. мови 27.10.;
- 1990 1-е урочисте свято Різдва 7.01.:
- «ланцюг злуки» «Укр. хвиля» Київ-Львів-Ів.-Франківськ 21.01.;
  - Львів: свято Злуки УНР і ЗУНР 22.01.;
  - Коломия, 1-й Всесвітній Собор Укр. Духовної (Святої) Республіки 5.07.;
- 1991 Наукова сесія з реабілітації І. Мазепи «Батурин – гетьманська столиця» 18-20.07.:
- Хотин: 370-річчя Хотинської битви 8-9.09.;
  - Всесвітній форум інтелігенції «Україна: суверенітет і культура» 14.09.;
  - Батурин: 1-й за 283 р. День скорботи (✱ бл. 15 000) 14-15.11.;
  - реєстрація Міжнар. фонду «Відродження» 17.12.;
  - Київ, установчий з'їзд Союзу українок (Ів.-Франківськ: Світовий конгрес 7-12.07.1994) 21.12.;
- 1992 Основи законодавства України про культуру 14.02.:
- заснування шевченківських стипендій та премій для молодих митців 5.03.;
  - фонд ім. І. Мазепи та Київ, Будинок художників: презентація Укр. благодійного фонду допомоги укр. за межами України «Укр. родина» 13.05.;
  - щорічна премія ім. М. Костомарова за видатні наукові праці у галузі історії та етнографії укр. народу 15.05.;
  - збір коштів на повне видання творів Лисенка 30.05.;
  - трансляції укр. мовою Всесвітньої служби радіо Бі-Бі-Сі 1.06.;
  - Київ: крайове відзначення 50-річчя УПА 8.08.;
  - Фонд розвитку культури і мистецтва Мін. культури України 5.09.;
  - Фонд Сороса (Міжнар. науковий фонд для підтримки вчених колишнього Рад. Союзу) 9.12.;
  - Києво-Могилянська Академія: конференція з проблем культурогенезу «Русь Криму» 22.12.;

- Нац. комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей 28.12.:
- 1993** Конгрес Укр. Інтелігенції 2.07.:
  - Київ: конференція «Історія укр. культури» 15.-16.03.:
  - Київ-Львів: міжнар. науково-практична конференція «Історія та – історія і сучасність» до 125-річчя «Просвіти» 20-21.08.:
  - Львів: 2-й Міжнар. конгрес українців 22-28.08.:
  - Київ, Палац культури «Україна»: вечір пам'яті невинно загиблих під час голодоморів 1922, 1932, 1933, 1946 рр., Лубни (Полтавська обл.) бл. Мгарського Спасо-Преображенського монастиря Всеукр. меморіал нар. скорботи «Голодомор-33» 12.09.: Київ, Софійський майдан: Жалобний молебень, Хресний хід, пам'ятний знак, Міжнар. наукова конференція «Голодомор 1932-33 рр. в Україні: причини і наслідки» 11.09.:
  - Батурин: день пам'яті жертв 13.11.1708 р. 14.11.:
  - статус нац. Київської студії худ. фільмів ім. О. Довженка 26.11.
- 1994** мітинг-реквієм на Биківнянських могилах бл. Києва 8.05.:
  - вшанування пам'яті в'язнів лв. тюрем, жертв НКВС (✱ 06.1941) бл. каменя Жертвам комуністичного терору 5.06.:
  - Луцьк: панахида на могилах жертв НКВС (✱ 3763; 22-23.06.1941) 22.06.:
  - до 100-річчя заснування щорічної Держ. премії України ім. О. Довженка за визначний внесок у розвиток укр. кіномистецтва 10.09.:
  - Київ: статус нац. Держ. академічному театрові ім. І. Франка та держ. філармонії 11.10.:
  - Респ. будинок художників: 1-е вручення заснованої журналом «Дніпро» і Міжнар. гуманітарним фондом ім. О. Пушкіна (Москва) щорічної премії за наукові та творчі роботи, визначну громадську діяльність в галузі культури і організацію співробітництва між різними країнами 9.11.:
- 1995** Мінюст України зареєстрував Всеукр. жіноче тов.-во ім. Олени Теліги 13.01.:
  - Київ, освячення Укр. дому (музей Леніна) 15.01.:
  - Шевченківська премія Держ. капелі України «Трембіта» 7.03.:
  - бл. Мельників (Чигиринський р-н Черкаської обл.) вшановано героїв Холодноярської республіки (1918-22) 28.10.:
  - Нац. опера України: 75-річчя держ. заслуженої академічної капелі України «Думка» 19.11.:
  - урочистий вечір із врученням Держ. премії України в галузі кінематографії ім. О. Довженка 26.12.:
- 1996** всесвітнє визнання Чорнобильської трагедії 26.-27.04.:
  - Київ: Палац культури «Україна», урочисті збори до 5-ї річниці незалежності 23.08.:
- 2004** молитва Івана-Павла II за Україну, звернення укр. мовою о 17:23 24.11.

- Київський політехнічний ін.-т 12.09.(або 15.08.)**1898**: зі 100-річчям від заснування статус самоврядного держ. вищого навчального закладу, перейменовано у **Національний технічний ун-т України** 8.04.1995;
- Київський ун-т ім. Св. Володимира **1834**: на основі Кременецької гімназії 27.06(07.); **1918**: Укр. держ. ун-т 6.10.; **1939**: держ. ун-т (Нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка) 5.03.; **1994**: нац. зі статусом самоврядного держ. вищого навчального закладу 21.04.
- Кирило-Мефодіївське тов.-во, Київ 6.01.1846;
- Кримський держ. індустріально-педагогічний ін.-т, Сімферополь 1.09.1994;
- Льв. вищий муз. ін.-т переіменовано на Льв. держ. консерваторію ім. М. В. Лисенка 20.12.1939; повернуто колишню назву – Льв. Вищий держ. музичний ін.-т ім. М. Лисенка 25.08.1992;
- Льв. Політехніка **1844**, 150-річчя 9-12.11.1994;
- Льв. держ. медичний ін.-т 9.09.1894; ун-т 17.10.1996;
- Льв. торгово-економічний ін.-т (тепер Комерційна академія) 1.11.1939;
- Льв. ун-т **1661**: єзуїтська колегія отримала «гідність академії і титул ун-ту» 20.01.; **1784**: заснування 17.11.; **1848**: каф. укр. словесності 13.09.(26.12); **1907**: демонстрації студентів проти реакційних викладачів 6.02.; **1921**: (таємний) укр. ун-т. 07.10.; **2004**: кілька тисяч студентів в Києві на загальнонац. страйку, у наметовому містечку на майдані Незалежності, ректор закликав захистити свій вибір, вийти на майдани 23.11.
- Львівщина, Всеукр. тов.-во, Тернопіль, 1-й Всеукр. конгрес, статут 6.06.1992;
- Меморіал: Укр. історико-просвітне тов.-во **1989**: 4.03.; Львів 27.05.
- Недільні школи, укр.: Київ **1859**: 11.10. та 23.10.; Суми 19.05.1861
- Новоросійський ун-т в Одесі: (Рішельєвський ліцей) 2.05.1817; ун-т 1(або 13).05.1865;
- НТШ (числа): **1873**: (4.01.)11(чи 23).12.; **1874**: 4.06.; **1885**: 8.06.; **1892**: 13.03.; **1907**: 11.05.; **1940**: 14.01.; **1947**: 30.06.; **1949**: 1.04.; **1950**: 26.08.; **1952**: 23.(01.)03.; **1989**: 20.10.; **1990**: 16(28).03.; **1993**: 9.06.
- Острозький колегіум, спеціалізований навчальний заклад 12.04.1994;
- Перемишль, «Дякоучительський ін.-т» при церкві Ів. Хрестителя з ініціативи І. Могильницького 24.08.1818;
- Прикарпатський ун-т на базі Ів.-Франківського держ. педагогічного ін.-ту ім. В. Стефаніка 25.08.1992;
- Просвіта (числа): **1868**: 8.12.; **1903**: 30.08.; **1910**: 21.04.; **1988**: 13.06.; 20.06.; **1989**: 11.02.; **1993**: 31.01.; 20-21.08.; 4.12.
- Рига (Латвія) 1-а держ. укр. школа 1.09.1991;
- Рівненський Держ. ін.-т культури 20.10.1978;
- «Руська Бесіда» (Львів, 1861-1928, т-во для плекання товариського життя і «скріплення нац. духа») 1.12.1869;
- «Руський собор» укр. шляхти 23.04.1848;
- Собор руських учених, Львів 19.10.1848;
- Студія художників-баталістів ім. М. Б. Грекова 30.11.1934;
- Сумський державний ун-т на базі Сумського фізико-технічного ін.-ту 13.08.1993;

Спорт:**спортивні події:**

- 2.07. Міжнар. день спортивного журналіста;
- 20.07. Міжнар. день шахів;
- 13.08. Міжнародний день шувльги (лівша);
- 21.09. Фізичної культури і спорту (встановлене 29.06.1994);
- 490:** Марафонський біг 2.09.;
- 1894:** Львів: приміщення Лв. «Сокола» (Підвальна.7) 15.03.;
- рішення відновити Олімпійські ігри 24.06.;
  - Львів: 1-й на території України футбольний матч між лв. та краківською командами 14.07.;
- 1900:** д-р. К. Трильовським у с. Завалі на Снятинщині засноване 1-е пожежно-гімнастичне тов.-во «Січ» 5.05.;
- 1911:** Львів: 1-ий Краєвий здвиг 10.10.;
- 1913:** збори тов.-ва «Укр. Січові Стрільці» 18.03.;
- 1914:** Шевченківський здвиг «Соколів» і «Січей» у Львові 28.06.;
- 1917:** поч. нац. армії 29.03.;
- 1922:** у Перемишлі засновано Укр. Спортивний Клуб «Беркут» 10.03.;
- 1924:** Львів: 1-ий в Польщі, опертий на міжнар. приписи хокейний чемпіонат кін. 01.;
- створення структури КЛК, чл. якого освоїли для укр. глядачів ства Славське, Ворохту, гірські масиви Чорногори 9.12.;
- 1925:** Підберізіці, Лв.: 1-е тов.-во «Луг» 25.03.;
- 1927:** Київський футбольний клуб «Динамо» 1.11.. 1-і матчі: 17.07.1928 та 14.09.1929; Київ, футбольний «матч смерті» 22.06.1942; 1-й гол укр. форварда А. Шевченка 1.12.1994;
- 1931:** Львів, відбірковий чемпіонат Польщі до Чемпіонату Світу 23.07-6.09;
- відкритий Чемпіонат Європи і Світу з стрільби, мисливства і лучних змагань 23.08.;
- 1933:** будівництво ангару Школи пілотів планерів Лв. Аероклубу в Червонім Клеменю під Львовом (між Куликовом і Жовквою) 10.01.. авіашоу Планерів свято 15.05.;
- 1-і з'їздові змагання (чемпіонат гірськолижного спорту) на г. Тростян бл. Славського і змагання у скоках (стрижку з трампліну) 03.;
- 1980:** бойкот США Олімпійських ігор у Москві 4.01.; у Києві змагання футболістів олімпійського турніру 19.07.-3.08.;
- 1985:** на стадіоні в Парижі Сергій Бубка подолав висоту в 6 м у стрибці з жердиною, встановивши тим світовий рекорд 13.07.;
- 1991:** урочисті заходи на відзначення 80-річчя Лв. спортивного тов.-тва «Україна» 16-29.06.;
- 2004:** Підтримка укр. спортсменами В. Ющенка 16.11.; 21.11.; чемпіон за версією WBC Віталій Кличко повідомив, що після бою за титул чемпіона світу у важкій вазі з Д. Уїльямсом у Лас-Вегасі 11.12., приєднується до протесту. брат Володимир вилетів до Києва 2.12.;

спортивні та молодіжні організації й рухи:

- 01. *Тетянин день* – пов’язаний із Московським ун-том ім. М. В. Ломоносова (1775) помилково ототожнюється з днем студента.
- 02. *День Св. Валентина* – день закоханих.
- 04. Міжнар. день солідарності молоді;
- 05. та 25.06. Дні молоді;
- 08. Міжнар. день молоді;
- 11. Всесвітній день молоді;
- 11. Міжнар. день студентів;
- «Беркут», Укр. Спортивний Клуб у Перемишлі 10.03.1922;
- «Дніги: 1-й Краєвий на стадіоні Сокола-Батька в Стрийському парку 10.10.1911;
- Шевченківський 28.06.1914;
- патріотичної молоді – Базар (Житомирщина), панахида: 21.11.1941;
- «Карпатський Лещатарський Клуб (КЛК) збори 9.12.1924;
- «Луг» 1-е тов.-во в Підберізцях на Лв. 25.03.1925;
- «Ласт» загін бойскаутів (пластунів) у Англії 24.01.1907;
- День заснування прийняття присяги 1-им пластовим гуртком у Львові. Засновник д-р О. Тисовський, співзасновники – П. Франко та І. Чмола. 12.04.1912;
- Львів: **1990**: затверджений статут 22.02., відродження 19.05.;
- реєстрація Укр. скаутської організації 28.12.1992;
- «Царівка спілка студентів-емігрантів 18.09.1922;
- «Січова конференція укр. молодіжних організацій (СКУМО), Харків 16.08.1992;
- «Січ» 1-е пожежно-гімнастичне тов.-во 5.05.1900;
- Коломия: 1-е січове свято в 6.06.1902;
- Яворів, Лв. 28.12.1904;
- «Січкл» Львів: VI засідання старшин 15.03.1894; краєва нарада: затверджений однострій 4.03.1923;
- «Союз укр. студентства заява про початок голодування на Майдані Незалежності в Києві 14.10.1992;
- «Спілка укр. молоді (СУМ) відновлена в еміграції 18.07.1946; Незалежної (СНУМ) утворилася в поході на г. Маківку, гол. І. Деркач 19.08.1989;
- «Студентські: масові виступи-демонстрації Лв. ун-ту проти реакційних викладачів 6.02.1907;
- демонстрація з вимогою відкриття укр. ун-ту, ✦ А. Коцка 1.07.1910;
- Львів: з’їзд під гол. В. Кучабського 1-3.07.1921;
- Львів **1989**: Братство утворене 25.05.; 1-й політичний мітинг 31.08.;
- голодування з вимогою надання Декларації конституційної сили та виборів до ВР 2-17.10.1990;
- Київ **2004**: участь лв. у загальнонаціональному страйку 23.11.; багатотисячний мітинг біля Мін. освіти з вимогою оголосити всеукр. страйк 25.11.;
- «Тов.-во Лева 16.10.1987; 21.01.1988;
- «Укр. Військовий Клуб ім. Гетьмана П. Полуботка 29.03.1917;

Укр. молодь Христові», Львів, 1-е свято 6.05.1933; з'їзд 10-14.07.1996;
 Укр. Січові Стрільці» 1-і засновуючі збори 29.03.1913;
 Укр. студентська спілка реєстрація 26.01.1993; 2-4.07.1993;
 Укр. Студентський Союз» 1-й з'їзд 2-4.07.1913;
 Україна» Ав. спортивне тов.-во: відзначення 80-річчя 16-29.06.1991;
 Центр. Союз Укр. Студентства (ЦЕСУС), заснований на III Всеукр. Студентському З'їзді у Празі 20.06.-8.07.:

Церква (числа):

Події в Україні та поза її межами, які вплинули на віру українців та відомості про храмові споруди в хронологічній послідовності:

- 7.01. Різдво Господа нашого Ісуса Христа;
- 8.01. – Собор Пресв. Богородиці;
- 9.01. – Ап. Первомученика Степана;
- 13/14.01. Св. Меланії у , а ніч – переддень Св. Василя Вел.;
- 19.01. – Св. Богоявління Господнє, Йордан;
- 22.02. – Трьох Святителів;
- 15.02. – Стрітіння Господнє;
- 4.04. Св. Ісидора зі Севільї (*560 – +636);
- 7.04. Благовіщення Пресв. Богородиці;
- 6.05. – Св. Юрія Переможця, Юрія Теплого;
- 22.05. – Перенесення мощів Миколи-Чудотворця (Миколи Теплого) з Мир Лікійських до південноїтал. м. Барі дня 9(22).05.1087 р., супроводжувана вел. чудами. День визнаний святом Папою Урбаном II (1089);
- 24.05. – Свв. Кирила і Методія;
- 3.06. – Свв. рівноап. Костянтина та Олени;
- 7.06. – Усікновеня глави Св. Іоана;
- В 1-у неділю 07. Всіх Свв. Укр. народу;
- 7.07. – Різдво Св. Івана Хрестителя (Івана Купала);
- 12.07 – Свв. Верховних ап. Петра ап. Павла
- 24.07. – Св. Рівноап. Кн. Ольги;
- 28.07. – Св. Рівноап. Кн. Володимира;
- 2.08. – Св. Пророка Іллі;
- 7.08. – Успіння Св. Анни;
- 9.08. – Св. Влчмч. Пантелеймона, ▲ Св. Климента архієпископа Охридського
- 14.08. Винесення Чесного Хреста, Свв. мучеників Маккавеїв: 1-ий Спас (медовий, мокрий, маковія); ▲ Хрещення Руси-України (988);
- 19.08. – Св. Преображення Господнє. Спас (яблучний);
- 28.08. Успення Пресв. Богородиці, за церковним календарем: знаменне для України: образом із зображенням того християнського празника благоговіливо слово нас Візантія;
- 29.08. – Перенесення Нерукотворного Образа. Спас (горіховий, полотняний);
- 1/14/.09 початок церковного року (що-15 р. початок індікта за римським літочисленням);
- 11.09. Усікновення голови Св. Івана Хрестителя (Іван Пісний, сухий);
- 21.09. Різдво Пресв. Богородиці; ▲ День пам'яті св. Димитрія Ростовського (проголошений 22.04.1752; див. Данило Туптало);

09. Воздвиження Чесного Хреста;
 10. Свято Покрови Пресв. Богородиці; ▲ День молитви за всіх померлих за волю і держ. України;
 11. – День усіх святих;
 11. День пам'яті Преподобного Нестора Літописця;
 11. – Собор Архистратига Михаїла;
 11. – День Св. свщмч. Йосафата;
 12. Введення до храму Пресв. Богородиці;
 12. День Св. Влкмч. Катерини;
 12. Свято Ап. Андрія Первозваного, Хрестителя України-Руси;
 12. День Св. Влкмч. Варвари;
 12. День пам'яті Вел. церковного діяча Св. Петра Могили, фундатора нац.-культурного відродження в Україні;
 12. День Св. Миколая Чудотворця;
 12. Непорочне зачаття Св. Анною Пресв. Богородиці.
 III: 23.10.: **988:** 14.08.: **995:** 17.05. (чи 25.05.996): **1078:** 7.07. та 28.08.: **1439:** 5.07.: **1534:** 27.09.; **1575:** 5.02.; **1586:** 11.01.: **1579:** 2.09.; **1585:** 5.01.; **1589:** 27.01.: **1592:** 1.07.; **1596:** 6.10. та 9.10.; **1620:** 9.10.; **1622:** 1.01.; **1646:** 24.04.; **1653:** 28.08.: **1654:** 26-27.03.; **1672:** 27.07.; **1753:** 13.12.; **1760:** 5.09.; **1773:** 21.07.: **1778:** 29.05.: **1783:** 1.07.; **1786:** 10.03.; **1839:** 9.07. і 12.02.; **1870:** 19.07.: **1917:** 13.05.: 17.10.: **1918:** 7.01.; 1.02.; 19.07.; **1919:** 1.01.; 20.06.-11.07.: **1920:** 5(18).05.: **1921:** 11-27.10. (або 14-30.10.): 21.10.; **1923:** 8.02.; **1930:** 31.01.; 22.10.: **1933:** 6.05.; **1941:** 3.11.; **1942:** 7.02.: **1945:** 25.05.: 18.06.: **1946:** 8.03.; **1948:** 28.08.: **1950:** 28.04.: **1953:** 22.10.: **1958:** 19.07.; **1963:** 23.12., **1965:** 25.01.; **1973:** 31.10-1.11.; **1980:** 24.03.: **1987:** 17.10.: **1989:** 20.10.: 14.12.: 25.12.: **1990:** 7.01.; 30.01.; 30.03.; 4.05.; 4.06.; 15.09.; 2.10.: 20.10.: **1991:** 16.01.: 29.03.; 31.03.: 23.06.: **1992:** 17.05.; 26.06.: 23.08.: 27-29.08.: **1993:** 2-22.10.; 14.10.: **1994:** 20.-27.01.: 7.04.: 20.08.: **1996:** 12.12.: **1998:** 22.05.: **2001:** 27.06.: **2004:** 24.11.: 26.11.: 28.11.: **2005:** 5.01..

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А

- Августин Аврелій, Св., єпископ, «Блаженний»* * 13.11.354; +28.08.430.
- Авдієвський Анатолій * 16.08.1933; 1966.
- Авраменко Василь * 31.01.1936; +1981.
- Агапіт *?; + 14.06.1095.
- Агеєва Віра * 30.07.1958.
- Агнон Шмуель Йозеф * 17.07.1888; +1970.
- Адаменко Станіслав * 31.07.1949.
- Адамцевич Євген * 19.12.1903.
- Айвазовський Іван * 17.07.1817; 29.07.1880; +2.05.1900.
- Александренко 10.08.1651.
- Александров Ігор + 7.07.2001.
- Аліг'єрі Данте* * 05.1265; + 14.09.1321.
- Аліпій (Алімпій) * бл.1050; + 16(17).08.1114.
- Алчевська Христина (старша) * 16.04.1841; +15.08.1920.
- Алчевська Христя * 28.03.1882; +27.10.1931.
- Альбіновська-Мінкевич Софія * 11.11.1886; +30.06.1972.
- Амбіцький Юрій + 18.07.2000.
- Амбодик-Максимович Нестор * 7.11.1744; +5.08.1812.
- Амбросій Параска * 22.10.1910.
- Амосов Микола * 6.12.1913; +13.12.2002.
- Андерс Федір * 2.06.1868; +1926.
- Андієвська Ємма * 19.03.1931.
- Андрей Шептицький, Митрополит * 29.07.1865; 17.01.1901; 28.06.1910; 28.09.1917; 1930; 14.09; 22.10; 7.07.1941; 1944; + 1.11.; 5.11.; 1990; 30.07.; 16.09.
- Андрієвський Вадим * 26.12.1912; +1994.
- Андрієвський Леонід 7.03.1995.
- Андрієвський Олександр Ів. * 26.08.1900; +1976.
- Андрієвський Олександр Юх. * 15.08.1869; +1930.
- Андрієвський Олексій * 28.03.1845; +22.07.1902.
- Андрій Боголюбський, кн. бл.1111; 10.02.1169; +1174.
- Андріяшев Олександр * 1.09.1863; +1910.
- Андрохович Авмросій * 5.10.1879; +1940.
- Андрусів Петро * 2.07.1906; +29.12.1981.
- Андрух Іван + 28.08.1921.
- Андрухович Софія * 17.11.1982.
- Андрухович Юрій * 13.05(03?), 1960; 25.10.2004.
- Андрущенко Микола * 19.12.1935.
- Анищенко Калістрат * 26.09.1885; +1970.
- Анна, кн. + 10.11.1113.
- Антоненко-Давидович Борис * 5.08.1899; 2.01.1935; +8.05.1984; 26-27.02.1992.
- Антоніх Богдан-Ігор * 5.10.1909; +6.07.1937; 6.07.1989.
- Антоній, преподобний *983; + 23.07.1071 (або + 10.07.1073); 7.07.1078.
- Антонов Олег * 7.02.1906/5; +1987.
- Антонович Володимир * 30.01.1834; +21.03.1908.
- Антонович Данило (Будько) * 22.12.1899; +1975.
- Антонович Дмитро * 2(15).11.1877; 29.01.1900; + 12.10.1945.
- Антонов-Овсієнко В. 7.01.1918.
- Антоновський Михайло * 11.10.1759; +1816.
- Антонюк А. 2.03.1994.
- Антонюк Зиновій 12.01.1972.
- Апостол Данило * (28.03.) 12(14).12.1654; 12.12.1727; + (29.01.) 27.02.1734.
- Аркас Микола * 7.01.1853; +26.03.1909.
- Артеменко Петро * 2.05.1918; +5.04.1941.
- Артоболевський Володимир * 4.08.1874; +1952.
- Архипенко Олександр * 30.05.1887; +25.02.1964.
- Атаманюк Василь (пс. Яблуненко) * 14.03.1897; 31.01.1933; +9.10.1937.
- Афанасьєв-Чужбинський Олександр * 11.03.1816; +18.09.1875.
- Ахшарумов Дмитро * 20.09.1864; +1938.

- І
 Іабель Ісаак *13.07.1894; +1941.
 Іабій Олесь *17.03.1897; +2.03.1975.
 Іабчук Емма *10.05.1942.
 Іавлівій Дмитро *7.11.1857; +9.02.1932.
 Іавмут Іван *7.06.1903; 9.08.1935;
 + 20.08.1975.
 Іавуряний Іван (спр. Лозов'ягін)
 * 7.10.1907; +25.08.1963; 21.04.1994.
 Іавдяк Володимир *2.02.1938.
 Іавжан Микола *9.10.1904; +23.11.1983.
 Іавжанський Порфирій *22.02.1836; +1920.
 Іавилевич Анатолій *7.06.1926.
 Іавійко Даниїла *20.08.1929.
 Іавійко Марія *2.03.1931.
 Іавійко Ніна *25.08.1933.
 Іавлібан Гедеон *1530; + 16.01.1607.
 Іавлей Степан *4.02.1885; +13.10.1952.
 Іавлудянський Михайло *26.09.1769;
 + 1847.
 Іавлюк Іван *15.03.1894; +27.07.1915.
 Іавльзак, *Оноре де* *20.05.1799;
 + 16.08.1850.
 Іавльмен Яків *10.08.1813; +1845.
 Іавнден-Товелл *Роберт* 24.01.1907.
 Іавндера Василь + 21.07.1942.
 Іавндера Олександр + 21-25.07.1942.
 Іавндера Степан *1.01.1909; 18.11.1935;
13.01.1936; 10.01.1940; 1941; 30.06.; 5.07.
 (до 09.1944); 15.03.1943; 11-15.07.1944;
 + 15.10.1959; 7.07.1988; 30.12.1990; 1991;
30.06.; 11.07.; 3.09.1993.
 Іавнтиш-Каменський Дмитро *1788;
 + 6.02.1850.
 Іавнтиш-Каменський Микола *27.12.1737;
 + 1814.
 Іаврабаш Іван 6-9.10.1646; +4.05.1648.
 Іавран Михайло *3.03.1928; +15.01.2004.
 Іавранович Лазар (світське ім'я Лука)
 *1615 (1620?); + 11.09.1693.
 Іаврановський Христофор *19.12.1874;
 + 1941.
 Іаврвінська Євгенія *20.12.1854; +1913.
 Іаврвінський Василь *20.02.1888;
 + 9.06.1963; 21.02.1988.
 Іаврвінський Володимир *25.02.1850.
 +3.02.1883.
 Іаврвінський Олександр *8.06.1847;
 +25.12.1926.
 Іаврка Василь *16.07.1908.
 Іавсанець Петро *23.04.1926.
 Іавсараб Ольга*1890; +12.02.1924.
 Іавсок Василь *22.04.1906; +8.10.1938.
 Іавтенко Тарас *20.06.1974.
 Іавторій Стефан *27.09.1533; +1586.
 Іавхметюк Олекса *10.12.1820; +1882.
 Іавчинська Ольга *5.06.1875; +1951.
 Іавшкірцева Марія *23.11.1860;
 +12.11.1884.
 Іавшловка Михайло *10.11.1924; +1973.
 Іавял Оксана *16.11.1977.
 Іавдик Дмитро *1.11.1898; +27.11.1982.
 Іавдик Юрій *25.11.1925.
 Іавклемішев Володимир 26.04.1841.
 Іавляева Лейла *20.10.1922; +22.05.1998.
 Іавм Йозеф *14.03.1794; +1850.
 Іавмдюженко Степан (Бен) *24.11.1900;
27.07.1937; +1.11.1937.
 Іавнюк Богдан *26.05.1957.
 Іавнюк Петро *4.03.1946.
 Іаврдник Олесь *25.12.1927; 5.07.1990;
 +2002.
 Іаврезін Юхим (пс. Штепсель) *11.11.1919;
 +20.05.2004.
 Іаврезовський Максим *27.10.1745;
 +2.04.1777; 27.10.1995.
 Іаврезовський Орест *2.12.1909; +1996.
 Іавретті Вікентій *3.06.1781; +6.08.1842.
 Іавретті Олександр *15.04.1816; 15.07.1862;
 +6.06.1895.
 Іавринда Памва *сер. XVI ст. (між 1555 і
 1560); 20-21.08.1627; +23.07.1632.
 Іавринда Степан *?; +28.05.1634.
 Іавринський Максим *17.08.1764; +1848.
 Іавтговен, *Людвік ван* *17.12.1770;
 +26.03.1827.
 Іавжезінський *Збігнєв* *28.03.1928.
 Іавков Леонід 27.12.1972.
 Іавков Ролан *12.11.1929; ?.
 Іавч Лука 16.02.1918.

- Біберовичева Іванка (Королевич, пс. Ляновська) *30.12.1861; +1937.
- Біганич Лука *11.08.1927; +26.09.1995.
- Бідняк Микола *1.02.1930:
7.03.1995; +2000.
- Білас Василь 30.11.1932; +23.12.1932.
- Білас Михайло *1.08.1924.
- Білаш Олександр *6.03.1931; +2003.
- Білецька Віра *11.08.1894; +1933.
- Білецька Марія *30.06.1864; +1937.
- Білецький Олександр 2.11.1884:
+2.08.1961.
- Білецький-Носенко Павло
*27.08.1774; +1856.
- Білик Іван (Рудченко) *14.09.1845.
- Білик Ірина *6.04.1970.
- Білиловський Кесарій *4.03.1859:
+28.05.1934.
- Білодід Іван *28.08.1906; +1981.
- Білозерська-Куліш Олександра (пс. Ганна Барвінок) *5.05.1828; +6.07.
(5.08.)1911.
- Білозерський Василь *1825; 12.01.1861:
+3.03.1899.
- Білозір Оксана (Розумкевич) *30.05.1957.
- Білозір Ігор *24.03.1955; +8.05.2000;
+30.05.2000.
- Білокур Катерина *7.12.1900; +1961.
- Білоус Дмитро *24.04.1920; +2006.
- Більченко Валерій *9.03.1959.
- Бірчак Володимир *12.03.1881; 1.11.1918;
+1945.
- Бічун Ніна *24.08.1937.
- Блавацький Володимир (спр. Трач) *15.11.1900; +8.01.1953.
- Блажейовський Дмитро, о. *21.08.1910:
2.04.1939; 9.05.1999.
- Блакитний Василь (спр. Еланський)
*12.01.1894; +4.12.1925.
- Бобенко Андрій (спр. Бібик) *24.08.1854:
+1920.
- Боберський Іван *14.08.1873; +1947.
- Бобикевич Остап *4.11.1899; +1970.
- Бобинський Борис *4.09.1929; +1970.
- Бобинський Василь *11.03.1898; +1938.
- Бобир Андрій *13.12.1915.
- Богомолець Олександр *24.05.1881:
+19.07.1946.
- Богомолець Ольга *22.03.1966.
- Богословський Євген *26.10.1874; +1941
- Богун Іван 1951: 25.03; 11-14.05; 28.06:
10.07; 20.01.1655; гетьман (1657-1659)
+27.02.1664.
- Боднарчук Іоан 20.10.1989.
- Бодянский Осип *12.11.1808; +18.09.1871
- Божко Сава *24.04.1901; +21.04.1947.
- Бойко Вадим +14.02.1992.
- Бойко Володимир * 27.09.1925:
+11.05.1987.
- Бойко Юрко *27.01.1960.
- Бойченко Іван *28.06.1896; +8.01.1959
- Бойчишин Михайло +15.01.1994.
- Бойчук Михайло *30.10.1882; +13.07.1911
- Бокотей Андрій *21.03.1938.
- Бокшай Іван *16.07.1874; +1940.
- Бокшай Йосип *2.10.1891; +1975.
- Болбочан Петро *5.10.1883; +28.06.1919
Большаков А. 2.03.1994.
- Бондаренко Кость *2.05.1969.
- Бондарчук Сергій *25.09.1920; +1994.
- Бордуляк Тимотей *2.02.1863; +16.10.1914
- Борейко Сергій *27.11.1912; +2.05.1988
- Борецький Йов (в миру Іван Матвійович)
*?; 9.10.1620; 8.05.1621; +11.03.1631.
- Борецький Микола *19.12.1879:
17.10.1917; 1935.
- Борзак Дмитро *25.10.1897; 21.04.1938;
+1939.
- Борим Іван +26.06.1944.
- Борис, кн., Св. +24.07.1015.
- Борисов Альберт (Олег) *8.11.1929; +1994
- Борковський Пантелеймон *8.08.1824:
+1911.
- Боровець Анна +14.11.1943.
- Боровець Тарас (Бульба) *9.03.1908:
22.06.1941; 1943; 14.11; 1.12:
+15.05.1981.
- Боровиковський Володимир *4.08.1757:
+18.04.1825.
- Боровиковський Левко *22.02.1806:
+26.12.1889.
- Боровиковський Лука *1735; +16.04.1821

- Бородін Олександр *12.11.1833;
 †27.02.1887.
 Бортнянський Дмитро *1751; +10.10.1825.
 Борщак Галько *19.07.1892; +11.10.1959.
 Боцфо Франц 1.05.1834.
 Бочковський Ольгерд Іпполіт *14.03.1885;
 †1939.
 Боян *6.09. XI ст.
 Брайчевський Михайло *6.09.1924.
 Браславець Євген *11.09.1972.
 Братковський Данило *1630-40-ті;
 †26.11.1702.
 Братковський Роман *2.09.1869; +1954.
 Братунь Ростислав *7.01.1927; +7.03.1995.
 Братушик Інеса *6.06.1970.
 Братченко Леонід *3.08.1923.
 Брежнев Леонід †10.11.1982.
 Брус Олег †3.07.2001.
 Бриж Теодозія *18.02.1929; 5.10.1909;
 †1999.
 Брик Іван *8.07.1879; +1947.
 Бринзак Володимир *21.02.1957.
 Бродич Осип †1.07.1942.
 Бродій Андрій *1895; **1938**: 8.10.; 26.10.;
 †1946.
 Брюлло Карл *23.12.1799; +23.06.1852.
 Брюховецький В'ячеслав *14.07.1947.
 Брюховецький Іван 27.06.1663 (до
 17.06.1668); 8.02.1667; **1668**: 18.02.;
 †18.06.
 Бубела П. 1.11.1918.
 Бубка Сергій *4.12.1963; 13.07.1985; 14-
 18.11.2008.
 Будзан Антін *27.08.1911; +6.10.1982.
 Будзиновський В'ячеслав *30.01.1868;
 †21.02.1935.
 Буда Микола 11.04.1945.
 Бувєвський Борис *7.06.1934.
 Булаєнко Володимир *8.06.1918;
 †19.08.1944.
 Булатович Микола *14.11.1909; 1.12.1934,
 1937; 2.09.; +3.09.
 Булаховський Леонід *4.04.1888;
 †4.04.1961.
 Булгаков Михайло *15.05.1891; +1940.
 Бульба-Боровець Тарас 22.06.1941.
 Бурачек Микола *28.03.1871; +12.08.1942
 Бургардт Освальд див. Клен Юрій.
 Буревій Кость (пс. Едвард Стріха)
 *2.08.1888; **1934**: 13.11; +15.12.
 Бурлака Федір *29.09.1902.
 Бурмака Марія *16.06.1970.
 Буряк Леонід *10.07.1955.
 Бусол Василь *16.04.1946.
 Бут Петро (Павлюк) 16.12.1637;
 20.12.1637.
 Бучма Авмросій *14.03.1891; +6.01.1957.
- В**
 Вавилов Микола *25.11.1887; +26.01.1943.
 Вавровий Юхим *12.04.1890; 18.01.1931;
 †2.12.1970.
 Вагилевич Іван *2.09.1811; +10.05.1866.
 Вакарчук Іван *6.03.1947; 23.11.2004.
 Вакарчук Святослав **2004**: 11.11.; 23-24.11.
 Ваксман Селмарт 23.10.1952.
 Вакуленчук Григорій 14.06.1905.
 Валенса Лех 25.11.2004.
 Вантух Мирослав 24.02.1993.
 Ванченко Петро *1898; +6.12.1934. +?.
 Вариківський Євмен *23.09.1899; +1986.
 Василевський Теофан (пс. Софрон
 Круть) *1855; +13.04.1905.
 Василькевич Дмитро *9.10.1883;
 †28.10.1972.
 Васильківський Сергій *19.10.1854;
 †7.10.1917.
 Васильченко Степан (спр. Панасенко)
 *8.01.1879 (27.12.1878); +11.08.1932.
 Васнецов Віктор *15.05.1848;
 †23.07.1926.
 Вассиян Юліян †3.10.1953.
 Вахнянин Анатоль (Наталь) *19.09.1841;
 †8.12.1868; +11.02.1908.
 Вахнянин Богдан *16.11.1883; +1940.
 Ващеба Оксана *2.02.1966; **21.10.2004**.
 Ващенко Афанасій *18.12.1908; +2.05.1984.
 Ващенко Григорій *23.04.1878; +2.05.1967.
 Ведель Артемій *13.04.1767; +14.07.1808.
 Ведмедик Петро *22.10.1925.
 Величківський Микола *1882; 5.10.1941;
 †1976.

- Величко Самійло *11.02.1670, +1728.
 Величковський Паїсій *1722; +15.11.1794.
 Велланський Данило (спр. Кавунник)
 *11.12.1774; +11.03.1847.
 Венгринович Тирс *24.09.1924.
 Вендзилович Мирон *26.08.1919.
 Вербицький Микола *13.02.1843;
 +10.12.1909.
 Вербицький Михайло *4.03.1815;
 +7.12.1870; 17.06.1934; 9-10.06.1989.
 Вербицький Олександр *27.09.1875;
 +1958.
Вергілій (Марен Публій)*15.10.70 р.до
Р.Х.; +21.09.19 р.до Р.Х.
 Вересень Микола (спр. Ситник)
 *5.01.1960.
 Вериківський Михайло *21.11.1896;
 +15.06.1962.
 Верменич Володимир *3.08.1925.
 Вернадський Володимир *12.03.1863;
 14.11.1918; +6.01.1945; 5.04.1996.
 Верхратський Іван *24.04.1846;
 +29.11.1919.
 Верхрацький Михайло *17.05.1904.
 Верьовка Григорій *25.12.1895; +1964.
 Весна Іван *11.06.1909; +29.12.1985.
 Виговський Іван 1657; 2.09.; 16.10.; 4.11.;
1658; 28.05.; 16.09.; 6.05. (8.07.)1659; +16.
 (26).03.1664; 15.09.1990.
 Винниченко Володимир *7.08.1880;
28.06.1917; 13-14.11.1918; 11.02.1919;
 +6.03.1951.
 Винничук Юрій *18.03.1952.
 Вирган Іван (Вергун) *1.06.1908;
 21.03.1941; +12.01.1975.
 Височанська Людмила 9.11.1994.
 Витвицький Павло, о. +27.11.1942.
 Витвицький Софрон *30.06.1819; +1879.
 Витвицький Степан *13.03.1884;
10.06.1948; +19.10.1965.
 Витовт, Вел.кн.Литов. 12.08.1399;
 +27.10.1430.
 Вишенський Іван *3.06.1545; +між 1621-
 1633 рр.
 Вишеславський Леонід 9.11.1994.
 Вілінська-Маркович Марія (пс. Марко
 Вовчок) *22.12.1833; +10.08.1907.
 Вілінський Василь *22.08.1842; +1874
 Вільде Ірина (спр. Дарина Макогон)
 *5.05.1907; +30.10.1982.
 Вільховий Петро *25.09.1900; +1975.
 Вінграновський Микола *7.11.1936; *Дшн*
 Вірлик Н. +27.11.1942.
 Вітовський Дмитро *8.11.1887; 1918:
 30.10.; 31.10.; 1.11.; +8.07.(4.08.)1919;
1.11.2002.
 Вітошинський-Доброволя Йосип-
 Михайло*1857; +9.12.1931.
 Вітрук Володимир +28.11.1984.
 Влад Марія *25.08.1940.
 Влас Мизинець (Василь Матчук)
 *11.12.1907; +1943.
 Власенко Параска *10.11.1900; +1960.
 Власов Василь *26.06.1930; +28.06.1962.
 Влизько Олекса *17.02.1908; 1934; 13.11
15.12.; +15.12.
 Воблий Костянтин *27.05.1876;
 +12.09.1947.
 Вовк Федір (Волков)*(5)17.03.1847;
 +29.06.1918.
 Водзицька Марія *4.08.1878; +17.03.1966.
 Водяний Михайло *23.12.1924; +1987.
 Возницький Борис *14.04.1926.
 Возняк Михайло *3.10.1881;
5.10.1933; +20.11.1954.
 Возняк Тарас *11.05.1957.
 Войнаровський Андрій *бл.1689;
12.10.1716; +бл.1740.
Войтила Кароль (див Іван Павло II,
папа)
 Волков Олександр *29.03.1964.
 Волобуєв Михайло 23.02.1928.
 Володимир (Василь Романюк), Патріарх
 *9.12.1925; 24.10.1993; +18.07.1995.
 Володимир I Святий, кн. 27.07.-13.08.988.
 +15.07.1015; 28.07.1853; 29.05.1988.
 Володимир II Мономах, кн. 8.02.1106;
4.04.1113; +28.01.1053.
 Волошин Августин *17.03.1874;
12.02.1930; 26.10.1938; 1945; 21.04.;
 +11.07.

Волошин Максиміліан *28.05.1877; +1932.
Волошин-Павленко Ростислав
+ 22.08.1944.

Волощак Андрій *31.08.1890; 30.08.1924;
+ 1973.

Волчак Ярослав + 29.04.1992.

Волянський Іван *2.07.1857; 10.12.1884;
3.07.1885; 26.12.1887; +1926.

Воробкевич Григорій *10.01.1838;
+ 24.11.1884.

Воробкевич Сидір *5.05.1836; +19.09.1903.

Ворона Олександр *25.05.1925.

Вороний Марко *5.03.1904; 19.03.1935;
4.02.1936; +3.11.1937.

Вороний Микола *19.12.1871; 1.01.1919;
31.03.1933; 1938: 24.04., +7.06.

Воронько Платон *1.12.1913; +10.08.1988.

Воропай Олексій *9.11.1913; +20.07.1989.

Врубель Олександр *26.02.1931.

Врубель Михайло *17.03.1856;
+ 14.04.1910.

Вуйцик Володимир *19.12.1934;
+ 04.05.2002.

Вухналь Юрій (Юхим, Іван Дмитрович
Ковтун) *18.10.1906; 2.11.1936; 1937:
14.07.; +15.07.

Вучетич Євген +12.04.1974; 9.05.1981.

Вілюк Андрій *3.12.1914.

Виллов Олег *23.01.1904; +1.06.1988.

Винатович Якуб 8.09.1619; + 17.06.1679.

Вирилюк Василь *16.08.1922; 26.11.1944;
30.08.1945; 1.10.1954; +22.04.1985.

Вирилюк Іван *25.09.1948.

Вігарін Юрій *9.03.1934; 12.04.1961;
+ 27.03.1968.

Відзінський Володимир *21.08.1888;
+ 1932

Вітенко Файна *6.09.1900; +1965.

Віт Олександр *8.08.1914; +2000.

Витворонський Михайло Орест
* 1892; + 12.09.1949.

Вілаган Гнат 25.05.1709.

Вілаган Григорій *15.08.1819; + 25.09.1888.

Вілан Ярослав *27.07.1902; +24.10.1949.

Галушинський Михайло *26.09.1878;
+25.09.1931.

Гамалія Микола *16.02.1859; +1949.

Гамчикевич Роман *9.08.1869; +5.10.1951.

*Ганді Махатма (Мохандас
Кармчанд)* *2.10.1869; 30.01.1948.

Гаркавий Прокіп *21.07.1908.

Гасин Олекса + 31.01.1949.

Гашек Ярослав *30.04.1883; +1923.

Ге Микола *27.02.1831; +13.06.1894.

Гебус-Баранецька Стефанія *9.12.1905;
+22.01.1985.

Геврич Богдан *19.03.1907; +10.10.1988.

Геврич Ярослав *28.11.1937.

Гель Іван *17.07.1937; 12.01.1972;
17.10.1987.

Гельмер Герман 1.10.1887.

Гембарович Мечислав * 17.12.1893;
+ 2.11.1984.

Гера Олексій * 13.08.1934.

Герасим'юк Василь * 18.08.1956.

Геренчук Каленик * 14.11.1904; +5.02.1984.

Герцик Мирослав * 6.12.1935.

Гете Йоган Вольфганг 28.08.1749;
+1832.

Гжицький Володимир * 15.10.1895;
7.12.1933; 23.02.1934; +9.12.1973.

Гжицький Степан * 14.01.1900; +1967.

Гинилевич Григорій * 30.11.1871; +1909.

Гізель Інокентій * бл. 1600; + 18(22 чи
28).11.1683.

*Гійом Аюллінер (спр. Костровицький
Вільгельм)* * 26.08.1880; +1918.

Гладкий Максим + 20.11.1649.

Гладкий Осип * 1789; +5.07.1866.

Глинка Федір * 19.06.1786; + 23.02.1880.

Глібов Леонід * 5.03.1827; +10.11.1893.

Глушко Валентин * 2.09.1908; +1989.

Глуценко Микола * 17.03.1901;
+ 31.10.1977.

Гмиря Борис * 5.08.1903; +1.08.1969.

Гнаткевич Б. 1.11.1918.

Гнатківська Дарія * 1912; 18.11.1935-
13.01.1936; +1989.

Гнатюк Володимир * 21.04.(9.05.)1871;
+6.10.1926.

- Гнатюк Дмитро *28.03.1925.
 Гнатюк Іван *27.07.1929; 27.12.1948;
 6.02.1956.
 Гнатюк Микола *14.09.1952.
 Гнедич Микола *13.02.1784; 1833.
 Гніздовський Яків *27.01.1915; 7.04.1984;
 +8.11.1985; 5.11.2005.
 Гоголь Микола *1.04.1809; 26.05.1831;
 +4.03.1852.
 Годованець Микита *26.09.1893;
 +27.07.1974.
 Голобородько Василь *7.04.1945;
 2.03.1994.
 Голованівський Сава *29.05.1910; +1989.
 Головатий Антін 7.11.1788; 9.08.1792;
 +8.02.1799.
 Головатий Петро *12.07.1907; +16.02.1996.
 Головацький Яків * (17. чи 20.) 29.10.1814;
13.09.1848; +13.05.1888.
 Головінський Юліан *1.12.1894;
 +30.09.1930.
 Головка Андрій *3.12.1897; +5.12.1972.
 Голоскевич Григорій *4.11.1884; +бл.1934.
 Голофаєв Володимир *12.10.1931;
 +30.05.1977.
 Голубець Микола *15.12.1891;
 +20.05.1942.
 Голубець Михайло *30.10.1930.
 Голубович Сидір *1875; 4.01.1919; +1938.
 Гонгадзе Георгій +16.09.2000: 15-
16.09.2002.
 Гонтан Іван 12-14.04.1768; 20.06.1768.
 Гончар Іван *27.01.1911; +18.06.1993;
 12.06.1996.
 Гончар Назар 19.08.1991; 25.03.2004;
 +2009.
 Гончар Олесь *3.04.1918; +14.07.1995;
 3.04.1996.
 Гончаренко Агапій 1.01.1865.
 Горак Іржі *4.11.1884; +4.08.1975.
 Горак Роман *17.01.1942.
 Горбачевський Іван *15.05.1854;
 +24.05.1942.
 Горбачов Михайло *2.03.1931.
 Горбовий Володимир *30.07.1899;
22.06.1941; 7.07.1941; +1984.
 Гордасевич Галина *31.03.1935; +2001
 Гординський Святослав *30.12.1906;
 +8.05.1993.
 Гордієнко Дмитро *8.12.1901; 5.12.1944
10.03.1935; 14.09.1949; 4.01.1955;
 +1.01.1974.
 Гордієнко Костянтин *3.10.1899; +1991
 Гордієнко Кость 1709; 6.04; 8.04;
 +4.05.1733.
 Горенко (Ахматова) Анна *23.06.1889
 +1966.
 Горинь Богдан *10.02.1936; 24.08.1965.
 Горинь Михайло *20.06.1930; 24.08.1965;
 26.08.1965.
 Горка Лаврентій *бл.1660, +22.04.1737.
 Горленко Йоасаф (Яким) *19.11.1705;
 +21.12.1754.
 Горовиц Володимир *1.10.1904;
 +6.11.1989; 24.04-4.05.1996.
 Горська Алла *18.09.1929; +28.11.1970.
 Горук Семен *1873; 1.11.1918; +1920 (?).
 Гошовський Володимир *25.09.1922.
 Гошинський Северин; *4.11.1801; +1876.
 Гоян Ярема 24.02.1993.
 Граб'янка Григорій +25.02.1738.
 Грабець Омелян («Батько») *1909;
 +10.06.1944.
 Грабович Іларіон (пс. Квасний)
 *6.06.1856; +11.07.1903.
Грабовський Міхал *25.09.1804; +1861
 Грабовський Павло * (9.04.) 11.09.1864;
 +12.12. (або 18.05.) 1902.
 Гребінка Євген *2.02.1812; 13.03.1840;
 +15.01.1848.
 Грегит-Різун +24.02.1946.
 Грегорійчук Петро *11.10.1914;
 +24.05.1990.
 Гренджа-Донський Василь *23.04.1897;
 +25.11.1974.
 Гресь Віктор *29.06.1939.
 Гретцький Вейн *27.01.1961.
 Гриб Кузьма *30.10.1910; 14.05.1946;
 13.05.1947; 18.10.1955.
 Григор'єв Григорій *21.08.1898;
 14.12.1937, ?. 09.1945; +29.08.1971.

Григор'єв Матвій (спр. Никифор Серетник) *1884; 1919: 10.03.; 12.03; 6.04.; 9.05.; +27.07.
 Григоренко Петро *1907; 30.11.1972; 9.12.1976; +21.02.1987.
 Григорович-Барський Василь *1701; +7.10.1747.
 Грипеvecький Іван *24.06.1850; +25.01.1889.
 Грипевичева Катря *19.11.1875; +25.10.1947.
 Гринєць Дмитро *18.10.1905; +5.08.1993.
 Гринцай Дмитро (Перебийніс) 14.11.1942.
 Гриншко Володимир *31.07.1960.
 Гриншко Микола *6.01.1901; +1964.
 Грін Олександр *23.08.1880; +1932.
 Гринчак Василь *26.04.1926; +21.01.1987.
 Гринченко Борис (пс. Василь Чайченко; Перекотиполе) *9.12.1863; +6.05.(6.07.)1910.
 Гринченко Настя Б. *25.12.1884; +1908.
 Гром Лаврентій *24.12.1914; +15.08.1975.
 Громницький Павло *15.12.1899; +23.08.1977.
 Громовенко Павло 24.02.1993.
 Гросс Ганс *16.12.1847; +1915.
 Гроттгер Артур *11.11.1837; +1867.
 Грушевська Катерина М. *21.06.1900; +30.03.1943; 1959 (реабілітована).
 Грушевський Михайло *29.09.1866; 1917; 27.03.; 9.07.; 29.04.1918; +25.11.1934; 12.06.1994.
 Грушка Григорій *1859; 22.02.1894; +1913.
 Гулар Любомир *26.02.1933.
 Гулій Василь *8.08.1914.
 Гулак Микола *25.05.1822; +7.06.1899.
 Гулак-Артемівський Петро *27.01.1790; +13.10.1865.
 Гулак-Артемівський Семен (спр. Артемівський) *16.02.1713; 14.04.1863; +17.04.1873.
 Гулевич Єлизавета (Гальшка Гулевичівна) *28.08.1575; 15.10.1615; +1642.
 Гуляєв Юрій *9.09.1930; +1986.
 Гуляницький, полк. 8.07.1659.
 Гуменюк Феодосій 24.02.1993.

Гундорова Тамара *17.07.1955.
 Гуня Дмитро 12.06.1638.
 Гургула Ірина *3.05.1904; +19.05.1967.
 Гус Ян *1371; +6.07.1415.
 Гусін Андрій *11.12.1972.
 Гуттенберг Йоган 30.09.1452; 22.03.1457.
 Гуцало В. 26-27.02.1992.
 Гуцало Євген *14.01.1937; 7.07.1995.
 Гушалевиц Євген *28.11.1867; +1907.
 Гушалевиц Іван *4.12.1823; +2.06.1903.
 Д
 Давидович Ганна *18.07.1927; +6.11.1970.
 Давидович Ярослав 23.01.1995.
 Давидовський Григорій *18.01.1866; +1952.
 Далекий Микола *22.11.1909; +1976.
 Даль Володимир *22.11.1801; +1872.
 Данилишин Дмитро 1932; 30.11.; +23.12.
 Данило Романович, король Галицький *2.03.1201; 1245; 17.08.; 2.11.; 7.10.1253; +30.12.1264.
 Данте Аліг'єрі * 05.1265; +14.09.1321.
 Данченко Володимир *8.04.1914; +1967.
 Данийкевич Костянтин *24.12.1905; 21.06.1953; +1984.
 Дахно Володимир *7.03.1932.
 Дацьків Михайло *21.11.1893; +1939.
 Дашкевич Микола *4.08.1852; +2.02.1908.
 Дашкевич Роман *6.12.1892; 25.01.1914; 18.11.1917; +11.01.1975.
 Дашкевич Ярослав *11.12.1926; +2010.
 Дейнека Олександр *20.05.1899; +1969.
 Дем'ян Лука *6.06.1894; +16.05.1968.
 Демська Леся (-Будзуляк) *24.02.1972.
 Демут-Малиновський В. 28.07.1853.
 Демущий Порфирій *22.03.1850; +1927.
 Демцюх Зіновій 24.12.1984; 18-20.07.1991.
 Демчук Осип *4.01.1888; +25.10.1965.
 Дерєгус Михайло *22.11 (5.12).1904- +?.
 Дерєгус Михайло *5.12.1904.
 Держко Степан +27.11.1942.
 Деркач Ігор 19.08.1989.
 Дзвінчук Стефан 24.08.1745.

- Дзедушицький Володимир *22.06.1825:
+1899.
- Дзиган Юхим (Дзига Вертов) *14.12.1898:
+1981.
- Дзиндра Євген *12.08.1913; +2.09.1983.
- Дзюба Іван *26.07.1931; 16.01.1965;
30.12.1965; 19.10.1989.
- Дзюбина Степан +10.08.2004.
- Діба Юрій 24.08.1992.
- Дилінський Іллярій *2.07.1855; +1919.
- Димитрій (Володимир Ярема), Патрі-
арх *9.12.1915; 1993; 5.09.; 7.09.; 14.10.;
+25.02.2000.
- Дичко Леся (Людмила) *24.10.1939.
- Дідик Тамара *17.09.1935.
- Дідула Роман *21.11.1940.
- Дідушок Василь *27.08.1889; 1937; 2.09.,
+ (9.10.) 3.11.
- Дмитрієв Микола *5.08.1829; +1893.
- Дмитрук Наталія 16.11.2004.
- Дніпрова Чайка (спр. Людмила Василев-
ська) *20.10.1861; +13.03.1927.
- Дніпровський Іван (пс. Івана Шевченка)
*25.02.1895; +1934.
- Дністрянський Станіслав *13.11.1870:
+5.05.1935.
- Добровольський Анатолій *19.05.1910:
+1988.
- Добровольський Аркадій *14.11.1911:
1937; 15.01.; 10.04.; 8.07.1957; 2.09.1958;
+10.06.1969.
- Добронравов Михайло *27.10.1904; +1979.
- Добрянський Антін *26.02.1810; +1870.
- Добрянський Ігор *16.08.1969.
- Довбешка-Коробка (Перегійняк)
14.10.1942; 1943; 7.02.; +22.02.
- Довбищенко Віктор *3.11.1910; +1953.
- Довбуш Олекса *1700; +24.08.1745.
- Довженко Олександр * (29.08.) 10.09.1894:
7.04.1930; +21.11.1956; 10.09.1994;
26.12.1995.
- Доленга-Ходаковський Зоріан (Адам
Чарнецький) *4.04.1784; +1825.
- Доленко Михайло (спр. Колоков)
*12.08.1896; +6.10.1981.
- Доленко, проф. 11-15.07.1944.
- Долинський Лука *10.03.1745; +1821
- Дольд-Михайлик Юрій *17.03.1903,
+17.05.1966.
- Дольницький Антін 1.04.1874.
- Доманицький Василь *19.03.1877:
+10.09.1910.
- Домашенко Георгій *28.07.1899; +1963
- Донець Михайло *23.01.1883; +10.07.1944
- Донцов Дмитро * (17. чи 28.06.) 10.09.1881
1.05.1922; +30.03.1973; 17.08.1993.
- Донченко Олень (Олександр) *19.08.1900:
+12.04.1954.
- Дорощ Юрій-Юліян *9.06.1909.
- Дорошенко Володимир *3.10.1879:
4.08.1914; +25.08.1963.
- Дорошенко Дмитро *8.04.1882; 22.04.1911
+19.03.1951.
- Дорошенко Михайло 5.11.1625:
+28.07.1628.
- Дорошенко Петро *1627; 1.10.1665:
19.12.1666; 8.02.1667; **1668**; 18.02.; 8.06.
1672; 6.07.; 27.07.; **6.09.**; 7.10.; 5.09.16/6
+9(11).11.1698.
- Дорошкевич Олександр *27.09.1889:
+1.04.1946.
- Дорошко Петро *24.12.1910.
- Досвітній Олень (Скрипаль Олександр)
*8.11.1891; 19.12.1933; +23.02.1934.
- Достоевський Федір *11.11.1821; +1881
- Доу Іоаким 11.01.1586.
- Драган Михайло *21.11.1899; +8.03.1951
- Драгоманов Михайло *30.09.1841.
11.12.1873; 16.12.1894; +1895.
- Драй-Хмара Михайло (спр. Драй)
*10.10.1889; 1933; 21.03., 11.05.;
5.09.1935; 27.05.1938; +19.01.1939.
- Драч Іван *17.10.1936; 7-10.09.1989.
- Дрозд Володимир *25.08.1939; 26-
27.02.1992; +2002.
- Дубовик Михайло *31.12.1900; 25.06.1941
+(25.06.)12.11.1942.
- Дуда Володимир *30.07.1948.
- Дудаєв Джохар *15.04.1944 – +1996.
- Дудар Євген *24.01.1933.
- Дукін Микола *21.12.1905; 29.10.1939;
+10.10.1943.

Дулинський Роман *18.03.1880:
+ 14.07.1920.
Думитрашко Костянтин *?1814;
+ 7.05.1886.
Думка Павло *21.03.1854; +1918.
Духович Олександр *24.04.1803:
+ 30.03.1965.
Дучимінська Ольга-Олександра
*8.06.1883; +24.09.1988.
Дидченко Григорій *7.10.1869; +1921.
Диків Петро *17.10.1879; +1915.
Диків-Горновий Осип *21.06.1921:
+ 28.11.1950.
Дмиценко Дмитро *26.08.1887; +1942.

Дмишштейн Сергій 1.05.1834.
Діко Умберто *5.01.1932.
Ділік Лютий Григорій *17.01.1901:
+ 4.11.1937.
Діразь Роттердамський (Дезидерій)
*28.10.1466; +1536.

Дімокименко-Ротару Софія *9.08.1947.
Діпраксія Всеволодівна, кн.
* 1071 – +9.05.1109.
Дішпан Микола див. Федюшка.
Дімець Олександр *29.12.1959; +2001.
Діфаній, ієромонах +21.02.1828.
Діршов Михайло *12.10.1901; +23.06.1982.
Дірименко Петро *21.11.1884; + 18.04.1969.
Діремов Володимир +14.07.2003.
Діремов Сергій *18.10.1876; +10
(31).03.1939; 17.01.1992.

Ж
Жаботинський Леонід *30.01.1938.
Житкевич Юрій-Калман *14.10.1855:
+ 25.09.1920.
Житарц Павло *27.11.1889; +1934.
Жданович Антін *поч. XVII ст.;
19.06.1657.
Желехівський Євген *24.12.1844:
+ 18.02.1885.

Желябов Андрій +15.04.1881.
Жеплинський Богдан *5.04.1929.
Житецький Іван (Гнат?) *15.02.1866:
+8.04.1929.
Житецький Павло *4.01.1837; +18.03.1911.
Житченко Василь *28.08.1889; +1977.
Жмайло Марко 24.12.1624; 1625; 25-29.10.
Жолдак Богдан *13.02.1948.
Жолтовсткий Павло *25.11.(8.12.)1904:
+1.09.1986.
Жук Михайло *20.03.1883; +7.06.1964.
Жулинський Микола *25.08.1940; 26-
27.02.1992.
Жулковський Іван *17.08.1919.
Журба Галина (спр. Домбровська-
Нивінська) *29.12.1888; +9.04.1979.
Журлива Олена (спр. Котова) *24.06.1898:
26.04.1939; 23.11.1942; +10.06.1971.

З

Забаштанський Володимир *5.10.1940:
+2003 (?).
Забіла Наталя *5.03.1903; +6.02.1985.
Заболотний Дмитро *28.12.1866; +1929.
Забужко Оксана *19.09.1960.
Завадський Михайло *7.08.1828; +1887.
Загорський Петро *20.08.1764; +1846.
Загребельний Павло *25.08.1924; ?.
Загул Дмитро *28.08.1890; 26.02.1933,
9.05.1933; +?.07.(08.)1944.
Задорожний Валентин *1921, +1988;
7.03.1995.
Заклинський Мирон +29.09.1974.
Залеський Вацлав *18.09.1799; +1849.
Залеський Юзеф *14.02.1802; +1886.
Заливаха Опанас *26.11.1925; 24.08.1965:
7.03.1995; +2007; 24.04; 4.06.
Залізник Максим 12-14.04.1768:
20.06.1768.
Заньковецька Марія (спр. Адасовська)
*3.08.1854; 27.10.1882; +4.10.1934.
Заорський 31.07.1853.
Заремба Владислав *27.06.1833:
+24.10.1902.
Зарецький Віктор *1925; +1990; 2.03.1994.

- Зарицька Катерина *1914; 18.11.1935-
13.01.1936; +29.08.1986; 28.09.1991.
- Зарицький Мирон *21.05.1889;
+19.08.1961.
- Зарівна Теодозія *22.06.1951.
- Зарудний Микола *20.08.1921; +1991.
- Заставний Федір *27.03.1929.
- Засядько Олександр *1779; +8.06.1837.
- Захаренко Василь 7.03.1995.
- Захарко Іван *1851; +25.09.1919.
- Збанацький Юрій *1.01.1914; 1994.
- Збіруйський Діонісій 9.10.1596.
- Зборовська Ніла *27.09.1962.
- Збронцева Олена *1.03.1898; +23.06.1976.
- Зварич Роман *20.11.1953.
- Зваричевська Мирослава *28.12.1936;
24.08.1965.
- Звіринський Карло *14.08.1923;
+8.10.1997.
- Земка Тарасій *1582; +23.09.1632.
- Земляк Василь (Вацик) *23.04.1923; +1977.
- Зеров Дмитро *20.09.1895; +1971.
- Зеров Микола *26.04.1890; 27-28.04.1935;
1-4.02.1937; +3.11.1937; 17.02.1959.
- Зілінський Іван *22.05.1879; +1952.
- Зінкевич Василь *2.05.1945; 2.03.1994.
- Зінківський Трохим *4.08.1861;
+20.06.1891.
- Значко-Яворський Матвій *1716;
+14.06.1809.
- Зноба Валентин *10.01.1929.
- Золотаренко 3.04.1657.
- Зощенко Михайло *29.07.1894;
+22.07.1958.
- Зубач Юрій *3.05.1021; +20.04.2010.
- Зубенко Іван *7.10.1888; +21.08.1940.
- Зубицькі Данило і Наталія (Земна)
9.11.1994.
- Зубрицька Марія *13.10.1957.
- І**
- Іван Павло II Папа *18.05.1920;
23.10.1978; 13.05.1981; 27.06.2001;
24.11.2004; +2007 (?).
- Іваненко Леонід *18.12.1932.
- Іваненко Оксана *13.04.1906; +25.12.1997.
- Іванець Іван *1893; 28.09.1917; +1946.
- Іванис Василь *21.03.1888; 3.01.1920;
+1974.
- Іваничук Роман *27.05.1929; 20.06.1988.
- Іванченко Раїса (спр. Іванова) *30.11.1911.
- Іванчук 1.11.1918.
- Івасюк Володимир *4.03.1949; 1979;
+27.04.; +18.05.; 22.05.; 17-26.09.1989;
8.08.1991; 1993; 26-29.05.; 27-30.05.;
2.03.1994; 10-23.08.1995.
- Івасюк Микола *28.04.1865; +25.11.1911.
- Івасюк Михайло *25.11.1917; +2000.
- Івашкевич Ярослав *20.02.1894; +1980.
- Івченко Анатолій 23.06.1996.
- Івченко Сергій *25.03.1925.
- Ізяслав Ярославович, Вел. кн. Київ.
+3.10.1078.
- Іконников Володимир *27(21).12.1841.
+26.11.1923.
- Іленко Михайло *29.06.1947.
- Ількевич Григорій *13.10.1803; +1841.
- Ільницький Іван 9.07.1941.
- Ільницький Микола *23.09.1934.
- Ільченко Олександр *4.06.1909; +1994.
- Ірчан Мирослав (спр. Баб'юк
Андрій) *14.07.1897; +3.11.1937.
- Ісаєвич Ярослав *7.03.1936.
- Ісидор, Київ. Митрополит 5.07.1439.
- Іскра +26.07.1708.
- Ї**
- Їжакевич Іван *18.01.1864; +1962.
- Й**
- Йовенко Світлана *20.09.1945.
- Йогансен Майк (Михайло) *28.10.
(5.11.)1895; 1937; 18.08., 26.10.; +27.10.
- Йосиф II, австр. цісар 21.07.1773.;
1.07.1783.
- К**
- Кавалерідзе Іван *14.04.1887; 1.03.1977;
+3.12.1978; 25.05.1996.
- Каганович Лазар *10.11.1893;
3.09.1947; +1991.

- Кагарлицький Микола *6.01.1937.
 Каденюк Леонід 19.11.1997.
 Кадирова Лариса *10.09.1943.
Казимір III, пол. король 17.06.1356.
 Казка Аркадій *23.09.1890; +10.09.1929.
 Калачевська Любов *21.09.1919.
 Калинець Ігор *9.07.1939; 6.07.1989; 26-
 27.02.1992.
 Калінович Іван *28.11.1885; +12.11.1927.
 Калнишевський Петро (Калниш)
 *6л.1690; 14.05.1675; 4.06.1775; +(27.06.;
 31.10.; 13.11.) 4.12.1803.
 Калянік Іван (спр. Каляніков)
 *12.03.1911; 4.11.1936; 1937: 14.07.;
 +15.07.
 Кальченко Галина *4.02.1926; +11.03.1975.
 Каманін Іван *23.09.1850; +1921.
 Камінський Фелір *1845; +1.04.1935.
 Кандиба Іван *7.07.1930.
 Кандиба Олег Олександрович див. Оль-
 жич.
 Кандиба Олександр Іванович див. Олесь.
 Капельгородський Пилип *27.11.1882;
 5.04.1938; +21.11.1942 (?).
 Капніст Василь *23.02.1758; 24.04.1791;
 +9.11.1823.
 Капустянський Микола *1.02.1879;
 +19.02.1969.
 Карабиць Іван *17.01.1945.
 Караванський Святослав *24.12.1920;
 7.02.1947; 24.08.(13.11.)1965; 30.11.1979;
 (з 1979 у США).
 Каразін Василь *10.02.1773; 29.01.1805;
 +16.11.1842.
 Карась Анатолій 24.02.1993.
 Караффа-Корбут Софія *23.08.1924;
 +29.11.1996.
 Карванська-Байляк Анна 6.01.1946.
 Каримов Павло *8.03.1924; +8.07.1965.
Карл XII 8.04.1709.
 Кармалюк Устим *10.03.1787; +13.03.
 (11.10.)1835.
 Карманський Петро *29.05.1878;
 +16.04.1956.
 Кармелюк Павло *6.01.1908.
 Карпа Ірена *8.12.1980.
 Карпенко Дмитро (пс. Ястреб)
 +12.11.1944.
 Карпенко-Карий Іван (спр. Тобілевич)
 *29.09.1845; +15.09.1907.
 Карпинець Ірина *9.07.1939.
 Карпінець М. 18.11.1935.
 Карпінець Ярослав 18.11.1935-13.01.1936.
 Касіян Василь *1.01.1896; +26.06.1976.
 Касьяненко Ганна *5.11.1891; 1109.1937;
 +12.05.1969.
Катерина II 14.08.1775.
 Каток Лев *22.08.1904; +1970.
 Каунова Тетяна *1.01.1949.
 Качановський Володимир *13.03.1853;
 +1901.
 Качмарський Євген 18.11.1935-13.01.1936.
 Качура Яків *9.11.1897; +15.10.1943.
 Кашшай Антон *24.02.1921.
 Кашенко Андріан *1.10.1858; +29.03.1921.
 Квітка Климент *4.02.1880; +19.09.1953.
 Квітка-Оснoв'яненко Григорій
 *29.11.1778; +20.08.1843.
 Келер Михайло 16-18.05.1954.
 Кензюр Ярослав *12.07.1941.
Керзон Джордж *11.01.1859; 8.12.1919;
12.07.1920; +1925.
 Керницький Мар'ян *18.09.1864; +1945.
 Кецало Зеновій *12.02.1919; +14.08.2010.
 Кибальчич Надія (Козловська)
 *(8.)26.04.1878; +19.09.1914.
 Кибальчич Микола *31.10.1853;
 +15.04.1881.
 Килимник Степан *5.01.1890;+10.05.1963.
 Кипріян Мирон *27.07.1930.
 Кирейко Віталій *25.12.1926.
Кирило, Св. *827; +14.02.869.
 Кириченко Раїса *14.11.1943; +2002 (?).
 Кирчів Роман *14.04.1930.
 Кисельов Леонід *21.09.1946; +19.10.1968.
 Кисельов Олександр (пс. Учитель)
 *24.04.1903; +24.02.1967.
 Кисілевська Олена (Сіменович)
 *24.03.1869; +29.03.1956.
 Кисіль Адам +3.05.1653.
 Кишакевич Йосип *26.10.1872;
 +18.04.1953.

- Кишак Василь *15.07.1930; +28.01.1962.
 Кістяківський Олександр *12.03.1833;
 +13.01.1885.
 Кістяківський Юрій *18.11.1900; +1982.
 Кічура Мелетій *21.01.1881; 1910;
 9.05.1933.
 Клемпущ-Допата +22.08.1944.
 Клен Юрій (Освальд Бургарт)
 *4.10.1891; +30.10.1947.
Климентій XIV, папа 21.07.1773.
 Климишин Микола 18.11.1935-13.01.1936.
 Климів-Легенда Іван *1909; +4.12.1942.
 Климовський Семен *6.06.XVII ст.
 Кличко Володимир *25.03.1976; Віталій
2004; 16.11.; 2.12.
 Клодт Петро *4.06.1805; 28.07.1853;
 +20.11.1867.
 Клячківський Дмитро («Клим Савур»)
 +12.11.1944.
*Кльонович Себастьян Фабіан (пс.
 Ацерн)* *1545; +29.08.1602.
 Княгиницький Іов *1550; +30.12.1621
 (+9.01.1622).
 Коберницький-Дичковський див. Сліпий
 Йосиф.
 Кобилинський Юліан *26.12.1859; +1922.
 Кобилиця Лукіян *1812; +24.10.1851.
 Кобилянська Ольга *27.11.1863;
16.08.1869; +21.03.1942.
 Кобилянський Володимир *27.09.1895;
 +10.09.1919.
 Кобринська Наталя (з Озаркевичів)
 *8.06.1855; +22.01.1920.
 Кобринський Ілля *23.12.1904; +1978.
 Кобринський Йосафат, о. *5.09.1818;
 +14.03.1901.
 Коваленко Борис *25.11.(10.12.)1903;
 23.12.1936;+13.07.1937.
 Коваленко Григорій (пс. Гетьманець)
 *6.02.1867; +15.02.1938.
 Коваленко Лідія 24.02.1993.
 Коваленко Олекса *16.07.1880; +1927.
 Ковалів Іван *2.05.1916; +1987.
 Ковалівський Андрій *1.02.1895; +1969.
 Коверко Андрій *28.08.1893; 1926-7
 (праця у церкві Св. Духа, Львів);
 +19.07.1967.
 Ковжун Павло *3.10.1896; +15.05.1939.
 Ковінька Олександр *14.01.1900;
 +25.07.1985.
 Ковпак Сидір *25.05.1887; 1.08.1943;
 +1967.
 Когарбінський Вільгельм *30.11.1849;
 +1921.
 Козак Богдан *27.11.1940.
 Козак В. 14.04.1936.
 Козак Едвард (пс. ЕКО) *21.02.1902;
 +22.09.1992.
 Козак Євген *22.04.1907.
 Козачківський Дем'ян *1.11.1896; +1967.
 Козик Михайло *20.11.1879;+2.11.1947.
 Козинцев Григорій *9.03.1905.
 Козланюк Петро *12.08.1904; +19.03.1961
 Козловський Іван *24.03.1900;
 +21.12.1993.
 Козловський-Трофимович Ісайя *?;
 +15.03.1651.
 Козова Ярослава *25.09.1926; +14.07.2001
 Козоріс Михайло *2.03.1882; +2.10.1933.
 Коківський Франц (пс. Богдан Левченко)
 *2.07.1885; +9.09.1940.
 Колесник Петро *28.01.1905; +1987.
 Колесник Раїса *8.02.1939.
 Колесник С. 26-27.02.1992.
 Колесса Іван *9.09.1864; +1898.
 Колесса Любка *19.05.1904; +1997.
 Колесса Микола *6.12.1903; +8.06.2006.
 Колесса Філарет *17.07.1871; 5.10.1933;
 +3.01.1947.
 Колодзінський-Гузар Михайло
 +19.03.1939.
 Коломієць Володимир *2.11.1943;
 24.02.1993.
 Коляда Володимир 23.11.2004.
 Коляда Григорій (пс. Гео)*3.02.1904;
 +1941.
 Кольба Володимир *1865; +4.11.1912.
 Кольцов Олексій *14.10.1809;
 +10.11.1842.

- Комаров Михайло (пс. Уманець)
*20.01.1844; +19.08.1913.
- Коменський Ян Амос (пс. Коменіус)
*28.03.1592; +1670.
- Конашевич-Сагайдачний Петро *1570,
2-9.09.1621; +22.04.1622; 11.10.1992;
20.04.1994.
- Кондра Ярослав *4.04.1910; +15.12.1944.
- Кондратюк Василь *15.09.1926;
+27.10.1991.
- Кониський Георгій (Юрій, Григорій)
*(20.11.)1.12.1717; +13(24).02.1795.
- Кониський Олександр *18.08.1836;
11.12.1873;+12.12.1900.
- Конквест Р. 2.03.1994.
- Коновалець Євген *14.06.1891; 19.01.1918;
20.07.1919; 30-31.08.1920; 27.01.1929;
+23.05.1938; 26.08.1939; 1991: 14.06.;
11.07.; 1.11.1994.
- Кононенко Євгенія (М'яка) *17.02.1959.
- Кононенко Мусій *3.09.1864; +1922.
- Кононенко Петро *31.05.1931.
- Кононенко Харитина *15.10.1900;
+15.10.1943.
- Кононов Юрій *15.04.1896; +22.05.1975.
- Конончук Сергій *29.05.1912; +1941.
- Конопницька Марія (з
Василовських) *23.05.1842;
+8.10.1910.
- Консулов Анатолій *30.11.1924;+1989.
- Концевич Олександр *(30.06.)2.10.1824;
+1894.
- Копержинська Нонна *1.05.1920.
- Копержинський Костянтин *4.11.1894;
+1953.
- Копиленко Олександр *1.08.1900;
+1.12.1958.
- Копинський Ісайя +15.10.1640.
- Копистенський Захарія (Азарія) *?;
+21.03.1627.
- Копистинський Теофіл *15.04.1844;
+5.07.1916; 15.09.1924.
- Кордуба Мирон *2.03.1876; +2.05.1947.
- Кордун Віктор *30.08.1946.
- Корнійчук Олександр *25.05.1905; +1972.
- Корогодський Роман *3.02.1933.
- Королева Наталена *3.03.1888; +1.07.1966.
- Короленко Володимир *27.07.1853;
+25.12.1921.
- Королів-Старий Василь *4.02.1879;
+11.12.1943.
- Корольов Сергій *12.01.1907; +1966.
- Корольчук Олександр *12.12.1883; +1925.
- Коротич Віталій *26.05.1936.
- Корсун Олександр *8.06.1818; +6.11.1891.
- Корчинський Дмитро *23.01.1964.
- Кос-Анатольський Анатоль *1.12.1909;
+31.11.1983.
- Косач Михайло (пс. Обачний)
*25(30).07.1869; +16.10.1903.
- Косач Юрій *5.12.1909; +1990.
- Косач-Квітка Лариса див. Леся Українка.
- Косенко Віктор *23.11.1896; +3.10.1938.
- Косинка Григорій (Стрілець) *29.11.1899;
1934: 4.11., 13.11.; +15.12.
- Косинський Криштоф *?; +18.10.1596.
- Косів Михайло *28.12.1934.
- Косіор Станислав *28.01.1938;
+19.02.1939.
- Коссак Іван *11.09.1876; +1927.
- Коссак Михайло *8.04.1874; +1948.
- Коссак Олекса, д-р +27.11.1942.
- Костельник Гавриїл *15.06.1886;
+20.09.1948.
- Костенко Анатоль *17.08.1908; 12.06.1937;
18.11.1955.
- Костенко Ліна *19.03.1930.
- Костецький Володимир *10.09.1905;
+1968.
- Костомаров Микола *16.05.1817;
+19.04.1885; 15.05.1992.
- Костюк Григорій *5.12.1899; +25.01.1982.
- Костянтин Острозький, кн. 2.05.1512.
- Костянтин-Василь Острозький, кн. *1527;
+23.02.1608.
- Косяченко Григорій *29.09.1903;
+11.02.1935.
- Котермак Юрій (Георгій) Дрогобич
*бл.1450; 7.02.(05.)1483; +4.02.1494.
- Котко Дмитро *17.01.1892; +18.11.1982.

- Котляревський Іван *9.09.1769;
22.07.1819; -1.0.11.1838; 1903; 31.08.
12.09.; 25.12.1975; 9.09.1994.
 Котович Володимир *12.10.1877;
 +19.07.1948.
 Кохановська Августа *7.07.1866;
 +7.07.1927.
 Кохмат Софія *13.03.1954.
 Коциловський Йосафат *3.03.1876;
11.04.1945; +1.7.11.1947.
 Коці Іванка та Мар'ян меценати укр.
 культури 1-8..10.1994.
 Коцко Адам *24.12.1882; +1.07.1910.
 Коцюбинський Михайло *17.09.1864;
 +25.04.1913; 8..11.1935; 28.12.1989.
 Коцьолок Ярослав (пс. Криlach)
 +13.06.1947.
 Кочерга Іван *6.10.(або24.09)1881;
 +29.12.1952.
 Кочубей Василь *бл.1640; +26.07.1708.
 Кочур Григорій *17.11.1908; 8.10.1943;
 8.01.1957; +15.12.1994; Шевченківська
 премія посмертно (1995).
 Кочура Панас *18.07.1905; +5.11.1976.
 Кошелівець Іван (спр. Ярешко)
 *23.11.1907; +10.02.1999.
 Кошиць Олекса ндр *12.09.1875; 1.03.1919,
 +21.09.1944.
 Кравець Інеса *5.10.1966.
 Кравс Микола +25.07.1942.
 Кравченко Василь *8.05.1862; +20.03.1945.
 Кравченко Уляна (спр. Юлія Шнайдер-
 Німентовська) *18.04.1860; +5.03.1947.;
9-10.06.1989.
 Кравчук Леонід *10.01.1934; 1.12.1991.
 Кравчук Михайло *12.10.1892; +9.03.1942.
 Крамской Іван *8.06.1837; +5.04.1887.
 Красицький Фотій *24.08.1873; +2.06.1944.
 Красівський Зіновій *12.11.1929;
 12.03.1980; +20.09.1991.
 Красовський Андрій *2.12.1904; +1942.
 Красовський Іван *21.08.1921;
 +13.04.1989.
 Крадохвиля-Відимська Юзефа
 *18.05.1878; +1965.
 Краввич Дмитро *28.99.1926; +2004.
 Кремень Василь 25.11.2004.
 Кривенко Олександр *13.05.1963; +2004.
 Кривенко Олександр, газ. «Соціальна П
 літика» +8.07.2001.
 Кривицька Леся (Олександра) *4.01.1877
 +1981.
 Кривоніс Максим 1648: 16-28.07., 16.10
 Кривченя Олексій *12.08.1910; +1974.
 Крижанівський Богдан *24.10.1894;
 +20.04.1955.
 Крижанівський Данило *10.01.1857;
 +26.02.1894.
 Крижанівський Степан *8.01.1911.
 Крилов Микола *29.11.1879; +1955.
 Кримський Агатангел *15.01.1871;
20.07.1941; +25.01.1942.
 Крип'якевич Іван *25.06.1886; +21.04.1967.
 Крислач Іван *12.10.1929.
 Кристопчук Микола *12.09.1934;
 +09.2006.
 Кричевський Василь *31.12.1872;
 +15.11.1952.
 Кричевський Михайло +30.07.1649.
 Кричевський Федір *22.05.1879;
 +30.07.1947.
 Кришталський Роман *1.12.1899; +1964.
 Крищенко Вадим *1.04.1935.
 Крищенко Віктор 24.02.1993.
 Крман Данієль *28.08.1663;
 +17.09.1740.
 Кропивницький Марко *22.05.1840;
 +21.04.1910.
 Круковець Овсій *18.12.1924.
 Круль Марек 24.12.2004.
 Круницький Борис +5.06.1956.
 Крушельницька Марія *31.12.1934.
 Крушельницька Соломія *23.09.1872;
 +16.11.1952; 1.10.1989; 19.11.-1.12.1991.
 Крушельницький Антон *4.08.1878;
 +3.11.1937.
 Крушельницький Іван *12.11.1905; 13.11
15.12.1934; +17.12.1934.
 Крушельницький Мар'ян *18.04.1897;
21.06.1953; +5.04.1963.
 Крушельницький Тарас 13.11-15.12.1934

- Кубертен де, П'єр * 1.01.1863;
 + 2.09.1937.
 Кубійович Володимир * 23.10.1900;
15.04.1940; +2.11.1985; 9.06.1993.
 Кудашев А. 24.05.1910.
 Куневич Григорій * 29.09.1871; +1948.
 Кузьменко Андрій * 17.08.1968.
 Кузьменко Сергій * 13.10.1958.
 + 10.08.1997.
 Кувимич Володимир * 27.06.1904;
 + 4.10.1943.
 Кунджі Архип * 15.01.1841; +1910.
 Кук Василь (пс. Василь Коваль, Юрко
 Леміш) * 11.01.1913.
 Кулик Олександр 31.01.1993.
 Куликівець Гриць 8.11.1934.
 Куліш Микола * 18.12.1892; 31.03.1928;
 8.12.1934; +3.11.1937.
 Куліш Пантелеймон * 8.08.1819; 03-
04.1903; +14.02.1897.
 Кульчицька Олена * 15.09.1877; +8.03.1967.
 Кульчицький Юрій Франц * 1640;
13.08.1683; +1694.
 Куман Степан + 27.11.1942.
 Купчинський Євген * 19.06.1867; +1936.
 Купчинський Роман * 24.09.1894;
 + 10.09.1976.
 Купчинський Тадей * 13.09.1879; +1938.
 Кураш Орест * 10.11.1935; +2000-ні.
 Курбас Лесь (Олександр Зенон)
 * (25.02)12.03(09).1887; 15.09.1917;
 30.03.1922; 31.03.1928; +3.11.1942 (або
 15.10.1942).
 Куреда Гаврило (отаман «Чорний»)
 * 25.03.1897; +23.10.1926.
 Курилас Осип * 7.08.1870; +25.06.1951.
 Курчатов Ігор * 12.01.1903; +1960.
 Кухаренко Яків * 1799; + 8.10.1862.
 Квіт О. + 7.07.1943.
 Кучабський Василь * 4.11.1895;
 1-3.07.1921; +1945.
 Кучер Василь * 20.07.1911; +18.04.1967.
 Кучинський Володимир * 14.10.1958.
 Кучма Леонід * 9.08.1938; 10.07.1994; 2004;
 24.11.; 26.11.
 Кушнерик Федір * 1.12.1875; +1941.
- Кушнір Веніамін (16.10.)16-19.11.1967;
30.03.1993.
 Кушнір Іван * 11.06.1925.
 Куц Анатолій * 30.11.1945.
- Л**
 Лаврівський Юліан * 1821; + 5.05.1873.
 Ладиженський Геннадій * 3.02.1853; +1916.
 Лазаревський Олександр * 20.06.1834;
 + 13.03.1902.
 Лазаренко Павло 2.12.1998.
 Лайвсей Флоренс * 3.11.1874;
 + 28.07.1953.
 Лакота Григорій * 1883; 11.04.1945; +1950.
 Лапунок Омелян + 27.11.1942.
 Лях Ростислав * 14.11.1942; +28.02.1997.
 Ле Іван (спр. Мойся) * 21.03.1895;
 + 9.10.1978.
 Лебединцев Феофан * 12.03.1828;
 + 12.03.1888.
 Лебедь Микола * 11.12.1909; 18.11.1935-
13.01.1936; +?.
 Лебідь Максим * 24.11.1899; 1934; 23.06.,
 22.12., +1939.
 Лев Троцький (спр. Лейба
 Бронштейн) * 7.11.1879; +1940.
 Левада Іоанн (І.В.Сікачка) * 1734;
 + 6.07.1814.
 Левада Олександр * 26.11.1909; +1995.
 Левада Юрко 22.07.-1.08.1953.
 Левандовський В'ячеслав
 * 23.02.1897; +1962.
 Левинський Іван * 6.07.1851; +4.07.1919.
 Левицька Ольга * 15.12.1879; +1925.
 Левицький Володимир С. * 16.08.1888;
 + 14.02.1980.
 Левицький Володимир Й. * 31.12.1872.
 + 13.07.1956.
 Левицький Володимир Лукич (пс. Василь
 Лукич) * 2.09.1856; +6.10.1938.
 Левицький Дмитро 11-14.07.1925.
 Левицький Іван * 16.11.1875; +1938.
 Левицький Кость * 30.11.1859; 2.08.1914;
1918; 1. і 9.11.; 1941; 7.07.; +12.11.
 Левицький Леопольд * 7.08.1906;
 + 14.05.1973.

- Левицький Микола *6.04.1859; +1934.
 Левицький Михайло *1774; 20.01.1816;
 +14.01.1858.
 Левицький Модест *6.08.1873;
 +16.06.1932.
 Левицький Орест *25.12.1848; +9.05.1922.
 Левків Володимир *06.03.1969.
 Левханян Євген *18.07.1907; +26.03.1964.
 Левченко Петро *11.07.1856; +27.01.1917.
 Лем Станіслав *12.09.1921; +28.03.2006.
 Лемик Микола (Сенишин?) *4.04.1915;
22.10.1933; +10.1941(або 25.07.1942).
 Ленкавський Степан *6.07.1904; 9.08.1941;
 +30.10.1977.
 Леонов Геннадій *18.08.1912; +14.08.1973.
 Леонтович Микола *13.12.1877;
 +23.12.1921.
 Леонтович-Башук Наталія *5.01.1918;
 +30.03.1995.
 Лепкий Богдан *9.11.1872; +21.07.1941;
14.07.1991.
 Лепкий Левко *7.12.1888; +28.10.1971.
 Леся Українка (Лариса Косач-Квітка)
 *25.02.1871; +1.08.1913; 3.08.1973;
19.08.1977; 3.09.1991; 1993: 9. і 16.07.;
 27.08.; 1.03.1996.
 Лижичко Руслана 11-17.07.1996; 2004;
17.11.; 24.11.
 Линець Михайло *13.02.1944.
 Липа Іван *24.02.1865; +1923.
 Липа Юрій *5.05.1900; 19.08.1944;
 +21.08.1944; 2.06.1994.
 Липинський В'ячеслав *24.03.(17.04.)1882;
 +11(14).06.1931.
 Липківський Василь, Митрополит
 *19.03.1864; 17.10.1917; 11-27.10.1921;
 +27.11.1937.
 Липський Володимир *11.03.1863;
 +24.02.1937.
 Лисенко Микола *22.03.1842;
5.12.1872; +6.11.1912; 29.12.1965; 1992;
14-17.05.; 21.09.; 10-19.11.; 23.02.1993.
 Лисик Євген *17.09.1930; +1991.
 Лисяк-Рудницький Іван *27.10.1919;
 +1984.
 Литвин Микола *4.03.1943.
 Литвин Юрій *26.11.1934; +4.09.1984;
19.11.1989.
 Литвиненко Сергій *5.10.1889; +1964.
 Литвиненко Таїсія *10.06.1935.
 Литвиненко-Вольгемут Марія
 *13.02.1892; +1966.
 Лівицький Андрій *9.04.1879; 12.01.1977;
3.06.1926; 25.05.1926; +17.01.1954.
 Лівицький Микола *9.01.1907; +8.12.1987.
 Лідер Данило 24.02.1993.
 Лівовська Настя, Роксолана, дружина
 Сулеймана II *1505; +25.05.1561.
 Ліст Ференц *22.10.1811; +1886.
 Ліщинер Михайло *23.04.1912; +3.12.1990.
 Лобановський Валерій *6.01.1939;
 +13.05.2002.
 Лобода Андрій *26.06.1871; +1.01.1931.
 Логвин Григорій 24.02.1993.
 Логвиненко Михайло *28.01.1928.
 Лодій Петро *15.05.1764; +1829.
 Лозинський Йосип *20.12.1807;
 +11.08.1889.
 Лозовський Олександр *12.09.1900; +1977.
 Ломикін Костянтин *19.08.1924.
 Ломиковський Василь *15.01.1777;
 +бл.1848.
 Ломоносов Михайло *19.11.1711;
 +15.04.1765.
 Лопата Василь *28.04.1941; 24.02.1993.
 Лопатинський Лев *15.03.1868; +7.09.1911.
 Лосенко Антін *10.08.1737; +4.12.1773.
 Лотоцька Наталія *21.09.1938; 24.02.1991.
 Лотоцький Антін *13.01.1881; 1916;
 +28.05.1949.
 Лотоцький Олександр *9.03.1870;
1.04.1917; 1.01.1919; +22.10.1934.
 Лохвицький Кіндрат *20.03.1774; +1830.
 Лубківський Роман *10.08.1941; 26-
27.02.1992.
 Лукаріс Кирило *13.11.1572; +27.07.1638.
 Лукасевич Ігнатій 31.07.1853.
 Лукаш Микола *19.12.1919; +29.08.1988.
 Лукашенко Олександр 10.07.1994.
 Луків Микола *6.01.1949; 9.11.1994.
 Лукіянович Денис *13.09.1873;
 +28.01.1965.

- Лук'яненко Левко *24.08.1927; 9.12.1976.
 Лук'янець Вікторія *20.11.1966.
 Лупиніс Анатолій *21.07.1937; 22.05.1971;
 +1999; 2.02.2004.
 Лупій Григорій *28.06.1928; +19.12.1996.
 Лупій Олесь *28.03.1938; 2.03.1994.
 Луців Лука *30.10.1895; +1984.
 Луців Юрій *12.05.1931.
 Лучинка Євген *14.08.1914.
 Лучицька Катерина *30.09.1889; +1971.
 Лучицький Іван *14.06.1845; +22.08.1918.
 Лучкай Михайло (спр. Поп) *19.11.1789;
 +3.12.1843.
 Лучук Володимир *27.08.1934;
 +24.09.1992.
 Лучук Іван *24.02.1965.
 Любачівський Мирослав-Іван, Патріарх
 *24.06.1914; 21.09.1939; 09.-12.11.1979;
24.03.1980; 25.05.1985; 7.09.1987;
 30.03.1990; 1991; 29 та 31.03.; 23.06.;
 +14.12.2000.
 Любів Богуслав *27.05.1946.
 Людкевич Марія (Білоус) *7.01.1948.
 Людкевич Станіслав *24.01.1879;
 +10.09.1979.
 Люлька Архип *23.03.1908; +1984.
 Литошинський Іван 11.04.1945.
 Литуринська Оксана-Зінаїда *1.02.1902;
 +13.06.1970.
- М**
 Мазепа Іван (-Калєдинський) *20.03.1632
 (1639 чи 1644); 1687; 5.07. (25.. 26.07. чи
 4.08.); 28.11.1701; 6.02.1704; 3.07.1705;
1708; 5.06.; 3-8-13- 23.; 29-30.11.; 1709;
 6., 8.04.; +(3.09.) 2.10.; 18.03.1710; 18-
22.06.1711; 18-20.07.1991; 1992; 05.;
 23.08.; 7.11.1994.
 Мазуренко Галина *25.12.1901.
 Маївський Дмитро *8.11.1914; +9.12.1945.
 Майборда Платон *1.12.1918; +1989.
 Майборда Георгій (Юрій) *1.12.1913;
 +1992.
 Майданська Софія *7.09.1948.
 Май-Дніпрович Д.А. (спр. Майборда)
 *24.02.1895; +1930.
- Майко Олександр *11.07.1922;
 +12.09.1979.
 Майстренко Яків *12.10.1903. +1987.
 Макар І. 7.07.1988.
 Макаренко Микола *4.02.1877; +4.01.1938.
 Макаров Юрій *24.04.1955.
 Маківка Степан *11.11.1889; +25.01.1966.
 Маківчук Федір *9.09.1912; +4.11.1988.
 Маковей Осип *23.08.1867; 16.08.1869;
 +21.08.1925.
 Маковський Володимир
 *27.07.1870; +1941.
 Максим'юк-Кайдаш Гриць +1.07.1942.
 Максименко М. 26-27.02.1992.
 Максимович Іоан *12.1651; +21.07.1715.
 Максимович Манасія +13.07.1758.
 Максимович Михайло *15.09.1804;
 +22.11.1873.
 Маланюк Євген *20.01.1897; +15.02.1968.
 Малевич Казимір *23.02.1878; +15.05.1935.
 Малицька Костянтина (Чайка Дністрова)
 *30.05.1872; 14.05.1899; +17.03.1947.
 Малишко Андрій *14.11.1912; +17.02.1970.
 Малкович Іван *10.05.1961.
 Малоца Іван 18.11.1935-13.01.1936.
 Малярчук Таня *17.04.1983.
 Мамонтів Яків *4.11.1888; +31.01.1940.
 Манастирський Антін *2.11.1878;
 +15.05.1969.
 Манастирський Вітольд *11.01.1915;
 +1992.
 Манжура Іван *1.11.1851; +15.05.1893.
 Манізер Матвій *17.03.1891; 24.03.1935;
 +1966.
 Манчевський Євсей *17.08.1857; +1929.
 Мар'яненко Іван (спр. Петлищенко)
 *4.06.1878; +4.11.1962.
 Маренич Валерій *1.01.1946.
 Маринович Мирослав *4.01.1949;
 4.04.1977.
 Маркевич Микола *7.02.1804; +1860.
 Маркевич Олександр *9.04.1894; +1978.
 Марко Черемшина (Іван Семенюк)
 *13.07.1874; +25.04.1927.
 Маркович Андрій *бл.1674; 19.02.1722;
 +1747.

- Маркович Микола 1.11.1918.
 Маркович Опанас *8.02.1822; +1.09.1867.
 Мартинець Теодор *22.02.1893; 1.11.1918;
 +1939.
 Мартович Лесь *12.02.1871; +16.01.1916.
 Мартос Борис *1.06.1879; 28.04.1919;
 +19.09.1977.
 Мартос Іван *1754; +17.04.1835.
 Маруся Полтавка (Марія Виноградова)
 *14.06.1878.
 Марчак Роман +25.07.1942.
 Марченко Андрій +25.07.1942.
 Марченко Валерій *16.09.1947; 13.03.1984;
 +7.10.1984.
 Маслов Сергій *28.11.1880; +11.01.1957.
 Масляк Володимир *14.09.1858;
 +15.07.1924.
 Масляк Зиновія *18.11.1925; +25.03.1984.
 Масляк Степан-Юрій *19.11.1895;
 +8.07.1960.
 Мастерова Валентина *1.03.1957.
 Масютка Ф. 24.08.1965.
 Масютко Михайло *18.12.1918; 4.09.1965.
 Матвієнко Ніна *(1.09)10.10.1947.
 Матвієнко Світлана *11.03.1976.
 Матвійчук Микола *9.08.1904;
 +19.09.1993.
 Матіос Марія *19.12.1959.
 Матла Зенон 8.11.1934.
 Матулівна Ніна (Матуль) *12.06.1902;
 +03.1944.
 Матусевич М. 4.04.1977.
 Матцке Станіслав *27.03.1870;
 +19.10.1949.
 Махно Нестор *10.11.1888; 27.07.1919;
 +6.06.1934.
 Мацейко Г. 15.06.1934.
 Мацієвич Арсеній +27.02.1722.
 Маяковський Володимир *19.07.1893;
 +1930.
 Меженко Юрій *16.06.1892; 24.11.1969.
 Мельник Андрій *12.12.1890; 26.08.1939;
 +1.11.1964.
 Мельник Микола *1875; +6.08.1954.
 Мельничук Василь +27.11.1942.
 Мельничук Т. 26-27.02.1992.
 Менкуш Я. 24.08.1965.
 Ментус Юрій *15.01.1903.
 Менцінський Модест *29.04.1875 - 1911
Мень Олександр
 *22.01.1935; +9.09.1990.
Меріме Проспер *28.09.1803; +1870
 Метлинський Авмросій *1814;
 +29.07.1870.
Мефодій, св. *815; +6.04.885.
 Мечніков Ілля *15.05.1845; +1916.
 Мигаль Роман 18.11.1935-13.01.1936.
 Мигаль Тарас *19.07.1920; +13.08.1982.
 Микешин Михайло *21.02.1835;
 +31.01.1896.
 Микита Володимир *1.02.1931.
 Микитенко Іван *6.09.1897; 4. та
 +18.10.1937.
 Микитка Осип *3.12.1874 (або 20.02.1874)
 +1920.
 Микитюк Олександр *20.09.1906.
 Мишиша Михайло *6.06.1885; +20.03.1971
 Миклухо-Маклай Микола *17.07.1846.
 +14.04.1888.
Микола I *7.07.1796; 1825 (*рос. імператор*):
 9.07.1839; 9.06.1847; +1855.
 Микола Святоша +21.10.1143.
 Миколайчук Андрій *6.12.1959.
 Миколайчук Іван *15.06.1941; +1987;
 8-13.11.1991; 22-25.06.1996.
 Милародович Єлисавета 11.12.1873.
 Милорадович Григорій *6.10.1839;
 +26.08.1905.
 Мирон-Орлик Дмитро +25.07.1942.
 Мисик Василь *24.07.1907; 4.11.1934;
 +3.03.1983.
 Мисько Іммануїл *21.05.1929; +2000.
 Митрак Олександр (пс. Материн)
 *16.10.1837; +17.03.1913.
 Митюков Каленик *3.08.1823; +1885.
 Михайличенко Гнат *9.10.1892;
 +21.11.1919.
 Михайлов Костянтин *29.12.1884.
 Михайлюк Андрій *30.11.1911; 11.09.1911
 +23.10.1937.
 Михалюс Володимир *22.10.1899; +?.

- Михальчук Костянтин *2.01.1841; +20.04.1914.
 Мицик Іван +7.07.1943.
 Мишківський Євген *1882; +20.08.1920.
 Мишуга Олександр *20.06.1853;
 +9.03.1922.
 Мікльош Карло *21.06.1915; +31.05.2003.
 Міколяш П. 31.07.1853.
 Міллер Гаврило *11.05.1934; +1994.
 Мінківський Олександр *25.12.1900;
 +12.04.1979.
 Мінько Олег *3.08.1938.
 Мірошніченко Євгенія *12.06.1931.
 Міхновський Микола *1873; 9.02.1900;
 29.03.1917; +3(23).05.1924.
Мицкевич Адам 14.11.2004.
 Міщенко Дмитро *24.02.1993.
 Многогрішний Дем'ян *бл.1630;
15.03.1669; 13.03.1672; +1701.
 Мова Василь (пс. Лиманський)
 *13.01.1842; +13.06.1891.
 Мова Ю. 7.04.1918.
 Мовчан Павло *1939; 13.05.1993.
 Могила Петро, Св. 1996 (рік ім., ЮНЕС-
 КО): 18.12.; *30.12.1574 (31.01.1596);
 6.09.1627; 18.09.1640; +10.01.1647.
 3.11.1941.
 Могильницький Антін *3.03.1811;
 +13.08.1873.
 Могильницький Іван 20.01.1816;
 24.08.1818.
 Модзалевський Вадим *9.04.1882;
 +3.08.1920.
 Мозговий Микола *1.09.1947.
 Мозолевський Борис *4.02.1936;
21.06.1971; +13.09.1993.
 Мокренко Анатолій *22.01.1933.
 Мокрицький Аполлон *12.08.1810; +1870.
 Моложанин Леонід (Лео Мол)
 *15.01.1915.
Молотов 23.08.1939.
 Мордовець Данило *19.12.1830;
 +30.06.1905.
 Мориквас Надія *9.05.1961.
 Мороз Валентин *15.04.1936; 24.08.1965.
 Мороз Захар *12.11.1904; +1958.
 Мороз Михайло *7.07.1904; +1992.
 Морозенко (Станислав Морозовицький)
 +27.07.1649.
 Морозов Віктор *15.06.1950.
Морфілл Вільям *17.11.1834;
 +9.11.1909.
 Мотика Ярослав *10.01.1943.
 Мотрич Катерина *30.11.1947.
Моцарт Франц Ксавер, син Вольфганга
Амадея *26.06.1791.
 Мочульський Михайло *13.11.1875;
 +1940.
 Мстислав I (в миру Степан Скрипник),
 Патріарх, Митрополит *10.04.1898;
1990: 4.06.; 2. та 20.10.; 18.11.; 1991: 15-
16.06.; 12.07.; 27.08.1992; +11.06.1993;
10-17.08.1995.
 Музика Федір *20.01.1961.
 Музика Ярослава *10.01.1898; +24.11.1973.
 Муравський Павло *30.07.1914.
 Муратова Кіра 24.02.1993.
 Мурашко Микола *19.05.1844;
 +22.09.1909.
 Мурашко Олександр *7.09.1875;
 14.06.1919.
 Мусоргський Модест *21.03.1839; +1881.
 Мустафаєв Фомій *1.11.1952.
 Мустафіна Олена *30.03.1924.
Мухамед (Магомед) *8.06.632.
 Мушкетик Юрій *21.03.1929.
- Н**
 Набока Сергій *26.04.1955; +2003.
 Навроцький Борис *26.04.1894; +1943.
 Навроцький Олександр *9.08.1823;
 +22.03.1892.
 Нагаєвський Ісидор *21.06.1908;
 +6.05.1989.
 Нагірний Василь *11.01.1848; 9.07.1883;
 +24.02.1921.
 Нагірний Євген *26.08.1885; +1954.
 Назарук Осип *31.08.1883; ? 11.1918;
 +31.03.1940.
 Найдич Теодор +27.11.1942.
 Налепинська-Бойчук Софія *30.07.1884;
 +13.07.1937.

- Наливайко Северин 2.04.1596; +21.04.1597.
 Нановський Ярослав *1.09.1908;
 +5.10.1992.
 Нарбут Георгій *9.03.1886; 22.11.
 (5.12.)1917; +23.05.1920.
 Нарбут Данило Георгійович *9.01.1916;
 +1998.
 Наріжний Валерій 1.03.1993.
 Науменко Володимир *7.07.1852;
 +8.07.1919.
 Небаба Михайло +6.07.1651.
 Неборак Віктор *9.05.1961.
 Негода Михайло *9.01.1928.
 Недашківська Наталія *3.03.1938.
 Недашківська Раїса *17.02.1943.
 Недашківський Іван *3.04.1931;
 +23.07.2001.
 Некрасов Микола *10.12.1822; +1878.
 Немирович Іван *20.02.1928; +17.06.1986.
 Немирович-Данченко Володимир
 *23.12.1858; +1943.
 Нерунович Інокентій +7.07.1747.
 Несвізьський Федір, кн. 30.11.1432.
 Нестайко Всеволод *30.01.1930.
 Нестеров Михайло *31.05.1862;
 +18.10.1942.
 Нестор Літописець, Преподобний
 +(11.07.)9.11.1056.
 Нехода Іван Іванович *24.06.1910;
 +17.10.1963.
 Нечай Данило *поч. XVII ст.; *20.02.1661.
 Нечуй-Левицький Іван *25.11.1838; 03-
 04.1903; +15.04.1918.
 Нижанківський Богдан *24.11.1909; +1986.
 Нижанківський Остап *24.01.1863;
 +22.04.1919.
 Ніковський Андрій *5.10.1885; 21.04.1940;
 +1942.
 Ніс Іван +13.11.1708.
 Ніс Степан *8.04.1829; +1901.
 Ніщинський Петро *21.09.1832;
 +16.03.1896.
 Новаківський Олекса *14.03.1872;
 +29.08.1935.
 Новаківський Ярослав *1.01.1920; +1982.
 Новер Жан Жорж *29.04.1727; +1810.
 Новицький Михайло *20.09.1892; +1964
 Новицький Орест *25.01.1806; +4.06.1884
 Новиченко Леонід *31.03.1914.
 О
 Обаль Петро *19.04.1900; +26.05.1987.
 Обезюк Микола *3.05.1938.
 Овдієнко Олександр *30.06.1923;
 +15.12.1991.
 Оверчук Анатолій *21.09.1910; +7.03.1991
 Овідій Публій Назон *20.03.43 до Р.Х.,
 +20.03.17 по Р.Х.
 Овсійчук Володимир *28.07.1924;
 2.03.1994.
 Овчаренко Федір *8.02.1913; +1996.
 Огієвський Анатолій *31.08.1894; +1952
 Огієнко Іван (Митрополит Іларіон)
 *15(2).01.1882; +29.03.1972.
 Оглоблин Олександр *6.12.1899;
 +16.02.1992.
 Огоновський Іларій *6.12.1854;
 +10.07.1929.
 Огоновський Олександр* 1848; 9.07.1885.
 +10.02.1891.
 Огоновський Омелян *3.08.1833;
 9.07.1885; +28.10.1894.
 Одрехівський Павло *5.07.1899; +1973.
 Озаркевич Євген *8.06.1861; +21.09.1916.
 Окуневська-Морачевська Софія
 *12.05.1865; +25.02.1926.
 Олександр, Вел. кн. Литов. 19.12.1492.
 Олексій, св. Митрополит Київ.
 +25.02.1378.
 Олена Пчілка (спр. Ольга Косач, з Драго-
 манових) *17(29).07.1849; +4.10.1930.
 Олесь Олександр (спр. Кандиба)
 *5.12.1878; 13.06.1944; +22.07.1944.
 Олеськів В. 5.07.1986.
 Олешко Сергій *2.06.1961.
 Олійник Борис *22.10.1935.
 Олійник Петро *10.07.1957.
 Олійник Степан *3.04.1908; +1982.
 Олялін Микола *22.05.1941.
 Ольга, кн., Св.+11.07.969.

- Ольжич Олег (спр. Кандиба) *8.07.
(08)1907; 21.11.1941; +10.06.1944; 1994;
21.04.; 10-12.06.; 14.06.
- Омельнович-Павленко М. 6.12.1919;
+29.05.1952.
- Омельченко Олександр *9.08.1938.
- Омельченко Петро *3.10.1894;
+21.02.1952.
- Опарівський Лев +27.11.1942.
- Опільський Юліян див. Рудницький
Юрій.
- Орисик Степан *7.01.1930.
- Орлик Григорій *5(16).11.1702; 25.03.1735;
3.12.1747; 1759; (13.04.)1.08.; +13.11.
- Орлик Пилип *11.10.1672; 5(16).11.1702;
1710; 2-5(чи 16.).04.; 5.04.; 1711; 28.03.;
23.11.; +24.05.1742.
- Осадчий Михайло *22.03.1936;
24(28).08.1965; 18.04.1966;
12.01.1972; +5.07.1994.
- Осика Леонід *8.03.1940.
- Осічний Дмитро *20.09.1885; +1962.
- Оскілко 28.04.1919.
- Османов Юрій +7.11.1993.
- Остап Вишня (спр. Павло Губенко)
*13.11.1889; ?10.1920. 25.12.1933;
+28.09.1956.
- Остроградський Михайло *24.09.1801;
+1.01.1862.
- Острозький Василь-Костянтин, кн. *1527;
+23.02.1608.
- Остряниця (Острянин?) 1638; 13.05.;
16.05.; 12.06.
- Осьмачка Тодось *3.05.1895; +1962.
- Откович Василь *20.06.1950; 7.03.1995.
- Охримович Степан *18.09.1905;
+10.04.1931.
- П
- Павлик Віктор *31.12.1965.
- Павлик Михайло *17.09.1853; 14-
21.02.1878; +26.01.1915.
- Павличко Дмитро *28.09.1929.
- Павличко Соломія *15.12.1958;
+31.12.1999.
- Павлович Олександр *19.09.1819; +1900.
- Павловський Феоктист *1706;
+28.11.1744.
- Пазаніні Нікколо *27.10.1782; +1840.
- Пагутяк Галина *26.07.1958.
- Падалка Іван *27.11.1894; +1937.
- Падовська Олена *27.10.1962.
- Падовська-Олешко Ольга *25.08.1968.
- Падовський Мирослав *15.07.1934;
17.04.1945; +29.10.2000.
- Паламаренко Анатолій *12.08.1939.
- Паламарчук Максим *22.10.1916; +2003.
- Палідович-Карпатський М. +26.05.1944.
- Паліїв Дмитро 1.11.1918; +19.07.1944.
- Пандера Томаш (Тимко Падура)
*27.12.1801; +1871.
- Панківський Кость *15.04.1855;
+16.11.1915.
- Панч Петро (Панченко) *4.07.1891;
+1.12.1978.
- Паньків Володимир *13.08.1896;
+5.06.1980.
- Паньківський Степан 1.11.1918.
- Параджанов Сергій *9.01.1924;
+21.07.1990.
- Парандовський Ян *11.05.1895; +1978.
- Паращук Михайло *16.11.1878; +1963.
- Парпура Максим *бл.1763; +23.06.1828.
- Пархоменко Іван *2.08.1870; +1940.
- Пархоменко Терентій *28.10.1872; +1910.
- Патик Володимир *9.10.1929.
- Патон Борис *27.11.1918.
- Патон Євген *4.03.1870; +12.08.1953.
- Паторжинський Іван *3.02.1896;
+22.02.1960.
- Паустовський Костянтин
*31.05.1892; +1968.
- Пахльовська Оксана *18.09.1956.
- Пахольчик Олена *2.11.1964.
- Пачовський Василь *12.01.1878;
+5.04.1942.
- Пачовський Михайло *20.09.1861;
+13.03.1933.
- Пашко Атена *10.10.1931; 21.12.1991.
- Пеленський Ярослав *12.04.1929.
- Пелипейко Ігор *1.08.1927; +27.06.2006.
- Перетц Володимир *31.01.1870; +1935.

- Петлюра Симон *10.05.1879; 25.05.1917;
1919.16.01.; 11.02.: 15.11.; 6.05.1920;
+25.05.1926; 25.05.1979.
- Петльований Віталій *16.12.1914; 1990.
- Петранович Василь *12.08.1680; +1759.
- Петренко Микола *6.11.1925.
- Петренко Олексій *26.03.1938.
- Петренко Юліан +25.07.1942.
- Петриненко Діана *8.02.1930.
- Петриненко Тарас *10.03.1953.
- Петришин Юрій *8.04.1960.
- Петро I (Романов, Петро Великий)*
*9.06.1672; з 1682 *цар*: 5.06.1708;
17.07.1709; +1725.
- Петро Ратенський +21.12.1326.
- Петров Віктор (пс. В.Домонтович)
*22.10.1894; +8.06.1969.
- Петров Микола *12.04.1840; +20.06.1921.
- Петровський Микола *26.11.1894; +1951.
- Петрушевич Антон *15.01.1821;
+23.09.1913.
- Петрушевич Євген *3.06.1863; 18.10.1918;
9.06.1919; +29.08.1940.
- Пецух Григорій *23.01.1823; +2000-ні.
- Пивоваров Валентин *6.04.1948.
- Пилип'юк Василь *10.01.1950; 24.02.1993.
- Пильчиков Микола 11.12.1873.
- Пимоненко Микола *9.03.1862;
+26.03.1912.
- Пинзеник Віктор *15.04.1954.
- Пирогов Микола *25.11.1810; +5.12.1881;
24.01.1882; 9.09.1947.
- Писаржевський Лев *13.02.1874; +1938.
- Письменна Лариса *11.02.1914; +1992.
- Підгайний Богдан 18.11.1935-13.01.1936.
- Підгайний Семен*1907; (Соловки 1933-
1941); (Канада з 1949); +14.11.1965.
- Підгір'янка Маріяка (спр. Наленч-
Домбровська Марія) *29.03.1881;
+18.05.1963.
- Підгурський Давид *22.07.1803.
- Піддубний Іван *8.10.1871; +8.08.1949.
- Підкова Іван +16.06.1578.
- Підлісний Зиновій *19.12.1936; +1999.
- Підмогильний Валер'ян
*2.02.1901;+3.11.1937.
- Підоплічко Іван *2.08.1905; +1975.
- Пілгук Іван *21.12.1889; +18.07.1984.
- Пістун Микола *19.05.1933.
- Пйотрович Казимір *29.07.1907;
+28.08.1980.
- Плав'юк Микола *1925; 8.12.1989.
- Пламеницький Анатолій *19.11.1920;
+1982.
- Плачинда Сергій *18.06.1928.
- Плетенецький Єлисей *1554; +29.10.(8.11
чи 10.12.)1624.
- Плужник Євген *26.12.1898; 4.12.1934,
+2.02.1936.
- Плющ Леонід 12.01.1972; 10.01.1975.
- Плющ Олексій *25.05.1887; +1907.
- Побігущий Євген *15.11.1901.
- Повалій Таїсія *10.12.1964.
- Погрібний Анатолій *2.01.1942.
- Подкопаєва Лідія *15.08.1978, 1996
(олімп. чемпіонка).
- Подолінський Сергій *(31.07.)1.12.1850;
+12.07.1891.
- Позен Леонід *22.07.1849; +8.01.1921.
- Позичанюк Йосип (пс. Шугай) *1911;
+21.12.1944.
- Поклад Ігор *10.12.1941.
- Полетика Григорій *8.12.1725;+8.12.1784
- Поліщук Валер'ян (пс. Микита
Волокита)*1.10.1897; +17.03.1942.
- Поліщук Клим *25.11.1891; +1937.
- Половинка Наталка *27.07.1965.
- Полонська-Василенко Наталія
*13.02.1884; +1973.
- Полоцький Симеон *1629; +4.09.1680.
- Полтавець Віктор *11.01.1925.
- Полторацький Марко *28.04.1729; +1795.
- Полторацький Олексій
*1.12.1905;+15.03.1977.
- Полуботок Павло *бл.1660; +29.12.1724;
18.07.1917.
- Поль Олександр *1.09.1832; +7.08.1890.
- Поль-Польовий +15.10.1944.
- Пономаренко Любов *25.05.1955.
- Пономарьов Олександр *9.08.1973;
16.12.2004.

- Пономарьов Руслан *11.10.1983;
16.11.2004.
- Попель Василь +27.11.1942
- Попов Анатолій *10.03.1931; +15.07.1998.
- Попов Павло *28.07.1890; +1971.
- Попович Іван *22.04.1949; 14.07.1994.
- Попович Павло *5.10.1930; 11-15.08.1962.
- Попович-Боярська Кліментина
*3.02.1863; +7.05.1945.
- Посікіра М. 18.05.1979.
- Постишев П. 14.01.1933; 17.03.1937.
- Посяда Іван *9.04.1823; +24.10.1894.
- Потапенко Іван +27.11.1942.
- Потебня Андрій *31.08.1838; +4.03.1863.
- Потебня Олександр *22.09.1835.
†11.12.1891.
- Потій Іпатій *22.08.1541; 9.10.1596; 1599
(Київ, Митрополит); +1613.
- Правденко Сергій *28.04.1949.
- Прахов Микола *18.05.1873; +25.11.1957.
- Приймаченко Марія, Шевченківська пре-
мія 1966, н.х. Укр. з 1988, 6.01.1994.
- Приступа Євген *1.03.1959.
- Прокопович Петро *10.07.1775;
26.04.1828; +1850.
- Прокопович Феофан *(6 чи 18)29.06.1681;
3.07.1705; †19.09.1736.
- Проскурівна Марія (Проскура-Семенко)
*15.06.1863; 19.10.1945.
- Процик Нестор *7.11.1912; +30.06.1973.
- Пулюй Іван *2.02.1845; 03-04.1903;
†31.01.1918.
- Пушик Степан *27.01.1944.
- Пушкар Мартин 28.05.1658.
- Пушкін Олександр *6.06.1799;
†10.11.1837.
- Пясецький Андрій *27.08.1909;
†27.11.1942.
- Равлик Іван +25.07.1942.
- Радзевич Сергій *29.08.1888; +1942.
- Радзівіл Ян 3.08.1651.
- Радзівєвський Микола *27.11.1884; +1965.
- Радченко Олександр *20.08.1894; +1975.
- Ражби Яків *29.08.1904; +1986.
- Рак Ярослав *1904; 18.11.1935-13.01.1936;
+1989.
- Ракоці, кн. Юрій II *1621; 19.06.1657;
+1660.
- Ракушка-Романовський Роман
*28.03.1623; +1703.
- Растреллі Ф. 13.12.1753.
- Рахманний Роман (Олійник, Канада)
*1918; 2.03.1994.
- Рачинський Андрій *24.11.1724; +1794.
- Ребет Лев *1912; 13.06.1954; +12.10.1957.
- Ревуцький Дмитро *24.03.1881;
+29.12.1941.
- Ревуцький Лев *20.02.1889; +1977.
- Реріх Микола *9.10.1874; +13.12.1947.
- Рєпін Ілля *5.08.1844: («Запорожці пи-
шуть листа тур.султану», 1878-91);
+29.09.1930; 5.08.1994.
- Ржевуський Вацлав (козак Ревуха) *1785;
+14.05.1831.
- Ржегорж Франтішек *16.01.1857; +1899.
- Рибчинський Юрій *22.05.1945;
24.11.2004.
- Рило Максиміліян *1715; 1.07.1783
(УГКЦ); +1794.
- Рильський Максим *19.03.1895;
+24.07.1964.
- Рильський Тадей *2.01.1841; +8.10.1902.
- Різниченко Володимир *18.11.1870; +1932.
- Рогач Іван 1942; 9.02.; +25.07.
- Роговцева Ада *6.07.1937.
- Рогоза Михайло 9.10.1596.
- Родас Марко 29.11.1992.
- Родзянко Андрій *15.12.1839.
- Рожанківський Теодор *14.02.1875;
+1970.
- Роздольський Осип *29.09.1872; †1945.
- Розумовські Олексій *17.03.1707; Кири-
ло *29.03.1728; 4.03.1750; 10.11.1764;
+(15.01.)21.02.1803.
- Роланд, лицар Карла Вел. +15.08.778.
- Роман Галицький, кн. +25.06.1205.
- Романицький Борис *(22)31.03.1891;
+1988.
- Романів Олег *21.03.1928; 20.10.1989;
†3.11.2005.

- Романченко Трохим *4.09.1880; +04.1930.
 Романчук А. 11-14.06.1917.
 Романчук Юліян *24.02.1842 (27.02.1841);
8.12.1868; 2.10.1879; 9.07.1885;
10.11.1918; +22.04.1932.
 Романюк Володимир 18.07.1995.
 Ромеський Михайло *20.12.1887; +1971.
 Ростислав, онук Ярослава Мудрого
 +3.02.1067.
 Рубан Василь *25.03.1742; +5.10.1795.
 Рубчак Іван *7.03.1874; +1952.
 Руданський Степан *7.01.1834; +3.05.
1873.
 Руденко Микола *19.12.1920; 9.12.1976;
4.02.1977; 24.02.1993.
 Рудиковський Євстафій *2.10.1784; +1801.
 Рудницька Мілена *15.07.1892;
 +29.03.1976.
 Рудницький Михайло *7.01.1889;
 +1.02.1975.
 Рудницький Степан *3.12.1877; +3.11.1937.
 Рудницький Юрій *8.12.1884; +1937.
 Рудченко Панас (пс. Мирний) *13.05.1849;
 +28.01.1920.
 Рудь Пилип *5.12.1910; +5.10.1942.
 Руснак Орест *27.07.1895; +1960.
 Русов Олександр *7.02.1847; +8.10.1915.
 Русова Софія (з Ліндфорсів) *17.02.1856;
 +1940.
- С**
 Савченко Олександр 25.11.2004.
 Сабаш Степан *5.06.1920.
 Сабінін Лев *15.11.1874; +1955.
 Савин Віктор *31.01.1907; +1971.
 Савицький Омелян *1845; +18.08.1921.
 Савич Іван *19.01.1914; +28.11.2000.
 Савка-Качмар Марія *10.11.1939.
 Саврвсов Олексій *24.05.1830;
 +8.10.1897.
 Савченко Яків *3.03.1890; 17.09.1937;
 +1.11.1937.
 Савченко-Більський Володимир
 *11.07.1868; +21.09.1955.
 Савчук Євген *10.02.1947.
 Сагайдак Василь *22.10.1945.
 Сагайдачний-Конашевич Петро *?
 +20.04.1622; 29.09.1991; 11.10.1992;
20.04.1994.
 Садовський Микола (Тобілевич)
 *6.03.1856; +7.02.1933.
 Садовський Йосип *10.11.1929.
 Саєнко Олександр *20.08.1899; +1965.
 Саксаганський Панас (спр. Тобілевич)
 *15.05.1859; 15.09.1917; +17.09.1940.
 Сальман Олександр *30.08.1914;
 +16.07.1971.
 Самійленко Володимир *3.02.1864;
 +12.08.1925.
 Самойлович Іван 27.03.1674; 5.07.1687.
 Самокиш Микола *25.10.1860;
 +18.01.1944.
 Самчук Улас *20.02.1905; +9.07.1987.
 Сандулеса Лілія *28.02.1958.
 Сандуляк Леонтій *3.08.1937.
 Санті Рафаель *28.03.1483; +1520.
 Сапеляк Степан 24.02.1993.
 Сахаров Андрій *1921; +14.12.1989.
 Саченко Григорій *6.12.1905; 3.11.1936;
 +1939.
 Сверстюк Євген *14.12.1928; 12.01.1972;
7.03.1995.
 Свенціцька Віра *28.08.1913; +21.05.1991;
7.03.1995.
 Свенціцький Іларіон *7.04.1876;
 +18.09.1956.
 Свидницький Анатолій *13.09.1834;
 +18.08.1871; 7.08.1988.
 Свідзінський Володимир *9.10.1885;
 +18.10.1941.
 Світлична Ганна *20.04.1939.
 Світлична Ніна 12.01.1972; 2.03.1994.
 Світличний Іван *20.09.1929; 12.01.1972;
 +25.10.1992; 2.03.1994.
 Святополк I *978; 30.07.1019.
 Святополк II Ізяславович, кн. 19.07.1096.
 Святослав I Горевиц, кн. (Хоробрий)
 *942; 969 (Київ.кн.); 971; 23.04.; 23-
27.07.; +8.03.972.
 Седляр Василь *12.04.1889; +1937.
 Селіванов Іван *5.01.1924; +2.09.1984.
 Селівон Микола 23.01.1995.

- Сельська Маргіт (Марія Райх) *23.06.1903; +3.02.1980.
- Сельський Роман *21.05.1903; +3.02.1990.
Сельський Роман, інж. +27.11.1942.
- Сембратович Сильвестр *1836; +4.08.1898.
- Семенко Михайль *31.12.1892; 24.10.1937; +7.12.1938.
- Сементовський Микола *2.03.1819; +1879.
Семирадський Генрик 26.05.1901.
- Семчишин Мирослав *26.08.1910.
- Семчук Степан *2.11.1899; +4.08.1984.
- Сеник Ірина *8.06.1926.
- Сеник-Грибівський О.+30.07.1941.
- Сениця Павло *23.09.1879; +2.07.1960.
- Сенів Іван *7.10.1905; +5.09.1989.
- Сенченко Іван *12.02.1901; +1975.
- Середа Андрій *1.01.1964.
- Середа Володимир 10-11.11.1989.
- Силенко Лев *27.09.1921.
- Симиренко Лев *18.02.1855; +1920.
- Симиренко Платон *2.01.1821; +26.01.1863.
- Симоненко Василь *8.01.1935; +14.12.1963; 16.01.1965; 7.03.1995.
- Симонов Матвій (Номис) *29.11.1823; +1901.
- Симонова-Кибальчич Надія (пс. Наталка-Полтавка) *?.09.1857; +4.12.1918.
- Синиця Г. 26-27.02.1992.
- Сипняк Петро *29.01.1959.
- Сирота Михайло *18.07.1956; 2.06.1996.
- Сікорський Ігор *24.05.1889; 12.07.1911; 13.05.1913; 14.09.1939; +26.10.1972.
- Сікорський Полікарп, митрополит +22.10.1953.
- Сільвестров Валентин *30.09.1937; 7.03.1995.
- Сімович Василь *9.03.1880; +13.03.1944.
- Сімович Роман *28.02.1901; +1984.
- Сірко Іван *бл.1605/10 рр.; 6.10.1646; 31.08.1673; +7(10).08.1680.
- Січинський Денис *2.10.1865; +26.05.1909.
- Січинський Мирослав *11.10.1887; 1908; 12.04.; 30.06.; 17.04.1909; 10.11.1911; +16.03.1979.
- Сіяк Марія *15.06.1880; +1940.
- Скадовський Микола *16.11.1846; +1892.
Сказанський Р. 13.11-15.12.1934.
- Скальковський Аполлон *13.01.1808; +1889.
- Скларенко Семен *26.09.1901; +1962.
- Скобало Іван *15.08.1926; +22.06.1980.
- Скоблікова Лідія *8.03.1939.
- Сковорода Григорій *1.09.(3.12.)1722; +9.09.1794 (29.10; 9, чи 11, чи 29.11.); 1.03.1977; 29.11.1992; 21.06.1996.
- Сколоздра Володимир *20.08.1912; +7.08.1980.
- Скорик Лариса *3.10.1939.
- Скорик Мирослав *13.07.1938; 1988 (н.а.України).
- Скорина Франциск* *24.04.1490; +1535.
- Скоровський Володимир *27.10.1879; +5.04.1916.
- Скоромний Віктор *15.03.1946.
- Скоропадська-Кужим Єлизавета *27.11.1899; +16.02.1976.
- Скоропадський Данило +23.02.1957.
- Скоропадський Іван 17.11.1708 (до 1722 гетьман); +14.07.1722.
- Скоропадський Павло *15.05.1873; 16-20.10.1917; 1918; 29.04.; 12. і 16.06.; 24.07.; 23.08.; 12. і 14.11.; 13.12.; 14.12.; +26.04.1945.
- Скоропис-Йолтуховський Олександр *1880; 4.08.1914; +1950.
- Скорульський Михайло *6.09.1887; +21.02.1950.
- Скосаренко Володимир *29.11.1927; +24.07.1990.
- Скрипник Микола *25.01.1872; +7.07.1933.
- Скрипник Степан Іванович (див. Мстислав I, бл. Митрополит)
- Скуба Микола *19.12.1907; 1937; 12.09.; 23.10.; +24.10.
- Скуратівський Василь *25.10.1939; +?
Скуратовський Вадим *5.10.1941.
- Славинецький Єпіфаній +20.11.1675.
- Сластіон Опанас *14.01.1855; +24.09.1933.
- Сліпий Йосиф Коберницький-Дичковський *16.02.1892; 11.04.1945;

- 1963; 9.02.; 23.11.; 23.12.; 25.01.1965;
+7.09.1984; 1992: 27-29.08.; 6.09.
- Слісаренко Олекса (спр. Снісар)
* 28.03.1891; 29.04.1934; +8.04.1935. (ЕУ:
+3.11.1937).
- Слободян Наталія * 27.02.1923.
- Словацький Юліуш * 4.09.1809; +1849.
- Смаль-Стоцький Степан * 20.01.1859;
+17.08.1939 (ЕУ: 1938).
- Смілянський Леонід * 27.02.1904; +1966.
- Смоляк Юрій * 7.07.1900; +26.08.1976.
- Смолятич Климентій 27.07.1147.
- Смольський Григорій * 2.12.1893;
+1.02.1985.
- Смотрицький Герасим *?; +12.10.1594.
- Смотрицький Мелетій (Максим;
пс.Феофіл Орфолог) * 29.01.1572;
+(27.12.)9.01.1633.
- Снегірьов Іван * 5.02.1903.
- Снігурський Іван * 18.05.1784; +1847.
- Сняданко Наталка * 20.05.1973.
- Содомора Андрій * 1.12.1937.
- Соколов Володимир
* 22.06.1895; +20.12.1971.
- Соколовський Олександр * 8.03.1895;
29.10.1937; +22.08.1938.
- Сокольський Петро * 26.09.1832;
+14.04.1887.
- Сокульський Іван * 13.07.1940; +1992.
- Солов'яненко Анатолій * 25.09.1932; +1999.
- Солтис Адам * 4.07.1890; +1968.
- Сомко Я. 26.04.1662.
- Сопілка Мирослава (спр. Мисько-
Пастушенко Юлія) * 29.08.1897;
+28.11.1937.
- Сорока Віталій 17.12.2004.
- Сорока Михайло * 27.03.1911; +16.06.1971.
- Сорохтей Осип * 28.02.1890; +1941.
- Сосенко Модест * 23.04.1875; +4.02.1920.
- Сосюра Володимир * 6.01.1898; +8.01.1965.
- Сошенко Іван * 2.06.1807; +18.07.1876.
- Спітц Марк * 10.02.1950.
- Срезневський Ізмаїл * 13.06.1812;
+21.02.1880.
- Старовецький Кирило 27.03.1568;
9.11.1619; +1646.
- Стадник Йосип * 18.03.1876; +8.12.1954.
- Стадникова Софія * 13.09.1888; +1959.
- Старицька Марія (пс. Яворська)
* 31.05.1865; +1930.
- Старицька-Черняхівська Людми-
ла * 29.08.1868; 1930: 14.01.; 4.06.;
20.07.1941; +1941.
- Старицький Мирослав * 13.06.1909; +1999.
- Старицький Михайло * 14.12.1840;
+27.04.1904.
- Старосольський Володимир * 8.01.1878;
18.03.1913; +25.02.1942.
- Старух Ярослав (пс. Стяг) * 17.11.1910;
+1947: 18.08.; 17.09.
- Старчевський Михайло 21.06.1957.
- Стасів-Калинець Ірина * 6.12.1940;
12.01.1972; 6.07.1989.
- Стасюк М. 1.07.1991.
- Стах Тетяна 27.10.1902; +1990.
- Сташинський Б. 12.10.1957; 15.10.1959.
- Стебельський (пс. Гринь) +3.07.1947.
- Стебельх Богдан * 2.10.1943.
- Стебельх Михайло * 24.05.1912;
+27.09.1983.
- Стемпковський Іван * 1789; +18.12.1832.
- Стенцар Микола * 8.11.1927; +2.01.1974.
- Степанів-Дашкевич Олена (Степанівна)
* 11.07.1892; 20.12.1949; +11.07.1963.
- Степовий Яків (Якименко) * 20.10.1883;
+4.11.1921.
- Степовик Дмитро * 7.10.1938.
- Стернюк Володимир * 12.02.1907; 1990:
2(3).04.; 16.09.; +29.10.1997.
- Стеф'юк Марія * 16.07.1948.
- Стефаник Василь * 14.05.1871; +7.12.1936.
- Стефанів Гнат * 1885; 1918- до 03.1919;
+22.06.1949.
- Стеценко Кирило * 24.05.1882;
+29.04.1922.
- Стецьків Тарас * 7.06.1964.
- Стецько Ярослав * 19.01.1912; 1941: 30.06.
9.07.; +5.07.1986.
- Стецько Ярослава * 14.05.1920;
+12.03.2003.
- Стечинський Андрій (пс. Мужик)
* 16.12.1849; +1896.

- Стешенко Іван *24.06.1873; +30.07.1918.
 Стешенко Сергій *5.07.1902; +20.04.1973.
 Шешко Федір *1877; 31.01.1920; +1944.
 Стороженко Андрій *24.08.1857; +?.
 Стороженко Олекса *24.11.1805;
 +19.11.1874.
 Стравінський Ігор *5.06.1882; +6.04.1971.
 Стратілат Микола *6.06.1942.
 Стригун Федір *1.11.1939.
 Строката Ніна 30.11.1979.
 Струк Ілько *18.12.1896; +1969.
 Струханчук Яків *10.08.1884; +1938.
 Студинський Кирило *4.10.1868;
 +3.02.1941.
 Ступка Богдан *27.08.1941; 24.02.1993.
 Ступницький К. 5.10.1933.
 Ступницький-Гончаренко Л., ген.
 +30.07.1944.
 Стус Василь *6.01.1938; **1985**; 28.08.;
 +4.09.; 19.11.1989; 25.12.1991; 4.09.1995
 та 2002.
 Сулима Іван +12.12.1635.
 Сумська Наталя *22.04.1956.
 Сумська Ольга *22.08.1966.
 Сумцов Микола *18.04.1854; +14.09.1922.
 Супрун Ліла 16-18.05.1954 (Кенгір).
 Сухомлинський Василь *28.09.1918;
 +1970.
 Сухорські Андрій та Володимир
 24.08.1992.
 Сушкевич Валерій *14.07.1954.
 Сушкевич Корнило *1840; 4.06.1874;
 +8.06.1885.
 Сціборський Микола *28.03.1897;
 +30.07.1941.
- Т**
 Талалай Леонід *11.11.1941; 24.02.1993.
 Танюк Лесь *8.07.1938.
 Таран Людмила *2.03.1954.
 Таранушенко Степан *21.12.1889;
 +13.10.1976.
 Тарасюк Галина *26.10.1948.
 Тарнавська Марія (пс. Вірляна)
 *8.12.1899; +1975.
- Тарнавський Мирон *29.08.(чи 27.07.;
 чи 27.09.)1869; **1919**; 13.02.; 7.09.; 7.10.;
 +29.06.1938.
 Тарновський Василь (старший)
 *26.06.1810; +16.12.1866.
 Тарновський Василь *1837; +25.07.1899.
 Теліга Олена (див.Шовгенів-Теліга)
 Тельнюк Станіслав *26.04.1935; +1990.
 Тереверко Георгій *5.05.1888; +1912.
 Терещенко Каленик *11.08.1879; +1969.
 Терещенко Микола *14.10.1819;
 +19.01.1903.
 Терлецький Володимир 8.12.1868.
 Терлецький Кирило 9.10.1596.
 Терлецький Остап (пс. В.Кістка,
 І.Заневич, Р.Мақ) *1850; 14-21.02.1878;
 +1902.
 Терлецький Стефан 9.06.1983; у 12.1992.
Террі Лютер 11.01.1964.
 Тесленко Архип *2.03.1882; +28.06.1911.
 Тиктор Іван *7.07.1896; 14.10.1923;
 +26.08.1982.
 Тимошенко Степан *23.12.1878; +1972.
 Тимошенко Юлія *27.11.1960.
 Тимошенко Юрій (пс. Тарапунька)
 *2.06.1919; +1986.
 Тимчак Ярослав *9.05.1971.
 Тимченко Йосип *26.11.1852; 9.01.1894;
 +20.05.1924.
 Тисовський Олександр (пс. Дрот)
 *9.08.1886; 12.04.1912; (з 1944 у Відні);
 +29.03.1968.
 Тихий Олекса *27.01.1927; 4.02.1977;
 +5.05.1984; 19.11.1989.
 Тичина Павло *27.01.1891; +16.09.1967;
30.03.1993.
 Ткачева Марія *9.10.1911; +30.06.1986.
 Ткаченко Михайло *5.12.1925; +1999.
 Тобілевич Софія (Дітковська)*12.10.1860;
 +7. 10. 1953.
 Томашівський Степан *9.01.1875;
 +21.12.1930.
 Томенко Микола *11.12.1964.
Томон, Тома де 10.02.1810.
 Топольницький Генріх *7.07.1869; +1920.
 Топчів Олександр *22.07.1939.

- Трильовський Кирило *5.05.1864:
5.05.1900; 9.04.1908; 3.08.1914:
+16.10.1941.
- Тронько Петро 12.06.1996.
- Тропінін Василь *30.03.1776; +15.05.1857.
- Трохименко Карпо *25.10.1885: +1979.
- Трублаїні Микола (спр. Трублаєвський)
*25.04.1907: +5.10.1941.
- Трутовський Костянтин *9.02.1826:
+29.03.1893.
- Труш Іван *17.01.1869: +22.03.1941.
- Труш Мирон *1.10.1906. +24.06.1078.
- Труш Роман *23.08.1914. +21.08.1998.
- Тувім Юліян* *13.09.1894: +1953.
- Тудор Степан (спр. Олексюк)
*25.08.1892; +1941.
- Тукальський Йосип +5(7).08.1675.
- Тулуб Зінаїда *28.11.1890: 4.07.1937;
16.05.1950; 23.06.1956; +1964.
- Туптало Данило (Св.Димитрій Рос-
товський) вшановується Церквою
21.09: *9.12.1651; 9.02.1705; +8.11.1709:
22.04.1752.
- Тураш Мирослав *26.02.1910; +весною
1939.
- Турин Роман *2.09.1900; +28.07.1979.
- Туршцева Людмила *7.10.1952.
- Туровський Кирило *8.03.1130; +1182.
- Турчак Стефан 15-24.12.1994.
- Турчанинов Петро *1.12.1779:
+28.03.1856.
- Турчиновський Ілля *30.07.1695; +?.
- Турчинська Агата *11.02.1903; + 1972.
- Турянський Осип *22.02.1880:
+28.03.1933.
- Тустанівський О. 1.11.1918.
- Тутковський Микола *16.02.1857; +1913.
- Тютюнник Алла *14.07.1949.
- Тютюнник Григорій *5.12.1931; +1980;
03.1989; 5.12.1991.
- Тютюнник Григорій *23.04.1920:
+29.08.1961.
- Тютюнник Юрій *20.04.1891; 6.12.1919;
4-29.11.1921; +20.10.1930.
- Тягнибок Олег *1.11.1968.
- Тягно Борис *23.08.1904; +18.01.1964.
- У**
- Угорчак Микола *1901; 30.08.1924; +1916.
- Удовенко Геннадій *22.06.1931.
- Ужвій Наталія *8.09.1898; +22.07.1986.
- Усов Валентин *25.12.1929; +1998.
- Устиянович Корнило *14.09.1839; +1903
28.03.; 22.07.
- Устиянович Микола *7.12.1811:
+3.11.1885.
- Уточкін Сергій *12.07.1876; +1916.
- Ушинський Костянтин *2.03.1824; +1871.
- Ф**
- Фальківський Дмитро (Левчук)
*3.11.1898; 1934; 1.12.; 13.11.; +15.12.
- Фальц-Фейн Едуард, барон* 13.06.1994.
- Фашенко Єлизавета *24.07.1927:
+9.09.1998.
- Федецький Альфред *1857; +21.07.1902.
- Федорів Роман *1.12.1930; 7.03.1995;
+2001.
- Федорович Тарас (Трясило) 1630: 4.04.;
1.06.
- Федорович Іван (Федоров) * (?)16.12.1521:
27.03.1568; 23.03.1570; 7.03.1573; 1574;
15. та 24.02; 12.07.1580 (14.08.1581);
+16.12.1583.
- Федорцева-Сабат Софія *8.03.1900:
+1988.
- Федюшка Микола *19.05.1890:
+23.09.1919.
- Федькович Осип-Юрій *8.08.1834:
+11.01.1888; 19.04.1945.
- Фельнер Фердинанд* 1.10.1887.
- Феогност, св. Митрополит Київський
+27.03.1353.
- Феодосій Печерський, Св. *бл.1036;
+3.05.1074.
- Ферлієвич Василь *1.02.1783; +1851.
- Филипович Павло *20.09.1891; +3.11.1937.
- Филипчак Іван *29.01.1871; +1945.
- Фігель Антон 27.11.1919.
- Філатов Володимир *27.02.1875. +1956.
- Філіппі Паріс *1836; +7.12.1874.
- Філомафітський Євграф *20.12.1790:
+1831.

- Філянський Микола *19.12.1873:
+12.01.1938 (або 14.02.1945).
- Фіоль Швайпольд (Святослав) 15.12.1483:
+7.05.1525.
- Флінта Зіновій *1.09.1935; +2.04.1988.
- Фоменко Микола *25.12.1894; +1961.
- Фоміних Світлана 24.02.1993.
- Фортунатов П. 10.02.1810.
- Франко Іван *27.08.1856; 16.08.1869;
12.07.1877; 14-21.02.1878; 4.03.1880;
+28.05.1916 (28.05. День пам'яті);
27.05.1933; 7.07.1940; 29.10.1993;
10.03.1994; 26.08.1995.
- Франко Петро *21.06.1890; 12.04.1912;
+28.06.1941.
- Франко Тарас *9.03.1889; +1971.
- Франциск Асизький, Св. 4.10.1181 (?
1226).
- Фредро Александр *20.06.1793; +1876.
- Х
- Ханенко Богдан *24.01.1848; +1917.
- Ханенко Іван 23.06.1996.
- Ханенко Микола *10.12.1691; +1760.
- Хасевич Ніль (пс. Бей-Зот) *13.11.1905,
+4.03.1952, 25-30.03.2002.
- Хвильовий Микола (Фітільов)
*13.12.1893; 26.04.1926; 24.12.1928;
+13(11).05.1933.
- Хвойка Вікентій *1850; +2.11.1914.
- Херлуф Бідструп *9.09.1912; +1988.
- Хижняк Антон *8.12.1907.
- Хлебніков Віктор (Велимир) *9.11.1885;
+1922.
- Хмара Степан *12.12.1937.
- Хмельницький Богдан-Зеновій
*26.12.1595; 20.08.1620; 1646; 6.і 9.10.;
1648; 31.01.; 8.02.; 2.; 4.; 14.; 26.05.;
23.09.; 2.; 6-26.10.; 6-10.11.; 1649;
2.01.; 13.01.; 20-26.02.; 27.; 31.07.;
15-16.08.; 18.08.; 1651; 12.04.; 30.05.;
24.06.; 28.06-10.07.; 31.08-28.09.;
22.05.-1.06.1652; 1653; 12.04.; 28.08.;
24.12.; 1654; 18.01.; 27.03; 1655; 15.01.
9.10.; 1657; 22.06; +6.08.; 2.09.; 16.10.;
23.05.1888; 21.06.1953; **1995**; 19.05.;
24.09.; **1996**; 3.04.; 21.06; 23.01.2005.
- Хмельницький Тиміш +16.09.1653.
- Хмельниченко Юрій *бл.1641; 1657; 6.08.;
16.08.; 2.09.; 21.09.1659; 1662; 26.07.;
23.08.; 13.08.1677; 19.06.1678; +1685.
- Холодний Федір (спр.
Гриценко)*30.06.1814; +бл.1892.
- Холодний Григорій *3.03.1886;
+14.02.1938.
- Холодний Микола *22.06.1882; +1953.
- Холодний Петро *22.07.1902; +7.06.1930.
- Хома Василь +25.07.1942.
- Хомицький Володимир 14.07.1894.
- Хомичевський Микола (пс. Борис Тен)
*9.12.1897; +12.03.1983.
- Хомишин Григорій *25.03.1867;
11.04.1945; +17.01.1947.
- Хоролець Лариса *25.08.1948.
- Хоросницька Марія *13.05.1925.
- Хорунжий Анатолій *5.11.1915; +1991.
- Хостікоєв Анатолій *15.02.1953.
- Хоткевич Гнат *31.12.1877; **1938**; 23.02.,
29.09.; +8.10.; 20.04.1993.
- Хоткевич Григорій 27.03.1568.
- Хромей Юрій 24.08.1992.
- Хруцов Микита 28.01.1938; 14.02.1956;
27.03.1958.
- Хуторянський Ігор *21.12.1924.
- Ц
- Цвек Дарія *10.10.1909; +05.2004.
- Цвілік Павлина *22.04.1891; +1964.
- Цегельський Льонг'ин *29.08.1875;
+13.12.1950.
- Цеглинський Григорій (Григорієвич)
*9.03.1853; +23.10.1912.
- Цезар Юлій *23.09.100 р. до Р.Х.;
+15.03.44 р. до Р.Х.
- Целевич Юлія *23.03.1843; +24.12.1892.
- Цибулько Володимир *27.05.1964.
- Цигилик Олег *3.04.1939.
- Цимблак Григорій 23.11.1415.
- Ципола Гізела *27.09.1944.
- Цись Петро *26.09.1914; +21.03.1971.
- Цьокан І. 1.11.1918.

- Ч**
 Чабан Іван *20.10.1935; +1.11.1997.
 Чабан Петро 22.01.1990.
 Чабанівський Михайло *18.09.1910;
 +1973.
 Чайка Роман *31.12.1968.
 Чайка Степан *7.04.1902; +5.09.1989.
 Чайка Яків *10.04.1918; +25.93.1995.
 Чайковський Андрій *15.05.1857;
 2.03.1929; +2.06.1935.
 Чайковський Петро *7.05.1840; +1893.
 Чалий Михайло *24.09.1816; +19.02.1907.
Чапек Карел *5.01.1890; +25.12.1938.
 Чарнецький Микола, Св. 11.04.1945;
27.06.2001.
 Чарнецький Степан *21.01.1881;
 +2.10.1944.
 Чемеринський Орест +25.07.1942.
 Чендей І. *1922; 2.03.1994.
 Чепик Михайло *21.11.1920; +1972.
 Чепіга 7.11.1788.
 Чепурний Дмитро *25.10.1908; +?.
 Черкасенко Спиридон (пс. Петро Страх,
 Провінціал) *24.12.1876; +8.02.1940.
 Черненко Костянтин 13.03.1984.
 Чернявський Микола *3.01.1868;
 +26.11.1946.
 Черняхівська Вероніка *25.04.1900;
 +3.11.1937.
 Чесноков Леонід *1.10.1928; +24.06.1984.
 Чехович Софія *21.12.1897; +14.06.1971.
 Чечвянський Василь *11.03.1888;
 2.11.1936, +15.07.1938.
 Чечель +13.11.1708.
 Чижевський Дмитро *23.03.(4.04.1894);
 +18.04.1977.
 Чикаленко Євген *21.12.1861; +20.06.1929.
 Чирко Пилип *3.07.1859; +1928.
 Чистогонова Алла *8.07.1924; +17.04.1987.
 Чистогов Борис *23.06.1914; +1980.
 Чмола Іван 12.04.1912; 25.01.1914.
 Чорний Яків 18.11.1935-13.01.1936.
 Чорновіл В'ячеслав *24.12.1937;
1967; 20.04.; 3.08.; 12.01.1972;
4.12.1992; +25.03.1999.
 Чорновіл Тарас *1.06.1964.
 Чуб Дмитро (спр. Нитченко)*8.02.1905;
 +1999.
 Чубатий Микола *11.12.1889; +10.07.1975
 Чубач Ганна *6.01.1941.
 Чубинський Павло *27.01.1839; 20.10.1967;
10.03.1863; +26.01.1884.
 Чудик Василь +18.07.1999.
 Чумак Василь *7.01.1901; +21.11.1919.
 Чупрей Іван 9.04.1908.
 Чупринка Григорій *27.11.1879;
 +28.08.1921.
 Чучман Ю. +4.08.1919; 1.11.2002.
- Ш**
 Шабатура Стефанія *6.11.1938;
12.01.1972.
 Шаблій Олег *14.11.1935; 3.12.1877.
 Шаманек Альфред *22.05.1883; +1920.
 Шамо Ігор *21.02.1925; +1982.
 Шандрук Павло +15.02.1979.
 Шаповал Микита *7.06.1882; +25.02.1932.
 Шараневич Ісидор *16.02.1829; +4.12.1901.
 Шарик Михайло *1901; +28.10.1979.
 Шатківський Олекса *28.05.1908;
 +28.06.1979.
Шафарик Павел *13.05.1795;
 +26.06.1861.
 Шафонський Опанас *13.12.1740; +1811.
 Шашкевич Богуслав *1.07.1888; +1935.
 Шашкевич Володимир *7.04.1839;
 +16.02.1885.
 Шашкевич Григорій 1.12.1869.
 Шашкевич Маркіян *6.11.1811; +7.06.1843;
 1-а неділя серпня з 1989; 15.09.1990.
 Шевченко Андрій 1.12.1994.
 Шевченко Володимир *5.01.1941.
 Шевченко Р. 13.11-15.12.1934.
 Шевченко Тарас 16.06.1573; *9.03.1814;
4.05.1838; 26.04.1840; 3.01.1842;
6.01.1846; 1847; 5.04.; 9.06.; 5.07.; 1857;
1.05.; 3.08.; 27.07.1859; 27.01.1860; 1861;
+10.03.; 22.05.; 9.03.1865; 8.10.1867;
10.04.1869; 10.03.1878; 26.04.1841; 9.07.
 1899; 12.03.1917; 20.08.1925; 10.11.1928;
24.03.1935; 1939; 5-6.03. (6.12.); 18.06.;
 20.09.1940; 24.04.1949; 1.07.1951;

1.01.1952; 1961.12.05. та 18.11.: 1964.22.05.; 10.і 27.06.; 22.05.1967; 5.12.1971.; 7.07.1988; 9.03.1991; 1992: 26-27.02.; 25.03. 12.і 31.05.; 12.07.; 24-25.08.; 8.09.; 20.11.; 15.12.; 1993: 24.02.; 9.03.; 2.03.1994; 7.-9.03.1995; 29.02.1996.
Шевчук Анатолій *6.02.1937; 24.08.1965
 (чи 23.05.1966; 7.09.1966.
Шевчук Валерій * 20.08.1939.
Шейка Орест 16.10.1987.
Шекспір Вільям * 23.04.1564 – + 1616.
Шелест Дмитро + 29.04.1992.
Шелест Петро * 14.02.1908; 1.07.1963;
25.05.1972; 1996: +22.01.; 13.06.
Шелухін Сергій * 20.11.1864; + 1938.
Шептицький Климентій * 17.11.1869;
 + 1.05.1951.
Шептицький Роман Олександр Марія
 див. **Андрей Шептицький.**
Шерстюк Григорій * 26.11.1882; + 6.11.1911.
Шинкарук Ірина * 31.07.1979.
Шиян Богдан * 24.06.1934.
Шкрумеляк Юрій (спр. **Іван Сорокатий**)
 * 18.04.1895; + 20.11.1965.
Шкурін Віктор 24.02.1993.
Шкурупій Гео (Георгій) * 20.04.
(21.05.1903; 3.12.1934; 1937: 25.11.;
 + 25.11.(8.12.).
Шовгенів-Теліга Олена * 21.07.1907; 1942:
9.02.; + 21.02.; 13.01.1995.
Шовкоп'як Юрій * 6.02.1903; + 1978.
Шовкуненко Олексій * 21.03.1884; + 1974.
Шолом-Алейхем (спр. **Рабінович**)
 * 2.03.1859; + 13.05.1916.
Шопша Микола 7.03.1995.
Шостя Віталій * 22.04.1942.
Шпак Василь * 11.11.1929.
Шпак Микола * 23.02.1909; + 19.06.1942.
Шпорт'юк Віктор * 30.10.1944.
Штайнер Петро 27.04.1996.
Штейнберг Лев * 15.09.1870; + 1945.
Штернштейн Луїза * 28.06.1929;
23.08.1992.
Шубський + 7.07.1943.
Шудря Микола * 5.01.1935.
Шулиндин Андрій * 10.12.1909; + 1983.

Шульга Іван + 7.07.1943.
Шульга Ілля * 20.07.1878; + 1938.
Шульц Бруно * 12.07.1892; + 1942.
Шумейко Григорій * 1.05.1951.
Шумейко Ірина * 1.05.1962.
Шумлянський Йосиф, єпископ (1676-
 1708); 29.11.1700.
Шумлянський Олександр * 1748;
 + 6.06.1795.
Шумський Юрій * 17.11.1887; + 7.06.1954.
Шутко Лідія * 21.07.1947.
Шухевич Володимир * 15.03.1849;
 + 5.04.1915.
Шухевич Осип * 4.01.1816; + 1870.
Шухевич Роман (пс. **Тарас Чуприн-**
ка) * (30.06.) 17.07.1907; 06.1941;
21-25.08.1943; 9.02.1946; + 5.03.1950;
15.07.1990; 14.06.1992.
Шухевич Степан 3.08.1914.
Шухевич Юрій * 28.03.1933.

Щ

Щепанський Дмитро + 25.07.1942.
Щепетков Ростислав * 22.07.1919;
 + 2.11.1988.
Щепкін Михайло * 17.11.1788; + 23.08.1863.
Щербак Юрій * 12.10.1934.
Щербатенко Юрій * 29.12.1915;
 + 20.03.1994.
Щербатих Станіслав * 24.02.1948.
Щербина Володимир * 16.05.1850; + 1936.
Щербицький 25.05.1972.
Щоголів Яків * 5.11.1823; + 8.06.1898.
Щурат Василь * 24.08.1871; 5.10.1933;
 + 27.04.1948.

Ю

Юліан Опільський (спр. **Рудницький**)
 * 8.12.1884; + 1937.
Юра Гнат * 8.01.1888; + 1966.
Юрій Кондратюк (спр. **Шагрей Олек-**
сандр) * 21.06.1897; + 3.10.1941.
Юрій Шкрумеляк (**Іван Сорокатий**)
 * 18.04.1895; + 1965.
Юркевич Памфіл * 16.02.1826; + 4.10.1874.
Юрчак Василь * 26.08.1876; + 1914.

- Юрчак Ганна *22.12.1879; +6.07.1965.
 Юхим Мартич (спр. Фінкельштейн Мор-
 лух) *28.06.1910; +27.07.1981.
 Юхновський Ігор *1.09.1925; 27.05.1989.
 Ющенко Віктор *23.02.1954; 26.01.1993;
 09.1998; 26.04.2001; 1.11.2002; 2004:
 1-10., 17.09.; 25.10.; 11-27.11.; 22-24.12.;
2005: 5., 19., 23.01.
 Ющенко Олександр *2.12.1869;
 +13.06.1936.
- Я**
 Яблонська Тетяна *11.02.1917; +2005.
 Яворницький Дмитро *25.10.1855;
 +5.08.1940; 8.11.1995.
 Яворський Матвій *15.11.1884; +3.11.1937.
 Яворський Стефан *1658; +8.12.1722.
 Ягайло (Ягело), король Польщі та Вел.
 кн. Литов. +1.06.1434.
 Ягн Олександр Едуард *11.03.1848;
 +10.02.1922.
 Якимчук Олександр *13.09.1899; +1970.
 Яковенко Валентин *11.11.1859;
 +20.03.1915.
 Яковенко Наталія *16.10.1942.
 Яковлів Андрій *1872; +14.05.1955.
 Яловий Михайло (пс. Юліан Шпол)
 *5.06.1895; +3.11.1937.
 Янівський Богдан *4.07.1941; 29.02.1996;
 +2005.
- Янковський Георгій (пс. Лемко)
 +6.07.1947.
 Яновський Юрій *27.08.1902; +25.02.1994.
 Янчук Микола *28.11.1854; +6.12.1921
 Янчук Олесь 8-13.11.1991.
 Яременко Василь *20.10.1895; +1976.
 Яременко Гнат *29.01.1874; +8.07.1915.
 Яремич Степан *3.08.1869; +1939.
 Яремчук Л. 1979;18.05.
 Яремчук Назарій *30.11.1951; +30.06.1993;
 29.02.1996.
 Ярич Василь 8.05.1994.
 Ярослав Мудрий *6л.978; 30.07.1019;
 +20.02.1054; 4.11.1995.
 Ярослав Оріон (спр. Роман Драган)
 *13.03.1907; +11.02.1998.
 Ярослав Осмомисл, кн. 23.02.1153;
 +(1.10.11.12.1187).
 Ярошевський Юрій, Митрополит
 +8.02.1923.
 Ярошинська Євгенія *18.10.1868;
 +21.10.1904.
 Ясинський Михайло *21.11.1889;
 +12.05.1967.
 Яхимович Григорій 2.05.1848.
 Яциневич Яків *8.11.1869; +1945.
 Яців Мирон *12.07.1929; +1996.
 Яшків Михайло *1(5).10.1873; +9.12.1961.
 Яцьків Дмитро +25.07.1942.
 Ященко Леопольд 24.02.1993.

ЗМІСТ

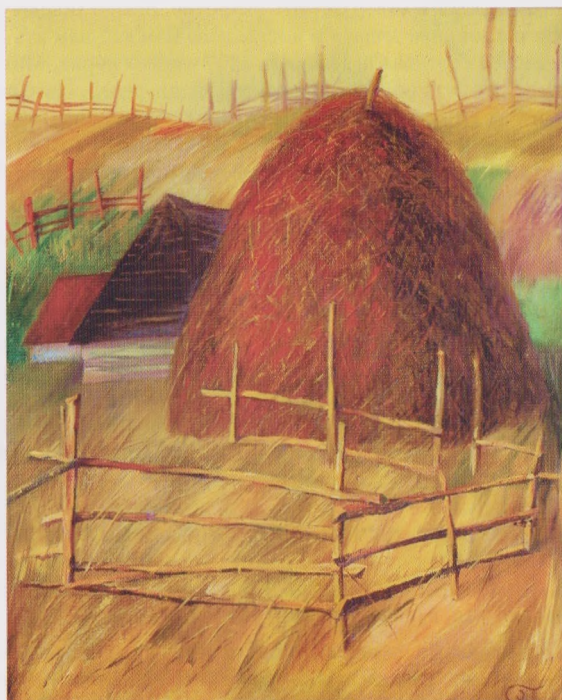
РОЗДІЛ 1: СІЧЕНЬ.....	9
РОЗДІЛ 2: ЛЮТИЙ.....	33
РОЗДІЛ 3: БЕРЕЗЕНЬ.....	51
РОЗДІЛ 4: КВІТЕНЬ.....	73
РОЗДІЛ 5: ТРАВЕНЬ.....	91
РОЗДІЛ 6: ЧЕРВЕНЬ.....	115
РОЗДІЛ 7: ЛИПЕНЬ.....	133
РОЗДІЛ 8: СЕРПЕНЬ.....	153
РОЗДІЛ 9: ВЕРЕСЕНЬ.....	175
РОЗДІЛ 10: ЖОВТЕНЬ.....	197
РОЗДІЛ 11: ЛИСТОПАД.....	217
РОЗДІЛ 12: ГРУДЕНЬ.....	247
ІСТОРІЯ.....	269
Битви в алфавітній послідовності:.....	269
Угоди (далі У) й Собори (далі С) в алфавітній послідовності:.....	272
Відстоювання нац. та соціальних прав:.....	273
Державотворення.....	277
державна символіка: герб ТРИЗУБ:.....	277
державна символіка: гімн «ЩЕ НЕ ВМЕРЛИ УКРАЇНИ»:.....	277
державна символіка: КОНСТИТУЦІЯ:.....	277
державна символіка: НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРАПОР:.....	278
державна символіка: укр. ВАЛЮТА:.....	278
державні свята (станом на 2009 р.).....	278
живі укр. символи:.....	279
перелік професійних свят:.....	279
події (числа):.....	281
політичні партії, організації (числа):.....	281
політичні події, Київ (числа):.....	282
політичні події, Львів (числа):.....	282
укр. економічно-підприємницькі організації, тов.-ва та події економічного життя, у т. ч. ярмарки (далі Я):.....	282
укр. історичні військові формування та рухи в алфавітній послідовності:.....	283
укр. історичні держ. структури в алфавітній послідовності:.....	285
Злочини супроти людськості і дні пам'яті:.....	286
російські злочини:.....	288
будівництво радянського ладу:.....	289

німецькі злочини у 2-й світовій війні:	290
злочини борців за однонаціональну Польщу 1944-1947:.....	291
злочини Радянського Союзу у воєнний та повоєнний час:	291
злочини в Україні на межі ХХ-ХХІ ст.:	293
Україна і світ:	293
всесвітні та міжнар. дні:.....	293
доленосні для України міжнар. обставини:	295
міжнар. організації та Україна:	296
об'єднання укр. діаспори в алфавітній послідовності:	298
польсько-укр. стосунки:.....	299
світові катастрофи, що мають ім'я в алфавітній послідовності:	300
ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ	302
Екологічні програми, заповідники (далі – 3.):	302
Літературний процес: книга і текст:	303
бібліотеки (числа):	303
важливі культурологічні тексти в алфавітній послідовності:	303
друк (числа):	304
лінгвоцид –	304
літературна діяльність, об'єднання та організації:	304
періодика:	305
часописи і журнали в алфавітній послідовності:	306
Кіно- теле- радіо- простір:	306
кіно-теле-мистецтво:	306
масові театралізовано-музичні, кіно- та телевізійні дійства в алфавітній послідовності:	307
музично-пісенна творчість (числа):	311
танець (числа) (фольклорні, балет):	311
театр (далі Т.):.....	311
хорове мистецтво:	312
Пластичні мистецтва:	312
меморіальні музеї та історико-культурні заповідники	312
мистецькі акції, виставки, музейні збірки:.....	313
міста та найприкметніші архітектурні споруди в алфавітній послідовності:	314
знаки та пам'ятки архітектури, пластики й малярства:	315
пам'ятні знаки – монументи, пам'ятники (далі П.), плити, хрести та перепоховання:.....	315
Освіта, наука, техніка:	317
науково-педагогічні і суспільно-культурні тов-ва, організації, об'єднання, заклади:	317
наукові відкриття, винаходи, першість:	319
проукраїнська мовно-культурна політика, сприяння науковцям, працівникам культури:	320

Спорт:	324
спортивні події:.....	324
спортивні та молодіжні організації й рухи:.....	325
Церква (числа):	326

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	328
------------------------	-----

ЗАЧАРОВАНИЙ СВІТ Ольги Падовської

Запропонувати до Вашої уваги твори непересічної львівської мисткині, а моєї сестри Ольги Падовської спонукав притаманний їй творчості стан замилування рідним побаченим. Його, а не віддзеркалення реальності, художниця фіксує на полотні. Замилування – стиль світосприйняття. Саме настрої очікування від довкілля розумної усталеності речей і водночас відчитування чуда в буденній реальності віддають вабність глядачів у кожному живописному творі, народженому швидкими нервовими ударами її пензля. Загадка «спокою в неспокої» – прихованого в статистиці руху, – рідить ілюзію вічного повернення в ріку часу, куди, як відомо ступити двічі не можна. Лірико епічні пейзажі Ольги стверджують зворотнє. Всепоглинаючу силу плінних вод Лети мисткиня пропонує долати з допомогою пам'яті: пам'ять про місцевість, пам'ять про предметне середовище, пам'ять про тих, хто поряд. Миттєве враження немов спалах вихоплює суть побаченого: явища, місця, речей. Його яскравість остерігає від забуття. Тож вмістивши в календарі картину при кожному з місяців сподіваюсь, що барвисті віконця в зачарований світ даруватимуть користувачеві особливу зосередженість, за якої увага акцентуватиметься на подіях і явищах в тій хвилі важливих і найбільш доречних.

Ще одна якісна характеристика поєднує зміст календаря з картинами – Україноцентричність. У Ольги любов до рідної землі не декларована зумисне. Асоціативно зміст живописних творів часто сплетений з поетичним рядком, мелодією української пісні. Генетична спорідненість із краєм, де вперше побачила світ, проростає почуттям жалю за гармонією української душі. Дивна й зворушлива то ностальгія: в Україні за Україною. Коли звичайні крила вітряка, мальви біля вікон, тин чи оборіг видаються екзотикою. Відчуття батьківщини слід постійно відновлювати в собі. Чи не в кожного полотна мисткиня пригадає нам, що цілісний світ часто знічев'я тратимо за повсякденними клопотами й марнотами. Тоді кидає людиною, немов перекотиполею і біжить світ за очі Діва босоніжка, і сумовито зорить на нас мудре волове око: «Де, по яких краях шукаєте щастя? На кого ж бо полишаєте свої золоті, соняхами вкриті ниви?». Таке своєрідне потрактування міфу про викрадення Європи принесло Ользі визнання. Її картина «В Європу» на осінньому салоні «Високий Замок» відзначена подякою Львівської обласної організації Конгресу Українських Націоналістів за втілення національної ідеї в образотворчому мистецтві (2007).

Не менш поважного змісту картина започатковує сповнений важких для українців втрат та меморіальних відзначень місяць травень. «Нічний політ великого птаха» – водночас і реквієм за загиблими, і життєствердний, сповнений оптимізму гимн. Плавний лет на крилах лелеки туди, де на захід хилиться сонце є за своєю суттю поверненням до рідних піль хоч подумки, хоч на годину. Як довго житиме пам'ять, стільки й Україна буде жива. А пам'ять людська невмируща.

Календар ілюстрований живописом Ольги Падовської:

- обкладинка: «Чорнобривці насіяла мати» (фрагмент);
с. 1: «Чорнобривці насіяла мати», потно, олія, 80х80;
Січень: натюрморт «По святах», полотно, олія, 70х50;
Лютий: «Вістка», полотно, олія, 45х65;
Березень: «Зимові сади. Яремче», полотно, олія, 90х90;
Квітень: «Весняні сади», полотно, олія, 70х90;
Травень: «Нічний політ великого птаха», полотно, олія, 100х70;
Червень: «Морелі», полотно, олія, 60х70;
Липень: «Захід сонця в місті», полотно, олія, 60х70;
Серпень: «Спека», полотно, олія, 60х80;
Вересень: натюрморт «Смак літа», полотно, олія, 70х60;
Жовтень: «Бабине літо», полотно, олія, 70х60;
Листопад: «Верби», полотно, олія, 70х50;
Грудень: «Ой, забіліли сніги», полотно, олія, 70х60;
с. 268: «Натюрморт з фруктами», полотно, олія, 50х50;
с. 327: «В Європу», полотно, олія, 60х70;
с. 360: «Сад ангельських пісень», полотно, олія, 40х40;
с. 363: «Дай на копи погоду» полотно, олія, 50х60.

Науково-популярне видання
Падовська Олена Мирославівна

deКалендар

Перелік визначних дат історії та культури України

Художник: Ольга ПАДОВСЬКА
Редактор і коректор: Олена ПАДОВСЬКА
Комп'ютерне верстання: Богдан ЛЯЛЬКА
Відповідальна за випуск: Олена ПАДОВСЬКА

Підписано до друку 15.12.10
Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк офсетний.
Зам. № 261/25-11. Ум. друк. арк. 25,56.

Видавництво «СПОЛОМ»
79008 Україна, м. Львів, вул. Краківська, 9
Тел./факс: (380-32) 297-55-47
e-mail: spolom@mail.lviv.ua
Свідоцтво держреєстру:
серія ДК, № 2038 від 02.02.2005 р.

Друк: ПП «Колвес»
м. Львів, вул. Грабовського, 11
Наклад 1 000 екз.

Ольга Олешко-Падовська –
учитель і мисткиня,
член Національної спілки
художників України, учасниця
регіональних, всеукраїнських,
міжнародних виставок і пленерів.
У творчому доробку Ольги
понад півтора ста живописних творів,
переважно натюрмортів і пейзажів.
Як творча особистість у мистецькому
спілкуванні зі світом, вона переросла
рамці протоколювання дійсності:
оповідальність деталей картин
підвладна композиційній логіці.
Роботи в приватних і музейних
колекціях України та за кордоном